

T.C.
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
TÜRKİYE - ALMANYA İLİŞKİLERİ

Sami TULGAR
YÜKSEK LİSANS TEZİ
STRATEJİ BİLİMİ ANABİLİM DALI

GEBZE
2006

T.C.
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
TÜRKİYE - ALMANYA İLİŞKİLERİ

Sami TULGAR
YÜKSEK LİSANS TEZİ
STRATEJİ BİLİMİ ANABİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI
Prof.Dr. Abdülkadir AKÇİN

GEBZE
2006

ÖZET

TEZ BAŞLIĞI: Geçmişten Günümüze Türkiye - Almanya İlişkileri

YAZAR ADI : Sami TULGAR

Almanya büyük ekonomisi ve aktif siyaseti ile, dünyanın en güçlü ülkelerinden birisi, Avrupa Birliği'nin ise lideridir. Tarihi boyunca dünyanın geleceğine yön veren baş aktörlerden birisi olmayı başarmıştır. Almanya, girdiği iki dünya savaşında da coğrafyaları ve dengeleri alt üst etmiştir. I. Dünya Savaşı'nda ise, Almanya'nın en büyük müttefiki Osmanlı İmparatorluğu'dur.

I. Dünya Savaşı'ndan sonra ortak kaderi paylaşan Almanya ve Türkiye'nin ilişkileri köklü bir geçmişe sahiptir. Bugün de iki ülke arasında ki ilişkiler en üst seviyededir. Örneğin, dünyada hiçbir ülkede Almanya'da olduğundan çok Anadolu Türk'ü yoktur. Bunun yanında, Almanya Türkiye'nin en büyük ticari ortağı durumundadır. Mevcut askeri ilişkiler açısından ise Almanya, Türkiye'nin ikinci silah ve teknoloji ithalatçısıdır.

Tüm bunların dışında Almanya'nın Türk coğrafyasından, tarihi “Şark Meselesi”ne kadar uzanan, beklentileri bulunmaktadır. Günümüzde ise Almanya hakkında ileri sürülen iddiaların başlıcaları; Almanya'nın Türkiye'de faaliyet gösteren terör örgütlerine destek verdiği, Alman Vakıfları aracılığı ile yasa dışı faaliyetler gerçekleştirdiği, Almanya'da yaşayan Türk'lere karşı sistemli bir şekilde asimilasyon ve ırkçı politikalar uyguladığıdır.

Bu çalışmada; öncelikle Almanya incelenmiş ve bu devlet ile olan ilişkilerimiz tarihi perspektif ile açıklanmış, daha sonra problem sahaları ile üretilmesi gereken politikalar, mevcut dış müdahaleler ile büyük çıkar hesapları çerçevesinde geliştirilmesi gereken stratejiler belirlenmeye çalışılmıştır.

SUMMARY

THESIS TITLE: Turkey Germany Relations From Past to Today

AUTHOR: Sami TULGAR

Germany is one of the most powerful countries on the world and the leader of the European Union by its great economy and active policy. All of his history Germany, had been successful to become one of the main actors that give a direction to the worlds future. At the two world war that entered, Germany was upset the geographies and the balances. Although at the I. World War, Germany's biggest ally was the Ottoman Empire.

The relations between Germany and Turkey, that shared the same fate after the I. World War, have got a so rooted history. Today the relations between two country are at the superlative level. For example; at the world there is not a country that have Anatolian Turkish as Germany have. Beside this, Germany is the biggest commercial partner of Turkey. For about present military relations, Germany is the second weapon and tecnology importer of Turkey.

Exempt off all these, Germany have some wishes from Turkish geography that goes to historical "East Problem". Also today the main for Germany are; Germany's support of the terror organizations that have activities in Turkey, by using the German Pious Foundations to do some illegal activities, to do systematicly asimilation and racist policies for the Turkish people that live in Germany.

In this study; firstfully Germany is investigated and our relations between this country is explained by historical perspective, after that the present problem areas and the policies which should be applied together with the outer interferences and the big profit plans and so the strategies which should be developed are tried to determine.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma süresince, öncelikle her türlü desteğini ve hoşgörüsünü esirgemeyen, danışmanım Prof.Dr. Abdülkadir AKÇİN'e; değerli öğretim üyesi Doç.Dr. Mesut Hakkı ÇAŞIN'a; Yüksek Lisans eğitimim süresince derslerinden istifade etme fırsatı bulduğum GYTE Strateji Anabilim Dalı öğretim üyelerine, teşvik ve desteklerini eksik etmeyen sevgili ailem ile arkadaşlarıma ve emeği geçen herkese en içten saygı ve şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	iv
SUMMARY	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xx
1. GİRİŞ	1
1.1. Strateji, Stratejinin Alt Bölümleri ve Dayandığı Unsurlar	1
1.1.1. Strateji Kavramı	1
1.1.2. Stratejinin Alt Bölümleri	5
1.1.2.1. Ulusal Strateji	7
1.1.2.2. Topyekün Strateji	7
1.1.2.3. Genel Strateji	7
1.1.2.4. Harekat Stratejisi	8
1.1.3. Stratejik Öngörü	8
1.1.4. Stratejinin Dayandığı Unsurlar	11
1.1.4.1. Milli Menfaatler	12
1.1.4.2. Milli Hedef	15
1.1.4.3. Milli Politika	16
1.1.4.4. Milli Strateji	16
1.1.4.5. Milli Güç	19

1.1.4.5.1. İnsan Gücü	21
1.1.4.5.2. Coğrafi Güç	22
1.1.4.5.3. Ekonomik Güç	22
1.1.4.5.4. Askeri Güç	22
1.1.4.5.5. Politik ve İdari Güç	23
1.1.4.5.6. Psiko-sosyal Güç	23
1.1.4.5.7. Teknolojik Güç	24
1.2. Jeostratejinin Tanımı, Kapsamı ve Unsurları	24
1.3. Jeopolitik	25
1.3.1. Jeopolitik Kavramı	25
1.3.2. Jeopolitiğin Evreleri ve Jeopolitik Kuramlar	29
1.3.2.1. Kara Hakimiyet Teorisi	29
1.3.2.2. Kenar Kuşak Teorisi	31
1.3.2.3. Deniz Hakimiyet Teorisi	31
1.3.2.4. Hava Hakimiyet Teorisi	32
1.3.2.5. Hayat Alanı Teorisi	33
1.3.2.6. Jeostratejik ve Jeopolitik Alanlar Teorisi	34
1.4. Terör ve Terörizm Kavramları	34
1.4.1. Terör	35
1.4.2. Terörizm	38
1.4.3. Terörizmin Tipleri	42
1.4.3.1. Topyekün Terör	43
1.4.3.2. Devlet Liderlerine Karşı Yapılan Suikastlar	43
1.4.3.3. Rastlantısal Terörizm	43
1.4.3.4. Odaklanmış Rastlantısal Terör	43
1.4.3.5. Düzenli Terör	44

1.4.4. Terörizmin Sebepleri	44
1.4.5. Terörizmle Mücadele	45
2. ALMANYA	52
2.1. Almanya'nın Coğrafi ve Demografik Yapısı	52
2.1.1. Coğrafya	52
2.1.2. Demografik Yapı	60
2.1.2.1. Yerleşme Dokusu ve Nüfus	60
2.1.2.2. Alman Kimliği	61
2.2. Almanya'nın Tarihçesi	66
2.2.1. Almanya'nın Temelleri	67
2.2.2. Orta Çağ ve Yeni Çağ	69
2.2.3. Mutlakiyet Dönemi ve Konfederasyon	71
2.2.4. Prusya İmparatorluğu	74
2.2.5. Birinci Dünya Savaşı	80
2.2.6. Weimar Cumhuriyeti	81
2.2.7. Hitler Diktatörlüğü	82
2.2.8. İkinci Dünya Savaşı	84
2.2.9. Büyük Yenilgi	87
2.2.10. Almanya Federal Cumhuriyeti	92
2.2.11. Batı ve Doğu Almanya İlişkileri	95
2.2.12. Demokratik Almanya'nın Çöküşü ve Alman Birliği	99
2.3. Devlet Düzeni ve Yönetmel Yapı	105
2.3.1. Bağımsızlık ve Anayasa	105
2.3.2. Üye Olunan Önemli Uluslararası Kuruluşlar	106
2.3.3. Taraf Olduğu Uluslararası Çevre Antlaşmaları	107
2.3.4. Eyalet Sistemi	108

2.3.4.1. Baden-Württemberg	111
2.3.4.2. Bavyera	111
2.3.4.3. Berlin	112
2.3.4.4. Brandenburg	112
2.3.4.5. Bremen	112
2.3.4.6. Hamburg	113
2.3.4.7. Hessen	113
2.3.4.8. Mecklenburg-Worpommern	113
2.3.4.9. Aşağı Saksonya	114
2.3.4.10. Kuzey Ren-Vestfalya	114
2.3.4.11. Rheinland-Pfalz	115
2.3.4.12. Saarland	115
2.3.4.13. Saksonya	115
2.3.4.14. Saksonya-Anhalt	116
2.3.4.15. Schleswig-Holstein	116
2.3.4.16. Thüringen	117
2.3.5. Yönetim Kademesi	117
2.3.6. Almanya'da Seçim Sistemi	121
2.3.7. Siyasi Partiler	123
2.3.7.1. Hıristiyan Demokrat Birliği	123
2.3.7.2. Hıristiyan Sosyal Birliği	124
2.3.7.3. Sosyal Demokrat Parti	124
2.3.7.4. Yeşiller	125
2.3.7.5. Hür Demokrat Parti	126
2.3.7.6. Sol Parti	127
2.3.7.7. Diğer Partiler	128

2.3.8. Parti Programları	128
2.3.9. Son Genel Seçimlerin Ülke ve Eyaletler Çapında Sonuçları	133
2.3.10. Son Seçimler ve Türkler	140
2.3.11. Yargı	141
2.3.12. Eğitim	142
2.3.13. Sağlık ve Sosyal Güvenlik	143
2.3.14. Kültürel Yaşam	144
2.4. Silahlı Kuvvetler ve Güvenlik Politikası	148
2.4.1. Alman Güvenlik Politikasının Temel Esasları	148
2.4.2. Silahlı Kuvvetler	152
2.4.2.1. Kara Kuvvetleri	154
2.4.2.2. Deniz Kuvvetleri	154
2.4.2.3. Hava Kuvvetleri	157
2.4.3. Alman Polis Teşkilatı	158
2.5. Ekonomi	158
2.5.1. Almanya Ekonomisine Genel Bakış	158
2.5.2. Enerji Politikası	164
2.5.3. Otomotiv	164
2.5.4. İnşaat	164
2.5.5. Bankacılık	165
2.5.6. Ulaşım	166
2.5.7. Haberleşme ve Basın	168
2.5.8. Doğal Kaynaklar	168
2.5.9. Tarım ve Hayvancılık	169
3. TÜRKİYE ALMANYA İLİŞKİLERİ	171
3.1. Türkiye Almanya İlişkilerinde Tarihi Perspektif	172

3.1.1. Birinci Dünya Savaşı Öncesi	173
3.1.2. Birinci Dünya Savaşı Dönemi	184
3.1.3. İkinci Dünya Savaşı Öncesi	193
3.1.4. İkinci Dünya Savaşı ve Savaş Sonrası Dönem	197
3.2. Türkiye Almanya Askeri İlişkileri	200
3.3. Sosyal ve Kültürel İlişkiler	203
3.4. Ekonomik İlişkiler	207
3.5. Siyasi İlişkiler	210
4. ALMANYA ve TERÖR	212
4.1. Avrupa'da Ulusçuluk ve Terör Örgütlerine Yönelik Hükümet Politikaları	212
4.1.1. AB'de İnsan Hakları	212
4.1.2. AB'de Ulusçuluk	214
4.1.3. AB'de Teröre Yaklaşım	215
4.1.4. AB Terör Listesi	219
4.1.5. AB'de Terörün Gelişmesini Sağlayan Başlıca Terör Örgütleri ve Sorunlu Sahalar	220
4.1.5.1. Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF-Almanya)	220
4.1.5.2. IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu-İrlanda, İngiltere)	221
4.1.5.3. Korsika Sorunu (Fransa)	222
4.1.5.4. Bask Vatanı ve Özgürlük (Basque Fatherland and Liberty) (ETA-İspanya)	223
4.1.5.5. Katalan Bölgesi (İspanya)	225
4.1.5.6. Kızıl Tugaylar (İtalya)	225
4.1.5.7. On yedi Kasım Terör Örgütü (Yunanistan)	226
4.1.5.8. Doğrudan Eylem (Action Directe - Fransa)	227

4.2. Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri	227
4.3. Almanya'nın Türkiye İlişkileri Perspektifinde Azınlık ve Gç Politikası	232
4.3.1. Çok Kültürlülük ve Azınlıklar	232
4.3.2. Gç Politikası	242
4.3.3. Almanya'da Partilerin Gç Sorununa Yaklaşımı	244
4.3.4. Almanya'nın Politikalarına Karşı: Türkler	246
4.3.5. Aşırı Sağ ve Irkçılık	250
4.4. Alman Yayılmacılığı ve Dış Politika	259
4.4.1. Almanya'nın Orta Asya Politikası	269
4.4.2. Almanya'nın NATO Politikası	270
4.4.3. Almanya'nın Ortadoğu Politikası	271
4.4.3.1. Tarihi şark Meselesi	271
4.4.3.2. Orta Doğu'ya Güncel Yaklaşım	278
4.5. Türkiye'de Teröre Sağlanan Dış Destek	283
4.5.1. Almanya'da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar	294
4.5.2. Avusturya'da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar	298
4.5.3. Belçika'da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar	298
4.5.4. Danimarka'da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar	299
4.5.5. Fransa'da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar	300
4.5.6. Hollanda'da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve	

Kuruluşlar	300
4.5.7. İsviçre ve Yunanistan’da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar	300
4.6. Almanya’nın Terör Politikası ve Ülkede Varlık Gösteren Terör Örgütleri	301
4.6.1. PKK ve Faaliyetleri	302
4.6.2. Aşırı Sol/Marksist Örgütler	318
4.6.3. Almanya ve Radikal İslam	323
4.6.4. Almanya’nın Azınlıklar ve Vakıflar Politikası	329
4.6.4.1. Almanya’nın Azınlıklar Politikası	329
4.6.4.1.1. Yurt Dışı Almanlığı (Alman ırkı) Derneği (VDA)	335
4.6.4.1.2. Avrupa Halk Grupları Federal Birliği (FUEV)	336
4.6.4.1.3. Avrupa Azınlık Sorunları Merkezi (ECMI)	336
4.6.4.1.4. Tehdit Altındaki Halklar Derneği (GfbV)	337
4.6.4.2. Almanya’nın Türkiye’deki Vakıflar Politikası	337
4.6.5. Misyonerlik Faaliyetleri	342
5. SONUÇ	343
5.1. Almanya’ya Yönelik Türkiye’nin İzleyeceği Strateji Modelleri	343
5.1.1. İyimser Senaryo	343
5.1.1.1. Kısa Vade	343
5.1.1.2. Orta Vade	345
5.1.1.3. Uzun Vade	346
5.1.2. Kötümser Senaryo	346
5.1.2.1. Kısa Vade	347

5.1.2.2. Orta Vade	348
5.1.2.3. Uzun Vade	348
5.2. Türkiye Almanya İlişkilerinin Yarını	349
5.3. Gelecek İçin Öneriler	363
KAYNAKLAR	369
ÖZGEÇMİŞ	388
EKLER	
EK-A Cumhurbaşkanı Horst Köhler'in Özgeçmişi	
EK-B Başbakan Angela Merkel'in Özgeçmişi	
EK-C Dışişleri Bakanı Frank-Walter Steinmeier'in Özgeçmişi	
EK-Ç Gerhard Schröder'in Özgeçmişi	
EK-D Avrupa Birliği Tarihçesi	
EK-E Türkiye-AB İlişkileri Kronolojisi	
EK-F Gerhard Schröder'in Konuşması	
EK-G Milliyet Gazetesinin Röportajı	
EK-Ğ Türkiye'deki Alman Sığınmacılar	
EK-H OECD Çapında Ülkelerin Enerji Üretimi	
EK-I OECD Çapında Ülkelerin Enerji Tüketimi	
EK-İ Gayri Safi Milli Hasıla Rakamları	
EK-J OECD Ülkelerinde Mevcut Yabancı Sayısı	

SİMGELER-KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma	Anlamı
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu-Ortak Pazar
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AGSP	: Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası
AKÇB	: Avrupa Kömür ve Çelik Birliği
AT	: Avrupa Topluluğu
ASAM	: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi
BAB	: Batı Avrupa Birliği
BDT	: Bağımsız Devletler Topluluğu
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
BOP	: Büyük Ortadoğu Projesi
CDU	: Hıristiyan Demokrat Birliği
CIA	: Amerikan Merkezi Haber Alma Teşkilatı, (Central Intelligence Agency)
CSU	: Hıristiyan Sosyal Birliği
DEC/DDR	: Demokratik Almanya Cumhuriyeti
DHKP-C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
EAPC	: European Atlantic Partnership Council (Avrupa Atlantik Ortaklık Konseyi)
ECMI	: Avrupa Azınlık Sorunları Merkezi
EFTA	: European Free Trade Association (Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi)
ETA	: Bask Vatanı ve Özgürlük Örgütü
EURATOM	: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
FBI	: Amerikan Federal Haber Alma Bürosu
FKÖ	: Filistin Kurtuluş Örgütü

FUEV	:	Avrupa Halk Grupları Federal Birliği
GAP	:	Güneydoğu Anadolu Projesi
GfbV	:	Tehdit Altındaki Halklar Derneği
GKRY	:	Güney Kıbrıs Rum Yönetimi
GOP	:	Genişletilmiş Ortadoğu Projesi
GSMH	:	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	:	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
IEA	:	Uluslar arası Enerji Örgütü (International Energy Agency)
IISS	:	Uluslar arası Stratejik Çalışmalar Enstitüsü (The International Institute for Strategic Studies)
IKDP	:	Irak Kürdistan Demokrat Partisi
IKYB	:	Irak Kürdistan Yurtseverler Birliği,
INC	:	Irak Milli Kongresi (Iraq National Congress)
IMF	:	Uluslararası Para Fonu
INSS	:	Ulusal Stratejik Çalışmalar Enstitüsü, (Institute for National Strategic Studies)
IRA	:	İrlanda Kurtuluş Ordusu
ITC	:	Irak Türkmen Konseyi
İKÖ	:	İslam Konferansı Örgütü
KFOR	:	Kosova Gücü, (The Kosovo Force)
KKTC	:	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KPDSU	:	Sovyetler Birliği Komünist Partisi
NAC	:	North Atlantic Council (Kuzey Atlantik Konseyi)
NATO	:	North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatı)
NGO	:	Hükümet Dışı Organizasyonlar
OECD	:	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
OPEC	:	Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü
PFP	:	NATO Partnership For Peace (NATO Barış İçin Ortaklık Programı)
PKK	:	Kürdistan İşçi Partisi
RAF	:	Kızıl Ordu Fraksiyonu (Rote Armee Fraktion)
SALT	:	Stratejik Silahların Sınırlandırılması

SPD	:	Sosyal Demokrat Parti
SSCB	:	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TPAO	:	Türk Petrolleri Anonim Ortaklığı
TRASECA	:	Avrupa-Kafkasya-Asya Ulaşım Koridoru
TSK	:	Türk Silahlı Kuvvetleri
UN	:	Unites Nations (Birleşmiş Milletler)
UNPO	:	BM Barış Harekatları
UNICEF	:	BM Uluslararası Çocuk Örgütü
UNMOVIC	:	BM İzleme, Değerlendirme ve Araştırma Komisyonu
UNSCOM	:	BM Silah Denetim Komisyonu
VDA	:	Yurt Dışı Almanlığı (Alman ırkı) Derneği
YASED	:	Uluslar Arası Yatırımcılar Derneği

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Sekil</u>	<u>Sayfa</u>
1.1: Stratejinin Oluşumu	5
1.2: Öngörü Konisi	9
1.3: Kapsamlı İhtimal Konisi	10
1.4: Milli Çıkarların Oluşumu	12
2.1: Avrupa Genelinde Almanya'nın Coğrafi Konumu	52
2.2: Almanya Siyasi Haritası	53
2.3: Almanya Fiziki Görünümü	54
2.4: Bavyera Alpleri	56
2.5: Toprakların Mevcut Durumu	59
2.6: Nüfusun Yaşa Göre Dağılımı	60
2.7: Almanya'da Yaşadığı Resmen Kabul Edilen Azınlıklar	64
2.8: Berlin Duvarı'nın Yıkılması	102
2.9: Almanya Federal Cumhuriyeti Bayrağı	105
2.10: Milli Sembol	105
2.11: Devlet Forsu	105
2.12: Eyaletler	108
2.13: Eyaletlerin Nüfus Dağılımı	110
2.14: Eyaletlerin Yüzölçümü Dağılımı	110
2.15: Federal Almanya Yönetim Kademesi	121
2.16: Schröder ve Merkel	121
2.17: Parlamento	122
2.18: Batı Almanya'nın ilk başbakanı Konrad Adenauer	123
2.19: Almanya'nın ilk kadın başbakanı Merkel	123
2.20: Stoiber	124
2.21: Willy Brandt	125
2.22: Schröder	125
2.23: Joschka Fischer	126
2.24: Guido Westerwelle	126
2.25: Gysi ve Lafontaine	127
2.26: Almanya'da son üç genel seçimin karşılaştırmalı sonuçları	134
2.27: Son seçimlerde partilerin mecliste temsil edilme sayıları	134

2.28: Berlin eyaleti seçim sonuçları	135
2.29: Brandenburg eyaleti seçim sonuçları	135
2.30: Meclenburg-Vorpommern eyaleti seçim sonuçları	135
2.31: Schleswig-Holstein eyaleti seçim sonuçları	136
2.32: Hamburg eyaleti seçim sonuçları	136
2.33: Aşağı Saksonya eyaleti seçim sonuçları	136
2.34: Bremen eyaleti seçim sonuçları	137
2.35: Saksonya-Anhalt eyaleti seçim sonuçları	137
2.36: Saksonya eyaleti seçim sonuçları	137
2.37: Thüringen eyaleti seçim sonuçları	138
2.38: Hessen eyaleti seçim sonuçları	138
2.39: Rheinland-Pfalz eyaleti seçim sonuçları	138
2.40: Kuzey Ren-Westfalya eyaleti seçim sonuçları	139
2.41: Saarland eyaleti seçim sonuçları	139
2.42: Baden-Württemberg eyaleti seçim sonuçları	139
2.43: Bavyera eyaleti seçim sonuçları	140
2.44: Milliyet Gazetesinin 20 Eylül 2005 tarihli manşeti	141
2.45: Berlin'de Brandenburg Kapısı	145
2.46: Eski Hidelberg Köprüsü	145
2.47: Bundeswehr amblemi	153
2.48: LEOPARD 2 Tankı	154
2.49: Spähpanzer Luchs A2	154
2.50: Wiesel Zırhlı Muhabere Araçları	154
2.51: BRANDENBURG Sınıfı (TİP 123) Fırkateyn	155
2.52: BREMEN Sınıfı(TİP 122) Fırkateyn	155
2.53: SACHSEN Sınıfı (TİP 124) Fırkateyn	155
2.54: GEPARD Sınıfı (TİP 143 A) Hücumbot	155
2.55: ALBATROS Sınıfı (TİP 143 B) Hücumbot	155
2.56: TIGER Sınıfı (TİP-148) Hücumbot	155
2.57: TİP 205 SINIFI Denizaltı	156
2.58: TIP 206A SINIFI Denizaltı	156
2.59: SEA LYNX Helikopteri	156
2.60: SEA KING Helikopteri	156

2.61: BREGUET ATLANTIC Deniz Karakol Uçağı	156
2.62: PANAIA TORNADO IDS Uçağı	156
2.63: Tornado Savaş Uçağı	157
2.64: Eurofighter Savaş Uçağı	157
2.65: Mig-29 Savaş Uçağı	157
2.66: F-4 Phantom Savaş Uçağı	157
2.67: Roland Fúze Sistemi	157
2.68: LLADS - Alçak İrtifa Hava Savunma Sistemi	157
2.69: Rheinmetall 20 mm Hava Savunma Silahı	157
2.70: ASRAD Hava Savunma Sistemi	157
2.71: Stinger Gúdümlü Mermisi	158
2.72: Süper Puma Helikopter	158
2.73: Sikorskay Super Stallion Helikopter	158
2.74: Bell 212 Huey Helikopter	158
3.1: Bundeswehr Amblemi	200
3.2: Yazar Orhan Pamuk	205
4.1: AB ve Türkiye	228
4.2: Türkiye'nin zorlu AB sürecinde; İtalya, İngiltere, Türkiye ve Almanya Başbakanları bir arada	232
4.3: Mülteci Sorunu	245
4.4: Erdoğan ile Schröder	267
4.5: Genişletilmiş Kuzey Afrika ve Orta Doğu	280
4.6: FOCUS Dergisinin PKK Kapağı	289
4.7: Ulusal Kürdistan Kongresi	313
4.8 : Karases C.Kaplan'ın Oğlu Metin Kaplan	324
4.9: Almanya'da yaşayan yabancıların dağılımı	334
4.10: Schröder ve Patrik Bartholomeos	338
5.1: Dönemin Almanya ve Fransa Devlet Başkanları	356

ÇİZELGELER DİZİNİ

<u>Cizelge</u>	<u>Sayfa</u>
2.1: Almanya'nın Başlıca Dağları	56
2.2: Almanya'nın Başlıca Nehirleri	57
2.3: Almanya'nın Başlıca Gölleri	57
2.4: Almanya'nın Başlıca Barajları	57
2.5: Almanya'nın Başlıca Adaları	57
2.6: Almanya'da Gemilerin İşlediği Kanallar	57
2.7: AB Ülkeleri Nüfus Oranları	61
2.8: Federal Almanya Çapında Bazı Şehirlerin Nüfus Dağılımı	117
2.9: AB ülkeleri Dış Ticaret Hacimleri	161
3.1 : İki Ülke Arasında ki Ekonomik Anlaşma ve Protokoller	208
3.2 : İthalat ve ihracat durumları	208
4.1: AB üyesi olan ve AB'ye aday ülkelerin Ulusal Azınlıkların Korunması Konvansiyonunu imzalama ve uygulama durumları	240
4.2: AB üyesi olan ve AB'ye aday ülkelerin Azınlık Dilleri Metnini imzalama ve uygulama durumları	241

1.GİRİŞ

1.1. Strateji, Stratejinin Alt Bölümleri ve Dayandığı Unsurlar

1.1.1. Strateji Kavramı

Strateji, kelime olarak; “Önceden belirlenen bir amaca ulaşmak için tutulan yol, bir ulusun veya uluslar topluluğunun, barış ve savaşta belirlenen politikalara yön vermek amacıyla politik, ekonomik, psikolojik ve askeri güçleri bir arada kullanma bilimi ve sanatı.” Anlamına gelmektedir.¹

Strateji; bir savaşta siyasi iktidarın belirlediği amaca varmak için askeri kuvvetleri kullanma sanatı, modern bir savaşta bir milletin veya milletler birliğinin savunmasında askeri, siyasi, iktisadi ve manevi güçleri bir arada kullanma ve düzenleme sanatıdır.²

Giderek karmaşık bir nitelik kazanan savaşların yürütülmesinde strateji, askeri olmayan etkenlerin de önemli rol oynadığı modern çağın gereklerini yansıtır. Strateji savaşın bütün cepheleri ile ilgilenir.³

Strateji sözcüğü, eski Yunanca'da "generallik sanatı" anlamına gelen "strategos" sözcüğünden türemiştir. Daha sonraları strategosluk, bir unvan olarak kullanılmış ve eski Atina'da bu mevkilere getirilen kimseler, barışta diplomatik ve mali bazı yetkilere sahip olmalarının yanında, savaşta çeşitli seviyelerdeki komutanlık görevlerini yerine getirerek, devletin genel sevk ve idaresinde de önemli roller üstlenmişlerdir. Strategoslar Bizans devrinde ise Kral tarafından başarılı askerler arasından seçilirdi.⁴

¹ Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1998, s.2032.

² Meydan Larousse, 1992, s.566.

³ Ana Britannica, 1987, cilt 28, s.337

⁴ Erol Mütercimler, 21.Yüzyıl ve Türkiye, Güncel Yayıncılık, 2.Baskı, İstanbul, Şubat 2000, s:25.

“Strateji” kelimesi genel anlamda askeri bir kavram olarak algılanmakla birlikte, kelimenin kökeni bakımından bu algılamaya yanlış bir değerlendirme değildir.⁵ Bu terim zamanla bir askeri unvan olmaktan sıyrılıp, stratejik süreç adını verdiğimiz oluşumu ifade eder şekilde kullanılmaya başlanmıştır.⁶

Geniş anlamda düşünüldüğünde strateji, bir ulusun yada uluslar topluluğunun olağanüstü hallerde hedefe ulaşmak için ekonomik, siyasi, askeri ve moral güçlerini birbiriyle uyumlu olarak düzenlemesi ve kullanması olarak anlaşılmaktadır. Daha geniş anlamda, "büyük strateji" bir devletin benimsediği politikaya uygun olarak saptanmış olduğu hedeflere ulaşmada her tür olanak ve araçları bilimsel yöntemlerle kullanma sanatı olarak da anlaşılmaktadır.⁷

Strateji, “Savaşta belirlenmiş hedeflere ulaşmak için eldeki bütün kaynakları (askeri, ekonomik, siyasal vb.) uygun bir biçimde seferber etme ve düzenleme sanatı yada bilimidir. Bazen “yüksek strateji” olarak da adlandırılan bu tanım, giderek karmaşık bir nitelik kazanan savaşın yürütülmesinde askeri olmayan etkenlerin de önemli rol oynadığı modern çağın gereklerini yansıtır. Teorinin geçerlik kazandığı XVIII. yüzyılda ve XIX. yüzyıl başlarında strateji, silahlı birliklerin sevk ve düzeni ile askeri hareketleri planlama ve yönetme sanatı anlamını taşıyordu.”⁸

Uluslararası ilişkiler çerçevesinde ise strateji; ileride gerçekleşmesi muhtemel durumların veya gerçekleşmesi istenen amaçların önceden belirlenip, bu amaçlara ulaşmak için bir ulus yada uluslar topluluğunun ekonomik, politik, askeri ve moral güçlerini birbiriyle uyumlu olarak düzenleme, geliştirme ve kullanma sanatı ve bilimidir. Gerçekleşmesi muhtemel durumlar veya gerçekleşmesi istenen amaçlar belirlenir. Hedefe ulaşmak için elde mevcut olanak ve araçlar bu doğrultuda yönlendirilir, düzenlenir ve geliştirilir.⁹

Günümüz dünyasının kaçınılmaz olgusu baş döndürücü bir sürate sahip olan değişimdir. Her şey devamlı bir değişim süreci içerisinde bulunmaktadır. Uluslar

⁵ Dedeoğlu Beril, “Uluslararası Güvenlik ve Strateji”, Derin Yayınları, İstanbul, 2003, s:56.

⁶ Emanet Hakan, “Deniz Hakimiyetinden Dünya Hakimiyetine Giden Yolda Türk Boğazları”, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003, s:17.

⁷ Çeliklepe Atilla, Teşkilat-ı Mahsusa'nın Siyasi Misyonu, s:13.

⁸ Ana Britannica, cilt 20

⁹ Emanet, Hakan, a.g.e. s.49

arası politika sahnelerine yeni aktörler (devletler, kuruluşlar ve etki yaratan diğer birimler) dahil olmakta, dünya kamuoyuna hakim değerler değişmekte ve bunlara bağlı olarak bu durumlara ve değerlere karşı reaksiyonların nitelik ve niceliğinde değişimler olmaktadır. Buna paralel olarak stratejinin vasıtaları da devamlı olarak bir değişim süreci içerisinde bulunmaktadır.¹⁰

Uluslararası ilişkilerde strateji, uluslararası politikanın aktörleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılan yöntemler bütünü ifade etmektedir. Uluslararası alandaki tüm ilişkilerin çatışma yada savaş bağlamında gelişmediği düşünülürse, her türlü karmaşık ilişkinin biçimine yada gidişatına göre aktörler stratejiler geliştirmektedirler. Uluslararası aktörler arasında yer alan çok uluslu firmalar, devletler, uluslararası örgüt ve diğer kuruluşların tümü orta ve uzun vadeli çıkarlarını gerçekleştirmek, faaliyet ve amaçları önündeki tehditleri bertaraf etmek için çeşitli oyun biçimleri geliştirirler. Bunlar, ikiden fazla oyuncunun yer aldığı, kuralları açık ve belli olmayan, kazananın da bir sonraki oyunda kaybetmeyeceğinin bir garantisi bulunmayan oyunlardır. Bu tür küçük oyunlar, aslında bir genel oyunun tamamlayıcı hamleleri gibidir ve bu nedenle de sistemdeki diğer hemen tüm oyuncular göz önüne alınarak oynanır.¹¹

Muharebenin, savaşın amaçlarına hizmet edecek şekilde kullanılması, kazanmak kadar kaybetmek durumunda da ne yapılacağıının bilinmesi şeklinde de yorumlanmıştır.¹²

Bu kapsamda strateji, bir savaşın sürdürülmesi yada bir ulusun veya ittifakın savunma hazırlıkları için gerekli askeri, siyasal, iktisadi ve manevi güçlerin hareketini birbiriyle uyumlu kılma sanatı olarak da açıklanabilir.¹³

Stratejinin şuana kadar yapılmış bazı belirgin tanımlamalarına örnek olarak şunlar gösterilebilir:

¹⁰ Çaşın Mesut Hakkı, Çağdaş Dünyada Uluslar arası Güvenlik Stratejileri ve Silahsızlanma, İstanbul 1993, s.12

¹¹ Dedeoğlu Beril, "Uluslararası Güvenlik ve Strateji", Derin Yayınları, İstanbul, 2003, s.61.

¹² Dedeoğlu Beril, "Uluslararası Güvenlik ve Strateji", s:130.

¹³ Büyük Larousse, c. 21, s 10816

- General Carl Von Clausewitz (1831) stratejiyi; “Savaşı kazanmak için muharebeleri kullanma sanatı” olarak tanımlamıştır.
- Mareşal Moltke (1870)’ye göre ise strateji; “Bir çare bulma ve en zor koşullar altında uygulamada bulunabilme” sanatıdır.
- Amiral Robert B. Corney ise, stratejiyi; “Amaçlara ulaşılması yolunda kaynaklardan mükemmel bir şekilde yararlanmayı sağlayan bir hareket planı” olarak görmektedir.
- Amiral Mahan’a göre ise strateji; “Savaş hedefine ulaşabilmek için deniz savaş vasıtalarının kullanılması usulüdür.”

Strateji kelimesini ulus bazında ele alırsak, bir devletin güç unsurlarının karar alıcısı tarafından belirlenmiş bir hedefe ulaşacak biçimde birleştirilmesidir. Bu bağlamda strateji kavramı, devletin çevresi ile ilişkilerini düzenlemesi ve rakiplerine üstünlük sağlayabilmesi için kaynaklarını harekete geçirmesini, belirli bir amaç çerçevesinde mücadele eden birden çok birim arasında görev dağılımı yapılması başarısını da ifade etmektedir.¹⁴

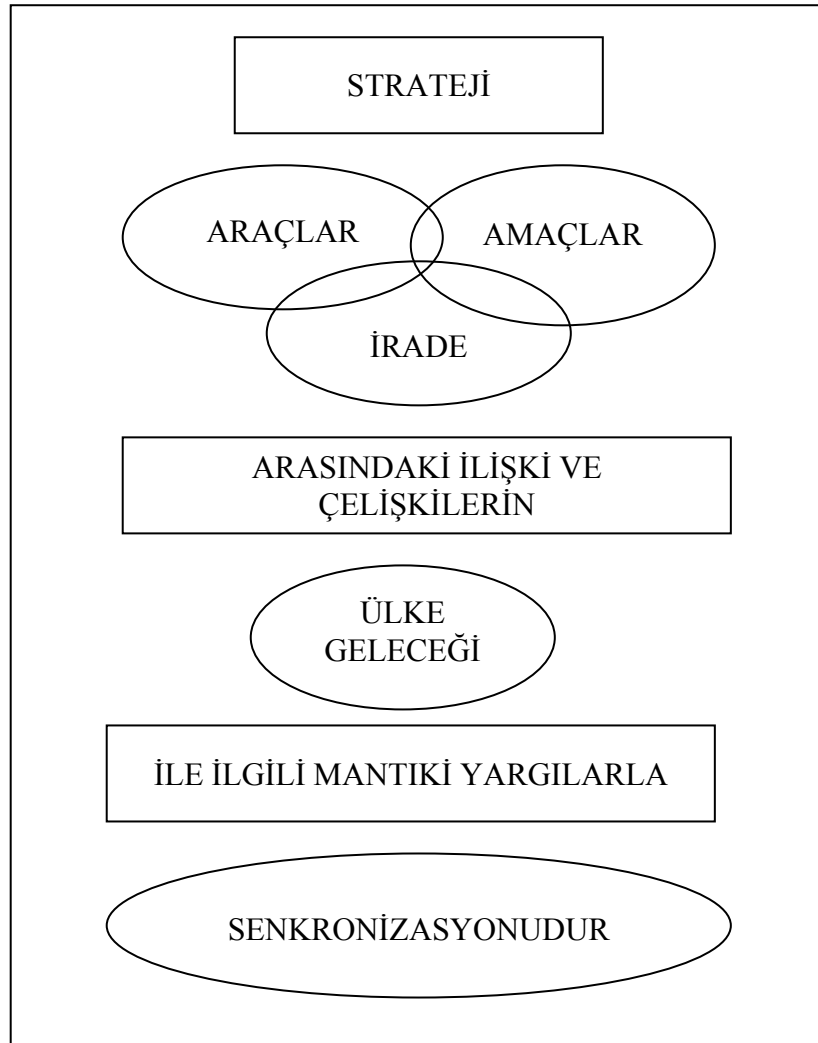
Özet olarak; Strateji, kendi varlığını sürdürme ve geliştirme ile karşı tarafın, yani varlığını koruma ve sürdürme olgularını tehdit eden etkinin, bertaraf edilmesine yönelik tüm eylem ve uygulamalarıdır.¹⁵

¹⁴ Dedeoğlu Beril, “Uluslararası Güvenlik ve Strateji”, s:100-101.

¹⁵ Kılıçkap Tolga, “Yıkıcı ve Bölücü Örgütleri Barındıran ve Destekleyen İsveç Devletine Karşı Türkiye’nin Stratejik Yaklaşımları”, GYTE Yüksek Lisans Tezi, 2005, s.3

1.1.2. Stratejinin Alt Bölümleri

Strateji, hedef ve yöntem açısından tek bir bütünü ifade etmektedir. Ancak uygulama açısından strateji, her biri çatışmanın (yada genelde anlaşmazlığa bakış şeklinin) belirli kademeleri için geçerli olacak, alt kısımları da bünyesinde taşımaktadır. Şekil 1.1 kabaca içinde bulunulan durumda, hedefler ile şartların uyumunu ifade etmektedir.¹⁶

Şekil 1.1. Stratejinin Oluşumu

¹⁶ Silahlı Kuvvetler Dergisi, Sayı 370, s.78

Buna göre strateji; ülkenin geleceği için devlet iradesinin belirli amaçlara ulaşmak maksadıyla hangi amaçların kullanılması gerekeceğini, bunlar arasındaki ilişki ve çelişkilerin neler olacağını, hedeflerin tespitini ve stratejin unsurları arasındaki uygun işleyişin mekanizmasını araştırmaktadır. Bu durum basamak basamak açıklanacak olursa; Kademelenme bir devlet teşkilatını ifade etmekte olup, otorite ve kararların çıktığı düzeylere göre bir astlık-üstlük ilişkisi çerçevesinde devlet yapısı kurulmuştur. Bu yapının üstünde-hakim bir pozisyonda bulunan, devlet için devamlılık arz eden (hükümetten hükümete değişmeyen) kalıcı ulusal stratejiler görülmektedir. Bunlar devletin kalıcı hedefleridir. (Türkiye'nin bölünmez bütünlüğünün, ana ilkelerin korunması vb.) Devlet yapısının en üst kademesi, devletin tüm alanlarını ilgilendiren tüm kararların alındığı ve hedeflerinin her açıdan ayrı ayrı kapsamlı bir şekilde belirlendiği düzey ile gösterilmektedir. Bu düzeyde göze çarpan temel organ hükümettir. Bu düzeyde alınan kararlar ile belirlenen hedefler arasında bir bağlantının kurulması söz konusudur. Bu bağlantı hükümetin tespit ettiği politikalar doğrultusunda belirli olanak ve yeteneklerin seferber edilmesi suretiyle kurulur. İşte bu bağlantının kuruluşu stratejilerin belirlenmesi demektir.

Öteki kademelerde de süreç aynı şekilde ve aynı mantık çerçevesinde işlemektedir. Yukarıdaki düzeyin altında her bakanlığın kendi faaliyet alanı açılmaktadır. (Her devletin yapısına göre bu organların yapı ve isimleri değişebilir) ¹⁷

Devlet yapısı içinde tesisi ve etkileşimi yukarıda kısaca anlatılan strateji kavramı, devlet hayatı içinde başta zaman, mekan ve kapsam olmak üzere çeşitli farklılıklar içeren aşağıdaki 4 ayrı başlık altında incelenebilir. ¹⁸

- Ulusal Strateji,
- Topyekün Strateji,
- Genel Strateji,
- Harekat Stratejisi.

¹⁷ Özbay Mustafa, "Milli Güvenlik Stratejisi ve Etkileri", GYTE Yüksek Lisans Tezi, 2003, s.7

¹⁸ Özbay Mustafa, a.g.e s:17-19.

Tüm stratejiler, ülkenin genel savunması, muhtemel genişlemesi yada işgali ve savaş sonrası düzen olgularına göre yapılmışlardır. Bu haliyle strateji, güvenliğin nasıl sağlanacağı konusundaki yanıtın aranmasını, yürütülmesini ve sonuçlandırılmasını kapsamaktadır.¹⁹

1.1.2.1. Ulusal Strateji

Ulusal Strateji çok uzun vadelidir ve stratejik anlayışa sahip ülkelerde, büyük ölçüde rejim değişiklikleri, hatta coğrafi değişimler olsa bile, hedeflerine erişinceye kadar sabit kalır ve ancak ondan sonra yeni hedeflere yönelik biçimde kendini yeniler. Bir ulusun uzun vadeli milli stratejisi çoğunlukla, onun tarihi gelişimi süreci içinde mevcuttur.

1.1.2.2. Topyekün Strateji

Piramidin en üstünde yer alan ve doğrudan hükümetin (politik otoritenin) denetimi altında olan kısımdır. Ulusal Stratejinin, günün koşullarına göre düzenlenen ve görülebilen gelecekteki hedeflere yönelik uygulamalı (aktif) bölümüne denir. Ulusal gücün tüm uygulama alanlarını temsil eden devlet kurum ve kurallarının katkısıyla düzenlenir. Bu strateji, her özel strateji bölümünün (siyasi, ekonomik, askeri, vb.) hedefini ve bunların ulusal amaç yolunda nasıl birleştirilmesi gerektiğini belirtir. Askeri açıdan ve savaş durumuna bakıldığında, topyekün stratejinin işlevi, topyekün savaşın ne biçimde sevk ve idare edilmesi gerektiğini belirtmektir.

1.1.2.3. Genel Strateji

Topyekün stratejinin bir alt kademesini, stratejik sistemin etkinlik ve verimliliğini sağlamak ve artırmak amacı ile ortaya çıkan özel bir alanı belirler. Genel stratejinin işlevi, her ana saha (politik, ekonomik, askeri, vb.) içindeki işleri düzenlemek, dağıtmak ve çeşitli faaliyetleri denetim ve koordine etmektir.²⁰

¹⁹ Dedeoğlu Beril, "Uluslararası Güvenlik ve Strateji", s:57-80.

²⁰ Hakan Emanet, a.g.e, s: 22.

Devletler, genel stratejilerini çoğu kez gizli tutarlar, bunu açıkça söylemezler. Bu nedenle, genel stratejiler, devletin çeşitli konulardaki tutum ve davranışları ile ortaya çıkmaktadır.²¹

1.1.2.4. Harekat Stratejisi

Hareket stratejisi tüm kararlar ve amaçların etrafında gerekli manyetik alanı oluşturan faktördür. O bir hareket düşüncesidir. Hareketin kendisidir. Planlı ve bilinçli bir şekilde hareketin düzenlenmesidir.²² Ulusal, topyekün ve genel strateji çalışmaları ve bunların verimi olan konsept ve tutumlar bir noktada uygulamaya yönelirler. İşte kuram ile eylemin birleştiği bu noktada bulunan yönetim aşamalarına özgü stratejiye “Harekat Stratejisi” adı verilir. Bu stratejinin amacı, kendi alanına ait genel stratejinin öngördüğü hedefleri elde etmek üzere, mevcut olanaklar çerçevesinde, en uygun uygulama ortam ve koşullarını oluşturmak ve söz konusu faaliyet kesiminde geçerli olan taktik ve teknikler arasında uyum sağlamaktır.

1.1.3. Stratejik Öngörü

Çağımız, "bilgi çağı"dır ve bunun en temel niteliği de 10, 20, 50 ve hatta 100 yıl sonrasının hedeflerinin belirlenerek stratejinin geliştirilmesidir. Geleceğe dönük amaç ve hedeflere ulaşmak için ise olasılıklı strateji planları hazırlanmalıdır. Böylece işlem sürecinde beklenmeyen durumlarla karşılaşılırsa uygulanacak yeni modele hızla geçilebilmelidir. Bunun adı ise stratejik öngörüdür.

Stratejik öngörü, geçmişten gelip bugün var olan ve geleceği etkilemesi olası eğilimleri göz önüne alarak, geleceğe yönelik stratejik planlama yapılmasını sağlar.²³ Stratejik öngöründe senaryolar vardır. Senaryolar yalnız geleceğe ilişkin alternatif birer tablo değildir. Birbirleriyle bağlantılıdır. Önemli olan hangisinin önce gerçekleşeceği.²⁴

²¹ Çaşın M. Hakkı, “Uluslararası Politika Stratejilerinde Hava Gücünün Rolü”, Jeopolitik Dergisi, yıl:2, sayı:1, 2004.

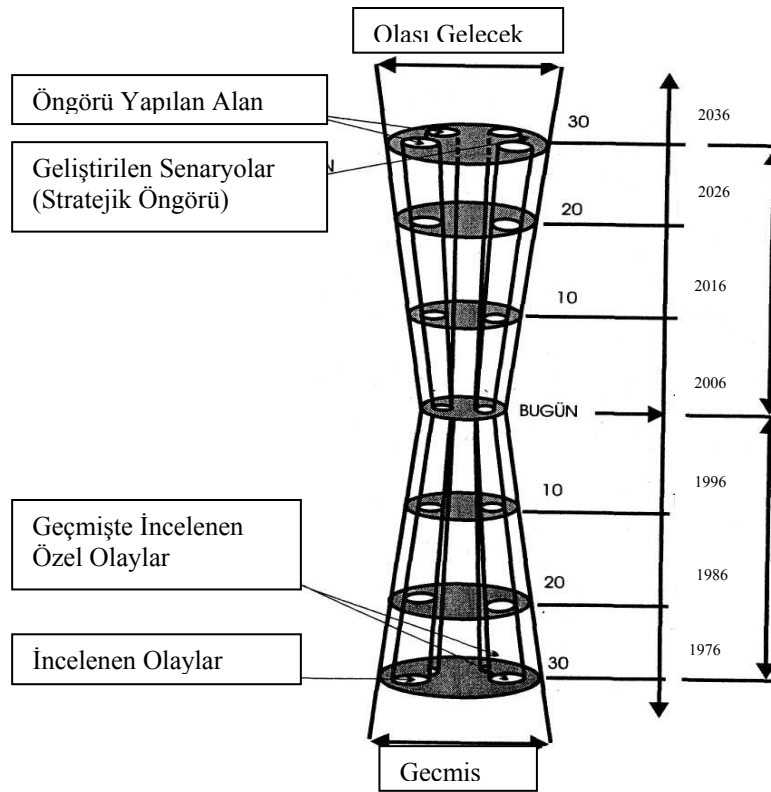
²² Özbay Mustafa, a.g.e., s:17.

²³ Mütercimler Erol, a.g.e., s:62.

²⁴ Daniel Yergin, Thane GusLafson, Rusya 2010 ve Dünyadaki Yeri, Sabah Kitapları, 1994, s:139-140.

Ulusal ve uluslararası düzlemlerde aktör sayısının artması ve karşılıklı ilişkilerin daha karmaşık bir hale gelmesiyle birlikte, strateji kavramının kullanıldığı alan da giderek genişlemiştir.²⁵

Öngörü kehanet değildir. Kehanet geleceği bilmektir fakat hiç kimse (tesadüfler dışında) geleceği bilemez. Klasik bir örnekle ikisinin arasındaki farkı açıklayabiliriz. "Yarın yüzde yüz yağmur yağacak" bir kehanettir. "Yarın yağmur yağma olasılığı yağmur yağmama olasılığından daha fazladır"; başka bir deyişle "yarın yüzde 51 yağmur yağacak" demek öngörüdür.²⁶ Öngörünün daha sağlam temellere oturtulabilmesi amacıyla 'öngörü/olasılık konisi' kullanabiliriz. Koninin kullanımı, senaryoların öngörü kesinliğini arttırmaz, fakat koninin içinde iz sürmek, senaryoların geçerliliğini, inanılabilirliğini ve gelişme mantığını kurar ve pekiştirir. Gerçekleşebilir senaryoların mantıki olarak inşa edildiği bu teorik koni içinde tanımlanan işleme "Gerçekleşebilirlik Konisi" de denir.

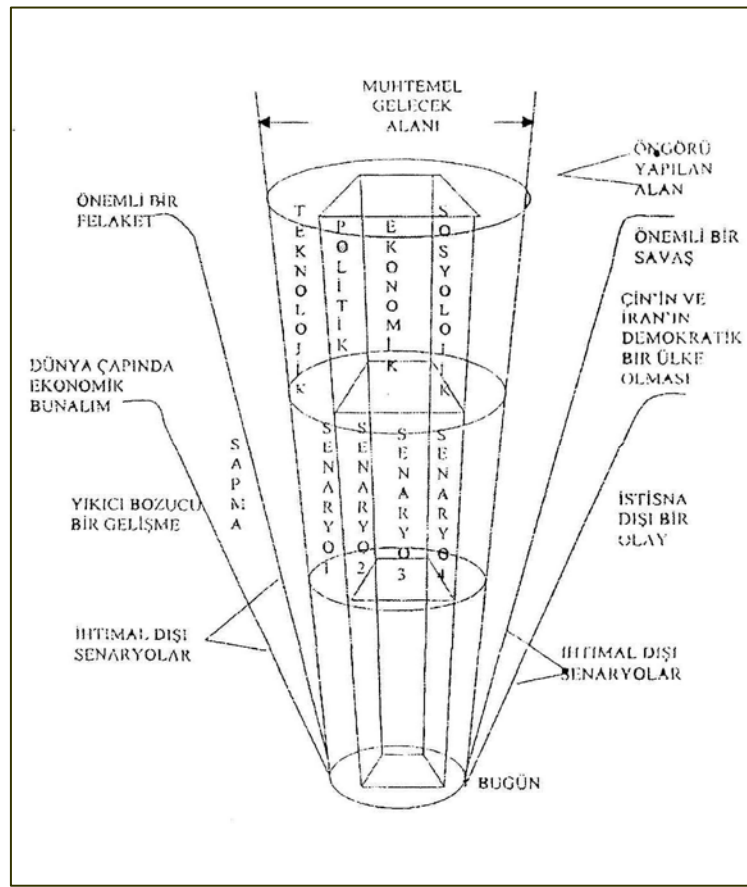

Şekil 1.2 Öngörü Konisi

²⁵ Dedeoğlu Beril, "Uluslararası Güvenlik ve Strateji", s:57.

²⁶ Mütercimler Erol, a.g.e., s:64.

Yukarıda gösterilen gerçekleşebilirlik konisi, bir grup gerçekleşmesi olası senaryoyu, yani dış dünyalar ve planlamacıların bunlara çözümlerini (önerilerini), içine alır. Bu senaryolar bugünden 2036 yılındaki bir odak noktasına gitmektedir. Senaryolar bazı özellikleri açısından birbirlerinden ayrılırlar da bu dörtlü senaryo paketi kapsamlı ve bütüncül bir politik, ekonomik, sosyolojik ve teknolojik grup oluşturur. Her senaryo her odak alanında/seviyesinde canlandırılmış bir çevreyi temsil eden bir nokta olarak gösterilmiştir. Her senaryo zaman içinde, zaman dilimlerinden tutarlılığını korumuş bir şekilde geçerek, bugünden hedeflenen odak alanına gider.²⁷

Şekil 1.3 Kapsamlı İhtimal Konisi²⁸

Bu tür senaryolar hazırlanırken senaryo yönlendiricileri olarak seçilen trendler ulusal ve uluslararası sorunlar açısından çok önemlidir. Bir ülkenin

²⁷ Gerçeksever Abdülkadir, 2003 Irak Krizi Sonrası Basara Körfezi Güvenliği, GYTE Yüksek Lisans Tezi, bl.13.

²⁸ Emanet Hakan, a.g.e., s:134.

geleceğini biçimlendiren ve yönlendiren ve öteki uluslarla ilişkisini etkileyen trendler; coğrafya, ekonomi, askeri bilimler, sosyoloji, teknoloji, politika, demografik durum, çevre etkisi, doğal kaynaklardır. Yönlendiriciler, bu ve öteki öğelerle ilişkili ve değişen ölçülerde senaryolarının konusunu belirleyen, gerçekleşmesi olası trend ve olaylardır. Bir senaryoda bu yönlendiricilerden biri seçilir, listenin başına konur ve diğer tüm yönlendirici trendler üzerinde egemen olur. Bu yönlendiricilerin birbiriyle etkileşimi senaryoların zaman konusunda ileriye doğru hareketini sağlayan sonuçları yaratır.²⁹

Öngörü senaryoları ister ulusal yada uluslararası kuruluşlar, isterse işletmeler için olsun titizlikle hazırlanmalıdır. Çünkü günümüz dünyasında etkinlik seviyesi ne olursa olsun bir ülkede ortaya çıkan ekonomik, sosyal, askeri, politik veya teknolojik bir gelişme tüm dünya üzerinde az veya çok ama kesinlikle etki yapmaktadır.³⁰

Sonuç olarak; ‘Stratejik öngörü’ geçmişten gelip bugün hala süren ve geleceği etkilemesi olası eğilimleri göz önüne alarak geleceğe yönelik stratejik planlama yapılmasını sağlar.³¹

1.1.4. Stratejinin Dayandığı Unsurlar

Strateji, yapısal olarak bazı unsurlara ihtiyaç duyar. Bunlar; **“mekan”**, **“kuvvet”** ve **“zaman”dır**. Bu üç unsur, istendiğinde uygun niteliklerde olmalıdır. Birisindeki uygunsuzluk, genel yapının oluşmasına engel teşkil edebilecektir. Bu üç temel unsura bağlı olarak stratejinin dayandığı unsurları beş ana başlık altında toplayabiliriz. Bunlar;³²

1. Milli Menfaatler (Milli Çıkar),

2. Milli Hedef,

²⁹ Mütercimler Erol, a.g.e., s:69.

³⁰ Emanet Hakan a.g.e., s:135.

³¹ Mütercimler Erol, a.g.e., s:73.

³² Kocamanoglu Ali, “Türkiye Açısından Doğu Akdeniz’in Stratejik Önemi”, GYTE Yüksek Lisans Tezi, s. 7

3. Milli Siyaset,

4. Milli Strateji,

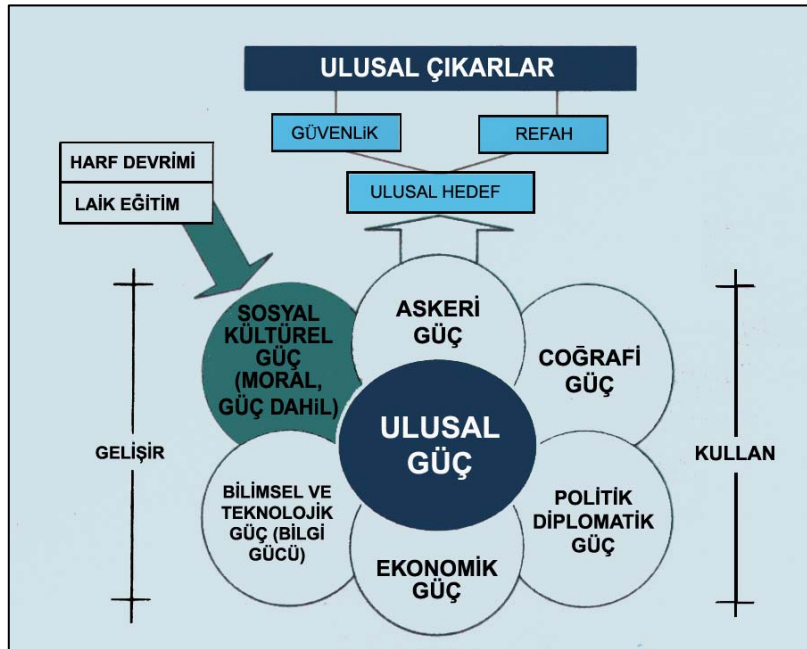
5. Milli Güç.

Görüldüğü gibi bu unsurlar devlet hayatında varlığı zorunlu olan özellikler olup, birbiri ile ahengi ve yeterliliği genel yapı içinde hayati önem arz etmektedir.

1.1.4.1. Milli Menfaatler

Milli çıkar; milli değerlerin toplamı ve bu anlamda milli menfaat, bir memleketin bağımsızlığı, ülke bütünlüğü, güvenliği, maddi ve manevi yaşayış şekli bakımından hayati saydığı hak ve menfaatler olarak tanımlanmaktadır.³³

“Milli Menfaat”, ulusçuluğun doğmasından sonra gelişmiş ve halk yönetimlerinin kurulması ile yerleşmiştir. Milli Menfaatlerin (Milli Çıkar) oluşumu Şekil 1.4.’de gösterilmiştir.

³³ Özbay Mustafa, a.g.e., s:21.

Genel itibariyle, bütün devletlerin milli menfaatleri aynıdır. Bu menfaatler milletin refahı ve siyasi doktrinleri ile milli yaşam tarzı üzerinde toplanmıştır. Diğer taraftan milli çıkarın, milli benliğin bir ifadesi olduğu söylenebilir. Milli menfaat; bir ulusun ve devletin geleceği, güvenliği, refahı ve mutluluğu için zorunlu gördüğü ve inandığı hususlardır. Milli menfaatler, bir ülkenin devamlı ve sabit amaçlarını yansıttığı gibi milli hedeflerin ve dolayısıyla milli stratejinin belirlenmesinde bir kaynak teşkil eden milli değerlerin toplamını ifade eder. Bu değerler bir devletin genel ve devamlı çıkarlarıdır. Milli menfaatler, belirli bir duruma, döneme ve uluslararası ilişkilere bağlı olarak değişmedikleri gibi genellikle devamlılık gösterir. Milli amaçlar içerecek derecede geniş, devamlı ve sayıları azdır. Milli hedef ve politikaların ortaya konulmasında bir hareket noktası ve bir çerçeve ödevi görürler.³⁴

Özel durumlarda, millî menfaatlerin karakterini ve yoğunluğunu tarif etmek, millî ve dış güvenlik politikalarını belirlemede hayati bir adımdır. Örneğin: ABD'nin Irak politikasında takip ettiği politika, uluslar arası ilişkiler ve uluslar arası güvenlik politikaları açısından yeni bir "Transformasyon" sürecinin başlangıcı olarak tanımlanabilir. Bu süreç, II.Dünya Savaşı sonrası oluşturulan uluslar arası sistemi parçalamakla kalmayıp, uluslar arası hukuk açısından da BM rejimi ve "kuvvet kullanma" seçeneklerinin, dayandığı temel kriterlerinin erozyona uğramasına neden olmuştur.³⁵

International Relations Dictionary'ye göre ; "Millî menfaat, devletin genelde en hayati ihtiyaçlarının belirlendiği ve aksettirildiği bir kavram olup, kendini savunma hakkı, bağımsızlık, millî birlik ve bütünlük, askeri güvenlik ve ekonomik refah gibi hususları" kapsamına alır. Bir örnek olarak da, ABD Savunma Bakanlığının, Kongreye sunduğu raporda, millî menfaatler, barış, özgürlük ve refahın temini şeklinde gösterilmiştir.³⁶

Millî Menfaat, açıklanan bu kriterler içinde karar ve hareket gerektiren bir duruma uygulandığı zaman sonuç, bir hedefin seçimidir. Bu da, açık ve mantıklı olarak tanımlanmış bir davranış halidir. Hedef, bir devlet aksiyonunun yöneltmiş

³⁴ Özbay Mustafa, a.g.e. s.14

³⁵ Çaşın Mesut Doç.Dr., "Irak Harekatında Kuzey Cephesi Sendromu ve Türk Amerikan İlişkilerinin Gelecekteki Olası Profilleri", Jeopolitik Bilimsel Araştırmalar Dergisi, Kış 2003, Sayı:5, s:74

³⁶ Gürler Ali İhsan, "ABD'nin Yeni Büyük Ortadoğu Projesi ve Bush Doktrini", GYTE Yükses Lisans Tezi, Gebze, 2005,S.30-31

olduğu ve devletin erişmek istediği bir gayedir. Bir hedefin seğimini, gayeye varmak için bir stratejinin geliştirilmesi ve bunu takiben planın yürürlüğe konması izler. Millî Menfaatin gzetlenmesine yönelik zincirleme reaksiyonun; 1 nci aşamasında; nisbeten uzun vadeli, yani 15 seneyi aşkın bir sreye yönelik ve değişmez şartlara uyarlanan millî gelenekler, resmi hükümet görüş ve beyanları, bir millî menfaat formülünün ortaya konmasında birbirlerini etkilerler. 2 nci aşamasında; orta vadeli, yani 5-15 sene arasındaki gelişen şartlara göre uyarlanan millî menfaat'in formüle edilmesi, belirgin hedeflerin seçimiyle sonuçlanır. 3 nc aşamasında; kısa ve yakın vadeli, yani 2-5 yıl arasındaki süreyi kapsayan ve şimdiki şartlara göre analiz edilen hedef, bir hareket tarzının seğilmesiyle neticelenir.³⁷

Reaksiyonu bir aşamadan diğerine intikal ettiren enerji faktörü, şüphesiz durumsal faktörlerin devlet politikası üzerindeki etkisidir. Her devlet, öngördüğü millî menfaatler çerçevesinde olmak üzere düzenlenen politikanın uygulanması sürecinde diğer devletlerin zaman zaman gösterecekleri direnç ile karşılaşır.³⁸

Devlet politikasında millî menfaat'in oynadığı ve etkide bulunduğu rol analiz edilirken, devletlerin özellikle:

* Vatan Savunması

* Bölgesel Güvenlik

* Toplumun ekonomik refahı

* Milli değerler (Milli varlığın korunması, daha geniş anlamda, sosyal, ekonomik, kurumsal, ideolojik, siyasi sistemlerin muhafazası) ile ilgilendikleri dikkati çeker.³⁹

Sonuç olarak; ulusun bağımsızlık ve özgürlüğünün sağlanması ile devamlılığını sağlama, politik, ekonomik, sosyal ve askeri yönlerden kendine yeterli ve kudretli olabilme, değişen dünya koşullarının gerektirdiği ağdaş düzeye

³⁷ Grlr Ali İhsan, a.g.e. s.31-32

³⁸ Ercan itlioğlu, "Milli Güvenlik Siyaseti", Cumhuriyet Strateji, Yıl-1, Sayı-25, s:8

³⁹ Grlr Ali İhsan, a.g.e.s.33

ulaşabilme anlayışından doğan menfaatler, “Milli Menfaatler”i belirtir. “Milli Menfaatler”, “Milli Hedefler”in asli bünyesini oluşturur. Milli hedefler en üst noktadır. Bu en üst noktaya ulaşmamızı sağlayacak faydalar/çıkarlar ise milli menfaatlerdir. Milli menfaatler topyekün sağlandığında genel itibariyle milli hedeflerin elde edilmesi imkanı doğar. Hedeflere, daha önce elde edilmesi şart olan çıkarlar sağlanmadıkça ulaşmak mümkün değildir.⁴⁰

1.1.4.2. Milli Hedef

“Milli Hedefler” milli menfaatlerin ışığında saptanan, uzun yada kısa sürede elde edilmeleri halinde, bunların gerçekleşmesini sağlayan ve milletin güçlerinin yöneltildiği genel nitelikteki sonuçlardır. Milli menfaatlerin tersine, milli hedeflerin saptanması, uluslararası durum, mevcut güçler, taahhütler ve milli çıkarların ışığında yapılır. Belirli bir aşamada ulaşılması olanaklı bu hedeflere ulaşmada uygulanacak kesin hareket yöntemleri, milletin, hükümete ait işlerine, iç faaliyetlerine ait olduğu gibi; dış ilişkilerine de yön verme ve düzenlemede ana ilkeleri oluşturur.

Devletler, milli hedeflerine ulaşıp, milli menfaatlerini sağlamak için gereken güçleri oluşturmak ve onları uygun biçimde kullanıp verim almak zorundadırlar.⁴¹

“Milli Hedefler” saptandığı ve anlaşıldığında bir millete; siyasetini geliştirmek amacıyla ekonomik, politik, diplomatik ve askeri konularda çeşitli girişimlere yön verir. Belirli bir “Milli Hedefin” tanımı, çatışan iç çıkarlar ve çıkar grupları nedeniyle kolay yapılamaz. Bununla birlikte, bazı hedefler, anayasaların başlangıç kısımlarında belirtilmiş hedefler gibi ortak onaylanmış hedefler olarak tanınırlar. Öteki hedefler, istikrarlı olarak geliştirilmesini olası kılacak onaylanmış, birlikte karar verilmiş hedefler değildir. “Milli Hedefler” genel anlam ile politik, ekonomik, psiko-sosyal ve askeri nitelikli öğeler taşır. Siyasi istikrar, iktisadi refah, sosyal ve endüstriyel gelişim yada sorunlu devletler tarafından yöneltilecek tehditlere karşı emniyet gibi kavramlar olarak ifadelerini bulur. Ancak bunlar, çok genel ve soyuttur. Milli siyasetin belirlenmesi bakımından açılması zorunludur. Hedefin ifadesinde aranan en önemli nokta, bunun, açık ve kesin bir şekilde belirtilmiş

⁴⁰ Özbay Mustafa, a.g.e s.14

⁴¹ Bayat Mert, Milli Güç ve Devlet, Belge Yayınları, İstanbul, 1987, s:29.

olmasıdır. Ancak milli hedeflerin ortaya konulmalarında güçlüklerle karşılaşılabilir. Bunlar yazılı olarak ifade edilmeseler bile, milletin ve hükümetlerin yöneliş ve davranışlarından çıkarılmaları olasıdır.⁴²

1.1.4.3. Milli Politika

Milli siyasetin amacı; milli hedeflerin elde edilmesidir. Milli hedefler de genellikle politik, ekonomik, psiko-sosyal, askeri coğrafi karakter taşıdığına göre, hedeflerin elde edilmesinde uygulanacak hareket yöntemleri de, politik, ekonomik, psiko-sosyal ve askeri olacaktır. Bu duruma göre milli siyaseti; milli dış siyaset, milli ekonomik politika ve milli psiko-sosyal siyaset olarak üç bölüme ayırmak mümkündür. Milli menfaatlerin ve buna bağlı milli hedeflerin ortaya çıkmasından sonra milli politika saptanır ve bu noktadan milli stratejiye geçilir.⁴³

Milli politika; hükümetler tarafından kabul ve takip edilen genel kapsamlı, kesin hareket tarzlarıdır. Milli politika milli hedeflerin elde edilmesiyle ilgili bütün girişimler için düzenleyici ve sınırlayıcı bir rehberdir. Milli hedeflere ulaşmak amacıyla, hükümetler tarafından saptanan ve uygulanan hareket tarzlarından oluşan milli siyaset, esas itibarıyla bir karar ve önlemler bütünüdür. Bir devletin milli siyaseti genellikle o devletin iç siyaseti ile dış politikasının bir karışımı olarak düşünülür.⁴⁴

Sonuç olarak Milli Politika; milli menfaatlere dayanılarak ve milli güç dikkate alınarak, saptanmış milli hedeflere ulaşmak için yurt içinde ve dışında uygulanan çaba ve eylemlerin dayandığı yönetim felsefesidir.⁴⁵

1.1.4.4. Milli Strateji

Milli gücü, çevre koşullarını ve mevcut milli kaynakları dikkate alarak saptanan milli hedefleri gerçekleştirecek stratejiye 'Milli Strateji' denir. (Geniş anlamı ile milli strateji, gerek savaşta ve gerekse barışta uygulanır.) Milli strateji; barışta ve savaşta, milli hedefleri ele geçirmek yada milli amaçlara ulaşmak, milli

⁴² Özbay Mustafa, a.g.e. s.15

⁴³ Mütercimler E., "21. Yüzyıl ve Türkiye:Yüksek Strateji", İstanbul, 2000, s.59

⁴⁴ Özbay Mustafa, a.g.e. s.12

⁴⁵ Mütercimler E., a.g.e.s.59

siyaseti en üst düzeyde gerçekleştirmek için, topyekün milli gücün belirli bir süre içinde, bir bütün halinde kullanılması ve geliştirilmesini belirleyen hareket tarzıdır.⁴⁶

Barışta ve savaşta ulusal hedefleri ele geçirmek yada ulusal amaçlara ulaşmak, ulusal hedefleri en üst düzeyde gerçekleştirmek için topyekün ulusal gücün belirli bir süre içinde, bir bütün halinde kullanılması ve geliştirilmesini belirleyen hareket tarzı, hedeflerine ve amaçlarına erişmek üzere, bir devletin olanaklarını kullanmada uygulayacağı uzun vadeli plandır.⁴⁷

Milli strateji; milli gücün siyasi, ekonomik, psiko-sosyal ve askeri unsurlarını kapsar ve bunları kullanır. Coğrafi konumu ve manevi nitelikler gibi öteki milli değerlerden de yararlanır. Her ne kadar milli strateji, esnek olur ve o andaki olasılıklara uydurulabilirse de, temel içeriğiyle değişmez. Eğer, milli hedefe varışta sapmalar olursa, kapsamı ancak o zaman değiştirilir. Milli gücü, çevre koşullarını ve milli kaynakları dikkate alarak saptanan milli hedefleri gerçekleştirecek hareket tarzlarının toplamıdır milli strateji.⁴⁸

Eğer, ulusal hedefe varışta sapmalar olursa, Milli Strateji kapsamı ancak o zaman değiştirilir. İşte; Ulusal gücü, çevre koşullarını ve ulusal kaynakları dikkate alarak saptanan ulusal hedefleri gerçekleştirecek hareket tarzlarının toplamına milli strateji denir.⁴⁹

Bilindiği üzere strateji milli hedeflerin elde edilmesinde mevcut bütün vasıta, imkan ve kaynaklardan en iyi şekilde yararlanılması sanatıdır. En iyi strateji ise, karşı tarafın hareket tarzlarını ciddi şekilde sınırlarken kendimizinkini arttırandır. Milli Strateji uzun ve orta vadede değişebilir fakat kısa vadede değişemez.⁵⁰

⁴⁶ Özbay Mustafa, a.g.e., s:28.

⁴⁷ Mütercimler Erol,a.g.e., s:59.

⁴⁸ Özbay Mustafa, a.g.e., s:28.

⁴⁹ Çeliktepe Atilla, a.g.e., s:15.

⁵⁰ Akça Erhan, a.g.e., s:7.

Strateji, bir açıdan, birçok unsurların ve faktörlerin bir sentezidir. Diğer bir açıdan ise, milli güvenlik, milli ve hatta uluslararası düzeyde daha kapsamlı sentezlerin bir kısmını teşkil eder. Güvenilir ve sağlam bir milli strateji, özellikle ve ağırlıklı siyasi, askeri, ekonomik bilgilerin ve teknolojik düşüncelerin yakinen entegrasyonu ile formüle edilebilir. Bu bağlamda Milli Strateji, milli hedeflere nasıl ulaşılabileceği sorusuna verilecek yanıttır, bu yönü ile milli strateji siyasal mekanizmanın hareket tarzı ile ilgilidir ve "Siyaset/politikalar" şeklinde anlaşılır. Bu politikaların amacı, milli menfaatlere dayalı hedefleri elde etmektir.⁵¹

Ulusların; tarihi geçmişi, coğrafi konumu, kültürleri gibi faktörlerin etkisi ile ulusal stratejilerini oluşturan değerleri farklılıklar gösterse de, ulusal bağımsızlık, ulusal birlik, toprak bütünlüğü gibi hususlar, hemen bütününe değişmez ulusal stratejileri içinde yer alır. Çünkü, bunlar olmaksızın diğer unsurların gerçekleşmesi mümkün değildir. Bunların içeriği ise her devlete göre farklılık arz eder, böyle de olması gerekir.⁵²

Günümüzdeki mücadele sistemi, belirli istisnalar dışında, askeri güç kullanmaya sıra gelemeden kaybeden ve kazanan tarafların hemen hemen belli olduğu sivil ağırlıklı bir sürece tabidir.⁵³

Küreselleşme, belirsizlik ortamı, bölgesel çatışmalar, enerji kaynaklarına olan ihtiyacın artışı, devlet dışı oluşumlar, nüfus artışı, uluslararası terörizm, insan hakları ve demokratik devlet olgusu, muhtemel kutuplaşmalar gibi faktörler milli güvenlik kavramını tamamen farklı bir boyuta oturtmuştur.⁵⁴

Devlet, parti, işletme vb. kurum yada kuruluşların amaçlarına ulaşmaları için takip ettikleri yol anlamına gelen "stratejilerini"; ülkelerin bekasını, refahını, her alanda gücünü belirlemede, korumasında ve geliştirmesinde izledikleri yol anlamına gelen

⁵¹ Özbay Mustafa, a.g.e., s:66.

⁵² Hakan Emanet, a.g.e, s:21.

⁵³ Ateşer Aziz Rıfki, Yeni Bir Savunma Anlayışı-(1) Gelişmelerin Getirdikleri, Jeopolitik Bilimsel Araştırmalar Dergisi, Kış 2004, Sayı:9, s:106

⁵⁴ Özdemir Eşref, "Bilgi Savaşları", IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003, s.93-94.

"milli stratejilerini" belirlemelerinde sahip oldukları içte ve dışta mevcut istihbarat teşkilatlarının da rolü çok büyük ve önemlidir.⁵⁵

Millî güvenliğin sağlanması ve millî hedeflere ulaşılması için hareket tarzlarına ait esasların tespiti, yeni millî güvenlik siyasetinin belirlenmesi; çok büyük araştırma, değerlendirme isteyen, idari sistem içinde işbirliği ve koordinasyonu ve mutlaka çok özel ihtisas birikimi gerektiren; gizliliği ve ivediliği olan, çeşitli baskı gruplarının, özellikle siyasi grupların etkisine maruz kalmaması gereken konular olduğu için, hazırlık ve takip bakımından özel bir sisteme bağlanmış bulunmaktadır. **Milli stratejinin karakteri her alanda bağımsızlıktır.** Bu durum politik gücün en müessir şekilde kullanılması ile gerçekleşmektedir.

Bu anlamda milli strateji, stratejinin unsurlarının nasıl kullanılacağını ifade etmeye çalışırken, genel strateji kavramının en tepe noktasını oluşturmaktadır.⁵⁶

Sonuç olarak; milli strateji, milli politikanın uygulama unsurudur. Milli Politika'nın gösterdiği yolda, milli hedeflerin elde edilmesi için, politik ekonomik, sosyal ve askeri güçlerin savaşta ve barışta, en uygun bir biçimde kullanılmasını sağlayacak planlama eylemi ve yönetilmesi sanatıdır.⁵⁷

1.1.4.5. Milli Güç

Bilindiği gibi güç, mevcut kuvvetlerin kullanılması ile elde edilen verimliliklerdir. Dünya üzerindeki kaynakların sınırlı, buna karşılık gereksinimlerin sınırsız olduğu düşünüldüğünde, güç kullanımı her zaman gerekebilecektir. Uluslar arası ilişkilerde güç, maalesef çoğu kez hukuka baskın çıkmaktadır. Bu olgu;⁵⁸

- Gelişen demokrasi, eşitlik, hukuk ve insan hakları anlayışları,

⁵⁵ Çelikepe Atilla, a.g.e., s:13.

⁵⁶ Hakan Emanet, a.g.e, s: 20.

⁵⁷ Özbay Mustafa, a.g.e., s:28.

⁵⁸ Gerçeksever Abdülkadir, a.g.e. bl.13.

- Gelişen küreselleşme uygulamaları,
- Gelişen iletişim olanaklarına karşın geçerliliğini sürdürmektedir.

İki ülke arasındaki güç dengesi yani savunma menfaati açısından ve bölgenin herhangi bir yerindeki politik güçlerin bölgesel dengesi bakımından sürekli olarak silahlı kuvvetlerinin etkinliğini gözden geçirerek diğer taraftan avantajlı duruma geçip geçmediğini ve böylece politik tavizler almak için baskı yapabilecek durumda olup olmadığına karar verirler.⁵⁹

Milli güç ise; bir ulusun, milli amaçlara erişme ve onları gerçekleştirme yolunda kullanacağı fiziksel, ekonomik, duygusal ve düşünsel kuvvetlerin toplam verimliliğidir. Bir başka tanım ile; bir devletin milli menfaatlerini sağlamak ve milli hedeflerini elde etmek için kullanabileceği insan gücü, coğrafi, ekonomik, askeri, politik ve idari, psiko-sosyal ve teknolojik güçlerinden oluşan maddi ve manevi güç unsurlarının toplamıdır. Genelkurmay II. Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ, 27 Mayıs 2004 tarihinde düzenlenen “Türkiye, NATO ve AB Perspektifinden Kriz Bölgelerinin İncelenmesi ve Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri Sempozyumu” açış konuşmasında Milli Gücü şöyle tanımlamıştır: *“Ulusal güç genel olarak dört temel noktaya dayanır: Askeri güç, ekonomik güç, bu ikisinin ortak sonucu olarak ortaya çıkan politik güç ve sosyo-kültürel güç. Ancak, ulusal gücün içinde olmayan ve hükümetlerin denetimi dışında kalan uluslar üstü kuruluşların yarattığı güç de uluslararası ilişkilerde önemli rol oynamaktadır”*.⁶⁰

Milli güç, ulus devlet anlayışından ortaya çıkmıştır ki, bir milletin milli gücü maddi (maddesel) ve manevi (moral) değerleriyle toplam potansiyel gücüdür. Maddesel ve moral güç bir bütün olarak birbiriyle iç içedir ve bu iki ana öge birbirini destekler ve bütünler.⁶¹ Milli güç unsurları birbirlerini tamamlar niteliktedir ve bu nedenle de mutlaka birlikte ve dengeli bir şekilde geliştirilmelidir. Ulus dışında iç veya dış bir başka kaynak tarafından oluşturulan bir milli güçten söz edilemez. Milli

⁵⁹ Külebi Ali, Silahlanma, Savaşlar ve Ekonomi, Cumhuriyet Strateji, Yıl-1, Sayı-30, s:10

⁶⁰ Genelkurmay II. Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ'un 27 Mayıs 2004 tarihinde düzenlenen “Türkiye, NATO ve AB Perspektifinden Kriz Bölgelerinin İncelenmesi ve Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri Sempozyumu” açış konuşması.

⁶¹ Özbay Mustafa, a.g.e., s:29.

güç, Atatürk'ün “Her türlü başarı sırrının, her tür kuvvet ve gücün gerçek kaynağının, milletin kendisi olduğuna inancımız tamdır.” sözünde de belirttiği gibi, ulus tarafından oluşturulur ve ulusa aittir. Devlet ise, milli gücün geliştirilmesi için gerekli planlamaları yapar ve önlemleri alır.

Diğer yandan, milli güç; ulusal hedeflerin elde edilmesinde kullanılmak üzere, mevcut olan politik, ekonomik, askeri ve psikolojik vasıtaların tümü olarak tarif edilmektedir. Başka bir deyişle; bir devletin, diğer devletler üzerinde baskı ve zor etkisi oluşturma ve diğer devletlerin yapmaya çalışacağı bu gibi etkilere karşı koyma kapasitesidir.⁶²

Sadece güç kaynaklarına sahip olmak, ulusal gücün üstünlüğünün kesin bir ifadesi olamaz. Çünkü ulusal gücün etkinliği, bu kaynakların rasyonel olarak yönlendirilmesi ve kullanılmasına bağlıdır. İşte bu noktada strateji biliminin gerekliliği ortaya çıkar. Ulusal gücü etkinleştirecek, koordine edecek, eşgüdümü sağlayacak olan, stratejidir.⁶³

1.1.4.5.1. İnsan Gücü

Nüfus, Silahlı Kuvvetleri destekleyecek olan hizmet kurum ve kuruluşlarına personel sağlamakta tesirli olur. İnsan gücü, nüfusun faydalı olan kısmıdır. Nüfusun fazlalığı ve azlığı siyasi ortama olduğu kadar harbin yürütülmesine de personel seferberlik ihtiyaçları bakımından etki eder. Genç nüfus oranının fazla olması insan gücüne olumlu katkılarda bulunur. Kişilerin verimi, nüfusun genel olarak eriştiği eğitim düzeyi; nüfus alt sisteminin milli güce katkısını etkileyen önemli faktörlerdir. Bir devlet, nüfusun çokluğu nedeniyle dünyanın en güçlü devletleri arasına giremeyeceği gibi, nüfus bakımından da dünyanın kalabalık devletleri arasına giremeyen bir devletin de en güçlü devletler arasına girmesi çok zordur. Nüfusun kaliteli olması ve miktarı milli güçte önemli bir rol oynar.⁶⁴

Ülkeler arası ilişkilerde insan gücünün etkin olarak kullanılması, politik bir çatışmanın muhtemel bir silahlı müdahaleye yol açacağı bekleniyorsa, politikacılar sınırlı bir savaşın insan gücü gereksinimi, saldırganlığın beklenen düzeyi ve

⁶² Gerçeksever Abdülkadir, a.g.e. bl.13.

⁶³ Emanet Hakan, a.g.e., s:26.

⁶⁴ Kocamanoglu Ali, a.g.e. s. 8

muhtemel zayıf üzerinde makul bir fikir sahibi olmalıdır.⁶⁵

1.1.4.5.2. Coğrafi Güç

Bir ülkenin coğrafi gücü; o ülkenin dünya üzerindeki yeri ile ikliminin, hidrografik, jeolojik ve biyolojik durumlarının milli gücün diğer unsurları yanı sıra harp ve hareket üzerindeki etkileridir. Bu gücün azami ve asgari olarak ortaya çıkışı coğrafi yapının sahip olduğu özelliklere bağlıdır.

1.1.4.5.3. Ekonomik Güç

Devletin ham madde kaynaklarını kullanma durumuna, halihazırdaki ve gelecekteki silah sistemleri de dahil tüm üretim kapasitelerine, emek, teknoloji ve ekonomik örgütlerdeki etkinliğe ve yeterliliğe bağlıdır. Endüstrileşmede ulaşılan düzey ekonomik gücü belirtmektedir.⁶⁶

Ekonomik güç; bir ülkenin sahip olduğu temel ekonomik kaynaklar, bu kaynakların işletilmesi, her türlü mal ve hizmetleri üretme kapasitesi ve bunları milli hedefler doğrultusunda teşkilatlandırabilmesinden doğan bir güçtür. Ekonomik güç milli hedeflerin elde edilmesinde milli stratejinin çizmiş olduğu esaslar dahilinde ekonomik kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılması ile ortaya çıkmaktadır.⁶⁷

1.1.4.5.4. Askeri Güç

Milli hedeflerin elde edilmesinde ve milli siyasetin tatbikinde fiziki kuvvet olarak kullanılmak üzere tasarlanan güçtür. Bu güç, ülkenin mevcut silahlı kuvvetlerini destekleyen unsurları ve seferberlik ilanı sureti ile askeri alanda harekete geçirilen potansiyeli kapsar. Millettin mücadele azmi askeri güç içerisinde mütalaa edilir. Askeri gücün seviyesi milli hedeflere ve milli siyasete uygun olmalıdır.⁶⁸

⁶⁵ Külebi Ali, a.g.e. s:10

⁶⁶ Gürler Ali İhsan, a.g.e. s.17

⁶⁷ Kocamanoğlu Ali, a.g.e. s. 9

⁶⁸ Kocamanoğlu Ali, a.g.e.,s. 9

Ülkenin silahlı kuvvetlerinin ne kadar süre ile savaşaacağını belirlemede kamu düşüncesi de büyük bir rol oynar.⁶⁹ Ulusların büyüklük, kuvvet yapısı ve silah sistemlerinin nitelikleri yönlerinden nasıl bir askeri güce sahip olduğu milletler arasındaki güç ilişkilerinde önemli bir etkidir.⁷⁰

1.1.4.5.5. Politik ve İdari Güç

Politik güç, bir devletin politik yapısının yarattığı güçtür. Devletin politik bünyesini teşkil eden diplomatik, idari yasama, icra ve yargı organlarının uyguladığı faaliyet neticesinde oluşturulan bir güçtür. Yönetici kadro politik gücü; tespit edilmiş olan milli politikanın esasları çerçevesinde milli stratejik görüşün felsefesine uygun olarak iç istikrar ve bütünlüğünün temini ile milletlerarası ortamda ve destekleyici devletler grubu yaratmak suretiyle meydana getirmiş olur. Politik gücün güçlülüğü iç istikrarı temin ve dış politik dengeyi sağlayabildiği derecede kendini gösterebilecektir.⁷¹

Hükümet örgütü millî güç sistemlerini geliştirme ve kullanma fonksiyonlarına göre alt sistemlere ayrılır. Politik alt sistem de bunlardan biridir. Milletlerin hayati menfaatlerini diğer uluslara karşı koruyan, diğer uluslara karşı gerçekleştiren ve bu amaçla millî güç sistemlerini birleştiren 'Millî Güvenlik' örgütüdür.⁷²

1.1.4.5.6. Psiko-Sosyal Güç

Psiko-Sosyal güç; milleti oluşturan insan gücünün niteliklerinin, moral değerlerinin, karakterinin ve kültürünün oluşturduğu bir güçtür. Diğer milli güç unsurlarının oluşumuna hız kazandıran bu gücün tespitinde; inançlar, tutumlar, değer yargıları, kültür özellikleri, aile yapısı, din, dil, genel sağlık durumu ve hayat standardı, etnik yapı, öğretim kurumlarının yapısı ve okuma yazma oranı gibi faktörlerle milli karakter, davranış biçimi ve moral gibi hususlar dikkate alınır.⁷³

⁶⁹ Külebi Ali, ag.e. s:11

⁷⁰ Gürler Ali İhsan, a.g.e.s.18

⁷¹ Kocamanoglu Ali, a.g.e. s. 10

⁷² Kona Gamze Güngörmüş Doç.Dr, Ulusal Güvenlik, Uluslar arası Çatışma Alanları ve Türkiye'nin Güvenliği, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, Şubat 2005, s:557

⁷³ Kocamanoglu Ali, a.g.e., s. 12

1.1.4.5.7. Teknolojik Güç

Teknolojik güç; sağladığı teknolojik imkanlarla diğer milli güç unsurlarının gelişmesine hizmet eden bir güçtür. Bu gücün oluşumunda, eğitim müesseseleri ile bunların kalitesi, araştırma ve geliştirme kurumları ve faaliyetleri, bilim adamlarının miktarı ve kalitesi, erişilen teknolojinin seviyesi, teknoloji ithali ve ihracı gibi hususlar dikkate alınır.⁷⁴

1.2. Jeostratejinin Tanımı, Kapsamı ve Unsurları

Jeostrateji; stratejik açıdan coğrafi unsurların incelenmesini ve stratejik sonuçlar çıkarılmasını kapsar. Söz konusu coğrafi unsurlar; ekonomik, sosyal, politik ve fizikidir. Bu unsurları kapsayan strateji, genel strateji olarak tanımlandığına göre, bu konularda strateji ile coğrafya arasındaki bağı jeostrateji kurar.⁷⁵ Coğrafya ise, doğal çevreyi ve dağılımı tanımlayan ve bireylerle toplumların doğal çevre ile ilişkilerini ve doğal çevre üzerindeki davranış ve girişimlerini inceleyen bilimdir. Coğrafyanın statik ve dinamik olarak tanımlanan iki yönü vardır. Statik yön, insanların, yaşadıkları doğal çevreyi incelemeleri, tanımları ve tanımlamalarıdır. Elde edilen bilgilere ve sonuçlara göre davranış ve girişimlerini düzenlemeleri de dinamik yönü oluşturur. Coğrafyanın dinamik bölümü, çeşitli coğrafi değerlerin ulusal amaç ve çıkarılara uygun biçimde elde edilmesi yada kontrol altında bir duruma sokulmaları için harcanan çabalara ve yapılan uğraşlara yön vermektedir.⁷⁶

Jeostrateji terimi, askeri stratejik kademeleri ilgilendirir ve şu konuları içerir: Harekat alanlarının, cephelerin saptanması ve önem sırasının belirtilmesi, birbirine yardım ve destek olanakları yada zorunluluklarının saptanması, topografik, hidrografik, meteorolojik ve iklim özelliklerine ve birbirleri ile irtibat-ulaşım yeteneklerine göre en uygun kuvvetlerin ayrılması, kuvvetlerin konuş ve kuruluşları. Düşmanın bu harekat alanları ve cephelerden faydalanmasını önleyici ve kısıtlayıcı önlemlerin barışta ve savaşta alınması. Teknolojik gelişmeye koşut,

⁷⁴ Kocamanoğlu Ali, a.g.e., s. 11

⁷⁵ Mütercimler Erol, a.g.e., s:81.

⁷⁶ Emanet Hakan, a.g.e., s:27.

silahlardaki gelişmelerde bu alan ve cephelerde yararlanmak, bunlara uygun silah, araç ve gereçlerin ayrılması. Ulusal stratejiyi gerçekleştirmek ve ulusal hedeflere ulaşmak için askeri kuvvetlerin en uygun coğrafi bölgelerde kullanılması.

Böylece saptanıp uygulanacak olan jeostratejik planlar, ulusal stratejiyi başarıya ulaştırır ve ulusal hedeflere erişmeyi sağlar.⁷⁷

Politikaya yön veren jeopolitik, stratejiye yön veren de jeostratejidir. Kısaca; Jeostrateji, stratejik açıdan coğrafi unsurların incelenmesini ve stratejik sonuçlar çıkarılmasını da kapsayan coğrafya ile strateji arasındaki münasebetler ve jeopolitik çıkarların stratejik yönetimidir.⁷⁸ Jeostrateji, barış ve savaş dönemindeki mücadelelerde coğrafi unsurlu etkilerini ve ilişkilerini inceleyerek stratejik güçleri belirtir ve stratejik hedefleri araştırır.⁷⁹

Jeostratejinin unsurları, konunun özelliğine göre jeopolitiğin unsurlarının aynısıdır. Araştırma ve inceleme konusuna göre unsurlardan bir kısmına ağırlık verilebilir, bir kısmı ihmal edilebilir. Jeopolitikte ise daha sonra da açıklanacağı üzere, bütün unsurları aynı derecede dikkate almak zorunluluğu vardır. Jeopolitiğin unsurları, jeostratejinin temel taşlarıdır. Özet olarak Jeostrateji aşağıdaki unsurları kullanır: Ülke unsuru, Arazi unsuru, Nüfus unsuru, Sosyal unsur, Ekonomik unsur, Politik unsur, Stratejik unsur.⁸⁰

1.3. Jeopolitik

1.3.1. Jeopolitik Kavramı

Jeopolitik sözlük anlamı olarak; iki kelimedenden meydana gelmiş olup “GEO” az yer ve “POLİTİK” kelimelerinin birleştirilmesinden meydana gelmiştir. Jeopolitiğin kelime anlamı, “coğrafi politika” veya “coğrafyaya dayanan politika” olarak ifade edilmektedir.

⁷⁷ Mütercimler Erol, a.g.e., s:82.

⁷⁸ Cömert Servet, “Jeopolitik ve Türkiye’nin Yer Aldığı Yeni Jeopolitik Ortam”, Jeopolitik Dergisi, yıl:2, sayı:1, 2004.

⁷⁹ Mütercimler Erol., a.g.e., s.83

⁸⁰ Mütercimler Erol, a.g.e., s:83.

Genel olarak ise Jeopolitik, coğrafi faktörlerin tesiri altında siyasi sistemlerin tetkiki ile ilgili bilim olarak tanımlanmaktadır.⁸¹ En sade hali ile jeopolitik; Devletleri, devletlerin siyasetlerini ve tabiatlarını birleştiren ilişkilerin incelenmesidir.⁸² Jeopolitiğin bu kapsamda iki temel unsuru coğrafya ve insandır. Coğrafi veriler değişmez ancak beşeri veriler sosyal, ekonomik, politik, askeri ve kültürel konuları içerdiği için değişir.⁸³

Jeopolitik, dünya coğrafyasını, coğrafi yapı ve değerleri inceleyerek, dünya, bölge ve ülke çapında güç ve politik düzeyde hareket tarzı araştırması yapar. Jeopolitik, politika belirlenmesi amacıyla, bir ulusun, uluslar topluluğunun yada bölgenin jeopolitiğin değişmeyen ve değişen unsurlarını dikkate alarak güç değerlendirmesi yapan, etkisi altında kaldığı o günkü dünya güç merkezlerini, bölgedeki güçleri inceleyen, değerlendiren ve insanlığı mekan faktörüyle karşılıklı ilişkisi içerisinde inceleyen bir disiplin ve bilimdir.⁸⁴

Jeopolitik kavramı esas itibarıyla bir devletin politikası üzerine coğrafyanın etkileri olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım paralelinde, klasik jeopolitik konseptinin bütün faktörleri bir ulusun politik şansını ve imkanlarını belirlemektedir. Bir başka ifade ile; Uluslar arası siyasette, coğrafi etmenlerin güç ilişkileri üzerinde etkisinin incelenmesidir.⁸⁵ Jeopolitiğin hedefi, bir dünya gücü olmanın şartlarını araştırmak ve büyük gücün uluslararası faaliyetlerini desteklemek olarak yorumlanmıştır.⁸⁶

Jeopolitik deyimini ilk kez kullanan İsveçli coğrafyacı Kjellen (1864-1922) “coğrafi organizma yada mekan içinde fenomen olarak devletin incelenmesine” jeopolitik demiştir.⁸⁷ Alman Jeopolitikçisi Haushofer tarafından ise jeopolitik, doğal

⁸¹ Kılıçkap Tolga, “Yıkıcı ve Bölücü Örgütleri Barındıran ve Destekleyen İsveç Devletine Karşı Türkiye’nin Stratejik Yaklaşımları”, GYTE Yüksek Lisans Tezi, s.8

⁸² Meydan Larousse, c.6, s.688

⁸³ İlhan Suat, “Jeopolitik Duyarlılık”, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1989, s.21.

⁸⁴ Dugin Aleksandr, “Rus Jeopolitiği Avrasyacı Yaklaşım”, İletişim Yay, 2003, s. XII.

⁸⁵ Ana Britannica, cilt 17, s. 248

⁸⁶ Aydoğan Osman, XXI. YYla girerken Değişen Dünyadaki Jeopolitik ve Çatışma Parametreleri, Silahlı Kuvvetler Dergisi, Ekim 2002, s. 16

⁸⁷ İsveçli Rudolf Kjellen jeopolitik için ‘Jeopolitik devletin otoriteyle ilişkisini inceleyen bir disiplindir’ tanımını yapar.

koşulların ve tarihi gelişmelerin etkisi altında gelişen siyasi hayat şeklinin üzerinde yaşanan yer ile ilişkilerini inceleyen bir bilim dalıdır, tanımı yapılmıştır.⁸⁸

Eski zamanlarda filozof ve devlet adamlarının yazılarında jeopolitik görüşlerin kırıntılarına rastlamakla beraber, gerçek anlamda jeopolitik görüşlere, ilk kez Kant'dan ilham alan Alman profesörü Friedrich Ratzel'in (1844-1904) 1897'de yayınladığı "Politiche Geographie" adlı eserinde rastlanır. Ratzel'in dünya politikasını etkileyen ana görüşü, sınırlar hakkında olanıdır. Ratzel'e göre sınırlar, değişen bir asimilasyon alanıdır. Bu itibarla sınırlar dinamiktir ve genel olarak genişleyerek devletin büyüyen kuvvetini yansıtır. Sınırlar, devletlerin büyümesine engel oldukları zaman savaş sebebi olurlar. Ratzel'in bu görüşünden "hayat alanı" görüşü doğmuştur.⁸⁹

Stratejinin en eski tanımı olan "orduyu kullanma" ve onunla özdeşleşen "generallik sanatı" ifadelerinde aslında hep şu mana vardır; belli bir mekanda belli bir zaman diliminde var olmak ve daha da zenginleşmek için kuvvet üstünlüğüne sahip olmaktır. "Her ülkenin politikası, jeopolitiğinde yatar" ifadesi coğrafi faktörlerin politikaya etkisini dikkate alarak hedeflere ulaşma yöntemlerinin belirlenmesidir.⁹⁰

Jeopolitik; politika ve coğrafyanın karşılıklı etkileşimine dayanan bir bileşim, daha doğrusu, politika ve coğrafya bir bileşen, jeopolitik ise bileşkedir. Küresel bir bakış açısıyla değerlendirme yaparsak, evrensel ve yerel (her devlet için) güçlerin genel dış politikalarını belirleyen stratejik düşüncenin coğrafi unsurlara dayandırılmasıdır. Bir ülkenin politikasının belirlenmesinde temel faktör yalnızca coğrafi unsur değildir; ekonomik, askeri, kültürel, sosyal değerlerin tamamı yada bir kısmı da zaman belirleyici etkisi olan etmenlerdir. Jeopolitik uygulamalarda içinde bulunulan coğrafyanın her türlü avantaj ve dezavantajları, zenginlikleri, ihtiyaçları ve farklılıkları çok iyi yorumlanmalı, bu uygulanan politikalarda coğrafya için etken bir silah olarak kullanılabilirdir.⁹¹

Jeopolitik, coğrafyanın politikaya çevirdiği yönü araştırır ve değerlendirir.

⁸⁸ Günel Kamil, "Coğrafyanın Siyasal Gücü", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1994, s.17.

⁸⁹ Mütercimler Erol, a.g.e., s.89

⁹⁰ Toptaş Ergüder, "Stratejinin Yorumu", Silahlı Kuvvetler Dergisi, Sayı:370, Ekim 2001, s.75.

⁹¹ Özbay Mustafa, a.g.e., s:36.

Ekonomik, sosyal, askeri, kültürel ve politik unsurlar siyasi coğrafya üzerinde değerlendirilir; siyasi coğrafya bu unsurlarla aktif hale getirilir. Gerçekte de XIX. yüzyılın ikinci yarısında siyasi coğrafya üzerindeki çalışmalar jeopolitiğin oluşumunu hazırlamıştır. En kısa anlatım ile jeopolitik, coğrafyanın politikaya verdiği yönü belirler. Sözü geçen coğrafyayı ve politikaları bütün unsurları, bütün alt birimleri ile birlikte dikkate almak gerekir. Jeopolitik politika üretmez; politika üretecek alanlara veri hazırlar.⁹²

Uzmanlarca yapılan açıklamaların ortak noktaları incelendiğinde, hepsinde devlet, coğrafya ve politika kavramlarının ağırlık kazandığı saptanmıştır. Bu düşüncelerin ayrıldıkları nokta jeopolitiğin ne olduğu konusudur. Jeopolitiğin bilim, sanat, planlama yada bir uygulama olduğu konusunda anlaşmaya varamamışlardır.⁹³

Stratejinin üç unsuru olan zaman, mekan ve kuvvet, jeopolitiğin unsurlarının da başlıklarını oluşturur. Stratejideki mekan unsuru, jeopolitiğin coğrafi (değişmeyen) unsurlarının, kuvvet unsuru ise beşeri (değişken) unsurlarının karşılığıdır. Her ikisinde de konulan, düşünceleri aktif kılan zamandır.⁹⁴

Jeopolitiğin alt birimleri (unsurları) ayrı ayrı incelenerek jeopolitik değerlendirme yapılabilir. Unsurlardan birisinin dikkate alınmaması yanlış sonuçlara ulaştırır. Jeopolitiğin en önemli ayaklarından birisi coğrafi unsurlardır. "Değişmeyen Unsurlar" değerlendirmesi yapılan ülke veya bölgenin aşağıdaki özelliklerini içerir: Değişen Unsurlar veya Beşeri Unsurlar: Sosyal, ekonomik, politik, askeri ve kültürel değerler. Zamanın etkileri: Potansiyel (gizli) değerlerin güncelleşmesi.⁹⁵

Değişmeyen unsurlar tamamen coğrafya kaynaklıdır. Her birisi farklı durum gösterebilir, birisi yetersizken diğeri yeterli olabilir ve diğer coğrafi güçlerdeki yetersizlikleri önemli ölçüde kapatabilir, hatta değişken unsurlarla da bu yetersizliği tamamlayabilir. Oysa, değişken unsurlardan her birinin varlığı diğerin varlığı için de

⁹² Gerçeksever Abdülkadir, a.g.e., bl.13.

⁹³ İlhan Suat, "Jeopolitik Duyarlılık" Ankara 1989, s.13

⁹⁴ Emanet Hakan, a.g.e., s:28.

⁹⁵ Gerçeksever Abdülkadir, a.g.e., bl.13.

vazgeçilmezdir. Ayrıca bütün beşeri unsurların düzeyi birbirleriyle ilgili ve birbirlerine bağımlıdır.⁹⁶

Bütün bu açıklananlardan da anlaşılacağı üzere, strateji ile jeopolitik, çok sıkı bir bağ içerisindedir ve birbirlerinin bütünleyicisidir. Daha da ileri giderek, "birisi yoksa, diğeri de olamaz" denilebilir.⁹⁷

Sonuç olarak jeopolitik; Coğrafya, ekonomi, nüfus vb. parametrelerin devlet politikası ile ilişkisi ve üzerindeki etkisidir. Tanınmış jeopolitik uzmanları tarafından yapılan açıklamaların ortak noktaları incelendiğinde, hepsinde devlet, coğrafya ve politika kavramlarının ağırlık kazandığı görülmektedir.⁹⁸

1.3.2. Jeopolitiğin Evreleri ve Jeopolitik Kuramlar

Jeopolitiğin şekillenmesine temelde üç önemli isim yön vermiştir. ABD'den Alfred Thayer Mahan (1840-1914) İngiliz Halfrod Mackinder (1861-1947) ve yine ABD'den Nicholas J. Spykman'dır (1893-1943). Bu düşünürlerin dışında, jeopolitiğe geçiş ortamının oluşmasına katkıda bulunmuş olan Friedrich Ratzel (1844-1904), "Devlet, Bir Hayat Şekli" kitabında ilk kez jeopolitik terimini kullanan Rudolf Kjellen (1864-1922) ve Karl Haushofer bulunmaktadır.⁹⁹

Jeopolitik kuramları iki başlık altında toplamak mümkündür: Kuvvete dayalı kuramlar ve coğrafyaya dayalı kuramlar. Kuvvete dayalı kuramlar Deniz Hakimiyet Teorisi ve Hava Hakimiyet Teorisi. Coğrafi verilere dayanan kuramlar ise Kara Hakimiyet Teorisi ve Kenar Kuşak Teorisidir.¹⁰⁰

1.3.2.1. Kara Hakimiyet Teorisi

Teorinin savunucusu, İngiliz Profesörü Sir Halford Mackinder (1861-1947)'dir. Mackinder teorisini Mahan'ın düşüncelerine karşı geliştirmiş, sadece deniz

⁹⁶ Suat İlhan, "Jeopolitik Duyarlılık", Ankara, 1989, s:13-22.

⁹⁷ Emanet Hakan, a.g.e., s:28.

⁹⁸ Çaşın M.Hakkı, "Modern Jeopolitik Teori ve Uygulamaları", s.5.

⁹⁹ Mütercimler Erol, a.g.e., s.90-91.

¹⁰⁰ İlhan Suat, "Türkiye Jeopolitiği ve Jeopolitik Gelişmeler", Tarihi Gelişmeler İçinde Türkiye'nin Sorunları Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1992, s:10.

gücünün dünya egemenliğini sağlayamayacağını, kıta gücünün kıyı gücü ile birleştiği takdirde dünya egemenliğini elde edebileceğini savunmuştur. Mackinder'e göre, dünya yüzeyi adalara bölünmüş gibi ele alınmalıdır. Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının tümünü dünya adasıdır. Diğer kıtalar ise bu büyük ana karanın sadece bir uydusu olabilir, bunun ötesi bir öneme sahip olamazlar. Bu nedenle Dünya adasını Heartland olarak adlandırmıştır.¹⁰¹

Heartland şu bölgeleri kapsamaktadır; Baltık denizi, Danube, Karadeniz, Küçük Asya, Ermenistan, İran, Tibet ve Moğolistan. Heartland modern deniz gücünün, kıtanın içlerine girmesine müsaade etmeyen bir yapıdadır. Batısına doğru kuzey kutbu ve kıtasal kanal yer alır.¹⁰²

Heartland tek ve güçlü bir otoritenin hakimiyeti altına girerse, bu güç Dünya adasına ve sonrasında tüm Dünyaya hakim olacaktır.¹⁰³ Mackinder dünyayı fiziki yapısından ele alarak şöyle demiştir: “Dünya, denizlerle çevrili Asya, Avrupa, Afrika’dan meydana gelmiştir. Bu büyük kara parçası Dünya Adası’dır. Bu adanın kıyıları kalabalık ve daha medeni iç ve orta kısımları ise kalabalık değildir, fakat potansiyel kuvveti fazladır. İşte bu iç bölge Dünya Adasının kalbi (heartland)’dır. Buraya hakim olan Dünya adasına ve ona da hakim olan Dünyaya hakim olur.”¹⁰⁴

Dünya devletlerinin Orta Asya’daki mücadelesini açıklayan Halford Mackinder’e göre dünya gücü olmanın koşulu bölgeye egemen olmaktan geçmektedir. İkinci Dünya Savaşı’na kadarki çatışmaları açıklayan teori, ABD’li karar vericilerin savaş sonrasında başlayan “Çevreleme Politikası”nın da temelini oluşturmuştur.¹⁰⁵ Kara hakimiyet teorisinin diğer savunucusu milliyetçi açıdan değerlendirmeler yaparak, Almanya’nın II. Dünya Savaşı esnasında dünya hakimiyetini ve hayat sahasını gerçekleştirmesi için jeopolitiği kullanmak isteyen Alman Karl Haushofer’dir.

¹⁰¹ Kılıçkap Tolga, a.g.e.,s.13

¹⁰² Mackinder, Democratic Ideals and Reality, New York, 1919; tekrar basım 1942, s.135-136..

¹⁰³ Mütercimler Erol, a.g.e., s. 185-186.

¹⁰⁴ Kılıçkap Tolga, a.g.e.,s.14.

¹⁰⁵ O’loughlin John ve Heske Hennig (1991); “From ‘Geopolitik’ to ‘Geopolique’: Converting a Discipline for War to Discipline for Peace,” Nurit Kliot and Stanley Waterman (eds.) The Political Geography of Conflict and Peace, London, Belhaven Press, 1991, s. 37 - 59.

1.3.2.2. Kenar Kuşak Teorisi

Mackinder'in Merkez bölgesine dayanan dünya hakimiyeti görüşünü bir anlamda tersine çevirerek "Kenar"a sahip olmanın önemi üzerinde duran XX.yüzyılın önemli jeopolitikçilerinden birisi de Nicholas J. Spykman'dır.(1893-1943) Amerikalı Nicholas J. Spykman'ın "Kenar Kuşak Teorisi"ne göre Dünya Adasına hakimiyet ancak merkez bölgesini çeviren, kaynakları daha geniş olan kenar kuşağa hükmetmekle mümkündür. Kenar kuşak ise Avrupa, Türkiye, Irak, İran, Pakistan, Afganistan, Hindistan, Çin, Kore ve Doğu Sibiryaya olarak tanımlanmaktadır. Nicholas J. Spykman dıştan merkeze gelişmeyi öngörür.

ABD'li jeopolitikçilerden Spykman, ABD'nin güvenliği için kara ülkesinden çok uzakta olan gelişmelerle ilgilenilmesinin ve daha aktif bir politika izlenmesinin gerektiğini savunmuştur. ABD'nin bir ada ülkesi olarak kalamayacağını ileri süren Spykman, bu anlamda iki kutuplu yapıda ABD'nin eski dünyadaki gelişmelere karşı mücadeleci bir politikayı benimsemesine önemli bir alt yapı oluşturmuştur.¹⁰⁶

İngiliz James Fairgriev'de merkez bölgesine hakimiyeti esas alır, ancak bunun üzerinde etkili olacak tampon durumundaki kenar kuşak devletleri üzerinde siyasi bağımsızlık ve iktisadi hegemonya kurulması ile sağlanabileceğini belirtir. Kenar Kuşak Teorisi'ni benimseyen Fairgriev, Mackinder'den etkilenmiştir.

1.3.2.3. Deniz Hakimiyet Teorisi

Amerikalı Amiral Alfred Mahan (1840-1914), ABD Başkanının danışmanı, din adamı, öğretmen ve sosyal Darwinist kimlikleri ile karşımıza çıkmaktadır. Mahan'ın 137 makalesi, 20 kitabı vardır ki en tanınmış kitabı "Element Of Sea Power" (Deniz Gücünün Etkileri)'dir. Kitap ABD deniz gücünün teorik alt yapısını hazırlamıştır.¹⁰⁷

Mahan, dünya hakimiyetinin denizler üzerinden kazanılabileceğini savunmuştur. Mahan tarih içinde deniz gücünün nasıl etkili olduğunu incelemiş, İngiltere'nin deniz gücü sayesinde Avrupa'nın kıta devletlerine karşı üstünlük

¹⁰⁶ O'loughlin John ve Heske Hennig ; a g e.,s. 37 - 59.

¹⁰⁷ Aydoğan Osman, a.g.m., s. 14

sağladığını ve zenginleştiğini söyleyerek ABD'nin de İngiltere gibi; üretime, sömürgeciliğe ve deniz ticaretine önem vermesini, bunu sağlamak için ise kuvvetli bir donanma ile deniz ulaştırma hatlarına egemen olmasını istemiştir. Savaşların kaderini ise deniz gücünün taraflara askeri anlamda sağladığı hareket serbestisi nedeniyle, denizlerin tayin edeceğini savunmuştur.¹⁰⁸

1.3.2.4. Hava Hakimiyet Teorisi

Hava kuvvetlerinin gösterdiği ilerlemeler bu güce dayanan yeni bir egemenlik kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu iddia I. Dünya Savaşı sonrasında İtalyan Generali Douhet ve ardından Amerikalı havacılar Runner ve Mitchel tarafından geliştirilmiş ve De Seversky tarafından yorumlanmıştır.

Sversky'e göre ise eski jeopolitik teoriler değerlerini yitirmişlerdir. Sversky, yeterli ekonomik kaynaklara sahip olan veya bunları kontrol eden bir kuvvetin, coğrafik mevki nereden olursa olsun, dünyaya hükmedebileceğini ileri sürmüştür.¹⁰⁹ Bu yeni hakimiyet kavramı II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkmıştır. Uçakların sürati, menzil ve ulaştırma alanında dolayısı ile bilhassa stratejide bir devrim yapmıştır.

Hava kuvvetinin önemi şu örnek ile açıklanabilir: II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaptığı girişimler ile Doğu Avrupa'ya hakim duruma gelen Rusya'nın kara kuvveti tüm Avrupa devletlerinin kara kuvvetinden fazla olmasına rağmen, Batılıların deniz kuvveti ile kaynakları, sanayi gücüne, etki yapacak durumda değildi. O halde Rusya'yı dünya adasına ve sonrasında Dünya'ya hakim olmaktan alıkoyan Amerikan Stratejik hava kuvvetidir.¹¹⁰

İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD'nin Alman Kuvvetleri karşısında üstünlük elde etmesini sağlayan güç, “yeterli hava gücüne sahip olan dünyaya hakim olur” fikri üzerine geliştirilmiş olan “Hava Hakimiyet Teorisi” olmuştur. Aynı şekilde, Soğuk Savaş döneminde ise Hava Hakimiyet Teorisini biraz daha geliştirerek

¹⁰⁸ Kılıçkap Tolga, a.g.e.,s.16

¹⁰⁹ Denk Nevzat ; a.g.e., s. 17 - 18.

¹¹⁰ Caşın M.Hakkı, “Modern Jeopolitik Teori ve Uygulamaları”, s.90-97.

“uzaya hakim olan dünyaya hakim olur” anlayışına dayanan bir savunma stratejisi oluşturan ABD’nin bu kapsamda başlatmış olduğu “Yıldız Savaşları Projesi” halen kimi zaman gündeme gelmektedir. Jeopolitik teoriler üzerine geliştirdiği coğrafya odaklı bu stratejilerin yanı sıra ABD, Soğuk Savaş sonrası dönemde Jeokültür tezlerine de strateji planlarında yer vermiştir.¹¹¹

1.3.2.5. Hayat Alanı Teorisi

Alman kuramcısı Ratzel’in (1844-1904) ortaya attığı “Devlet İçi Alan” düşüncesi devleti canlı bir organizmaya benzetir. İnsan bunun hareket verici unsurudur. İnsan doğaya dinamizm katar ve doğayı mekan (ülke) haline getirir. Bu kuram I. Dünya Savaşı’ndan sonra Münih Üniversitesinde Coğrafi Bilimler Profesörü Alman General Karl Haushofer (1869-1941) tarafından ele alınmış ve “Devlet İçin Hayat Alanı” “Lebensraum” biçiminde değiştirilmiştir. Buna göre, hayat alanına sahip olup onu genişletmek, örgütlenme, komuta ve yönetim gücü üstün olan insan topluluklarının doğal hakkı olmaktadır.¹¹²

Temelleri Kjellen ve Ratzel tarafından atılıp Alman Karl Haushofer tarafından geliştirilen bu teori sonunda; üstün ırkın (Nazilere göre Cermenler) kurduğu en güçlü devleti dünyanın tek güç merkezi haline getirmesi ve bu merkezin tüm dünyaya Hayat Alanı olarak egemen olma hakkına sahip olduğu biçimdeki Nazi Almanya’sının temel coğrafi doktrini haline dönüşmüştür. Bu görüş Almanya’yı II.Dünya Harbi’ne sokmuş, Nazi Almanya’sının temel coğrafi doktrini haline dönüşmüştür.¹¹³

İsveçli düşünür Kjellen, İsveç’in geleceğinin, Almanya ile birleşerek, Avrupa’nın efendiliğini, müteakiben ise dünya egemenliğini ele geçirmekle paralel olduğu görüşünü ileri sürmüştür. Kjellen, devletin en önemli unsurunun güç olduğunu belirtmiştir. Hukukun ancak güç yolu ile korunmasının mümkün olabileceği düşüncesinden hareketle, Kjellen; gücün hukuktan daha önemli olduğunu ileri sürmüştür. Kjellen’e göre, devletlerin büyümeleri, ittifaklar yoluyla mümkün

¹¹¹ Armağan Kuloğlu, Fatma Elif Salkaya, Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye, Stratejik Analiz Dergisi, Nisan 2004

¹¹² Özbay Mustafa, a.g.e., s.26

¹¹³ Kılıçkap Tolga, a.g.e.,s.19

olabilir. Ancak, Kjellen, tarihin devletlerin büyüme, topraklarını genişletmek, coğrafi bakımdan yeterlilik ve bütünlük sağlamak için yaptıkları mücadeleler bütünü olduğunu savunmuştur.¹¹⁴

Sonunda kurucusu tarafından da reddedilen bu uygulama, bilimin siyasi emellere alet olarak değiştirilmesinin değil, siyaset üzerinde yön verici değişimleri düzenlemesi gerektiğini belirttiği gibi, gerçek ve gerçekçi jeopolitik değerlendirmeler yapıp buradan yola çıkılmadan, değil tüm dünyayı kapsayan, kıtasal ve bölgesel bir güç merkezi dahi oluşturulamayacağını da kanıtlamıştır.¹¹⁵

1.3.2.6. Jeostratejik ve Jeopolitik Alanlar Teorisi

Bu teori, Amerikalı Saul B. Cohen tarafından 1963’de yayınladığı “Geography and Politics in a Divided World” (Bölünmüş bir Dünyada Coğrafya ve Politika) adlı kitapta ileri sürülmüştür. Cohen’e göre dünya dört jeostratejik grupta toplanan dokuz jeopolitik bölgeye ayrılmıştır.

Özellikle jeostratejik alanlar arasında, kilit ve tampon olarak değerlendirdiği bölgeler, büyük güç merkezlerinin yayılma ve yayılmaya karşı koyma hareketlerinde birinci önemi taşımakta (Orta Doğu ve Güneydoğu Asya) ve buralarda bulunan ülkelerin pek çoğunda silahlar yıllardır susmamaktadır.¹¹⁶

1.4. Terör ve Terörizm Kavramları

Ne Türkiye’de ne de dünyada terör teriminin tanımı ve kapsamı konusunda görüş birliği yoktur. Ülkemizde bizim terör dediğimize başkaları şiddet, isyan veya gerilla savaşı, bir etnik grubun kurtuluş mücadelesi, düşük yoğunlukta savaş diyebiliyor.¹¹⁷

¹¹⁴ Tümertekin Erol ; “Beşerî ve İktisadî Coğrafya’ya Giriş”, İ.Ü., Edebiyat Fakültesi Yayını No.: 975, İstanbul, 1964, s. 124 - 136.

¹¹⁵ Kılıçkap Tolga, a.g.e., s.19

¹¹⁶ Çaşın M.Hakkı, “Modern Jeopolitik Teori ve Uygulamaları”, s.98-100.

¹¹⁷ Tacar Pulat, “Terör ve Demokrasi” Bilgi Yayınevi, Kasım 1999, s.30

Uygulamada “terörizm” ve “terörist” tanımları politikacılar tarafından hasımlarını damgalayan etiketler olarak kullanıla gelmiştir. “Bir adamın teröristi bir diğerinin özgürlük savaşçısıdır.” klişesi bu anlam oyunu üzerine çok bilinen bir değerlendirmedir.¹¹⁸

Terörizm konusunun önde gelen yorumcularından Walter Laquer, 1936 ve 1981 yılları arasında söz konusu terimin 109 farklı tanımının öne sürülmüş olduğu ve 1981’den bu yana da, yarım düzinesi Amerikan hükümeti tarafından üretilen, tanımların sayısının artmaya devam ettiğine dikkat çekmiştir. Bu tanımlardan hiçbiri uluslararası toplum tarafından benimsenmemiştir. Akademik dünyadaki ortak bir tanım üzerinde anlaşmaya varma çabaları da aynı derecede başarısız olmuştur.

Bu uygulama ve diğer nedenler Uluslararası Adalet Mahkemesinde hakim ve Harvard Hukuk Kürsüsü’nde profesör olan Richard Baxter’ı “*Bize zorla kabul ettirilmiş olan resmi bir “terörizm” konsepti hakkında pişman olmaya sebebimiz var. Terim kesin değil, bulanık ve tüm bunların ötesinde hiçbir resmi işlevsel amaca hizmet etmiyor.*” yorumunu yapmaya yöneltmiştir. Hakim Baxter’ın yorumunun içeriği zorlayıcıdır ve ideal bir bakış açısından uluslararası toplumun “terörizm” tanımını kullanımını, tamamı ile kesmesi gerektiği gibi kuvvetli bir argüman dahi öne sürülebilir.¹¹⁹

1.4.1. Terör

Değişen dünya dengeleri ve uluslararası ilişkilerdeki farklılaşmalar sonucunda, sıcak savaşlar, yerini soğuk savaş metotlarına bırakmıştır. Soğuk savaşın gereği olarak ortaya çıkan psikolojik savaş türü ve bu savaşın vazgeçilmez unsuru düşük yoğunluktaki çatışmalar (Low Intensity Conflict), terör kavramını da beraberinde getirmiştir.

¹¹⁸ Murphy John F., “State Support of International Terrorism”, Westview Press, Colarado, 1989, s.3

¹¹⁹ Murphy John F., a.g.m., s.3

“Terör” kelimesi ilk olarak Fransız Devrimi’ni izleyen Jakobin “Korku (Terror) Hükümranlığı” ile ilişkili olarak kullanılmıştır.¹²⁰ Terör sözcüğü etimolojik kökleri itibariyle Latince "terrere" sözcüğünden türemiştir.¹²¹ Jakobenler kendileri hakkında konuşur ve yazarken teröristi olumlu anlamda kullanmışlardır.¹²² Bugün “terörizm” terimi temel olarak özel kişi yada grupların eylemlerini tanımlamaktadır.¹²³

Terör; dehşet, aşırı korku-dehşet saçma ve bu amaçla yaralama, yıkmaya ve öldürme davranışlarıdır. Terörde, heyecanlandırmak, cezalandırmak ve yıldırma söz konusudur. Terörde korkuyu kısa aralıklarla yayarak kişide ve kitlelerde acil bir ölüm kalım güdülenmesi yaratacak belli bir hedefe yöneltmek amacı vardır. Terör, “alt üst edici ve felce uğraticı aşırı korku”, olarak da tanımlanmaktadır.¹²⁴ Terör kavramı içinde, şiddet ve kuvvet kullanımı eylemleri vardır. Terörizm genellikle siyasal amaçlıdır. Teröristin beklentisi, öngördüğü sonuç psikolojik ağırlıklıdır. Terör maksatlı, planlı, sistematik ve örgütlü bir eylemdir.¹²⁵

Terörün en önemli özelliklerinden biri hedefini rastgele seçmesidir. Kurbanın ayırım gözetmeden belirlenmesi, korkunun yayılmasına neden olur. Eğer herhangi birisini hedef alması için özel bir neden yoksa hiç kimse güvenliğinde olmayacaktır. Terörün bütün biçimleri için geçerli olan diğer özellikleri ise acımasız, tahrip edici ve ahlak dışı olmasıdır.

Terörle Mücadele Kanununa göre ise terör; “*Cebir ve şiddet kullanarak, baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa’da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak ve yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin*

¹²⁰ Kökünü Latince "terrere" sözcüğünden alan terör deyimini "korkudan sarsıntı geçirme" veya "korkudan dehşete düşmeye sebep olma" anlamlarına gelmekte olup, Dictionnaire de l'Academie Française'nin 1789 yılında yayınlanan ekinde rastlanılmaktadır.

¹²¹ Wilkinson, P., Political Terrorism, London 1974, s. 9.

¹²² Altuğ Yılmaz Prof.Dr., “Terörün Anatomisi”, Altın Kitaplar, İstanbul, Mart 1995, s.19

¹²³ Murphy John F., a.g.m., s.3.

¹²⁴ Civelek Mehmet Ali, “Küreselleşme ve Terör Terör Kavramı ve Gerçeği”, Ütopya Yayınları, Ankara, 2001, s. 26-28.

¹²⁵ Tacar Pulat, a.g.e., s.43

iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla, bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemler.” şeklinde tanımlanmıştır.¹²⁶

İrticai veya bölücü terör amaçlı suç örgütlerinin toplumsal düzeni sarsarak insanlar arasında panik yaratmak, kamu düzenini felce uğratmak ve devlet otoritesini zayıflatmak için terör eylemlerine başvurdukları bilinmektedir. Uyuşturucu, silah ve mühimmat, nükleer ve radyoaktif madde, organ ve doku, kültür ve tabiat varlıkları, insan kaçakçılığı, kaçak işçi çalıştırılması, kara para aklama, rüşvet, dolandırıcılık, sahtecilik, bilişim vb. suçları bu tür eylemlere örnektir. Toplumun sosyo-ekonomik şartlarından ve mevcut yapının eksikliğinden kaynaklanan terör faaliyetleri, bir süre sonra bazı güçlerin kontrolüne girmekte veya birtakım çevrelerce suni bir şekilde, istismara açık sorunlar üzerine bina edilmektedir.

Emeğin değerinin ucuzlaması, dengesizliklerin yüksek boyutlara ulaşması, işsizlik, geçim sıkıntısı, bazı ailevi sebepler, din ve etnik özellikler teröre kaynak teşkil edebilmektedir.¹²⁷ Ancak teröristleri, somut eylemlere yönelten somut nedenleri bilimsel olarak saptamak mümkün değildir.¹²⁸ Teröristler amaçlarına ulaşmak için gizli hareket ederler, kendilerini yasalarla bağlı hissetmezler ve üniforma giymezler.¹²⁹ Terör hareketleri, günümüzde periyodik olarak ve dalgalar halinde ortaya çıkmakta, zamanla önemini yitirmekte ve bilahare yeniden hız kazanmaktadır. Terörün hız kazandığı bu dönemler ile uluslararası siyasi ilişkiler, bölgesel ve ülke düzeyindeki siyasi ve toplumsal sorunlar arasında yakın ilgi gözlenmektedir.

Örgütlü suçlar ulusal düzeyi aşarak ülke dışındaki suç odakları ile bağlantılı hale gelmiş ve uluslararası boyut kazanmıştır. Örgütlerin bağlantısı çoğaldıkça verdikleri zararda artmaktadır. Teröre başvuran grupların, eylem taktikleri ve yürüttükleri gizli faaliyetin bir gereği olarak, hedef seçimi ve eylem zamanı konusundaki inisiyatiflerini kullanmada sınırsız davranabilmeleri onları avantajlı hale getirmektedir. Sebep sonuç ilişkisinden uzak bir şekilde gerçekleştirilen terör

¹²⁶ 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu

¹²⁷ Demirel Emin, “Terör”, Alfa Yayınları, İstanbul, Mayıs 1999, s. 31

¹²⁸ BM Genel Kurul Raporlarından aktaran, Tacar Pulat, “Terör ve Demokrasi” Bilgi Yayınevi, Kasım 1999, s.50

¹²⁹ Tacar Pulat, a.g.e., s.53

eylemlerinin, zamanından önce haber alınarak önlenmesi veya faillerinin yakalanmasının güçlüğü ise, terörün etkisini arttırmaktadır.

1.4.2. Terörizm

Ansiklopedik anlamı; Tedhişçilik, İhtilalci grupların giriştiği, şiddet eylemlerinin tümü. Bir hükümet tarafından uygulanan şiddet rejimi. Siyasi bir gayeye ulaşmak için yıldırma ürkütme faaliyetlerini düzenli bir şekilde kullanma olarak özetlenebilir.¹³⁰

Terörizm; siyasal hedeflere ulaşmak için toplumun demokratik ikna ve eylem yoluyla barışçı davranışına karşı, hukukun üstünlüğü ve devlet otoritesini tanımayan, güçsüzlüklerini gizlemek için demokratik otoriteleri kitlelerden kopararak halka karşı şiddet kullanmaya yöneltmeyi amaçlayan, kendi güç ve doktrinleri ile sağlayamadıkları halk desteğini ve ayaklanmasını sağlamak için tarihsel görevlerinin olduğuna inandırılmış çeşitli unsurlardan oluşan ve uluslararası destek gören örgütlerin, tahripkar silahlarla donanmış olarak gelişmiş taktikler kullanan, insanlığı hakir gören, ahlaki hiçbir temeli bulunmayan siyasi hedeflere ulaşmak için insan hayatını hiçe sayan, masum insanları hedef alan ve hiçbir savaş kuralı tanımayan, geleneksel politik suçlardan farklı, metodik, örgütlü, sistematik, öldürme, kaçırma, korkutma ve tahrip eylemleridir.

Bireylerin eylemlerine uygulandığı şekliyle “terörizm” terimi görünürde ilk olarak I.Dünya Savaşı’nı izleyen dönemdeki terörist hareketlilikteki artışa tepki olarak 26-30 Temmuz 1930 tarihlerinde Cezai Hukukun Bütünleştirilmesi için düzenlenen Üçüncü Brüksel Uluslararası Konferansında bir uluslararası cezai aygıtında kullanılmıştır.¹³¹

Terörizm bireyler arasında değil, terör sahnesinde yer alan sosyal gruplar yada güçler arasında süren bir mücadele olarak da değerlendirilmektedir.¹³² Terörizm,

¹³⁰ Demirel Emin, a.g.e., s. 28

¹³¹ Murphy John F., a.g.m.,s.4-5.

¹³² Tacar Pulat, a.g.e., s.45

adam kaçırmadan cinayete kadar uzanan ve amacı sindirme olan şiddet eylemleri olarak da nitelendirilmektedir.¹³³

Terörizmin bir çok tanımı devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilen politik şiddet hareketleri üzerinde duran temel bir formülün değişik varyasyonlarıdır. Bununla birlikte bu tür tanımlamalar terörizmi suikast, sabotaj ve gerilla savaşı gibi diğer faaliyetlerden ayırmamaktadır. Ayrıca bu tür tanımlar terörizmin sembolik ve değişmeyen ve ayırıcı olmayan psikolojik politik bir iletişim şekli olması da dahil terörizm faaliyetlerinin temel elementlerini kapsamamaktadır. Buna zıt ancak aynı düzeyde önemli bir diğer problem de bağımsız devletlerin kendi ulusal çıkarlarını göz önünde bulundurarak kendilerine göre bazı hareketleri terörizm kapsamında değerlendirmeleridir.¹³⁴

Terör kavramı, çok genel bir yaklaşımla, uzun süreli korku ve dehşet durumunu ifade etmede kullanılır. Terörizm kavramı ise, bu durumun ortaya çıkarılmasını amaçlayan stratejiyi ifade eder.

Terörizm “hesaplı” bir şiddettir. Amacı olabildiğince çok insan öldürmek değil, kitlelerin “eylemlerinden etkilenmesini” sağlamaktır. kitlelerin “dehşete” kapılmasını, bir umutsuzluk içinde “teröristin isteklerine boyun eğilmesi”nden başka çare olmadığını düşünmesini sağlamaktır.¹³⁵

Terörizmin genel olarak kabul gören bir tanımının yapılabilmesinin önündeki en büyük engel bu terimin tamamen olumsuz ifadeler içermesidir. Aslında terörizmin tanımlanması herhangi bir diğer politik kavramın tanımlanmasından daha zor değildir ve tanım yapılamamasının nedeni bunun değer verilen ifadelerle yapılmaya çalışılmasıdır. Şu anda terörizm için bir anlama bayağılaşması söz konusudur: Analizciler bu hareketi sadece basit nesnel sınıflandırmaya çalışmakla kalmayıp “ekstra normal”, “anormal” ve “aşırı” gibi değerlendirmeler yapmaktadır. Bu yaklaşımla ilgili sorun hayatın bir gerçeği olarak her bir kişinin temel bir gerçeği kendine göre yorumlamasıdır. Bunun bir sonucu olarak nesnel bir fenomenin bireysel

¹³³ Demirel Emin, “Terör”, IQ Yayıncılık, İstanbul,2002, s.25.

¹³⁴ Chalk Peter, “West European Terrorism and Counter-Terrorism”, Macmillan Pres Ltd., London, 1996, s.10.

¹³⁵ Kışlalı Ahmet Taner, “Siyasal Çatışma ve Uzlaşma”, İmge Kitabevi, Ankara, 1993, s.39.

öznel değerlendirmeleri sonucunda genel kabul gören bir sonuç ortaya çıkarması imkansız gibi görülmektedir.¹³⁶

Terörizmin, birbiriyle iç içe geçmiş bulunan kısa dönem amaçlarını şu şekilde özetlemek mümkündür; Öncelikle hedef alınan rejimi ve siyasi iktidarı yıpratmak, mevcut otoriteyi sarsmak. İç ve dış kamuoyunda davalarının duyurulmasını sağlamak ve dikkatleri savundukları davanın üzerine çekmek. Oluşturdukları tedhişe, toplumun direnme gücünü kırarak kendi davalarına karşı olumsuz duyarlılıkları ortadan kaldırmak ve kitleleri itaate zorlamak. Kısmi güç ve otorite sağladıkları toplumda kendilerine taraftar katılımı ve kitle desteği sağlamak. Terör örgütlerinin eylemlerinin birinci aşamadaki temel amaçları, halkın gözünde siyasi iktidarı yıpratmak ve giderek, devletin manevi otoritesinin zayıflamasını sağlamaktır. Kısacası, siyasi terörün kısa dönemdeki birinci amacı, merkezi iktidarı felce uğratmak ve kamuoyunu yıldırmaı gerçekleştirmektir. Terör eylemlerini yapanlar, eylemlerinin etkili olmasını, seslerinin fazla çıkmasını, duyulmasını, yankılanmasını, toplumu bütünüyle etkilemesini, sarsmasını isterler. Haber televizyonlardan görüntülediği, arka arkaya kınama demeçleri verilmeye başlandığı zamanda, eylem amacına ulaşmış demektir.

Terörizmin belli başlı özellikleri nelerdir? Sorusuna Araştırmacı Peter Chalk özet olarak şöyle yanıt veriyor.¹³⁷

1. *İlk olarak terörizmin politik bir faaliyettir. Hangi grup hakkında konuşuyorsak konuşalım bunların bazı politik amaçlara dayanması genel bir özelliktir. Her zaman hüküm süren politik yapı ve/veya otoriteyi suçlar.*

2. *Terörizm hiçbir zaman kendini bir suç faaliyeti olarak kabul etmez.*

3. *Terörizm psikolojik bir savaş aracı olarak görülmelidir. Hemen ulaşılması düşünülen hedef yok etmek değil şiddet korkusunu kullanarak bir korku ve gerilim atmosferi oluşturarak bu duygusal reaksiyonun politik davranışları etkilemesini sağlamaktır. Psikolojik açıdan en çok zarar veren faktör hiç kimsenin diğerlerinin ne yapacağını bilmediği bir ortamda zararın nereden geleceğini bilememesidir.*

¹³⁶ Chalk Peter, a.g.m., s.9-10.

¹³⁷ Chalk Peter, a.g.m. s.5-21.

4. *Terörizm ayırıcı bir öge kullanmalıdır. Ayırıcılık gerilim cevaplarının oluşumunda önemli bir rol oynar: terörizm daha fazla tahmin edilemez oldukça yanlış yönlendirme etkileri de daha farklı olur. Terörizm tahmin edilebilir olduğunda psikolojik zarar verme etkisini “geniş” kitlelere karşı kaybeder.*

5. *Teröristler askeri bir hedefe saldırdığında burada maddi zarardan çok psikolojik etkiler düşünülmektedir.*

6. *Terörizm sistemattir: Terörizm sürekli bir kampanya ile belirli politik hedefleri gerçekleştirmeyi hedefleyen organize bir politikadır.*

7. *Terörizm terörist eylemlerin dikkat çekmek ve/veya duyulmak için yapıldığı politik bir iletişim yolu olarak görülmelidir. **Dramatik eylemlerle teröristler kendilerinin dinlenmesi ve dikkate alınması gereken bir grup oldukları izlenimini uyandırır.***

8. *Son olarak terörizm fenomeni yapı olarak hem ülke içi hem de ülke dışında olabilir.*¹³⁸

İletişimsel fonksiyonun etkin bir biçimde yerine getirebilmesi için terörizmin eylemlerinin mümkün olduğunca geniş kitleler tarafından bilinmesi gerekir ve eylemciler eylemi üstlenir. Terörizm eylemcilerin kendi ana vatanları dışında eylem yapmaları; eylemci grubun ülkesindeki yabancıları hedef aldığı; yada yabancı bir devletin politikalarını değiştirmek istemesi durumunda uluslar arası bir boyut kazanır.¹³⁹

Terörizm gelişen ve değişen dünya koşulları ile birlikte, değişiklik göstermekte, gelişen teknolojiye bağlı olarak elde ettiği yeni imkan ve kabiliyetleri ile etkisini ve gücünü her geçen gün arttırmaktadır. Demokratikleşme alanında atılan adımlar terörü nicelik olarak azaltmakla birlikte, demokratik ortamlarda terör eylemlerinin etkinliği özellikle kitle iletişim araçlarının etkisiyle daha da artmaktadır.¹⁴⁰

¹³⁸ Terörizmin nitelikleri için bkz. : Altuğ Yılmaz, “Terörün Anatomisi”, Altın Kitaplar, İstanbul, Mart 1995, s. 104-111

¹³⁹ Chalk Peter, a.g.m. s.22.

¹⁴⁰ Detaylı bilgi için bkz.: Tacar Pulat, “Terör ve Demokrasi” Bilgi Yayınevi, Kasım 1999

Bu bağlamda terörizmin nitelikleri şöyle özetlenebilir: ¹⁴¹

- Teröristler amaçlarına ulaşmada vasıta olarak, hedef gruplar arasında korku, ümitsizlik ve yıkım atmosferi oluşturmaya çalışırlar.
- Bir şiddet olayının psikolojik sonuçları fiziki sonuçlarından ölçüsüz bir şekilde büyük olursa terörist bir nitelik kazanır.
- Terörizm, özel olarak önceden bilinmeyen baskı şeklidir.
- Teröristler savaş kuralı ve yarası tanımazlar, muharip ve sivil ayrımı yapmazlar. Çünkü teröristlere göre tarafsız olunamaz, ya onlardansınız yada onlara karşısınız.
- Terörizm vahşi, barbar yöntemler ve silahlar içerir.

Terörizm aşağıdaki sebeplerden dolayı teröristlerce doğru ve haklı gösterilmektedir. ¹⁴²

- Terörizm geçmişte de mevcut olmuş başarı için en iyi ve tek yöntemdir.
- Terörizm göze göz, dişe diş şeklindeki adil intikamı gerçekleştirir.
- Terörizm ehveni şerdir, yani kötünün iyisidir. Çünkü terörizmi benimsemezsek daha büyük kötülüklerle karşılaşırız.

1.4.3. Terörizm Tipleri

Terörizmin tiplerini incelemek bize varolan mücadelenin devrimci veya gerilla hareketleri olup olmadığına dair bilgiler verecektir. Bu bağlamda terörizm tipleri beşe ayrılmaktadır. ¹⁴³

¹⁴¹ Altuğ Yılmaz, a.g.e., s. 104

¹⁴² Altuğ Yılmaz, a.g.e., s. 105

¹⁴³ Kılıçkap Tolga, a.g.e., s.30

Terörizm tipleri ise şu başlıklar altında toplanmıştır: Topyekün Terör, Devlet Liderlerine Karşı Yapılan Suikastlar, Rastlantısal Terörizm, Odaklanmış Rastlantısal Terör ve Düzenli Terör.

Hangi türden olursa olsun, terör örgütünün varlığını sürdürebilmesi, öncelikle iç ve dış desteklere bağlıdır. İçte belirli bir toplumsal destek “önkoşul”dur. O devletin zayıflamasını isteyen dış güçlerin desteği ise, olayın boyutlarının belirlenmesinde rol oynar. Eğer dış destek komşu devletlerden geliyorsa, ayrı bir önem taşır. Çünkü böyle bir destek, terör örgütüne sığınma kolaylığı ve dolayısıyla daha geniş hareket serbestliği sağlar.¹⁴⁴

1.4.3.1. Topyekün Terör

Bazen kurumsallaşmış bir hal alan, organize veya organize olmayan ve hükümet baskısı ve rejim karşıtlarına yönelik gerçekleştirilen devlet terörüdür.

1.4.3.2. Devlet Liderlerine Karşı Yapılan Suikastlar

19. yüzyılın ortalarında uluslararası toplumun suç işlemesine neden olan ve devlet liderlerine veya karar alıcı mekanizmalarına yönelik yapılan saldırıların oluşturduğu terörizm tipidir.

1.4.3.3. Rastlantısal Terörizm

Postane, tren istasyonu, ana cadde ve kafe gibi halkın yoğun olarak bulunduğu yerlerde patlayıcı maddeler kullanılarak yapılan saldırıları içeren bu tipe örnek olarak Cezayir devrimcilerinin resmi makamlara yönelik bombalı saldırılarını verebiliriz.

1.4.3.4. Odaklanmış Rastlantısal Terör

Belirli kişilere ve kurumlara yönelik özellikle bu tip unsurların yoğun olarak buldukları bölgelere yönelik yapılan bombalı saldırıların oluşturduğu terörizm tipidir.

¹⁴⁴ Kışlalı Ahmet Taner, a.g.e, s.40-41.

1.4.3.5. Düzenli Terör

Bölgesel bir bağımsızlık planı olan veya olması için çaba harcayan örgütlerce, hakim devlete ve onun organlarına karşı yürütülen sürekli ve şiddetli terör olaylarını ifade eden terörizm tipidir.¹⁴⁵

1.4.4. Terörizmin Sebepleri

Alman yazar Gunter Grass'a göre; terörizmin ana sebeplerinden biri yıllardır açıkça ortadadır ve bu sebep adil olmayan dünya ekonomik düzenidir.¹⁴⁶ Terörizmin sebepleri veya terörün sebepleri sosyologlara göre yukarıda açıklanan hususlar ışığında şöyle ifade edilmektedir. “çağı yorumlayamama, ekonomik-sosyal, kültürel ve politik gelişmelerden kuşkuya kapılarak çeşitli kurtuluş reçeteleri aramak.”¹⁴⁷ Teröristlerin her geçen gün daha eğitilmiş, bilgili ve kültürlü ve bilinçli kişilerden oluşması, terörizmin küreselleşmesine de neden olmuştur. Bu bağlamda terörizmin sebebini incelerken, geçen yüzyıldaki geri kalmışlık ve eğitimsizlik gibi sebepler artık ilk sıralarda yer almamaktadır. Türkiye’de yapılan bir araştırmaya göre, eylemciler arasında politik farklılık olmasına rağmen, yaş, eğitim ve gelir düzeyleri açısından hep aynı noktada birleştikleri görülmektedir. Köylerden şehirlere gelenler, üniversite öğrencileri ve 16-25 yaş arası kişiler eylemcilerde ilk sıraları oluşturmaktadır.¹⁴⁸

Dünyada terör çok eskiye dayanmasına rağmen, 1960’lı yıllar son terör dalgasının yaşandığı yıllar olarak hatırlanmaktadır. Bu yıllarda birtakım özgürlük hareketlerinin meydana çıkması ve terörizmi kendilerine yol seçmesi önem arz etmektedir. 1968’de Filistin Halkı Kurtuluş Cephesi tarafından bir İsrail uçağı kaçırılmıştır. Yine 60’lı yıllarda Küba’ya kaçırılan ABD uçağı, bu ülkenin bazı anti-terör tedbirleri almasına sebep olmuştur. Bu arada Eritre Kurtuluş Cephesi milisleri de Etiyopya uçaklarına karşı saldırılar düzenlemişlerdir. Bu olaylarda terör daima amaç değil, araç olarak karşımıza çıkmaktadır. 1972’de “Japon Kızılordu”

¹⁴⁵ Combs Cindy C, a.g.e, p: 14-15.

¹⁴⁶ Civelek Mehmet Ali, a.g.e, s: 24.

¹⁴⁷ Terörizmin sebepleri için bkz.: **Demirel Emin**, “**Terör**”, Alfa Yayınları, İstanbul, Mayıs 1999, s. 29 ve **Altuğ Yılmaz**, “**Terörün Anatomisi**”, Altın Kitaplar, İstanbul, Mart 1995, s. 88-103

¹⁴⁸ Demirel Emin, a.g.e, s.28.

mensuplarının, Filistin Kurtuluş Hareketi lehine İsrail havaalanında giriştikleri operasyonda 27 kişi ölmüştür. Bu olay, terörün uluslararası boyutta ne gibi öldürücü darbeler vurabileceğini göstermiştir. 1972’de Münih’te İsrailli oyunculara karşı “Kara Eylül” tarafından düzenlenen saldırı, dünyanın gözünü bir defa daha teröre çevirmiştir. 1975’te ise ilginç bir dönem başlamış; Uluslararası teröristler, “Carlos” önderliğinde, OPEC Bakanlar Kurulu Toplantısını basmıştır. 1980’lerde yeniden hareketlenen terör olayları arasında Asala, Hizbullah, PKK ve Mafya gibi örgütlerin faaliyetleri söz konusu olmuştur. 1990’lı yıllarda IRA, Hamas, Hizbullah; gibi örgütler eylemlerini yoğunlaştırmıştır. PKK, Hizbullah ve DHKP-C 2000’li yıllarda ülkemizdeki en önemli terör hareketi olma özelliğini sürdürmektedir. Uluslararası terörist Usame bin Ladin ise, ABD’deki 11 Eylül eylemi nedeniyle halen en tehlikeli terörist olarak aranmaktadır.¹⁴⁹

1.4.5. Terörizmle Mücadele¹⁵⁰

Bugün dünya güvenlik alanında paradigma değişimi yaşamaktadır. Soğuk Savaş paradigması yapı olarak asimetrik olan yeni risk ve tehditlere çözüm bulunmasında yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu yeni risk ve tehditler daima kestirilemez bir şekilde ortaya çıkmıştır ve bunların coğrafi veya etnik sınırları bulunmamaktadır. Oldukça dinamik ve esnek bir yapıya sahip bu risk ve tehditler, terörizm örneğinde olduğu gibi pek çok durumda küresel olmasa da ülke aşırı bağlantılara sahip bulunmaktadır.¹⁵¹

Genelde hiçbir ülke istediği veya gerektiği şekilde terörle mücadele edememiş, kendi dışından gelen ve empoze edilen faktörleri dikkate almak zorunluluğunda kalmıştır. Bunun sonucu olarak gelinen bu nokta da anlaşılmıştır ki, bu tür yöntemlerle terör ile mücadele etmek, terörü ortadan kaldırmak mümkün olmadığı gibi, terörün teknik ve taktik olarak gelişmesi, yaygınlaşması ve şiddetini arttırması gibi bir durum ile de karşı karşıya kalınmıştır.

¹⁴⁹ Demirel Emin, a.g.e, s.28.

¹⁵⁰ Terörizme karşı tedbirler ve Türkiye’de terörle mücadele hakkında detaylı bilgi M.Ali Kışlalı’nın “Güneydoğu-Düşük Yoğunluklu Çatışma” Ümit Yay.,1996 kitabında yer almaktadır. Ayrıca bkz.: Altuğ Yılmaz, “Terörün Anatomisi”, Altın Kitaplar, İstanbul, Mart 1995, s. 143-158, Tacar Pulat, “Terör ve Demokrasi” Bilgi Yayınevi, Kasım 1999, s.167-173

¹⁵¹ Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hilmi Özkök’ün “Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi” Açış Konuşması, 28 Haziran 2005.

Terörizme karşı dünyada uygulanan yöntemlerin başlıcaları şunlardır; “*Halkın desteği sağlanmaya çalışılmaktadır. İstihbarat faaliyetlerinde başarıya önem verilmektedir. Terörle mücadelede uzmanlaşmaya, eğitime ve sosyal psikolojiye ağırlık verilmektedir. Etnik çatışmalar soysal bilimciler tarafından ele alınmaktadır. Güvenlik güçleri terörün kışkırtma ve tahriklerine karşı yönlendirilmektedir. Terörist ayırımına özen gösterilmeye çalışılmaktadır. Etnik terör ile etnik sorunlar birbirinden ayrılmaya çalışılmaktadır. Siyasal katıma kanalları teröre yönelen gruplara açık tutulmaya çalışılmaktadır. Hükümetler terör ile doğrudan diyalogu kesin olarak ret etmektedirler. Önce terörünün durdurulması sonra istenen reformların yapılması benimsenmektedir. Sorunun çözümleri uzun vadeye yayılmaktadır. Devletin uzlaşmacı yüzü af yasaları ile uygulamaya sokulmaya çalışılmaktadır.*”¹⁵²

Türkiye açısından ise, TSK'nın yürüttüğü Terör ile Mücadele faaliyetleri için Genelkurmay Başkanı'nın yaptığı konuşma dikkat çekicidir. Genelkurmay Başkanı Konuşmasında: “*Unutulmamalıdır ki, terör toplumun bütün kesimlerini etkiler ve terörle gerek Devletin gerek toplumun bütün unsurlarının desteğiyle başa çıkılabilir. Bu nedenle, terörle mücadele bazı kurum ve kuruluşların değil, devletin sorumluluğunda olan, ulusal bir görevdir.*” ifadelerini kullanmıştır.¹⁵³

Ahmet Taner Kışlalı'ya göre terörizme karşı verilen savaşta öncelikle göz önüne alınması gereken üç temel nokta vardır. Bunlar:

- Tek başına silahlı savaş hemen hiçbir zaman terörü sona erdirmeyeceği gibi, terörün silahsız çözümü de yoktur. “**Hiçbir taviz teröristi tatmin etmez**”.
- Gerçek dünya ile “teröristin dünyası” arasında büyük fark vardır. Teröristin inançları ile gerçek olaylar ve olgular arasındaki “çelişkiler” somutlaştıkça, teröristin direnci azalır.
- Terör grubunun inançlarını değiştirmeye çalışmak yanlıştır. Ancak tek tek teröristler üzerinde etkili olunabilir. Bir bütün olarak grubun değişebilmesi çok zordur.

¹⁵² Tacar Pulat, a.g.e, s.160-163

¹⁵³ Genelkurmay Başkanlığı tarafından yapılan “Terörle Mücadelede İçinde Bulunulan Sürecin Değerlendirilmesi Toplantısı”, 19 Temmuz 2005.

Terörle mücadelenin, politik, diplomatik, toplumsal, güvenlik, hukuk ve daha pek çok boyutu vardır.

Bu nedenle, terörizmin tek ve kapsamlı bir tanımı yerine, her boyutun kendine özgü gereklerine uygun ayrı tanımların benimsenmesi, uygulanabilirlik açısından önemlidir. Silahlı şiddet eylemlerine karşı barış koşullarında kolluk harekâtı; silahlı çatışma koşullarında ise askerî harekât kuşkusuz gerekli ve zorunludur. Ancak tek başına bu “semptomatik – cerrahi” tedavi, başarılı olsa bile, orta ve uzun vadedeki güvenlik sorununu ortadan kaldırmamaktadır.¹⁵⁴

İşte Türkiye, bu noktada Genelkurmay II. Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ ile bir tespit ve çözüm önerisi sunmaktadır. *“Elbette terörizm hiçbir nedenle haklı gösterilemez ve savunulamaz. Ancak, özellikle İsrail-Filistin arasındaki sorun ile uluslararası terörizm arasındaki ilişkiler de görmezlikten gelinemez. Sonuca giden çözüm yolunda özellikle ABD ile Avrupa'nın aynı bakış açısına sahip olmalarının önemine inanılmaktadır. Çözüm yolunun önünü ancak ABD ile Avrupa'nın sahip olduğu müşterek değerler ile askeri, ekonomik ve politik gücün sinerjisi açabilir.”*¹⁵⁵

Aslında terör ve terörizme karşı mücadelede uluslararası işbirliği çok önemli olmasına rağmen, bazı devletler bugün bu konuya yeterince önem vermemekte bu nedenle terörist faaliyetler artarak devam etmektedir. (Günümüzde dünya barışı ve güvenliği için en büyük tehdidin ve krizlerin ana kaynağının terörizm olduğu konusunda tüm ülkeler hemfikir gibi gözükmektedirler. Buradan hareketle tehdidin, terörizm değil, teröristler ve terör örgütlerinin kendileri olduğu söylenebilir.) Halbuki söz konusu devletler terörizmle karşı karşıya kaldıkları zaman, bu işbirliğinin değerini daha iyi anlayacaklardır. Nitekim 11 Eylül 2001'de ABD'deki ikiz kulelerin yıkılması ile uluslararası terörizm gündeme gelmiştir. Etnik bir köke dayanan, terör eylemleri ve teröristlerin yetişmesinde etnik kimliği bir araç olarak kullanan terör de

¹⁵⁴ Çaycı Sadi Doç.Dr. “Terörizm ve Uluslararası İşbirliği”Avrasya Stratejik Araştırmalar Vakfı (ASAM) Analizler, 23 Mart 2006.

¹⁵⁵ Genelkurmay II. Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ'un “Türkiye, NATO ve AB Perspektifinden Kriz Bölgelerinin İncelenmesi ve Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri Sempozyumu” Açış Konuşması, 27 Mayıs 2004.

günümüzde devam etmektedir. Özellikle PKK'nın, Türkiye'de ve Batı Avrupa ülkelerinde sürdürmüş olduğu terörist faaliyetler bu durumun en bariz örneğidir.¹⁵⁶

PKK'yı doğuran sebeplerin başında Batılıların Orta Doğu ve Türkiye siyaseti gelmektedir. Bu insanlık dışı örgütü kendi ülkelerinde barındırmaları; türlü imkanlar vererek korumaları da aynı anlayışın sonucudur. Ancak ana yapısı terör üzerine kurulu örgütün, bu ülkelerde arayacağı bazı çözümleri de şiddete dayandıracakları doğaldır. Böyle durumlarda, kendilerine zarar verebilecek eylemlere karşı en sert tedbirlerin alınacağı; ancak Türkiye aleyhindeki faaliyetlere dokunulmayacağı ve aynı örgütün ve onları destekleyenlerin ülkemizdeki yıkıcılıklarına “insani” gözlükle bakacakları, Batılı çifte standardın geleneğidir.¹⁵⁷

Bu ülkeler Türkiye'de Türk'ten ayrı bir milliyet bulunduğu iddiasıyla insanlarımızı birbirine düşman etmenin ve ülkemizi parçalamanın peşinde koşmaktadırlar. Oysa atalarımızın kanı pahasına bize vatan olan bu toprakların her köşesi aynı değerde olup kürt adı altında suni bir kimliğe sokulmak istenen bazı vatandaşlarımız, bu milletin öz evlatlarıdır. Bu nedenle, doğusu ve batısıyla Türk halkının bin yıllık toprağı olan Anadolu insanımız için vazgeçilmezdir.¹⁵⁸

Uluslararası platformdaki pozitif teşebbüs ve taahhütlerine paralel olarak Türkiye, terörü daha bilimsel bir yolla araştırmaya karar vermiş ve Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi (TMMM) oluşturmayı teklif etmiş, bu merkezle aynı zamanda NATO'nun transformasyon çabalarına ve teröre karşı uluslararası savaşa da katkı sağlamak amaçlanmıştır. Türkiye tarafından NATO'ya önerilen üç mükemmeliyet merkezinden birisi olan Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi (TMMM) 28 Haziran 2005 günü Ankara'daki tesislerinde faaliyete başlamıştır. Türkiye'nin terörizm konusunda yaklaşımını en açık ve net olarak anlamak için ise, Genelkurmay Başkanı Org.Hilmi Özkök'ün 28 Haziran 2005 tarihinde **“Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi”**nin açılış töreninde yaptığı konuşmaya bakmak gerekir. Genelkurmay Başkanı tüm uluslara adeta ders niteliğinde şu konuşmayı yapmıştır:

¹⁵⁶ Mütercimler Erol, a.g.e., s. 384-385.

¹⁵⁷ Budak Nazım, “Varlığımızı Hedef Alan Tehdit (Bölücü Terör)”, Boğaziçi Yay., İstanbul, 1994, s.204.

¹⁵⁸ Budak Nazım, a.g.e., s.257.

“Yeni koşullar dünyanın güvenlik ve istikrarını olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle risk ve tehditler özellikleri ve çeşitlilikleri bakımından hızla yayılmaktadır. Dahası, öncelikle uluslararası terörizmden kaynaklanan asimetrik tehditler bugünün teknolojisinden giderek artan bir şekilde faydalanmaktadır. Bu tehditler aynı zamanda uluslararası düzeyde de organize olmaktadır. Özellikle fakirlik, toplumsal karmaşa ve otorite boşluğu terörizm ve kökten dinciliğin kolay serpildiği en elverişli ortamları teşkil etmektedirler. Bu kaotik ortamda güvenlik güçlerinin bugün mevcut olan risk ve tehditlerle etkin bir şekilde mücadele etmesi oldukça zordur. Bundan başka toplumlarımız güvenlik güçlerinden daha iyi kalitede hizmet beklemektedir. Bu sebeple önleyici tedbir alınmasına yönelik düşünme ve buna göre hareket etme yeteneği ve güvenlik güçlerinin sürdürülebilir başarısı daha büyük bir önem kazanmıştır... Bu bağlamda terörle mücadele de uzun vadeli bir konudur. **Özellikle toplumun teröre karşı direnişi başarının temel koşullarından biridir.** ...Ayrıca halkla daha iyi bir diyalog kurarak halkı yeni riskler ve tehditler konusunda etkin bir biçimde bilinçlendirerek halkın desteğinin devamlılığını sağlamalıyız.

Askeri düzeyde uluslararası iş birliğinin terörle mücadelede gerekli ancak yeterli olmadığını düşünüyoruz. **Teröre karşı ordunun esas rolü terörün yayılmasını engellemek, caydırmak ve terörün nedenlerini ortadan kaldıracak sivil teşebbüsler için zemin oluşturmaktır. Ülkelerin bugün terörle mücadelede karşılaştığı başlıca sorun doğru yolun ve güvenliğin üç katmanı olan ferdi, ulusal ve uluslararası seviyeler arasında uygun bir dengenin nasıl bulunacağıdır.**

Terörizm demokrasinin düşmanı olduğundan, demokrasiyi korumak ve geliştirmek amacıyla ulusal seviyede gerekli ve koruyucu tedbirleri almak önem arz etmektedir. Yine bu seviyede demokratik değerler ve halkın terörizme karşı daha katı tedbirler alınması yönündeki talebi arasındaki denge çok önemlidir. **Uluslararası düzeyde ülkeler terörizmin ortak tanımı üzerinde mutabakata varmalıdırlar.** Şayet herhangi bir sebepten ötürü bir ülkede terörist olarak adlandırılan bir kişi diğer ülkelerde farklı şekilde tanınıp kabul görüyorsa o zaman bu mücadelenin başarılı olma şansı yoktur. Terörü kendi amaçlarına ulaşmak için bir yöntem olarak kullanan kişi yada gruplar terörist olarak adlandırılmalıdır. Şayet terörizmin ortak tanımı konusunda tam bir ortak fikir birliğine erişemezsek bu mücadelede galip gelemeyiz. Bugün terörist örgütler dünyanın her yerinde terör saldırısı gerçekleştirme imkan ve kabiliyetine ulaşmışlardır. Bu da terörizmin küreselleştiği anlamına gelmektedir. **Bu perspektiften bakıldığında küresel barış ve güvenliğin ya her yerde olduğunu yada hiçbir yerde olmadığını görürüz.** Gerçekten de 11 Eylül dünya tarihinde bir dönüm noktasıdır. Aslında terörizm 11 Eylül'den önce bile daima insanlık için bir tehditti. Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi yalnızca Türkiye’de 30 bin insan terörist saldırılar sebebiyle

ölmüş veya yaralanmıştır ki bu sayı dünya tarihindeki en büyük rakamlardan biridir. Bugünlerde bile PKK yalnızca güvenlik güçlerine değil sivillere de zarar veren el yapımı patlayıcıları Türkiye'nin Güneydoğusundaki dağlık bölgelere yerleştirmektedir. Biz uluslararası toplumu terörizmin kötülüklerine karşı birlikte hareket etmemiz gerektiği konusunda daima uyardık. Ne yazık ki pek çok ülke bizim iş birliği çağrılarımıza kulak asmamıştı...

11 Eylül saldırılarından sonra Amerikan hükümeti tarafından hazırlanan raporda özetle şu tespitler yapılmıştır;

- *Terör örgütleri büyük çaplı eylem planlama, organize etme ve değerlendirme yeteneklerini geliştirmişlerdir,*
- *Yeni eleman toplama, fikirlerini aşılama ve yeni personel eğitime olanaklarını genişletmişlerdir,*
- *İleri muhabere ve istihbarat imkan ve kabiliyetlerine sahiptirler,*
- *Kayda değer finans kaynaklarına sahiptirler,*
- *Personelini uzak bölgelere gönderebilmektedirler.*

*Belki de bu rapordan elde edilecek en önemli sonuç güvenlik güçlerinin hayal güçlerinin eksikliğidir. Teknolojik üstünlüğün modern dünya ve insanlığın yararına olması gerekirken, yaratıcılık şu anda halen teröristlerin yararına gibi görünmektedir çünkü hayal güçlerini kısıtlayacak hiçbir değerleri yoktur. **Teröristlerin kafalarındaki kötü planları gerçekleştirmelerinin binlerce yolunun olduğu unutulmamalıdır.** Bu nedenle terörün bilimsel olarak ele alınması gerekmektedir.”¹⁵⁹*

Resmi yada özel kitle iletişim araçlarının terörizmle ilgili tutumu da, teröre karşı savaşımında önem taşır. Haberler doğrulara dayanmalı, ama şiddet eylemleri teröristlerin bir başarısı yada toplum açısından bir panik havasında sunulmaktan kaçınılmalıdır. Terörü en çok özendircek anlatım biçimi ise, terörizmin bir “savaş” olarak nitelendirilmesidir. Böyle bir nitelendirme, teröristin kendisine ve “dava”sına olan saygısını arttıracaktır.¹⁶⁰

¹⁵⁹ Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hilmi Özkök'ün “Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi” Açış Konuşması, 28 Haziran 2005.

¹⁶⁰ Kışlalı Ahmet Taner, a.g.e, s.45.

Medya'ya yönelik olarak Genelkurmay Başkanı'nın 19 Temmuz 2005 tarihinde "Terörle Mücadelede İçinde Bulunulan Sürecin Değerlendirilmesi" toplantısında şu değerlendirmeyi yapmıştır. "*Terörle ilgili konuşurken, yazarken, çizerken bu amacın daima göz önünde bulundurulması gerekir. Diğer bir deyişle, medyada terörizmle ilgili haberlerin verilmiş şekliyle, toplum üzerinde korku, bezginlik, yıldırma, tehdit ve baskı yaratılmasına bilerek/bilmeyerek neden olunuyorsa bu, teröristlerin amaçlarına hizmet olur.*"¹⁶¹

Terörle mücadelede temel zafiyet, terörist hareketlerin fikir temellerinin önemsenmemesi ve bütünlük oluşturan "ağ" olgusunun ve bunun bütünlüğünün (destekçi ülkeler, hoşgörülü ülkeler, lider kadro, silahlı militanlar, işbirlikçi kişi ve kuruluşlar, suç örgütleri...) görmezlikten gelinmesinden kaynaklanmaktadır.

Teröre karşı toplumun her kesimi aynı kararlılıkla mücadele vermelidir. Büyük Atatürk'ün dediği gibi devletin varlığını milletin kendisi korur.¹⁶²

*Sonuç olarak terörizmle mücadelede; Türkiye, Ulu Önder Atatürk'ün bizlere işaret ettiği "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesi doğrultusunda, uluslararası güvenliğin sağlanmasına yönelik tüm konuların çözümünde ve işbirliğinde üzerine düşen görevi yapmaktadır ve yapmaya devam edecektir. Ancak bu husus sağlıklı bir ulusal güvenliğe sahip olmayı da zorunlu kılmaktadır. **Ulusal güvenliğimiz ise, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter yapısının ve devletin milletiyle bölünmez bütünlüğünün vazgeçilmez temel taşlarını oluşturan, "laiklik" ve "Atatürk Milliyetçiliği"ne doğrudan bağlıdır.** "Artık küresel anlamda barış ve güvenlik ya her yerde yada hiçbir yerdedir."*¹⁶³

¹⁶¹ "Terörle Mücadelede İçinde Bulunulan Sürecin Değerlendirilmesi" Toplantısı, Genelkurmay Başkanlığı, 19 Temmuz 2005.

¹⁶² Hürriyet Gazetesi, 31 Temmuz 1992. (Emekli Oramiral Kemal Kaycan'ın teröristlerce şehit edilmesi sebebiyle kuvvet komutanlarının 30 Temmuz 1992'de yaptıkları toplantıda Org. Doğan Güreş'in beyanı.)

¹⁶³ Genelkurmay II. Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ'un "Türkiye, NATO ve AB Perspektifinden Kriz Bölgelerinin İncelenmesi ve Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri Sempozyumu" Kapanış Konuşması, 28 Mayıs 2004.

2. ALMANYA

2.1. Almanya'nın Coğrafi ve Demografik Yapısı

2.1.1. Coğrafya

Almanya Federal Cumhuriyeti (Bundes Republik Deutschland); Orta Avrupa'nın kuzeyinde, 357.022 km² yüzölçüme sahip bir ülkedir. Ülkenin en geniş yeri kuzeyden güneye 876 km., batıdan doğuya ise 640 km. uzunluğundadır.¹⁶⁴

Kuzeyde Danimarka, doğuda Çek Cumhuriyeti ve Polonya, güneyde İsviçre ve Avusturya, batıda ise Fransa, Lüksemburg, Belçika ve Hollanda olmak üzere dokuz ülkeyle komşudur.¹⁶⁵

Şekil 2.1: Avrupa genelinde Almanya'nın coğrafi konumu.

Almanya toprakları, kuzeyden güneye gidildikçe yükselir.¹⁶⁶ Almanya coğrafi bakımdan kuzeyden güneye beş büyük bölgeye ayrılır. Ülke yüzey şekilleri açısından ise hemen hemen eşit büyüklükte üç bölgeye ayrılmıştır; Kuzey Almanya Ovası, Orta Almanya Yükseltileri ve Güney Almanya.

¹⁶⁴ "İşte Almanya", Almanya Dışişleri Bakanlığı Yay., Almanya, 2003,s.9.

¹⁶⁵ Kara Sınırları: Toplam 3621 km; Avusturya 784 km, Belçika 167 km, Çek Cumhuriyeti 646 km, Danimarka 68 km, Fransa 469 km, Lüksemburg 138 km, Hollanda 577 km, Polonya 456 km, İsviçre 334 km - Deniz Sınırları: 2,389 km.

¹⁶⁶ Ana Britannica,c.1-2, s.423

Bunlardan Kuzey Almanya Ovası Fransa'nın güneybatı ucundan başlayan, doğuya uzanan çok büyük bir kıyı düzlüğünün parçasıdır. Pek çok gölün bulunduğu ovaya kumlu ve mil topraklı engebeler hakimdir. Kuzey Denizi kıyıları önünde ise pek çok ada sıralanır. Orta Almanya Yükseltileri ormanlarla kaplı alçak dağ sıralarından, akarsu havzalarından ve platolardan oluşan karmaşık bir sistemdir. Orta Ren Vadisi ile Hessen çukur bölgesi kuzey-güney ulaşımının doğal yolunu oluşturur. Almanya'nın ortasında Harz Dağları yükselir, biraz doğuda ise Baviera Ormanları bulunmaktadır.¹⁶⁷

Şekil 2.2: Almanya Siyasi Haritası.

Güney Almanya dağlık yöresi ve plato bölgesi gerçekte Jura dağ sisteminin kuzeydoğu uzantısıdır. Almanya'ya ülkenin güneybatı ucundan giren Jura Dağları ülke içinde iki kola ayrılır. Jura Dağlarının ve Tuna Irmağının güneyinde kalan dalgalı yüksek plato Almanya'nın güneyini dolandır. Konstanz Gölü kıyılarında,

¹⁶⁷ "İşte Almanya", a.g.e.,s.10.

dağlık Allagau'da ve Münih'in güneyinde birden yükselen Bavyera Alpleri'nde son bulur. Bu bölgenin en belirgin özelliği, bataklıklar, çayırlar, tepeler, göller ve bu coğrafi şartlar nedeniyle şekillenmiş küçük köylerdir.¹⁶⁸

Buzul hareketleri sonucunda oluşan Kuzey Almanya Ovası; Schleswig-Holstein, Bremen, Hamburg ve Mecklenburg-Vorpommern eyaletlerinin tümünü, Berlin'i, ayrıca Aşağı Saksonya, Saksonya-Anhalt ve Brandenburg eyaletlerinin büyük bölümüyle Kuzey Ren-Vestfalya eyaletlerinin kuzeybatısını kaplar. Ovanın Hollanda sınırı ile Weser Irmağı arasındaki bölümü genellikle düzdür. Jutland Yarımadasının güneyinden başlayan buzultaş oluşumlu kesimindeyse yumuşak eğimlere, alçak tepelere, geniş vadilere, göllere, ormanlara, bataklık ve fundalıklara rastlanır.¹⁶⁹

Şekil 2.3: Almanya'nın Fiziki Görünümü¹⁷⁰

Schleswig-Holstein ve Aşağı Saksonya'nın Kuzey Denizi kıyılarının temel özellikleri kum tepeleri, bataklıklar ve gelgit girintileridir. Daha içlerdeki verimli otlaklar Geest denen kumlu tepelerle bölünmüştür. Schleswig'in batı kıyıları açıklarındaki Kuzey Friz Adalarının en önemlisi Sylt Adası'dır. Doğu Friz Adaları

¹⁶⁸ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, Türkiye Federal Almanya İlişkilerinin Dünü Bugünü ve Yarını, HAK Yay., İstanbul, Mayıs 1994, s. 1.

¹⁶⁹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.1

¹⁷⁰ Microsoft Encarte World Atlas

Aşağı Saksonya kıyıları açıklarında yer alır. Bunların uzantısı olan Batı Friz Adaları ise Hollanda'nındır.¹⁷¹ Kayalık Helgoland Adası Cuxhaven'in 65 km kuzeybatısındadır. Holstein'ın ve Kuzey-Ren Vestfalya'nın doğusundan Hollanda sınırına uzanan topraklar hem çok verimli, hem de mineral kaynakları açısından çok zengindir. Ovanın ekonomik önemini artıran bir etken de büyük ölçüde buzul kökenli ırmak ve kanallardır. Almanya'nın çok gelişmiş su yolu ulaşım sisteminde bunlardan yararlanır. Weser ve Elbe ırmakları Almanya'nın iki büyük iç deniz limanı olan Bremen ve Hamburg'dan geçer. Aynı denize dökülen Ren Irmağı Avrupa'nın en büyük iç suyoludur. Ren Irmağı kıtanın sanayi ve madencilik etkinliklerinin en yoğun olduğu Ruhr Havzasının hemen batısında Köln ve Düsseldorf tan geçtikten sonra Hollanda'dan denize ulaşır. Ruhr Havzası adını bu bölgenin bir bölümünü sulayan Ruhr Irmağından alır.¹⁷²

Orta Avrupa Yükseltelerinin, Almanya topraklarında kalan bölümü akarsu vadileriyle büyük parçalara bölünmüş bir dağlar dizisinden oluşur. Çoğunun yüksekliği 1.100 m.'yi geçmez. Yüksek yerleri sık ormanlarla kaplı olduğundan birçoğu da "dağ" yerine "orman" (Wald) adıyla anılır. Orta Almanya Yükselteleri Hessen, Rheinland-Pfalz, Saarland, Thüringen ve Saksonya eyaletlerinin tümünü veya büyük bölümünü, Kuzey-Ren Vestfalya, Aşağı Saksonya, Saksonya-Anhalt ve Brandenburg'un da güney bölümlerini içine alır. Bölgenin tek ortak özelliği dağlık, engebeli görünümüdür. Güney Hessen'deki Ren-Main çevresi gibi bazı yerleri Almanya'nın en merkezi ve zengin sanayi bölgelerindedir. Bazı yerleri ise ülkenin en seyrek nüfuslu yörelerindedir. Orta Almanya Yükseltelerinin en yüksek bölümü Ren Irmağının doğusundan Ruhr ve Lippe Irmaklarının güneyi ve Lahn Irmağının kuzeyi boyunca doğuya uzanarak Weser ırmağının yukarılarına ulaşır. Weser Irmağı'yla kolu Werra'nın ötesinde yükselti Harz Dağlarıyla sürer.¹⁷³ Güney Almanya Dağları veya Platosu Mainz yakınlarında Ren Irmağı'na katılan Main Irmağı Çek Cumhuriyeti sınırından batıya doğru menderesler çizerek Orta Almanya yükseltelerini dağlık Güney Almanya'dan ayırır.¹⁷⁴ Baden-Württemberg'in doğusu ve Bavyera'nın kuzeydoğusunda Main ve Neckar ırmaklarının havzalarıyla çevrelenen

¹⁷¹ Büyük Larousse, c.1,s.416-417.

¹⁷² Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.1-2.

¹⁷³ Harz Dağları gözde bir tatil merkezidir; en yüksek tepesi olan Brocken Doruğu (1.142 m) eski iç sınırın hemen doğusundadır.

¹⁷⁴ "İşte Almanya", a.g.e., s.10.

alan alçak tepeler, platolar ve vadilerle doğuya doğru uzanır. Zengin bir tarım alanı olan bu bölge ana ulaşım yollarına uzaktır.¹⁷⁵

Şekil 2.4: Bavyera Alpleri

Almanya'ya İsviçre sınırından giren Jura Dağları'nın kuzey uzantısı burada iki kola ayrılır. Almanya toprakları kuzeydeki kıyılardan Bavyera Alpleri'ne gidildikçe sürekli yükseldiğinden akarsular büyük çoğunlukla kuzeye doğru akar; bunlar Ren, Ems, Weser ve Elbe ırmaklarına katılarak Kuzey Denizi'ne dökülür.¹⁷⁶ Yine kuzeye doğru akan Oder en doğudaki toprakların sularını topladıktan sonra Polonya'dan geçerek Baltık Denizine ulaşır. Bu akarsuların birçoğu doğuya veya batıya doğru menderesler çizer, ama içlerinden yalnızca Lahn Irmağı güneye doğru akar.¹⁷⁷

Çizelge 2.1: Almanya'nın Başlıca Dağları

DAĞLAR	
Zugspitze (Kuzey Kireçtaşı Alpleri)	2962 m.
Watzmann (Kuzey Kireçtaşı Alpleri)	2713 m.
Feldberg (Kara Orman)	1493 m.
Büyük Arber (Bavyera Ormanı)	1456 m.
Fichtelberg (Erzgebirge)	1215 m.
Brocken (Harz)	1142 m.

¹⁷⁵ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.2.

¹⁷⁶ Büyük Larousse, c.1,s.415-420.

¹⁷⁷ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.2-3.

Çizelge 2.2: Almanya'nın Başlıca Nehirleri

NEHİRLER	
Ren	865 km.
Elbe	700 km.
Tuna	686 km.
Main	524 km.
Weser	440 km.
Spree	382 km.
Mosel	242 km.

Çizelge 2.3: Almanya'nın Başlıca Gölleri

GÖLLER	
Konstanz	305 km ² ♦
Müritz	110.3 km ²
Chiemsee	82 km ²
Schweriner See	60.6 km ²
Starnberger See	57.2 km ²

Çizelge 2.4: Almanya'nın Başlıca Barajları

BARAJLAR	
Bleiloch (Saale)	215 milyon m ³
Schwammenauel (Ruhr)	205 milyon m ³
Edersee (Eder)	202 milyon m ³

Çizelge 2.5: Almanya'nın Başlıca Adaları

ADALAR	
Usedom	373 km ² ♦
Fehmarn	185 km ²
Sylt	99 km ²
Föhr	83 km ²

Çizelge 2.6: Almanya'da Gemilerin İşlediği Kanallar

GEMİLERİN İŞLEDİĞİ KANALLAR	
Mittellandkanal	321 km.
Dortmund-Ems Kanal	269 km.
Main-Donau Kanal	171 km.
Kuzey Denizi-Baltık Denizi Kanalı	99 km.

♦ Almanya'da ki kısmıdır.

♦ Almanya'da ki kısmıdır.

Göller, çoğu Buzul Çağı sonrasında kuzeydoğudaki düzlüklerden oluşmuş sığ göllerdir. Aşağı Saksonya'daki Gümmer ve Steinhude göllerinden başka Schleswig-Holstein'da da buzul kökenli birkaç küçük göl vardır. Almanya'nın geri kalan gölleri Yukarı Bavyera'nın güneydoğu köşesinde toplanmıştır. En büyük göl İsviçre ve Avusturya'ya uzanan Konstanz Gölü'dür. Almanya'nın ekilebilir bütün toprakları tarıma açılmıştır, ama bunların küçük bölümünü çok verimli topraklar oluşturur. Diğer büyük ölçekli tahıl tarımına elverişli olmayan alanlar, otlak olarak kullanılır. Kuzey Almanya Ovası'nda toprak çok büyük ölçüde kumlu ve killidir.¹⁷⁸

Almanya iklimi bakımından, Atlas Okyanusu ile Doğunun kara iklimi arasında ılımlı, serin batı rüzgarları bölgesinde yer almaktadır. Aşırı sıcak yazlar ve uzun süreli şiddetli don olayının görüldüğü kışlar enderdir. Bununla birlikte iklimi hızlı değişikliklere açıktır. Mevsimlerde yıldan yıla büyük değişiklikler görülür. Soğuk mevsimlerde hava sürekli bulutludur. Isı derecesinde ani değişimler pek nadir olur. Ayrıca ülke toprakları düzenli ve bol yağış alır. Kışın ortalama sıcaklık, kuzeydeki ovalarda -3°C ile 1°C arasında değişirken, dağlık bölgede yüksekliğe bağlı olarak -6°C'ye kadar düşer. Temmuz ayının sıcaklık ortalaması, alçak bölgelerde 18 derece, güneyin korunmuş vadilerinde ise 20 derece dolaylarındadır.¹⁷⁹

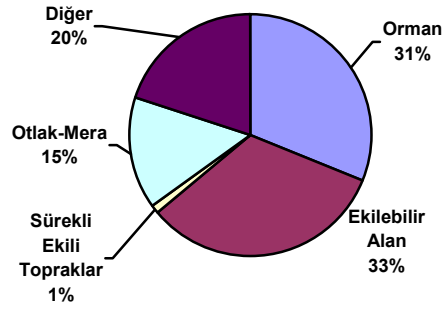
Almanya'nın bitki örtüsü ve hayvan varlığı komşularından çok farklı değildir. Eski çağlarda neredeyse tümüyle ormanlarla kaplı olan bu topraklarda yürütülen sistemli ağaçlandırma çalışmaları ormanların büyük ölçüde yenilenmesini sağlamıştır.¹⁸⁰ Almanya'da toplam sulanabilen arazi; 4,750 km²'dir. Şekil 2.4 toprakların 2003 yılı itibariyle durumunu göstermektedir.¹⁸¹

¹⁷⁸ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.2-3.

¹⁷⁹ "İşte Almanya", a.g.e., s.9-12.

¹⁸⁰ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.3.

¹⁸¹ "İşte Almanya", a.g.e., s.10

Şekil 2.5: Toprakların Mevcut Durumu

Ormanlar ve Ağaçlık Alanın Oranı: %31, Ekilebilir Alan: %33, Sürekli Ekilen Toprakların Oranı: %1, Otlak-Meraların Oranı: %15, Diğer Topraklar: %20

İskandinavya dışında Batı Avrupa'da orman alanlarının en yoğun olduğu ülke Almanya'dır. Ancak, sanayi kirlenmesi, özellikle de birleşme öncesinde Demokratik Almanya sınırları içinde kalan topraklarda yapılan düzensiz üretim Almanya'nın ormanlarına geçmişte büyük zarar vermiştir. Bugün, Almanya'nın geniş ormanlık ve dağlık alanları bu kadar yoğun nüfuslu ve çok gelişmiş bir ülkede şaşırtıcı ölçüde zengin bir doğal yaşama olanak verir. Çoğu bölgede av hayvanları boldur ve sıkı avlanma yasalarıyla korunmaktadır.¹⁸²

Ülkede görülen doğal afet seldir. Zaman zaman sert geçen kışlar da afet seviyesine ulaşabilmektedir. Çevre sorunları ise, kömür yanık atıkları ve kurşun atıklarının (taşıtların kurşunlu benzin tüketiminden) hava kirlenmesine yol açması, asit yağmurlarının (sülfür diokside atıkları yüzünden) ormanlara zarar vermesi ve Baltık Denizi'nin çevre kirliliği olarak ele alınmaktadır.¹⁸³

¹⁸² Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.4.

¹⁸³ Detaylı bilgi için bkz.: CIA The World Factbook 2005 ve Encarte World Atlas

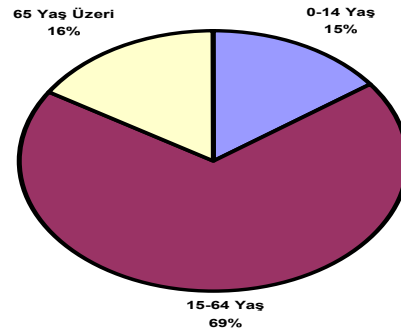
2.1.2. Demografik Yapı

2.1.2.1. Yerleşme Dokusu ve Nüfus

Almanya'nın federal başkenti Berlin'dir. Ülkenin nüfusu 82.6 milyondur. Bu nüfusun %8.9'u (7.3 milyon) Alman asıllı değildir. Toplam kadın sayısı tahminen: 42.3 milyon, toplam erkek sayısı ise tahminen: 41.3 milyondur. Nüfusun %15'i 0-14 yaş arası, % 69'u 15-64 yaş arası, %16'sı 65 yaş ve üstü yaş gruplarına dahildir.¹⁸⁴

Ortalama yaşam uzunluğu: 77.17 yıl, erkekler için 74 yıl, kadınlar için ise 80 yıl olarak hesaplanmaktadır. Nüfus artış oranı ise % 0.29'dur (2003 yılı için tahmini değer).

Nüfusun üçte biri kentlerde yaşamaktadır. Yaklaşık 50 milyon insan nüfusu 2.000-100.000 arasında değişen belde ve kentlerde, 6.4 milyon insan ise nüfusu 2.000 aşmayan kasabalarda yaşamaktadır. Yaklaşık 39 milyon çalışan nüfusun %33.7'si sanayi, %2.7'si tarım ve %63.6'sı ise hizmet sektöründe çalışmaktadır.

Şekil 2.6 : Nüfusun Yaşa Göre Dağılımı

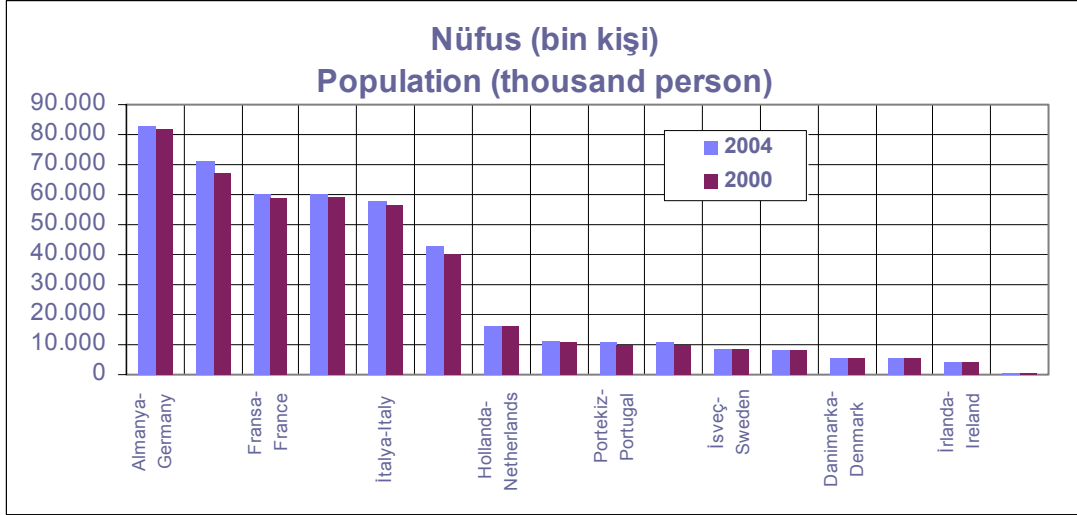
Bunun yanında kilometrekareye düşen 230 kişi ile Almanya, Avrupa'nın en yoğun yerleşimli ülkelerinden biridir. **Ayrıca yılda 1000 kişide 9 doğum ile dünyada doğum oranı en düşük ülkelerden biridir.** Doğum oranında azalmaya rağmen yaşam süresinin uzadığı tespit edilmiştir.¹⁸⁵ Almanya'da yeni doğan bir erkek çocuk için yaşam süresi 74.4 yıl, kız çocuk için ise 80.6 yıl olarak

¹⁸⁴ "İşte Almanya", a.g.e., s.9.

¹⁸⁵ "İşte Almanya", a.g.e., s.13.

hesaplanmaktadır. Böylelikle genel nüfusta 60 yaş üzerindekiilerin payı halen %23 iken 2030’lu yıllarda %30 yükseleceği tahmin edilmektedir.¹⁸⁶

Çizelge 2.7: AB Ülkeleri¹⁸⁷ Nüfus Oranları¹⁸⁸

Almanya’da aile, hala birlikte yaşamın tercih olunan şekli olmasına rağmen, büyük kentlerde her dört kişiden biri yalnız, kırsal bölgelerde ise her yedi kişiden biri yalnız yaşamaktadır. Çoğunluğu kadınlar olmak üzere 2.4 milyon kişi çocukları ile birlikte yalnız yaşamaktadır.¹⁸⁹

2.1.2.2. Alman Kimliği

Alman kültürü Avrupa’daki en başat ulusal kültür olarak kabul edilmektedir.¹⁹⁰ Kökenleri tam olarak bilinmekle birlikte Baltık kıyılarından Orta Avrupa’ya geldikleri kabul edilen Germenler buradaki Keltleri batıya sürmüşler veya bir bölümünü kendi içlerinde eritmişlerdir. Roma döneminde bu topraklara yerleşmiş

¹⁸⁶ Kaynak: Statistisches Bundesamt Deutschland (Almanya İstatistik Merkezi)

¹⁸⁷ Türkiye AB üyesi değildir.

¹⁸⁸ Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü..

¹⁸⁹ “İşte Almanya”, s.13-14.

¹⁹⁰ Thomas H. Eriksen, “Ethnicity and Nationalism”, Londra, Pluto, 1993, s.113.

bulunan Germenlerden başlıca altı etnik grup tarihsel bölgelerinde günümüze değin varlığını korumuştur.¹⁹¹

Alman kabileleri bugünkü Almanya'nın güneybatısına, Bavyeralılar güneydoğuda Tuna'nın güneyiyle Lech Irmağının doğusuna ve Yukarı Franklar bugünkü orta illere yerleşmişlerdir. Aşağı Frankların soyundan gelenler Kuzey-Ren Vestfalya eyaletiyle Flandre ve Hollanda'da varlıklarını korumuşlar, doğuya ilerleyen Thüringliler bugünkü Thüringen, Saksonya ve Saksonya-Anhalt eyaletlerinde koloniler kurmuşlardır. Bu son iki eyaletle aşağı Saksonya eyaletine adlarını veren "İlk" Saksonlar ise Kuzey Almanya Ovasının büyük bölümüne yerleşmişlerdi. Ama bunlar, tıpkı Angıllar gibi V.yüzyılda İngiltere'yi işgal eden batı Germen kabilelerinden biri olmuş ve soyları Saksonya ve Saksonya-Anhalt eyaletlerinde değil, Anglo Sakson dünyasında sürmüştür. Sayıları azalmakla birlikte varlığını sürdüren altıncı etnik grup, Jutland ve Aşağı Saksonya açıklarındaki adalara yerleşen Frizlerdir. Doğudaki Germen grupları IX. yüzyıl sonrasında batıdan kaynaklanan kolonileşmenin ürünüdür. Bunlar Mecklenburglular, yukarı Saksonyalılar, Brandenburglular, Silezyalılar, Pomeranyalılar, Prusyalılar ve Baltık Germenleri adlarıyla anılmıştır. Kolonileşme sürecinde yerli Slav ve Baltık halkları eritilerek büyük ölçüde Germenleştirilmiştir. Bavyeralılar doğuya yayılarak Avusturya'da koloniler kurmuşlardır.¹⁹²

Ortaçağın başlarından beri Almanya'da yaşayan başlıca azınlık grubu, II. Dünya Savaşı sırasındaki soykırımdan önce sayılan 800 bine ulaşan Yahudilerdir. Doğuda Slav kültürünün bazı öğelerine yer yer hala rastlanır. XVII. yüzyılda Katoliklerin baskısından kaçan çok sayıda Fransız Protestanı Alman topraklarına sığınmıştır. XIX. yüzyılın sonlarında Polonyalı işçiler Ruhr Havzasına göç etmiş, II.Dünya Savaşından sonra yerinden edilmiş sayısız Doğu Avrupa ve Balkan ülkesi yurttaşı Almanya'da kalmıştır.¹⁹³

Almanların özellikle XIX. yüzyılda diğer milletlerden yoğun olarak etkilendiği düşünülmektedir. Alman Kralı Kayzer'in İngiliz soyu ile gurur duyduğu, İngilizce

¹⁹¹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.6.

¹⁹² Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.6.

¹⁹³ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.6-7.

konusarak büyüdüğü ve kendi çocuklarını da böyle yetiştirmek için çok uğraştığı iddia edilmiştir.¹⁹⁴

Tam olarak Almanya'nın ne olduğu, neresi olduğu ve kimin Alman olduğu belli değildir. Örneğin Doğu Almanlar da Almandır ama Batılılardan farklı bir geçmiş ve alt yapıya sahiptirler, birleşmenin üzerinden yıllar geçmesine rağmen bugün hâlâ ekonomik ve kültürel çağrışımları olan Wessies (Batılılar) ve Ossies (Doğulular) ayrımı vardır.¹⁹⁵

Almanların birliklerini sağlamaktaki gecikmeleri ve bir millet olarak dünya sahnesine çıkmakta zorlanmalarının diğer milletlere karşı hayranlık duymalarına neden olduğu da düşünülmektedir. Bu hayranlık, Alman politikacılarından birinin 1948'de Konrad Adenauer için şu ifadelerde bulunması ile karşımıza çıkmaktadır: *“Bu kadar Alman Adenauer'den ne istiyor bilmiyorum. Kendileri bir Fransız'dan daha az güvenilir, bir İngilizden daha aldatici bir Amerikalıdan daha zalim ve bir Rus'tan daha esrarengizdir. Kısacası itilip, kakılmış ulusumuz için ideal devlet adamıdır.”*¹⁹⁶

Alman kimliğinin belirlenmesindeki bir diğer zorluk Nazi geçmişinden kaynaklanmaktadır. 1933-1945 yıllarını kapsayan bu dönem Almanlar için bir utanç kaynağıdır ve tarihle aralarındaki bağları koparmaktadır. Kendi tarihinden utanan bir ulusun kendisiyle barışık olması şüphesiz ki olanaksızdır. Millî kimlikle gurur duymak, milliyetçilik yapmak, Almanya'yı ve Almanları övmek savaş sonrası dönemde neredeyse yasak hale gelmiştir.¹⁹⁷

Bir ülke ulusunun kimliğini anlamada vatandaşlık kanunları da önemlidir. 1913 Vatandaşlık Kanununa göre Alman vatandaşı olabilmenin temel şartı kan bağının bulunmasıdır. Bir yabancı ancak Alman kanı taşıdığı iddiasıyla Alman vatandaşlığına geçmeyi talep edebilirdi.¹⁹⁸

¹⁹⁴ Harold James “Alman Kimliği-1770'den Bugüne”, Kızılelma Yayıncılık, İstanbul, Aralık 1999, s.34

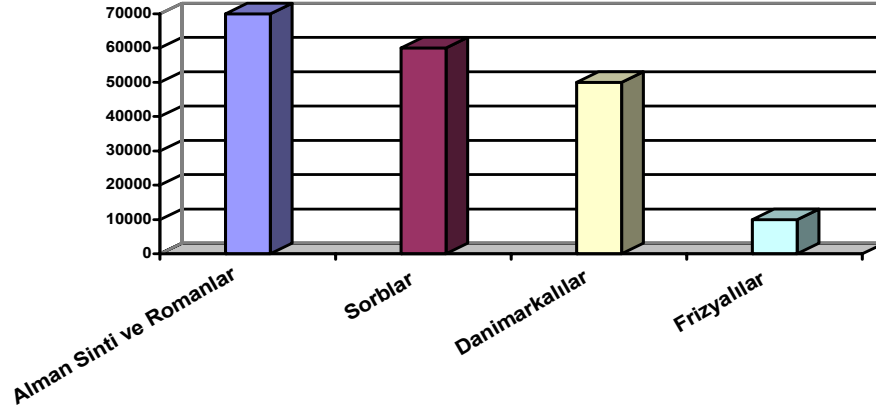
¹⁹⁵ Thomas H. Eriksen, a.g.e., s.113.

¹⁹⁶ Harold James a.g.e., s.24

¹⁹⁷ Thomas H. Eriksen, a.g.e., s.114.

¹⁹⁸ Economist, “Turkish Germans”, Cilt 350 (8101), 9 Ocak 1999, s.3.

Almanya’da resmi olarak dört ulusal azınlığın yaşadığı kabul edilmektedir. Bunlar: Alman Sinti ve Romanlar (70.000), Sorblar (60.000), Danimarkalılar (50.000) ve Frizyalılar (10.000)’dir.¹⁹⁹

Şekil 2.7: Almanya’da Yaşadığı Resmen Kabul Edilen Azınlıklar

Almanya’da nüfusunun yaklaşık % 33’ü Protestan, % 33’ü Katolik, % 3’ü Müslüman, % 31’i ise diğer dinlere mensup insanlardan oluşmaktadır.²⁰⁰ Bugün Almanya’da 3.5 milyon Müslüman’ın yaşadığı sanılmaktadır. Ülkede 3000 civarında cami bulunmaktadır.²⁰¹

Almanya Protestan reform hareketinden ve bunu izleyen Otuz Yıl Savaşlarından sonra Protestan ve Katolik mezhepleri arasında belirgin bir bölünmeye uğramıştır. 1555 Augsburg Barışı uyarınca her bölgenin halkı siyasi iktidarın seçimi doğrultusunda Katolik kalmış, veya Protestanlığı benimsemiştir. Bu tarihten sonra tek tek insanların ve bölgelerin mezhebi yalnızca kültürel ve bireysel yaklaşımlara yansımakla kalmamış, Almanya’nın bütün toplumsal ve siyasi görünümünü de derinden etkilemiştir.²⁰²

¹⁹⁹ “İşte Almanya”, a.g.e., s.16-17

²⁰⁰ Kaynak: Almanya’nın Ulusal İnternet Sitesi - www.deutschland.de. (Veriler halihazırda ülkede sağlıklı bir yabancı/göçmen rakamının bulunmayışı nedeniyle farklı kaynaklarda özellikle Müslüman oranı için değişiklik göstermektedir. Örneğin Cia The World Factbook verilerine göre Müslüman oranı %3.7’dir.)

²⁰¹ Almanya’nın Ankara Büyükelçiliği Resmi İnternet Sitesinde yer alan verilerden alınmıştır.

²⁰² Hıristiyan Demokratik Birlik (CDU) daha eski bir orta sınıf Katolik partisiyle onun yine orta sınıfa dayalı Protestan karşılıklarının oluşturduğu bir federasyondur; adı da bu birliği yansıtır. Oysa

Ülkede Protestanların geleneksel olarak ezici çoğunlukta bulunduğu yöreler doğuda kalır. Birleşme öncesinde Batı Almanya'nın kapladığı topraklarda iki mezhep üyelerinin sayıları hemen hemen eşittir. Çok küçük bir azınlık Evanjelik, Metodist, Kalvenci, Eski Katolik, Yehova Şahitleri ve Doğu Ortodoks gibi "özgür" kiliselere bağlıdır. Katolikler Ren Bölgesi ve Bavyera'da çoğunluğu oluşturur. Kuzeybatı büyük çoğunlukla Protestan'dır. Almanya'da yaşayan Yahudilerin çoğu cemaat bağlarını resmen korumaktadır.²⁰³

Almanlar konuştukları dilin ayırt ediciliği ile ortaya çıkmıştır. "Alman" sözcüğünün VIII. yüzyılda Frank İmparatorluğu'nun doğu kısmında konuşulan dile izafeten kullanıldığı bilinmektedir.²⁰⁴ Almanca, Hint-Avrupa büyük dil grubu içinde Germen dilleri ailesine dahil olup Danimarka, Norveç, İsveç, Felemenk, Flaman ve İngilizce dilleriyle akrabadır. Almanca, Almanya dışında anadil olarak Avusturya ve Liechtenstein'de, İsviçre'nin büyük bir bölümünde, Güney Tirol'de (Kuzey İtalya), Kuzey Schleswig'de (Danimarka), Belçika ve Lüksemburg'un Almanya sınırı boyunca sıralanan küçük bölgelerde konuşulur.²⁰⁵

Resmi dili Almanca olmasına rağmen, ülke genelinde lehçe ve ağız farklılıkları halihazırda özellikle kırsal alanlarda görülmektedir. Azınlık dillerinin yanı sıra Türkçe, Yunanca ve Slavca gibi göçmen dilleri de ülkede konuşulmaktadır. Kana dayalı vatandaşlıktan henüz 2000 yılında vaz geçen Alman devleti, entegrasyonu kolaylaştırmak amacıyla dil ağırlıklı olan, ancak Alman kültürünün de öğretildiği kurslar düzenlemektedir.²⁰⁶

Almanya tıpkı topografik açıdan olduğu gibi ana lehçeler açısından da üç bölgeye ayrılmıştır ve bu ikisinin sınırları neredeyse tam örtüşür. Almanca konuşan halklar etnik kökenleri, lehçeleri, siyasal ve kültürel mirasları ile büyük farklılık gösterir. Bu farklılaşmada Protestan-Katolik bölünmesinin de önemli payı olmuştur. Bugünkü Almanya; Alman ülkesinin çekirdeğini oluşturmuş toprakların büyük

Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin (SPD) kökeni Marksizme olduğu kadar mezhep yandaşlığına karşı çıkan tarihsel bir çizgiye de dayanır.

²⁰³ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.7.

²⁰⁴ Canbolat İbrahim, "Almanya ve Dış Politikası", Alfa Yayın, 2003, s.61

²⁰⁵ "İşte Almanya", a.g.e. s.16.

²⁰⁶ Altınbaş Deniz, "Hollanda ve Almanya'da Vicdan Testi", Stratejik Analiz Dergisi, ASAM, Mayıs 2006, s.10-11

bölümünü içine almakla birlikte etnik ve dilsel alt grupları siyasi sınırlarının ötesine yayılmıştır.²⁰⁷

2.2. Almanya'nın Tarihçesi

Almanya tarihinin en uzun süresi boyunca birlik duygusuna dayanan bir devlet olamamış, "Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu" çerçevesi içinde dağınık bölgesel devletler birliği halinde yaşamıştır.²⁰⁸

Alman kökenli kavimler, Avrupa tarihinde bugünkü mevcut millî devletler içinde çeşitli şekillerde asimile edilerek (Hollanda'da Flamanlar, Fransa'da Franklar, İtalya'da Lombardlar, Britanya'da Saksonlar) tarihsel rol oynamış olmalarına rağmen, bugünkü anlamda ilk Alman devletinin temeli 1834 yılında Alman prensliklerinin imzaladığı Alman Gümrük Birliği (Zollverein)'ni kuran anlaşma oluşturmuştur²⁰⁹.

Bu gelişmeyi Bismarck'ın önderliğinde günümüz Almanya'sına uzanan yeni federatif devletin kurulması takip etmiştir. Zamanla güçlenen Alman devleti Avrupa'da eski dengelerin değişmesine neden olmuştur. Nitekim, her ne kadar sanayi devrimi İngiltere'de başlamışsa da ikinci kuşak makine ve kimya sanayi devrimlerinin önderliğini yapan ülke Almanya olmuştur. Bu durum dünyadaki mevcut güç dengesine yeni bir unsur katmıştır. Almanya'nın sömürge siyasetine yönelmede ve deniz aşırı ticaret kolonileri oluşturmada geç kalması²¹⁰ nedeniyle yayılmacı "**Pan-Germen**" tutumunu benimsemesi güç dengelerini sarsarak yeni bir hesaplaşmaya yol açmıştır. Böylece, önce I. Dünya Savaşı ve yarım kalan bu savaşın bitirilmesi anlamına gelen II. Dünya Savaşı bu güç dengesini bir anlamda tekrar yerine oturtmuştur. 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılarak Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesinden sonra Almanya'nın dış politikasında zorunlu bir değişim yaşanmıştır. Nitekim savaş yaralarını sarmakla kalmayıp, ekonomik gelişmesini hızla sürdürerek Avrupa'nın en büyüğü olma ve dünyanın sayılı devletleri arasına tekrar girme yolunda önemli adımlar atan Almanya, son olarak birleşmesini de tamamladıktan

²⁰⁷ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.6.

²⁰⁸ "İşte Almanya", a.g.e., s.64

²⁰⁹ Karluk S. Rıdvan, "Avrupa Birliği ve Türkiye", İMKB Yayınları, İstanbul, 1996, s.38.

²¹⁰ Ortaylı İlber, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu", İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s.27.

sonra artık kabuğunu kırmış, Avrupa ve dünyadaki gelişmeler karşısında bir süre için seyirci kalma rolünü tekrar terk ederek gelişmelere yön vermeye başlamıştır.

2.2.1. Almanya'nın Temelleri

Alman halkının oluşumu, yüzyıllar süren bir sürecin sonucu olarak kabul edilir. "Alman" sözcüğü, VIII. yüzyılda ortaya çıkmış ve önceleri sadece Franklar ülkesinin doğu bölgesinde konuşulan dil için kullanılmıştır.²¹¹ Şarlman'ın yönetiminde nüfuzunun doruğuna erişen bu ülke, kısmen Cermen, kısmen de Roman lehçeleri konuşan kavimleri barındırmıştır. Şarlman'ın ölümünden (814) sonra ülke parçalanmış, Varisler arasında çeşitli bölünmelerden sonra bir Batı, bir de Doğu Devleti kurulmuştur. Her iki devlet arasındaki siyasi sınır, yaklaşık olarak Almanca ile Fransızca arasındaki dil sınırıyla aynı olmuştur.²¹² Ancak zamanla Doğu Devleti'nde yaşayanlar arasında birlik duygusu gelişmiş, ilk zamanlarda dil için kullanılan "Alman" (De-utsch) sözcüğü, önce bu dili konuşanlar, sonra da bunların oturdukları bölge için (Deutschland) kullanılmaya başlanmıştır.²¹³

Almanya'nın batı sınırı, oldukça erken belirlenmiş ve nispeten devamlı olmuştur. Buna karşılık Doğu sınırı yüzyıllar boyunca durmadan değişmiştir. Sınır 900 yıllarında Elbe ve Saale Nehirleri boyundan geçiyordu. XIV. yüzyılın ortalarında, Almanlar ile Slavlar arasında o tarihlerde sağlanan sınır, II. Dünya Savaşı'na kadar değişmemiştir.²¹⁴

Doğu Frank Devleti'nden Alman Devletine geçiş tarihi olarak, genellikle Karolenj Krallığı'nın parçalanmasından sonra Frank Dükü Konrad'ın kral seçildiği 911 yılı esas alınır ve I.Konrad ilk Alman kralı olarak kabul edilir. (Resmi unvanı önceleri "Frank Kralı", daha sonraları "Roma Kralı"; devletin adına II. yüzyıldan itibaren "Roma Devleti", XIII. yüzyıldan itibaren de "Kutsal Roma Devleti", XV. yüzyılda ise buna "Cermen" kelimesi eklendi.) Bir monarşi olan devlette, kral,

²¹¹ "İşte Almanya", a.g.e., s.64

²¹² Ana Britannica,c.1-2, s.423-435

²¹³ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.23.

²¹⁴ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.23.

soylular tarafından seçiliyordu. Ancak, "soy hakkı"na da bakılıyordu. Yani yeni kralın eskisi ile akraba olması gerekiyordu.²¹⁵

Ortaçağ devletinin bir başkenti yoktu. Kralın sarayı, devletin olduğu yer demekti. Devlet vergisi yoktu; kral gelirini emaneten yönettiği "devlet malları" ile sağlıyordu. Kralın otoritesi pek kolay kabul edilmiyordu. Kral ancak askeri gücü ve usta bir ittifak politikası sayesinde nüfuzlu prensliklerin saygısını kazanabiliyordu. Bu başarıyı ilk kez Konrad'ın halefi Saksonya Kralı I.Heinrich (919-936) sağlamıştır. Oğlu I.Otto (936-973) ise, daha büyük başarı göstermiş ve devletin gerçek hükümdarı olmuştur. Nihayet 926'de Roma'da imparatorluk tacını giymiştir. Papa'nın elinden imparatorluk tacını giymek üzere kralların Roma'ya gitmesi gerekiyor, böylece de Alman krallarının İtalya politikası başlıyordu. Bunlar, 300 yıl Yukarı ve Orta İtalya'da egemenliklerini sürdürmüşler, bu yüzden de Almanya'daki önemli görevlerini ihmal etmişlerdir. Devletin yeniden parlaması Saller hanedanı ile başlamış, III. Heinrich devrinde (1039-1056) Alman Krallık ve İmparatorluğu nüfuzunun doruğuna ulaşmıştır. Özellikle papalığa karşı üstünlük iddia etmiş olmasına rağmen, IV. Heinrich (1056-1106) bu durumu koruyamamıştır. 1138'de Hohenstaufen Hanedanı'nın devri başlamış, I. Friedrich Barbarossa (1152-1190), Papa'ya, Yukarı İtalyan kentlerine ve asıl rakibi Saksonya Dükü Aslan Heinrich'e karşı yürüttüğü savaşlarla imparatorluğa yeniden parlak bir çağ açmıştır. Bununla birlikte I. Friedrich Barbarossa zamanında parçalanma başlamış ve bu durum merkezi otoriteyi zayıflatmıştır. Söz konusu gelişme imparatorluğun büyük nüfuzuna rağmen, Barbarossa'dan sonra ki VI. Heinrich (1190-1197) ile II. Friedrich (1212-1250) zamanında da sürüp gitmiştir.²¹⁶

Hohenstaufen'lerin çöküşüyle (1268) Batı İmparatorluğu da sona ermiş, ülke içinde birbirlerinden ayrılmak isteyen güçler, Almanya'nın bir milli devlet olmasını engellemişlerdir. Oysa milli devlet kurma eğilimi o sırada öteki Avrupa ülkelerinde başlamıştı. Almanların "**çok geç millet**" olmasının sebeplerinden biri de bu olguya dayanmaktadır.²¹⁷

²¹⁵ "İşte Almanya", a.g.e., s.65

²¹⁶ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.24.

²¹⁷ "İşte Almanya", a.g.e., s.66

2.2.2. Orta Çağ ve Yeni Çağ

Habsburg Hanedanı ilk kez I. Rudolf ile (1273-1291) tahta çıkmış, İmparatorluğun maddi temelini artık devletin kaybolup giden malları değil, gelen hanedanın "kendi mülkü" oluşturmuştur. İmparatorların ilgisi de mensup oldukları hanedanın nüfuzunu artırma amacına yönelmiştir.²¹⁸

IV.Karl'ın, bir anayasal belge olan 1356 tarihli Altın Ferman'ı, kral seçme hakkını sadece yedi prens vermiştir. Bunlara daha başka bazı haklar da tanınmıştır. Küçük kontlar ve şövalyeler zamanla önemlerini kaybederken, kentler iktisadi nüfuzları sayesinde etkili olmaya başlamışlardır. Kentlerin bir araya gelip birlikler kurması, bunları daha da güçlendirmiş, bu birliklerin en önemlisi olan Hansa Birliği, XIV. yüzyılda Baltık bölgesi'nin en büyük gücü haline gelmiştir.²¹⁹

1438'den itibaren taht-devlet, hükümdarın seçimle saptandığı bir monarşi şeklini korumasına rağmen, veraset yoluyla Habsburg Hanedanı'nda kalmış, Habsburglar, İmparatorluğu zamanla güçlü bir devlet haline getirmişlerdir. XV. yüzyılda reform talepleri giderek artmaya başlamış, ilk defa olarak Papa'nın elinden taç giymeden imparator unvanını alan I.Maximilian, böyle bir reformu gerçekleştirmek istediye de, fazla başarı sağlayamamıştır. Onun tarafından yaratılan veya yeniden düzenlenen Reich Meclisi, Reich bölgeleri ve Reich'in en yüksek mahkemesi gibi kuruluşlar, İmparatorluğun sonuna kadar (1806) varlığını korumuşlar, fakat imparatorluğun giderek dağılmasını engelleyememişlerdir. "İmparator ve İmparatorluk" diye bir ikilik ortaya çıkmıştır. Devlet başkanının karşısında seçmenler, prensler ve kentlerden oluşan ve Reich Meclisi'nde oyu olan bir sınıf belirmiştir. İmparator'un nüfuzu, seçilmek için seçmenlerle kararlaştırdığı "kapitülasyonlar" dolayısıyla sınırlanmış ve bir anlam taşımamaya başlamıştır.²²⁰ Prensler, haklarını Reich'in nüfuzu aleyhine önemli ölçüde genişletmişler, ancak Reich yine de birliğini korumuştur. İmparatorluk tacının parlaklığı henüz sönmemiş, Reich fikri, canlılığını korumuştur.²²¹

²¹⁸ Meydan Larousse,c.1, s.344-366

²¹⁹ "İşte Almanya", a.g.e., s.66

²²⁰ "İşte Almanya", a.g.e., s.66

²²¹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.24.

Kentler, güçlü iktisat merkezleri haline gelmişler, bunlar özellikle ticaretteki artıştan faydalanmışlardır. Dokuma sanayi ve madencilikte, zanaatçıların locaları ve uzak ülkelerle ticaret gibi erken kapitalizm niteliği taşıyan ekonomi biçimleri oluşmuştur. Buna paralel olarak Rönesans ve hümanizm damgasını taşıyan bir düşünsel değişim gerçekleşmiş, yeni uyanan eleştirel ruh, her şeyden önce kiliselerin bozuk düzenine karşı çıkmıştır.²²² Kiliseye karşı artan memnuniyetsizlik, özellikle Martin Luther'in ortaya çıkmasından sonra, 1517'den itibaren çok çabuk yayılan Reformasyon devrinde patlak vermiş, bu durumun sonuçları din alanını çok aşmıştır. Bütün sosyal yapı sarsılmış, 1522/23'te şövalyeler ayaklanmış ve 1525'te Alman tarihinde siyasal ve sosyal çabaların birleştiği ilk büyük devrim hareketi sayılan köylü ayaklanması başlamıştır. Her iki ayaklanma da kanlı bir şekilde bastırılarak başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Reformasyon en çok prenslere fayda sağlamış, uzun çatışmalardan sonra prensler, 1555 Augsburg Din Barışı ile, uyruklarının dinini saptama hakkını almışlardır.²²³ Protestan mezhebine de Katolik mezhebi ile eşit haklar tanınmış, böylece Almanya'nın din bakımından bölünmesi perçinlenmiştir.²²⁴

Reformasyon döneminde, İmparatorluk tahtında, dünyanın en büyük devletinin başına Şarlman'dan sonra ilk kez veraset yoluyla gelen Şarlken (V.Karl) (1519-1556) oturmuştur. Şarlken, dünya politikasına gösterdiği büyük ilgi dolayısıyla, Almanya'da nüfuz kurmaya vakit bulamamış, tahttan çekilmesinden sonra İmparatorluk bölünmüş, yeni Avrupa devletler sistemini Alman prenslikleri ile Batı Avrupa ulusal devletleri oluşturmuştur.²²⁵

Bohemya'da çıkan bir bölgesel olay, Otuz Yıl Savaşları'nın başlamasına neden olmuştur. Bu savaşlar zamanla, bütün siyaset ve mezhep farklarını karşı karşıya getiren bir Avrupa çatışmasına dönüşmüştür. Savaş sırasında (1618-1648) Almanya'nın büyük bölümü harap olmuş, nüfusu da bir hayli azalmıştır.²²⁶ 1648'de imzalanan Vestfalya Barışı ile Fransa ve İsveç'e bazı topraklar terk edilmiş, İsveç ve Hollanda'nın İmparatorluk'tan ayrılması kabul edilmiştir. İmparatorluğa bağlı

²²² "İşte Almanya", a.g.e., s.67

²²³ Augsburg din barışı sırasında Almanya'nın beşte dördü Protestan'dı. Ancak mezhepler arasındaki çatışma bununla sona ermiş değildir. Bu devreyi izleyen yıllarda Katolik kilisesi kaybettiği alanları yeniden kazanmış, (Karşı Reform). Mezhep uyuşmazlıkları şiddetlenmiş ve bu arada dinsel partiler kurulmuştur.

²²⁴ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.24.

²²⁵ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.24-25.

²²⁶ "İşte Almanya", a.g.e., s.68.

devletlere dini ve dünyevi işlerde tüm önemli egemenlik hakları tanınmış ve yabancı prenslerle ittifak kurmalarına müsaade edilmiştir.

2.2.3. Mutlakıyet Dönemi ve Konfederasyon

Hemen hemen bağımsız olan prenslikler hükümet biçimi olarak Fransa örneğine göre mutlakıyeti kabul etmişlerdir. Prensler genellikle saraylarını bir kültür merkezi haline getirmeye çalışmışlar, bazıları "aydın mutlakıyet" temsilcileri bilim ve eleştirel düşüncüyü desteklemişlerdir. Tabii çıkar sınırları içinde kalmak şartıyla, etkin ekonomi politikası, mutlakıyetle yönetilen devleti ekonomik bakımdan da güçlendirmiştir. Bu sayede Bavyera, Brandenburg (daha sonraki Prusya), Saksonya ve Hannover bağımsız merkezler haline gelmişlerdir. Türkleri yenerek Macaristan'ı ve o zamana kadar Türklerin elinde bulunan Balkan ülkelerinin bir bölümünü almayı başaran Avusturya, büyük bir devlet olmuştur. XVIII. yüzyılda Avusturya'nın karşısına, Büyük Friedrich'in yönetiminde (1740-1786) birinci sınıf askeri devlet haline gelen Prusya rakip olarak çıkmıştır. Her iki devlet, topraklarının bir bölümü bakımından imparatorluğa dahil değiller ve her ikisi de büyük Avrupa devleti olma politikası izlemişlerdir.²²⁷

İmparatorluğu çökerten darbe Batı'dan gelmiştir. 1789'da Fransa'da devrim başlamış, halkın baskısıyla, Ortaçağ'ın ilk zamanlarından beri mevcut olan feodal toplum düzeni ortadan kalkmıştır. Kuvvetlerin ayrılığı ve insan haklarının, özgürlük ve eşitliği güvence altına alması istenmiştir. Prusya ile Avusturya'nın silah zoru ile komşu ülkedeki duruma müdahalesi acı bir başarısızlığa uğramış ve devrim ordusunun karşı saldırısına yol açmıştır. Fransa'da devrimin mirasını devralan Napolyon'un orduları karşısında İmparatorluk tamamen çökmüştür. Fransa Ren'in batı yakasını ele geçirmiş, bu bölgelerde eski toprak sahiplerinin zararlarını tazmin maksadıyla, özellikle küçük ruhani prensliklerin aleyhine olarak, arazinin yeniden taksimi hareketi başlatılmıştır. 1803'te "toprakların yeniden dağıtılması" görevini yürüten komitenin kararıyla yaklaşık 4 milyon kişi başka bir prensliğe tabi olmuştur.²²⁸ Bunların çoğunluğu 1806'da Fransa'nın himayesi altında "Ren Konfederasyonu" adıyla bir birlik kurmuşlardır. Aynı yıl İmparator II. Franz

²²⁷ "İşte Almanya" a.g.e.,s.68.

²²⁸ Bundan en karlı çıkanlar; Baden, Württemberg ve Bavyera gibi orta devletler olmuştur.

tahtından vazgeçmiş ve böylece Kutsal Roma-Cermen İmparatorluğu sona ermiştir.²²⁹

Fransız Devrimi Almanya'ya sığmamıştır. Merkezîyetçi Fransa'nın aksine Almanya'nın federalist yapısı yeni fikirlerin yayılmasını engellediği için, devrim kıvılcımı Almanya'ya sığayamamıştır. Ayrıca devrimin vatanı olan Fransa, Almanya için bir düşman, bir işgal kuvveti niteliğindedir. Fransız Devrimi'nden pek etkilenmeyen Almanlar, Fransa'yı bir işgalci karşıt güç olarak algılamışlardır.²³⁰ Bu nedenle Napolyon'a karşı savaş bir yeni ulusal hareket doğurmuş, bu hareket sonunda kurtuluş savaşıyla doruğuna ulaşmıştır.²³¹

Almanya yine de toplumsal değişimden uzak kalamamış, önce Ren Konfederasyonu devletlerinde,²³² sonra da Prusya'da reformlar başlatılmıştır. Bu reformlarla feodal engelleri kaldırıp özgür, sorumluluk taşıyan bir toplum yaratmak istenmiştir. Ne var ki, reformların birçoğu yarı yolda kalmıştır. Vatandaşa yasa yapımına katılım hakkı verilmemiş, sadece birkaç prens, özellikle güney Almanya'da, istemeyerek de olsa, anayasal düzeni kabul etmiştir. Napolyon'a karşı kazanılan zaferden sonra Viyana Kongresi 1814/15'te Avrupa'nın yeni düzenini belirlemiştir. Fakat Almanlardan çoğunun, birlik halinde, özgür bir ulusal devlete sahip olma ümidi gerçekleşmemiştir. Bu kongrenin, Avusturya'nın da etkisiyle, daha önceki dönemlerde olduğu gibi parçalanmış olarak bıraktığı uluslardan biri de Almanlardır.²³³

Eski imparatorluğun yerine geçen Alman Konfederasyonu, bağımsız devletlerin bir araya gelmesiyle oluşan bir birlik pozisyonunda olmuştur. Birliğin tek organı Frankfurt'taki Federal Meclis'tir. Almanlar arasında Alman birliğini kurabilecek ve öncülük edebilecek güçte iki aday devlet görülmekteydi. Bunlar Avusturya ve Prusya' idi.²³⁴

²²⁹ "İşte Almanya" a.g.e.,s.69.

²³⁰ Canbolat İbrahim, "Almanya ve Dış Politikası", Alfa Yay., 2003,s.67

²³¹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.25.

²³² Stein, Hardenberg, Scharnhorst, W.Von Humboldt adlarına bağlı olarak.

²³³ Uçarol Rifat, "Siyasi Tarih", İstanbul, 2000, s.240

²³⁴ Uçarol Rifat, a.g.e., s.240

Federal Meclis, seçilmiş bir meclis değil, bir temsilciler meclisiydi. Ancak iki büyük devlet, yani Prusya ile Avusturya anlaşmaları zaman Konfederasyon hareket serbestliği bulabiliyordu. Konfederasyon müteakip yıllarda birlik ve özgürlüğe yönelik bütün çabaları baskı altında tutmaya çalışmış, basın ve yayın sıkı bir sansüre tabi tutulmuştur.²³⁵ Üniversiteler devamlı şekilde kontrol edilmiş, böylece siyasal faaliyet hemen hemen imkansız hale getirilmiştir.²³⁶

Çok geçmeden bu gerici engellere karşı çıkan bir modern ekonomik gelişme başlamış, Napolyon hegemonyasına karşı²³⁷ koymalarla ilk meyveler verilmiş ve Prusya'nın iç gümrük birliğini sağlaması ise, Alman birliğinin kurulması için atılan ilk adım olmuştur. Prusya 1815 tarihinde bir gümrük kanunu çıkararak, Prusya'nın ekonomik birliğini sağlamıştır.²³⁸

1835'te ilk Alman demiryolu işletmeye girmiştir.²³⁹ Sanayileşme yolunda ilk adımlar atılmış, fabrikaların kurulmasıyla yeni bir fabrika işçisi sınıfı oluşmuştur.²⁴⁰ Bunlar sanayide önceleri daha iyi kazanç olanakları buldularsa da, çok geçmeden, hızlı nüfus artışı yüzünden işgücü fazlalığı başlamıştır. Bu sırada hiçbir sosyal yasa da bulunmadığından, fabrika işçilerinin çoğu büyük yoksulluk içinde yaşamıştır. Söz konusu durumun doğurduğu gerginlikler ayaklanmalara yol açmıştır. 1844 ayaklanması Prusya ordusu tarafından bastırılmıştır.²⁴¹ Ancak bir işçi hareketinin oluşması, çok yavaş adımlarla yürümekteydi.

1789 devriminden farklı olarak Fransa'daki 1848 Şubat Devrimi Almanya'da derhal yankılar uyandırmaya başlamıştır. Mart ayında Konfederasyon'a bağlı bütün devletlerde ayaklanmalar olmuş, durumdan korkan prensler bazı ödünler vermek zorunda kalmışlardır. Mayıs ayında Frankfurt'un Paul Kilisesinde Ulusal Meclis toplanarak Avusturya Arşidükü Johann'ı bakanlığa seçmiş, bir Reich bakanlığı kurmuştur. Ancak bu bakanlık nüfuz sahibi olamadığı gibi, otorite de kuramamıştır.

²³⁵ "İşte Almanya" a.g.e.,s.72

²³⁶ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.26.

²³⁷ Bu tarihte sayıları yaklaşık 38'e varan Alman devletleri için en büyük tehdit Fransa'dır.

²³⁸ Uçarol Rifat, a.g.e., s.240

²³⁹ Almanya'nın 11835-1915 yılları arasında ki demiryolu işletme uzunlukları için bkz.: Ortaylı İlber, Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s.36.

²⁴⁰ 1843'te Gümrük Birliği (Zollverein) kurulmuş ve bu suretle tek bir iç pazar yaratılmıştır. Avusturya ise ekonomik birliğin siyasi birliği getireceğini düşünerek engel olmaya çalışsa da başarılı olamamıştır.

²⁴¹ "İşte Almanya", a.g.e. s.72.

Ulusal Meclis'te meşruti monarşi ve kısıtlı bir seçim hakkı isteyen Liberal Orta söz sahibi olmuştu. Ulusal Meclis'in tutuculardan aşırı demokratlara kadar çeşitli siyasal görüşlere ayrılması, bir anayasanın kabulünü güçleştirmiştir. Liberal Orta da, "büyük Almanya" çözümü ile "küçük Almanya" çözümü yanlıları, diğer bir ifade ile Avusturya ile birlikte bir Alman Reichi yanlıları ile Avusturya'sız bir Alman Reichi yanlıları arasındaki karşıtlıkları ortadan kaldırılamamıştır. Sert çatışmalardan sonra bir demokratik anayasa hazırlanmış, bu anayasa, eskiyi yeniyile birleştirmeye çalışır ve parlamentoya karşı sorumlu bir hükümet şeklini öngörür nitelikteydi.²⁴²

Ancak Avusturya, üzerinde bir düzineden fazla çeşitli küçük halk topluluklarının yaşadığı tüm devlet topraklarını yeni Reich'e katma fikri üzerinde ısrar edince, küçük Almanya görüşü galip gelmiş ve Ulusal Meclis İmparatorluk tacını Prusya Kralı IV. Friedrich Wilhelm'e önermiştir.²⁴³ Kral ise, bu öneriyi reddetmiş, imparatorluk tacını bir devrime borçlu olmak istememiştir.²⁴⁴

Böylece Avusturya'dan çekinen kral, birliğin kurulmasını Bismarck'ın başbakanlığa gelmesine kadar geciktirmiştir.²⁴⁵ Anayasayı "alttan" itibaren zorlamak isteyen halk ayaklanmaları Mayıs 1849 da Saksonya, Palatina ve Baden'da başarısızlığa uğramıştır. Bu suretle Alman devriminin yenilgisi kesinleşmiş, daha önce atılan olumlu adımların çoğu durdurulmuş, münferit devletlerin anayasaları gerici bir zihniyet yönünde gözden geçirilmiştir. 1850'de ise Alman Konfederasyonu yeniden kurulmuştur.²⁴⁶

2.2.4. Prusya İmparatorluğu

Ellili yıllar büyük ekonomik kalkınmanın gerçekleştiği bir dönem olmuştur. Almanya sanayi ülkesi haline gelmiştir.²⁴⁷ Sanayinin lokomotifini ağır sanayi ile makine sanayisiydi. Prusya, ekonomide de Almanya'nın hakim gücü haline gelmişti. Ekonomik güç, liberal burjuvazinin siyasal bilincini de güçlendirmiş, 1861'de

²⁴² Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.26.

²⁴³ "İşte Almanya", a.g.e. s.73.

²⁴⁴ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.26.

²⁴⁵ Uçarol Rıfat, a.g.e, s. 241

²⁴⁶ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.26.

²⁴⁷ Ancak üretim hacmi bakımından İngiltere'nin arkasından gelmesine karşın büyüme temposu bakımından öne geçmişti.

kurulan Alman İlerleme Partisi Prusya'da parlamentonun en güçlü partisi olmuştur. Ayrıca hükümetin, ordu yapısını gerici anlamda değiştirme isteğini reddetmiştir.

1861'de Prusya Kralı olan I. Wilhelm (1797-1881) ülkesinin ekonomik ve askeri bazı sorunlarının çözülmesinde güçlüklerle karşılaşmıştır. Bunları giderebilmek için de Savaş Bakanı Roon'un tavsiyesi ile 1862'de Başbakanlığa Otto von Bismarck'ı (1815-1898) getirmiştir.²⁴⁸

Başbakanlığa getirilen Otto von Bismarck (1862) ödün vermez tutumuyla bütçe için anayasa gereği olan parlamento onayına başvurmadan uzun yıllar hükümeti yönetmiş, İlerleme Partisi'nin muhalefeti parlamento çerçevesinde kalmıştır. Bismarck, iç politikadaki zayıf durumunu dış politikada sağladığı başarılarla güçlendirmeye çalışmış, bunun için güçlü bir ordu kurmaya çalışmıştır. Bu görevi de Roon ve Moltke gibi askeri otoritelere vermiştir. Hazırlığını tamamladıktan sonra hedefine doğru yürümeye başlamış ve ilk adım olarak Danimarka ile savaşa tutuşmuştur.²⁴⁹

Almanya-Danimarka Savaşı'nda (1864) Prusya ile Avusturya, Danimarka'yı Schleswig-Holstein'ı kendilerine bırakmaya mecbur etmişlerdir.²⁵⁰ Böylece Bismarck ilk hareketini başarı ile sonuçlandırmıştır. Bismarck böylelikle, hem batıya doğru genişleme olanağı bulmuş, hem de Alman devletleri üzerinde daha etkili hale gelmiştir. Bu toprakları önce iki devlet birlikte yönetmişler, ancak Bismarck başlangıçtan itibaren her iki prensliğin Prusya'ya bağlanmasından yana olduğu için Avusturya ile açık bir çatışmayı göze almış, Avusturya ise savaşı önce göze alamamıştır. 14 Ağustos 1865'de Gastein Anlaşması imzalanmış, ne var ki bu anlaşma temel sorunları çözer nitelikte olmamıştır. Kısa bir süre sonra ise savaş başlamıştır. Bu savaşta İtalya, İngiltere ve Fransa gibi Avrupalı güçlü aktörler de rol almışlardır. Prusya savaşa hem içte hem de dış politikada iyi hazırlanmış, nitekim, Sadowa Savaşında²⁵¹ (3 Temmuz 1866) Almanya Avusturya'yı kesin bir yenilgiye

²⁴⁸ Uçarol Rıfat, a.g.e, s. 241

²⁴⁹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.26.

²⁵⁰ "İşte Almanya", a.g.e. s.74.

²⁵¹ Bu savaş Avrupa'da Viyana Kongresi ile kurulmuş olan güç dengesini bozmuş ve diplomatik bir devrime yol açmıştır.

uğratmış ve Alman sahnesinden çekilmeye mecbur etmiştir.²⁵² Sonuçta; Bismarck'ın görüşleri esas kabul edilerek Prusya ile Avusturya arasında 23 Ağustos 1866'da Prag Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmaya göre;²⁵³

- Germen Konfederasyonu kaldırılıyor, bunun yerine Avusturya dışarıda kalmak üzere, Almanya yeniden örgütleniyordu.
- Bu yeni örgütlenmeye göre, Main nehrinin kuzeyinde ve güneyinde iki Alman Konfederasyonu kuruluyordu. Kuzeyde ki Prusya'nın başkanlığında olacaktı.
- Schleswig ve Holstein'i Prusya alıyordu.
- Avusturya Venedik'i İtalya'ya veriyordu.

Bismarck'ın askeri zaferini ülke içindeki sorunlara karşı kazandığı zafer izlemiştir. Alman Konfederasyonu dağılmış, yerini Main Nehri'nin kuzeyindeki tüm Alman devletlerini kapsayan Kuzey Alman Konfederasyonu almıştır. Konfederasyonun başında ise Federal Şansölye olarak Bismarck bulunuyordu. Bismarck, küçük Almanya anlamında bir Alman birliğinin sağlanmasına çalışmış, bu amacın gerçekleşmesini engelleme yolunda Fransa'nın gösterdiği direnci, İspanya tahtına geçecek aday ile ilgili diplomatik anlaşmazlığın yol açtığı Alman-Fransız Savaşı'nda (1870/71) ortadan kaldırmıştır.²⁵⁴

Bir süre sonra III.Napolyon, vaktiyle kendisine tarafsız kalması halinde verileceği vaat edilen Ren boylarındaki toprakları Bismarck'tan istemiştir. Ancak bu isteği Prusya reddetmiştir. Bunun üzerine Napolyon kendisinin Belçika ve Lüksemburg'u topraklarına katmak istediğini ve bu amaçla Fransa ile Prusya'nın bir anlaşma yapmasını önermiştir. Bismarck ise bu önerinin kendisine yazılı olarak yapılmasını önermiştir.²⁵⁵ Nitekim öneri yazılı olarak gelince bu soruna Prusya'nın

²⁵² Bismarck Avusturya'yı bir Alman toprağı olarak görmüş ve ölçülü davranarak Avusturya'nın onurunun fazla kırılmasını istememiştir. Hatta Viyana'yı işgal fikirlerine bile bu bağlamda karşı çıkmıştır.

²⁵³ Uçarol Rıfat, a.g.e., 2000, s.245.

²⁵⁴ "İşte Almanya", a.g.e., s.74

²⁵⁵ Amacı bunu güney Alman devletlerini Fransa'ya karşı kıskırtmak için bir araç olarak kullanmaktır.

karıştırılmamasını bildirerek, Fransa'yı yalnız bırakmıştır. Bismarck'ın bu şekilde politik bir oyun oynamasının nedeni, Fransa'ya sempati besleyen Güney Alman devletlerini politik yönden de kendisine bağlamak içindi.²⁵⁶ Bismarck dış politikada da boş durmamış ve olası bir savaş öncesi diğer Avrupa ülkelerinin tarafsızlıklarını sağlamıştır. Prusya-Fransa savaşının yakın nedeni ise, İspanya Krallığı seçimi sorunu olmuştur. Yeni İspanya Kral adayının Prusya kraliyet ailesinden olması Fransa'nın pek hoşuna gitmemiş, Prusya geri adım atarak krallıktan çekilmiştir. Ancak Fransa'nın garanti istemesi neticesinde olumsuz yanıt alınca savaş başlamıştır.

2 Eylül 1870 günü savaş Prusya'nın kesin üstünlüğü ile sona ermiş ve Napolyon esir düşmüştür. (Bu haber 4 Eylül'de Fransa'da ayaklanma çıkmasına ve Üçüncü Cumhuriyet'in kurulmasına neden olmuştur.) Böylece Bismarck'ın Fransa içlerine ilerleyişi başlamıştır.²⁵⁷ Prusya Paris'i işgal etmiş ve ele geçirmiştir. Durum Fransa için çok ağırdır. 1871'de Frankfurt Anlaşmasını imzalamak zorunda kalmışlar, Alsace-Lorraine'i Almanya'ya bırakmak ve yüksek bir savaş tazminatı ödemek zorunda bırakılmışlardır.²⁵⁸ Zaferin uyandırdığı büyük ulusal heyecan içinde Güney Alman hükümetleri Kuzey Alman Konfederasyonu ile birleşerek Alman imparatorluğunu (Reich'ini) kurmuşlardır.²⁵⁹

18 Ocak 1871'de Versailles'da Prusyalı Kral I. Wilhelm Alman imparatoru ilan edilmiş, Alman birliği, halkın oyu ile "tabandan" değil, prenslerin anlaşması ile "tavandan" kurulmuştur. (Prusya'nın ağırlığı ezici olmuş, yeni devlet birçoklarına bir "Büyük Prusya" gibi görünmüştür.)²⁶⁰ Yeni İmparatorlukta genel ve eşit seçim hakkıyla bir Reichstag (Reich Meclisi) seçilmiştir. Böylece Bismarck, diplomatik eve askeri alanlarda yaptığı uzun çalışmalar sonucunda, Almanya'nın birliğini gerçekleştirerek, yeni bir Almanya İmparatorluğu kurmuş, başka bir deyimle eserini tamamlamıştır. Almanya'nın modern endüstri ülkesi olma yolunda kaydettiği ilerleme, ekonomik yönden başarılı burjuva sınıfının etkisini artırmıştır. Yine de soylular ile genellikle soylulardan oluşan subay sınıfının toplumdaki nüfuzu sürmekteydi.²⁶¹ Alman birliğinin kurulması ve sonrasında meydana gelen

²⁵⁶ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.247

²⁵⁷ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.249

²⁵⁸ Prusya'ya 5 milyar Fransız Fransı tazminat ödenmiştir.

²⁵⁹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.27.

²⁶⁰ "İşte Almanya", a.g.e., s.74

²⁶¹ "İşte Almanya", a.g.e., s.75

gelişmeler, Almanya İmparatorluğu'nun tarih sahnesine çıkmasıyla dünya güç merkezlerine bir yenisini daha eklemiştir. Bu gücün diğerleri ile ilişkisi ve rekabeti ise dünyayı büyük olaylara sürüklemiştir.²⁶²

Fransa bu yenilgiyi kolay kolay unutacak değildi. Bunun Bismarck'ta farkındaydı. Bundan sonra ise Avrupa'da inanılmaz bir hızla kutuplaşma ve ittifak arayışları başladı. Bismarck, Fransa'ya bu acıyı unutturmanın yollarını aramaya başlamış, onların dikkatini Avrupa'nın dışına çevirmenin en iyi yol olduğunu görmüştür.²⁶³ Planlar işlemiş ve Fransa yeniden sömürgeciliğine hız vermiştir.²⁶⁴ Tunus'un Fransa tarafından işgali İtalya'yı çok kızdırmıştır. Zira Tunus'u İtalya istiyordu. Nitekim İtalya bu durum karşısında müttefik arayışlarına girmiş ve çevresinde güvenebileceği en güçlü ülke ve Avrupa'nın yeni yükselen gücü Almanya'yı fark etmiştir.

Bismarck İtalya'ya güvenmiyordu. Ancak çıkarlar ortaktı. Böylece dünyanın kaderini değiştirecek 1882'de "Üçlü İttifak" Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya'nın ortaklığında kurulmuş oldu.²⁶⁵

Bismarck şansölye olarak 19 yıl boyunca imparatorluğu yönetmiş, ülkede, sürekli bir barış ve ittifak politikası sayesinde, Avrupa'nın yeni güçler dengesinde güvenli bir konum sağlamıştır. Bismarck'ın iç politikası bu uzak görüşlü dış politikaya tamamen ters düşmüştür. Bismarck zamanın demokratik eğilimlerine anlayış göstermemiş, siyasi muhaliflerini "imparatorluk düşmanı" olarak görmüştür. Liberal burjuvazinin sol kanadın , siyasi Katolisizme ve özellikle sosyalistler yasası ile oniki yıl (1878-1890) olağanüstü hal yasasına tabi tutulan örgütlü işçi hareketine karşı amansız, fakat sonuçta başarısız bir savaş sürdürmüştür. Giderek büyüyen işçi sınıfı, ilerici sosyal yasalara karşın devlete yabancılaşmış ve Bismarck nihayet, 1890

²⁶² Uçarol Rıfat, a.g.e., s.251

²⁶³ Fransa'yı Tunus'u almaya teşvik etmeliydi. Öte yandan 1878'de Kıbrıs'a yerleşen İngiltere'de, Kıbrıs'a karşılık Fransa'yı Tunus alması için teşvik ediyordu. Bkz.: Uçarol Rıfat, "Siyasi Tarih", İstanbul, 2000, s.294

²⁶⁴ Bismarck Avrupa'da izlemeye çalıştığı barışçı politikanın yanında, yüzyıllardır sömürgecilik faaliyetlerinin dışında kalmış olmanın sıkıntısını da çekmiştir. Bu arayışlar Bismarck'ın Afrika'da Togo, Kamerun, Güney-Batı ve Doğu Afrika toprakları ile Yeni Gine'yi ele geçirmesine sebep olmuştur. Böylece Almanya'da sömürgeci devletler safına katılmıştır.

²⁶⁵ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.295

yılında genç İmparator II. Wilhelm tarafından görevinden alınarak kendi sisteminin kurbanı olmuştur.²⁶⁶

II. Wilhelm devleti kendisi yönetmek istemiştir. Ancak bunun için gerekli olan ne bilgiye ne de sabra sahiptir. Hareketlerinden çok konuşmalarıyla barış için tehlikeli bir diktatör izlenimi uyandırmıştır. Onun zamanında "dünya politikası" başlamış,²⁶⁷ Almanya emperyalist büyük devletlerle rekabet hevesine kapılmış ve giderek yalnızlığa sürüklenmiştir.²⁶⁸

Bismarck dış politikada Avusturya-Rusya ittifakından yana olmuş, Osmanlı Devleti'ni çıkarları için feda etmeyi hep göze almıştır. Wilhelm ise Avusturya-İngiltere ittifakından yana olmuştur.²⁶⁹ Nitekim tahta çıkması ile de Osmanlı politikası değişmeye başlamıştır.²⁷⁰

II. Wilhelm zamanında Almanya ekonomik yönden en üst noktaya ulaşmıştır. Dünyanın her denizinde dolaşan büyük bir ticaret filosuna sahip olmuş, kendisine yeni pazar ve sömürgeler bulmuş ve güçlenmeye hızla devam etmiştir. Bu durum Avrupa'da tedirginlikle karşılanmış ve yeni ittifak arayışlarına neden olmuştur.

Sonunda uzun bir süreçten sonra "Üçlü ittifak"a karşı "Üçlü itilaf" kurulmuştur. İngiltere, Fransa ve Rusya her geçen gün birbirlerine yakınlaşmışlardır. Bu ittifaklarda ve çatışmalarda; Uzakdoğu ve Afrika'da yürütülmekte olan sömürge faaliyetleri önemli rol oynamaktaydı. Zira çıkar çatışmaları bazen ülkeleri karşı karşıya bazen de aynı tarafta olmaya zorluyordu.²⁷¹

1907 yılında ise bu uzun sömürge ve çıkar çatışmaları resmen "Üçlü İtilaf"ın kurulması ile başka bir boyut kazanmıştır. Almanlar savaşa sıkı hazırlanmışlardır. I.Dünya Savaşı öncesinde 1914 Ağustos'unda, Alman Genelkurmayının III/B

²⁶⁶ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.27.

²⁶⁷ Bu politika "Weltpolitik" adıyla anılmaktadır.

²⁶⁸ "İşte Almanya", a.g.e., s.75

²⁶⁹ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.296-297

²⁷⁰ Bu yakınlaşmanın ilk önemli işaretleri 6 Ekim 1888'de İstanbul-İzmit demiryolu işletimini ve İzmit-Ankara demiryolu yapımını Almanlar'ın üstlenmesidir.

²⁷¹ Detaylı bilgi için bkz.: Uçarol Rıfat, "Siyasi Tarih", İstanbul, 2000

Servisine²⁷² bağlı Doğu ve Batı Avrupa'daki yüzlerce "ticaret bürosu" yerlerini gizli ajan şebekelerine bırakarak sırta kadem basmışlardır.²⁷³ XIX. yüzyılın ilk yarısı için, İngiltere ekonomik kalkınmanın yolunu gösteriyordu. Yüzyılın sonunda ise pek çok Alman'ın imrendiği denizaşırı imparatorluk modeli vardır.²⁷⁴

2.2.5. Birinci Dünya Savaşı

Avusturya veliahdının 28 Haziran 1914'te öldürülmesi, I. Dünya Savaşı'nın patlamasına yol açmıştır. Almanların pek çabuk Fransa'yı yenilgiye uğratma planı gerçekleşmemiştir. Aksine batıdaki savaş, Almanların Marne Meydan Savaşı'nda bozguna uğramasından sonra her iki taraf için de büyük kayıplara yol açan, askeri bakımdan anlamsız bir mevzi savaşına dönüşmüştür.²⁷⁵

1917 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin savaşa katılması, çoktan beri kendini belli eden sonucu getirmiştir. Bu sonucu, ne Rusya'da patlak veren devrim ne de Doğu'daki barış değiştirebilmiştir.²⁷⁶ Askeri yenilgi ile siyasi yenilgi bir arada gelmiştir. İmparator ve prensler,²⁷⁷ 1918 Kasımında itiraz etmeksizin tahtlarından vazgeçmişler, güvenilirliğini yitirmiş olan monarşiyi savunacak kimse çıkmamıştır. Böylece Almanya cumhuriyetçi devlet şeklini kabul etmiştir.²⁷⁸

Cumhuriyetin ilanından sonra ülkede iç karışıklıklar daha da çoğalmış ve ekonomik çöküntü ve kargaşa baş göstermiştir. 1919 Versailles Anlaşması ise bunalımı doruk noktaya çıkarmıştır.²⁷⁹

²⁷² Almanların İstihbarat faaliyetleri ile ilgili detaylı bilgi için bkz. : Tekin Emrullah: "Alman Gizli Operasyonları ve Türkler", IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, Ağustos 2002.

²⁷³ Tekin Emrullah: "Alman Gizli Operasyonları ve Türkler", IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, Ağustos 2002,s.11.

²⁷⁴ Harold James, a.g.e., s.31

²⁷⁵ "İşte Almanya",a.g.e.,s.76

²⁷⁶ Ülke büyük zayıflık vermiş olmasına rağmen, durumun vahametini anlayamayan Ludendorff, 1918 Eylülüne kadar bir "zafer barışı" üzerinde ısrar etmiş ve sonra aniden mütareke istemiştir.

²⁷⁷ İmparator savaşın başlangıcından itibaren geri plana düşmüş, zayıf şansölyeler, savaş boyunca şefi sözde Mareşal Paul von Hindenburg, gerçekte ise General Erich von Ludendorff olan Alman Yüksek Komutası'nın giderek artan baskısı altında bulunmuşlardır.

²⁷⁸ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.28.

²⁷⁹ Uçarol Rifat, a.g.e.,s.532

2.2.6. Weimar Cumhuriyeti

Hükümeti Sosyal Demokratlar kurmuşlardır. Bunların çoğunluğu geçmiş yılların devrimci görüşlerinden çoktan vazgeçmişler ve esas görevin düzen içinde eski devlet şeklinden yenisine geçmek olduğuna inanmışlardır. Sanayi ve tarımda özel mülkiyet korunmuş, genellikle cumhuriyete karşı olan memur ve hakimlerin çoğu görevlerinde kalmıştır.²⁸⁰ İmparatorluk subayları birlikler üzerindeki kumanda yetkilerini sürdürmüşler, aşırı solcu güçlerin, devrimi sosyalist yöne saptırma çabalarına karşı askeri müdahalede bulunulmuştur. Seçilen ulusal Meclis, Weimar'da toplanıp yeni bir anayasa kabul etmiştir. Bu mecliste üç gerçek cumhuriyetçi parti; Sosyal Demokrat, Alman Demokrat ve Merkez Partileri çoğunluğa sahip olmuşlardır.²⁸¹

Weimar Cumhuriyeti, cumhuriyetçisi olmayan bir cumhuriyet karşıtları tarafından şiddetli hücumlara uğramış, yandaşları tarafından ciddi şekilde savunulmamıştır. Özellikle savaş sonrası yıllarının ekonomik sıkıntıları ve Almanya'nın 1919'da imzalamak zorunda kaldığı Versailles Antlaşmasının ezici koşulları cumhuriyete karşı büyük bir şüphe uyandırmıştır. Söz konusu antlaşma büyük toprak kaybı yanında ağır bir tazminat yükü getirmiş, ordu mevcudunun da azaltılması şartını koymuştur. Bu durum, iç politikada istikrarsızlığın artmasına yol açmıştır.²⁸²

Almanya'da cumhuriyetin ilk yıllarında sol akım güçlü olmasına rağmen, iç ve dış politikadaki başarısızlıklar, ekonomik durumun bozukluğu, işsizlik ve huzursuzluğun artması sağ akımın güçlenmesine neden olmuştur.²⁸³

1923'te savaş sonrası yıllarının karışıklığı doruğa ulaşmış;²⁸⁴ daha sonra ise ekonomik durumdaki rahatlama ile siyasi gerginlik de azalmıştır. Fustav Stresemann'ın dış politikası yenik Almanya'ya, Locarno Anlaşması (1925) ve Milletler Cemiyeti'ne giriş (1926) ile, siyasi eşitliği yeniden kazandırmıştır. Sanat ve

²⁸⁰ "İşte Almanya", a.g.e.,s.76

²⁸¹ O yıllarda, gerek halk arasında gerekse parlamento da demokratik devleti az veya çok şüpheyle karşılayan güçler kuvvetlenmeye başlamıştır.

²⁸² Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.28.

²⁸³ Uçarol Rıfat, a.g.e.,s.532

²⁸⁴ Enflasyon, Ruhr'un işgal edilmesi, Hitler'in darbesi, Komünist darbe hareketleri vb.

bilim "altın yirmili yıllar"da bir kısa parlak çağ yaşamıştır. Reich'in ilk cumhurbaşkanı sosyal demokrat Friedrich Ebert'in ölümünden sonra 1925'te sağcıların adayı eski Mareşal Hindenburg devlet başkanlığına seçilmiştir. Hindenburg anayasaya sıkı bağlılık göstermesine rağmen, cumhuriyetçi devlete hiçbir zaman samimi bir yakınlık duymamıştır.²⁸⁵

2.2.7. Hitler Diktatörlüğü

Weimar Cumhuriyeti'nin çöküşü, 1929 dünya ekonomik buhranı ile başlamıştır. Sağcı ve solcu aşırıları, işsizlik ve genel sıkıntıdan faydalanmışlardır.²⁸⁶ Reichstag'da hükümet kurabilecek bir çoğunluk bulunamamış, kabineler (anayasal durumu çok kuvvetli olan) Reich Başkanı'nın desteğine muhtaç durumda kalmışlardır. Adolf Hitler'in görünüşte devrimci bir propagandayla aşırı antidemokratik eğilimleri şiddetli bir antisemitizme bağlayan, fakat o zamana değin önemsiz olan nasyonal sosyalist hareketi, 1930'dan sonra aniden ağırlık kazanmış ve 1932'de en kuvvetli parti²⁸⁷ haline getirmiştir.²⁸⁸

1933'te Hitler Reich şansölyesi olmuştur. Hitler'in iktidara geldiğinde belirlediği hedefler ise kısaca aşağıdaki başlıklar altında ortaya konmuştur:²⁸⁹

- Genel politikanın tek amacı politik gücün tekrar ele geçirilmesidir,
- İçte politik durumun tersine döndürülmesi, amaca aykırı düşünen hiçbir düşünceye göz yumulmaması, millete kurtuluşun sadece savaş olduğu fikrinin verilmesi, otoriter devlet yönetimidir,
- Dışta, Versailles Anlaşmasına karşı Cenevre'de eşit haklar,
- Ekonomide köylü kurtarılmalıdır,

²⁸⁵ "İşte Almanya", a.g.e., s.77

²⁸⁶ "İşte Almanya", a.g.e., s.77

²⁸⁷ Nazi Partisinin başlangıcı 1918'te kurulmuş olan Alman İşçi Partisine dayanır. Adolf Hitlerin liderliğinde parti, 1920'de Nasyonal-Sosyalist Alman İşçi Partisi adını almıştır. 1930 seçimlerinde 107 milletvekili ile büyük bir başarı sağlamış, 1932 seçimlerinde ise 608 üyeli meclisin 230 sandalyesini kazanarak büyük bir zafer elde etmiştir.

²⁸⁸ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.28.

²⁸⁹ Uçarol Rifat, a.g.e., s.533

- Silahlı kuvvetler güçlendirilmeli, askerlik yükümlülüğü yeniden konulmalıdır,
- Doğuda yeni yaşam alanlarının ele geçirilmesidir.

Hitler kabinesi, partinin üyelerinden başka sağ kanadın birkaç milletvekili ile partisiz bakanlardan oluşmaktaydı. Bu bakımdan, nasyonal sosyalistlerin yalnız başlarına iktidar olmalarının engellendiği sanılıyordu. Hitler kısa bir süre içinde çoğunluğu sağlamış, meclisten ve cumhurbaşkanından bağımsız olarak yasa çıkarmaya olanak veren bir yasayı (Ermächtigungsgesetz) kabul ettirerek hemen hemen sınırsız yetkilere sahip olmuştur. Bütün düzeylerdeki parlamenter kuruluşlar ortadan kaldırılmış, 1934'te Hindenburg ölünce, Hitler şansölyelik ve devlet başkanlığı görevinin ikisini de üstlenmişti. Böylece başkumandan olarak, önceleri bir dereceye kadar bağımsız olan orduyu da ele geçirmiş oluyordu. (1934'te Alman ordusunun toplam kuvvetini 100 binden, 240 bine yükseltti)²⁹⁰

Weimar Cumhuriyeti'nin egemen olduğu bir kaç yıl içinde özgürlükçü demokratik düzen anlayışı henüz Almanların çoğunda derin kökler salamamıştı. Özellikle iç politikada uzun yıllar süren karışıklıklar, politik rakipler arasında kanlı sokak çarpışmalarına kadar varan çatışmalar ve dünya ekonomi bunalımının getirdiği kitle halinde işsizlik devlet otoritesine olan güveni ağır bir şekilde sarsmıştı. Hitler ise, iş yaratma önlemleri ve silahlanma programları ile ekonomiyi yeniden canlandırıp işsizliği ortadan kaldırmaya başlamıştı. Dünya ekonomi buhranının sona ermesi de ona bu işte yardımcı olmuştur.²⁹¹

Hitler'in durumu büyük dış politik hamlelerle de güçlenmiştir. 1935'te, o zamana kadar milletler cemiyeti'nin yönetiminde bulunan Saar bölgesi yeniden Almanya'ya katılmış ve aynı yıl Reich'in askeri alandaki egemenliği de yeniden kurulmuştur. 1936'da Alman birlikleri 1919'dan sonra askerden arındırılmış olan Ren bölgesine yürümüşlerdir. 1938'de Avusturya Reich'i ilhak edilmiş ve batılı devletler Hitler'in Südet bölgesini Almanya'ya katmasına izin vermişlerdir.

²⁹⁰ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.28.

²⁹¹ "İşte Almanya", a.g.e., s.78

13 Mart 1938 itibariyle ise Avusturya ile Almanya birleşmiş oluyor ve Almanya, Versailes ve St.Germain anlaşmaları ile üye devletlerin bağımsızlıklarını ve toprak bütünlüklerini garanti eden Milletler Cemiyeti Yasası'nın ilgili hükümlerini oradan kaldırmış oluyordu.²⁹² Hitler'in iktidara gelişinden sonra rejim, hemen Yahudi aleyhtarı programını gerçekleştirmeye başlamış, Yahudilerin sırayla bütün vatandaşlık ve insan hakları kaldırılmıştır. İmkani olanlar, Almanya dışına kaçmak suretiyle zulümden kurtulmaya çalışmışlardır.²⁹³

Siyasi muhaliflerin takibata uğraması ve fikir özgürlüğünün baskı altına alınması da aynı şekilde binlerce insanın ülkeyi terk etmesine neden olmuştur. En iyi Alman yazar, sanatçı ve bilim adamları göçe mecbur olmuşlardır. Bu durum Alman kültür yaşamı için telafisi imkansız bir kayba yol açmıştır.²⁹⁴

2.2.8. İkinci Dünya Savaşı

Başlangıçtan itibaren, Avrupa üzerinde egemenlik kurmasına imkan sağlayacak bir savaşın hazırlığı içinde olan Hitler durumdan memnun değildi. 1 Eylül 1939'da Polonya'ya saldırmasıyla ise II. Dünya Savaşı patlak vermiştir.²⁹⁵

Aslında savaş, İngiltere ve Almanya yani Avrupa'nın en büyük denizci ve sömürgeci devleti ile en güçlü kara devleti arasında, dünya siyasetinin yürütülmesi bakımından doğrudan doğruya bir anlaşmaya varılamamış olmasından, bu arada Alman ekonomik ve askeri gücünün diğer devletleri tehdit etmesinden çıkmıştı. Savaş, Avrupa'da başlamış, kısa sürede diğer kıtalara, deniz ve denizaşırı yerlere yayılmıştır.²⁹⁶

Alman orduları önce Polonya, Danimarka, Norveç, Hollanda, Belçika, Fransa, Yugoslavya ve Yunanistan'ı yenmiş, Sovyetler Birliği'nde Moskova önlerine kadar ilerlemişlerdir. Kuzey Afrika'da da Süveyş Kanalı'nı tehdide başlamıştır. Eğer İngiltere bir ada devleti olmasaydı muhtemelen diğerleri ile aynı kaderi

²⁹² Uçarol Rifat, a.g.e.,s.540-541

²⁹³ "İşte Almanya", a.g.e.,s.78

²⁹⁴ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.29.

²⁹⁵ "İşte Almanya", a.g.e.,s.80

²⁹⁶ Uçarol Rifat, a.g.e., s.597

paylaşabilirdi. Fethedilen ülkelerde sıkı bir işgal yönetimi kuruluyor, buna karşı direnme hareketleri baş gösteriyordu.²⁹⁷

Almanya İngiltere'ye karşı planladığı senaryo gereği, İtalya ve Japonya ile bir pakt kurmuştur. Böylece Almanya İngiltere'ye karşı "Büyük Hayat Alanı" siyaseti çerçevesinde Kuzey Afrika'da cephe açarak müttefiklerin deniz siyasetine ve üstünlüğüne karşı durmaya çalışmıştır.²⁹⁸

Almanya Hitler liderliğinde inanılmazlara imza atıyordu. Afrika'da İngiltere'ye karşı sağlayamadığı üstünlüğü önce Balkanlar'da sağlamayı, daha sonra da Doğu ülkelerinden sağlayacağı hammadde ve stoklarla yıpratma savaşı yapmayı, Japonya, Çin ve Hindistan'ı da Doğu Asya'da devreye sokmayı, İtalyanlar ile ortak olarak Balkanlar'dan sonra Türkiye ve Yunanistan'ı işgal etmeyi planlıyordu.²⁹⁹

1941 yılında Almanya Doğu Akdeniz, Balkanlar ve Ege Denizi'ne hakim olmuştu. İngiltere ve ABD Türkiye'yi savaşa sokmaya çalışmış ancak bunda başarı sağlayamamışlardır. 18 Haziran 1941'de Almanya ile Türkiye bir saldırmazlık paktı imzalamışlardır.³⁰⁰

1942'de Nazi rejimi, "Yahudi sorununun nihai çözümü"ne başlamıştır. Yakalanan bütün Yahudiler işgal altındaki Polonya'da kurulan toplanma kamplarına götürülüp öldürülüyordu. Bu şekilde yaşamını kaybedenlerin sayısı altı milyon olarak tahmin edilmektedir. Aklın alamayacağı bu cinayetin başladığı yıl, savaşta dönüm noktası olmuştur. O tarihten itibaren Almanlar ve müttefikleri olan İtalyanlar ve Japonlar bütün savaş alanlarında gerilemeye başlamışlardır.³⁰¹

²⁹⁷ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.29.

²⁹⁸ Uçarol Rıfat, a.g.e, s.601

²⁹⁹ 3 Ekim 1940'ta Hitler ve Mussolini Brenner Geçiti'nde buluşmuş, İtalya'nın Akdeniz'de donanma ile harekete geçmesi konusunda anlaşmışlardır. Uygulanacak saldırı planına göre, Romanya'nın ele geçirilmesi ile Rusya etkisiz hale getirilecek, Türkiye ve Yunanistan'a karşı önce siyasi başarı sağlanamaz ise askeri alanda harekete geçilmesi öngörülmüştü.

³⁰⁰ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.604

³⁰¹ "İşte Almanya", a.g.e., s.80

Sayıları her geçen gün artan cephe ve müttefiklere karşı ³⁰² bir yandan terör, öte yandan askeri başarısızlıklar içeride; Hitler'e karşı direnci artırmıştır.³⁰³ Direnme hareketinin önde gelenleri, halkın çeşitli sınıflarına mensup kimselerdi. Ancak bu hareketler başarısızlıklarla sonuçlanmıştır.³⁰⁴

Almanya batıdan Müttefikler, doğudan Rusya tarafından işgal edilmişti ve Hitler pek çok kurban vererek savaşı, bütün ülke baştan sona düşman tarafından işgal edilinceye kadar sürdürmüştü. 30 Nisan 1945'te ise intihar ederek ölmüştür.³⁰⁵ Yerine devlet başkanı olarak getirilmesini vasiyet ettiği Amiral Dönitz, sekiz gün dayanabilmiş ve 8 Mayıs 1945'te Müttefik Kuvvetleri Başkomutanı Eisenhower'ın karargahında teslim belgesini imzalayarak sonra kayıtsız şartsız teslim olmuştur.³⁰⁶

Almanya tarihinin en büyük yenilgisine uğramıştı.³⁰⁷ Kentlerin çoğu harabe halindeydi, bütün yapıların dörtte biri ya yıkılmış yada büyük zarar görmüştü. Ekonomi ve ulaştırma çökmüştü. En önemli gereksinimler bile karşılanamıyordu. Milyonlarca Alman esarete bulunuyordu. Milyonlarca insan bombardımanlarda evini barkını kaybetmişti. Yurdundan sürülmüş milyonlarca insan sığınacak yer arıyordu.³⁰⁸ Almanya artık, geleceği olmayan bir ülke haline gelmişti.³⁰⁹

³⁰² 14 Ağustos 1941'de bir savaş gemisinde ABD ve İngiltere önderleri buluşmuş ve müteakiben "Atlantik Bildirisi" yayınlamışlardı. Bu bildirinin altına Almanya'ya karşı savaşa giren **26 devlet** imza atmıştır.

³⁰³ "İşte Almanya", a.g.e.,s.80

³⁰⁴ Özellikle subaylar tarafından düzenlenen hükümet darbesi 20 Temmuz 1944'te başarısızlığa uğramış, Hitler, karargahında yapılan suikasttan sadece yaralanarak kurtulmuştur. Sonra ise kanlı bir şekilde intikam almıştır. Ertesi ay, darbeye katılan toplumun her sınıfından dört binden fazla insan idam edilmiştir.

³⁰⁵ Uçarol Rıfat, "Siyasi Tarih", Filiz Kitabevi, İstanbul, 2000, s.612-613

³⁰⁶ İtalya ile başlayan Üçlü Pakt devletlerinin mağlubiyetleri, Almanya ile devam etmiş en son olarak Doğu Asya'da 15 Ağustos 1945'de Japonya'nın teslim olması ile son bulmuştur.

³⁰⁷ Savaşın çıkmasında başlıca rolü oynayan Almanya, 1939 yılında 3.085.000 olan silahlı kuvvetler mevcudunu, savaş içinde 9.480.000'e kadar yükseltmiştir. Savaşta kaybettiği insan sayısı; 3.200.000'i asker olmak üzere, 6.500.000 kişidir. Almanya savaş boyunca, 113.515 uçak, 1.141'i denizaltı olmak üzere toplam 2.194 değişik tipte gemi üretmiştir. Savaş süresince müttefiklerden toplam tonajı 21.194.000 olan değişik tipteki ticari gemi batırmıştır. Bkz.: Uçarol Rıfat, "Siyasi Tarih", Filiz Kitabevi, İstanbul, 2000, s.616

³⁰⁸ Beş buçuk yıl süren bu savaşta, Avrupa'nın büyük kısmı harap olmuş, 5.5 milyon insan yaşamını yitirmiştir.

³⁰⁹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.30.

Uluslararası enerji kaynaklarını kontrol altına alan galip devletler bu durumu Almanya'ya karşı bir baskı unsuru olarak kullanıyor, Almanya'yı kendilerine bağımlı bir ülke haline getirmişlerdi.³¹⁰

2.2.9. Büyük Yenilgi

Alman askeri birliklerinin 8/9 Mayıs 1945 tarihinde kayıtsız şartsız teslim olmasından sonra, Amiral Dönitz başkanlığındaki son Reich hükümeti 23 gün daha iktidarda kalmıştır. Daha sonra bu hükümetin üyeleri tutuklanarak nasyonal sosyalist diktatörlüğünün yüksek mevkilerinde bulunan diğer kişilerle birlikte, barışa ve insanlığa karşı suç işledikleri iddiasıyla Nürnberg Mahkemesi'ne sevk edilmişlerdir.³¹¹

Alman Devleti'nin toprakları üzerindeki egemenlik hakkını 5 Haziran'da galip devletler; ABD, İngiltere, Sovyetler Birliği ve Fransa üstlendiler. Bunların esas hedefi, (12 Eylül 1944 tarihli) Londra Protokolü ve buna dayanan sonraki anlaşmalar gereğince, Almanya üzerinde salt tasarruf hakkını elde etmektir. Bu politikanın temeli; Üç kesime ayrılmış Berlin'in başkent olarak kalması, Ülkenin üç işgal bölgesine bölünmesi ve Üç ordu komutanının oluşturduğu ortak bir Kontrol Konseyinin kurulmasıydı. İşgal bölgelerine ayırmanın başlıca hedefi, Almanya'nın, 1914 ve 1939 yıllarından sonra, bir kez daha dünya devleti olma çabalarını engellemektir. Yalta'da 1945 yılının Şubat ayında toplanan konferansta Fransa, üç büyük devletin çevresine denetici dördüncü devlet olarak girmiş ve kendisine bir işgal bölgesi tahsis edilmiştir. Yalta'da sadece, Almanya'nın devlet olarak varlığının ortadan kaldırılması, devlet topraklarının ise parçalanmasından vazgeçilmesi hedefi geçerli kalmıştır. Almanya'nın ekonomik bir bütün olarak korunmasına özellikle Stalin büyük ilgi göstermiştir. Stalin, Sovyetler Birliği'nin Alman saldırısı dolayısıyla uğradığı ağır zararlar için o kadar büyük tazminat talep etmiştir ki, bunu bir tek işgal bölgesinin karşılaması olanaksız durumdaydı. Moskova 20 milyar dolardan başka,

³¹⁰ Çulcu Murat, "Tarihsel Süreçte Türkiye-Almanya İlişkilerine Yorumsal Bir Bakış, Çıkarlar, Çatışmalar, Çözümler Tarihten Geleceğe Türk Alman İlişkileri", s. 22.

³¹¹ "İşte Almanya", a.g.e., s.81

tüm Alman endüstri işletmelerinden yüzde 80 oranının Sovyetler Birliği'ne bırakılmasını talep etmiştir.³¹²

İlk değişik planlardan sonra, İngilizler ile Amerikalılar da yaşayabilecek bir Almanya'nın muhafaza edilmesi düşüncesini benimsemişlerdir.³¹³ Bu hedefe ulaşmak için, Almanya'da ekonomik istikrarın sağlanması kaçınılmazdı. Başkan Roosevelt bu bakımdan, Alman milletinin ileride geçimini tarımdan sağlamasını öngören Morgenthau Planı'nı Eylül 1944'te reddetmiştir.³¹⁴ Çok geçmeden galip devletleri birbirlerine bağlayan ortak hedef, artık sadece Almanya'nın silahsızlanması ile askerlikten tecrit edilmesinden ibaret kalmıştır. Batılı Devletler, Stalin'in, ordularıyla Polonya ve güneydoğu Avrupa'yı fethettikten hemen sonra, bu ülkeleri ağır bir şekilde Sovyetleştirdiklerini görünce, Almanya'nın parçellenmesi, ölmekte olan bir tasarının sadece sözle desteklenmesinden ibaret kalmıştır.³¹⁵

Churchill, ABD Başkanı Truman'a 12 Mayıs 1945 günü gönderdiği telgrafta, Sovyet askeri birliklerinin buldukları cephe önüne bir "demir perde" indirildiğini bildiriyor, "Bu perdenin arkasında neler olup bittiğini bilmiyoruz", diye devam ediyordu. Batı, Ren ve Ruhr bölgesindeki tazminat politikasında Stalin'e söz hakkı verildiği takdirde, bundan doğabilecek sonuçları kaygıyla izliyordu.

Böylece, asıl hedefi, savaş sonrası bir Avrupa düzeni kurmak olan Potsdam Konferansı (17 Temmuz-2 Ağustos 1945), ortaya çıkmış olan gerginlikleri gidereceğine, büsbütün pekiştirmiştir. Üzerinde anlaşma sağlanabilen sorunlar, Nazilikten ve militarizmden arındırma, ekonomide merkezîyet sisteminin ortadan kaldırılması ve Almanlar'a demokrasi eğitimi verilmesi olmuştur. Bundan başka Batılılar, Almanların Polonya, Macaristan ve Çekoslovakya'dan çıkarılmalarını öngören çok ağır bir kararı da onaylamışlardır.³¹⁶ Batı bu karara ancak "insancıl uygulama" koşulu ile razı olduğu halde, yaklaşık 6,75 milyon Alman zorbalıkla yerlerinden yurtlarından sürüldü. Bu insanlar hem Almanya'nın suçunun, hem de

³¹² Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.30.

³¹³ Bunun nedeni tazminat hırsına değil, ABD Başkanı Roosevelt'in yaklaşık 1944 yılının sonbaharından beri, evrensel bir denge sistemi çerçevesi içinde, istikrarlı bir Orta Avrupa'nın kurulması yolundaki çabalarına dayanıyordu.

³¹⁴ Büyük Larousse,c.1. ,s.415-434.

³¹⁵ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.30.

³¹⁶ "İşte Almanya",a.g.e.,s.81

Sovyetlerin Königsberg ve Doğu Polonya'yı işgal etmeleri sonucunda Polonya'nın batı sınırında ortaya çıkan değişikliğin ceremesini ödüyorlardı.³¹⁷

Çok küçük bir konsensüs, sadece dört işgal bölgesinin, ekonomik ve politik birimler olarak muhafaza edilmesi konusunda sağlanabilmişti. Her işgal devleti, tazminatını kendi işgal bölgesinden sağlayacaktı. Fakat sonradan anlaşıldığı gibi bu yüzden önemli bir dönüm noktasına gelinmiş olunuyordu. Sadece tazminat konusundaki uygulama ile değil, dört bölgenin farklı politik ve ekonomik sistemlere bağlanmış olması nedeniyle de, Almanya, dünyanın başka hiçbir yerinde görülmemiş bir soğuk savaşın başladığı ülke haline gelmiştir.³¹⁸ Soğuk savaş süreci kademeli olarak gelişmiştir. Bu sırada işgal bölgelerinde Alman partileri ile yönetim organlarının kurulmasına başlanmış, bu etkinlik özellikle Sovyet bölgesinde sıkı bir disiplin altında büyük bir hızla ilerlemiştir. Bölgede daha 1945 yılında bölge çapında partilere izin verilmiş ve birçok merkezi yönetim organı kurulmuştur.

1946 Paris Barış Konferansı ile galip devletler, izleyecekleri politikaları oluşturmuş ve yenilen devletler ile ayrı ayrı anlaşmalar imzalamışlardır. Ancak Almanya'nın geleceğinin tartışıldığı 1947 Moskova Konferansı 45 gün sürmüş ve bir karara bağlanamamıştır.³¹⁹ Bu ve bunları izleyen görüşmelerde ise Sovyetler Birliği ile anlaşmazlıklar dikkat çekicidir. Nitekim Sovyetler yeni dünyada kendine bir "Demir Perde" bloğu kurma hazırlıkları içindedir.³²⁰

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra doğu-batı gerginliğinin temel konusu olan Almanya kendi güvenliği için bölünmeye ses çıkarmamış, gerginliğin azalması yönünde ikilem yaşayan Alman önderlerinin değişik politika uygulamalarıyla ödünler vererek çözümler üretmeye çalışmıştır.³²¹

Üç Batı bölgesinde ise politik yaşam, tabandan tavana doğru gelişmiştir. Politik partilerin başlangıçta sadece yerel düzeyde, eyaletlerin kurulmasından sonra

³¹⁷ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.31

³¹⁸ "İşte Almanya", a.g.e., s.83

³¹⁹ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.664-665

³²⁰ Sovyetlerin bu tarihlere başladığı yayımcı hareketler, ABD Başkanı Truman'ın bir bildiri ile dünyanın resmen ikiye bölündüğünü ifade etmesi ile başka bir boyut kazanmıştır. ABD'nin Türkiye ve Yunanistan'a Truman Doktrini ile yardım yapılması da bu kapsamda gerçekleşmiştir. Nitekim önce 1948 Batı Avrupa Birliği sonra da 1949 NATO'nun kurulması bu olayları takip etmiştir.

³²¹ Sander Oral, "Siyasi Tarih (1918-994)", İmge yayınları, Ankara, 2001, s. 358.

da, eyalet düzeyinde faaliyet göstermelerine izin verilmiştir. Bunların işgal bölgeleri ölçüsünde birleşmeleri ise daha sonra olmuştur. Bölgeler düzeyinde yönetim organları, ancak başlangıç safhasında bulunuyordu. Fakat yıkıntı halindeki ülkenin maddi mahrumiyetleri, ancak eyalet ve bölgelerin sınırlarını aşan geniş kapsamlı bir planlama ile giderilebileceği ve Dört Devlet yönetimi de işlemediği için; ABD ve İngiltere 1947 yılında, kendi bölgelerini (İkili Bölge) ekonomik bakımdan birleştirmeye karar vermişlerdir.³²²

Sosyalizm, çoğu tutucu eğilimde olan yüksek rütbeli askerlerde nefret uyandırmıştır. Bu bakımdan, geleneksel bir miras olan mülkiyet ve toplum yapıları, Batı bölgelerinde korunabilmiştir. Bundan başka, ekonomik sıkıntı, Nazilikten arındırma çalışmalarının sürdürülmesi yerine, çalışkan kalifiye Alman elemanlarının en ivedi ve gerekli kalkınma işlerine yöneltilmesi, Sovyetler'in Batı bölgelerini çökertme girişimlerine karşı başarılı bir korunma oluşturmuştur.³²³

II. Dünya Savaşı'ndan sonra 12 Avrupa ülkesiyle imzaladığı anlaşmalar uyarınca Federal Almanya bu ülkelerde Nazi baskısından zarar görenlere ve onların ailelerine tazminat ödemiştir. Nazi döneminde el konan mülkler üzerindeki hak iddialarını tanımış, Nazi döneminde göç etmiş veya sürülmüş bulunan ve çoğu Almanya'ya dönmeyen Yahudilere gelir bağlamış ve tazminat ödemeleri yapmıştır. İsrail Devleti'ne çok büyük tazminatlar ödenmiştir.³²⁴

Almanya'nın parçalanması ile ilgili olarak yapılan karşılıklı sorumluluk suçlamaları, iki bloğun artık kendi kalelerini kuvvetlendirmeye başladıkları gerçeğini pek de örtbas edemiyordu. Böylelikle, Soğuk Savaş cephesi her iki yanda da sertleşiyordu.

ABD Dışişleri Bakanı Byrnes Batı Almanya'da 6 Eylül 1946 günü Stuttgart'ta yaptığı konuşma ile değişimi açıkça ortaya koymuştur. Stalin'in işgali ve çizdiği Polonya'sını geçici diye nitelendirilmiştir. Böylece Batılı müttefikler Batı Almanya'da işgal ve kontrol devleti iken, Byrnes'in planı uyarınca koruyucu devlet haline gelmişlerdir. Almanya ve Batılı devletler düşmanlıktan ortaklığa bir politik

³²² “İşte Almanya”, a.g.e., s.83

³²³ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.31

³²⁴ 1990'da ilk kez Demokratik Almanya da benzer ödemeler yapmaya yönelmiştir.

süreç içine girmişlerdir. Öte yandan "yumuşak" bir tazminat politikasıyla, Almanların milliyetçi intikam hislerinden uzak tutulup, işbirliğine özendirilmeleri amaçlanmıştır. Daha sonra, İngiltere ile ABD'nin girişimi üzerine, Fransızların direnişi de aşılmış ve inandırıldıktan sonra tekdüze bir Batı ekonomik bölgesi halindeki Üçlü Bölge kurulmuştur.³²⁵

Prag'da 25 Şubat 1948 tarihinde patlak veren hükümet darbesi sonunda Sovyetlerin Batı'ya doğru yeni bir harekette bulunmaları ihtimali, Fransızların nihayet Batılı ittifak mantığını benimsemelerine yol açmıştır.

Antlaşmalara dayanan böyle bir topluluğun işlerlik kazanması için, Batı Almanya'nın tek örnek bir politik ve ekonomik organizasyona sahip bulunması kaçınılmazdı. Nitekim, Londra'da (23 Şubat-3 Mart-20 Nisan-1 Haziran 1948 tarihlerinde) Fransa, İngiltere ve ABD'nin yanında ilk kez olarak Benelüks devletlerinin de katıldıkları Altı Devlet Konferansında, Batılı işgal bölgeleri için ortak bir devlet düzeni üzerinde anlaşmaya varılmıştır.³²⁶ Batılı Devletler, Batı Alman başbakanlarına, bir kurucu meclisin toplanması konusundaki önerilerini henüz hazırlamakla meşgulken, Stalin Batı'da D-Mark'ın tedavüle çıkarılmasını (20 Haziran 1948 Para Reformu) bahane ederek, Batı Berlin'i Sovyet işgal bölgesine ilhak maksadıyla abluka altına almıştır. Batı bölgeleriyle Batı Berlin arasındaki tüm karayolları 23 Haziranı 24 Haziran'a bağlayan gece ulaşıma kapanmıştır. Kente doğu kesiminden ve Sovyet işgal bölgesinden yapılan enerji ve yiyecek temini tamamıyla kesilmiş, Stalin, 3 Ağustos 1948'de Berlin'in Demokratik Almanya Cumhuriyeti (DDR) başkenti olarak tanınmasını talep etmiştir. DDR, 7 Ekim 1949 tarihinde kendi hükümetine sahip olmuş, fakat ABD Başkanı Truman Batı Berlin'den vazgeçilemeyeceği gibi, Batı 'da bir devlet kurulmasından da feragat edilmeyeceğini vurgulayan 20 Temmuz tarihli ilkesine sadık kalarak ödün vermemiştir.³²⁷

Batı Berlin'in ihtiyaçları 12 Mayıs 1949 tarihine kadar müttefiklerin hava köprüsüyle sağlanmıştır. Halkın alayla "Rosinenbomber" (kuru üzüm bombardıman uçağı) adıyla andığı uçaklar 277.000'den fazla uçuşla 2,3 milyon ton yiyecek, ilaç,

³²⁵ "İşte Almanya", a.g.e.,s.84

³²⁶ 20 Mart 1948 tarihli 82.Kontrol Konseyi oturumunda Sovyet temsilcisi Mareşal Sokolovski, Londra'daki görüşmeler hakkında bilgi talep etmiş, Batılı meslektaşları kaçamak yanıtlar verince, Sokolovski Kontrol Konseyi'ni bir daha dönmek üzere terk etmiştir.

³²⁷ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.32

yakıt ve inşaat malzemesi taşıyarak halkın yaşamını sağlamıştır. Batı politikasının ve yaşam kültürünün ileri karakolu olarak Berlin'e gösterilen bu bağlılık ve **Amerika'nın güç gösterisi**, Batı Almanya'da işgal devletleriyle işbirliği eğilimini teşvik etmiştir. Bu suretle işgal devletleri ile başlayan ortaklık ilişkileri giderek hızlı bir sürece girmiştir.³²⁸

2.2.10. Almanya Federal Cumhuriyeti

Batı Almanya, daha 1946 yılından itibaren Amerika'dan dış yardım almaya başlamıştır. Fakat Batı Almanya, yeniden kalkınması için en etkin ve önemli yardımı (1948-1952 yılları arasında 1,4 milyar dolar) Marshall'ın "açlık, yoksulluk, umutsuzluk ve kaosa karşı savaşım" programı (Marshall Planı) ile görmüştür.³²⁹ O sıralarda Sovyet İşgal Bölgesi'nde endüstrinin sosyalizasyona gelişirken, Batı Almanya'da para reformu ile birlikte, "Sosyal Piyasa ekonomisi"de (Alfred Müller-Armack 1947) gittikçe daha çok güç kazanıyordu. Ekonomide ki hedefe, Alman Temel Yasası'ndaki³³⁰ hukuk devleti ve sosyal devlet ilkeleri ile Federal Cumhuriyetin federatif yapısı da eklenmişti. Geçici Temel Yasa, doğal olarak, 1 Temmuz 1948 tarihinde Batı Alman başbakanlarını bir anayasa hazırlamakla görevlendirmiş olan (Frankfurt Belgeleri) Batılı işgal devletlerinin birçok düşüncelerini kapsadığı gibi, Almanların Weimar Cumhuriyeti ve Nazi diktatörlüğünün "yasal şekilde" kuruluşu sırasında geçirdikleri deneyimleri de yansıtıyordu. Herrenchiessee'deki Anayasa Toplantısı (10-23 Ağustos 1948) ile Bonn'daki Parlamento Konseyi³³¹ vasıtasıyla hukuksal güvence ilkelerine bağlanmıştır.³³²

Almanya'nın dış ve iç politikalarını 1963 yılına kadar kişisel olarak güçlü bir biçimde etkileyen Federal Şansölye Adenauer için "Şansölye Demokrasisi", Almanya'nın barış ve özgürlük içinde yeniden birleşmesi, en büyük siyasi hedefi oluşturuyordu. Adenauer Batı politikası ile Batı Avrupa'da entegrasyonu

³²⁸ "İşte Almanya", a.g.e., s.85

³²⁹ "İşte Almanya", a.g.e., s.87

³³⁰ Anayasa'ya, geçici özelliğini belirtmek üzere kasten sadece "Temel Yasa" adı verildi. Kesin bir anayasa'nın ancak Alman birliğinin yeniden kurulmasından sonra kabul edilmesi amaçlanıyordu.

³³¹ Eyalet Meclislerinden gelen başka politik güçleri Temel Yasa (8 Mayıs 1949)

³³² Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.32

amaçlamıştır.³³³ Bu hedefin vazgeçilmez önkoşulu ise, Batı Almanya'nın Atlantik Güvenlik Topluluğuna bağlanması idi. Bu nedenle 5 Mayıs 1955 tarihinde Almanya Federal Cumhuriyeti'nin egemenliğini NATO üyeliği izlemiştir. Avrupa Savunma Topluluğu projesi, Fransa'nın direnişi dolayısıyla gerçekleşmeyince, NATO'nun başlıca savunma örgütü olması gerekiyordu. Buna paralel olarak Avrupa Topluluklarının (1957 yılı Roma Antlaşmaları) anti-komünist kale olarak geliştirilmesine de hep birlikte çaba harcanmıştır.³³⁴

Şansölye, Alman topraklarında Amerikan ordusunun himayesinden vazgeçilemeyeceği kanısında idi. Adenauer'in kuşkularında ne kadar haklı olduğu, 17 Haziran 1953 günü Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde hürriyetsizlik ve ezici iş koşullarına karşı baş gösteren halk ayaklanması Sovyet tankları tarafından kanlı bir şekilde bastırıldığı zaman ortaya çıkmıştı.³³⁵

Bir kez daha anlaşılıyordu ki; Almanya sorununda Moskova'sız önemli hiçbir gelişme olmayacaktı. Bu nedenle devletin yararına uygun gerçekçi bir politika, Avrupa'nın en büyük devleti olan Sovyetler Birliği ile diplomatik ilişkiler kurulmasını gerektiriyordu. Adenauer, bu hedefe eriştiği gibi 1955 yılının eylül ayında Moskova'ya yaptığı ziyaret sırasında, son 10.000 Alman savaş esiri ile, yaklaşık 20.000 sivilin serbest bırakılmasını da sağlamıştır. Demokratik Almanya Cumhuriyetinde sosyalist toplumun kurulması yolunda alınan zorba önlemler ve özellikle Stalin'in halefi Nikita Kruşçov'un Batı Berlin'in altı ay içinde Batılı müttefikler tarafından boşaltılmasını isteyen Berlin ultiyatomu da, bu gerçeği açıkça ortaya koyuyordu.³³⁶ Batılıların bu ultiyatomu kesin bir şekilde reddetmeleri üzerine, Kruşçov Berlin sorununda çekici vaatlerle sonuç almağa çalıştı. Kruşçov'un 1959 yılında ABD'ye yaptığı ziyaret siyasi havanın önemli derecede yumuşamasına yol açmıştı (Canip David Ruhu).³³⁷

³³³ Canbolat İbrahim, a.g.e.,s.115

³³⁴ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.33

³³⁵ "İşte Almanya", a.g.e.,s.88

³³⁶ Macaristan'daki halk ayaklanmasının 1956 yılının Kasım ayında Sovyet ordusu tarafından bastırılması ve "Sputnik şoku" (4 Ekim 1957) Sovyetler Birliğinin önemli derecede güçlendiğini gösteriyordu.

³³⁷ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.33

John F.Kennedy'nin başkanlığıyla ABD politikasının zirvesinde kuşak değişikliği meydana geldiği ve dolayısıyla Adenauer'in Amerika'nın Avrupa politikası üzerindeki etkisi geniş ölçüde azaldığı zaman Bonn'da, Berlin'in güvenliği konusundaki endişeler bir hayli artmıştır. Kennedy Batılı devletlerin yerlerinde kalacaklarını ve Batı-Berlin'in güvenliğini garantiliyor, ancak Berlin duvarı örüldüğü zaman (13 Ağustos 1961), müttefiklerin buna tepkisi sonuç itibariyle diplomatik protestoların ve simgesel jestlerin ötesine geçmiyordu. Duvarın örülmesinden önce, sadece Temmuz ayında Demokratik Almanya'yı 30.000'den fazla insan terk etmiştir. Her iki Süper-Devlet duvarla etki bölgelerini belirlemişlerdir.

Fransa ile Almanya arasındaki ilişkilerin³³⁸ sıkılaştırılması yönünde yapılan, bir yandan da Almanya'nın ağır endüstri ve nükleer gücünün sivil kullanımı üzerine olan genel denetimler aracılığıyla askerî sınırlamanın bir başka parçası olarak tasarlanan ve (Avrupa Kömür ve Çelik Birliği (AKÇB) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) doğrultusunda)³³⁹ 1963 yılında imzalanan anlaşma ile Sovyetler karşısında güçlü olmak gereği, ABD'deki federal birlik anlayışının Avrupa için de geçerli olabileceği, Fransa Devlet Başkanı de Gaulle'ün "Atlantik'ten Urallar'a kadar Avrupa" görüşünün Alman-Fransız yakınlaşması ile sağlanabileceği ve Avrupa devletleri arasındaki ilişkilerin yoğunlaşması amaçlanıyordu.

Bükreş ve Budapeşte'de kurulan Alman Ticaret Heyetleri umut verici bir başlangıç olarak da değerlendirilmiştir. Batı'da, Avrupa Kömür ve Çelik Birliği, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun birleştirilerek Avrupa Topluluğu (AT) haline getirilmesi için yoğun bir işbirliği sürdürülmüştür (8 Nisan 1965). Arapların protestolarına karşın İsrail'le kurulan diplomatik ilişkiler, Alman uzlaşma politikası yolunda atılmış önemli bir adım olmuştur. Bonn 1967 yılında Romanya ile diplomatik ilişkiler kurmuş; bunu 1967 yılının Haziran ayında Bonn ve Prag'da ticaret heyetlerinin kurulması izlemiştir.³⁴⁰

³³⁸ Bonn yeni yollar aramak zorunda kalmış ve Washington ile arasının açılması dışı karşı "Fransız" dostluğu ile telafi edilmiştir. Adenauer ile, de Gaulle, 1963 yılının ocak ayında imzaladıkları Elysee Antlaşması ile Alman- Fransız dostluğuna olağanüstü bir ağırlık kazandırmışlardır.

³³⁹ Gebhard Schweigler, "Almanya'nın Tarihsel Mirası ve Almanya'nın Gelecekteki Uluslararası Alandaki Rolü", Çev. Hüseyin Bağcı, Dış Politika Dergisi, No:1-2, 1996, s. 79.

³⁴⁰ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.34

Adenauer, zaten daha önce, Avrupalı komşularla barış ve Batılı Devletler Topluluğuyla bütünleşme girişimlerinin yanında, Yahudi halkına tazminat ödenmesine olağanüstü bir önem vermiştir. Altı milyon Yahudi, Nazilerin sistematik planının kurbanı olmuştur. Yahudilerle Almanlar arasında başlayan barışın gerçekleşmesinde en büyük etken, hiç kuşkusuz Adenauer ile İsrail Başbakanı Ben Gurion arasındaki yoğun kişisel ilişkiler olmuştur. İki devlet adamı 14 Mart 1960 tarihinde New York'un Waldorf-Astoria Otelinde buluşmuşlardır.³⁴¹ 1952 yılında, Lüksemburg'da Yahudilerin İsrail'e yerleşmelerine yardım amacıyla ilk antlaşma imzalanmıştır. Tazminat için ödenen yaklaşık 90 milyar markın üçte birine yakını İsrail ile Yahudi örgütlerine, özellikle tüm dünyada takibe uğramış, Yahudilerin çıkarlarını korumak üzere kurulan Jewish Claims Conference'e verilmiştir.³⁴² İki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler ise ancak 1965 yılında gerçekleşmiştir.

2.2.11. Batı ve Doğu Almanya İlişkileri

Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin yeni birçok kapanma önlemlerine (Federal Almanya ile Batı-Berlin arasındaki transit gidiş gelişler için pasaport ve vize zorunluluğu gibi) ve Varşova Paktı tarafından Prag'ın reform politikasına (Prag Baharı 1968) indirilen darbeye karşın sosyalist bölgelerin bölünmezliği görüşünü savunan "Brejnev Doktrini", yürütülen yumuşama sürecinde kayda değer bir tepkiye yol açmamıştır. Bonn, 1969 yılının nisan ayında, Demokratik Alman Cumhuriyeti ile, devletlerarası hukuk açısından tanıma söz konusu olmaksızın, mukavelelere dayalı anlaşmalar yapmağa hazır olduğunu bildirmiştir. 5 Mart 1969'da, daha Adenauer zamanında Doğu-Batı uzlaşmasının hararetli bir taraftarı olan Gustav Heinemann, Federal Devlet Başkanlığına seçilmiştir. Onun yanında ise Hitler diktatörlüğüne karşı aktif direniş göstermiş olan Willy Brandt gibi bir politikacı ile bu politikacı tarafından kurulan ve bütün gücüyle ortak Avrupa barış düzenini gerçekleştirmeye çalışan bir Federal Hükümet yer almıştır. Dünyanın politik koşulları elverişli bulunuyor ve Moskova ile Washington stratejik silahların sınırlandırılması (SALT) konusunda görüşmelere başlıyordu. NATO ise iki taraf arasında dengeli bir askeri güç indirimi için müzakereler yapılmasını önermiştir.

³⁴¹ Adenauer 1961 yılında Parlamento önünde yaptığı konuşmada, Federal Cumhuriyet'in, Almanların nasyonal sosyalist geçmişten tamamen koptuklarını ancak maddi tazminatın yerine getirilmesi halinde kanıtlayabileceklerini söylemiştir.

³⁴² "İşte Almanya", a.g.e., s.87

Federal Almanya, 28 Kasım 1969'da nükleer silahların sınırlandırılması anlaşmasına dahil olmuştur.³⁴³

Her iki Almanya'nın Başbakanları Brandt ile Stoph, ilk kez 19 Mart 1970 tarihinde Erfurt'ta buluştular. Buluşma 21 Mayıs 1970'te Kassel'de yinelenmiş, 12 Ağustos 1970'de ise Moskova'da, zora başvurulmaması ve statükonun tanınması hakkındaki anlaşma imzalanmıştır.³⁴⁴ İmza sahipleri, "hiç kimseden" toprak talebinde bulunmayacaklarını temin ediyorlardı. Almanya Federal Cumhuriyeti, Moskova'da verdiği "Alman Birliği'ne ilişkin Mektup"ta, bu anlaşmanın, Alman halkının, Avrupa'da özgürlük içinde kaderini bizzat tayin ederek birliğine erişebileceği bir barış düzeni yolunda çalışma amacına ters düşmediğini belirtmiştir. Aynı yılın 7 Aralık günü imzalanan Varşova Anlaşması'nda mevcut sınırların (Oder-Neisse hattı) dokunulmazlığı onaylanmıştır. Varşova ile Bonn birbirlerine karşı herhangi bir toprak talebinde bulunmayacaklarını temin etmişler ve iki ülke arasındaki işbirliğini geliştirme kararında olduklarını belirtmişlerdir.

Anlaşmanın tasdikine imkan sağlamak için Fransa, İngiltere, ABD ve Sovyetler Birliği tarafından bir Berlin Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmaya göre Berlin, Federal Almanya'nın bir parçası olmamakla birlikte, Bonn'un Batı-Berlin ile Federal Cumhuriyet arasındaki "bağlantılar"ın ve Doğu-Berlin/Demokratik Almanya Cumhuriyeti ile Batı-Berlin arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi öngörülüyordu.³⁴⁵

Doğu Anlaşmaları, 1972 Haziran'ından itibaren yapılan görüşme ve müzakerelerden sonra imzalanan Alman-Alman Temel Antlaşması ile tamamlanmıştır. 14 Aralık 1972'de Willy Brandt'ın tekrar Federal Şansölye seçilmesinden sonra aynı yılın Aralık ayında antlaşmanın imza yolu açılmış, antlaşmada taraflar (21 Aralık 1971) karşılıklı olarak, tehditten ve zor kullanmaktan vazgeçilmesini, Alman sınırının dokunulmazlığını ve her iki devletin bağımsızlık ve egemenliğine saygıyı belirtmiş, öte yandan pratik ve insancıl sorunları düzenlemeye

³⁴³ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.35

³⁴⁴ "İşte Almanya", a.g.e., s.89

³⁴⁵ Barış ve yumuşama yolundaki Alman çabalarının bütün dünyada topladığı takdir Willy Brandt'a verilen Nobel Barış Ödülü (1971) ile vurgulanmıştır.

hazır olduklarını da vurgulamışlardır. Ayrıca aralarındaki ilişkinin özel niteliği dolayısıyla, büyükelçilikler yerine "temsilcilikler" açılması da kararlaştırılmıştır.³⁴⁶

Federal Hükümet tarafından burada da, Almanya'nın hala birleşme azminde olduğunu vurgulayan bir mektup verilmiştir. Anlaşmanın bu amaca aykırı olmadığı, Bavyera Eyalet Hükümetine Federal Anayasa Mahkemesi tarafından tasdik edilmiştir. Mahkeme ayrıca, Alman Reich'i'nin devletler hukuku uyarınca var olduğunu ve Federal Cumhuriyet ile kısmen aynı olduğunu kabul etmiş, Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin yabancı ülke sayılmayacağını belirtmiştir.³⁴⁷

1973'te Çekoslovakya ile Federal Almanya arasında Prag Antlaşması imzalanmış, söz konusu Antlaşma 1938 Münih Antlaşması'nı "bu Antlaşma çerçevesinde" geçersiz ilan etmiştir.³⁴⁸

Bir yandan Viyana'da askeri birliklerin karşılıklı ve dengeli şekilde azaltılması konusundaki görüşmeler ve bir nükleer savaşın engellenmesine ilişkin Sovyet-Amerikan antlaşması yapılırken, öte yandan Helsinki'de 35 devlet Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nı (AGİK) düzenlerken, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin Federal Almanya ile ilişkisinde önemli bir değişiklik olmamıştır. Doğu Berlin hem Temel Antlaşma'yı izleyen anlaşmalardan maddi ve mali çıkarlar sağlıyor, hem de ideolojik sınırlar içerisine kapanmaya fütursuzca devam ediyordu. Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin anayasasının değiştirilmesiyle "Alman Milleti'nin Sosyalist Devleti" deyimini değiştirmiş, yerini "Sosyalist İşçi ve Köylü Devleti" almıştır. Helmut Schmidt ise uyuşma politikasını sürdürmeye çalışmıştır. Schmidt 16 Mayıs 1974'te bir casusluk olayı (Guillaume Olayı) dolayısıyla görevinden çekilen Willy Brandt'ın yerine Federal Şansölye seçilmiş,³⁴⁹ Demokratik Almanya Cumhuriyeti'ne, Federal Almanya tarafından açılan kredi miktarını devamlı olarak 840 milyon marka kadar aşabilme iznini veren "swing düzenlemesi"ni, 1981'e kadar uzatmıştır.³⁵⁰

³⁴⁶ "İşte Almanya" a.g.e.,s.90.

³⁴⁷ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.35

³⁴⁸ Bu anlaşmada, sınırların dokunulmazlığı ile zor kullanmaktan vazgeçilmesi kararlaştırılmıştır.

³⁴⁹ "İşte Almanya" a.g.e.,s.91.

³⁵⁰ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.36

Sınır aşırı ulaştırmada serbestlik, insan ve vatandaşlık haklarına daha çok saygı vaat eden AGİK-Helsinki Nihai Senedi (1975) sadece Demokratik Almanya Cumhuriyeti vatandaşları için bir hayal kırıklığı olmakla kalmamış, sınır aşırı ulaştırmadan çıkarılan güçlükler, keyfi olarak ülkeye giriş yasaklamaları, Leipzig Fuarı'na gelen ziyaretçilerin geri çevrilmeleri gibi hareketlerin arkası kesilmemiştir. Batılı gazeteciler Demokratik Almanya Cumhuriyeti hakkında yazdıkları eleştirel yazılar yüzünden sınır dışı edilerek cezalandırılmışlardır. Federal Almanya yine de Demokratik Almanya'da yaşayan insanları düşünerek anlaşma ve dayanışma politikasına devam etmiştir. Nitekim, 1978'de Doğu-Berlin'le, masraflara, Federal Almanya'nın büyük katkısıyla, Berlin-Hamburg otoyolunun yapımı ve Batı-Berlin'e giden transit su yollarının onarımı kararlaştırılmıştır. Ayrıca Demokratik Almanya'daki tutukluların karşılığında para ödenerek kurtarılması da devam edilmiştir. Bonn son olarak 33.755 kişinin serbest bırakılması ve 250.000 ailenin tekrar birleşmesi için Demokratik Almanya'ya 3,5 milyar marktan fazla para ödemiştir. Batı Avrupa'da birleşme hareketi ilerlemeye devam ederken Doğu Avrupa'da 70'li yılların başlangıcında bazı yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. Sovyet askeri birliklerinin Afganistan'a girmesi ve Polonya'da savaş hukukunun ilanı, Demokratik Almanya ve Çekoslovakya'ya orta menzilli füzelerin yerleştirilmesi (SS 20) gibi sorunlar Doğu-Batı ilişkilerinde havanın bozulmasına yol açmıştır.³⁵¹

Güvenlik dengesinin böyle tehlikeli bir biçimde bozulması karşısında NATO, Doğu'nun bu tutumunu 1983'ten itibaren füzelerle silahlanma suretiyle cevaplandırma kararını almıştır. Aynı zamanda Sovyetler Birliği'ne silahlanmayı kontrol konusunda görüşme önerisinde bulunulmuştur.³⁵²

Bonn'da FDP ekonomi politikasında bir yön değişikliğine karar verip de koalisyondan ayrılınca, SPD'nin tabanı, Barış Hareketi ve sendikalardan bir bölümünün baskısıyla, NATO'nun çifte kararı üzerinde ısrarla duran Federal Şansölye Schmidt'e itaati reddetmiştir. 1 Ekim 1982'de Helmut Kohl, bir CDU/CSU/FDP Koalisyonu'nun hükümet başkanı olmuş, yeni Hükümet Başkanı Bonn hükümetinin güvenlik politikasında sürekliliği korumuş ve birleşik bir Avrupa'nın geliştirilip güvence altına alınması çabalarında Paris ve Washington ile

³⁵¹ "İşte Almanya" a.g.e.,s.91-92.

³⁵² Afganistan'ı istila hareketini protesto olarak ABD, İngiltere, Kanada, Norveç ve Almanya Federal Cumhuriyeti Moskova'daki 1980 Olimpiyat Oyunları'na katılmamışlardır.

sıkı işbirliğini sürdürmüştür.³⁵³ Barış Hareketi, SPD üyelerinin bir bölümü ve Federal Meclis seçimlerinde ilk kez Meclis'e girmiş olan “Yeşiller”in yoğun protestolarına rağmen, Almanya Federal Meclisi Kasım 1983'te “Varşova Pakı”nın konvansiyonel üstünlüğü karşısında duyulan endişe³⁵⁴ (Federal Şansölye Kohl) dolayısıyla orta menzilli füzelerin Almanya'ya yerleştirilmesini kararlaştırmıştır.³⁵⁵

2.2.12. Demokratik Almanya'nın Çöküşü ve Alman Birliği

7 Ekim 1949'da kurulan Demokratik Alman Cumhuriyeti (DDR), Moskova'nın eseridir. Bununla birlikte nasyonal sosyalizm diktatörlüğünde geçirilen kötü deneyimlerden sonra birçok Alman bu antifaşist model devletin kurulmasına önceleri canla başla çalışmıştır. Ancak komünist yönetimi, gizli polis ve SED (Komünist Birlik Partisi) egemenliği halk ile yönetim mekanizmasının birbirine giderek daha çok yabancılaşmasına yol açmıştır.³⁵⁶

Fazlasıyla gerçekleştirilen yıllık planlar ve üretimde kazanılan savaşımalar propagandasına rağmen, okullarda, ordu ve işletmelerde verilen anti-emperyalist nefret eğitiminin gerisinde, Batı'yı ekonomik bakımdan geride bırakma amacının bir hayal olarak kalacağı görüşü kuvvet kazanmıştı. Merkezizetçilik ve plan ekonomisi sonucunda kaynakların tükenmesi, saldırgan bir sanayi ile yapılan tahribat ve verimdeki azalma Demokratik Almanya yönetimini, vaatlerini arttırmaya zorlamış ve Batı'dan sık sık büyük miktarda kredi alınması gerekli olmuştu.³⁵⁷ Yaşam düzeyi gittikçe düşmüş, altyapı (konutlar, ulaştırma, çevre koruma) köhneleşmiş, Sosyalist nihai zaferin bütün propagandaları birer karikatür haline gelmiştir. Devamlı şekilde tekrarlanarak kafalara sokulmaya çalışılan çıkar düşkünü, sınıf düşmanı Batı imajı, seksenli yılların başlarında artık gücünü yitirmiştir. Halkın her an gözetlenip jurnal edilmesi, yoğun ideolojik etkileme ve şiddetli dayanışma çağrıları, "İşçi sınıfına ve bu sınıfın Marksist-Leninist partisine" verilen yönetim hakkı, özellikle genç kuşak için boş teselli sözleri haline gelmiştir. Buna karşılık halk, kaderini bizzat tayin ve

³⁵³ “İşte Almanya” a.g.e.,s.93.

³⁵⁴ Batı Almanya'da giderek büyüyen Barış Hareketi, bir hükümetin düşmesine sebep olurken, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde 1982 yılı başından itibaren kilisenin girişimiyle ortaya çıkan protesto grupları sonunda, tüm sosyalist sistemin çöküşünü başlatacaktır.

³⁵⁵ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.37

³⁵⁶ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.37

³⁵⁷ “İşte Almanya” a.g.e.,s.94.

kararlara katılım hakkı, daha çok kişisel özgürlük ve daha çok, daha iyi tüketim malları talep etmekteydi. Füzelerin yerleştirilmesi, ABD Hükümeti'nin uzaya savunma sistemi kurma (SDI-Programı) planları ve Demokratik Almanya'nın iğneleme politikasına devamı yüzünden diplomatik havanın buz gibi soğuduğu sırada, Demokratik Almanya halkı yönetimini çok güç duruma sokmuştur. Ülkeyi terk etmek isteyen Demokratik Almanya vatandaşları, Batıya gitme izni verileceğine dair kesin vaat almadıkça Federal Almanya'nın Doğu-Berlin'deki temsilciliğinden çıkmayı reddetmişlerdir.³⁵⁸

1985 yılının başlarından itibaren Doğu-Berlin'deki daimi temsilciliğe ve Prag'daki Almanya Büyükelçiliğine sığınan insanların sayısı günden güne artıyordu.³⁵⁹ Sovyetler Birliği Komünist Partisi (KPDSU) Genel Sekreteri ve Mart ayında ölen Konstantin Çernenko'nun halefi Michail Gorbaçov, çok geçmeden, özgürlüğe susayan Demokratik Almanya Cumhuriyeti vatandaşları için olduğu gibi, uluslararası güvenlik politikasında yeni bir gelecek vaat eden bir işbirliği için de en önemli umut kaynağı haline gelmiştir. Gorbaçov 1986'da en önemli politik görevin, yüzyılın sonuna kadar nükleer silahların yok edilmesi olduğunu ilan etmiştir. Genel Sekreter ile ABD-Başkanı Reagen'in Cenevre ve Reykjavik'te buluşmaları, Stockholm'de toplanan Güvenlik ve Silahsızlanma Konferansı ve Avrupa'da konvansiyonel kuvvet indirimi ile ilgili görüşmeler, hep yeni diyalog eğiliminin ifadesi olmuştur.³⁶⁰

Fakat Gorbaçov'un "Perestroika" ve "Glasnots" ilkelerine SED yönetimi katılmamıştır. Sovyetler Birliği'nde toplumun yeniden yapılanma hareketinin³⁶¹ Demokratik Almanya'ya sıçraması istenmiyordu. Demokratik Almanya yönetiminin, kendi halkının beklentilerine ne kadar ilgisiz kaldığını, duvarın yapıldığı tarih olan 13 Ağustos'ta Doğu-Berlin'de düzenlenen protesto gösterileri de kanıtlamıştır.³⁶²

³⁵⁸ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.37

³⁵⁹ "İşte Almanya" a.g.e.,s.95.

³⁶⁰ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.38

³⁶¹ SED ideologu ve Polit büro üyesi Kurt Hager, komşu yaptı diye, insanın mutlaka evini yeniden badana yaptırması gerekmez diyordu.

³⁶² Honecker'in Bonn'a yaptığı iş ziyareti sırasında (1987) Helmut Kohl, Almanya'nın parçalanmış durumunun devamı ile ilgili olarak konuğuna şu sözleri söylemişti: "Mevcut sınırlara saygı gösteriyoruz, ama bölünmüşlüğü barışsal yolda anlaşma süreciyle yenmek istiyoruz"... "Halkımızın yaşam temellerini korumak, ortak sorumluluğumuzdur".

Reagan ile Gorbaçov arasında INF-Antlaşması'nın imzalanması,³⁶³ söz konusu yaşam temellerinin güvence altına alınmasında önemli bir gelişme sağlamıştır.³⁶⁴

Genel yumuşama, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde daha çok özgürlük ve reform istemini kuvvetlendirmiştir. 1988 yılı başında Doğu-Berlin'deki gösteriler sırasında barış hareketi yanlısı 120 kişi tutuklanmış, tutuklananlar için Gethsemane Kilisesi'nde yapılan ayine önce 2000'den fazla kişi, iki hafta sonra da 4000 kişi katılmıştı. Dresden'de polis insan hakları, fikir ve basın hürriyeti için düzenlenen gösterileri dağıtmış, Mayıs ayında Honecker, Sovyet savunma Bakanı Jassov'un ziyareti münasebetiyle yaptığı konuşmada, emperyalizm tehlikesine işaret ederek Varşova Paketi'nin güçlendirilmesini istemiştir.³⁶⁵

Federal Şansölye Kohl, Doğu Almanya'da sağlanan bazı gezi kolaylıklarından memnun kalmakla birlikte, 1988 yılı Aralık ayında Almanya Federal Meclisi'nde "Ulusal Durum" hakkında verdiği raporda, reform çabalarının engellenmesinden şikayet etmiştir. Devlet ve Parti Başkanı Honecker için yeni vatandaş hareketleri, aşırı olaylardan başka bir şey değildi.³⁶⁶

Gorbaçov'un bir "Ortak Avrupa Evi"nden söz ettiği, Helmut Kohl'ün "Avrupa'da uzun yıllar boyunca oluşan kabuğun parçalanması" umudunu dile getirdiği bir dönemde, Demokratik Almanya yönetiminin gösterdiği inatçı katılık, Doğu Almanya halkının hoşnutsuzluğunu büsbütün artırmıştı. Ülkeden çıkmak isteyenlerin akını karşısında Doğu-Berlin'deki Almanya Federal Cumhuriyeti Daimi Temsilciliğinin bir süre kapatılması gerekmiş, Eylül 1989'da ülkeyi terk etmek isteyen DDR vatandaşlarına Macaristan sınırlarını açınca, binlerce DDR-vatandaş Batıya ulaşmıştı. Varşova Paketi disiplini içinde açılan bu gedik, Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde giderek daha çok insanı, öncelikle kilise alanı dışında olmak Ağustos 1990'da Halk Meclisi (Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin

³⁶³ Bu antlaşmaya göre, Avrupa'da bulunan 500-5000 km menzilli bütün Amerikan ve Sovyet füzeleri üç yıl içinde geri çekilip yok edilecekti. Almanya Federal Cumhuriyeti de karşılığında 72 Pershing I-A füzelerini yok etmeye hazır olduğunu bildirmiştir.

³⁶⁴ "İşte Almanya" a.g.e.,s.95.

³⁶⁵ "İşte Almanya" a.g.e.,s.95.

³⁶⁶ Duvarın kaldırılması istemine Honecker Ocak 1989'da "Anti-faşist duvar, yapılmasına yol açan koşullar değiştirilmediği sürece, kaldırılmayacak, 50 hatta 100 yıl sonra da yerinde kalacaktır." yanıtını vermişti.

Parlamentosu) ülkenin en kısa zamanda Federal Cumhuriyet'e katılmasını kararlaştırdı.³⁶⁷

Aynı yıl 31 Ağustos'ta "Birleşme Antlaşması" Demokratik Almanya Cumhuriyeti Müsteşarı Krause ile Federal İçişleri Bakanı Schauble tarafından imzalanmıştır. Ülke yönetimi Ekim 1989'un başlarında büyük bir ihtişamla devletin 40.kuruluş yıldönümünü kutlarken, özellikle Leipzig'de kitle gösterileri başlamıştı.³⁶⁸ Honecker, SED-Rejimi'nin temel dayanağını kurtarmak için son çareyi istifada görmüş, SED Genel Sekreteri ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti Devlet Başkanı Egon Krenz olmuştur. Krenz'in "Değişim" vaatleri, şahsına karşı gösterilen güvensizlik içinde kaybolmuştur. Gelişmelerin baskısı altında Bakanlar Konseyi ile SED politik bürosu hep birlikte istifa etmişlerdir. Zora başvurmayan "yumuşak devrim", devlet organlarını felce uğratmıştır. Bu yüzden, Berlin SED Bölge Sekreteri Schabowski tarafından verilen yeni liberal gezi yasası haberi yanlış anlaşılacak şekilde Berlin'de 9 Kasım 1989, akşamı kitlelerin sınırı aşmalarına yol açmıştır.³⁶⁹ Resmi makamlar hiçbir şey yapamadan bu harekete seyirci kalmışlar ve böylece duvar açılmıştır. Çok geçmeden duvar kaldırıldı ve küçük beton parçaları dünyanın her yanında "hatıra" olarak satılmaya başlandı. 1989'da 340.000 Doğu Alman artık dönmek üzere Federal Cumhuriyete gitti. Mart 1990'daki DAC seçimlerine dek günde ortalama 2.000 kişi karşıya geçmeye devam etti.³⁷⁰

Şekil 2.8: Berlin Duvarı'nın yıkılması.

³⁶⁷ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.38-39

³⁶⁸ "İşte Almanya" a.g.e.,s.98.

³⁶⁹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.39

³⁷⁰ Harold James, a.g.e., s.232

Duvarın açıldığı haberi Federal Şansölye Kohl'e Varşova'da ulaşmıştı. Helmut Kohl, gezisini bir gün için keserek Berlin'e gitmiş, Schöneberg Sarayı'nın balkonundan, aşağıda toplanmış olan 20.000 kişiye hitap etmiştir.³⁷¹

Almanlar kendi eserleri olmayan yeni bir dünya düzeni ile burun buruna gelmenin sersemliğini yaşıyorlardı. Yatla-Postdam sisteminin hızlı çöküşü, ardından derin bir belirsizlik bırakıyordu. Birden bire yerle bir olan tel örgü ve duvarların her iki tarafındaki insanların hiçbiri tam olarak ne yapacaklarını bilemiyordu.³⁷²

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'ndeki devrim Almanya'nın uzun yıllardan beri amaçlanan yeniden birleşmesine imkan sağlıyordu. Paris ve Londra için bu amaç "güncel değildi". Gorbaçov Malta önlerinde ABD Başkanı Reagan ile bir gemide (3 Aralık 1989) bulunduğu zaman, Alman sorununun yapay bir şekilde zorla çözümlenmeye çalışmamasını tavsiye ediyor, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde ise yeni Modrow Hükümeti, süratli reform arzusunu devlet egemenliğinin korunması istemine bağlıyordu. Bu nedenle Federal Şansölye Kohl, birlik hedefine bir "On-Madde-Programı" vasıtasıyla yaklaşmayı denemişti. Söz konusu program, anlaşma temelinde konfederatif yapıları olan bir birliğin kurulmasını ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde politik ve ekonomik sistemin temelden değiştirilmesini öngörüyordu. Federal Şansölye Kohl, Demokratik Almanya Cumhuriyeti ile doğrudan müzakerelerin, AT ve AGİK'in amaçladığı şekilde tüm Avrupa çapında bir gelişme çerçevesinde yapılması görüşündeydi.³⁷³

Federal Şansölye Kohl'ün kanısına göre, öncelikle Demokratik Almanya Cumhuriyeti halkı karar vermeliydi. ABD Başkanı Bush ise birleşmeye, Federal Cumhuriyetin NATO'da kalması koşuluyla razı olmuştur.

Demokratik Almanya Cumhuriyeti (DDR) tarafından demokratik bakımdan yasal bir müzakere ortağı bulunması için, 18 Mart 1990'da 40 yıl süren bir aralıktan sonra ilk kez serbest seçimler yapılmış, CDU, DSU, DA, SPD ve FDP'den oluşan büyük bir koalisyonun başına Lothar de Meziere geçmiştir. DDR vatandaşlarından

³⁷¹ Şansölye halka, bu mutlu anda temkinli davranılması tavsiyesinde bulunuyor, Gorbaçov ile Batılı dostlara yardımlarından dolayı teşekkür ediyordu. Şansölye özgürlük ruhunun bütün Avrupa'yı sardığını duyuruyordu.

³⁷² James Harold, a.g.e.,s.233

³⁷³ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.39

çoğu Federal Cumhuriyet'e katılmaya karar vermiştir. Ağustos 1990'da Halk Meclisi (Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin parlamentosu) ülkenin en kısa zamanda Federal Cumhuriyete katılmasını kararlaştırmış, aynı yıl 31 Ağustosta ilgili "Birleşme Antlaşması" imzalanmıştır.³⁷⁴

Demokratik Almanya Cumhuriyetinin, Temel Yasa'nın 23. maddesi uyarınca Federal Cumhuriyet'e katılması 3 Ekim 1990'da gerçekleşmiştir. Demokratik Almanya'nın; Brandenburg, Mecklenburg-Önponeranya, Saksonya, Saksonya-Anhalt ve Thüringen eyaletleri Almanya Federal Cumhuriyeti'nin eyaletleri olmuş, Berlin'in başkent olması kararlaştırılmıştır. Temel Yasa, bazı değişikliklerle, eski Demokratik Almanya topraklarında da yürürlüğe girmiştir.³⁷⁵

Sonunda; Sovyetler Birliği, ABD, Fransa, İngiltere ve her iki Alman Devleti; Demokratik Almanya Cumhuriyeti toprakları, Federal Cumhuriyeti ve Berlin'den oluşan birleşmiş Almanya'nın kurulmasını onaylamışlar ve Almanya'nın dış sınırlarını kesin olarak tanımışlardır. Polonya'nın özel tarihsel nedenlere bağlı güvenlik gereksinimi dikkate alarak Bonn ve Varşova bir ek anlaşma ile birbirinin toprak bütünlüğü ve egemenliğine karşılıklı olarak saygı göstermeyi garantilemişlerdir. Birleşme ve iki-artı-dört Antlaşmalarının onayı ile dört Devletin bir bütün olarak "Berlin ve Almanya" üzerindeki hak ve sorumlulukları sona ermiştir. Almanya böylece iç ve dış işlerinde 45 yıl önce nasyonal sosyalizm diktatörlüğünün çöküşüyle kaybettiği egemenliğini yeniden kazanmıştır.³⁷⁶

³⁷⁴ "İşte Almanya" a.g.e.,s.100-101.

³⁷⁵ Birleşme, Temmuz 1990'da Gorbaçov'un Moskova ve Stavropol'de (Kafkasya) Federal Şansölye Kohl ile yaptığı görüşmelerde her iki Alman devletinin birleşmesini onaylaması ile mümkün olmuştur. Bunun için önkoşullar, Federal Cumhuriyetin nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlardan feragat etmesi, askeri kuvvet sayısını 370.000 kişiye indirmesi ve NATO askeri yapı ve etkinliklerini, Sovyet birlikleri bulunduğu sürece Demokratik Almanya Cumhuriyeti topraklarına yaymamasıydı. Sovyet askeri birliklerinin 1994 yılı sonuna kadar geri çekilmesi kararlaştırılmıştır. Bu birliklerin ülkelerine uyumu için Federal Şansölye Kohl, mali yardım vaadinde bulunmuş, Gorbaçov'un rızası ile iki-artı-dört-antlaşması'nın imzasına yol açılmıştır.

³⁷⁶ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.40

2.3. Devlet Düzeni Ve Yönetmel Yapı

2.3.1. Bağımsızlık ve Anayasa

18 Ocak 1871 tarihi, Almanya İmparatorluğunun Birleşme tarihi olması açısından Almanya için bir başlangıç kabul edilmektedir. 1945 tarihinde II. Dünya Savaşı'ndan sonra dört ayrı kuşatma bölgesine ayrılmış olan ülke, 23 Mayıs 1949 tarihinde Federal Almanya Cumhuriyeti olarak ilan edilmiştir. 7 Ekim 1949 tarihinde ise Alman Demokratik Cumhuriyeti (GDR yada Doğu Almanya) ilan edilmiştir.

Şekil 2.9: Almanya Federal Cumhuriyeti Bayrağı

Şekil 2.10: Milli Sembol

Şekil 2.11: Devlet Forsu

Federal Cumhuriyetin kuruluşu Batılı işgal kuvvetlerinin izniyle ve eyalet parlamentolarının federasyonu onaylamasıyla gerçekleşmiştir. 5 Mayıs 1955'te ise Almanya Federal Cumhuriyeti tam egemenliğine kavuşmuştur. 3 Ekim 1990 tarihinde Doğu Almanya ve Batı Almanya birleşmiştir.³⁷⁷

Almanya Federal Cumhuriyeti, demokratik ve sosyal bir federal devlettir. Ülkenin anayasası “Temel Yasa” olarak isimlendirilmektedir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra geçici olarak düşünülen ve bu nedenle temel yasa olarak adlandırılan yasa, Alman halkı tarafından zamanla benimsenmiş ve anayasa halini almıştır. Anayasa Parlamento Konseyi tarafından hazırlanmıştır. Bu konsey üyeleri federe eyaletlerin temsilcileri tarafından saptanmıştır.³⁷⁸ Devletin yapısının ve yetkilerinin temelini oluşturan Temel Yasa, 23 Mayıs 1949'da kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir. 23 Mayıs 1949 Temel Yasası, birleşmiş Almanya'nın 3 Ekim 1990'da Anayasası haline

³⁷⁷ 3 Ekim (1990) Alman Birleşme Günü, **Milli Gün** olarak anılmaktadır. 3 Ekim günü ülkede resmi tatildir.

³⁷⁸ “İşte Almanya” a.g.e.,s.104-105.

gelmiştir.³⁷⁹ 23 Mayıs tarihi Almanya'da Alman Anayasa Günü olarak anılmaktadır.³⁸⁰

Temel Yasa'nın İngiliz-Amerikan demokrasi anlayışını yansıtan ve Almanya'nın bir önceki Weimar Anayasasından gelen pek çok ögesi vardır. Parlamenter yönetimde İngiliz sisteminin birçok özelliği benimsenmiştir. Ancak cumhuriyetin federal olması nedeniyle ABD ve başka federal sistemleri örnek alan siyasal yapılara da yer verilmiştir. Üniter Nazi devletine tepki olarak temel yasa'da eyaletlere önemli ölçüde özerklik tanınmıştır. Anayasa değişiklikleri, parasal gelişmeler ve bütün ülkede yaşam koşullarını eşitleme yönündeki siyasal baskılar bu özerkliğin aşınmasına yol açmıştır. Temel Yasa'yla yargının bağımsızlığı sağlanmış, Federal Anayasa Mahkemesi'ne (Bundesverfassungsgericht) yasaları anayasaya uygunluk açısından değerlendirme ve iptal etme yetkisi tanınmıştır.³⁸¹

İmparatorluk döneminde Avrupa'nın en karmaşık hiyerarşilerinden birinin görüldüğü Alman toplumu iki dünya savaşına ve büyük ekonomik değişikliğe karşın bugün de temel sınıf yapısını korumaktadır.

2.3.2. Üye Olunan Önemli Uluslararası Kuruluşlar³⁸²

AfDB (Afrika Kalkınma Bankası), AsDB (Asya Kalkınma Bankası), AG (Avustralya Grubu), BIS (Uluslararası İmar Bankası), CBSS (Baltık Ülkeleri Konseyi), CCC (Gümrük İşbirliği Konseyi), CDB, CE (Avrupa Konseyi), CERN (Avrupa Nükleer Araştırma Teşkilatı), EAPC (Avrupa - Atlantik Ortaklık Konseyi), EBRD (Avrupa Yatırım ve Kalkınma Bankası), ECE (Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu), EIB (Avrupa Yatırım Bankası), EMU, ESA (Avrupa Uzay Ajansı), EU (Avrupa Birliği), FAO (Tarım ve Gıda Örgütü), G-5, G-7, G-8, G-10, IADB (Amerika Bölgesi Kalkınma Bankası), IAEA (Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı), IBRD (Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası), ICAO (Uluslararası Sivil

³⁷⁹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.8

³⁸⁰ Temel Yasa'nın 23. maddesi ileride Doğu kesiminin de federasyona katılmasını öngördüğünden 3 Ekim 1990'da gerçekleşen birleşme, bu maddeye dayandırılmıştır. Birleşmeyle birlikte Temel Yasa'da yapılan değişikliklerle Almanya artık sınırları dışında kalan eski Alman toprakları üzerinde her türlü hak iddiasından vazgeçmiş ve Alman birliğinin tamamlandığını belgelemiştir.

³⁸¹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.9

³⁸² Kaynak: CIA Factbook 2005

Havacılık Örgütü), ICC (Milletlerarası Ticaret Odası), ICFTU (Uluslararası Serbest Ticaret Birlikleri Konfederasyonu), ICRM (Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi), IDA (Uluslararası Kalkınma Birliği), IEA (Uluslararası Enerji Ajansı), IFAD (Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu), IFC (Uluslararası Finansman Kurumu), IFRC (Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Toplulukları Federasyonu), IHO (Uluslararası Hidrografi Örgütü), ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü), IMF (Uluslararası Para Fonu), IMO (Uluslararası Denizcilik Örgütü), Inmarsat (Uluslararası Denizcilik Uydu Teşkilatı), Intelsat (Uluslararası Telekomünikasyon ve Uydu Örgütü), Interpol (Uluslararası Polis Teşkilatı), IOC (Uluslararası Olimpiyat Komitesi), IOM (Uluslararası Göçmen Teşkilatı), ISO (Uluslararası Standartlar Örgütü), ITU (Uluslararası Haberleşme Birliği), NATO (Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü), NEA(Nükleer Enerji Ajansı), OAS (Amerika Devletleri Teşkilatı)(gözlemci), OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü), OPCW, OSCE (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü), PCA (Daimi Hakemlik Mahkemesi), UN (Birleşmiş Milletler), UNCTAD (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı), UNESCO (Eğitim-Bilim ve Kültür Örgütü), UNHCR (BM Mülteciler Yüksek Komiserliği), UNIDO (Endüstriyel Kalkınma Örgütü), UNIKOM (BM Irak-Kuveyt Gözlem Misyonu), UNITAR (BM Eğitim Araştırma Enstitüsü), UNMIBH (BM Bosna Hersek Misyonu), UNMIK (BM Kosova Geçici Yönetimi), UNOMIG (BM Gürcistan Gözlem Misyonu), UPU (Dünya Posta Birliği), WADB (nonregional), WEU (Batı Avrupa Konseyi), WHO (Dünya Sağlık Örgütü), WIPO (Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı), WMO (Dünya Meteoroloji Örgütü), WToO, WTrO (Dünya Ticaret Örgütü), ZC

2.3.3. Taraf Olduğu Uluslararası Çevre Antlaşmaları

Hava Kirliliği (Nitrojen Oksit, Sulphur 85, Sulphur 94, Uçucu Organik Bileşikler), Antarktika Çevre Protokolü, Deniz Yaşamı Kaynakları, Antarktika Fokları, Antarktika Antlaşması, Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişiklikleri, Çölleşme, Tehlikedeki Türler, Çevresel Değişiklikler, Tehlikeli Atıklar, Deniz Hukuku, Denize Boşaltma, Nükleer Silah Denemeleri, Ozon Tabakasının Korunması, Gemilerin Yol Açtığı Kirlilik, Tropikal kereste 83, Tropikal kereste 94, Sulak Alanlar ve Balina Avcılığı, Hava Kirliliği - Sürekli Organik Kirleticiler, İklim Değişiklikleri - Kyoto Protokolü.

2.3.4. Eyalet Sistemi

Bugünkü Alman eyaletlerinin sınırları yakın dönemlerde belirlenmiştir. Roma-Germen İmparatorluğu'na bağlı büyüklü küçüklü 2.000'den fazla siyasal birim savaşlar, antlaşmalar, hanedan evlilikleri, Napoleon yönetimi altındaki büyük çaplı birleşmeler, Alman birliğinin sağlanmasıyla 1871'de kurulan İkinci İmparatorluk (Reich) ve II. Dünya Savaşı'nı izleyen halkoylaması sonucunda yavaş yavaş bütünleşme gerçekleşmiştir.

Şekil 2.12: Eyaletler.³⁸³

³⁸³ “İşte Almaya”, a.g.e.,s.22

Ancak, Almanya'nın bugünkü siyasal sınırları aşan geleneksel bölgeleri, hala etnik özellikleriyle birbirinden ayrılır. Kökleri tarih öncesine dayanan bu bölgeler arasında kabile bağlarına benzetilebilecek türden ayrımlara, lehçe, geleneksel siyasal ittifak ve inanç farklılıklarına dayalı bölünmelere rastlanır. **Almanya'da bu bağlamda bölgesel bağlılığın çok güçlü olduğunu belirtmek gerekir.**³⁸⁴

Almanca Heimat (anayurt) sözcüğü insanın atalarının yaşadığı ve kök saldıgı vadi, orman, köy veya kasabayı anlatır. Fakat II. Dünya Savaşından sonra Doğu Almanya ve Polonya'da kalan eyaletlerden pek çok Alman'ın gelmesiyle bu duygular zayıflamıştır. Birçok bölge adı artık resmen siyasal bir anlam taşımaz. Pek çok yerde, özellikle de güneyde yapılan düzenlemeler yalnızca tarihsel bölge sınırlarını aşmakla kalmamış, uyumsuz, hatta bazen düşman bölgeleri de aynı yönetim altında birleştirmiştir. Kurucu eyalet sayısı 1949 tarihinde 11 iken, 1952'de üç eyaletin birleştirilmesiyle 9'a inmiş, 1957'de Saarland'ın eyalet yapılmasıyla 10, 1990'da iki Almanya'nın birleşmesinden sonra da Berlin'le birlikte 16 olmuştur. Şuan itibariyle Almanya Federal Cumhuriyeti 16 eyaletten oluşmaktadır.³⁸⁵

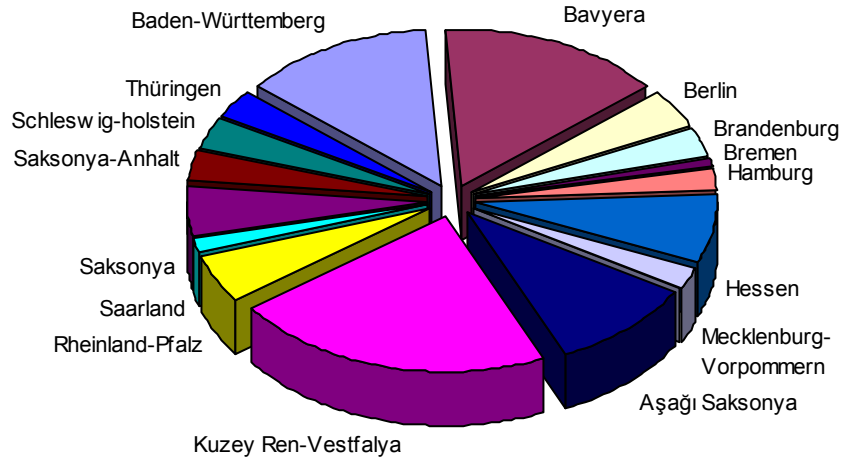
Eyaletler genel olarak, II. Dünya Savaşı'ndan sonra oluşmuş olmasına rağmen aslında sıkı, eski, tarihsel ve bölgesel ilişkiler sonucu ortaya çıkmışlardır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra 3 Ekim 1990 tarihinde DDR (Demokratik Almanya Cumhuriyeti) sınırlarında kalan topraklar, beş eyalet halinde Federal Almanya ile birleşmiştir. Bunlar Branderburg, Meclenburg-Vorpommern, Saksonya, Saksonya-Anhalt ve Thüringen eyaletleridir. Şuan dahi eyaletler arasında pek çok farklılıklar rahatlıkla gözlemlenebilir.

Eyalet yönetim sisteminin temelinde **Subsiadiarite** ilkesi yatmaktadır. Bu ilke ile bir üst düzeyin sadece alt düzey tarafından iyi organize edilemeyen meseleleri düzenlemesi öngörülmektedir.³⁸⁶

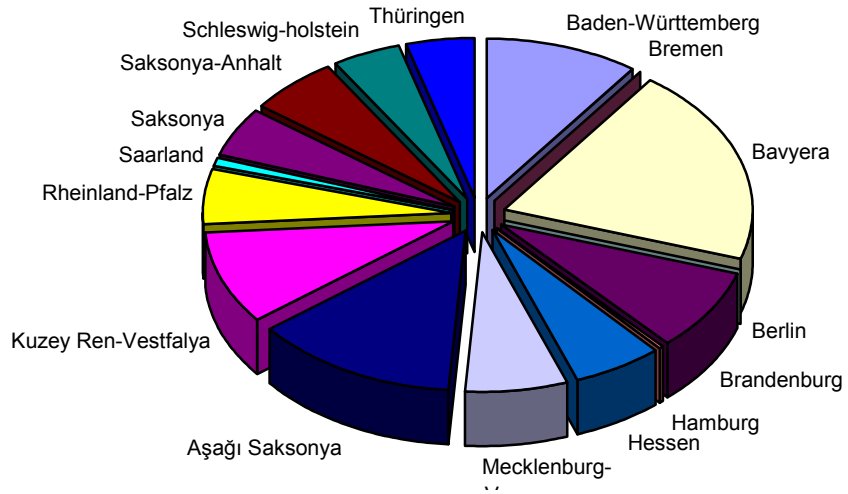
³⁸⁴ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.8-9

³⁸⁵ "İşte Almanya" a.g.e.,s.23.

³⁸⁶ "İşte Almanya" a.g.e.,s.127-128

Şekil 2.13: Eyaletlerin nüfus dağılımı

Şekil 2.14: Eyaletlerin yüzölçümü dağılımı

2.3.3.1. Baden-Württemberg

Baden-Württemberg'in yerlileri Germen halklarından Almanların soyundan gelir; İsviçre'nin Almanca konuşulan kuzeybatı bölgesi ve Fransa'daki Alsace ile sıkı bağları vardır. Eyalet başkenti Stuttgart'tır. Yüzölçümü 35.752 km², nüfusu 10.601 milyondur. Almanya'nın güney batısında yer alır. Eyalet Almanya'nın adeta ihracat ve bilim merkezidir. Bunun yanında etkileyici doğası ile yoğun olarak turist çekmektedir. Başkent Stuttgart (nüfus 588 bin) dışında, Mannheim (nüfus 306 bin), Karlsruhe (nüfus 278 bin), Freiburg/Breisgau (nüfus 205 bin), Heidelberg (nüfus 140 bin), Heilbronn (nüfus 119 bin), Ulm (117 bin), Pforzheim (nüfus 117 bin), Reutlingen (nüfus 110 bin), Tübingen (nüfus 81 bin) ve Konstanz (nüfus 78 bin) diğer önemli kentleridir.

2.3.4.2. Bavyera

Bağımsız bir devlet olan Bavyera; 12.330 milyon nüfusu, 70.549 km² yüzölçümü ile eski bir tarım merkezi olma özelliğinin yanında doğası ve sanayi tesisleri ile Almanya'nın modern yüzünü yansıtmaktadır. Avusturya sınırında bulunan Bavyera eyaletinin, Avusturya'nın, Almanların yerleştiği Vorarlberg eyaletiyle tarihsel bağları mevcuttur. Bavyera diye anılan bölgenin doğru adı aslında Yukarı Bavyera'dır (Oberbayern). Almanya'nın en büyük eyaleti olan Bavyera'nın güneydoğudaki dörtte biri daha önceleri Yukarı Bavyera olarak anılmasına karşın, kuzeydeki büyük bölümü ise Franken bölgesi adıyla anılmaktaydı. Bavyera aynı zamanda medya merkezi olarak da dikkat çekmektedir. Eyaletin başkenti Münih'dir (nüfus 1.260.597). Diğer önemli kentleri ise; Nürnberg (nüfus 448 bin), Regensburg (nüfus 125 bin), Bayreuth (nüfus 73 bin), Würzburg (nüfus 69 bin), Bamberg (nüfus 69 bin) ve Rothenburg ob der Tauber (nüfus 12 bin)'dir.

2.3.4.3. Berlin

Berlin, soğuk savaş sonrası Almanya'nın birleşmesi, ile belki de en zor dönemleri geçirmiş bir kent olarak karşımıza çıkmaktadır. Zor bir ekonomik değişim süreci yaşayan Berlin bu süreci, aslında Batı Berlin'in Doğu Berlin'i sırtlaması ile aşmış gibi gözükmektedir. 3.388 milyon nüfus ile Berlin eyaleti, 892 km² yüz ölçümüne sahiptir. Yaklaşık on günlük gazetenin çıktığı Berlin'de medya etkili bir güç olma görüntüsünü korumaktadır. Berlin kenti tarihi dokusu ile yoğun bir şekilde yabancı turist çekmektedir.

2.3.4.4. Brandenburg

350 saray ve malikanenin bulunduğu eyalet, 2.593 milyon nüfusa ve 29.476 km² yüz ölçüme sahiptir. Eyalet başkenti Postdam'dır. Km²'ye düşen insan sayısı ele alındığında Almanya'nın en tenha eyaletlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. 129 bin nüfuslu başkent Postdam sarayları ve tarihte üstlendiği bazı roller ile eyaletin en önemli kenti görünümündedir. Bunun yanında 106 bin nüfuslu Cottbus, 79.784 nüfuslu Frankfurt/Oder diğer önemli kentleridir.

2.3.4.5. Bremen

Bremen 1945 yılından önce kurulmuş ve bağımsız Hansa kenti olarak adlandırılmıştır. Nüfusu 660 bin, yüzölçümü 404 km²'dir. Eyalette, Bremen ve Bremerhaven kentleri bulunmaktadır. Bremerhaven kenti Bremen ile sınır değildir. Aralarında, Aşağı Saksonya eyaleti bulunmaktadır. Bremerhaven Kuzey Denizi'ne sahildar olup, her yıl yaklaşık 10 bin geminin ithalat-ihracat maksatlı uğradığı bir liman kentidir. Avrupa'nın en büyük konteynır yükleme/boşaltma limanı buradadır. Bremen kenti ise tarihi ve kültürel açıdan oldukça zengin bir şehirdir.

2.3.4.6. Hamburg

Bir diğ er bağımsız Hansa kenti ise Hamburg'dur. Hamburg; Almanya'nın ikinci büyük kenti, en önemli deniz limanı ve dış ticaret merkezidir. Eyaletin yüzölçümü 755 km², nüfusu 1.726 milyondur. Tüm bu yoğunluğa rağmen Hamburg kenti yüzölçümünün %28'i koruma altına alınmış doğal alanlardan oluşmaktadır.

2.3.4.7 Hessen

Almanya Federal Bankası ve Avrupa Merkez Bankası'nın merkezlerinin bulunduğu bu eyalet aynı zamanda Almanya'nın en büyük borsasına sahiptir. Bankacılık sektörünün lokomotif konumundadır. Eyaletin en büyük kenti Frankfurt'tur (nüfus 645 bin). Yüzölçümü 21.114 km², nüfusu 6.078 milyondur. Eyalet başkenti ise Wiesbaden'dir.

Hessen eyaleti demiryolu, su yolu ve havayolu bakımından tam bir kavşak pozisyonundadır. Avrupa'nın en fazla kargo taşımacılığı yapan havalimanı Frankfurt Rhein-Main havalimanıdır. Burası yolcu taşımacılığı bakımından da Avrupa ikincisidir. Dünya'nın en büyük kitap fuarı her yıl Frankfurt kentinde açılmaktadır. Başkent Wiesbaden (nüfus 270 bin) haricinde, Kassel (nüfus 195 bin), Darmstadt (nüfus 138 bin), Offenbach/Main (118 bin), Marburg (nüfus 77 bin), Giessen (nüfus 73 bin), Fulda (nüfus 61.728), Rüsselsheim (nüfus 60 bin) ve Wetzlar (nüfus 53 bin) diğ er önemli kentleridir.

2.3.4.8. Mecklenburg-Worpommern

23.173 km² yüzölçümü ve 1.760 milyon nüfusu ile Mecklenburg-Worpommern, Almanya'nın kuzeydoğusunda yer alan tarımın günlük hayatta büyük yer tuttuğu bir eyalettir. Eyaletin başkenti Schwerin'dir. Eyalet denizcilik ve deniz limanları bakımından da bahse değ er bir yere sahiptir. Almanya'nın en büyük adası olan Rügen bu eyalet sınırları içinde yer almaktadır.

Rostock (nüfus 200 bin), Schwerin (nüfus 101 bin), Neubrandenburg (nüfus 79 bin) ve Stralsund (nüfus 60 bin) önemli kentleridir.

2.3.4.9. Aşağı Saksonya

47.616 km² yüzölçümü ve 7.956 milyon nüfusu ile Aşağı Saksonya Almanya'nın en büyük ikinci eyaletidir. Eyaletin topraklarının üçte ikisi tarıma ayrılmış olmasına rağmen Aşağı Saksonya tam bir sanayi merkezidir. Eyaletin başkenti Hannover'dir (nüfus 515 bin). Braunschweig (nüfus 246 bin), Hildesheim (nüfus 104 bin), Celle (nüfus 72 bin), Wolfenbüttel (nüfus 53 bin), Goslar (nüfus 45 bin) ve Clausthal-Zellerfeld (nüfus 15 bin) diğer önemli kentleridir.

2.3.4.10. Kuzey Ren-Vestfalya

Kuzey Ren-Vestfalya 18.052 milyon nüfusu ve 34.082 km² yüzölçümü ile Almanya'nın en kalabalık eyaletidir. Başkenti Düsseldorf'dur. Eyalet içerisinde yer alan Ruhr bölgesi Almanya'nın en büyük sanayi bölgesi olma özelliğini taşımaktadır. Doğu Almanya ve Polonya'dan aldığı yoğun işçi göçü ile bölge "Kahlenpott" (kömür çanağı) adı ile de anılmıştır.

Eyalet, yakın tarihe kadar sanayi işletmelerinin yoğunluğu nedeniyle ülkenin çevre kirliliği ile öne çıkan yerleşim bölgelerinin başında gelmesine rağmen son yıllarda hayata geçirilen sistemli ve planlı politikalar ve yöntemlerle özellikle hava kirliliği başta olmak üzere çevre kirliliğini büyük ölçüde yenmiştir. Eyalet başkenti Düsseldorf (nüfus 569.364) haricinde, Köln (nüfus 962.247), Essen (nüfus 595.243), Dortmund (nüfus 588.994), Wuppertal (366.994), Berlin (nüfus 302.247), Münster (265.609), Neuss (nüfus 150.013) ve Paderborn (nüfus 139.084) eyaletin diğer önemli kentleridir.

2.3.4.11. Rheinland-Pfalz

Rheinland-Pfalz eyaleti 4.049 milyon nüfusu ve 19.847 km² yüzölçümü ile Ren vadisine, sıradağlarına ve nehrine ev sahipliği yapar. Eyalet başkenti Mainz'dir (nüfus 182.870). Rheinland-Pfalz coğrafi konumu nedeniyle ulaşım yolları açısından kavşak niteliği taşımaktadır. Özellikle Ren ve Mosel suyollarına sahiptir. Eyaletin diğer dikkat çeken kentler ise; Koblenz (nüfus 107.950), Trier (nüfus 99.750) ve Speyer (nüfus 49.850)'dir.

2.3.4.12. Saarland

Saarland, 2.569 km² yüzölçümü ve 1.066 milyon nüfusu ile Almanya'nın en küçük eyaleti durumundadır. Eyalet bilim ve araştırma faaliyetleri açısından dikkat çekici bir pozisyonudur. Bilişim ve yeni maddeler enstitüleri ile yapay zeka araştırma merkezleri sadece bazı öne çıkanlardır. Eyaletin başkenti 183.257 bin nüfuslu Saarbrücken'dir. Diğer önemli kent ise şuan Dünya Kültür mirasları listesinde yer alan ünlü demirhanesi ile Völklingen (nüfus 42.435)'dir.

Eyalet, Almanya'nın Fransa sınırları içinde yer alan eski eyaleti Lothringen, Lüksemburg ve Rheinland-Pfalz arasında kalmış ve tarih boyunca Fransa'dan yoğun olarak etkilenmiştir.

2.3.4.13. Saksonya

Eski Doğu Almanya eyaletlerinden olan Bağımsız Devlet Saksonya, şuan Almanya'nın en doğusunda yer alan eyalet konumundadır. Yüzölçümü 18.413 km², nüfusu ise 4.384 milyondur. Eyalet başkenti 478 bin nüfuslu Dresden'dir. Leipzig (nüfus 439.208), Görlitz (nüfus 64.260), Meissen (nüfus 29.500),

Chemnitz (nüfus 259.246)³⁸⁷ eyaletin diğer önemli kentleridir. Bölgede, başlıca mimari açıdan olmak üzere, pek çok yönden eski kominizim rejiminin yansımaları rahatlıkla gözlemlenmektedir.

2.3.4.14. Saksonya-Anhalt

Saksonya-Anhalt, 20.447 nüfusu ve 2.581 km² yüzölçümü ile eski Doğu Almanya eyaletlerinden bir diğeridir. Eyalet başkenti Magdeburg (nüfusu 231.450) siyaset ve sanayi merkezi konumunda olup aynı zamanda bir iç limandır. Halle/Saale (nüfus 247.736), Dessau (nüfus 80.965), Wittenberg (nüfus 50 bin), Halberstadt (nüfus 42.957), Wernigerode (nüfus 35.516), Naumburg (nüfus 30.213) ve Quedlinburg (nüfus 25.478) eyaletin önemli diğer kentleridir.

2.3.4.15. Schleswig-Holstein

Eyalet, Almanya'nın en kuzeyinde yer almaktadır. Kuzey Denizi ile Batlık Denizi tarafından çevrelenmiş durumdadır. Eskiden Danimarka tahtına bağlı birer düklük olan Schleswig ve Holstein'in birleştirilmesiyle oluşan Schleswig-Holstein eyaleti halkının Danimarka'yla kültürel bağları oldukça sıkıdır. Bu nedenle Schleswig-Holstein'da ulusal azınlıklardan Danimarka ve Firizyalılar yoğun olarak yaşamaktadırlar. Böylece bu eyalette üç dil konuşulmaktadır.

Bölge tarım ve denizcilik sektörünün yanı sıra sanayi alanında da gelişme göstermektedir. Bugün itibariyle rüzgar enerjisinden ülke çapında en fazla faydalanılan bölge pozisyonundadır. Eyalet başkenti 213.339 nüfuslu Kiel'dir. Kiel'de Almanya'nın en büyük yolcu limanı bulunmaktadır. 25.093 nüfuslu Schleswig ise eyaletin önemli diğer kentidir.

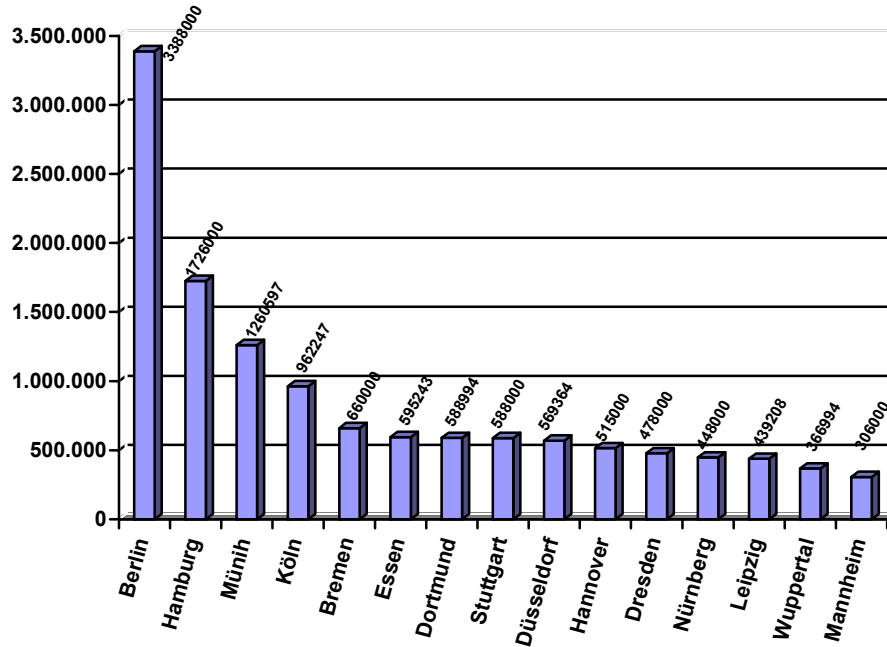
³⁸⁷ Chemnitz kenti, II. Dünya Savaşından 1990'lara kadar, kominizim rejiminin çok sık olarak kullandığı bir yöntem olan şehir isimlerinin değiştirilmesi politikası kapsamında **Karl-Marx** olarak anılmaktaydı.

2.3.4.16. Thüringen

Almanya'nın tam ortasında yer alan Thüringen eyaleti 2.411 milyon nüfusa ve 16.172 km² yüzölçüme sahiptir. Eyalet başkenti 200.564 nüfuslu Erfurt'tur. Bağımsız Devlet Thüringen bünyesinde bulundurduğu tarihi eserleri ile turizm açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Gera (nüfus 112.835), Jena (nüfus 99.450), Weimar (nüfus 62.452) ve Wartburg (nüfus 44.242) kentleri eyaletin kayda değer önemli yerleşim alanlarıdır. Bunların yanında, Jena kenti optik sanayinin merkezi görünümündedir.

Çizelge 2.8: Federal Almanya çapında bazı şehirlerin nüfus dağılımı

2.3.5. Yönetim kademesi ³⁸⁸

Almanya Federal Cumhuriyeti, bugün başta Avrupa olmak üzere tüm dünyada kendisini demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerin korunması açısından örnek göstermektedir. Sistemin sağlam temellere kurulmuş olduğu ve her zaman için tarihle yüzleşmeye açık olduğuna vurgu yapılarak cumhuriyete sahip çıkılmıştır.

³⁸⁸ Detaylı bilgi için bkz. Almanya'nın Ankara Büyükelçiliği resmi WEB sitesi ve DW Tv resmi WEB sitesi <http://www2.dw-world.de/>

Almanya'da devlet otoritesinin başı, devlet başkanı: cumhurbaşkanıdır. Cumhurbaşkanı 5 yıllık bir dönem için Federal Kongre, Federal Meclise üye olan herkes ve Kara Parlamentosu tarafından eşit sayıda seçilmiş delegeler tarafından seçilir. Cumhurbaşkanı devleti temsil eder; federal yasaları ve uluslararası antlaşmaları imzalar. Federal Başbakan (Şansölye) adayını belirler; başbakanın atadığı kabineyi görevlendirir ve onun önerisi üzerine görevden alabilir. Ancak başbakanı görevden alamaz veya Federal Meclis'i (Bundestag) feshedemez. Diğer önemli yetkileri arasında federal yargıçlarla bazı başka görevlileri atama ve af çıkarma yer alır.³⁸⁹

Yürütmenin başında ise başbakan bulunur ve Başbakan dört sene için Federal Meclisinde tam çoğunlukla seçilir. Uygulamada başbakan hep iktidar partisinin başkanı olur. Başbakanın geniş yetkileri vardır; hükümet politikalarının oluşturulmasında belirleyici rol oynar. Federal Meclis'in mutlak çoğunluğu tarafından görevden alınabilir, ancak bunun koşulu yerini alacak kişinin çoğunluk oyuyla seçilebilecek olmasıdır. "Yapıcı güvensizlik oyu" denen bu koşul başbakanın ve hükümetin düşme olasılığını çok azaltır. Kabine ne Federal Meclis'in güvensizlik oyuyla, ne de cumhurbaşkanının hükümeti azletmesiyle görevden alınabilir.³⁹⁰ Cumhurbaşkanının seçeceği bir siyasal lider de bunalım koşullarında bile yeni bir hükümet kurmakla görevlendirilemez.³⁹¹

İki meclisli parlamento, Federal Konsey (Bundesrat) ve Federal Meclis'ten oluşur. Parlamentonun alt kanadı niteliğindeki Federal Meclis çok daha geniş yetkilerle donatılmıştır. Bütün ulusal yasalar bu mecliste biçimlenir, sistemin temelini oluşturur. Genel seçimler dört yılda bir yapılır; üyelerin bir bölümü de ara seçimlerle belirlenir. Mecliste her seçim bölgesinin temsilcilerinden başka, aynı anda seçilen eyalet genel temsilcileri de yer alır. Bu uygulamanın amacı istikrarı ve büyük partilerin meclisteki sürekliliğini sağlamak, dar bölgeci eğilimleri dengelemektir.³⁹²

Parlamentonun üst meclisi niteliğindeki Federal Konsey'de eyaletler kendi hak ve yetkilerini korur. Her eyalet büyüklüğüne ve nüfusuna göre konseye en az üç, en

³⁸⁹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.9

³⁹⁰ "İşte Almanya", a.g.e., s. 114-118

³⁹¹ Bu anayasa hükmünün temelinde Hitler'in başbakanlığa yükselmesinden çıkarılan ders yatmaktadır.

³⁹² "İşte Almanya", a.g.e., s. 106-124

çok beş temsilci gönderir. Temsilciler eyalet yönetimleri tarafından atanır ve onların talimatlarına bağlı kalır. Federal Konsey'in onayı yalnızca eyaletlerin çıkarlarını doğrudan ilgilendiren konularda ve Temel Yasayı etkileyen yasalarda zorunludur. Cumhurbaşkanının uzun süreli dış gezileri sırasında veya görevden çekilmesi durumunda konsey başkanı ona vekalet edebilir.³⁹³ Federal Meclisle eyalet meclislerinin yetkileri arasında titiz bir denge gözetilir. Dış politika, savunma, para basma, posta ve telekomünikasyon hizmetleri, gümrük, dış ticaret ve yurttaşlık konularında yetki Federal Meclis'indir. Bu konularda eyaletler ya koşut yasalar çıkarır veya Federal Meclis'in çıkardığı çerçeve yasalara dayanarak kendi gereksinimlerine uygun yasal düzenlemeleri yapar. İlke olarak Federal Meclis bir örnekliğin vazgeçilmez olduğu konulardaki yasaları çıkarır ve onaylar. Bunun dışında eyaletler Temel Yasa'da belirtilmiş kısıtlamalara uyma koşuluyla istedikleri kararı alabilir. Eyaletlerin yetkileri özellikle eğitim ve suçluların cezalandırılması konularında geniştir. Ama ortak danışma kurulları aracılığıyla bu konularda bile eyaletler arasında çok fark olmamasına çalışılmaktadır.³⁹⁴

Eyalet yönetimlerinin yapısı, zorunlu olmamakla birlikte genellikle federal yönetimin yapısına benzer. Çoğunda hükümet başkanı kendi kabinesi ve bakanlarıyla çalışır. Hamburg, Bremen ve Berlin'de ise belediye başkanı aynı zamanda eyaletin hükümet başkanı, senato da eyalet meclisi işlevi görür. Bu üç kent-eyaletle Schleswig-Holstein ve Saarland dışında eyaletler illere (Regierungsbezirk), iller ilçelere (Kreis), bunlar da bucaklara (Gemeinde) bölünmüştür.³⁹⁵

	Prof. Dr. Horst Köhler	Cumhurbaşkanı
	Angela Merkel CDU	Başbakan

³⁹³ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.9

³⁹⁴ “İşte Almanya”, a.g.e., s. 106-124

³⁹⁵ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.9

	Thomas de Maizière CDU	Federal Şansölye Başkanı
	Franz Müntefering SPD	Başbakan Yardımcısı – İş ve Sosyal İşler Bakanı
	Frank-Walter Steinmeier SPD	Dış İşleri Bakanı
	Wolfgang Schäuble CDU	İçişleri Bakanı
	Brigitte Zypries SPD	Adalet Bakanı
	Peer Steinbrück SPD	Maliye Bakanı
	Michael Glos CSU	Ekonomi ve Teknoloji Bakanı
	Horst Seehofer CSU	Gıda, Tarım ve Tüketiciyi Koruma Bakanı
	Franz Josef Jung CDU	Savunma Bakanı
	Ursula von der Leyen CDU	Aile, Gençlik, Kadın ve Emekli Vatandaşlar Bakanı
	Ulla Schmidt SPD	Sağlık Bakanı

	Wolfgang Tiefensee SPD	Ulaştırma ve Yapı Kalkınma Bakanı
	Sigmar Gabriel SPD	Çevre, Doğa Koruma ve Nükleer (Reaktör) Güvenlik Bakanı
	Annette Schavan CDU	Eğitim ve Araştırma Bakanı
	Heidemarie Wieczorek-Zeul SPD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanı

Şekil 2.15: Federal Almanya Yönetim Kademesi³⁹⁶

2.3.6. Almanya'da Seçim Sistemi³⁹⁷

Şekil 2.16: Schröder ve Merkel

Sayılarının çokluğuyla 1933'te Weimar Cumhuriyetinin çöküşünde rol oynayan siyasal partiler federal cumhuriyetin kurulmasından sonra birleşme eğilimi göstermiştir. Küçük partiler büyüklere katılmış, veya çok daha küçülüp siyaset sahnesinden silinmiştir. Bugün yeniden birleşmiş Almanya'da iki büyük parti vardır ve yıllardır dönüşümlü olarak bu iki parti ülkeyi yönetmektedir.³⁹⁸ Ancak bu hükümetlerin tamamı 1966'dan bu yana koalisyon hükümetleridir.

³⁹⁶ Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanlarının özgeçmişleri bilgi mahiyetinde Eklere sunulmuştur.

³⁹⁷ Detaylı bilgi için bkz.: http://www2.dw-world.de/turkish/Wahlen_in_Deutschland/1.154734.1.html

³⁹⁸ Bu ifadeden aslında iki blok anlaşılmalıdır. Çünkü; sağda Hıristiyan Demokrat Birliği (CDU) ile güneydeki kardeş partisi Hıristiyan Sosyal Birliği (CSU) her zaman için birlikte hareket etmektedirler. Solda ise Sosyal Demokrat Parti (SPD) tek partidir.

18 yaşını dolduran her Alman vatandaşının iki oy kullanma hakkı vardır. İlk oy, seçim bölgesini Berlin’de doğrudan temsil edecek milletvekilini belirler. Milletvekili toplam sayısının yarısına tekabül eden 299 milletvekili parlamentoya birinci oyla girer. Meclis çoğunluğunu belirleyen ise ikinci oydur. Seçmen ikinci oyuyla milletvekillerinin diğer yarısını seçip aynı zamanda hangi partinin mecliste kaç milletvekilliğine sahip olacağını da tayin etmiş olur.³⁹⁹

Siyasi partiler her eyalette aday listeleri hazırlarlar ve ikinci oy sayısına göre Berlin’e kaç milletvekili gönderecekleri belli olur. Birinci ve ikinci oyların ayrı ayrı değerlendirilmesi ikinci oyun önemini ortaya koyar. Somut olarak bunun anlamı, doğrudan kazanılan milletvekilliklerinin ikinci oylarla elde edilen milletvekili sayısını yansıtmasıdır. Örneğin herhangi bir eyaletin seçim bölgelerinden onunda oylamayı kazanan bir parti ikinci oyların ayırımına göre toplam onbeş milletvekilliği hak etmiş ise bu beş milletvekili eyalet listesi üzerinden meclise girer. Doğrudan milletvekilliği kazanmamış bir parti de ikinci oylarıyla 15 milletvekili çıkarmış ise bunların tümü meclise eyalet listesinden gönderilir. Esas kural budur. Ancak bir siyasi partinin eyalette, ikinci oy toplamına göre hak ettiğiinden daha fazla doğrudan milletvekilliği kazandığı da olur.

Şekil 2.17: Parlamento

Fazladan elde edilen milletvekillikleri, milletvekili toplam sayısını artırır. Ancak bu ek milletvekilliklerinin yasama döneminde kaybedilmesi de mümkündür. Örneğin partisinin ek milletvekilliklerini kazandığı bir eyaletin milletvekili meclisten ayrıldığı takdirde yerine eyalet aday listesinden yedek milletvekili çıkarılamaz. Bunun dışında Alman seçim kanunu yüzde 5 barajını da koymaktadır. Federal Meclis’te temsil edilebilmek için bir siyasi partinin Almanya genelinde ikinci oyların en az yüzde 5’ini toplaması şarttır. Bu kural, meclisin, küçük ve hatta mini partiler

³⁹⁹ Detaylı bilgi için bkz.: “İşte Almanya”, a.g.e., s.124-125.

tarafından doldurulmasını önlemek için konmuştur. Ancak, sadece belli bir bölgede seçime katılan küçük partilere şans tanımak üzere oy barajında da istisnai durumlara rastlanabilir. Örneğin bir parti en az üç doğrudan milletvekilliği kazanmış ise ikinci oyların yüzde 5'ini alıp almadığına bakılmaksızın mecliste temsil edilme hakkına sahip olur. Sandalye sayısı ise bu partinin ikinci oy sayısına göre belirlenir.⁴⁰⁰

2.3.7. Siyasi Partiler

Almanya'da siyaset, 1945 yılından beri üç ana partinin etkisi altındadır.⁴⁰¹ Sağda Hıristiyan Demokrat Birliği (CDU) ile güneydeki kardeş partisi Hıristiyan Sosyal Birliği (CSU), solda ise Sosyal Demokrat Parti (SPD). Bunlara zaman zaman koalisyon ortağı olarak Hür Demokrat Parti (FDP) ile Yeşiller eşlik etmiştir. 18 Eylül 2005 seçimlerine katılan diğer gruplarsa eski komünistlerle SPD'den ayrılanların yeni kurduğu Sol Parti ile aşırı sağ partilerdir.⁴⁰²

2.3.7.1. Hıristiyan Demokrat Birliği (CDU)

Muhafazakar CDU, Almanya'da II. Dünya Savaşı sonrasında iktidarda kesintisiz en uzun süre kalan parti olmuştur. 1949-1969 ve 1982-1998 yılları arasında ülkeyi Hıristiyan Demokrat hükümetler yönetmiştir.

Şekil 2.18: Batı Almanya'nın ilk başbakanı Konrad Adenauer

Şekil 2.19: Almanya'nın ilk kadın başbakanı Merkel

CDU 1945 yılında, Naziler'e direnen küçük Katolik ve Protestan partilerin bir araya gelmesiyle kurulmuştur. Tüm hükümetler ekonomide piyasaya öncelik

⁴⁰⁰ Kaynak: "İşte Almanya", Almanya Dışişleri Bakanlığı Yay., Germany, 2003, ayrıca bkz.: <http://www2.dw-world.de/>

⁴⁰¹ "İşte Almanya", a.g.e., s.121-124.

⁴⁰² BBC Televizyon Kanalının "Germany Parties" başlıklı haberinden alınmıştır. Bkz.: http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2005/09/050907_germany_parties.shtml

tanınması gerektiğine ancak bu arada halkın zor durumda kalmaması için devlet müdahalesine inanmıştır. Batı Almanya'nın ilk başbakanı Konrad Adenauer, Hıristiyan Demokrat'tır. Doğu ve Batı Almanya birleştiğinde de iktidar yine CDU'da ve başbakan ise Helmut Kohl'dü. Kohl, 1998 seçimlerinde iktidarı SPD'ye bıraktıktan iki yıl sonra 2000 yılında partiye yapılan bağışların kaynağıyla ilgili bir skandal patlak vermiş ve Kohl iki milyon marklık bağışın kaynağını açıklamayı reddetmiştir. Halefi Wolfgang Schäuble de istifa etmek zorunda kalmıştır. Yerine ise şimdiki başbakan ve parti başkanı Angela Merkel seçilmiştir.

2.3.7.2. Hıristiyan Sosyal Birliği (CSU)

Şekil 2.20: Stoiber

CDU'nun kardeş partisi olan CSU, yalnızca güneydeki Bavyera eyaletinde faaliyet göstermektedir. Pek çok konuda, örneğin kürtaj ve göçmenler konusunda Hıristiyan Demokratlar'dan daha muhafazakarlardır. Partinin şimdiki lideri Edmund Stoiber, 2002 seçimlerinde Schröder'in karşısında CDU ve CSU'nun ortak başbakan adayı olmuştur. İki kardeş parti arasındaki ilişkiler zaman zaman gerginleşmektedir. Ancak genelde birlikte hareket etmeyi tercih etmektedirler.

2.3.7.3. Sosyal Demokrat Parti (SPD)

SPD, XIX. yüzyılın sonlarında Marksist bir parti olarak kurulmuştur. 1919-1933 yılları arasındaki Weimar Cumhuriyeti'nde ülkedeki en büyük siyasi parti konumundadır. Nazi döneminde sürgüne gitmek zorunda kalmış, II. Dünya Savaşı sonrasında giderek ılımlı bir çizgiye dönmüş ve 1959'da Marksizmi resmen reddetmiştir.

Şekil 2.21: Willy Brandt

Şekil 2.22:
Schröder⁴⁰³

Parti, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve NATO üyeliğine itirazından vazgeçip, ülkede savaş sonrasında uygulanan sosyal piyasa ekonomisi modelini benimsemiştir. Kendisini böylece ortanın soluna yerleştiren partinin Willy Brandt ve Helmut Schmidt gibi liderleri, geniş kitlelerin desteğini kazanmayı başarmışlardır.

1966-1969 döneminde CDU ve CSU ile ulusal uzlaşma hükümetine giren Sosyal Demokratlar, 1969-1982 döneminde FDP ile koalisyon kurup iktidara gelmişlerdir. Daha sonra Kohl döneminde 16 yıl boyunca muhalefette kalmışlar, 1998'de Gerhard Schröder'le yeniden iktidara gelmişlerdir. Koalisyon ortakları bu kez Yeşiller olmuş, aynı ittifak 2002 seçimlerini de az farkla kazanmışlardır. Ancak son seçimlerde az bir farkla koalisyonun küçük ortağı olmuşlar ve başbakanlıktan vazgeçmek zorunda kalmışlardır. Şuan partinin genel başkanlığını Kurt Beck yürütmektedir.

2.3.7.4. Yeşiller

Siyasete yerel çevreci grupların kurduğu bir koalisyon grubu olarak atılan Yeşiller'in, 1980 yılına dek ülke çapında bir siyasi örgütlenmesi olmamıştır. Partinin gündeminin belkemiğini çevre konuları oluşturmuştur. Özellikle de nükleer silahlara ve NATO üyeliğine karşı çıkan pasifizm hareketidir. Yeşiller seçim barajı olan yüzde 5 oy sınırını ilk kez 1983'te aşmışlardır.

⁴⁰³ Son seçimlerden yenilgi ile çıkan ve Almanya'nın son yıllarına politikaları ile damgasını vuran Gerhard Schröder'in Özgeçmişi Ektedir.

Şekil 2.23: Joschka Fischer

1987'de ise SPD koalisyonunun küçük ortağı olarak hükümete girmişler, bu dönemde parti gündemi çevre konularının ötesini de kapsayacak şekilde genişlemiştir. Kosova'ya askeri müdahale ve Afganistan'a asker yollanması, partinin pasifist kökenlerine sadık kalan kanatta huzursuzluğa yol açmış, ancak parti başkanı ve Schröder hükümetinin Dışişleri Bakanı Joschka Fischer her iki müdahaleyi de desteklemiştir. Partinin şuan başında Reinhard Buetikofer bulunmaktadır.

2.3.7.5. Hür Demokrat Parti (FDP)

Şekil 2.24: Guido Westerwelle

Parti, serbest piyasa ekonomisini ve devlet müdahalesinin azaltılmasını savunan liberallerin kalesi olarak bilinmektedir. Daha küçük liberal oluşumlar XIX. yüzyılda kurulmuş olsa da, partinin resmi kuruluş tarihi 1948 olarak kabul edilmektedir. Tek başına iktidar olacak konuma asla gelemese de koalisyonlarda anahtar rol oynamaktadır. 1990'larda desteği azalan parti, 2001'de yeni seçmenlere hitap etmek amacıyla nispeten genç bir ismi, 40 yaşındaki Guido Westerwelle'yi liderliğe seçmiştir. Westerwelle hala Hür Demokrat Parti'nin başkanlığını yapmaktadır.

2.3.7.6. Sol Parti

Şekil 2.25: Gysi ve Lafontaine

Demokratik Sosyalizm Partisi (PDS) ile Batı Alman İşçi ve Sosyal Adalet Partisi'nin (WASG) 2005 yılı başında kurduğu bir siyasi ittifaktır. Ortak manifesto yayımlayan bu iki parti, seçim bölgelerinde birbirlerine rakip aday çıkarmama kararı almışlardır.

PDS genelde Almanya'nın doğusunda, WASG ise batısında örgütlü olduğu için bu işbölümü sorunsuz yürümektedir. PDS, iki Almanya'nın birleşmesi öncesinde doğuda varolan komünist Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin iktidar partisi olan Sosyalist Birlik partisi'nin (SDE) devamı niteliğindedir.⁴⁰⁴

Doğuda oyların yüzde 15-20'sini, batıda ise yüzde 1'ini alabilen partinin lideri Gregor Gysi, hakkındaki muhbirlik iddialarına rağmen, karizmatik ve popüler bir isim olarak bilinmektedir. WASG ise Haziran 2004'te kurulup, siyasi parti olarak kaydını 2005 başında yaptıran bir harekettir. Mayıs 2005'teki yerel seçimlerde yüzde 2 oranında oy alan parti, daha çok SPD'nin hayal kırıklığına uğramış sol kanadına hitap etmektedir. Lideri, Schröder'in eski Maliye Bakanı ve rakibi Oskar Lafontaine'dir.

⁴⁰⁴ Demokratik Almanya'nın Sosyalist Birlik Partisi (SED)(SDE) 1946'da Almanya Sosyal Demokrat Partisiyle (SPD) Almanya Komünist Partisinin (KPD) birleşmeye zorlanması sonucunda ortaya çıkmıştır. Ülkede gerçek iktidar SED Merkez Komitesi Sekreterliği ile Politbüro'nun elindeydi; Merkez Komitesi birinci sekreteri ve SED lideri her iki organın da başkanıydı. 1971-89 arasında Erich Honecker bu konumdaydı. SED her düzeyde yönetime, ekonomiye, üniversitelere, sendikalara ve öbür kurumlara nüfuz edecek biçimde örgütlenmişti. SED'i yerinden eden 1989 olayları Nazi döneminden beri Almanya'nın doğusunda ilk serbest seçimlerin yolunu açmıştır. Çok sayıda parti kuruldu. Mart 1990'da yapılan seçimler Hıristiyan Demokratik Birlik'in önderliğinde çok partili bir koalisyon hükümetiyle sonuçlanmıştır. Adı Demokratik Sosyalizm Partisi olarak değiştirilen SED ise koalisyona giremedi. Birleşme sonrasındaki yerel yönetim ve eyalet seçimlerinde Başbakan Helmut Kohl'un Hıristiyan Demokratik Birlik'i kesin üstünlük sağlamıştır.

2.3.7.7. Diğer Partiler

Bu partilerden en önde gelenler; Milliyetçi eğilimiyle bilinen Alman Halk Birliği (DVU), neo-Nazi eğilimli Ulusal Demokrat Parti (NPD) ve Cumhuriyetçilerdir (REP). Bunlardan ilk ikisi 2004 eyalet seçimlerinde varlık göstermeyi başarmışlardır. NPD Saksonya'da oyların yüzde 9,2'sini, DVU da Brandenburg'da yüzde 6,1'ini almıştır. Hükümet 2003'te NPD'yi yasaklamayı denese de başarılı olamamıştır. Çalışma ve Hukuk Devleti Partisi, Sosyal Adalet Partisi, Alman Orta Girişimi, Bavyera Partisi (BP), Almanya Marksist Leninist Parti (MLPD), Feminist Partisi, Çevre ve Hayvanların Korunması Partisi, Dayanışma Halk Hareketi, Griler-Yaşlı Panterler (Die Grauen), 50'nin Üzerindeki Yurttaşlar Girişimi, Referandum ve Sosyal Göçe Karşı Birlik, Sağlık-Barış ve Sosyal Adalet Birliği, Alman Merkez Partisi, Hukuk Devleti Atılımı Partisi, İncil'e Sadık Hıristiyanlar Partisi, Almanya Aile Partisi, Almanya Anarşist Pogo Partisi (APPD) diğer partilerdir.

2.3.8. Parti Programları

Almanya'nın en önemli sorunları; giderek artan borçlanma, yüksek orandaki işsizlik (%11,6)⁴⁰⁵, vergi, sağlık ve emeklilik reformlarıdır. Almanya'da Schröder hükümeti son seçimler öncesi ekonomi ve işsizlik konusunda zor dönemler yaşamıştır.

Almanya'dan Die Welt gazetesi 6 Ocak 2005 tarihli haberinde, neredeyse Almanya'nın önde gelen tüm gazetelerinin, "*Almanya'da işsizliğin son yılların en yüksek seviyesine çıkışını ve ekonomik durumu tartıştığını*" yazmıştır. Berliner Zeitung, "*Alman şirketlerinin de omuzlarında yüklü bir sorumluluk var şirketlerin gerekirse riskler alarak istihdam yaratmak için her türlü fırsatı değerlendirmesi çok önemli*" yorumunu yapmıştır.

Avusturya'dan Der Standard ise, "komşudaki" ekonomik tabloyu yorumlamıştır. Gazete, Almanya'nın çalışma ve sosyal yardım yasalarında tarihinin en köklü reform paketini hayata soktuğu bir sırada, açıklanan işsizlik rakamlarını "iyi bir başlangıç değil" diye değerlendirmiştir. "Acı ilacı içmek tek çare" diyen gazete,

⁴⁰⁵ Cia The World Factbook 2005 rakamları.

ekonomik reformların halen çok sayıda Alman tarafından benimsenmediğini; kamu harcamalarındaki kesintilere genelde karşı çıktığını yazmıştır.⁴⁰⁶

Almanya'nın bir türlü çözülemeyen en büyük sorunu işsizliktir. Partilerin seçim programlarında da ilk sırayı işsizlik politikaları ve söylemler almaktadır. Sosyal Demokratlar ve Yeşiller bazı mali düzeltmeler yaparak şimdiye kadar uyguladıkları istihdam piyasası reformuna bağlı kalmak istemektedirler. Sosyal Demokratlar yüksek gelirlilere ek vergi getirmek isterken Yeşiller ve sol ittifak yüksek gelirlilerin vergi oranının artırılmasını istemektedirler. Sol ittifak ile Yeşiller'in ayrıldığı nokta, sol ittifakın, hükümetin istihdam piyasası reformlarına karşı oluşudur. Hıristiyan Birlik partileri ise katma değer vergisini artırarak istihdam yan masraflarını azaltmak niyetinde olduklarını belirtmektedirler.

Son genel seçimlerde, Muhafazakarların seçim kampanyalarında dış politikanın en ateşli konusunu Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği oluşturmuştur. Bilindiği gibi Hıristiyan Birlik partileri Türkiye'ye AB'de yer olmadığı görüşüyle tam üyeliği reddederek, yerine imtiyazlı ortaklık kurulmasını istemektedirler. Sosyal Demokratlar ve Yeşiller ise Türkiye'ye tam üyelik perspektifinin korunmasından yanadırlar. Hür Demokratlar ise tam üyeliğe şu an için ne Türkiye'nin ne de AB'nin hazır olduğunu düşünmektedirler. Ancak Hür Demokrat Parti, Birlik partilerinin katı tutumunu da eleştirmektedirler. 15 yıl sonra ne olacağını şimdiden söylenemeyeceğini düşünen liberaller, müzakerelerin ucunun açık olması gerektiğini de özellikle vurgulamaktadırlar.

Öne çıkan bir başka dış politika konusu ise Almanya'nın BM Güvenlik Konseyi'nde daimi üyelik çabalarıdır. Sosyal Demokratlar ile Yeşiller bu yönde çabaların sürdürülmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Liberaller bunun ikincil önemde bir konu olduğunu düşünmekte, sol ittifak ise BM'de daimi üyeliği reddetmektedir.

İç güvenlik konusunda ise partiler arasında derin görüş ayrılıkları mevcuttur. Hıristiyan Birlik partileri polis ve istihbarat birimlerinin ortak bir terörle mücadele veri bankasına sahip olmasını, ayrıca genetik veriler ile parmak izinin kullanılmasını savunmaktadırlar. Liberaller ise DNA analizlerinin kullanılmasının yaygınlaştırılmasını kesin bir dille reddetmektedirler. Yeşiller de bu konuda liberaller

⁴⁰⁶ Die Welt Gazetesi "İşsizliği Tartışan Almanya" başlıklı haberden alınmıştır, 6 Ocak 2005

gibi düşünmekte, ilave olarak telefon dinleme imkanlarının sınırlandırılmasını savunmaktadırlar. Bu konuda Sosyal Demokratlar'ın tutumu ise Avrupa çapında polis ve adalet alanında veri alışverişinin güçlendirilmesi gerekliliğidir.

Partilerin göç konusuna bakışlarında ise önemli nüanslar vardır. Sosyal Demokratlar göçün sınırlandırılmasını, ancak Almanya'da yasal yollardan yaşayan göçmenlerin entegrasyonunun iyileştirilmesini istemektedirler. Yeşiller göçmenlerin Alman vatandaşlığına geçişinin kolaylaştırılmasını, çifte vatandaşlık konusunda daha cömert olunmasını savunmaktadırlar. Hıristiyan Birlik partileri göçün daha da sınırlandırılmasını savunurken liberaller göçmenlerle ilgili mevcut hukuki düzenlemelerin aynen korunmasından yanadırlar. Sol ittifak ise aktif bir entegrasyon politikasına öncelik verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

SPD seçimler öncesinde, öncelikle hem globalleşen bir ekonominin hem de yaşanan bir toplumun taleplerine doğru cevapları verdiğini düşündüğü "Agenda 2010" reform politikasını sürdürmek istemiştir. Buna gerek iş piyasası için, gerekse Almanya'nın bir yatırım üssü olması için ivme kazandırılmasının yanı sıra, sosyal devletin vatandaşların da sorumluluğunu vurgulayacak ölçüde modernleştirilmesi dahildir. Bu bağlamda geçtiğimiz yıllarda işsizlere yapılan devlet yardımları sınırlandırılmış ve hastalık durumunda şahıs payları artırılarak, özel emekliliğe devlet teşviki başlatılmıştır.

Sosyal politika alanında ise SPD sağlık sigortasını bundan böyle de gelirle doğru orantılı fakat ilk kez devlet memurları ile serbest meslek sahiplerinin de dahil edildiği bir "vatandaş sigortasına" dönüştürmeyi tasarlamaktaydı. Vergi politikasında ise SPD yüksek gelir gruplarının (yıllık en az 250.000 EUR) vergilerini artırarak, elde edilecek geliri eğitim ve araştırma alanına aktarmak istiyordu. İş güvencesinin kısıtlanmasına ise karşı çıkan SPD, bunun yerine tüm eyaletlerde geçerli olacak tek asgari ücret uygulaması gerektiğini düşünmektedir. Sosyal Demokratlar çocuklarını büyütme isteğiyle işlerine ara vermek zorunda kalan ebeveynleri bir yıl boyunca gelirinin %67'si oranında ancak 1.800 Euro'yu geçmeyecek bir yardımla desteklemek görüşündedir. Bunların yanı sıra SPD 10.000 okulu tam güne çevirmeyi ve toplam 23.000 yeni ana okulu kontenjanı yaratmayı planlamıştır.

Dış politikada ise SPD Almanya'nın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne daimi üyelik hedefine bağlı kalmayı ve Türkiye ile Avrupa Birliği üyelik müzakerelerinin başlatılmasını savunmuştur.

Gerhard Schröder ve Angela Merkel, seçimlerden iki hafta önce, televizyonlardan naklen yayımlanan bir tartışma programında karşı karşıya gelmiş, Angela Merkel, *“Türkiye'ye tam üyelik sözü vermenin ve daha sonra bu sözü yerine getiremeyecek bir pozisyonda olmanın, sorumsuzca bir davranış olacağını”* söylemiştir. Gerhard Schröder ise Merkel'i, Türkiye konusunda dar görüşlü olmakla suçlamıştır. Ayrıca Schröder, tartışma sırasında Merkel'e hitaben, *“Büyük bir yanlış yapıyorsunuz, Türkiye'yi Avrupa Birliği'ne taşımanın siyasi önemini anlamıyorsunuz”* ifadelerini kullanmıştır.⁴⁰⁷

Yine Kasım 2004 tarihinde Mecliste konuşma yapan Schröder: *“Her şeyden önemlisi, kendi siyasi ve ekonomik çıkarlarımız açısından da bu önemli. Bölgedeki duruma bir bakın. İran'a, Güney Kafkaslar'a, Irak'a... Hiç birimiz İsrail-Filistin sorununun ne zaman çözüleceğini bilmiyoruz. Sorunlarla dolu bir bölgede Batı'ya yönelik bir istikrar unsuru olarak Türkiye'nin desteklenmesi Almanya'nın ulusal çıkarlarına çok büyük katkı sağlayacaktır.”* sözleri ile Türkiye'nin AB sürecine kesin ve net olarak destek vermiştir.⁴⁰⁸

Avrupa politikasında SPD, Birliğin ortak dış ve güvenlik politikası ile devletler birliğinin modernizasyonu çerçevesinde AB kurumlarının ve karar süreçlerinin reformunu desteklemektedir. Parti ayrıca Almanya'nın barışın güvence altına alınması ve çatışmaların önlenmesine yönelik angajmanının da devamından yanadır. Dünya çapındaki yoksulluğun azaltılmasını ise asli görevlerinden saymaktadır: Bu amaçla Birleşmiş Milletler'in “Eylem 2015” (Aktion 2015) programına katkısını, Almanya'nın kalkınma işbirliği için sağlayacağını açıkladığı devlet payını 2015 yılına kadar gayrisafi yurtiçi hasılasının %0,7'si oranına yükselterek gerçekleştirmeyi öngörmüştür. Schröder erken genel seçim kararıyla reform politikasında halkın büyük çoğunluğunun desteğini garanti altına almayı amaçlamış olmasına rağmen

⁴⁰⁷ BBC Televizyon Kanalının resmi WEB sitesinde yayınlanan haberdan alınmıştır. Bkz.: http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2005/09/050905_germany.shtml

⁴⁰⁸ Hürriyet Gazetesinin 24 Kasım 2004 tarihinde resmi internet sitesinden verdiği haberdan alınmıştır. Bkz.: <http://www.hurriyetim.com.tr/haber/24.11.2004>

seçimlerden partisi az bir farkla başarısız olarak çıkmıştır. Bu seçimler genel başkanlık döneminin de sonu olmuştur.

Diğer yandan CDU/CSU 2005 yılı genel seçimlerini “Almanya için yön belirleyici bir karar” olarak görmüşlerdir. CDU/CSU adayı Angela Merkel seçimlerden galip çıkmaları durumunda “işe öncelik” sloganı altında iş piyasasına esneklik getirmeyi vaat etmiştir. Örneğin küçük ölçekli işletmelerde işe yeni başlayanlar için iş güvencesi yasaının işletilmemesini istemektedirler. Ayrıca bürokratik işlemleri kolaylaştırarak yabancı yatırımcılar için Almanya’yı daha cazip hale getirmeyi planlamaktadırlar. CDU/CSU vergi sistemini sadeleştireceğini, en düşük %12 ile en yüksek %39 arasındaki vergi dilimleriyle vergi indirimi sağlayacağını, ancak buna paralel olarak vergi kolaylıklarında sınırlamalara gidileceğini ifade etmektedir. Katma değer vergisi ise %16’dan %18’e çıkartılacak, buna karşın işsizlik sigortası payı %6,5’den %4,5’e düşürölmek suretiyle maaşlardan yapılan kesintilerin hafifletileceğini vaat etmişlerdir. şirketlerin vergilendirilmesinin de tümüyle yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşönen CDU/CSU, şirketlere yönelik geniş kapsamlı bir vergi reformunun ilk adımı olarak kurumlar vergisini %22’ye düşürmeyi planlamaktadırlar. Yasal sağlık sigortasında ise, Birlik partileri gelir düzeyine bağlı olmayan bir sağlık primi uygulamasına geçilmesini öngörmektedirler. CDU/CSU seçim öncesi, aile kurumunu teşvik amacıyla ailelerde fert başına 8.000 Euro'luk geliri vergiden muaf kılacağını ve ebeveynler için emeklilik sigortası priminin azaltılacağını duyurmuştur.

Dış politikada CDU/CSU Avrupa Birliği’nin genişletilmesine artan bir şüpheyle yaklaşmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’nin Avrupa Birliği üyeliğine karşı olduklarını da defalarca ifade etmişlerdir. Bunun yerine Avrupa Birliği’nin Türkiye’ye “ayrıcalıklı üyelik” statüsü vermesini savunmuşlardır. CDU/CSU Avrupa İstikrar ve Büyüme Pakti’nin daha dar yorumlanmasından yanadır. Almanya’nın NATO ve Birleşmiş Milletler gibi çok taraflı kuruluşlardaki yerini destekleyen Birlik partileri, milenyum hedefi olarak nitelendirilen kalkınma işbirliğine Almanya’nın katkısını 2015 yılına kadar gayri safi yurtiçi hasılasının % 0,7’sine kadar yükseltmeyi öngörmektedir.

İttifak 90/Yeşiller Partisi de eski koalisyon ortakları SPD gibi “vatandaş sigortası”nı desteklemekte ve “Agenda 2010” reform programının sürdürölmesini

istemektedirler. Parti programı yenilenebilir enerjilere yatırımların güçlendirilmesini öngörmektedir. Bunun ötesinde Yeşiller özel mülkiyete varlık vergisi konulmasını savunmaktadır. Parti çevre vergisinin devamından, tarım ve kömüre sağlanan sübvansiyonların ise kaldırılmasından yanadır. SPD gibi İttifak 90/Yeşiller de Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliğini desteklemektedirler.

FDP'nin seçim programının ana hatları ekonominin liberalleştirilmesi ve vergi sisteminin sadeleştirilmesinden oluşmaktadır. Şirketler için kurumlar ve gelir vergisinin en fazla %25 oranında olmasını, sanayi vergisinin ise tamamen kaldırılmasını öngörüyorlardı. Liberaller, sağlık sigortasının özelleştirilerek, vatandaşların tümünün asgari bir bazdan sigortalanmasının zorunlu olmasını, diğer yandan özel emeklilik sisteminin de geliştirilmesini istemektedirler.

Sol Partisi/PDS özellikle işçilerin haklarını güçlendirmek istemektedir. Önceki hükümetin iş piyasasında gerçekleştirdiği reformlara karşı çıkarak, yasal asgari ücret uygulamasının getirilmesini ve işsizlik parasının artırılmasını savunmaktadır. Yüksek gelir düzeyine sahip kişilerin üst vergi diliminin %42'den %50'ye yükseltilmesini, varlık vergisinin yeniden konulmasını, borsa ve döviz gelirlerinin vergilendirilmesini amaçlamaktadırlar.

2.3.9. Son Genel Seçimlerin Ülke ve Eyaletler Çapında Sonuçları

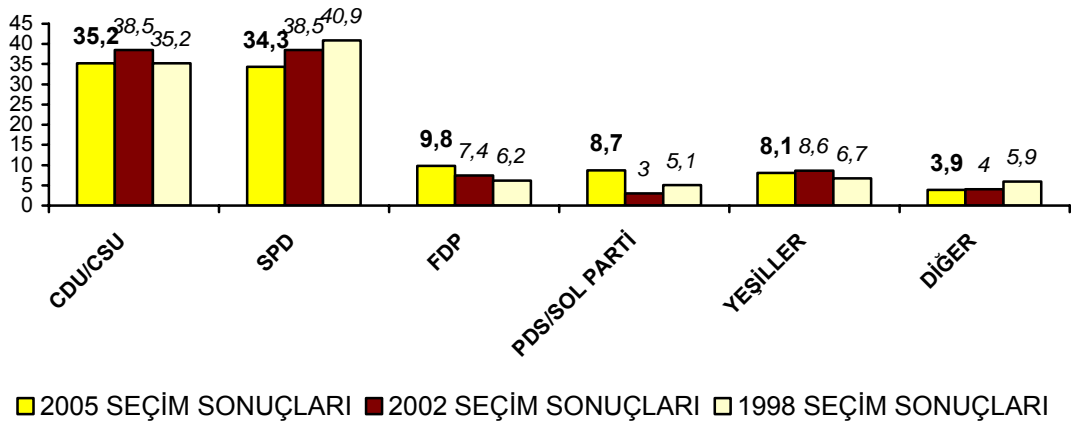
18 Eylül 2005 tarihinde gerçekleştirilen seçimler anayasada öngörülen dört yıllık yasama döneminin aksine hükümetin göreve gelmesinin üçüncü yılında yapılmıştır.⁴⁰⁹ Eski Başbakan Gerhard Schröder (SPD), hükümetin iki eyalet seçiminde de yenilgiye uğramasından sonra erken genel seçim prosedürünü başlatmıştır.

Anayasa hükümlerine göre meclisin kendisini feshetmesi mümkün olmadığından, erken genel seçimlerin yapılabilmesi için Başbakan Schröder'in 1 Temmuz 2005 tarihinde güven oylamasına giderek oylamayı kaybetmesi gerekiyordu. Bunun gerçekleşmesi üzerine Cumhurbaşkanı Horst Köhler, 21 Temmuz 2005 tarihinde meclisi feshetmiş ve erken genel seçim kararını açıklamıştır.

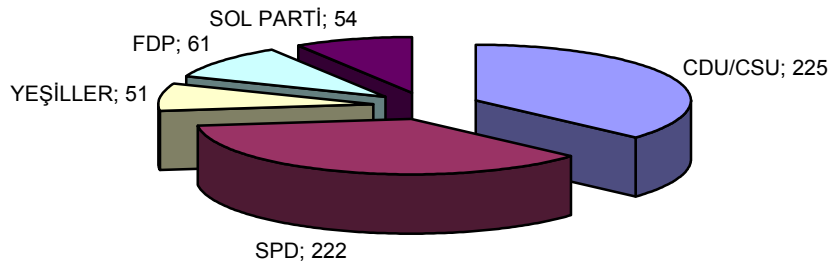
⁴⁰⁹ Almanya'nın Ankara Büyükelçiliği resmi WEB sitesinden alınmıştır.

Seçimlere toplam 25 siyasi parti katılmıştır. Seçim sonuçlarında ise meclis toplam 613 koltuktan oluşmuştur. Ayrıca son genel seçimlerde 600 bin Türk kökenli vatandaşın da içinde bulunduğu toplam 61,9 milyon seçmenin oy hakkı bulunmaktaydı.⁴¹⁰

Son üç seçime bakıldığında ise (1998-2002-2005) aslında partiler açısından durumun pek değişmediği, CDU/CDS ve SPD rekabetinin devam ettiği, hatta ülke çapında birinci parti olan CDU/CDS'nin bazı eyaletlerde SPD'nin çok gerisinde kaldığı rahatlıkla görülmektedir. Aşağıdaki grafiklerde, Almanya geneli ve eyaletler bazında partilerin aldıkları oy oranları görülmektedir.

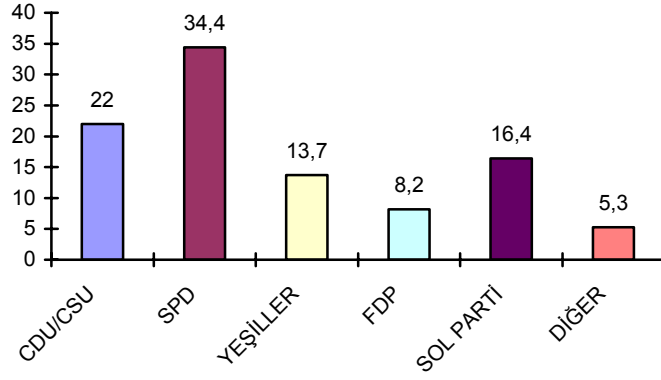

Şekil 2.26: Almanya'da son üç genel seçimin karşılaştırmalı sonuçları

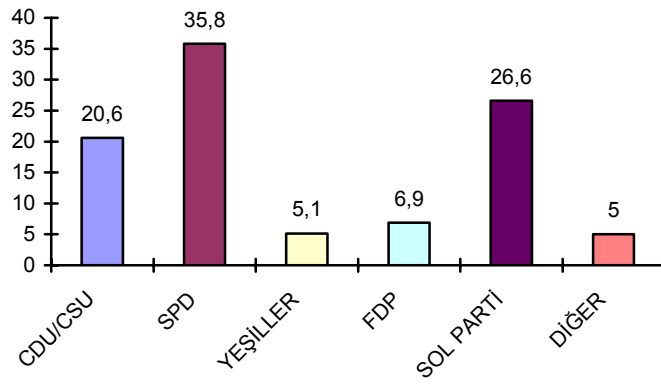

Şekil 2.27: Son seçimlerde partilerin mecliste temsil edilme sayıları

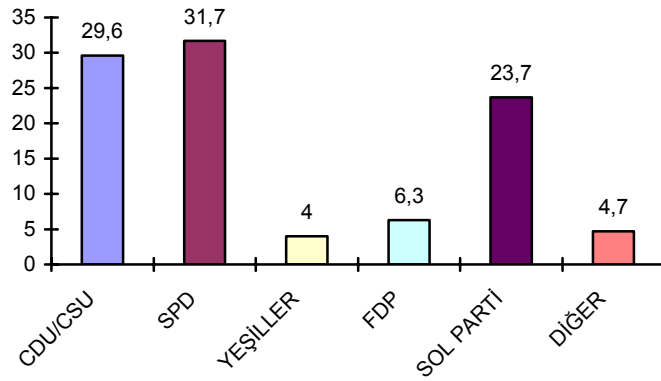
⁴¹⁰ BBC televizyonunun "Germany Turks" adlı haberinden alınmıştır. 5 Eylül 2005
Bkz.:http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2005/09/050916_germany_turks.shtml

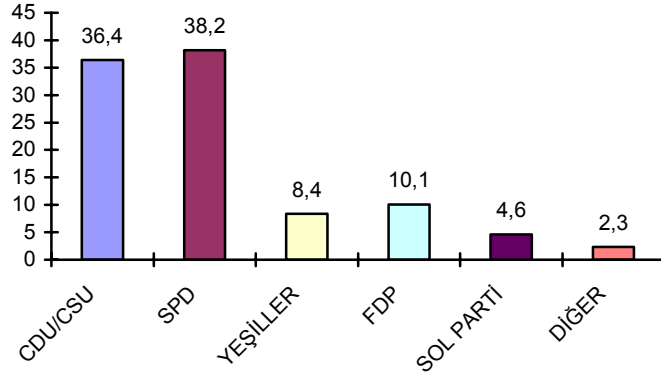
Şekil 2.28: Berlin eyaleti seçim sonuçları

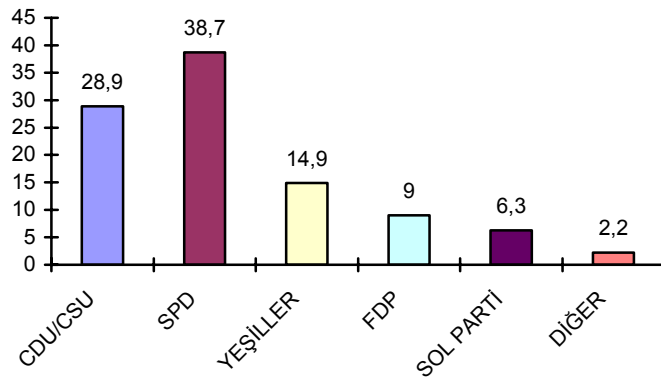
Şekil 2.29: Brandenburg eyaleti seçim sonuçları

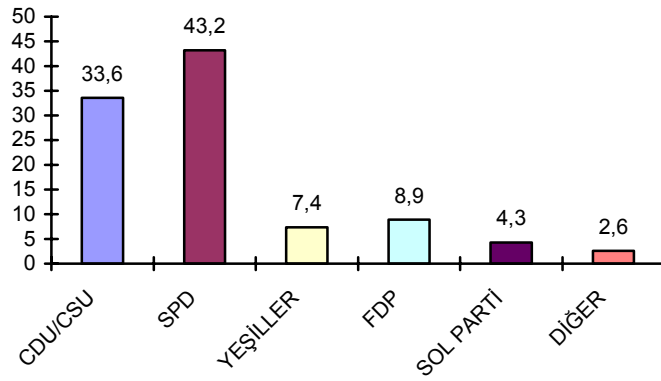
Şekil 2.30: Mecklenburg-Vorpommern eyaleti seçim sonuçları

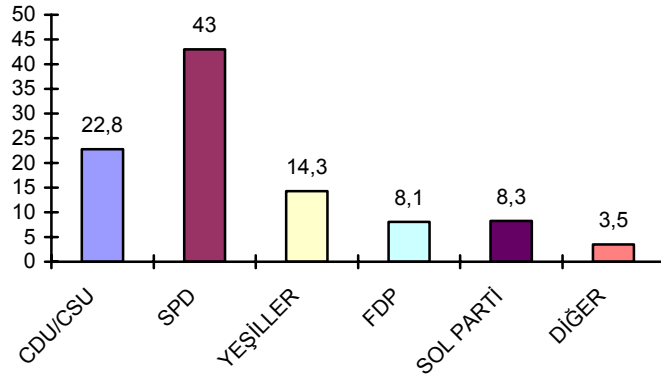
Şekil 2.31: Schleswig-Holstein eyaleti seçim sonuçları

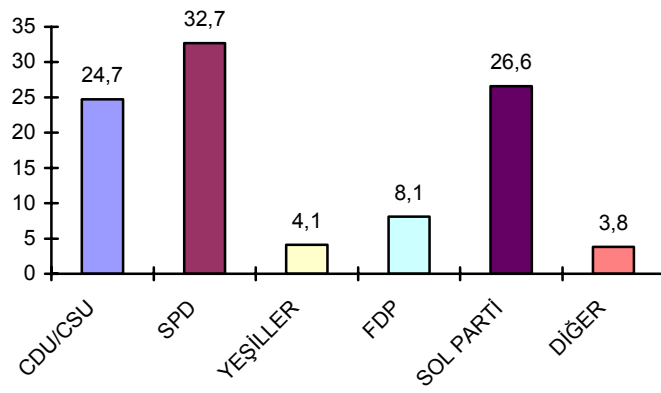
Şekil 2.32: Hamburg eyaleti seçim sonuçları

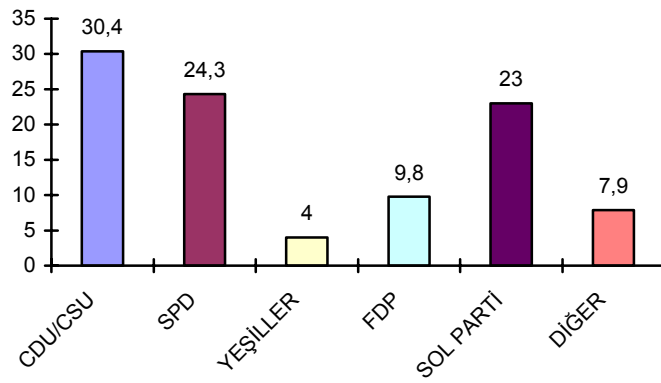
Şekil 2.33: Aşağı Saksonya eyaleti seçim sonuçları

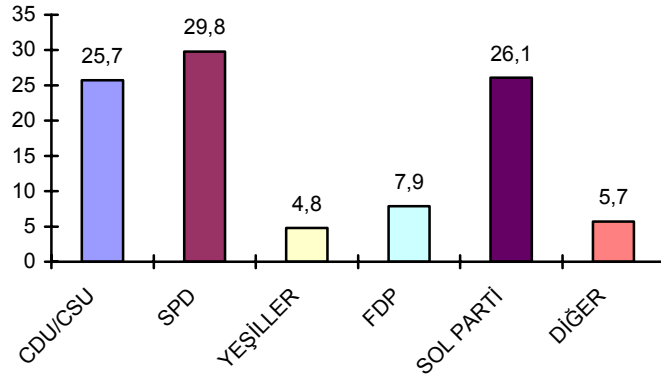
Şekil 2.34: Bremen eyaleti seçim sonuçları

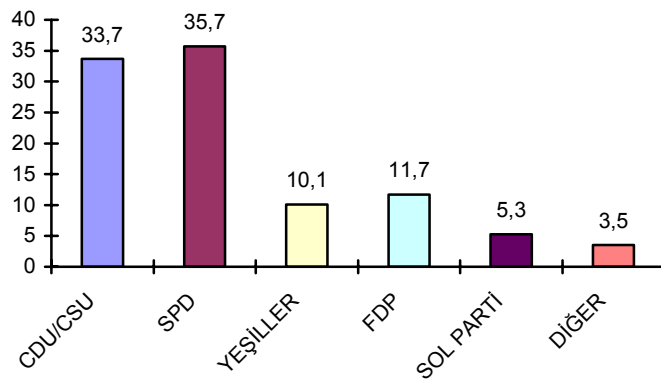
Şekil 2.35: Saksonya-Anhalt eyaleti seçim sonuçları

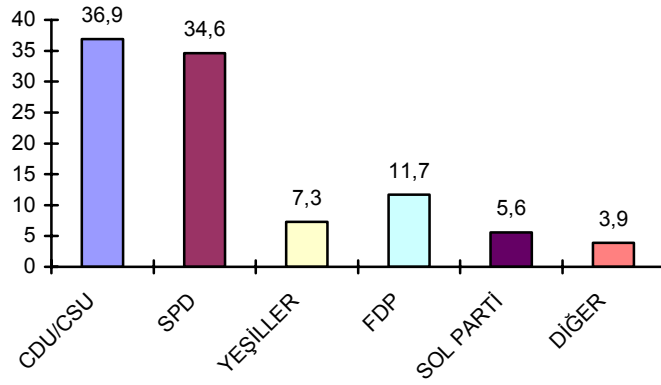
Şekil 2.36: Saksonya eyaleti seçim sonuçları

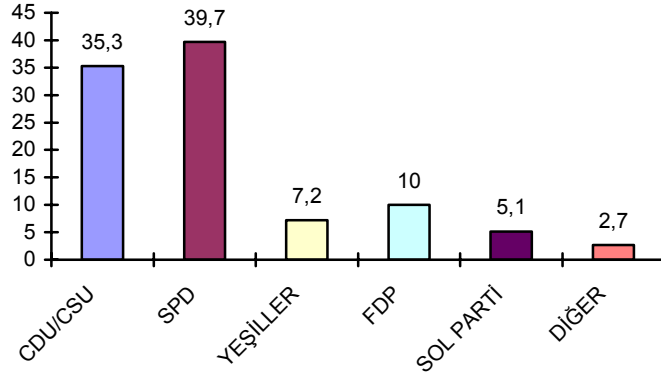
Şekil 2.37: Thüringen eyaleti seçim sonuçları

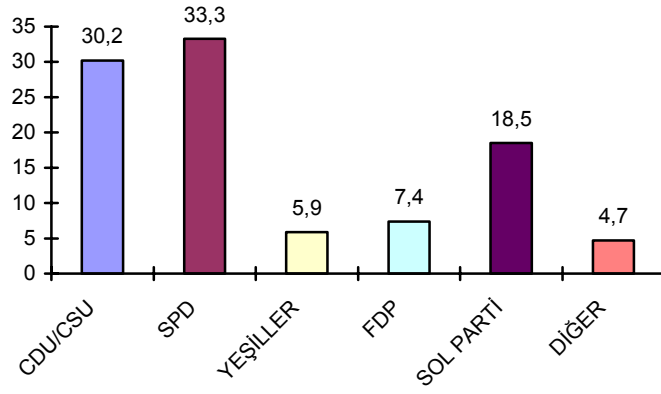
Şekil 2.38: Hessen eyaleti seçim sonuçları

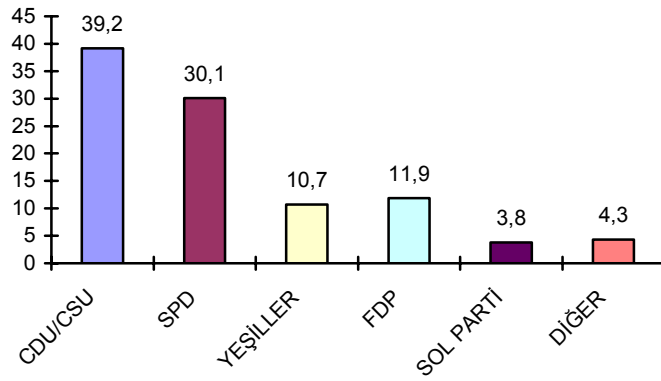
Şekil 2.39: Rheinland-Pfalz eyaleti seçim sonuçları

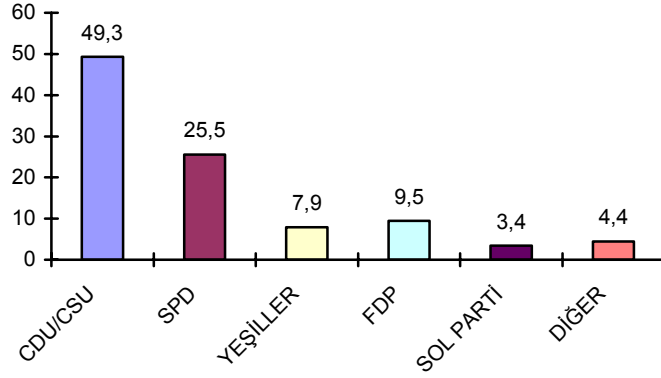
Şekil 2.40: Kuzey Ren-Westfalya eyaleti seçim sonuçları

Şekil 2.41: Saarland eyaleti seçim sonuçları

Şekil 2.42: Baden-Württemberg eyaleti seçim sonuçları

Şekil 2.43: Bavyera eyaleti seçim sonuçları

2.3.10. Son Seçimler ve Türkler

Seçimlerde değişik partilerin listelerinde yer alan Türk kökenli adayların toplam sayısı 26 olmuştur. Alman Federal Meclisi'ne ilk giren Türk kökenli milletvekilleri 1994 yılında Sosyal Demokrat Parti'den (SPD) Leyla Onur ve Yeşiller partisinden Cem Özdemir olmuştur. Her ikisi de, sadece iki yasama dönemi bu görevi yapmışlardır. 1998'de Yeşiller Partisinden Ekin Deligöz milletvekili olmuş ve onu 2002 yılında Sosyal Demokrat Parti'den Lale Akgün takip etmiştir.

Bu erken seçimlerde ise ilk kez 5 Türk kökenli milletvekili, Federal Meclis'e seçilmeyi başarmıştır. Bunlar, Yeşiller partisinden üçüncü kez milletvekili seçilen Ekin Deligöz, Sosyal Demokrat Parti'den Lale Akgün,(Köln'deki seçim bölgesinden doğrudan aday statüsünde seçilmeyi başardı.) iki partinin oluşturduğu Sol Parti-PDS'nin Berlin listesinde 4. sıradan 'Bağımsız aday' statüsünde milletvekili seçilmeyi başaran yeni milletvekilleri Prof. Hakkı Keskin (Daha önce de 1993–1997 yılları arasında Hamburg Eyalet Senatosu'nda Sosyal Demokrat Parti'den bir dönem milletvekili olmuştu.) ve Sol Parti'nin diğer iki milletvekili; Kuzey Ren Vestfalya eyaletinden, eyalet listesinden 6. sıradan seçimi kazanan Hüseyin Aydın (Kendisi bir sendikacıdır.) ve 7. sıradan seçimi kazanan Sevim Dağdelen'dir. (Sol eğilimli Türk derneklerinde uzun süre çalışmıştır.)⁴¹¹

⁴¹¹ Aktan Mehmet'in haberi, DW Tv, Berlin, 20 Eylül 2005.
http://www2.dw-world.de/turkish/Wahlen_in_Deutschland/

Seçim sonuçları Türkiye’de de geniş yankı bulmuştur. Milliyet Gazetesinin seçim sonucunda yapmış olduğu erken yorumlar çok umut vericidir. Şuan itibariyle seçilen Türk kökenli milletvekillerinin tutumlarını değerlendirmek mümkün değil.⁴¹²

Şekil 2.44: Milliyet Gazetesinin 20 Eylül 2005 tarihli manşeti

2.3.11. Yargı

ABD gibi bazı başka federal devletlerden farklı olarak Almanya'da bütün bidayet, istinaf ve ilk temyiz mahkemeleri eyalet düzeyinde, temyiz mercii ise federal düzeydedir. Federal mahkemeler eyalet mahkemelerinin ulusal yasaları aynı biçimde uygulamasını sağlar. En yükseği Federal Temyiz Mahkemesi olan genel hukuk ve ceza mahkemelerinden başka idare, iş, sosyal güvenlik ve vergi konularıyla ilgili dört mahkeme sistemi daha vardır.⁴¹³ Federal Anayasa Mahkemesi yada Bundesverfassungsgericht, yargıçların yarısı Bundestag tarafından öbür yarısı da

⁴¹² Milliyet Gazetesi, 20 Eylül 2005

⁴¹³ “İşte Almanya” a.g.e.,s.134-139

Bundesrat tarafından seçilir. Yargının birincil dayanağı yasalar ve tüzüklerdir, ancak hukuk kurallarının yorumlanmasında teamül de önemli rol oynar.⁴¹⁴

2.3.12. Eğitim

Eğitim Almanya’da, pek çok ülkede olduğundan daha büyük önem taşımaktadır. Almanya’da eyalet sistemine dayalı bir yönetim biçiminin gereği olarak federatif bir eğitim politikası izlenmektedir. Eğitim ve öğretim eyaletlerin sorumluluğuna bırakılmıştır. Ancak, genel ilke ve amaçlar ile temel konularda federal düzeyde birliktelik sağlanmıştır. Bütün eyaletlerde eğitim sisteminin yönetim ve denetiminde söz sahibi olan üç makam bulunmaktadır.⁴¹⁵

1. İlgili eyaletin eğitim bakanlığı
2. Valilik
3. Kent (veya birim) eğitim yöneticiliğidir.

Bütün Almanlar için 6-18 yaşları arasında eğitim zorunlu ve parasızdır. Gençlerin çoğu 15-16 yaşlarından başlayarak okul programının yanı sıra mesleki eğitim programı izler. Eğitim sistemi beş aşamalı bir yapıdan oluşur. Okul öncesi eğitim (Elementarbereich), ilköğretim (primarbereich), ortaöğretim birinci basamak (sekundarbereich I), ortaöğretim ikinci basamak (sekundarbereich II) ve yüksek öğretim (tertiärerbereich).⁴¹⁶

Okul öncesi eğitim (Kindergarten) üç yaşından başlayabilir. Altı yaşında bütün çocuklar dört yıllık ilkokula (Grundschule) başlar. Yaklaşık yarısı 15-16 yaşına değin eğitimini Hauptschule denen ortaöğretim kurumlarında sürdürür; bu yaşta bir meslek okuluna (Berufsschule) ayrılarak okuldaki derslerinin yanı sıra mesleki eğitim de görmeye başlar. Çocukların yaklaşık üçte biri ilkokuldan sonra uygulamaya dönük eğitim veren ortaöğretim kurumlarına (Realschule) gider ve aldıkları sertifikayla Fachschule'ye (teknik veya özel alanlarda eğitim veren yüksekokul) devam eder.

⁴¹⁴ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.10

⁴¹⁵ Sözer Ersan DoçDr., “Üç Avrupa Ülkesinde Eğitim-Almanya, Danimarka ve Fransa Eğitim Sistemleri”, Anadolu Üniversitesi Yay., Eskişehir, 1997, s.4

⁴¹⁶ Sözer Ersan DoçDr., a.g.e., s.5

İlkokuldan sonra çocukların dörtte biri Gymnasium denen dokuz yıllık ortaöğretim kurumlarına gider ve olgunluk sınavını geçtikten sonra üniversiteye girmeye hak kazanır. Bugün ülkede bulunan az sayıdaki Gesamischule, genel eğitim veren ve üçlü sistem dışında bir seçenek olarak düşünülen ortaöğretim kurumlarıdır.⁴¹⁷

Almanya'nın dünyaca ünlü saygın üniversiteleri, hızla artan öğrenci sayısı ve değişen toplumsal koşulların etkisiyle çok ciddi sorunlarla karşılaşmıştır.⁴¹⁸ Üniversitelerin kapasitelerini çok aşan bir yük taşımak zorunda kalması öğrencilerin istedikleri gibi bir üniversiteden öbürüne geçerek öğrenim sürelerini istedikleri kadar uzatma özgürlüğünün de sınırlanmasına yol açmıştır. Buna rağmen eğitim ve sanayi arasındaki diyalog ortamı istenilen kalitede işgücü yetiştirilmesini sağlanmıştır. Dünyada, eğitim sistemi olarak ele alındığında, Alman eğitim sistemi en üst düzeyde ki eğitim sistemleri arasında gösterilmektedir.

Halen Almanya'da 90 üniversite ve 190 meslek yüksek okulu vardır. Bu okullarda 2001 yılı başında 494.000 kişi çalışıyordu. 160.000'i bilimsel kimlikli personelden oluşmaktaydı ki bunlarında 38.000'i profesördür.⁴¹⁹

Ayrıca hiçbir ülkede Almanya'da olduğu kadar, Türk üniversite öğrencisi yoktur. 23600 öğrenciyle yabancı öğrenciler arasında en büyük grubu Türkler oluşturmaktadırlar. Bu öğrencilerin çoğunluğu ise liseyi Almanya'da bitirmiş olmasına rağmen içlerinden 5100'ü liseyi Türkiye'de bitirerek Almanya'ya gelmiştir.⁴²⁰

2.3.13. Sağlık ve Sosyal Güvenlik

Almanya'daki sağlık ve sosyal yardım hizmetleri dünyanın en gelişmiş ve kapsamlı sistemlerinden biridir. Sağlık, kaza, emeklilik sigortaları gibi çeşitli sosyal güvenlik programları ilk kez 1880'lerde yasal düzenleme konusu olmuş ve Alman

⁴¹⁷ Almanya'da ki eğitim sisteminin detayları için bkz.: İşte Almanya, Almanya Dışişleri Bakanlığı Yay., Germany, 2003, s. 312-327

⁴¹⁸ Almanya'nın en eski üniversitesi 1386'da kurulan Heidelberg'dir.

⁴¹⁹ İşte Almanya, a.g.e., s.331 (2003 yılı itibarıyla)

⁴²⁰ Bkz.: Almanya'nın Ankara Büyükelçiliği resmi WEB sitesi -<http://www.ankara.diplo.de/tr/>

sistemi başka ülkeler tarafından da örnek alınmıştır. Bugün itibariyle Almanya'da nüfusun %90'ı sosyal güvenliğin koruması altındadır.⁴²¹

Sağlık ve emeklilik sigortası belli bir gelir düzeyinin altındaki bütün işçi ve memurlar için zorunludur. İş yasası işçi ile memur arasında kesin bir ayırım yapar. Yüksek maaşlı memurların ve kendi hesabına çalışanların neredeyse hepsi, hükümet programları kadar geniş kapsamlı özel sigortadan yararlanır. Federal Almanya sağlık hizmetlerine en yüksek oranda kaynak ayıran ülkelerden birisidir. Bütün sağlık harcamalarının yüzde 90'ını sigorta karşılar. Sağlık hizmetlerinin düzeyi yüksektir. Kırsal alanlara yaygın hizmet götürülmüştür.⁴²²

Kaza ve emeklilik sigortaları sağlık ve tıbbi bakım programlarına bağlanmıştır. Diğer sosyal yardımlar arasında savaş, dul ve yetimleriyle çiftçilere yönelik programlar, işsizlik sigortası, çocuklu ailelere, ayrıca savaşta sakatlanmış asker ve sivillere yapılan ödemeler yer alır.

Servet dağılımının öbür sanayileşmiş ülkelerden daha sağlıklı olduğu Federal Almanya, yaşam düzeyi açısından dünyada ilk sıralarda gelir. Devlet etkili politikalarla tasarrufu özendirir. Vergi gelirlerinin önemli bir bölümünü dolaylı vergiler ve katma değer vergisi oluşturduğundan vergi yükünün büyük bölümünü düşük ve orta gelir grubu taşır. İşçi ve memur maaşları yeterli düzeydedir. Üst düzey yönetici gelirleri ise çok daha yüksek olmakla birlikte bu fark ABD ve İngiltere'deki kadar büyük değildir.

2.3.14. Kültürel Yaşam

Almanya ikiye bölündüğünde ülkenin daha eski tarihsel bölgeleri üzerinde kurulan Federal Almanya zengin kültürel mirastan daha büyük bir pay almıştır. Roma, ortaçağ romanest ve Alman barok mimarisinin anıtsal ürünleri gibi birçok büyük kütüphane, arşiv, tiyatro ve gösteri salonu da sınırları içinde kalmıştır. Buna karşılık Luther'in Wartburg'u, Goethe'nin Weimar'ı, Bach'ın Leipzig'i Doğu Almanya'da bulunmaktaydı. Sanat hazinelerinin büyük bölümü de Doğu Berlin'deki

⁴²¹ İşte Almanya, a.g.e., s.146-155

⁴²² Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.13.

Pergamon Müzesi ve Dresden'deki Zwinger ve Semper Galerisi gibi müzelerdeydi. Bölünmeden sonra Doğu'daki kültür varlıklarının pek çoğu Batı'ya aktarılmıştır. Sanatçılar, yazarlar da Batı'ya yerleşmiştir. Yayınevleri gibi kurumlar Batı'da yeniden örgütlenmişlerdir.

Kırk yıllık siyasal ayrılığa karşın Alman kültürü ve sanatı bir bütünü oluşturmuştur.⁴²³ Alman sanatı dört yüzyıldır devlet ve çeşitli düzeyde yönetimler tarafından desteklenmekte ve korunmaktadır. Bugün Almanya'da federal hükümetin sübvansiyon sağladığı yüzlerce tiyatro vardır. İzleyici kitlesi aydınlarla veya seçkinlerle sınırlı değildir. Almanya'da tiyatroya veya operaya gitmek başka ülkelerde sinemaya gitmek gibidir. Bütün büyük kentlerde en az bir senfoni orkestrası bulunur, her hafta pek çok konser ve resital verilir. Küçük kent ve kasabalarda bunların sayısı kısmen daha azdır.

Şekil 2.45: Berlin'de Brandenburg Kapısı

Şekil 2.46: Eski Heidelberg Köprüsü

Yeni yaşam biçimleri Almanya'nın bölgesel ve kırsal sanat geleneğini, eğlence biçimlerini ve göreneklerini olduğu gibi sürdürmesine izin vermemiştir. Ancak ülkenin güneyinde yavaş yavaş çağdaş yaşam biçimine geçilirken gelenekler yok olmamış, eski ve yeni bir uyum içinde yan yana gelmiştir. Yukarı Bavyera'da tahta oymacılığı, keman ve silah yapıcılığı bütün ekonomik güçlüklerle karşın sürmektedir. Ustalar uğraşlarının önemine inanmaktadırlar. Bunların yanında halk şenlikleri yaygın ve dünya çapında ünlüdür. Güneyde yüzlerce kasaba ve köy Otuz Yıl Savaşları'nın anısına XVII. yüzyıl giysileriyle geçitler düzenler.

⁴²³ Avusturya, İsviçre ve Liechtenstein de aynı geleneği paylaşırlar. Sanat ve edebiyatta "Alman" nitelemesi siyasal sınırları aşmaktadır. Avusturyalı besteci Gustav Mahler ve İsviçreli oyun yazarı Friedrich Dürrenmat Alman kültür geleneği içinde yer alır.

Federal Almanya kültürel, eğitsel ve bilimsel birikime kamu fonlarıyla destek sağlayan kurumlara büyük önem vermiştir. Dünya kamuoyuna Alman kültürünü, yaşam biçimini ve dilini tanıtmaya, Alman halkını da başka kültürler konusunda bilgilendirmeye yönelik geniş bir kurumsal ağ bulunmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerle eğitim ve kültür bağlarının kurulmasına özellikle ağırlık verilir. Sanayileşmemiş ülkelere teknoloji ve sermaye yardımıyla bulunan Almanya, bu ülkelerin öğrenci gönderdiği başlıca eğitim merkezlerinden biri haline gelmiştir. Kültür kurumları arasında Münih'teki Goethe enstitüsü ayrı bir yer tutar. 1951'de kurulan enstitünün bütün dünyaya yayılmış şubeleri, Almanca dil okulları ve kütüphaneleri vardır. Enstitü ayrıca sergi, film, müzik ve tiyatro etkinlikleri de düzenler.⁴²⁴

Almanya'da küçüklü büyüklü binlerce müze vardır. Bazısında eşsiz koleksiyonlar veya bilimsel sergiler yer alır; bazısında ise çok özel, küçük nesnelere sergilenir. Büyük müze ve galerilerin en önemlileri Münih'teki Eski Pinakotek, Yeni Pinakotek ve Alman Müzesi, Berlin'deki Pergamon Müzesi ve Prusya Kültür Varlıkları Vakfı'na bağlı müzeler, Nürnberg'deki Germen ulusal Müzesi, Mainz'daki Roma-Germen Merkez Müzesi, Frankfurt am Main'deki Senckenberg doğu Bilimleri Müzesi ve Stuttgart'taki Devlet Galerisi'dir.⁴²⁵

Münih'te Bavyera Devlet Kütüphanesi, Berlin'de Prusya Kültür Varlıkları Vakfı'nın kütüphanesi (eski Prusya Devlet kütüphanesi) bulunmaktadır. Frankfurt'taki Alman Kütüphanesi ülkenin bibliyografya merkezidir. Hannover'deki Teknik Kütüphane yabancı dillerdeki bilim ve mühendislik yapıtlarının çevirilerini de içeren ülkenin en önemli bilim ve teknoloji kütüphanesidir. Heidelberg, Köln, Göttingen, Tübingen ve Münih'in büyük üniversite kütüphanelerinden başka eski yazma, belge ve ilk baskıların toplandığı pek çok koleksiyon vardır. Büyük araştırma kütüphanelerini, ödünç kitap veren eyalet, belediye ve kilise kütüphaneleri tamamlar. Dünya çapında yapılan anketler Alman halkının en fazla kitap okuyan halk olduğunu göstermiştir. Bu istatistiki değere ulaşılmasında, eğitim sisteminin ve ülkede dünyada çapında yapılan kitap fuarlarının da etkili olduğu açıktır.

⁴²⁴ İşte Almanya, a.g.e., s.403-442

⁴²⁵ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.15.

Tarihi ve turistik yapıları ve eserleri çok fazla olan Almanya'da, UNESCO'nun Dünya Kültür Mirası Listesinde yer alan toplam 27 anıt bulunmaktadır. Bunlar:⁴²⁶

1. Aachen Katedrali
2. Speyer Katedrali
3. Würzburg Sarayı
4. "Wies" Hac Kilisesi (Steingaden, Yukarı Bavyera)
5. Köln yakınındaki Brühl kentinde Augustusburg ve Falkenlust Sarayları
6. Hildesheim Katedrali ve Michaelis Kilisesi
7. Romalılar Döneminden yapılar, Katedral ve Trier Meryem Ana Kilisesi
8. Hansa Kenti Lübeck
9. Potsdam-Sanssouci Saray ve Parkı ve Berlin
10. Eski Sen Benua Manastırı
11. Lorsch ve Altenmünster Manastırı (Worms ile Darmstadt arasında)
12. Rammelsberg maden ocağı ve Goslar'in eski kent merkezi
13. Bamberg'in eski kent merkezi
14. Maulbronn Manastırı (Karlsruhe yakınında)
15. Quedlinburg'un eski merkezi (Doğu Harz)
16. Völklinger demir ocağı (Saarland)
17. Fosil yatakları Grube Mesel (Darmstadt yakınında)
18. Köln Katedrali
19. Weimar ve Dessau'da Bauhaus yapıları
20. Eisleben ve Wittenberg'de Luther Anıtları (Saksonya-Anhalt)
21. Klasik Weimar Wartburg (Eisenach, Thüringen)
22. Berlin Müze Adası
23. Dessau-Wörlitz Bahçeler Bölgesi
24. Konstanz Gölü'nde Manastır Adası Reichenau
25. Essen'de sanayi merkezi Maden Ocağı Zollverein
26. Stralsund ve Wismar'ın eski semtleri
27. Yukarı Orta Ren Vadisi'nde Kültür doğası

⁴²⁶ Kaynak :UNESCO

2.4. Silahlı Kuvvetler ve Güvenlik Politikası

2.4.1. Alman Güvenlik Politikasının Temel Esasları

Almanya günümüz hegemonya mücadelesinde önemli konuma sahip bir ülke olarak, gelenekselleşmiş tutum ve stratejilere sahiptir. gerçekte büyük güçlerde yüksek seviyedeki politik ve stratejik uygulamalarda kısa zamanlı uygulamalara pek rastlanmaz. Almanya tarihi askeri ve ekonomik önemli ve stratejik birikimlere sahiptir. Bu birikimden yenilmez bir armada çıkaran Hitler aynı coğrafya ve tarih unsurlarını kötü kullandığı için büyük bir yıkımın önünü de açmıştır.

Almanya'nın yenilgi aldığı her iki dünya savaşından sonra komşularına kıyasla daha güçlü çıkabilecekken, önceki halinden daha kötü duruma düşmüş olması tarihin ironilerinden biri olarak düşünülebilir. Yenilgi aldığı her iki dünya savaşına hiç girmeseydi, Almanya en azından Avrupa içinde en önde gelen devlet konumuna ulaşabilirdi. Uğramış olduğu iki bozguna rağmen, şimdi ekonomisinin gücüne ve insanların canlılığına dayanarak da yine bu konuma yaklaşmaktadır. Nazi döneminin çöküşü, ülkenin bölünmesi ve Soğuk Savaş hattının merkezinden geçtiği gerçeği, yeni Alman demokrasisinin kurucularını her şeyin üstünde yalnız bir ulusal gidişatın yinelemesinden kaçınmaları konusunda ikna etmiştir.⁴²⁷

Almanya'nın II. Dünya Savaşı'nda çökmesinden sonra, bugünkü Almanya'nın dünya devletler topluluğu arasına tekrar katılabilmesi için yeniden yapılanması gerekmiştir. Bu yapılanma, uluslararası alanda kabul görebilmek için barışa olumlu katkılarda bulunmayı öngörmüştür. Böylece, tarihin acı tecrübelerinden arındırılmış uluslararası bir çevre yaratıp, bölünmüş bir ülkede sosyal açıdan kutuplaşmaya imkan vermeden bir değişim yaratmayı amaçlamıştır.

Bu nedenle, Alman politikası günümüze kadar iki temele oturtulmuştur. Birincisi, NATO ve AB gibi teşkilatlar vasıtası ile Batı ile entegrasyonu, diğeri ise Doğu ile ilişkilerin düzenlenmesidir.

⁴²⁷ Kissinger H., Çev: Evyapan T., "Amerika'nın Dış Politikaya İhtiyacı Var Mı?", Ankara, 2002, s.27-28

Almanya'nın şu andaki güvenlik politikasına hakim olan faktör, çevresinde askeri açıdan bir tehdit unsuru kalmamış olduğu gerçeğidir. Bu nedenle, Almanya'nın güvenliğinin komşularının güvenliği ile birlikte ele alınması gerekmektedir. Almanya açısından bu durumun devam ettirilebilmesi için komşularının da güvenliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle, özellikle Almanya'nın doğusundaki komşularının güvenliklerinin sağlanmış olması Almanya'nın hayati menfaatleri arasında yer almaktadır.

Bu bağlamda, Alman güvenlik ve dış politikasının en önemli hedefi “barışın korunması” olarak ifade edilmektedir. Anayasa bu hedefi kendi öncelikli hedefleri arasında göstererek kuvvetlendirmiştir. Almanya'nın çağdaş güvenlik politikasının üzerine kurulduğu esaslar şu şekilde açıklanmaktadır.

- Alman Halkının özgürlüğü, güvenliği, refahı ve devletin bütünlüğünün korunması,
- NATO'nun güçlendirilmesi,
- AB'de demokrasiyi derinleştirmek ve tüm AB'yi kapsayacak şekilde bütünleşmeyi sağlamak,
- AGİT'in güçlendirilmesi ve güvenliğin işbirliği şeklinde genişlenmesi,
- Tüm dünyada hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına özen göstermek, aynı şekilde BM'yi güçlendirerek dünyada barışını sağlamak,⁴²⁸
- Barışı, önceden görerek kriz önlemleriyle ve gerekli olduğu takdirde krizi önleme tedbirleriyle güvence altına almak.

⁴²⁸ Soğuk Savaş döneminde güvenlik politikası kavramı daha çok askeri ve politik sorunlarla sınırlı kalmıştır. Fakat günümüzde, devletlerin güvenlik politikalarında ekonomi belirleyici rol oynayan faktörlerden biri haline gelmiştir. Bu faktör, Almanya için çok daha fazla önem kazanmaktadır. Almanya bugün dünyada önemli bir ihracat ülkesidir. Bu nedenle dış ekonominin aksaksız olarak yürütülebilmesi, Almanya'nın hayati menfaatleri arasındadır. Çünkü, her ambargo ya da silahlı çatışma Almanya için ekonomik bir kayıp anlamına gelmektedir.

Almanya yukarıda ki maddeler ışığında güvenlik politikasını; siyasi, diplomatik, ekonomik, kültürel ve askeri unsurları içerecek şekilde ele almaktadır. Askeri tedbirlere öncelik verilmemesi gerekliliği düşünülmektedir. Kosova Harbi, bir çatışmanın sona erdirilmesi için alınacak tedbirlerin içerisinde, diplomasinin yanı sıra askeri tedbirlerin de hazır oluşu ve yeterli imkan ve kabiliyete sahip olması gerekliliğini Almanya'ya gösteren en yakın örneklerden birisidir. **Bu bağlamda, Almanya'nın güvenlik politikası askeri güvenlik önlemlerini gelecekte vazgeçilmez bir tedbir olarak ele almaya ve değerlendirmeye devam edecektir.**

Almanya bu hedefleri yalnız kendisi için değil aslında bütün Avrupa için ulaşılması gerekli ortak amaçlar olarak ortaya koymuştur. Çünkü bugün Avrupa'da hiç bir ülke güvenliğini ve barış ortamını kendi kendine sağlayamamaktadır. Müttefiklerle ve ortaklarla işbirliği yapmak bugün güvenlik politikası için önemli bir prensip haline gelmiştir. Küresel düzeyde istikrar için Almanya'nın hedefinin daha fazla müşterek çalışma alanı oluşturmak olduğu gözlemlenmektedir. Gelecekte de Alman güvenlik politikasının esasını aslında bu politikanın oluşturacağı değerlendirilmektedir.

Almanya 1990'da birleşmeyi gerçekleştirdikten sonra, kendisini hem bir beklenti hem de korkudan oluşan karmaşık duygular karşısında bulmuştur. Bir yandan, Almanya'nın ekonomik gücüne uygun görevler yüklenmesi beklenmekte, diğer taraftan ise tekrar eski hatalara düşmesinden korkulmaktadır. 1990 yılında Almanya birleştiğinde Avrupa birleşmesi için yeni bir dürtü gelişmiştir. Birleşmiş bir Almanya'nın egemenliğine duyulan korkuları yatıştırmak için, zamanın Almanya Başbakanı, 1992 yılındaki Avrupa para birimi Euro'yu ortaya çıkaran Maastricht Antlaşması'nın başlıca savunucusu olmuş ve ortak bir Avrupa dış politikası ve güvenlik politikasına doğru önemli adımlar atmıştır.⁴²⁹

Bu yeni durum karşısında Almanya politik olarak daha geniş bir manevra sahası kazanmaya başlamıştır. Almanya, kendisini eskiye göre daha bağımsız kararlar alma ve bunların sonuçlarına katlanma mecburiyetinde hissetmektedir. Bu nedenle, Almanya doğu ve batıdaki komşularına karşı menfaatlerini açık olarak ifade ederek onları sakinleştirmeye gayret etmektedir. Birleşme sürecinde Almanya

⁴²⁹ Kissinger H., Çev: Evyapan T., a.g.e., s.37

tercihini AB ve NATO bağlantılarının güçlendirilmesi yönünde kullanarak ne Fransa ne Rusya ile (ne de tek başına soyutlanmış) bir yol çizeceğini göstermek istemiştir. Varşova Paktı'nın dağılması ve Almanya, Polonya ile Baltık ülkelerinde konuşlu Rus birliklerin çekilmesiyle, II. Dünya Savaşı sonunda ortaya çıkan bölünme son bulmuştur. Bu durum karşısında, Almanya başlangıçtaki korkularını yenerek yeni bir genişletilmiş güvenlik konsepti geliştirmeye çalışmıştır.

Almanya zaman zaman küresel güç mücadelesinde farklı tutumlara sahip olmada genel itibarla başta askeri ve ekonomik alanlarda olmak üzere ABD ile aynı saflarda bulunmayı tercih etmiş ve ilişkilerini bu doğrultuda oluşturmuştur. Bugüne kadar olduğu gibi, Almanya gelecekte de ABD ile ilişkilerini sıkı tutmaya devam edeceği öngörülmektedir.⁴³⁰ Almanya, ABD'nin işbirliği ile Avrupa'daki mevcudiyetini, Avrupa'nın güvenliği için bir temel şart olarak görmektedir.⁴³¹ Zaman zaman söylemler değişse de, örneğin ABD istihbarat örgütlerinin Avrupa'da ki hapishaneleri ile ilgili iddialar Almanya'da büyük bir yankı uyandırmamış, hatta terörle mücadele konusunda buna benzer önlemlerin alınabileceği ima edilmiştir.

“Demokrasinin ve insan haklarının geçerli olduğu, refah ve sosyal adaletin, komşu ülkelerle barışçı ve iyi bir işbirliğinin olduğu durumlarda; istikrarın sağlanabileceği” fikri Almanya'nın vazgeçilmez söylemi olarak göze çarpmaktadır. Bu şekildeki kapsamlı bir güvenlik anlayışını, Avrupa barışını, siyasi ve toplumsal istikrarı sağlamak amaçtır. Buradan da hareketle açıktır ki; Alman dış güvenlik politikasının ana esaslarını, öncelikle AB ve daha sonra NATO oluşturmaktadır. Her ne kadar Irak krizinde Almanya-ABD ilişkileri stratejik boyutta çatışmış gibi gözükse dahi şuan durumun normale döndüğü değerlendirilmektedir.

⁴³⁰ Bu konu üç nedenden dolayı Almanya'nın milli menfaatlerine uygundur: ABD, hem Batı Avrupa hem de Orta ve Doğu Avrupa'nın istikrarı için önemli bir faktördür. Bu nedenle Amerika'nın Avrupa'daki askeri varlığı vazgeçilmez bir konudur. ABD, bugün de nükleer stratejik kararlılığın yegane garantisidir. Amerika aynı zamanda Almanya gibi nükleer silahlara sahip olmayan Avrupa devletleri için garantördür. ABD, şu anda dünyadaki tek süper güçtür. Ancak, Amerika'nın güvenlik menfaatleri Avrupa ve Almanya'dan soyutlanarak düşünülemez.

⁴³¹ Bu değerlendirme, halen ABD'nin askeri gücünü Avrupa'da değişik ve çeşitli kuvvetler ile devam ettirmesi sonucunda yapılmaktadır. Son olarak ABD tarafından sıkça gündeme getirilen terör ile mücadele böyle bir ortaklığı her ki taraf açısından da zorunlu kılmış görünümü vermektedir. 90'lı yıllarda Balkanlar'da yaşanan hadiseler ve krizler müteakiben Ortadoğu'nun yeniden şekillenmesi aslında AB'nin henüz böyle krizleri yalnız başına halledemeyeceğini ispatlar niteliktedir. Başka bir deyişle Almanya; ABD'nin Avrupa'daki mevcudiyeti ve işbirliğini kendi çıkarları için ve aynı zamanda istikrarlı bir Avrupa'nın refahı ve güvenliği için gerekli görmektedir.

Ortak güvenlik için Almanya sorumluluk almaya, yükümlülük altına girmeye ve üzerine düşen görevi yapmaya hazır olduğunu her fırsatta beyan etmektedir. AB'nin her açıdan lokomotifini olan Almanya, Avrupa Birliği'nin (AB) genişlemesini temel bir politika olarak ele almaktadır. Almanya'nın AB'nin fonksiyonu için ortaya koyduğu fikir; "Büyüyen ve genişleyen AB'de, her sahada AB sorumluluk almak zorundadır." Güvenlik politikasının uluslararası yeteneklere sahip olmayı gerektirdiğini, uluslararası gelişmelerde etkili kararlar alabilmek ve barışın, özgürlüğün ve insan haklarının şekillendirilmesinde rol oynayabilmek için bunun gerekli olduğu değerlendirilmektedir. Almanya'nın güvenlik politikası halihazırda AB'nin güvenlik politikası ile paralellik göstermektedir. Bu kapsamda AB; NATO'nun müşterek savunmanın belkemiğini oluşturmaya ve Avrupa'da, Avrupa için güvenlik ve istikrar merkezi olarak kalmaya devam edeceğini, ancak AB'nin, gelecekte Avrupa'nın kendi imkan ve kabiliyetleri ile krizlerin aşılması için askeri açıdan gerekli önlemleri alacağını vurgulamaktadır. Hedef güçlü bir Avrupa güvenlik ve savunma politikası ile kendi ayakları üzerine durmaktır. Bu durum elbette Avrupa'da "NATO'yu zayıflatmak amacı güdülmekte mi?" sorusunu beraberinde akıllara getirmektedir. Almanya'nın AB adına öne çıkması normal bir durum gibi algılanmaktadır. Bunun yanında Almanya ikili ilişkilerinde de dikkatli ve hassas davranmaktadır. Kendi ikili ilişkilerinin Avrupa'da sıklet merkezi oluşturduğunu düşünmektedirler. Dış ilişkilerin, askeri ilişkilerden ayrı olamayacağı açıktır.

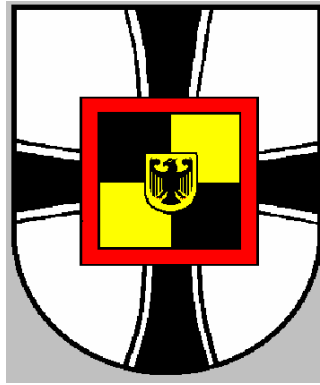
Sonuç itibarıyla, birleşmiş güçlü Almanya yakın bölgesinde güvenliğin sağlanması amacı ve küresel ticari verimlilik genel hedefi doğrultusunda, uluslararası forumlarda AB'nin lider ülkesi olmasının yanı sıra, ABD ile beraber hareket edebilen bir stratejik yapı içinde bulunmaktadır. Uluslararası gelişmelerde de bu stratejik yapıya uygun edimlerin amaçlanacağı değerlendirilmektedir.

2.4.2. Silahlı Kuvvetler (Bundeswehr)

Almanya Federal Cumhuriyeti Silahlı kuvvetler personel mevcudu; 233,400 Kara Kuvvetleri, 27,200 Deniz Kuvvetleri ve 77,400 Hava Kuvvetleri olmak üzere

toplam 338,000'dir.⁴³² Savunma harcamaları: 40 milyar ABD doları, askeri harcamaların gayri safi milli hasıla içerisindeki oranı ise: % 1.5'tur. (2003)

Son derece eğitimli personeli, gelişmiş silahlarla donatılmış, Alman Silahlı Kuvvetleri pek çok ülkede değişik nitelikte projeler yürütmektedir. Silah sanayinde önemli bir ağırlığı olan Alman Silah Sanayi Sektörü, dünyada pek çok ülkeye silah satışına devam etmektedir. 2006 Mayıs ayı son itibariyle silah ihracatında, Almanya tüm dünya ülkeleri arasında en fazla silah ihraç eden ülke sıralamasında dördüncü sırada bulunmaktadır.

Şekil 2.47: Bundeswehr amblemi

Almanya Federal Cumhuriyeti Mayıs 1955'ten beri NATO üyesidir. Bütün hükümetler NATO'ya bağlı kalmayı ve destek vermeyi sürdürmüştür. Federal Almanya'nın NATO üyeliğinin sürmesi 1990'da birleşme anlaşmasının temel ilkelerinden biri olmuştur.

Topraklarındaki NATO birliklerine de katkıda bulunan Almanya'nın federal ordusu (Bundeswehr) Avrupa'daki en büyük NATO kuvvetini oluşturur. Kara, deniz ve hava kuvvetlerini içeren ordu Federal Meclis aracılığıyla sivil yönetimin denetimindedir.

Almanya BM çatısında Somali (1993-1994), NATO IFOR/SFOR çatısı altında Yugoslavya (1996) (IFPR 4000, SFOR 2000 personel) ve Afganistan operasyonlarına katılmıştır.

⁴³² Veriler için bkz.: CIA The World Factbook 2005
(<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/gm.html>)

2.4.2.1. Kara Kuvvetleri

Dünyanın başta gelen silah üreticilerinden olan Almanya, özellikle kara savaşlarında büyük performans gösteren dünyaca üne sahip Leopard tanklarını üretmektedir.

Alman Kara Kuvvetleri'nin; Leopard Tanklarının değişik versiyonlarının yanında, Zırhlı Personel Taşıyıcısı TPz-1, M113, Zırhlı Muharebe Aracı Marder, Wiesel, Taarruz ve Keşif helikopterleri AH, genel maksat ve nakliye helikopterleri UH ve CH ana unsurlarını oluşturmaktadır.

	
Şekil 2.48: LEOPARD 2 Tankı	Şekil 2.49: Spähpanzer Luchs A2
	
Şekil 2.50: Wiesel Zırhlı Muhabere Araçları	

2.4.2.2. Deniz Kuvvetleri

Alman Deniz Kuvvetleri, gelişmiş silah ve gemi inşa teknolojisi ile kendi silahını kendi yapmaktadır. Tüm dünyada geniş bir müşteri yelpazesi ile bu silah ve gemilerini farklı ülkelere satmaktadır.

Alman Deniz Kuvvetleri'ni büyük ölçüde; Fırkateynler, Konvansiyonel Denizaltı Gemileri, Mayın Gemileri, Çıkarma Gemileri, Özel Amaçlı ve Lojistik Destek Gemileri, Deniz Hava Gücü olarak Tornado, Atlantik, Sea Lynx, Sea King ve

Lynx uçak ve helikopterleri meydana getirmektedir. Deniz Kuvvetleri'nin yanında Sahil Güvenlik Komutanlığı'nda (Bundesgrenzschutz) Alman sahillerinde görev yapmaktadır.

	<p>Şekil 2.51: Brandenburg Sınıfı Fırkateyn (Silahlar : Satihtan satıha ve satıhtan havaya güdümlü mermiler, top ve torpido)</p>
	<p>Şekil 2.52: Bremen Sınıfı Fırkateyn (Silahlar : Satihtan satıha ve satıhtan havaya güdümlü mermiler, top ve torpido)</p>
	<p>Şekil 2.53: Sachsen Sınıfı Fırkateyn (Silahlar : Satihtan satıha ve satıhtan havaya güdümlü mermiler, top ve torpido)</p>
	<p>Şekil 2.54: Gepard Sınıfı Hücumbot (Silahlar : Satihtan satıha güdümlü mermiler, top ve mayın)</p>
	<p>Şekil 2.55: Albatros Sınıfı Hücumbot (Silahlar : Satihtan satıha güdümlü mermiler, top ve torpido)</p>
	<p>Şekil 2.56: Tiger Sınıfı Hücumbot (Silahlar : Satihtan satıha güdümlü mermiler, top ve mayın)</p>

	<p>Şekil 2.57: Tip 205 sınıfı denizaltı (Silahlar : Torpido)</p>
	<p>Şekil 2.58: Tip 206a sınıfı denizaltı (Silahlar : Torpido, mayın)</p>
	<p>şekil 2.59: Sea Lynx Helikopteri (Silahlar : Torpido, Sea Skua G/M su bombası)</p>
	<p>Şekil 2.60: Sea King Helikopteri (Silahlar : Havadan yere güdümlü mermi)</p>
	<p>Şekil 2.61: Breguet Atlantic Deniz Karakol Uçağı (Silahlar : Torpido, mayın, su bombası)</p>
	<p>Şekil 2.62: Panavia Tornado Ids Uçağı (silahlar : havadan yere ve havadan havaya top ve güdümlü mermiler ile muhtelif bombalar)</p>

2.4.2.3. Hava Kuvvetleri

Alman Hava Kuvvetleri tarihi çok eski olmakla beraber savaş teknolojilerinde diğer kuvvetler gibi son derece modern bir teknolojiye sahiptir. Alman Hava Kuvvetleri Eurofighter uçakları, Tornado Uçakları, MiG Uçakları , UB Fulcrum Uçakları, F4F Phantom Uçakları, Dornier-Bell UH Helikopterleri, Nakliye, Destek ve Tanker Uçakları Elektronik harp Uçakları AVAX, Hava Savunma Sistem ve Uzun Menzilli Hava Savunma Füze Sistemleri AIM-9L, AIM-120 AMRAAM, AA-9 'Aphid', AA-10 'Alamo', Aerospatiale AS 20, Hughes AGM-65B/D/G Maverick, Texas Instruments AGM-88 HARM, Hawk, Patriot ve Roland'dan oluşmaktadır.

	
Şekil 2.63: Tornado Savaş Uçağı	Şekil 2.64: Eurofighter Savaş Uçağı
	
Şekil 2.65: Mig-29 Savaş Uçağı	Şekil 2.66: F-4 Phantom Savaş Uçağı
	
Şekil 2.67: Roland Füze Sistemi	Şekil 2.68: LLADS - Alçak İrtifa Hava Savunma Sistemi
	

Şekil 2.69: Rheinmetall 20 mm Hava Savunma Silahı	Şekil 2.70: ASRAD Hava Savunma Sistemi
	
Şekil 2.71: Stinger Gdümlü Mermisi	Şekil 2.72: Süper Puma Helikopter
	
Şekil 2.73: Sikorskay Super Stallion Helikopter	Şekil 2.74: Bell 212 Huey Helikopter

2.4.3. Alman Polis Teşkilatı

Polis teşkilatı ve polis yasası genel olarak eyaletlerin yetkisi kapsamındadır. Ancak Temel Yasa Federal polise de bazı yükümlülükle getirmiştir. **Ulusal Polis Gücü**(Bundespolizei)'nün iki önemli birimi vardır: Kriminal Polisi ve Sınır Polisi (BGS). Her eyalet bünyesinde ayrıca hazır kuvvet birliği vardır. 2003 yılı itibariyle bu sayı 15.871'dir.

Sınırların korunmasından sorumlu olan Federal Sınır Koruma Birliğinin personel sayısı ise 38.500'dür.Federal Kriminal Polis Dairesi (BKA) suça karşı koordineli mücadeleyi sağlar. Personel sayısı 4.800'dür.⁴³³

2.5. Ekonomi

2.5.1. Almanya Ekonomisine Genel Bakış

Almanya, dünyanın ABD ve Japonya'dan sonra üçüncü, Avrupa'nın ise birinci ekonomik gücü konumundadır.⁴³⁴ Dünyanın en fazla ihracat gerçekleştiren ülkesi

⁴³³ İşte Almanya, a.g.e.,s.156-162

⁴³⁴ Kaynak OECD World Factbook 2005. Detaylı bilgi için bkz. : <http://www.oecd.com/>

ve Türkiye'nin de bir numaralı ticari ortağıdır.⁴³⁵ Ekonominin gücü temelde imalat sektöründen kaynaklanır. Ülkede "sosyal" olarak nitelenen bir serbest piyasa ekonomisi geçerlidir. Devletin, işverenlerin, işçi sendikalarının ve mali sektörün piyasadaki rolleri konusunda açık bir görüş birliği vardır. Genel göstergeler şöyledir:⁴³⁶

- Almanya'nın Gayri Milli Safi Hasılası (GSMH): 2,169 trilyon Euro⁴³⁷
- Kişi başına düşen milli geliri: 26 bin 400 Euro
- Büyüme hızı: Yüzde 1,7
- Enflasyon oranı: Yüzde 2
- İşsizlik oranı: Yüzde 11.6'dır.⁴³⁸
- İhracat partnerleri : Fransa 10.3%, ABD 8.8%, İngiltere 8.3%, İtalya 7.2%, Hollanda 6.2%, Belçika 5.6%, Avusturya 5.4%, İspanya 5%⁴³⁹
- İthalat Partnerleri : Fransa 9%, Hollanda 8.3%, ABD 7%, İtalya 6.1%, İngiltere 5.9%, Çin 5.6%, Belçika 4.9%, Avusturya 4.2%⁴⁴⁰

Federal Cumhuriyet, II. Dünya Savaşı'nın yıkıntısından sonra tekrar toparlanıp ileri gelen sanayi ülkeleri grubuna girebilmesini, diğer batılı ülkeler gibi Afrika, Asya ve az gelişmiş ülkelerin kaynaklarına veya yeraltı zenginliklerine veya sermaye birikimine değil, büyük oranda insanların azim ve enerjisine borçludur. II. Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda, ülke bir sosyal piyasa ekonomisi yönünde gelişmiştir. Genel olarak Alman ekonomi sistemini anlatmak için 'sosyal pazar' (social market) terimi kullanılmaktadır. Bu terimin firma yönetimi ve ilişkileri ile birlikte sosyal

⁴³⁵ 2005 değerleri, bkz.:<http://www.ntvmsnbc.com/news/341546.asp>

⁴³⁶ OECD ülkeleri bazında GSMH değerleri ve grafiği Ektedir.

⁴³⁷ Ülkelerin detaylı analizleri için bkz. OECD Factbook 2005, <http://www.oecd.org/statisticsdata/> , ayrıca bkz. www.deutschland.de

⁴³⁸ Kaynak CIA The World Factbook 2005 detaylı bilgi için bkz.:<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/gm.html> ayrıca www.worldmarketonline.com

⁴³⁹ Kaynak CIA The World Factbook 2005 (2004 itibariyle)

⁴⁴⁰ Kaynak CIA The World Factbook 2005 (2004 itibariyle)

reform ve hükümet politikalarının diğer yönlerini de kapsayan geniş bir anlamı vardır.

1980'lerin sonunda tek başına Batı Almanya gayri safi milli hasıla (GSMH) açısından dünyada dördüncü sırayı almış ve bunun üçte birini ihraç etmiştir. 1990'da Batı Almanya'da kişi başına GSMH 24.170 ABD Doları olmuştur. 1990'da Doğu Almanya'nın katılması kısa dönemde ekonomiye büyük bir yük getirmiş, ancak eş görülmedik bir büyümenin de yolunu açmıştır.

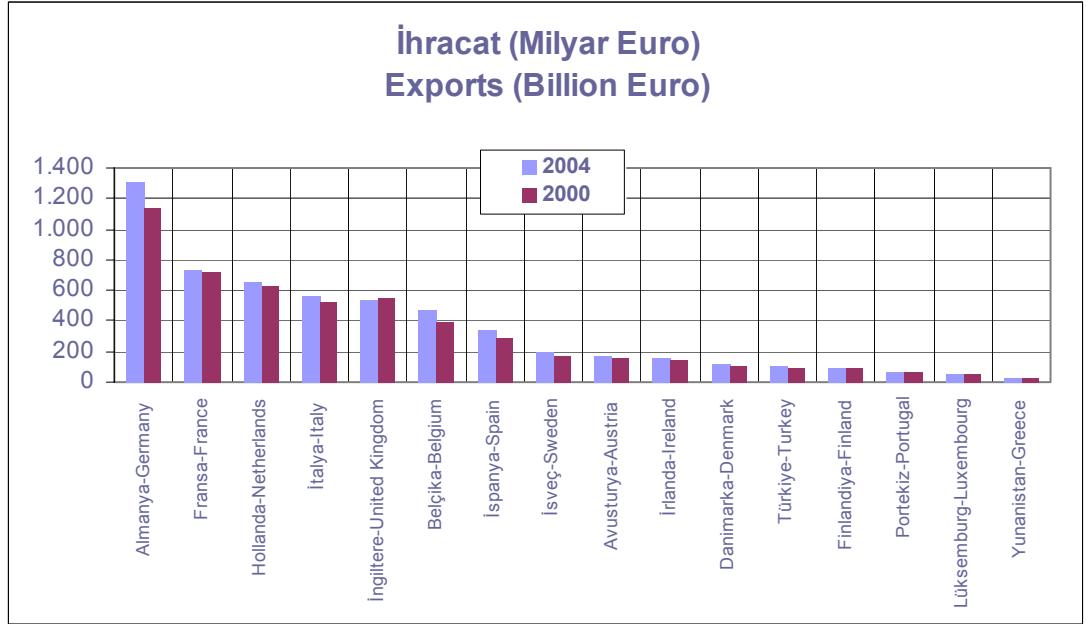
Sosyalist yönetimin çökmesiyle sanayinin gizli kalmış büyük sorunları da ortaya çıkmıştır. Piyasa ekonomisine geçişle birlikte toplulaştırılmış ulusal işletmeler bakanlık denetiminden alınmış ve çok ortaklı şirketlere dönüştürülmüştür. Fakat yönetim bunların kazançlarına el koymuş olduğundan hepsi borçlu durumdaydılar. Pek çok sanayi kuruluşuna ancak hurda değeri biçiliyordu. Bütün bunlara karşın temelde eğitilmiş ve düşük ücretli bir iş gücü vardı. Bu da başta otomotiv sanayi, örneğin Volkswagen, olmak üzere Batı Alman şirketlerini Doğu'da şirket alımlarına ve ortak girişimlere yöneltmiştir. Birleşme sonrasında federal yönetimin çözüm bulması gereken bir sorun da Doğu Almanya'nın üretim kaygısıyla yıllarca ihmal ettiği çevre ve hava kirliliği gibi sorunlar olmuştur. Nitekim Birleşik Almanya'da bu sorunlarından üstesinden gelmiş gibi gözükmektedir.

Federal Almanya 1955'te NATO'ya üye olmuştur. Askeri anlamda yapılan bu hamlenin yanında, ayrıca Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurucu üyelerindedir. 1950'lerdeki "ekonomik mucize" sayesinde dünyanın önde gelen ekonomik güçleri arasına katılmıştır.

Alman ekonomisi 1952 yılından bu yana dış ticaretinde açık vermemiş olmak gibi kırılması güç bir rekoru da elinde tutmaktadır. Almanya 2004 yılında 733 milyar Euro tutarında ihracat, 576 milyar Euro tutarında da ithalat gerçekleştirerek, 157 milyar Euro'luk ticaret fazlası elde etmiştir. Almanya'nın 2004 yılında elde ettiği bu ticaret fazlası, aynı dönemde Türkiye'nin gerçekleştirdiği tüm ihracat ve ithalatla neredeyse eşit düzeydedir.

Almanya dış ticaretteki bu konumuyla 2003 yılından bu yana dünyanın bir numaralı ihracatçı ülkesi konumuna da sahiptir. Almanya'yı bu alanda sırasıyla ABD, Japonya, Çin ve Fransa izlemektedirler. AB'de ise 1.3 trilyon Euro'luk dış ticaret hacmi ile Almanya rakip tanımamaktadır.

Çizelge 2.9: AB ülkeleri Dış Ticaret Hacimleri⁴⁴¹

Verilere bakıldığında dış ticaretin Alman sanayinin geleneksel 4 ana sektörüne; otomotiv, kimyasal ürünler, makine, elektrik ve elektronik donatım aletlerine dayandığı görülmektedir. Alman ekonomisi denince tüm dünyada akla gelen ilk sektör hiç kuşkusuz otomotivdir. Almanya yüzde 16,1'lik bir oranla bu alanda dünya ihracatının lideri konumundadır. Almanya'nın bu sektördeki ihracatı 1999-2004 yılları arasında yılda ortalama yüzde 7,3 artış göstermiştir. Alman otomotiv sanayinin ihracattaki performans ve verimliliği, bir yandan bu alandaki üretim ünitelerini işgücü maliyeti düşük ülkelere tamamen veya kısmen yönlendirmesine, öte yandan da asamblaj kapasitesini Almanya'da tutmaya devam etmesine bağlanmaktadır.

⁴⁴¹ Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

Almanya, kimyasal ürünlerde dünyanın 2'inci, makine aletlerinde 3'üncü ve elektrik ve elektronik alanında 4'üncü büyük ihracatçı ülkesi olma özelliklerine de sahiptir. Alman ekonomisinin bu ihracat performansının başında ise ülkenin dünyaca tanınan küresel şirketleri ve KOBİ'lerinin ihracata dönük çalışmaları vardır. Almanya'da kayıtlı 3 milyon 400 bin şirketin 300 bin'i ihracat yapmaktadır. Dünyanın en büyük 100 küresel şirketinden 15'i Alman kökenlidir.⁴⁴²

Almanya ticari alışverişinin yarısından fazlasını ise AB ülkeleriyle yapmaktadır. AB bloğu ile gerçekleştirilen ticari alışveriş Almanya'nın toplam ihracat ve ithalatının neredeyse yüzde 65'ine eşittir. Almanya'nın yurt dışıyla olan ticaretinde 90'lı yılların ortalarından bu yana gözlemlenen bir diğer gelişme de Çin, Rusya ve Orta ve Doğu Avrupa ile olan alışverişteki artıştır. 1999-2004 döneminde ve yıllık ortalama bazda Almanya'nın Çin'e ihracatı yüzde 25, Rusya'ya ihracatı yüzde 23.5, Orta ve Doğu Avrupa'ya ihracatı ise yüzde 9.9 oranında artış göstermiştir. Aynı dönemde Çin'den ithalatı yüzde 15.8 artan Almanya için bu ülke önemli bir ticari hedef haline gelmiş durumdadır.⁴⁴³

Serbest girişim ve özel mülkiyetin, anayasanın güvencesi altında olduğu Almanya'da hükümet daha çok düzenleyici bir rol oynar. Fiyatlara ve ücretlere müdahale etmekten olabildiğince kaçınır; buna karşılık piyasada haksız rekabet ve tekelcilik gibi uygulamalara izin vermeyecek önlemleri alır. Yalnızca toplum ve ekonomi açısından vazgeçilmez olan, ancak kar getirmeyen mal ve hizmetlerin üretimini doğrudan üstlenir; ulaşım, posta hizmetleri, telekomünikasyon, taşkömürü madenciliği ve tarım bunun örnekleridir. İşçi-işveren ilişkilerinde serbest toplu sözleşme düzeni belirleyicidir. Toplu sözleşmeler ilgili sendikalarla işveren birlikleri arasında imzalanır. Sendikalar belli bir sanayi kolunun tümünü kapsayacak biçimde örgütlenmiştir. Şirket yönetim kurullarında işçi temsilcileri bulunur ve işçiler gittikçe artan ölçüde çalıştıkları şirketlerin hisse senetlerini edinebilir duruma gelmiştir.

⁴⁴² Örneğin, dünyanın en büyük 16'ıncı şirketi olan Siemens 190 ülkede hizmet veriyor ve cirosunun 4'te 3'ünü Almanya toprakları dışında gerçekleştiriyor. Aynı şekilde, Alman KOBİ'leri de cirolarının ortalama yüzde 17'sini ihracat yoluyla gerçekleştiriyorlar.

⁴⁴³ Japonya, Tayvan, Kore ve ABD'den sonra Çin'in en önemli ticari ortağı olan Almanya, Siemens-Tyhsen/Krupp konsorsiyumunun Şangay kenti merkezi ile havalimanı arasındaki modern tren yolu ihalesini kazanması örneğinde olduğu gibi, olağanüstü ekonomik gelişme halindeki bu ülkenin milyarlarca dolarlık altyapı ihalelerinden pay almayı planlamaktadır.

Sağlık, işsizlik, sakatlık, analık, emeklilik sigortaları ve daha başka birçok sosyal yardım fonları çalışanların, işverenlerin ve devletin katkılarıyla oluşturulur.⁴⁴⁴

Ekonomide istikrarlı fiyat, tam istihdam, yeterli büyüme ve dengeli bir dış ticaret amaçları güdülür. Bunda bütün sorumluluk devlete yüklenmemiştir. Bağımsız bir kuruluş olan Alman Federal Bankası (Deutsche Bundesbank), işveren birlikleri ve işçi sendikaları da karar alma sürecine katılır. Ekonomik Politika Konseyi federal ekonomi ve maliye bakanlarıyla eyalet ve yerel yönetim temsilcilerinden oluşur ve Alman Federal bankası'nın katılımıyla tek bir para politikasının benimsenmesini sağlar, benzer yapıdaki Mali Planlama Konseyi federal, eyalet ve yerel yönetim düzeyinde mali politikaların eşgüdümünü sağlar. 1963'te kurulan Genel Ekonomik Yönelimleri Değerlendirme Uzmanlar Kurulu hazırladığı yıllık değerlendirmelerle ekonomik planlamaya yardımcı olmaktadır. Her düzeydeki yönetim için bütçe gelirlerinin en büyük bölümünü vergiler oluşturur. Toplam vergi gelirlerinin yarıdan biraz azını federal hükümet alır; kalanı eyalet yönetimleri ve yerel yönetimler arasında paylaşılır. Küçük ve ekonomik açıdan zayıf eyaletlerin diğer eyaletlerin vergi gelirlerinden pay almasına olanak veren bir sistem vardır.⁴⁴⁵

Dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Almanya az gelişmiş ülkelere de yardımda bulunmaktadır. Çok karmaşık bir yapısı olan dış yardım programı eyaletler düzeyinde özellikle Birleşmiş Milletler'e bağlı örgütler kanalıyla ikili veya çok yanlı işbirliği anlaşmalarıyla ve borç silme uygulamalarıyla gerçekleştirilir. Tarım, sağlık, eğitim, devlet yönetimi gibi çeşitli alanlarda doğrudan işbirliği ve yardım sağlayan çok sayıda kamu hizmetleri örgütü, vakıf ve sendika gibi kuruluşlar da vardır.

Almanya'nın ekonomik gücü sanayiden kaynaklanır. GSMH'nın yaklaşık yüzde 40'ını madencilikle birlikte imalat sanayisi karşılar. İş gücünün de yaklaşık üçte biri bu sektörde çalışır, imalat sanayisi çok çeşitlenmiştir. En önemli sanayi dalları motorlu araç ve makine üretimi, elektrik ve elektronik, kimya ve gıda işlemedir.

Makine, elektrik ve elektronik sanayileri de ihracata dönük üretim yapmaktadırlar. Ülkedeki ileri teknoloji kuruluşları daha çok Baden-Württemberg ve

⁴⁴⁴ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.16.

⁴⁴⁵ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.16-17.

Bavyera'dadır. Bunlar yeni iş olanakları yaratarak nüfusun güneye kaymasında etkili olmaktadır. Geleneksel temel sanayilerin en önemlisi kimya sanayisidir. Madencilik ve demir-çelik sanayileri onun ardından gelir. Gemi yapıcılığı Japonya ve Güney Kore'nin şiddetli rekabetiyle karşı karşıyadır, ancak kuzeydeki kıyı bölgesinin ekonomisinde yaşamsal bir yer tutar.

2.5.2. Enerji Politikası

Almanya başlıca enerji ihtiyacının üçte ikisini, bütün petrol ürünleri de dahil olmak üzere ithal etmektedir. Nükleer gücün gelişimi ve enerji verimini teşvik etmek amacıyla, ilk enerji krizinden (1973-1974), 1980'lerin ortalarına kadar enerji politikasının amacı ithal edilen petrolde ulusal bağımlılığı azaltmaktır. Son zamanlarda çevresel tartışmalar ve küresel ısınma enerji politikasının değişmesine neden olmuştur. Haziran 2000'de SPD-Yeşiller Hükümeti ile enerji tedarikçi firmalar arasında nükleer gücü geri çekecek bir program üzerinde anlaşma sağlanmıştır. Almanya'nın nükleer güç istasyonları, ülkenin toplam enerji üretiminin %32'sini karşılamaktadır.⁴⁴⁶

2.5.3. Otomotiv

Sanayinin itici güçlerinden biri olan otomotiv sektörü, Alman ekonomisi içinde önemli bir yere sahiptir. ABD ve Japonya'dan sonra dünyada üçüncü durumdadır. Kalite ve güvenilirlik imajından ödün vermeyen Alman otomobil üreticileri, iç piyasada yüksek maliyetler ve esnek olmayan içgücü arzı gibi sorunlarla karşı karşıyadır. İç piyasadaki bu sorunların sonucu olarak, üretimin yurtdışına kaydırılması giderek daha güçlü bir alternatif haline gelmeye başlamış ve bu durum işçileri ve sendikaları reform yapmaya zorlamıştır. Başlıca otomobil üreticileri (Volkswagen, General Motors, BMW ve Mercedes-Benz), ürün çeşitlendirmesi yoluyla piyasadaki paylarını artırmaya çalışmaktadır.

2.5.4. İnşaat

Alman ekonomisinde önemli bir yere sahip olan inşaat sektörü, 1980'lerde yaşanan durgunluktan sonra 1989-95 yılları arasında güçlü bir şekilde büyümüştür.

⁴⁴⁶ Kaynak: EIU, The Economist Intelligence Unit, OECD, Detaylı veriler Ektedir.

Göçler sonucunda Batı Eyaletlerinde yeni konut inşaatına olan talep, Yeni Doğu eyaletlerinden ve diğer bölgelerden daha fazladır. Bununla birlikte 1996-99 yılları arasında Doğu Eyaletlerinde, kamu harcamaları kontrolü, vergi kolaylıklarının sona erdirilmesi ve arz fazlası oluşması gibi sebeplere bağlı olarak, sektörde ani bir düşüş yaşanmıştır.⁴⁴⁷ Almanya, şehirleşmesindeki ileri görüşlülükle bir veya iki mega kent ortaya çıkmasını önlemiş, bunun yerine orta büyüklükte birçok şehir ekonomik merkez rolü oynayarak, çapraşık kentleşmenin önüne geçmiştir.

Bugün Almanya'da nüfusun %31'inin kendi evi vardır. Almanya'da ki evlerin %80'inden fazlası kaloriferli evlerdir.⁴⁴⁸

2.5.5. Bankacılık

Almanya'da finans konularında faaliyet gösteren kuruluşlar çok çeşitlidir. Kamu-hukukuna tabi tasarruf sandıklarının yanı sıra kooperatif halk bankaları ve Raiffeisen bankaları, özel finans kuruluşları, yapı tasarruf sandıkları, ipotek bankaları, ciro merkezleri, esham ve tahvilat bankaları ve sermaye yatırım şirketleri etkinlik göstermektedir. Bankacılık alanında genellikle yıllardan beri yoğun bir birleşme hareketi vardır. Ellili yıllarda 14.000 kadar bağımsız kredi kuruluşu varken, bu sayı doksanlı yıllarında 4.453'e inmiştir. Bu gelişme henüz sona ermiş değildir. Nitekim her yıl yaklaşık 100 kooperatif bankası, daha büyük kuruluşlar içinde birleşmektedir. Bölgesel olarak organize edilen tasarruf bankaları, Eyalet Bankaları tarafından denetlenmekte ve koordinasyonları sağlanmaktadır. Ülkenin en büyük bankaları; Deutsche Bank, Dresdner Bank, Commerzbank ve Hypo Vereinsbank'tır ve bu bankalar bankacılık sektörünün toplam kredi miktarının %16'sına hakimdirler.⁴⁴⁹

1999'da gerçekleştirilen Avrupa Para Birliği ve tedavüle çıkan tek para (EURO) bankacılık alanında önemli değişikliklere yol açmıştır. Firmalara ucuz finansman imkanı ve yatırımcılara cazip olanaklar sunacak büyük bir Avrupa finans piyasası yaratmaya başlayan EURO, bu piyasanın avantajlarından yararlanabilecek kadar büyük bankalara yeni olanaklar sunmaktadır.

⁴⁴⁷ Kaynak: EIU, The Economist Intelligence Unit, Germany, Country Profile 2000

⁴⁴⁸ İşte Almanya, a.g.e.,s.380

⁴⁴⁹ İşte Almanya, a.g.e.,s.291-292

Federal Almanya'da bankacılık sistemi merkez bankası işlevi gören Alman Federal Bankası ile özel bankacılık sektöründen oluşur. Alman Federal Bankasının her eyalette bir ana bürosu (Eyalet Merkez Bankası) vardır. Merkezi Frankfurt am Main'da bulunan Alman Federal Bankası para basar, dolaşımdaki kağıt ve metal para miktarı ile kredi arzını denetim altında tutar. Federal hükümetten bağımsız olmakla birlikte, hükümetin genel ekonomik politikasına destek olması beklenir. Para arzı politikası da Alman Federal Bankası'nın denetimindedir. Hükümet üyeleri bankanın toplantılarına katılabilir, fakat oy kullanamazlar.

Bremen'de, Düseldorf ta, Almanya'nın finans merkezi Frankfurt an Main'da, Hamburg'da, Hannover'de, Stuttgart'ta, Münih'te ve Berlin'de hisse senedi borsaları vardır. Alman dış yatırımlarının yüzde 80'i sanayileşmiş Batı ülkelerindedir. Geri kalanın büyük bölümü federal hükümetin geliştirmekte olan ülkelere yardım politikaları çerçevesinde yönlendirilmiştir.

2.5.6. Ulaşım

Almanya'nın Avrupa'daki merkezi konumu transit yük ve yolcu taşımacılığında önemli bir işlev yüklenmesine yol açmıştır. Kara, demir ve su yolları sisteminin gelişmişliği ve karmaşıklığı açısından dünyanın en önde gelen ülkelerindedir. Aynı düzeyde olmamakla birlikte havayolu ulaşımı da çok gelişmiştir. 18'i uluslararası nitelikte olmak üzere, 552⁴⁵⁰ farklı ebatlarda uçaklara hizmet verebilecek havaalanı bulunmaktadır. Komşu ve AB üyesi ülkelerle yürütülen ortak çalışmalar, uzun vadeli programlarla bu sistemi daha da iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

Almanya'nın coğrafi koşulları, geleneksel ulaşım kanalları ve geçmişteki siyasal sınırları doğu-batıdan çok, kuzey-güney ve kuzeybatı-güneydoğu doğrultusundaki yolların önem kazanmasına yol açmıştır.

Ülkedeki ulaşım elverişli ırmaklar kanallarla birbirine bağlanmış ve kusursuz kara ulaşım sistemini tamamlayan bir ağ ortaya çıkarmıştır. Doğuya doğru akan Tuna ve kolları dışında bu ırmaklar Kuzey Denize ve Elbe bağlantısıyla Baltık Denizi'ne ulaşır. Irmak ve kanallardan oluşan 7.500 km'lik iç su yolları büyük

⁴⁵⁰ Detaylı bilgi için bkz.: CIA The World Factbook 2005

yüklerin, hammaddelerin ve yakıtların çok ucuz taşınmasına olanak verir.⁴⁵¹ Ren, Elbe, Havel ve Öder ırmakları da güney-kuzey doğrultusunda ulaşımına olanak sağlar ve doğu-batı doğrultulu kanallarla birbirine bağlanmıştır. Duisburg, dünyanın en büyük iç limanına sahiptir. En önemli uluslararası nehir yolunu Ren oluşturmaktadır. İç sulardaki Aman yük taşımacılığının üçte ikisi bu nehir üzerinde yapılmaktadır. Yaklaşık 3,900 Alman yük gemisi 7.500 km uzunluğundaki nehir ve kanallarda sefer yapmaktadır.⁴⁵²

Baltık kıyısındaki Rostock-Warnemünde limanında demiryolu hattı feribotla Danimarka'nın Gedser limanına bağlanır. Berlin'i Elbe Irmağına bağlayarak 320 km boyunca batıya uzanan uzunluğu 100 km ye yaklaşan Kiel Kanalı 1895'ten beri Baltık Deniziyle Kuzey Denizini birbirine bağlamaktadır. Kanallar ve akarsular sürekli derinleştirilmekte, ayrıca kanallar ve havuzları da genişletilmektedir. II. Dünya Savaşı başladığında dünyanın beşinci büyük ticaret filosuna sahip olan Almanya'nın başlıca deniz limanları; Berlin, Bonn, Brake, Bremen, Bremerhaven, Brunsbüttel, Cuxhaven, Köln, Dresden, Duisburg, Emden, Hamburg, Karlsruhe, Kiel, Lübeck, Magdeburg, Mannheim, Rostock, Sassnitz, Stralsund, Stuttgart, Wilhelmshaven, Wismar'dır. Bunlar konteyner işlemlerinde ve hızlı yük transferlerinde kusursuz hizmet sağlayarak daha elverişli konumdaki Rotterdam ve Anvers limanlarıyla rekabet etmektedirler.

Yolcu taşımacılığı sisteminin hızı, düzgünlüğü ve gelişmişliği açısından da dünyada ilk sıralarda gelen Almanya'da en küçük kasabalarda bile otobüs işler. Her yerleşme biriminin bölgesel hatlara bağlantısı vardır. Kentlerde ise belediye otobüslerine ağırlık verilmek yerine raylı sistemler korunmuş ve geliştirilmiştir. Berlin ve Hamburg'da uzun süre hem yeraltı, hem yerüstü raylı sistemler kullanılmıştır. Toplam 44.400 km uzunluğunda demir yolu mevcuttur. Toplam 230.800 km uzunluğunda karayolunun, 41,200 km'si ise otoban'dır.⁴⁵³

⁴⁵¹ İşte Almanya, a.g.e.,s.305

⁴⁵² Detaylı bilgi için bkz.: CIA The World Factbook 2005, <http://www.cia.gov/>

⁴⁵³ İşte Almanya, a.g.e.,s.303-305. Ayrıca bkz.: www.deutschland.de

2.5.7. Haberleşme ve Basın

Almanya, haberleşme alanında da diğer sektörlerde olduğu gibi modern bir görüntü vermektedir. Televizyonun girdiği 34 milyon mesken ile Avrupa'nın en büyük ve rekabetçi televizyon pazarıdır. Federal siyasi yapı doğrultusunda düzenlenen bölgesel ve ulusal kamu kurumları, izleyici çekmek için güçlü ticari kanallarla kıyasıya rekabet içindedir. Ülkedeki 16 eyaletten her biri kendi özel ve kamu yayın kuruluşlarını düzenleyen yasalara sahiptir.

Almanya, dünyanın en büyük basın ve yayın holdinglerine de ev sahipliği etmektedir. Almanya, dijital radyo ve televizyonların gelişimini teşvik etmekte ve halen az da olsa kullanılan analog sistemlerin 2010'da kaldırılmasını hedeflemektedir.

ZDF ve ARD gibi kamu yayın kurumları, bünyelerinde geniş bir dijital yayın yapan kanal yelpazesini de bulundurmaktadırlar. Ülkede çok sayıda büyük ulusal gazete olmasına rağmen basın, asıl bölgesel ölçekte güçlü konumdadır. Frankfurter Allgemeine Zeitung, Süddeutsche Zeitung, Die Welt, Der Spiegel, Die Zeit, ARD, ZDF, n-tv (Haber televizyonu), N24 (Haber televizyonu), RTL, Deutsche Welle, DeutschlandRadio, Alman Basın Ajansı–dpa–Deutsche Presse-Agentur, Berliner Zeitung, Neue Zürcher Zeitung, Stuttgarter Zeitung, Tagesspiegel, taz–tageszeitung, Focus önemli medya kuruluşlarıdır. Almanya'nın en yüksek tirajlı gazetesi 4 milyonun üzerinde baskısı ile Bild'dir.⁴⁵⁴

2.5.8. Doğal Kaynaklar

Almanya doğal kaynaklar açısından zengin bir ülke değildir. Gelişmiş sanayisi için gerekli ham maddelerin çoğunu ithal etmek zorundadır. Antrasit ve linyit yatakları gereksinimini karşılayacak düzeydedir, kömür en çok Ren-Ruhr bölgesiyle Saarland'da bulunur. Linyit yatakları Harz Dağları yakınlarında, Köln çevresinde, Polonya sınırında ve Halle ile Leipzig dolaylarındadır. Birleşmeden hemen önce dünyanın en büyük linyit üreticisi olan Doğu Almanya'da bu yakıtın çok yaygın kullanılması kirlilik sorununun önemli etkenlerinden olmuştur. Batı'da ise kömürün

⁴⁵⁴ İşte Almanya, a.g.e.,s.394-397.

yerini büyük ölçüde petrol, doğal gaz ve nükleer enerji almıştır. Ekonomik değer taşıyan öbür minerallerden tuz ve potas Harz Dağlarının kuzeyinden ve güneyinden çıkarılır. Erzgebirge'deki uranyum cevherinden II. Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyetler Birliği yararlanmıştır.

Almanya'nın petrol ve doğal gaz yatakları daha çok Kuzey Denizi kıyılarındadır. Ham petrol ve doğal gaz üretimi ülke gereksiniminin çok küçük bir yüzdesini karşılamaktadır. Elektrik enerjisi termik, nükleer ve hidroelektrik santrallerden sağlanır.⁴⁵⁵ Diğer doğal kaynakları; demir maden cevheri, kereste, bakır ve nikeldir.

2.5.9. Tarım ve Hayvancılık

Patates, buğday, arpa, şeker pancarı, meyve, lahana türleri; sığır, domuz eti, kümes hayvanları, çavdar, tavuk, süt başlıca ürünlerdir. Nüfusun çok küçük bir yüzdesi tarımla uğraşır. Almanya'nın verimli topraklarında en çok buğday, arpa, mısır ve şeker pancarı ekilir. Kuzeyde taşıntı ovalarındaki ve dağlık yörelerdeki verimsiz topraklarda mısır, çavdar, yulaf, yem bitkileri ve patates yetiştirilir. Hayvancılık domuz, sığır ve koyun besiciliğine dayanır. Tavuk, hindi ve ördek gibi kümes hayvanları beslenir ve ayrıca at da yetiştirilir. Mandıracılık açısından önemli otlaklar kuzeydeki kıyı ovalarıyla Bavyera'dadır. Potsdam yakınlarındaki Havel, Halle bölgesi ve Thüringen meyveleriyle, Spree Ormanının turbalık toprakları yeşil sebzeleriyle ünlüdür. Bağların çoğu batıda, Ren, Moselle, Main ve Neckar vadilerinde veya yakınlarındadır. Dresden yakınlarında Elbe Vadisinin yamaçlarında da şaraplık üzüm yetişir. Almanya'nın yaklaşık üçte birini kaplayan ormanların yarısından fazlası devletin, eyaletlerin ve belediyelerin, geri kalanı özel kişilerin mülkiyetindedir. Ormanlardan elde edilen kereste ve kağıt ürünleri iç tüketimin çoğunu karşılamaktadır. Çam reçinesinden kimya sanayisinde yararlanır.⁴⁵⁶

1970'lerde ve 1980'lerde Alman balıkçılık filosu çok ciddi sınırlamalarla karşılaşmıştır. Geleneksel sulara balıkçılığın ölmesi ve kıyı ülkelerinin kıyı sularını 200 mile çıkarmasıyla avlanma alanlarının daralması yüzünden avlanan morina, som

⁴⁵⁵ OECD ülkeleri bazında, ülkelerin enerji üretim ve tüketimleri Eklerde gösterilmektedir.

⁴⁵⁶ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.19.

balığı, iskorpit ve ringa miktarı çok düşmüştür. Birleşmeden önce Baltık Filosu Rügen Adasındaki Sasintz'te kurulu fabrika temel alınarak yeniden örgütlenmiştir. Rostock limanındaki fabrikayı merkez alan derin deniz balıkçılık filosu daha önemli konumdadır.

3. TÜRKİYE-ALMANYA İLİŞKİLERİ

Türk Alman ilişkileri çok uzun ve geleneksel bir dostluğa dayanmaktadır. Bu ilişki Osmanlı Devleti ve Kayzerlik döneminden bugüne dek tüm alanlarda süre gelmiştir. Daha sonra Nazi döneminden kaçarak Türkiye'ye sığınan Alman aydınları ise Almanya ve Türkiye ilişkilerine ayrı bir boyut katmaktadır. Ancak, Türk Alman ilişkilerini benzersiz kılan unsur, artık Almanya'yı yurt edinen ve bugün resmi olmayan kayıtlara göre 3 milyona yakın Türk vatandaşıdır.⁴⁵⁷

Sayıları 25.000'e varan Türk öğrenciler Alman üniversitelerinde okuyan yabancı öğrenciler arasındaki en büyük grubu oluşturmaktadır. 25 binden fazla Alman Türkiye'de yerleşmiş veya yılın büyük bir kısmını Türkiye'de geçirmektedir. İki ülke arasında imzalanan anlaşmalar uyarınca, Türkler ve Almanlar karşılıklı olarak bir diğerinin ülkesinde sağlık, emeklilik ve kaza sigortası bakımından eşit hak ve yükümlülüklerle sahiptirler.⁴⁵⁸

Almanya kendini Türkiye ve Türk halkına bağlı olduğu kadar hiç bir ülke ve o ülkenin halkına yakın hissetmemektedir. Her yıl yaklaşık 3-4 milyon turist,⁴⁵⁹ konukseverliğin ve doğal güzelliklerin keyfini çıkarmak için Türkiye'ye gelmektedir.⁴⁶⁰ Yıllık Türkiye'ye gelen toplam turist sayısının yaklaşık %25'ini Alman turistler oluşturmaktadır.⁴⁶¹ Almanya ticaret ve ekonomi alanında da Türkiye'nin en önemli ortağıdır. 1000'den fazla Alman firması Türkiye'de faaliyet göstermektedir.

Almanya 2003 yılında da yaklaşık 17 milyar Euro'yu aşan ticaret hacmiyle büyük farkla Türkiye'nin en önemli ticaret ortağıydı. Türkiye'nin ihracatının %17'si Almanya'ya gerçekleşmektedir.

⁴⁵⁷ 1961 yılında Almanya'da 6.800 Türk vatandaşı yaşarken, bu sayı 1971'de 652.000, 1981'de 1.546.000, 1991'de 1.780.000, 1998'de 2.110.000.000, 2001'de 1.948.000 oldu. Günümüzde ise 3 milyon Türk kökenli vatandaş Almanya'da yaşamaktadır. Almanya'da yaklaşık olarak toplam 4 milyon Müslüman yaşamaktadır ve 3.000 civarında cami vardır. Almanya'da 50.000'den fazla Türkün kendi işyeri vardır. Bu işyerlerinde çalışanların sayısı 230 binin üzerinde olup, 23 milyar Euro civarındaki yıllık ciroları sürekli artış göstermektedir.

⁴⁵⁸ Bkz.: Almanya'nın Ankara Büyükelçiliği Resmi İnternet Sitesi

⁴⁵⁹ Kaynak: <http://www.businessreport.co.za/>

⁴⁶⁰ Türkiye ile Almanya arasındaki turizm ilişkileri, 3 Mart 1980 tarihli Turizm İşbirliği Anlaşması çerçevesinde yürütülmektedir.

⁴⁶¹ Kaynak: Türk Dışişleri Bakanlığı - <http://www.mfa.gov.tr/>

Türklerle Almanların ilk tanışmaları, 1097 yılında Birinci Haçlı Seferi'nin başlangıç döneminde gerçekleşmiştir. Bu ilk karşılaşma konusunda Heinrich Hagenmeyer tarafından yazılan kitapta Türkler'e ilişkin dikkat çekici yargılar bulunmaktadır. Belki de Türklerle ilgili savların temelini veya ilk ayağını oluşturmuş olan yapıtta Türkler için “dinsiz, şeytanla işbirliği yapan, kaba, acımasız, günahkâr” gibi tanımlamalar kullanılmıştır.⁴⁶²

Haçlı Seferleri sırasında karşılaşılan Türkler, savaş sahnesindeki tavırlarıyla çeşitli eserlere aktarılmış ve Hıristiyan aleminin başlıca düşmanı olarak yüzyıllar boyunca belleklere kazınmıştır. Türklerin Alman birlik ve bütünlüğü için bir tehdit unsuru olarak algılanması Alman tarihi ve Alman kimliğinin gelişimi çerçevesinde anlaşılabilir. Bilindiği gibi Alman Birliği'nin sağlanması uzun yıllar sürmüş ve Almanya Batı Avrupa'nın en geç kurulan ulus-devleti olmuştur.

1683 yılına gelindiğinde, II. Viyana Kuşatması sırasında, Osmanlı Ordusu çok sayıda esir vermiş, esirlerden 5.000'i ise, Bavyera Eyaletinin başkenti Münih'e götürülmüştür. Halen Münih'te *Türkenstrasse* adı ile bilenen cadde o dönemde Türk esirlerine kazdırılan 50 km uzunluğundaki kanala verilen addır. Hitler Almanyası'nın 20 toplama kampından biri olan Münih'teki Dachau Kampında 16 Nisan 1945 ile 26 Nisan 1945 tarihleri arasında 86 Türkiye Türkü bulunduğu ortaya çıkmıştır.

3.1. Türkiye – Almanya İlişkilerinde Tarihi Perspektif

Almanlar ile Türkler arasındaki ilişki aslında çok öncelere dayanmaktadır. Osmanlı Devleti zamanında en üst düzeyde olan bu ilişkiler iki ülkeyi birlikte dünya savaşına sokmuştur.

XIX.yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı İmparatorluğu yeni bir bağlantıya girmiştir. Bu bağlantı ve yakınlık Osmanlı denge siyasetinin herhangi bir büyük devlete karşı izlediği türden değildi. Devlet, ordu ve mülki yönetimde Alman nüfuzuna kapılarını açmıştı.⁴⁶³

⁴⁶² Kula Onur Bilge, “Alman Kültüründe Türk İmgesi I”, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1992, s.31–35.

⁴⁶³ Ortaylı İlber, a.g.e., s.11

Elbette bu ilişkilerden her iki tarafında bazı beklentileri olmuştur. Falih Rıfki Atay'ın Zeytindağı hikayesi, bu ilişkilerin sadece bir cephesini biraz olsun açığa çıkarmaktadır. *“Suriye ve Filistin’e Almanların niçin o kadar önem vermiş olduğunu Berlin politikacıları kadar biz de biliyorduk. Cephede Alman kumandanları ve yedek subayı olarak gelen Alman subayları aramızdan hiç eksik olmamıştır. Kanal’a giden Alman’ın ismi Fon Kress idi. Kemik yerine sinirden yapılmış, bir enerji iskeletini andıran bu zat bütün çöl harplerinin başında bulunmuştur. Eski Alman orduları başkumandanı Fon Falkenhein galiba Halep’te toplanan ordularla Bağdat’ı almaya çalışacaktı.”*⁴⁶⁴ Bu satırlardan sonra Orta Doğu ve Hicaz bölgesi için Fon Kress’in söylediği sözü ise çok düşündürücüdür. *“Bir defa buraya gelen kuvvetin vazifesi geri dönmek değil, ölmektir.”*⁴⁶⁵

3.1.1. Birinci Dünya Savaşı Öncesi

Osmanlı Devleti'nin, kendisiyle komşu olmayan, birbirleri üzerinde siyasi-askeri çıkar çatışmaları yürütülmeyen Alman Devletleri ile ve özellikle Prusya Krallığı ile ilk temasları, 1718 yılında başlamıştır. İki ülke arasındaki diplomatik temasları başlatan ilk mektup, Ocak 1718 tarihli olup, Osmanlı Devleti tarafından Prusya Kralı I. Friedrich Wilhelm'e yollanmıştır. Pasarofça Barış görüşmeleri esnasında Avrupa devletleri ile yakınlaşma girişimleri çerçevesinde, Fransa aracılığı ile gönderilen bu mektup, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkileri başlatmıştır.⁴⁶⁶

Osmanlı Devleti'nin 1718 yılındaki bu diplomatik girişiminin ardından Prusya Kralı I. Friedrich Wilhelm 7 Eylül 1720 tarihinde Padişah ve Sadrazam'a birer mektup yollamış, 1721 yılında da at satın alması gerekçesi ile özel temsilcisini İstanbul'a yollamıştır. Prusya Kralının 1721 yılında gönderdiği özel temsilcinin asıl görevinin ne olduğuna dair elde mevcut bir belge olmamasına karşın, Osmanlı Devleti ile doğrudan temasa geçebilmek için at satın alma işini bahane ettiği de iddia edilmektedir. I. Friedrich zamanından beri Osmanlı Devleti ile doğrudan ticari

⁴⁶⁴ Atay Falih Rıfki, “Zeytindağı(Çöl Destanı)”, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2004, s.104

⁴⁶⁵ Atay Falih Rıfki, a.g.e., s.123

⁴⁶⁶ Diplomatik ilişkilerin başlangıç tarihi olarak XVIII. yüzyılın ilk çeyreği gösterilmesine rağmen, dolaylı yollardan olsa dahi Osmanlı Devleti ile Alman Devletleri arasında XV. yüzyıldan itibaren ticari ilişkiler başlamıştır. Leipzig, Dresdner, Augsburg, Regensburg ve Nürnberg gibi Alman şehirleri Osmanlı Devleti'nin pamuk ipek ve yün gibi başlıca ihrac mallarını Venedikli, Cenovalı, İspanyol, Fransız, İngiliz ve Avusturyalı tüccarlar aracılığı ile temin etmişlerdir.

ilişkiler kurmayı planlayan Prusya Krallığı'nın, 1718 tarihli Osmanlı mektubunu fırsat bilerek böyle bir girişimde bulunduğunu düşünmek mümkündür.⁴⁶⁷

1739 yılında, ikinci kez temsilci yollayarak Osmanlı Devleti ile ilişki kurmayı deneyen I. Friedrich Wilhelm ve 1740 yılında tahta çıkan II. Friedrich zamanlarında, Prusya-Osmanlı ilişkileri giderek gelişme kaydetmiştir. Özellikle II. Friedrich zamanında, Prusya-Avusturya mücadeleleri ve karşılaşılan güçlükler; planları doğrultusunda Osmanlı Devletini kullanmak fikrini, Prusya Krallığı'na verecek, Prusya'nın siyasi ve askeri gelişiminde Osmanlı Devleti önemli bir pay sahibi olacaktır. Prusya'nın geleceğe yönelik niyetlerinden endişe duyan Avusturya ve Rusya, Prusya üzerindeki baskılarını arttırmışlardır.

Giderek artan baskılar üzerine, Prusya bir yandan Avusturya ve Rusya'yı yatıştırmaya çalışmış, diğer yandan da Osmanlı'yı kazanmanın yollarını aramıştır. Nitekim, Osmanlı ile dostluk ve ticaret ilişkileri kurma yolunda kararlı olan II. Friedrich, bu niyetini 1745 yılında İsveç Elçisi Karlson aracılığı ile belli etmiş, irtibat kurmak istemiş ve nihayet 1755 yılında ilk Prusya elçisini İstanbul'a göndermiştir. 1755 yılında İstanbul'a gelen Prusya Elçisi, hem III. Osman'ın tahta çıkışını tebrik etmek, hem de ticari ve askeri iki anlaşma yapmak görevini de üstlenmiştir. Fakat bu ilk ittifak girişimi sonuçsuz kalmıştır.⁴⁶⁸

Düşmanları tarafından çok sıkıştırılan II. Friedrich, Prusya-Osmanlı ittifakını bir kurtuluş olarak görmekte ve ortak düşmanları üzerinde ürkütücü bir tesir yaratacağına inanmıştır. 1761'de iki ülke arasında dostluk ve ticaret anlaşması imza edilebilmiştir. Bu anlaşma 1790 yılında 50 yıl uzatılmıştır. İmzalanan bu ticaret anlaşması ile Prusya tüccarları, Fransız tüccarlarına tanınan tüm haklardan yararlanacak bir duruma gelmelerine rağmen, uzun süre Osmanlı pazarına girmeye çekinmişlerdir. Prusya Krallığı ile Osmanlı Devleti arasında bir askeri ittifak, ancak 1 Şubat 1790 tarihinde imza edilebilmiştir. Bu ittifak, XX. yüzyılın başında en üst düzeyine çıkacak olan iki ülke resmi ilişkilerinde atılan önemli bir adımdır.

⁴⁶⁷ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.42.

⁴⁶⁸ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.41.

Prusya-Osmanlı arasında XVIII. ve XIX. yüzyıllarda dengeli bir ekonomik ilişki sürdürülmüş, Osmanlı Prusya'ya ham madde ihraç etmiş ve mamul madde ithal etmiştir. Fakat bu denge XIX. yüzyılda Almanya'nın Osmanlı'yı siyasi ve askeri nüfuzu altına almasıyla doğru orantılı olarak bozulmuştur.

XIX. Yüzyılın başında giderek kötüleşen Osmanlı Ordusunun, kendini toparlayabilmesi, çağa ayak uydurabilmesi için, yeniden yapılanmaya tabi tutulmasının gereğine inanan II. Mahmut, bu iş için Avrupalı uzmanlar getirtmek istemiştir. Osmanlı Ordusunun yeniden yapılanması çalışmalarında kullanılmak üzere, eğitmen subay göndermeleri için, ilk girişimini, 1835 Temmuz'unda Fransa nezdinde yapmış ise de olumlu bir cevap alamamıştır. Bunun üzerine, girişimini 1835 sonlarında Prusya Krallığı nezdinde tekrarlamış ve bu kez lüzumlu cevabı almıştır. 23 Kasım 1835 tarihinde iki kişiden oluşan ilk Prusya Askeri Heyeti, İstanbul'a gelerek göreve başlamıştır. Üç ay süreyle maaşı Osmanlı Devleti tarafından ödenmek koşuluyla gönderilen Yüzbaşı Von Moltke kendini kısa süre içinde kabul ettirmiştir.⁴⁶⁹

Osmanlı Devleti'nin iç ve dış politikasının XIX.Yüzyılın sonlarında büyük bir değişikliğe uğramasında, en önemli nedenlerden biri de, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşıdır. Savaşın Osmanlı Devleti'ne getirdiği maddi kayıpları bir tarafa bırakacak olursak, İmparatorluğun iç ve dış politikalarında çok büyük değişiklikler gözlemlemek mümkündür. Savaşın hemen ardından imzalanan Berlin Antlaşması İmparatorluğu çok güç bir durumda bırakırken, beraberinde acı bir gerçeği de getirmiştir. Kırım Savaşı sonrası Avrupa güçler dengesinin korunması amacıyla, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü garanti altına alan İngiltere ve Fransa, bu tutumlarını, kesin olarak terk etmişlerdir.

Tek başına ayakta kalabilecek gücü uzun zamandan beri yitirdiğine inanan ve varlığını Avrupa Devletleri arasındaki dengeden yararlanarak sürdüren Osmanlı Devleti, Kırım Savaşı sonrasında, toprak bütünlüğünü garanti altına alan İngiltere ve Fransa tarafından terk edilmesi üzerine, tek başına kalmış ve zorunlu olarak Almanya'ya yönelmiştir. Aralarında, tarihi temellere dayalı, iyi komşuluk ilişkileriyle beslenen, siyasi, askeri, ekonomik ilişkilerle gelişen bir dostluk ilişkisi

⁴⁶⁹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.42.

bulunmayan bu iki ülkenin ilişkileri, XIX.Yüzyılın sonlarında, giderek ilginç bir hal almıştır.⁴⁷⁰

Prusya Krallığı, Rusya ve Avusturya'ya karşı müttefik arayışında olduğu XVIII.Yüzyılda, Osmanlı ile ittifak kurmayı ısrarla istemişse de başarılı olamamıştır. Oysa, XIX. yüzyılda toprak bütünlüğünü koruyabilmek için Osmanlı Devleti Almanya ile ittifak kurmak istemiş ve bir sonuç elde edememiştir. Salt çıkar amaçlı, siyasal gelişmelere göre yön değiştiren bu ilişkiler XVIII. ve XIX. yüzyıllarda sağlam temeller üzerine oturmamıştır.⁴⁷¹

Bismarck iktidarının ilk yıllarında, ekonomik kalkınmasını henüz tamamlayamamış, ham madde ve pazar arayışına girememiş bir Almanya için, Osmanlı toprakları pek cazip görünmemektedir. II. Abdülhamit ise, Almanya'ya inanmak ve güvenmek istiyor ve onu siyasi ve ekonomik çöküntünün gelecekteki kurtarıcısı olarak görüyordu. Fakat nedense, Berlin Kongresi'nde Bismarck'ın Bosna-Hersek'i Avusturya'ya kazandırma çabalarını, Tunus'u alması için Fransa'yı teşvik etmesini, görmezlikten gelmiştir. Bismarck'ın uyguladığı Avrupa'da denge siyaseti, XIX. yüzyılın sonlarında, Kayzer II. Wilhelm tarafından terk edilerek "Dünya Politikası" uygulanmaya başlanılmıştır. Almanya'nın gelişen endüstrisine ham madde ve pazar arayışına giren II. Wilhelm, kendisine her türlü olanağı sunmaya hazır Osmanlı Devleti fırsatını iyi değerlendirmiştir.⁴⁷² Osmanlı Devleti bu dönemde artık Avrupa sermayesi tarafından baskı altın alınmış bir ülkedir.⁴⁷³

II.Wilhelm, Avrupa'da yürütülen kıyasıya sömürge savaşında, nispeten geri kalmış Almanya için en uygun toprakların "Doğu" yani Osmanlı Toprakları olduğunu düşünmüştür.⁴⁷⁴ Siyasal yalnızlığa itilmiş, kendisiyle ittifak yapmak için çok istekli Osmanlı ile ilişkiye girecek Almanya'ya ekonomik ve askeri kazançlar

⁴⁷⁰ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.42.

⁴⁷¹ XIX. Yüzyılda Avrupa siyasetinin önemli gündem maddelerinden birini teşkil eden ve Osmanlı toprak bütünlüğünü yıkmaya yönelik Şark Meselesi'ne Otta von Bismarck'ın kayıtsız kalması, Osmanlı toprakları üzerinde hak iddia etmemesi, II.Abdülhamit'in Almanya'ya yönelmesinde önemli etkenlerdendir. Oysa Otto von Bismarck, "Şark Meselesi bir Pomeranya askerinin kemiklerine değmez" diyerek, Almanya'nın izlediği denge siyaseti için zararlı olduğuna inanıyordu. Ayrıca Bismarck'ın Osmanlı ülkesine karşı kayıtsız kalmasının bir diğer önemli sebebi de, Almanya ile Osmanlı Devleti arasında ortak bir sınır bulunmamasıydı.

⁴⁷² Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.42.

⁴⁷³ Ortaylı İlber, a.g.e., s.45.

⁴⁷⁴ Uçarol Rifat, a.g.e., s.390

sağlamıştır. 1880 başlarında Alman İmparatorluğu'nun, II. Abdülhamit'in isteklerini olumlu yanıtlaması tesadüf değildir. Otto von Bismarck tarafından yürütülen Avrupa siyasetini terk ederek, "Dünya Siyaseti" izlemeye başlayan II. Wilhelm'in Osmanlı Devleti ile ilişkilerini geliştirmesinde şunlar etkili olmuştur;

- Osmanlı toprakları Alman ihraç sanayi ürünleri için geniş bir pazar niteliğindeydi;
- Anadolu, bir yandan Alman dokuma sanayinin en önemli ham maddesi olan pamuğa, diğer yandan gıda maddelerine ve tahıla olan ihtiyacını karşılayacak kapasitedeydi;
- İmparatorluk topraklarının bakır, krom, kurşun ve petrol gibi maden yatakları Alman endüstrisinin ihtiyaçlarını karşılayacak kapasitedeydi.⁴⁷⁵

Almanya'nın Osmanlı Devleti ile ilişkilerini geliştirmesinde, dostluk, toprak bütünlüğüne saygı, karşılıklı iyi ilişkiler tesis etme gibi fikirlerin yerine, Osmanlı topraklarını Almanya'nın gelişen dış siyaset amaçları doğrultusunda kullanma, ekonomik ve askeri güdümü altına alma gibi fikirleri, çok daha ön planda olmuştur.

Osmanlı Devleti bu dönemlerde kendi gücünden çok, büyük devletler arasındaki çıkar çatışmalarından doğan denge ile coğrafi durumunun kendisine sağladığı avantajlardan yararlanarak varlığını sürdürmeyi bir politika haline getirmişti.⁴⁷⁶

1877-1878 Osmanlı-Rus savaşının ardından ne pahasına olursa olsun, imparatorluğu İngiltere ve Fransa'nın siyasi etkisi ile (orduyu 1860'ların ortasından itibaren teçhiz etmeye başlayan) ABD'nin askeri etkisinden kurtarmak isteyen II. Abdülhamit Almanya'ya yönelmiştir.

⁴⁷⁵ Stratejik bir konumda olan Osmanlı toprakları ile Almanya arasında karayolu bağlantısı kurulmasıyla, hem İngiltere'nin deniz ablukası ortadan kaldırılıyor, hem de Almanya'nın Rusya ve İngiliz sömürgelerini kolayca vurması sağlanıyordu; Türkiye'ye gönderilen Alman askeri uzmanları sayesinde, Alman sanayicileri, demiryolları ve silah bağlantılarına dayanarak, Türkiye'deki önemli noktaları denetim altında bulundurabilirdi; zayıf ve yıkılmakta olan bir imparatorluk konumunda olan Osmanlı Devleti, Alman yardımı ve etkisi sayesinde kısa sürede ele geçirilebilirdi.

⁴⁷⁶ Uçarol Rıfat, a.g.e.,s.389

14 Temmuz 1880'de iki ülke heyetlerince hazırlanan bir sözleşme uyarınca Osmanlı Hükümeti, Osmanlı üniforması ve rütbesi taşımaları ön koşuluyla, bazı asker ve sivil uzmanları kadrosuna almayı kabul ediyor ve bunlara çok yüksek ücretler ödemeyi de garanti ediyordu.⁴⁷⁷ Önemli hususlar;⁴⁷⁸

- Osmanlı üniforması ve rütbesi taşımalarına rağmen, askerler, Alman Askeri Ceza Kanununa, siviller de ilgili Alman kanunlarına tabi idiler. Görev sorumluluklarından doğan problemlerde, Osmanlı makamlarının bunlara uygulayabilecekleri her hangi bir yaptırım yoktu.
- Osmanlı Devleti ulusal çıkarları aleyhine hareket edecek subay ve memurlar hakkında her hangi bir cezai müeyyide uygulayamayacak, sadece görevlerine son verebilecekti.
- Osmanlı Hükümeti, kendi memur ve subaylarının Avrupalı meslektaşlarına oranla son derece düşük olan ücretlerini bile düzenli olarak ödeyemezken, Alman heyet mensuplarına zamana göre çok yüksek ücretleri, Osmanlı Bankası garantisinde ödemeyi kabul ediyordu.
- Türkiye'de görev alacak askerler bir üst rütbeden göreve başlatılıyordu. 1882 Mayıs ayında Osmanlı Ordusuna Albay Rütbesi ile katılan Kaehler, Padişah tarafından derhal Tuğgeneralliğe, Kayzer tarafından karşı bir jest yapılarak Tümgeneralliğe, tekrar Padişah tarafından Korgeneralliğe terfi ettirildi. Bu durum kısa süre içinde rütbece yükselmek isteyen Alman subayların Osmanlı ordusuna yönelmesi için etkili oldu.⁴⁷⁹

Almanya Omsalı İmparatorluğu'na nüfuz ederken İslamcı ideolojiye de sempatik görünme gayretindeydi. Gerçekte İslamcılıkta Almanya'yı Avrupa'da yandaşı olarak görmüştür.⁴⁸⁰ Almanya ile iyi ilişkiler kurabilmek onun siyasi ve askeri desteğini alabilmek uğruna çok aşırı tavizler verilmiştir. 1880'lerden sonra

⁴⁷⁷ Osmanlı Hükümetinin uzmanlara ve bunlara verilecek ücretleri için bkz.: **Ortaylı İlber, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu", İletişim Yayınları, İstanbul, 2003,s.88**

⁴⁷⁸ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.43-44.

⁴⁷⁹ Nitekim, 1882'de Albay rütbesi ile Osmanlı ordusuna gelen Kaehler, 1885'te öldüğünde, Osmanlı Mareşali rütbesi taşımaktaydı ve bu çarpıcı bir örnek oluşturuyordu.

⁴⁸⁰ Ortaylı İlber, a.g.e.,s.78.

ülkeye gelen sivil ve askeri uzmanlara çok geniş imkanlar ve yetkiler verildiği gibi, Alman ekonomisini ve sanayini Osmanlı ülkesine egemen kılacak her türlü taviz de verilmiştir.

11 Nisan 1882'de Osmanlı hizmetine giren Albay Kaehler, Piyade Yüzbaşısı Kamphövener, Topçu Yüzbaşısı von Hobe, Dragon Alayından Yüzbaşı Ristow, kendilerini burada sadece akıl öğretip, emir vermekle yükümlü sayıyorlardı. Avrupa ordularına oranla çok ilkel ve eskimiş bir yapıya sahip, uzun zamandan beri atış ve tatbikat yapmayan, günlük eğitimi eksik, maaş ve özlük hakları düzenli olarak verilmeyen Osmanlı ordusunu eğitebilmek için bir süre uğraşan Kaehler heyeti, hiç bir netice alamamıştır. ⁴⁸¹Heyet, yeniden yapılanma konusunda hazırladıkları ve II. Abdülhamit'e sundukları uzun ve ayrıntılı raporların, yürürlüğe konmak yerine, hasır altı edildiğini Berlin'e gönderdikleri raporlarında belirtmişlerdir. ⁴⁸²

Bir ölçüye kadar, Osmanlı Devleti'nin mali gücünü göz önüne almadan hazırlanan ve devlete altından kalkamayacağı bir mali yük getiren bu önerileri geri çevirmesi mazur görülebilir. Ancak, gerçek olan şu ki, II. Abdülhamit için, ordunun güçlenmesi ve modernizasyonundan önce önemli olan, Osmanlı Devletinin Almanya'nın siyasi ve ekonomik desteğini sağlaması, içte ise güçlü ve istikrarlı bir otorite sağlamaktı. ⁴⁸³

1882 yılında büyük ümitlerle getirtilen, ilk Alman Askeri Heyeti Başkanı (Osmanlı Mareşali) Kaehler'in, 1885 yılında ölmesi üzerine, Colmar von der Goltz, olağanüstü yetkilerle Alman Askeri Heyeti Başkanlığına getirilmiştir. Alman Genelkurmayında görevli bir Binbaşı iken, 1883 tarihinde, Kayzer'in emriyle Osmanlı hizmetine Tuğgeneral rütbesi ile girmiştir. ⁴⁸⁴

⁴⁸¹ Kaehler heyeti, hazırlayıp bir türlü uygulamaya koyduramadıkları reform planlarının dışında, mesailerinin tamamını ya giderek artan maaş ve rütbe almak veya Alman silah sanayine yüklü siparişler almak ve casusluk yapmak işine ayırmışlardır. Osmanlı Ordusu için büyük bir gizliliğe sahip olan askeri sırları, ordunun genel durumunu, imparatorluğun siyasi hayatını, günü gününe Alman Savaş ve Dışişleri Bakanlıklarına rapor etmişlerdir.

⁴⁸² Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.44.

⁴⁸³ II. Abdülhamit, ordunun güçlenmesini, kendisine ve yönetimine karşı bir hareket olur endişesi ile (Abdülaziz örneğinde olduğu gibi) istemiyor ve öneri paketlerini bilerek dikkate almadığı değerlendirilmektedir.

⁴⁸⁴ Askeri heyetteki görevi, askeri okullarda yürütülecek reform çalışmalarını yönetmek olan Von Der Goltz Paşa, kısa zaman içinde Osmanlı ülkesinde en tanınmış ve sevilen yabancı kişi durumuna gelecektir. Harbiye ve Kurmay Okulunda ders kitabı olarak okutulmak üzere 4000 sayfadan fazla

1885'e kadar, II. Abdülhamit'in engellemeleri yüzünden askeri liselerdeki ders programları üzerinde köklü bir değişiklik yapamamasına karşılık, Osmanlı ordusunu en iyi tanıyan, Osmanlı Komutanlarını, özellikle genç subayları etkileyebilen tek yabancıdır. Kendini kısa süre içerisinde Osmanlı makamlarına kabul ettiren, özellikle etkili olduğu genç subaylar tarafından çok sevilen, katıksız bir Türk dostu olduğunu söyleyerek bununla övünen Von Der Goltz hakkındaki gerçekler ise çok daha ilginçtir.⁴⁸⁵

Görevini siyasi oyunları için çok iyi kullanan Von Der Goltz, Osmanlı Ordusu'nun durumunu, hükümetteki siyasi gelişmeleri, açıktan açığa Alman Genelkurmayına ve Dışişleri Bakanlığına günü gününe rapor etmiştir. Hazırladığı ve uygulanmasını isteyerek II. Abdülhamit'in önüne sunduğu, her askeri reform paketinin ardından, Alman silah sanayine çok yüklü siparişler aldırarak Von Der Goltz bu konuda oldukça yeteneklidir.⁴⁸⁶ Moltke'nin ardından efsaneleşen, en büyük Türk dostu ve en itibarlı yabancı ilan edilen Von Der Goltz un, gerçekte pek büyük bir Türk dostu olmadığı açıktır. Nitekim dostlukla ilgili fikirlere sahip bu ünlü komutan, 1897'de, Türklerin İstanbul'u mutlaka terk etmeleri gerektiğini, ancak Anadolu ve Mezopotamya'da yaşayabileceklerini, hiç çekinmeden söyleyebilmiştir.⁴⁸⁷

Kayzer II. Wilhelm'in İstanbul'a yaptığı ilk resmi ziyaretin ardından, Alman silah sanayinin devi Krupp'a verilen yüklü siparişler, Bağdat Demiryolu'nun Konya'ya uzatılma imtiyazı, Osmanlı-Alman ticaret anlaşması, Osmanlı ülkesini tüm imkanları ile Alman sanayinin hizmetine sunmuştur.

Kayzer Wilhelm'in bir zafer göstergesine dönüşen Doğu ziyareti, 18 Ekim 1898'de İstanbul'da başlamış, Sultan'ın bu tek dostuna, Osmanlı Başkentinde daha önce hiçbir yabancı ziyarete nasip olmayan gösterişli bir kabul gösterilmiştir.⁴⁸⁸ 1880'lerden itibaren II. Abdülhamit vasıtasıyla Osmanlı Ordusunda görev alan

Türkçe broşür ve ders kitabı yayınlamıştır. Görev süresinin sona ermesine rağmen, kontratı üç kez uzatılan ve 1895'te ülkesine dönen Von Der Goltz, özellikle II. Meşrutiyet sonrası, birçok kereler yeniden göreve çağrılacaktır.

⁴⁸⁵ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.44.

⁴⁸⁶ Von Der Goltz sayesinde, 1890'lı yılların sonunda Alman silah fabrikatörleri, Osmanlı silah pazarını tamamen ellerine geçirmişlerdir.

⁴⁸⁷ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e., s.45.

⁴⁸⁸ Hopkirk Peter: "İstanbul'un Doğusunda Bitmeyen Oyun", Sabah Kitapları, İstanbul, Mayıs 1995.s.15

Alman askeri heyetlerinin yeniden yapılanma çalışmaları sonunda teknolojik gelişme, idari yapılanma; modern askerlik eğitimi adına, pek birşey kazanılamamıştır. Buna karşılık Alman silah sanayi, Alman endüstrisi, Alman Genelkurmayı ve Alman Dışişleri Bakanlığı, bu yakın ilişkiden alabildiğine karlı çıkmıştır.⁴⁸⁹

1912-1913 Balkan Savaşları'nda büyük bir yenilgiye uğrayan Osmanlı Ordusunun hiç de iç açıcı olmayan görüntüsü, yeniden yapılanma adına yapılan çalışmaların başarısızlığının en açık kanıtıdır. XIX. yüzyıldan itibaren hızla Almanlaşan Osmanlı Ordusu, gerçekte Prusya askerî tekniğini tam anlamıyla benimseyip uygulamak yerine, sistemi yüzeyde taklit etmiş görünüyordu. Osmanlı Hükümeti, bütün bu gerçeklere ve acı Balkan Savaşı yenilgisine rağmen, Osmanlı Ordusunun yeniden yapılanma çalışmalarını yürütecek yeni Alman askeri heyetlerinin Türkiye'ye gönderilmesi için, 22 Mayıs 1913 tarihinde Alman Hükümetine resmi başvuruda bulunmuştur.

Alman askeri heyetlerinin çalışmaları ve orduya kazandırdıkları hakkında, ciddi şüphelerin doğduğu bir ortamda, böyle bir başvurunun yapılması, Almanya açısından çok sevindirici olmuştur. Üstelik sadrazam Mahmut Şevket Paşa'nın Alman Büyükelçisi Wangenheim'e sarf ettiği sözlerden, yeni heyetin çok geniş yetkilerle donatılacağı da anlaşılmaktadır. Çoğu Von Der Goltz Paşa'nın öğrencisi olan subaylar, Alman militarizmine duydukları hayranlığın bir nişanesi olarak, yeni Alman askerlerini doğrudan komuta mevkilerine çok geniş yetkilerle getirmek istemişlerdir.

Almanya'nın İstanbul'daki Büyükelçisi Baron von Wangenheim'in 26 Nisan 1913'te Berlin Hükümetine gönderdiği rapor Türkiye için yapılan ilginç tespiti içermektedir. Büyükelçi, ***“Orduyu kontrol eden kuvvet, Türkiye’de en büyük kudret olacaktır. Hiçbir Alman düşmanı hükümet ordu tarafımızdan kontrol edildikçe iktidar mevkiinde kalamayacaktır”*** ifadelerini kullanmıştır.⁴⁹⁰

⁴⁸⁹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e., s.45.

⁴⁹⁰ Uçarol Rifat, a.g.e., s.450

Türk Hükümeti'nin 22 Mayıs 1913 tarihli resmi müracaatından sonra, Kayzer II. Wilhelm, yeniden Alman reformcu subaylar göndermeden İngiltere Kralı ve Rus Çarı'na durumu açmış ve onaylarını almıştır. Kayzer II. Wilhelm, Türkiye'ye gönderilecek askeri heyetin başkanlığına, Kassel'deki 22. Tümen Komutanı Liman Von Sanders'i seçmiştir.⁴⁹¹

Türkçe bilmeyen, Türkiye ve Türkler hakkında en ufak bir bilgiye dahi sahip olmayan, Alman Ordusunun en kıdemli ve sevilmeyen, çok sert ve otoriter tümen komutanının, böyle hassas ve diplomatik bir görev için Alman İmparatoru tarafından seçilmesi ilginçtir. Osmanlı Devleti ise, kendi ülkesinde sevilmeyen, güvenilir ve başarılı bir komutan olarak görülmediği için kolordu komutanlığı görevi dahi verilmeyen bir subayı İstanbul'daki I. Kolordu Komutanlığı ve Askeri Şura üyeliği görevine atamıştır.⁴⁹²

Nitekim bir Alman Generalinin, Osmanlı Ordusunda I. Kolordu Komutanlığına geniş yetkilerle atanmasının ne anlama geldiğini çok iyi bilen İngiltere, Fransa ve Rusya olayı diplomatik bir kriz haline getirmişlerdir.⁴⁹³ Sorunun Avrupa diplomasisinin bir numaralı gündem maddesi haline gelmesi üzerine, Kayzer II. Wilhelm, 14 Ocak 1914 tarihinde Liman Von Sanders'i Orgeneralliğe yükseltmiş, bunun üzerine Osmanlı Hükümeti de Mareşalliğe tayin etmiş ve kendisine Genel Müfettişlik görevi verilerek, sorunu çözümlenmiştir.⁴⁹⁴

1914 yılının Ocak ayında Savunma bakanı olan Enver Paşa, bir yandan orduda geniş çaplı bir temizlik hareketına girişerek 1200 subayı emekli ederken, diğer yandan General Sanders'in yetkilerini kısımaya çalışmıştır. İlk iş olarak, Askeri Şurayı ortadan kaldırmış ve Sanders'in ordu içindeki teftişlerini kendi kontrolü altına almıştır. Alman askeri heyeti 6 ay içerisinde, başkent ve çevresindeki birliklerde bir hayli etkili olmuş, genel olarak disiplin teşkilat, teçhizat, atış, eğitim konularında

⁴⁹¹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e., s.45.

⁴⁹² General Liman Von Sanders, anılarında her ne kadar görevlerinin kesin olarak askeri olduğunu iddia ediyorsa da, Wangenheim'in Alman Dışişleri Bakanlığına gönderdiği telgraftaki düşünceleri ve İngiltere, Fransa ve Rusya'nın çok şiddetli tepkileri, görevin siyasi yönünün daha ağırlıklı olduğunu göstermektedir.

⁴⁹³ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.451-452

⁴⁹⁴ 1913 ve 1914 yıllarında yaşanan bu gelişmeler, Türk Ordusunda daha önce de belli ölçülerde etkisi olan Fransa ve İngiltere'yi son derece rahatsız etmiştir. Nitekim, Rusya'da İstanbul ve Karadeniz'de komutanlık yapan bir Alman askerinden rahatsız olduğunu göstermiştir.

büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Fakat gerçekler bu değildir. 1914 yılı Temmuz sonlarında İstanbul'da, İtilaf Devletleri temsilcileri önünde muazzam bir geçit resmi düzenlenmesine rağmen, bu bir göz boyamadan başka birşey olmamıştır.⁴⁹⁵ Üstelik Türk subay ve erleri bu kendilerini beğenmiş, mağrur, kendilerini küçümseyen Alman subaylarından hiç hoşlanmamaktaydılar. Türk kültürünü, Türk dilini, ordu geleneğini hiç bilmeyen, öğrenmek niyetinde de olmayan Alman subaylara karşı cephe almışlardı. Ordunun geneli çok ilkel ve kötü şartlarda I. Dünya Savaşı eşiğine gelmiştir.⁴⁹⁶

Askeri alandaki gelişmelerin yanı sıra bir de Almanya'nın "Doğu Sorunu"na (Şark Meselesi) girmesi bu bağlamda Bağdat Demiryolu projesine talip olması aslında ortalığı biraz karıştırıyordu. Bölgede ki politikalarda önemli değişikliklere yol açmıştı. Almanya yeni yöntemler uygulamaya başlamıştı. Sanayi ve ticaretini geliştirmek için Anadolu'yu bütün ihtiraslarına hedef olarak almıştı.⁴⁹⁷

Almanya uzmanları ve silah ticaretiyle Osmanlı Ordusu'na, demiryolları ile Önasya'ya ve dolayısıyla siyasal ve sosyal hayatın her alanına nüfuz edecek döneme girmiştir.⁴⁹⁸

Ekonomist Friedrich List'in⁴⁹⁹ Almanların demiryoluna bakış açıları için yaptığı yorum dikkat çekicidir. List şöyle diyor: "*Biz Almanlar için yaygın bir demiryolu sisteminin en önemli tarafı ne finansal ve hatta ne de ekonomiktir. En önemlisi siyasi yönüdür.*"⁵⁰⁰

1899'da Osmanlı, Konya'dan Bağdat'a oradan da, Basra Körfezine kadar bir demiryolu yapılmasına ve bunun da Almanlar tarafından yapılmasına prensipte karar

⁴⁹⁵ Gerçekte, ülkenin eyaletlerindeki birliklerin durumu içler açığıydı. Ordu, özlük haklarını aylardır alamıyor, askerlerin iâşe ve ibadesi çok zor temin ediliyordu. Askerlerin üzerlerine giydirilecek üniforma ve ayakkabı dahi temin edilemiyordu. Araç-gereç, teçhizat, silah, cephane, lojistik ikmal maddeleri, disiplin, atış, talim, eğitim, gibi konular içler açığıydı.

⁴⁹⁶ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e., s.46.

⁴⁹⁷ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.390-391

⁴⁹⁸ Ortaylı İlber, a.g.e., s.101

⁴⁹⁹ List 1846'da intihar ederek ölmüştür. Ancak görüşleri tüm Almanya'ya hakim olmuştur.

⁵⁰⁰ Harold James a.g.e., s.68

vermiştir.⁵⁰¹ Nitekim 18 Mart 1902’de Osmanlı Devleti Bağdat demiryolu yapım hakkını Almanların “Anadolu Demiryolu Kumpanyası”na vermiştir.⁵⁰²

Demiryolu Almanya’ya bir takım ayrıcalıklar da getirecektir. Basra’da liman yapmaya ve Dicle ile Fırat nehirlerini kullanmaya varıncaya kadar geniş içerikleri olan bu ayrıcalıklar Almanya’da büyük sevinç yaratmıştır. Almanya, özellikle Bağdat demiryolu yapım hakkını aldıktan sonra Alman dili ve kültürünün doğuda yayılması için okul, hastane gibi sosyal nitelikli kuruluşlar yapıyor, kendi ülkesinde de Anadolu ve Arabistan incelemeleri için birçok cemiyet kuruyordu.⁵⁰³ Bu proje aynı zamanda “Dünya Politikası”nı değiştirmeye çalışırken İngiltere’nin nüfuz alanına müdahale etmiş bulunuyordu.⁵⁰⁴

Fakat durum İngiltere için aynı değildi. Zira İngiltere uzun zaman önce bölgeye gelmiş ve bazı projeleri zaten yürütmekteydi. İngiltere Hint Okyanusu’nu ve buna bağlı olarak, Akdeniz, Kızıl Deniz ve Basra Körfezi’ni tam kontrolü altında bulundurmak istiyordu. Dönem itibariyle bunu sağlamış da sayılırdı.

Diğer taraftan İngiltere, doğuda elde ettikleriyle büyük bir sömürge imparatorluğu kurarken, hem doğu sömürgelerinin hem de Orta Doğu’da sağladığı çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için özellikle, Kıbrıs - Boğazlar - Doğu Anadolu – Basra Körfezi dörtgeni içinde bulunan alanı kontrol altında tutup, buradaki etkisini artırmayı aynı zamanda bu alana diğer büyük devletleri sokmamayı esas almış ve bunu genel siyasetinin temel kuralı yapmıştır.⁵⁰⁵

3.1.2. Birinci Dünya Savaşı Dönemi

Büyük devletlerin doğuda izledikleri politika, genel olarak; Rusların İstanbul’a ve Boğazlara doğru ilerlemek isteğine, Avusturya’nın Selanik’e doğru inme

⁵⁰¹ 1898 tarihi itibariyle Osmanlı’nın Asya’da ki demiryolu durumu şöyledir:

İngiliz hatları (İzmir-Aydın 373 km., Mersin-Adana 67 km.),
Fransız hatları (İzmir-Kasaba 51 km., Yafa-Kudüs 87 km., Beyrut-Şam 247 km., Şam-Halep 420 km.),
Alman hatları (Haydarpaşa-İzmit 91 km., İzmit-Adana 485 km., Eskişehir-Konya 444 km.)

⁵⁰² Uçarol Rıfat, a.g.e.,s.392

⁵⁰³ 1901 yılında “Alman Anadolu Arabistan”, 1904’te “Anadolu Ekonomik İnceleme” ile “Alman Doğu” ve 1912’de “İslam İşleri” cemiyetlerini kurmuştur.

⁵⁰⁴ Canbolat İbrahim, “Almanya ve Dış Politikası”, Alfa Yayın, 2003,s.81

⁵⁰⁵ Uçarol Rıfat, a.g.e.,s.395

çabasına, İngiltere'nin ise tüm bunlara karşı donanması ve diplomasisi ile Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü ile bağımsızlığının dolayısıyla kendi çıkarlarının korunması gayretleri, Fransa'nın ise Osmanlı'da daha önce sağladığı etkiye dayanmaktaydı.⁵⁰⁶

Avrupa'da, 1914 Temmuz'unda görülen siyasi ve askeri gelişmeler, geniş çaplı bir savaşın habercisi olmuştur. Bu gelişmeler karşısında, Osmanlı Devleti için, yalnızlık korkusu, savaş dışı kalma mücadelesi savaş ve yıkım dönemleri başlayacaktır. Avrupa'da savaşın çıkacağından endişe duyan Osmanlı Hükümeti, aliecele ittifak arayışına girmiştir. Osmanlı, Balkan Savaşları bozgununun siyasi ve askeri yıkımlarını henüz onaramamış, ekonomik açıdan tam bir çöküntü içindedir. Osmanlı Hükümeti tarafından ilk ittifak teklifi, Fransa nezdinde yapılmıştır. Osmanlı'nın acıklı durumunu iyi değerlendiren, onunla ittifak yapmakta kendileri için bir yarar görmeyen Fransızlar, Cemal Paşa'nın ittifak önerisini ciddiye dahi almamışlardır.⁵⁰⁷

Maliye Bakanı Cavid Bey'in, 1911 Ekiminde, İngiltere nezdinde yaptığı ittifak teklifi de geri çevrilmiş olduğuna göre, Osmanlı Devleti için fazla bir seçenek kalmamıştır. Dolayısıyla Osmanlı Devleti zorunlu olarak Almanya'ya yönelmiştir. 22 Temmuz 1914'de Enver Paşa, Almanya'nın İstanbul Büyükelçisi Wangenheim'a, ittifak teklifinde bulunmuştur. Aynı gün, Sadrazam Sait Halim Paşa da, aynı teklifi Avusturya'nın İstanbul Büyükelçisi Berşold'a yapmıştır.⁵⁰⁸

1914 yılı Temmuz başlarında, Osmanlı Devleti'nin askeri durumunu çok kötü bulan, böyle bir ordunun Rusya'ya karşı kullanılamayacağını savunan, ittifak teklifinin kendileri tarafından yapılması halinde, Osmanlı'nın şartlar ileri süreceğini söyleyen Almanya, fikrini çok çabuk değiştirmiştir.

İmzalanacak böyle ,bir ittifakı, devletin istikbalini kurtaracak tek çare görerek, 25 Temmuz 1914 tarihli bir yetki belgesi, Sait Halim Paşa adına, padişah tarafından imza edilmiştir. Artık geri dönülmez bir yola girilmiştir. İttifak anlaşması metni üzerinde, 1914 yılı 28 Temmuzunda başlayan görüşmeler, son derece gizli

⁵⁰⁶ Uçarol Rifat, a.g.e.,s.390

⁵⁰⁷ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin,a.g.e.,s.46.

⁵⁰⁸ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.46.

tutulmuştur. Üstelik, bu gizliliğin sınırlarının 4 kişiden öteye götürülmemesi, olayın kabinenin bir çok üyesinden, meclisten ve milletten saklanması, Osmanlı Devleti'nin iradesi dışında kişisel çaba ve girişimlerle savaşa sürüklendiğinin açık bir kanıtı niteliğindedir. Sait Halim Paşa tarafından yürütülen çalışmalardan, ülkenin Almanya ile bir ittifak anlaşması imzalamak üzere olduğundan, İçişleri Bakanı Talat Bey, Savaş Bakanı Enver Paşa ve Meclis Başkanı Halil Bey'den başka hiç kimsenin haberi olmamıştır.⁵⁰⁹

2 Ağustos 1914 tarihinde, Osmanlı-Alman ittifak Anlaşması metni imzalandığında, ortada şöyle bir görünüm vardır: Bu antlaşma Osmanlı devlet adamlarının iddia ettikleri gibi sadece savunma amaçlı değil, antlaşmanın 2. maddesinden anlaşılacağı gibi, gerektiğinde saldırı amaçlıdır. Anlaşmanın üçüncü maddesi ile Alman askeri heyetine Türk ordusu üzerinde fiili komuta verilmesi, ülkeyi her an savaşa sürükleyebilirdi. Muhtemel bir Alman-Rus çatışması karşısında, Almanya'nın Osmanlı'yı silahlı olarak Almanya'ya desteğe mecbur tutmuştur.⁵¹⁰ Ülke geleceği için hayati önem taşıyan böyle bir antlaşma, hiç bir karşı şart ileri sürülmeden, belirli garantiler alınmadan, konu ile ilgili uzmanlara danışılmadan ve meclis onayı alınmadan, alelacele imza edilmiştir.⁵¹¹

Osmanlı Devlet adamları, metnini henüz savaş çıkmamışken hazırladıkları ittifak anlaşmasını, savaş çıktıktan sonra, üzerinde hiç bir değişiklik yapmadan - Savaşa Almanya tarafından sürükleneceklerini bile bile imzalamakta tereddüt etmemişlerdir.

Osmanlı-Alman ittifakının sonuçları ise şöyle sıralanmaktadır :

- Bu ittifak Osmanlı Devletini ekonomik ve askeri alanlarda büyük sıkıntıların yaşandığı bir dönemde Dünya Savaşına sürüklemiştir.

⁵⁰⁹ Avrupa'da savaş rüzgarları olanca şiddetiyle eserken, Osmanlı devlet adamlarının düşünceleri çok ilginçtir. Sadrazam Sait Halim Paşa, Enver Paşa ve Halil Bey arasında yürütülen toplantıda, bir genel savaşın çıkmayacağı, Osmanlı'nın Almanya ile bir ittifak anlaşması imzalayarak hem devletin tehlikelerden korunacağı hem de ekonomik kalkınmanın sağlanacağı karar altına alınıyordu.

⁵¹⁰ Alman-Rus çatışması 1 Ağustosta başlamıştı- Bu durum 2 Ağustosta Osmanlı'yı kağıt üzerinde savaşa sürüklemiştir.

⁵¹¹ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin,a.g.e.,s.47

- 1912-1914 döneminde, tutarlı bir dış siyaset izleyemeyen Osmanlı Hükümetleri, iki bloktan birine giremezler ise, devletin yalnız kalıp, muhakkak parçalanacağına inanıyorlardı. Bu görüş, devleti alelacele ve son derece tutarsız ittifak arayışlarına sürüklediği gibi, ülkeyi hiç bir karşı şart ileri sürmeden, gerekli güvenceleri almadan, Almanya ile ittifaka sürüklemiştir.

- Enver Paşa ve kabinedeki Alman taraftarları, savaşı Almanya'nın kazanacağına kesin gözüyle baktıkları için, ne pahasına olursa olsun Almanya ile ittifak anlaşması imzalamanın ve savaşa katılmanın, ülkeye ve kendilerine yarar sağlayacağına inanıyorlardı. Oysa sonuç, bunun tam tersidir.

- Avrupa'da İttifak ve İtilaf Blokları arasındaki soğuk savaş, 1914 yılı ortalarında o kadar şiddetlenmiştir ki, çıkabilecek bir sıcak savaşın boyutlarını tahmin etmek hiç de zor değildir. Her iki bloğun güçlü birer üyesi olan Almanya-Rusya arasında çıkacak bir çatışma, blokların diğer üyelerini de çatışmanın içine sürükleyecektir. Dolayısıyla, Osmanlı-Alman ittifakının 2. maddesi, Osmanlı Devleti'ni de, bu topyekün savaşın içine sürükleyecektir.

- Böylesine yanlış ve yıkıcı bir yolu seçeceğine, Osmanlı savaş dışı kalmayı başarabilseydi, Osmanlı topraklarını aralarında pay etmek isteyen devletler, birbirleriyle kıyasıya savaştıklarında, belki de bu niyet gerçekleşemeyebilirdi.

Almanya, Osmanlı'nın en kısa zamanda mümkün olabilirse hemen savaşa girmesini istiyordu. Almanya'nın bu kadar ısrarla ve acilen böyle bir isteği gündeme getirmesinde şu hesaplar yatmaktadır: **Türkler savaşa girer ve Boğazları Rusya'ya kapatırlarsa, Rusya'nın Batılı müttefikleri ile irtibatı kopardı. Türk Ordusu, mutlaka Avrupa savaş cephelerinde, Rus Ordusuna karşı kullanılmalıydı. Türkler, Almanların yanında savaşa sürüklenebilirse, savaş cephelerini Mısır'a, İran'a, Afganistan'a, Kafkasya'ya ve hatta Hindistan'a kadar yaymak mümkündü. Osmanlı Padişahı tarafından ilan edilecek "Cihat", İslam dünyasında, İtilaf Devletlerine karşı büyük bir ayaklanmaya neden olabilirdi.**

Almanya bu maksatla tüm Müslümanların yaşadığı coğrafyada ajanlarını kullanmıştır. Yoğun olarak görev alan ajanlar periyodik olarak Alman hükümetine

“cihat” ilanında bölgelerden gelecek desteğin derecesini aktarıyorlardı.⁵¹² Alman ajanları Libya’dan, Hindistan’, Arabistan Yarımadası’na ve Basra Körfezine kadar her yerde İngilizler’in planlarını bozmaya yönelik gayretler içerisine girmişlerdi.

İstanbul Hükümeti, Seferberlik ilan edilmesine rağmen, savaşın ilk aylarında, savaş dışı kalmayı daha uygun görmüştür. Enver Paşa’nın hemen savaşa girmek yönündeki fikrine rağmen, kabinenin diğer üyeleri daha gerçekçi davranarak, en az bir yıl savaş dışı kalınmasının faydalı olacağını söylemişlerdi. Gerçekten de İmparatorluğun bu sıralardaki hali, bir hayli kötüdür. Devletin dış borçları çok büyük boyutlara ulaşmış, ordu yeniden yapılanmayı tamamlayamamıştır. Modern savaş araçlarına, hatta cephaneye büyük gereksinim duyan, lojistik desteği yetersiz bir durumdadır.

Alman Hükümetinin ve Genelkurmayının tüm aceleciliğine rağmen, Türklerin savaşa katılmaması, onları bir takım tedbirler almaya sevk etmiştir. Önceleri, Osmanlı subayları ve aydınları arasında devletin sınırlarının genişletileceği fikri yayılmıştır. Sonraları, savaşın kısa süre içinde biteceği, bu yüzden, Osmanlı’nın, pay elde etmek istiyorsa, savaşa katılması gerektiği fikri yayılmıştır. Ortaya atılan fikirlerin etkili olmaması üzerine Almanlar, giderek sertleşmeye başlayacak ve hafif yollu tehditler savurmaya başlayacaktır. Almanya, Osmanlı üzerinde açık emelleri olan Rusya’nın, Osmanlı ülkesi üzerine yapacağı bir saldırı karşısında, tarafsız kalarak Osmanlı’yı yalnız bırakacağını bildirmiştir. Ayrıca Osmanlı ordusuna yapılan silah yardımının da kesileceği dolaylı olarak söylenmiştir.⁵¹³

Osmanlı-Alman İttifakı’nın imzalanmasının hemen ardından, Almanya, bir yandan derhal Osmanlı’yı savaşa sokma çareleri ararken, diğer yandan Goeben ve Breslau’yu Çanakkale Boğazı’ndan içeri sokma girişimlerinde bulunuyordu.

⁵¹² Alman Lawrence’ı olarak adlandırılan, eski Buşir Alman konsolosu (İran’da küçük bir sahil şehri) Wilhelm Wassmuss 1915 ilkbaharında Basra Körfezi kıyılarına gitmiş ve İngilizlere karşı faaliyetlere başlamıştır. Sorumluluk sahası Basra Körfezi kıyıları ve İran’dı. İranlı gibi giyiniyor, Farsça konuşuyor ve İslam dinine geçmiş gibi davranıyordu. Aşiret reislerinin çoğu ile iyi ilişkiler içindeydi. Hatta Alman İmparatorunun dahi Müslüman olduğunu belirtiyor ve her şeye kolaylıkla inanan yerel halka Alman sevgisini aşlamaya çalışıyordu. Wassmuss, savaştan sonra da İran’la ilgilenmiş ve son olarak 1931 yılında Berlin’de ölmüştür. Wassmuss’un İran’daki yardımcısı, yine kendi gibi yetenekli ajan Niedermayer’dir. Niedermayer bölgede özellikle İngilizlere karşı büyük başarılar kazanmıştır. Detaylı bilgi için bkz.: **Tekin Emrullah**, “**Alman Gizli Operasyonları ve Türkler**”, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2002 ve **Hopkirk Peter**, “**İstanbul’un Doğusunda Bitmeyen Oyun**”, Sabah Kitapları, İstanbul, Mayıs 1995.

⁵¹³ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin,a.g.e.,s.48

Almanya, bu işi iki sebeple istiyordu. Birincisi, Goeben ve Breslau'yu Karadeniz'e çıkarmak ve Ruslarla çarpıştırmak için bu çok gerekliydi, İkincisi, zayıf Osmanlı Donanmasını güçlendirmek ve Karadeniz'de Ruslar'a karşı etkili bir silah haline getirmek için, bundan daha uygun bir fırsat olamazdı.

Osmanlı Donanması'nın güçlenebilmesi için, son çare olarak görülen ve parası-halktan toplanan bağışlarla-peşin ödenerek İngiliz tersanelerine ısmarlanan, "Sultan Osman" ve "Reşadiye" zırhlılarına, savaş çıkınca İngiliz Hükümeti el koymuştu. Bu olay, Osmanlı Hükümeti ve kamuoyunda, büyük bir öfke ve düş kırıklığı yaratmıştır. Üstelik, savaş dışı durumun sürdürüldüğü bir dönemde, böyle bir gelişmenin ortaya çıkması, hem kamuoyunun umutlarının kırılmasına, hem de büyük bir güvensizliğin doğmasına yol açmıştı. İngiltere'ye duyulan öfkeyi, tepkileri ve güvensizliği çok yakından takip eden Alman Büyükelçisi Wangenheim, Goeben ve Breslau'nun çağrılması için en uygun zamanı yakalamıştı.

Derhal Çanakkale Boğazı'na doğru yola çıkması emrini alan, Almanya'nın Akdeniz Donanma Komutanı Souchon, 10 Ağustos 1914 günü, Çanakkale Boğazı önüne gelmiştir. Savaş Bakanı ve Başkomutan vekili Enver Paşa'nın, Goeben ve Breslau'nun Boğaz'dan içeri alınması emrini vermesinden sonra, iki Alman zırhlısı Marmara'ya girmiştir. Almanya bu gemiler vasıtasıyla hem kolayca Osmanlı Hükümetini, kamuoyunu ve ordusunu kazanmayı hem de Osmanlı'yı bir an önce savaşa sürüklemeyi umut ediyordu.⁵¹⁴

Almanya; Türk-Alman İttifak Anlaşmasına rağmen, fiili bir hareket olmaksızın Osmanlı'yı savaşa sürüklemenin, 1914 Ağustos başı şartlarıyla, imkansız olduğunu anlamıştı. Oysa Almanya'nın Osmanlı'nın savaşa girmesine, şiddetle ihtiyacı vardı. Bu yüzden, ancak bir oldu-bitti ile fiili bir durum yaratmak ve Türkleri savaşa sürüklemek gerekmekteydi. Gemilere geçiş izni, Osmanlı Hükümetinin verdiği bir karar olmadığı gibi hükümet üyelerinin birçoğu, bu olaydan haberdar değildi.

⁵¹⁴ Birçok kabine üyesi arkadaşının tam aksine, Enver Paşa, savaşı Almanya'nın kazanacağına inanıyordu. Ayrıca savaş dışı kalırsa bile, savaş sonunda İtilaf Devletlerinin, Osmanlı topraklarını parçalayacağına inanıyordu. Bu yüzden, savaşı kazanacağına kesin gözüyle baktığı, Almanya'yı seçmesi gerektiğine inanıyordu.

Savaş dışı durumunu ilan etmiş olan Osmanlı Hükümeti, bu oldu-bitti karşısında çok zor bir durumda kalmıştır. İngiltere, Fransa ve Rusya'dan gelen büyük siyasi baskılardan bunalan Osmanlı Hükümeti, bir yandan Alman zırhlılarına silahlarını teslim etmelerini veya derhal Osmanlı karasularını terk etmelerini söylerken diğer yandan gemileri 80.000.000 Mark karşılığı satın aldığını ilan etmiştir. Aslında, Osmanlı Hükümetinin böylesine güçlü iki zırhlıyı satın alacak, ne parası, ne de niyeti vardır. Alman Büyükelçisi Wangenheim, uluslararası hukuk kurallarının bir gereği olan, gemilerin silahtan arındırılması ve Türklere teslim edilmesi önerilerine çok şiddetli tepki göstermiştir. Üstelik, bu isteklerde ısrar edilirse, Rusya ile birleşerek Osmanlı ülkesinin taksim edileceğinden bile bahsetmiştir.⁵¹⁵

Wangenheim'in bu sert ve kararlı tutumu karşısında, aniden gemileri satın aldığını kamuoyuna ilan eden Osmanlı Hükümeti, Almanların hiç hesap edemedikleri bir çıkış noktası bulmuştur. Osmanlı Devleti'nin yıkımına neden olacak olayların odak noktası sayılabilecek bu iki gemi, gerçekte, Karadeniz'e çıkararak Rusya'ya saldırmak ve Osmanlı Devleti'ni, Rusya ile çarpıştırmak görevi ile İstanbul'a gelmiştir.

2 Ağustos tarihli Türk-Alman ittifakı ile Türkleri derhal savaşa sürükleyemeyen Almanya, şimdi bu iki gemi sayesinde, kendi eli ile Osmanlı Devleti'ni zorla savaşa sokma kararındaydı. Osmanlı Hükümeti, "Sultan Osman" ve "Reşadiye" zırhlılarının acısını dindirecek, kamuoyunu mutlu edecek bir eylemi, bu iki zırhlıyı satın aldığını ilan ederek gerçekleştirmiştir. Oysa, Osmanlı Hükümeti bu hareketi yaparken, gemilerin geliş amaçlarını, yapılan hareketin siyasi ve hukuki boyutlarını iyi değerlendirmemiştir. Amiral Souchon'un, tüm ısrarlara rağmen Osmanlı Paşalığını kabul etmeyerek, kendi başına Karadeniz'e açılmakta ısrar etmesi ve Alman Hükümetinin bu konudaki aşırı baskılarına rağmen, Osmanlı hükümetinin savaş dışı durumda kararlı görüntüsü, ağustos ayı boyunca da sürdürülmüştür.⁵¹⁶

⁵¹⁵ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin,a.g.e.,s.49

⁵¹⁶ Ağustos ayı boyunca, tüm girişimlere rağmen, Osmanlı'yı savaşa sürükleyemeyen Almanya, Eylül başlarından itibaren teknik ve taktiklerini değiştirmiştir. Giderek tehdide yönelmiş, önceleri Osmanlı subay ve aydınları savaş sonrası tatlı vaatlerle kandırılmaya çalışılmış, vaatler rağbet görmeyince de Osmanlı'nın istediği silah ve cephanenin verilmeyeceği, borç para isteğinin karşılanmayacağı, Alman

Eylül ayından beri, sürekli olarak Amiral Souchon'un, Osmanlı Donanmasıyla birlikte, Karadeniz'e açılarak manevra yapma talebiyle karşılaşan Enver Paşa, kabine üyesi arkadaşları ve kurmaylarından gizli olarak, Kurmay Başkanı Bronzart Von Schellendorf'a Osmanlı Devleti'nin savaş planını hazırlatmıştır.

21 Ekim 1914'de, gizli şifrelerle Alman genel karargahına gönderilip, ertesi gün onaylanan bu plandaki Karadeniz'deki Rus Donanmasına savaş ilan etmeksizin düzenlenecek bir baskın ile Karadeniz üstünlüğünün bir çırpıda ele geçirileceği; Denizden Odessa'ya 4 Kolorduluk bir çıkarma yapılacağı; Suriye üzerinden Mısır'a bir hareket düzenlenmesi gibi maddeler dikkat çekicidir. Rus ajanlarının haberi olmadan, böyle bir baskın nasıl yapılacaktı? Denizden 4 Kolorduluk kuvveti nasıl, hangi çıkarma araçlarıyla, hangi lojistik destekle Odessa'ya sevk edeceklerdir? O sıralarda değil 4 Kolorduluk bir çıkarma, 2 Tümenin bile nakline ve ikmaline yetecek vasıtalar yoktu. Ayrıca, Suriye üzerinden Mısır'a düzenlenecek bir kanal hareketinin Almanların mı, yoksa Osmanlıların mı çıkarına olacağı Osmanlı devlet adamlarınca yeterince değerlendirilmemiştir.⁵¹⁷

Almanlar için, artık sıkıntılı günler sona ermekteydi. Osmanlı Hükümeti istediği kadar tarafsızlık kararları ala dursun Enver ve Cemal Paşalar savaş kararlarını çoktan vermiş ve donanmayı harekete geçirmişlerdi. 29 Ekim akşamı Osmanlı Donanması, Rus limanlarından Sivastopol, Odessa, Feodosia, Novrosiski'yi topa tutmuş, buralardaki petrol ve tahıl depolarını bombalamış ve bir anda geri dönülmez bir biçimde savaşın içine girmiştir.

Cihadı başlatmak ilk başta Kayzer Wilhelm'in fikriyse de, Enver Paşa'da bunun kendi emellerini gerçekleştirmenin bir yolu olduğunu kısa zamanda görmüştü.⁵¹⁸ Yıkımın eşiğinde olan ve tebaasının hayat güvenliğini ve refahını sağlamakta sıkıntı çeken imparatorluk, bütün dünya da ezilen Müslümanları

subaylarının geri çağrılacağı, Goeben ve Breslau'nun batırılacağı, Osmanlı'nın Rusya karşısında yalnız bırakılacağı gibi tehditler savrulmaya başlanmıştır.

⁵¹⁷ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e., s.50.

⁵¹⁸ Bu maksatla savaştan hemen önce gizli bir Alman-Türk heyeti oluşturulmuştu. Seçkin Türk subaylarından oluşan bu heyetin görevi savaşın başlaması ile İran sınırından girerek, Afganistan vb. ülkeleri cihat için örgütlemektir. Bkz. : **Hopkirk Peter, "İstanbul'un Doğusunda Bitmeyen Oyun"**, Sabah Kitapları, İstanbul, Mayıs 1995.

kurtarmak ve onlara önderlik etmek gibi göstermelik yanı ağır basan, ama ilginçtir ki kendine özgü bir işbirliği olan panislamizme sığındı.⁵¹⁹

Ne Rus Donanması yok edilmiş ne de Osmanlı Donanması üstünlüğünü Karadeniz'e kabul ettirebilmiştir. Öyle anlaşılıyor ki Rus gizli ajanları, Osmanlı Hükümet üyeleri ve Sadrazamın dahi öğrenemediği saldırı emrini ele geçirmiş ve Rus Donanmasını limanlardan dışarı çıkarmamıştı. Eylül ayından beri hesapları tutmayan, Fransa ve Rusya karşısında çok zor bir durumda kalan Almanya, uzun süren bir baskı ve tehdit döneminin ardından, Osmanlı'yı savaşa sürüklemeyi başarmıştı.

Kafkasya üzerinden Ruslarla, Mısır üzerinden İngilizlerle çarpıştırmayı düşündüğü Osmanlı Ordusu, Almanya'ya iki yönlü bir rahatlama getireceği gibi, Almanya tarafından Osmanlı Devleti kullanılarak stratejik noktalar da ele geçirilebilecekti. Ayrıca, savaş içinde siyasi, askeri ve en önemlisi ekonomik bağımlılık altına almayı düşündüğü Osmanlı Devleti'ni, savaş sonrası iyice ele geçirmeyi ve İmparatorluğun stratejik noktalarını kontrol altında tutmayı düşünmekteydi. Ancak, savaş öncesinde ve başlangıcındaki bütün bu hesaplar yanlış çıkacak, savaş, her iki imparatorluğun da yıkımı ile sonuçlanacaktır. Başlangıcından I. Dünya Savaşı sonuna kadar süre gelen Türk-Alman ilişkileri, zamana, siyasi ve ekonomik hayatın çalkantılarına, askeri güç dengesinin şekil değiştirmesine paralel olarak, sürekli bir değişim göstermiştir. Almanya'nın siyasi ve askeri kriz dönemlerinde, Osmanlı ile yapılacak siyasi ve askeri bir İttifak, yaşamsal değerde görülürken, Osmanlı Devleti'nin siyasi ve askeri çöküntü dönemlerini içeren XIX. yüzyılda, Almanya kurtarıcı olarak değerlendirilmiştir.⁵²⁰

Birbirleri ile sınır komşuluğu olmayan, kalıcı ve tarihi temellere dayalı dostluk ilişkileri tesis edemeyen, salt çıkar amaçlı, birbirlerini kullanmayı ön plana alan bu ülke ilişkilerinin, her iki ülke için de pek yararlı sonuçlar verdiği söylenemez.

⁵¹⁹ Ortaylı İlber, a.g.e.s.78

⁵²⁰ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin,a.g.e.,s.50-51

3.1.3. İkinci Dünya Savaşı Öncesi

1923-1945 dönemi Türk-Alman ilişkileri, yaygın olan görüşlerin tam aksine, gerek siyasal gerekse ekonomik boyutlarda çok yoğun ilişkilerin yaşandığı bir dönemdir. I. Dünya Savaşı sonunda, askeri gücünü yitirmiş ekonomik olarak çökmüş, siyasal açıdan ulusal boyutta kaosu yaşayan Almanya'nın, Türkiye ile olan ilişkileri, geçici bir süre için kapanmıştı. Almanya'da İmparatorluğun yıkılışı, yerine Weimar Cumhuriyeti'nin ilanı, Kayzer II. Jilhelm'in yayılcı siyasetinin terk edilmesi, Avrupa'daki güç merkezi özelliğini yitirmesi, Almanya'nın Türkiye ile ilişkilerini kesmesi için yeterli nedenleri oluşturmamaktaydı. Versayla büyük ekonomik sıkıntılar yaşayan Almanya'nın, tamirat borcunu ödeme zorluğu, endüstriyel problemlerin (ham madde temini, pazar) giderek artması, iki ülke siyasi ve ekonomik ilişkilerinin başlatılması için yeterli gerekçeleri sağlamıştır.

I. Dünya Savaşı öncesinde, Osmanlı Devleti'nin siyasal yalnızlıktan kurtulabilmek, ekonomik ve askeri alanda duyduğu eksikliği giderebilmek uğruna, XIX. yüzyılın sonlarından itibaren Almanya'ya verdiği aşırı tavizler, XX. yüzyılda imparatorluğu çıkmaza sokmuştu. I. Dünya Savaşı öncesi dönemde, Türk-Alman ilişkilerinde dengeyi kuramayan, karşılıklı çıkar ilkesini benimsemeyen Türkiye, bunun bedelini ağır ödemiştir.

Almanya, Osmanlı Devleti ile geliştirdiği ilişkileri sayesinde, hem endüstrisi için çok gerekli ham maddeleri neredeyse bedavaya temin edebilmiş hem çok karlı bir pazar elde etmiş hem de Osmanlı'yı ekonomik açıdan kendine bağımlı hale getirmişti. Ayrıca, gönderdiği askeri heyetler sayesinde, Osmanlı ordusu üzerinde de kendi lehine etki yaratmış, kontrolü ele geçirmeye çalışmıştı. Nitekim, I. Dünya Savaşı öncesi dönemde, Türk-Alman ilişkilerinde görülen bu dengesizlik ve olumsuzluk, Türkiye'yi Almanya'nın siyasi askeri ve ekonomik güdümüne soktuğu gibi, iradesi dışında bir savaşa da sürüklemişti. Türkiye, neredeyse tek taraflı olarak yürütülen bu ilişkiden zararlı çıkmış ve belki de imparatorluğun yıkım süreci hızlanmıştır.

Türkiye, geçmişte bedeli çok ağır ödenmiş Almanya ilişkisini, 1924 yılından itibaren yeniden başlatırken, dünün yanlış atılmış adımlarını atmamakta kararlı bir

görünümdeydi. Nitekim, diplomatik alanda ve ekonomik alanda imzalanan antlaşmalar, sağlam hukuki temeller üzerine oturtulmuştu. Hiç bir tarafa ayrıcalık tanımayan, karşılıklı çıkar esası üzerine kurulmuş, dengeli, bağımlılığa yol açmayacak siyasi ve ekonomik ilişkiler, 1923-1933 döneminde, iki ülkeye de yarar sağlamıştı. İki ülke de, gelişen bu ilişkilerden memnun olmuşlardır.⁵²¹

İngiltere ve Fransa'nın engellemeleriyle, ham madde elde edemeyen endüstrisinin çarkları neredeyse duracak olan Almanya, bu maddeleri düzenli olarak ve ucuza temin ettiği Türkiye sayesinde, endüstrisine yeniden işlerlik kazandırabilmişti. Türkiye'de geniş yatırım imkanlarını bulabilen, Türkiye'den ithal ettiği malları, hem iç piyasada hem de diğer Avrupa ülkelerinde pazarlayabilen Almanya, bu ilişkiden oldukça hoşnuttur.

1923-1933 dönemi Türk-Alman ilişkileri, hukuki temeller üzerine oturtulmuş karşılıklı çıkar gözetilen, dünya ve bölge barışına olumsuz bir etki yaratmayan, iki taraf içinde karlı bir ekonomik ilişkidir. Siyasi alanda, diplomasi kuralları dışına taşmadan yürütülen bir ilişki vardır. Askeri alanda ise, resmi düzeyde yürütülen hemen hemen hiç bir ilişki yoktur. Bu durumda, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, (İmparatorluk döneminde olduğu gibi) Almanya ile siyasi ve askeri ittifaklar kurmama konusundaki kararlılığı etkili olduğu gibi, Versay ile Almanya'nın bu alanlardaki hareket serbestisinin elinden alınmış olmasının da payı büyüktü. Bu dönem, Türk-Alman ilişkilerinin Türkiye açısından en karlı, en başarılı, en zararsız, en huzurlu dönemi olarak kabul edilebilir.

Hitler yönetimiyle 1933 yılında Berlin'de ilk resmî teması sağlayan Türkiye, statükoyu zora dayanarak değiştirmesine karşı çıkmasına rağmen müttefiki olmasını ümit eden Almanya'yı karşısına alacak bir tutumdan kaçınmıştır. Almanya Boğazlar ile ilgili ikili anlaşma yapmak istemiş; kendisinin etki sahası olarak gördüğü Balkanlar'da etkin olmasından rahatsızlık duyduğu Türkiye'ye karşı izlediği politikanın özünü de İngiltere ve Fransa ile Türkiye arasında ittifak yapılmasını engellemek oluşturmuştur.

⁵²¹ Türkiye, ekonomik kalkınma hamlesinde Alman endüstrisinden büyük oranda faydalandığı gibi, Türk ihraç ürünlerine (maden ve tarımsal ürün), Almanya gibi bir alıcı bulmanın rahatlığını yaşamaktaydı. Üstelik bunu, Almanya'ya herhangi bir siyasi ve ekonomik imtiyaz vermeden gerçekleştirebilmişti. Almanya da, bu ilişkiden karlı çıkmıştır

Türkiye'yi kendine doğrudan bağlamayı hedefleyen girişimlerde bulunan Almanya, Türkiye'nin İngiltere'ye yanaşmasına tepki göstermiş, silâh ve savaş malzemesi sevkini durdurmuş hatta ticarî ilişkilerin kesilmesi konusu tartışılmıştır. Fakat Türkiye'den Almanya'ya yapılan krom ihracatı Alman savaş sanayisi için çok büyük önem taşıdığından ticarî ilişkiler devam ettirilmiştir. Silâh alımında da bağımlılık yaratmak isteyen Almanya'ya silâhların gönderilmemesi hâlinde Türkiye'nin krom satışını durduracağını bildirmesiyle iki taraf karşılıklı olarak birbirleri üzerinde etkinliklerini devam ettirmişlerdir. Ekonomisini düzelterken Almanya Doğu Avrupa ve Balkanlar'da ekonomik açıdan yayılmaya başlayarak Türk-İngiliz anlaşmasında verilecek güvencelerin Balkanlar'ı kapsamına karşı çıkararak, Türkiye'nin Balkan ülkeleri ile ilişkilerini engellemeye çalışmıştır.

Yine de Alman ekonomisi tarihsel ve stratejik bakımdan enerji sıkıntısını duyuyordu. Yaşam alanı (lebensraum) idealleri sınırının Avrupa'dan çıkarak Orta Doğu ve Kafkaslar'ı kapsaması Türkiye'yi kilit ülke durumunda bulunduruyordu. İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile birlikte Balkanlar'ı işgal eden Almanya Türkiye'nin batı sınırına gelmişti. Tarafsızlığını koruyan Türkiye, Alman ordularının önünde bir engel teşkil ederek İngiltere ve müttefiklerine avantaj sağlamıştı. Türkiye bu açıdan da enerji kaynakları ile Almanya arasında tampon bir bölgeyi oluşturmuştur. Bu engeli geçmek kolay sayılmazdı. Çünkü Türkiye'ye savaş açan bir Almanya Türkiye'nin SSCB ile müttefikliğe kaymasına yol açabileceğini ve bu nedenle İngiltere ile ittifak yapabileceğini, böylece enerji bölgelerine ulaşabilme düşüncelerinin yok olabileceğini hesaplıyordu. Bunun için Almanya SSCB'ye savaş ilân ederek Kırım üzerinden Kafkasya'ya, Kuzey Afrika ve Mısır üzerinden de Orta Doğu'ya ulaşmaya çabalıyordu.⁵²²

Türk-Alman ilişkilerinde görülen denge, 1933 yılından sonra giderek artan bir hızla Almanya lehine bozulmuştur. Almanya'da Nasyonal Sosyalist Partinin iktidara gelmesi, Türk-Alman ilişkilerinde değişim ve gelişimi birbiri ardından ortaya koymuştur.

⁵²² Türkiye'yi önceleri Sovyet endişesi ile idare etme politikası güden Almanya, sonraları toprak vaatleriyle kontrol etmeye çalışmıştır. Savaş sırasında Almanların Türkiye'deki rüşvet ağının genişlemesine ve Almanya ile olan ticarî ilişki yoğunluğuna rağmen politikacılar Türkiye'nin Almanya etkisine girmemesini sağlamış ve Birinci Dünya Savaşı'ndaki hataya düşmemişlerdir.

Nazi Hayat Alanı teorisi ile, Kayzer II. Wilhelm gibi dünyayı ele geçirme politikasını benimseyen Hitler Almanyası, Türkiye'yi göz ardı edemezdi. Ham madde kaynaklarının zenginliğini iyi bildiği, elverişli pazar olanaklarını iyi değerlendirdiği, stratejik önemine ve askeri potansiyelini kavrayabildiği Türkiye'yi ele geçirebilmek, kendi saflarına dahil edebilmek için, Almanya her yolu denemişti. Türk ekonomisinde % 50'lere varan payına ve yarattığı ekonomik bağımlılığa güvenen Almanya, I. Dünya Savaşı öncesinde olduğu gibi, Türkiye'nin siyasi ve askeri açıdan kendisinden ayrı bir politika izleyemeyeceğinden emindi.⁵²³

1939 yılı başında, Türkiye'nin imzalanan ticaret ve kredi antlaşmaları ile ekonomik açıdan kendilerine bağımlı hale getirildiği inancı, Nazi Almanyası'nda çok yaygındı. Yapacağı en küçük bir baskı tehdit ve ekonomik ambargo ile, Türkiye'nin derhal kendisine itaat edeceği, kendi saflarına dahil olacağı düşüncesinin yanlışlığını, 1936-1939 döneminde Almanya-Türkiye'yi etkilemek, siyasi yakınlığı sağlamak, kendi yanına çekme konularında her türlü yatırımı yapmasına karşın başarılı olamamıştır. Almanya'nın yayılmacı siyasetinden, dünya barışı ve topraklarının güvenliği için alabildiğine rahatsız olan Türkiye, savaşın çok yaklaştığı 1939 yılı ortalarında, tavrını ortaya koymuştu. Almanya'nın 1936-1938 döneminde, ekonomik ilişkileri kendi lehine geliştirerek ülkesinde tekel yaratmasından endişe duyan Türkiye, 1939 yılında Almanya'dan koparak, İngiltere ve Fransa ile ekonomik ve siyasi ilişkileri geliştirme ihtiyacını duymuştur.⁵²⁴

Türkiye, 1939 yılına gelindiğinde, Almanya ile 1923 yılından itibaren giderek artan bir biçimde geliştirdiği siyasi, ekonomik ve askeri ilişkilerinin bedelini (I. Dünya Savaşı'nda olduğu gibi), Almanya ile siyasi ve askeri ittifaklar kurarak iradesi dışında savaşa girme şeklinde ödememiştir. Nazi Almanyası'nın her türlü çabasına karşın, 1923 yılından beri Türk-Alman ilişkilerini; hukuki temellere dayanan, ölçülü, siyasi ve askeri ittifaklar kurmadan yürütmekte kararlı olan Türkiye, bunda başarılı

⁵²³ Almanya I.Dünya Savaşı'nda olduğu gibi yine gizli ajanlarını farklı kimlikler ile Türkiye'ye göndermeye devam ediyordu. Bir zamanlar Reich başbakanlığı ve sonra Hitler'in kabinesinde de Başbakan muavinliği yapan Franz von Papen, sefir olarak (Ankara Konsolosu) Türkiye'ye gönderilmişti. Papen'in geçmişte casusluk faaliyetleri yaptığı Türk hükümetince de bilinmekteydi. Görevi ise Türkiye'deki Rus ve İngiliz faaliyetlerini takip etmek. Savaştan sonra esri alındı ve Nunberg savaş suçluları mahkemesince yargılanarak beraat etti. Detaylı bilgi için bkz.: **Tekin Emrullah, "Alman Gizli Operasyonları ve Türkler"**, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, Ağustos 2002.s.163-169

⁵²⁴ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.52.

olmuştur. Üçüncü Reich'in dünya egemenliği için çok önemli olan Türkiye'yi yanına çekebilmek için, ekonomik ambargo uygulayarak dize getirmeyi ümit eden Almanya, bunda da başarılı olamamıştır. Üstelik bu hareketin ardından Almanya'nın ne denli büyük bir tehlike yarattığını, mevcut ekonomik ilişkileri kullanarak üzerinde yeni oyunlar oynamak istediğini anlayan Türkiye, Almanya ile ekonomik ve siyasi ilişkileri koparma noktasına getirmiştir. Böylece 1939 yılı ortalarına gelinmiştir.⁵²⁵

3.1.4. İkinci Dünya Savaşı ve Savaş Sonrası Dönem

Başlangıcından, I. Dünya Savaşı sonuna kadar sürdürülen Türk-Alman ilişkilerinde sağlıklı bir denge oluşturamayan Türkiye; Almanya'nın siyasi askeri ve ekonomik kontrolü altına girdiği için, Almanya'dan bağımsız hareket edemeyen, Kayzer II. Wilhelm'in istekleri doğrultusunda ve iradesi dışında savaşa sürüklenen Türkiye, bu ilişkiden alabildiğine zararlı çıkmıştır.

II.Dünya Savaşı öncesi ise Türkiye yaklaşmakta olan savaşı düşünerek, Almanya'ya 120 milyon mark değerinde silah ile savaş araç ve gereçleri siparişinde bulunmuştur.⁵²⁶ Fakat Almanya Türkiye'nin o gün itibariyle izlediği politika ile İngilizlerin tarafına geçtiğini düşünerek, 7 Mayıs 1939'da Türkiye'nin Almanya'ya ısmarladığı tüm savaş araç ve gönderilmesini durdurmuştur. Bunun üzerine Kiel'deki gemi tezgahlarında yapılan "Batıray" denizaltısı Türkiye'ye verilmemiş, Haliç'te yapılan iki denizaltının motorları yolda iken geri alınmıştır. 29 top, 12 torpido ve 68 savaş uçağı da Türkiye'ye teslim edilmemiştir.⁵²⁷ İki devlet asında da daha önce imzalanan ticaret anlaşmasının yenilenmemesi üzerine 1 Eylül 1939'da Türk-Alman ticareti tamamen durmuştur.⁵²⁸

Türkiye üzerindeki etkisini giderek yitiren Almanya, Balkanlar'da yarattığı tehditle, Türkiye'nin kendisinden kopmasına yol açmıştı. Türkiye'nin kendisinden koparak İngiltere ve Fransa ile siyasi ittifak kurması, ekonomik ilişkiler içine girmesi

⁵²⁵ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.53.

⁵²⁶ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.631

⁵²⁷ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.612-613

⁵²⁸ Özgüldür Yavuz, "Türk Alman İlişkileri (1923-1945)" Ankara, 1993, s.114-115

gibi, hiç beklemediği sonuçlarla karşılaşan Almanya, Türkiye ile ilişkilerini yeniden gözden geçirmiştir.⁵²⁹

19 Ekim 1939 Türkiye'nin Alman-İtalyan tehdidine ve Rusya ile gerginliğin büyümesine kaşı İngiliz ve Fransızlar ile "Karşılıklı Yardım Anlaşması" imzaladığı tarih olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece Türkiye kendini batıya yaklaştırmış oluyordu.⁵³⁰

Savaşın gidişatı, Türkiye'nin savaşın içine geçilmesi için yapılan baskıların artmasına neden olmuştur. Almanların durumu, Türk-Rus ilişkilerinin olumlu yönde etkilenmesine de sebep olmuştur. 1939 Alman gerginliği ise, Türkiye'nin tarafsız kalacağına anlaşılması ile yumuşama sürecine girmiştir. Böylece 25 Temmuz 1940'ta Alman-Türk Ticaret Anlaşması imzalanmıştır.⁵³¹ Ancak savaş malzemesi satışları bu gelişmelerin dışında tutulmuştur. Bu durum da iki ülkede birbirlerine karşı tam güvenin olmadığını göstermiştir.⁵³²

Almanya Türkiye'yi yanına çekmeyi istese de, İnönü tarafından verilen cevapla, Almanya Türkiye'nin savaşa girmeyeceğine ikna olmuş ve 18 Haziran 1941'de "Türk-Alman Dostluk Anlaşması" imzalanmıştır. Böylece Almanya, hem Türkiye'ye girmeyeceğinin garantisini veriyor, hem de Türkiye tarafsızlığını ilan ediyordu. Ancak bu anlaşma kısa bir süre için ABD ve İngiltere tarafından tepki çekmiştir.⁵³³

1923-1945 dönemi Türk-Alman ilişkileri, ikili boyutta bölgesel yada kitlesel bir soruna yol açmadan sürdürebilmiştir. Bunda en önemli etken, ilişkilerin 1924 yılından itibaren sağlam hukuki temeller üzerine oturtulması, karşılıklı çıkar elde edildiği müddetçe yürütüldüğü, 1939'da olduğu gibi bir tarafın diğer taraf üzerinde (ilişkilerin niteliğini kullanıp) baskı ve tehdit uyguladığı anda, hiç tereddüt etmeden

⁵²⁹ II. Dünya Savaşı boyunca Türkiye ve Almanya, birbirleri için anahtar ülke olacaklardır. Kağıt üzerinde birbirine düşman iki blokun, ayrı birer mensubu olmalarına rağmen, 1939-1945 döneminde Türkiye ve Almanya, birbirlerine karşı düşmanca bir tavır almak, ekonomik ve siyasi ilişkileri kesmek niyet ve eyleminde olmayacaklardır. Aslında her iki ülke de, böyle bir siyaset izlemeye neredeyse zorunlu kalmışlardır.

⁵³⁰ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.636-637

⁵³¹ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.639

⁵³² Özgüldür Yavuz, a.g.e., s.132

⁵³³ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.640, 643

kesilmesi idi. 1924 yılından beri, her iki tarafında ekonomik kalkınması, güçlenmesi için gerekli görülen ilişkilerin devamı, hem yararlı hem de zorunlu olmuştur.⁵³⁴

1943 yılında ise Almanya Afrika'da yenilince, Türkiye ile ilişkileri Balkanların teminatı olarak görmüş ve Türkiye'yi savaşa çekme politikasından vaz geçerek, ikili ilişkileri daha da düzeltmeyi amaçlamıştır. 18 Nisan 1943'te yeni bir ticaret anlaşması imzalanmış, Almanya daha önce vaat ettiği silahları Türkiye'ye vermiştir.⁵³⁵

Almanya her şeye rağmen güven vermiyordu.⁵³⁶ Nitekim İngiltere ve ABD ilişkileri sertleşiyordu. Fakat, savaşın gidişatını da dikkate alan Türkiye, biraz da savaş sonunu düşünerek, ABD İngiltere ile yakınlaşma sürecine giriyordu. 4 Ağustos 1944'te İngiliz radar uzmanının Türkiye girişine izin verildi. Yalta Konferansından sonra İngiltere 20 Şubat 1945'te Türkiye'ye bir muhtıra vererek, 25 Nisan 1945'te müttefikler arasında San Fransisco konferansının toplanacağını, buna ise 1 Mart 1945 tarihinden önce Almanya'ya savaş ilan etmiş ülkelerin davet edileceğini, Türkiye'nin de bu tarihten önce savaşa girmeye karar verirse Birleşmiş Milletler bildirisine katılabileceğini bildirmiştir. Bu muhtıradan üç gün sonra Türkiye Almanya ile ekonomik ilişkilerini kesmiş ve savaş ilan etmiştir. Böylece konferansa katılan Türkiye BM'nin kurucu üyelerinden olmuş ve silahlı bir çatışmaya girmeyen ender ülkelerden biri olarak II.Dünya Savaşına da taraf olarak katılmıştır.⁵³⁷

1923-1933 döneminde, her iki taraf içinde ekonomik kazançlar içeren, karşılıklı güven ve denge esasına göre yürütülen, askeri amaç taşımayan bir ilişki tesis edilebilmişti. Bunda, ekonomik ve siyasi sıkıntıları olan Almanya'nın, yayılmacı siyasetten uzaklaşmış olmasının etkisi de büyüktür. Ancak, ilişkilerin temeli öylesine sağlam ve dengeli atılmıştır ki, Hitler Almanyası'nın 1933-1939 ve 1939-1945 dönemlerindeki tüm gayretleri bu dengeyi bozamamıştır. Kore Savaşı ve ardındaki Soğuk Savaş neticesinde Almanya ve Türkiye NATO'da tekrar bir araya

⁵³⁴ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.53.

⁵³⁵ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.649

⁵³⁶ Almanya, başlangıcından II. Dünya Savaşı sonuna kadar Türkiye ile girdiği her ilişkide (1923-1933 dönemi hariç), ekonomik kazançların yanında, belki de ondan daha çok siyasi ve askeri kazançlarını gözetmek için çaba sarf etmiştir. Kayzer II.Wilhelm'den Hitler'e kadar uzayan dönemdeki Alman siyaseti, Türkiye'yi stratejik ve ekonomik değerlerinden ötürü etkisi altına almak istemiştir.

⁵³⁷ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.654-656

gelmiştir. Diplomatik ve Konsolosluk makamlarının tekrar geri verilmesinin ardından, 19 Temmuz 1951 tarihinde Almanya ile Türkiye arasındaki savaş durumu kaldırılmış ve diplomatik ilişkiler başlamıştır.⁵³⁸

Geçmişte iki ülke arasında bulunulan tüm ilişkilerin ardından, Varşova Paktı'na karşı izlenen siyaset aynı yönde seyretmiştir. Karşılıklı yapılan askeri dayanışma neticesinde, Alman ve Türk kuvvetleri arasında tekrar bir bağ doğmuştur.

3.2. Türkiye-Almanya Askeri İlişkileri

Almanya, Türkiye'nin ABD'den sonra en büyük silah alımı yaptığı ülkedir. Askeri alanda geniş bir sahaya yayılan ortaklık, kara, deniz ve hava kuvvetlerinin pek çok silah ve sistemleri ile bunlara bağlı teknolojileri kapsamaktadır.

Almanya'nın kara kuvvetleri bünyesinde kullandığı en önemli silahlarından olan Leopard tankları Türkiye'ye de satılmaktadır. Üretim fazlası 298 Leopard 2 tipi tankın satışına ilişkin uzun zamandır ertelenen anlaşma 9 Kasım 2005 tarihinde sonuçlanmıştır.⁵³⁹

Şekil 3.1: Bundeswehr Amblemi

Türk Deniz Kuvvetlerinin vurucu unsurlarından olan başta Meko Tipi fırkateynler olmak üzere, Kılıç sınıfı Hücumbotlar ile Aydın sınıfı mayın gemileri de Almanya ile yapılan anlaşmalar gereği yürütülen projeler kapsamında Almanya'da ve Türkiye'de üretilmektedir. Alman silah sanayi, Türkiye'ye satmakta olduğu bu silahları aynı zamanda tüm dünyaya da pazarlamaktadır.

⁵³⁸ Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, a.g.e. s.53.

⁵³⁹ Reuters, 9.11.2005 Tarihli Haber

Askeri ilişkilerin başlangıcı 1835-1839 yılları arasında Osmanlı Ordusu'nda askeri danışman olarak görev yapan ve daha sonraları mareşalliğe kadar yükselen Helmuth von Moltke Osmanlı'yı sadece bir asker değil aynı zamanda siyasi ve iktisatçı gözüyle de incelemiştir⁵⁴⁰ ve deneyimlerini aktardığı raporlarında ki canlılığıyla, hatıralarda yer etmiştir. Daha sonra 1883-1896 yılları arasında, ordunun yeniden yapılanması ve askeri eğitim reformu konularında Osmanlı Devleti Erkân-ı Harp Başkanlığına danışmanlık görevini Korgeneral Colmar von der Goltz başkanlığındaki bir askeri delegasyon üstlenmiştir.⁵⁴¹

I. Dünya savaşı sırasında iki ülke arasındaki müttefiklik Türkiye'de halen anılmaktadır. Alman Generali Liman von Sanders Osmanlı orduları komutanlığı yapmıştır. Türkiye'nin kurtuluş savaşının akabinde de, 3 Mart 1924'te, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile Weimar Cumhuriyeti arasında, yoğun bir işbirliğinin temelini oluşturacak bir dostluk antlaşması imzalanmıştır.

Türkiye'nin iktisadi yönden zayıf olduğu dönemlerde, savunma desteği ABD ve Almanya'dan sağlanmıştır. Bu şekilde Almanya Türkiye'ye 1964 yılından itibaren 1,9 milyar marklık maddi destek sağlamıştır. Bu meblağın %20'si silah teçhizatıdır. Bunun haricinde malzeme desteği olarak da 2,9 milyar mark değerinde teçhizat yardımında bulunulmuştur.

Fakat Almanya ve Alman silah endüstrisi de bundan çıkar sağlamıştır. Bir yandan hurdaya çevrilecek silahların maddi ve manevi zorluklarından kurtulmuş, diğer yandan da Türkiye tarafından onarılması ve geliştirilmesi istenilen bu silahların onarım işlerinden 8 milyar mark kar elde etmiştir. Bunların haricinde Türkiye Almanya'ya birçok yedek parça ve silah siparişinde bulunmuştur. Varşova Paketi'nin dağılması ve Almanya'da çekilen maddi sıkıntılar sebebiyle, maddi destek 1994 yılında kesilmiştir. Fakat teçhizat yardımı sürmüştür.

1992 yılında Türkiye-Almanya ilişkileri ciddi sarsıntılar geçirmiştir. Mart 1992'de Güneydoğu'da terör örgütünün kışkırtması ile bazı olaylar olmuştur. Türk güvenlik güçleri bu olayları önleme girişiminde bulunmuş, Alman medyası

⁵⁴⁰ Ortaylı İlber, a.g.e.,s.55.

⁵⁴¹ Askeri ilişkilere ait geniş bilgi Türkiye-Almanya ilişkilerinin tarihi perspektifinde aktarılmıştır.

tarafından olaylar, sanki barış içerisinde Nevruz'u kutlayan halkın üzerine giden güvenlik güçlerini tutumları şeklinde sergilenmiştir. Alman medyasının tek taraflı tutumu yüzünden, PKK'nın askeri potansiyeli ve dehşeti sergilenmiştir. Bu olaylarda Almanya tarafından gönderilen silahların kullanılması, Almanya için kabul edilemez bir olay olarak nitelenmiş, bu yüzden Alman hükümeti Türkiye'nin savunma desteğini durdurmuştur.

Bu desteğin kesilmesi Türkiye'ye bazı zorluklar yaratmıştır. Almanya bu tedbiri silahlar için de uyguladığında tartışmalar ortaya çıkmıştır. Zira Türkiye kendi maddi imkanı ile bu silahları Alman firmalarına sipariş etmiştir. Her şeye rağmen Almanya'nın Türkiye'ye silah ihracatı o dönemde durdurulmuştur. Almanya böylece güvenilirliğine soru işaretleri getirmiştir. Bu silah ambargosu ile Almanya kendi kendine zarar vermiş ve ulaşmak istediği gerekçesi, doğru saptanmamış amaca ulaşamamıştır. Almanya, gönderilen silahların sadece NATO'yu ilgilendiren hallerde veya dışardan yapılan saldırılarda kullanma yanlısı tutumunu vurgulamıştır.

Bugün Türk ve Alman Silahlı Kuvvetleri arasında kişisel ve kurumsal pek çok ilişki ve yoğun bir üst düzey ziyaret trafiği mevcuttur. İki ülke askerleri barışı destekleyen görevlerde hizmet vermektedir. Bunun başlıca örneği, iki ülkenin Afganistan'ın istikrara kavuşturulması için ISAF çatısı altında gösterdikleri çabalarıdır.

Bunların yanı sıra pek çok ortak NATO tatbikatı ile karşılıklı eğitim projeleri çerçevesinde de ilişkiler mevcuttur. Yine, NATO'nun yeni görev tanımı çerçevesinde kurulan NRDC-T (NATO Rapid Deployable Corps-Turkey) ise özellikle anılmaya değerdir. Bu birliğin içinde bir kontenjan Alman askeri İstanbul'da bir Türk generalinin emrinde görev yapmaktadır.⁵⁴²

Askeri Ataşelik (MilAttStab) Almanya'nın Türkiye'deki büyükelçiliğinin tüm savunma, askeri ve savunmaya ilişkin teknik görevlerini üstlenir. Ataşelik bu alanlarda Almanya Federal Savunma Bakanlığı'nın menfaatlerini temsil eder. Görüştüğü partnerlerinin başında Türk Silahlı Kuvvetleri ile Savunma Bakanlığı gelir.

⁵⁴²Kaynak : Almanya'nın Ankara Büyükelçiliği resmi internet sitesi.

3.3. Sosyal ve Kültürel İlişkiler

Almanya ile Türkiye arasında ki en büyük kültürel ilişki, Almanya’da yaşayan Türklerdir. 30 Ekim 1961 tarihinde Almanya ile Türkiye arasında işçi göçü anlaşması yapılmıştır. Bu anlaşmaya göre Alman firmaları ihtiyaç duyduğu iş kuvvetini Türkiye’den temin edebilecektir. Almanya’daki Türk işçilerin sayısı 1974 yılında, aile fertleri hariç 606.815 idi. Artan işsizlik yüzünden 1973 yılında işçi alımı durdurulmuştur. 1982 yılından itibaren ülkelerine geri dönen Türk işçi sayısı gerçi azalmıştır, fakat Almanya’da yaşayan aile mensupları ile yapılan aile birleşmesi sayesinde, Almanya’da yaşayan Türklerin sayısı artmıştır. Almanya’da kısmen de olsa uzun süredir yaşamlarını sürdüren yaklaşık 3 milyon Türk insanının, Almanya-Türkiye ilişkisinde özel bir konumu vardır.

Fakat, Almanya’da artan yabancı sayısı nedeni ile yabancı düşmanlığı da zaman zaman artmış veya bazılarının söylediği gibi zaten hiç bitmeyen ırkçılık su yüzeyine çıkmıştır. Bu yabancı düşmanlığı doğal olarak en fazla Türkler’i etkilemektedir. Bilhassa 1992 yılında Almanya’nın Mölln şehrinde cereyan eden ve 3 Türk kadının yaşamını yitirmesi sonrasında, iki ülke arasındaki gerginlik iyice hissedilmiştir.

Almanya ile Türkiye arasındaki karşılıklı iyi ilişkiler çerçevesinde Almanya ile Türkiye arasında kültürel aktiviteler söz konusudur. Ancak bunların pek de fazla olduğu söylenemez. İstanbul, Ankara ve İzmir’de bulunan Goethe enstitüleri, Alman dilini ve kültürünü tanıtmaktadır. Türkiye’deki Alman veya Almanca eğitim veren okullarda, yani Alman Lisesi,⁵⁴³ fen derslerinin Almanca olarak verildiği İstanbul Lisesi, Alman Büyükelçiliğinin Ankara’daki (Ernst-Reuter Okulu) ve İstanbul’daki özel okullarında şu anda yaklaşık 2100 öğrenci öğrenim görmektedir.⁵⁴⁴

Alman Kültür Merkezi’nin Ankara, İstanbul ve İzmir’deki şubeleri dil kurslarının yanı sıra kültürel etkinlikler de düzenlemektedirler. Türk üniversitelerindeki ve devlet liselerindeki Almanca dersleri pedagojik irtibat büroları vasıtasıyla Kültür Merkezleri, Köln’deki Yurtdışı Eğitim Merkezi ve Alman

⁵⁴³ İstanbul’daki Alman Lisesi 1868 yılında kurulmuştur.

⁵⁴⁴ Kaynak: Almanya Ankara Büyükelçiliği resmi internet sitesi.

Büyükelçiliğiyle Başkonsolosluklar tarafından desteklenmektedir. İstanbul'daki Alman Şarkiyat Enstitüsü Osmanlı tarihi ve Türk dili ve edebiyatı gibi konular hakkında bilimsel araştırmalarda bulunmaktadır.⁵⁴⁵

Türkiye'de kültür ve eğitim alanında çok sayıda Alman uzman görev yapmakta, birçok önemli Alman kuruluşunun temsilciliği bulunmaktadır. Bir dizi bilimsel ve kültürel değişim projesi sürdürülmektedir.⁵⁴⁶

- Dört Alman okulu, Anadolu Liseleri ve Türk okullarında 100'ü aşkın Alman öğretmen görev yapmaktadır.
- Alman Akademik Değişim Servisi'nin (DAAD) okutmanları hem Türk üniversitelerinde ders vermek hem de Almanya'da yüksek öğrenim konusunda danışmanlık yapmak için gönderilmişlerdir.
- Arkeologlar Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün desteğiyle Türkiye'de araştırmalarını sürdürmektedirler.
- 3 Alman Kültür Merkezi'nin elemanları Türk-Alman kültür alışverişi ve Alman dilinin öğrenilmesi konusunda çalışmalarını sürdürmektedirler.
- Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün 1929 yılından beri İstanbul'da bir şubesi faaliyet halinde.
- 4 Alman okulu: Ankara ve İstanbul'da Alman Büyükelçiliğin Özel okulları, İstanbul Alman Lisesi ve İstanbul Lisesi'nin Alman bölümü.
- Alman Şarkiyat Cemiyeti'nin İstanbul'da bir şubesi bulunmaktadır.
- Alman ve Türk üniversiteleri arasında bugüne kadar toplam 70 işbirliği anlaşması imzalanmıştır.
- Almanya çok sayıda burs vermiştir. Her yıl yaklaşık 800 Türk akademisyeni DAAD tarafından desteklenmektedir.
- Marmara Üniversitesi'nin Almanca İşletme ve Enformatik bölümleri.
- Başlangıçta Almanya'dan kesin dönüş yapan çocuklar için düşünülen Anadolu Programı
- Türk-Alman İşadamları Kültür Vakfı'nın çalışmaları.
- Türkiye'nin, SOKRATES ve Altıncı Çerçeve Programı gibi Avrupa Birliği eğitim programları

⁵⁴⁵ Bkz: Almanya Ankara Büyükelçiliği resmi internet sitesi.

⁵⁴⁶ Detaylı bilgi için bkz.: Almanya Ankara Büyükelçiliği resmi internet sitesi.

Bunların haricinde öğretmenler ve akademisyenler için değişim programları bulunmaktadır. Türk-Alman derneklerin kültürel faaliyetlerine de sık rastlanılmaktadır. Bu derneklerin belki de en çok dikkat çeken eylemi, yazar Orhan Pamuk’a, 23 Ekim 2005 tarihinde Frankfurt Paulskirche Kilisesi’nde düzenlenen törende 25.000 Euro değerindeki **Alman Kitapçılar Birliği** Barış ödülünün verilmesidir.

Pek çok konuda sağır ve kör olmakla suçlanan Alman dernekleri nasıl olur da bu noktada çok duyarlı davranırlar? Aslında yapılan yorumlar bu sorunun cevabının çok açık olduğunu söylüyor; yabancıların her zaman için duymak istediklerini bir Türk söylemişti, mükafatsız bırakılmazdı!

Şekil 3.2: Yazar Orhan Pamuk

Vakıf Konseyinin gerekçesinde şöyle denilmektedir: *“Orhan Pamuk’la zamanımızdaki hiç bir ozanın yapmadığı şekilde doğuda batının ve batıda doğunun tarihi izlerini irdeleyen, tamamen bilime ve başkalarına karşı saygıya dayanan bir kültür kavramı sorumluluğunu taşıyan bir yazar onurlandırılmaktadır. Orhan Pamuk içinde Avrupa’nın ve Müslüman Türkiye’nin bulunduğu bir eser yarattı. Orhan Pamuk “Beyaz Kale”, “Benim Adım Kırmızı” veya “Kar” gibi romanlarında doğulu anlatım geleneklerini modern batı stiline öğeleriyle bütünleştirmekte ve bizim toplumumuzun dar olmayan bir Avrupa anlayışıyla kullanacağı resimler ve kavramlar geliştirmekte. Yazarın eşsiz belleği ne kadar inatla büyük Osmanlı geçmişine kadar uzanıyorsa, o kadar korkusuzca bugünün yakıcı konularını ele*

alıyor, insan ve azınlık hakları için çaba gösteriyor ve ülkesinin siyasi sorunları konusunda her zaman görüş bildiriyor .”⁵⁴⁷

Şair ve tercüman Joachim Sartorius konuşmasında Pamuk’u "bir şans" olarak nitelemiş ve **“yazar Orhan Pamuk, bize Türkiye’yi yakından tanıtan tek kişi”** demiştir. Sartorius Pamuk’un siyasi angajmanını da ön plana çıkararak, Pamuk’un cesurca ve korkmadan sesini yükselttiğini belirterek, ülkesinden samimiyet beklediğini söylemiştir.⁵⁴⁸

Orhan Pamuk’un yargılanma sürecinde dahi Avrupalı’lar, Pamuk’u yalnız bırakmamışlar, duruşmada da bulunmuşlardır. Avrupa Birliği’nin Genişlemeden Sorumlu Komiseri Olli Rehn, Orhan Pamuk davasının yakın takipçisi olmuştur. Rehn yaptığı açıklamada:⁵⁴⁹ *“Gösteri yapan kadınları döven polisler, yazar Orhan Pamuk’a uygulanan baskılar ve eleştiride bulunan gazetecilere yönelik aşağılayıcı tavırlar... Bütün bunlar, Avrupa Birliği’nde daha geçen yıl Türkiye’nin tam üyeliğinden yana tavır alan birçoklarının bugün direnişe geçmelerine neden oluyor.”⁵⁵⁰* Demiştir.

Gösterilen ilgi Pamuk’un, kısa bir sürede Nobel Barış Ödülü’ne dahi aday gösterilmesini sağlamıştır. Fakat ödülü alamamış ve alamamasına karşın, Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Harold Pinter’in ne açıklama yaptığını tüm dünya hayretle izlemiştir: *“Bu ödülü niye aldığımı anlayamadım. Asıl Orhan Pamuk’a verilmeliydi. O hak etti!”⁵⁵¹*

⁵⁴⁷ Eski Dışişleri Bakanı ve Yeşillerin Genel Başkanı Joschka Fischer bu karar hakkındaki fikirlerini şu sözlerle dile getirmiştir: *“Alman Kitapçılar Birliği Borsa Kuruluşunun bu yılki barış ödülünü Türk yazar Orhan Pamuk’a vermeye karar vermesi beni sevindirdi. Orhan Pamuk’un eseri Türk toplumundaki çok sesli fikir alışverişini etkileyici bir şekilde yansıtmaktadır. Orhan Pamuk önde gelen bir yazar, cesur bir entellektüel ve kitapları Almanya’da yüksek popülerliğe sahip inançlı bir Avrupalıdır. Edebi eseri uluslararası alanda bir çok kez ödüllendirilmiştir.”*

⁵⁴⁸ Bkz.: Almanya Ankara Büyükelçiliği resmi internet sitesi. /

⁵⁴⁹ Finlandiyalı komiser, bu reformların ülkenin en ücra köşesine kadar yayılması gerektiğini de sözlerine ekledikten sonra, Avrupa Birliği üyesi Güney Kıbrıs’ın da henüz tanınmadığını hatırlatmış ve bu gerçekleşmediği sürece müzakerelere başlamanın olanaksız olduğunu vurgulamıştır.

⁵⁵⁰ Deutsche Welle “Brüksel’de Türkiye İle İlgili Kuşular” başlıklı 3.5.2005 tarihli haber.

⁵⁵¹ Pamuk’un kitapları bugüne kadar en az 100 ülkede yayımlanmış ve 34 dile çevrilmiştir!

3.4. Ekonomik İlişkiler

Türkiye ihracatının %20'sini, ithalatının ise %15'ini Almanya ile yapmaktadır. Bu ticaret hacmi ile yıllardır bu ülke büyük farkla Türkiye'nin en önemli ticaret ortağıdır. İhracatımız ve ithalatımızda ilk sırada yer alan Almanya ile ticaretimizde motorlu taşıtlar ile bunların aksam ve parçaları önemli bir yer tutmaktadır. Bu ülkeden ithalatımızda ayrıca, makinalar, alıcı ihtiva eden verici cihazlar, renkli televizyon tüpleri, ilaç ve plastikten eşya da ilk sıralarda yer almaktadır.

Özellikle 80'li yıllardan sonra Alman yatırımcıların ülkemize ilgisi büyük ölçüde artmıştır. Söz konusu firmaların toplam sermayesinin Türkiye'deki mevcut yabancı sermaye içindeki payı % 14,32'dir.⁵⁵² Büyük Alman firmalarının yanı sıra, orta ölçekli işletmeler de ülkemizde yatırım yapmaya başlamışlardır. Alman yatırımları Türkiye'de sektörel sıralamada öncelikle otomotiv sanayi, ikinci olarak da elektrik-elektronik sanayinde yoğunlaşmıştır.

Mayıs 2005 ayında düzenlenen, Alman-Türk Ekonomi Kongresinde Başbakan R.Tayyip Erdoğan ekonomik ilişkileri şu şekilde değerlendirmiştir: *“Almanya bir numaralı ticaret ortağımızdır. 2004 yılında ülkelerimiz arasındaki ticaret hacmi 21 milyar doları aştı. Türkiye’de en büyük yatırım yapan üçüncü ülke Almanya. 1980 yılından günümüze kadar izin verilen 4, 6 milyar değerindeki Alman yatırımları Türkiye’deki toplam yabancı sermaye yatırımlarının yüzde 13’ünü oluşturmaktadır. Almanya firma bazında ülkemizde en fazla sayıda yatırımı bulunan ülkedir.”*⁵⁵³

Almanya ile Türkiye arasında 2004 yılında toplam 21 milyar 256 milyon dolarlık ticaret gerçekleşti. Bu oran Almanya ile Fransa arasında aynı dönemde gerçekleşen 105 milyar Euro'luk alışverişe kıyasla az görünse de aslında artış trendindedir.

2004 yılında Almanya Türkiye'ye 12 milyar 513 milyon dolarlık mal satarken, Türkiye'den 8 milyar 743 milyon dolar tutarında alım yapmıştır. Alman Federal İstatistik Dairesi'ne göre, Almanya Türkiye'ye başlıca makine-alet, motorlu araç,

⁵⁵² Dünya Bankası Raporları, Economist Intelligence Unit, IMF Raporları

⁵⁵³ Alman-Türk Ekonomi Kongresinde Başbakan R.Tayyip Erdoğan tarafından yapılan 2004 yılına ait değerleri içeren konuşmadan alınmıştır.

yedek parça ve kimyasal ürün satmaktadır. Buna karşılık da Türkiye'den tekstil, giyim, gıda ve tarım ürünleri ve yedek parça satın almaktadır. Türkiye tekstil ve giyim alanında Almanya'ya en fazla ürün satan ülke özelliğine de sahiptir.

Deutsche Bundesbank verilerine göre Türkiye'deki doğrudan Alman yatırım stoğu 2 milyar doları aşmış durumdadır. Alman Sanayi Federasyonu verileri de Türkiye'de 1000'den (bin) fazla şirketin sermayesinde Alman iştiraki bulunduğunu gösteriyor.

Türkiye 12.09.1963 yılından beri General Association of Trade and Tariffs (GATT)'e üye ve Avrupa Birliği ile de ortak üyelik diyalogu içerisinde. Tüm bu ilişkilerin yanında Almanya ve Türkiye arasında 60'lı yıllardan itibaren sürekli bir para transferi de yaşanmaktadır. Bu transferler farklı protokol ve anlaşmalar ile gerçekleştirilmektedir.

Çizelge 3.1 : İki Ülke Arasında ki Ekonomik Anlaşma ve Protokoller

İki Ülke Arasında Ticaretin Alt Yapısını Oluşturan Anlaşma ve Protokoller⁵⁵⁴

Anlaşma ve Protokoller	İmza Tarihi
Ticaret ve Ödeme Anlaşması	16.2.1952
Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşması	20.6.1962
Teknik İşbirliği Anlaşması	16.6.1970
KEK II. Dönem Toplantısı	12/13.12.1984
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	16.4.1985
Çevre Korunması Alanında İşbirliği Anlaşması	5.10.1992
İşbirliği Konseyi V. Dönem Toplantısı, Ortak Protokolü	6.11.1998
İşbirliği Konseyi VI. Dönem Toplantısı, Ortak Protokolü	5.11.1999

Çizelge 3.2 : İthalat ve ihracat durumları

İhracatımızın Sektörel Dağılımı (%)	İthalatımızın Sektörel Dağılımı (%)
Mamul Eşya 49,5	Makinalar ve Ulaşım Araçları 51,2
Makinalar ve Ulaşım Araçları 21,7	Kimyasal Ürünler 19,3
Yapısındaki Maddelere Göre Sınıflandırılmış Ürünler 15,5	Yapısındaki Maddelere Göre Sınıflandırılmış Ürünler 16,8
Canlı Hayvanlar ve Gıda 10,0	Mamul Eşya 8,6
Diğerleri 3,3	Diğerleri 4,1

⁵⁵⁴ Kaynak: DTM

İki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerde Ticaret ve Sanayi odalarının etkisi çok büyüktür. Türk-Alman Ticaret ve Sanayi Odası'nın kurulmasına ilişkin çalışmalar 1989 yılında başlatılmış, TOBB ile Alman Sanayi ve Ticaret Odaları Birliği (DIHT) tarafından yürütülen çalışmalar neticesinde, 27.1.1994 tarihinde bir Protokol imzalanmıştır. Kuruluş kararı 28.5.1994 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan Türk-Alman Ticaret ve Sanayi Odası 1.10.1994 tarihinde faaliyete geçmiştir. İhracat, ithalat, üretim ve yatırım faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla kurulan Odanın merkezi İstanbul'dadır.

İki ülke arasındaki ticari ilişkilerin daha da geliştirilmesinde fuar ve benzeri organizasyonların da önemi büyüktür. Almanya'da düzenlenen fuarların bir kısmına milli düzeyde iştirak edilmektedir. Türk-Alman Sanayi ve Ticaret Odası'nın Mayıs 2005 ayında İstanbul'da düzenlediği Türk – Alman Ekonomi Kongresi'ne her iki ülkeden toplam 1200 işadama katılmıştır.⁵⁵⁵

Almanya'da yerleşen Türk vatandaşlarının ise, bu ülkede sahip oldukları küçük ve orta ölçekli işletmelerin sayısı, araştırma kuruluşlarının tahminlerine göre 60.000'e ulaşmıştır. Söz konusu işletmeler, yaklaşık 25 milyar Euro tutarında iş hacmine sahip olup, yaklaşık 300.000 kişiye istihdam imkanı sağlamaktadır.⁵⁵⁶ Almanya'da yaşayan vatandaşlarımızın bu ülkede yaptıkları yatırımların tutarı ise yaklaşık 4 milyar Euro olarak tahmin edilmektedir.⁵⁵⁷

Almanya'daki Türk işletmelerinin sektörlere göre dağılımı: sanayi (% 1,5), küçük iş yerleri (% 1,8), inşaat (% 4,6), toptan ticaret (% 12,7), perakende ticaret (%

⁵⁵⁵ Deutsche Welle "İstanbul'da Türk-Alman Ekonomi Kongresi" başlıklı 5.5.2005 tarihli haber.

⁵⁵⁶ Mayıs 2005 ayında İstanbul'da 1.si düzenlenen Alman-Türk Ekonomi Kongresine R.Tayyip Erdoğan ile birlikte katılan Almanya Başbakanı Gerhard Schröder son yıllarda yapılan reformları överken, iki ülke arasında sadece makine, otomobil ya da tekstil endüstrisinde değil, diğer alanlarda da potansiyelin yüksek olduğunu vurgulamış, Almanya'daki Türk girişimcilerinin önemine değinerek şunları söylemiştir: "Gerçekten de ikili ilişkilerde çok büyük bir potansiyel var. Özellikle de Almanya'da faaliyet gösteren Türk kökenli Alman ve sürekli Almanya'da yaşayan Türk girişimcileri gayrisafi milli hasılamıza büyük katkıda bulunuyor. Ben her zaman Alman vatandaşlarıma şunu söylüyorum: Bu şirketlerde 300.000 kişiye istihdam sağlanmasa daha çok sorunumuz olurdu. Zaten yeterince sorunumuz var."

⁵⁵⁷ Kaynak Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet sitesi: (http://www.mfa.gov.tr/MFA_tr/DisPolitika/Bolgeler/AvrupaUlkeleri/ABUyesiUlkeler/Almanya/Almanya_Ekonomik.htm)

41), otel ve restoran işletmeciliği (% 26,5) ve diğerleri (% 11,9) olarak sayılmaktadır.⁵⁵⁸

Almanya yatırım uzmanları, Asya ve Orta Doğu ile yakınlığının çevre ülkelerdeki yatırım projeleri için Türkiye'ye stratejik bir önem kazandırdığı görüşünde birleşiyor ve Türkiye'yi Alman ve Avrupa şirketleri için Yakın ve Orta Doğu'ya doğru genişleme yolunda bir trampelen olarak görüyorlar. Büyüme oranının hızla artması, enflasyonun gerilemesi, kamu borçlarının azalması ve AB ile müzakerelerin başlamasının da Türkiye'nin trampelen işlevini güçlendireceği öngörülüyor.

3.5. Siyasi İlişkiler

Almanya bulunduğu konum itibarıyla geçmişten süregelen tarihsel ticarî yollar üzerinde bulunmaması, enerji kaynaklarından uzak olması, bazı endüstri ham maddelerine ithalat bağımlısı olması ve çevre ülkeleri tarafından kuşatılmış bir durumda bulunması gibi nedenlerle daima kendini güvende hissedeceği politikalar sürdürmeye çalışmıştır.⁵⁵⁹

Avrupa'da kendini orta-merkez konum (mittellage) kavramı ile özdeşleştiren Almanya, Avrupa'nın geçmiş ve geleceğinde kendi varlığını gören bir pozisyon yaratmıştır. Almanya'nın gerek Osmanlı Devleti'ne gerekse Türkiye'ye karşı izlediği politikaları sıcak denizlere açılımı ve uluslararası enerji kaynaklarına erişebilmesi açısından önem taşımıştır.⁵⁶⁰

Bunun için kritik önemi haiz olan Osmanlı ordusunun yeniden yapılanma sürecinde dolaylı olarak Alman savaş endüstrisinin yeni pazarlar bulmasına da katkı sağlayan birçok Alman subay görev almış, ekonomik sıkıntı çeken Osmanlıyı, maddî desteğini de sağlayarak, yapılan anlaşmalar çerçevesinde Birinci Dünya Savaşı'nda kendi safında savaşa girmek zorunda bırakmıştır.

⁵⁵⁸ http://www.mfa.gov.tr/MFA_tr/DisPolitika/Bolgelet/AvrupaUlkeleri/ABUyesiUlkeler/Almanya/Almanya_Ekonomik.htm

⁵⁵⁹ Canbolat İbrahim S., "Alman Dış Politikası", Alfa Yayıncılık, İstanbul, 1999, s.92.

⁵⁶⁰ Murat Çulcu; "Tarihsel Süreçte Türkiye-Almanya İlişkilerine Yorumsal Bir Bakış, Çıkarlar, Çatışmalar, Çözümler Tarihten Geleceğe Türk Alman İlişkileri", s. 3.

Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan her iki ülkede farklı gelişmeler izlenmeye başlanmıştır. Bir tarafta dış politikasında batıcı ve statükocu yönelime giren yeni bir Türk Devleti, diğer tarafta Versay'ı kabul eden ama bu antlaşmanın getirdiği olumsuzluklardan kurtulmak için batı ülkelerine karşı değişimci (revizyonist) bir politika izlemeye başlayacak bir Alman devleti oluşmuştur. Gerçi Almanya, Birinci Dünya Savaşı sonunda tümüyle yok edilmek istenmese de dünya gücü olması yönündeki eğilimine de fırsat verilmemiş; ulusal dış politikasını devam ettirebilmiştir. Her ne kadar Türkiye açısından Sevr, Almanya açısından Versay anlaşmaları gereği ikili ülke ilişkilerinin geçersiz kalacağı söz konusu idiyse de millî mücadele'de faydalanılan çeşitli silah ve uçak Almanya'dan kaçak olarak satın alınabilmiştir.⁵⁶¹

Almanya, Türkiye açısından ilişkilerinin sorunsuz olduğu bir Avrupa devleti olarak önemliydi. 1924 yılında imzalanan Türkiye-Almanya dostluk anlaşması sonrasında diplomatik ilişkilerin kurulması hatta Ankara'da Büyük Elçiliğin açılması ile tekrar başlayan Türk-Alman ilişkilerinde başlangıçtakine yakın bir ortam doğmuştur.

1939 yılı başlarında İtalya sebebiyle Mihver bloğunun Balkanlar ve Türkiye üzerinde tehdit yaratmaya başlaması, Türkiye ekonomisinin Almanya'ya bağımlı hâle gelmesi, siyasî açıdan Alman etkisine girme tehlikesini de doğurmuştur. Bunun için Türkiye, öncelikle siyasî olmak üzere ekonomik ilişkileri de asgarî düzeye indirerek Almanya ile ilişkilerini gevşetmeye başlamıştır.⁵⁶²

⁵⁶¹ Uzgel İlhan, "Almanya'yla İlişkiler, Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar", der. Oran Baskın, İletişim Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2001, s. 154.

⁵⁶² Özgüldür Yavuz, "a.g.e. s.152.

4. ALMANYA VE TERÖR

4.1. Avrupa'da Ulusçuluk ve Terör Örgütlerine Yönelik Hükümet Politikaları

4.1.1. Avrupa Birliği'nde İnsan Hakları

İnsan hakları, genel olarak kişinin insanca yaşaması için gerekli olan temel hakları ifade etmektedir. Bu bağlamda Avrupa Birliği'nin insan hakları politikaları çelişkili bir görünüm sergilemektedir. AB, bir taraftan insan haklarının savunuculuğunu yaparken diğer taraftan kendi iç ve dış ilişkilerinde tutarlı ve kapsamlı bir politikadan yoksundur.

Uluslararası politikada atılan adımlar ve izlenen politikaların içeriği de bir o kadar önemlidir. Bir diğer deyişle kendi içinde demokrat ve insan haklarına saygılı, ancak bir başka ülkedeki ayrımcılığı destekleyen bir devlet, ne demokrattır ne de insan haklarına saygılı. Yakın tarihte kimi Avrupa ülkelerinin insan haklarını bizzat kendilerinin ihlâl etmiş olduklarını veya bu tür ihlâllere, hatta jenosite dahi, seyirci kaldıkları hatırlanmalıdır. 11 Temmuz 1995 tarihinde, Srebrenitsa kentinde yaşanan olaylar! UNPROFOR (Birleşmiş Milletler Koruma Gücü) tarafından sivil Boşnakların koruma altına alındığı Srebrenitsa kentinde görev yapan Hollandalı askerlerin çekilmesiyle, 11 Temmuz 1995'te savaş suçlusunu olarak aranan Ratko Mladiç'in silâhlı kuvvetleri kenti ele geçirmiş ve 8.000'den fazla Boşnak'ı katletmiştir. II. Dünya Savaşı'ndan sonraki en büyük katliamlardan biri olan bu olaya BM ve NATO güçleri ise seyirci kalmıştır.⁵⁶³

2002 yılına gelindiğinde ise, bir Hollandalı sivil toplum kuruluşu olan Savaş Dokümantasyon Enstitüsü tarafından yapılan araştırma sonucu, Hollanda Hükümetinin Srebrenitsa Katliamı'nı önleyebilme durumunda olduğu ve Sırlar tarafından Srebrenitsa'ya saldırı düzenleneceğini önceden öğrenmiş olmasına rağmen, askerlerini geri çekmekle, hükümetin böyle bir katliama aslında göz

⁵⁶³ "4 ans de Guerre", Libération, 16 Temmuz 2002.

yummuş olduğu ortaya çıkmıştır.⁵⁶⁴ Bunun üzerine, Nisan ayında Wim Kok başbakanlığındaki hükümet, suçlamaları kabul ederek istifa etmiştir.

İnsan haklarının önde gelen savunucuları gibi gözüken Avrupa ülkelerinin sessiz kalarak seyrettikleri bir diğer katliam ise Ruanda'da gerçekleşmiştir. Tutsi ve Hutu kabileleri arasındaki anlaşmazlığın daha sonra jenosite dönüşmesi sonucu 750.000 Tutsi ve 50.000 Hutu öldürülmüştür. İki grubun birbirine düşürülmesinin arkasında, ülkeyi Almanya'dan alarak kendi kolonisi yapan Belçika'nın "böl ve yönet" (divide and rule) politikaları bulunmaktadır.⁵⁶⁵ Bölgede etkili olan Belçika, Fransa, ABD ve BM gibi başlıca güçlerin, olaylar gerginleştiği an, neler olacağını anlamalarına rağmen, Ruandalılar'ın hayatlarını kurtarmak için hiçbir girişimde bulunmadıkları ve 800.000 kişinin ölümüne seyirci kaldıkları yorumları yapılmıştır.

Ruanda olaylarında Barış Gücü Komutanı General Romeo Dallaire'nin tüm çağrılarına rağmen, BM tepkisiz kalmıştır. Dallaire'ye göre o dönemde 5.000 kişilik bir kuvvet katliamı durdurmada yeterli olabilecekti. Tüm bunlara rağmen olaylar devam ederken BM sessiz kalmış, tek yapılan ise herşey olup bittikten sonra özür dilemek olmuştur. BM Eski Genel Sekreteri Gali, o dönemde olaylara "jenosit" adını veremediklerini bunu yapabilselerdi şüphesiz müdahale edebileceklerini dile getirmiştir. Yine Clinton da bir konuşmasında uluslararası toplumun hatalı olduğunu ve özür dilediklerini belirtmiştir.⁵⁶⁶ Şimdi Fransa için ne kadar temiz bir sicil varsayabiliriz? Cezayir'de yaşananlara ise hiç değinmeden geçmek yerinde olacaktır!⁵⁶⁷

Bu açıklamalar da sadece timsah gözyaşları olarak kayda geçmiştir. Almanya ise özellikle II. Dünya Savaşı sırasında vuku bulan *holocaustla* insanlık tarihindeki katliamlara damgasını vurmuş, savaş sonrası dönemde de aynı şiddette olmasa da benzer politikalarıyla dikkat çekmiştir. Bir diğer deyişle Almanya her ne kadar "Ben demokratım, insan haklarına saygılıyım" dese de Otto Schily'nin konuşmalarının da

⁵⁶⁴ "Srebrenica Timeline", BBC News, 14 Mart 2002, "Srebrenica Report: Excerpts", *BBC News*, 10 Nisan 2002.

⁵⁶⁵ Ruanda hükümeti, "soykırım ile ilgili gerçekleri çarpıtarak uluslararası görüşleri etkilemek" ve jenosit yapanlara silah dağıtmak gerekçeleriyle ülkedeki soykırımın başlıca suçlusunu olarak Fransa'yı göstermektedir.

⁵⁶⁶ William Schabas, 'The Genocide Convention at Fifty', United States Institute of Peace Special Report, <http://www.usip.org/oc/sr/sr990107.html>, s.6.

⁵⁶⁷ http://www.gendercide.org/case_rwanda.html

gösterdiği gibi gerçekte farklı gruplara ayrımcı ve asimilasyonist politikalar izlediği pek çok kişi tarafından değerlendirilmiştir. Schily'nin ifadesiyle “*En iyi entegrasyon asimilasyondur.*”⁵⁶⁸

Avrupa Birliği özgürlük, demokrasi, insan hakları ve hukuk devleti ilkeleri üzerine inşa edilmiştir. İnsan hakları ve demokratik değerler, anlaşmaların temel unsurları olarak görülmektedir.

Temel Haklar Şartı halen bağlayıcı değildir. Avrupa Birliği'nin kendisi insan hakları yükümlülükleri ile bağlı olmadığı sürece, Avrupa Birliği'nin insan haklarına sürekli olarak gönderme yapması tutarsız bir davranış olacaktır. Toplum insan haklarına saygı gösterilmesini talep etmekte ve buna karşılık kendisi ihlal iddialarından bağışık olmaya devam etmektedir.⁵⁶⁹

4.1.2. Avrupa Birliği'nde Ulusçuluk

Avrupa Birliği, entegrasyon politikalarının ve çok kültürlü toplum uygulamalarının iflas ettiğini kabul ederek, yeni düzenlemelere gitmektedir. Bir yandan göçü sınırlandırırken, homojen kültürü savunarak “entegrasyonu” zorunlu hale getirmeye çalışmaktadır. Diğer yandan da vatandaşlığa geçişleri zorlaştırmaktadır. Almanya ve Hollanda'da ki vatandaşlık testleri bunun için ilginç örneklerdir.⁵⁷⁰

Avrupa Birliği üyeleri birlik ve bütünlük adına ulusçuluklarından ve ben merkezilikten feragat ettiklerini iddia ediyorlarsa da, yeniden milliyetçilik ve yabancılara karşı asimilasyon faaliyetleri ortaya çıkmakta ve giderek tırmanmaktadır.

1980'li yılların ikinci yarısına kadar Batı Avrupa ülkeleri, özellikle Doğu Avrupa'dan ve dünyanın diğer bölgelerinden gelen sığınmacıları, soğuk savaşın verdiği rekabet duygusuyla ve göçmen sayısı olarak aşırı nüfusa da ulaşmadığı için kabul etmişler ve onlara 1951 Cenevre Sözleşmesi uyarınca mülteci statüsü

⁵⁶⁸ Heribert Pranti tarafından Otto Schily ile yapılan röportaj, Süddeutsche Zeitung, 27 Haziran 2002.

⁵⁶⁹ Louise Gunvén, “Avrupa Birliği'nde İnsan Hakları”, “Avrupa Birliği Hukuku”, s.98-104.

⁵⁷⁰ Altınbaş Deniz, “Hollanda ve Almanya'da Vicdan Testi”, Stratejik Analiz Dergisi, ASAM, Mayıs 2006, s.10

vermişlerdir. 1980'li yılların sonunda Sovyetler Birliğinin ve Varşova Paktının dağılmasıyla soğuk savaşın sona ermesi, ekonomik durgunluk ve aşırı göçmen ve mülteci akımıyla Avrupa ülkeleri bu konuda sınırlamaya gitmek zorunda kalmışlardır ve 1951 Cenevre Sözleşmesini sınırlayıcı bir şekilde yorumlanarak sığınmacılara kapılarını kapatmışlardır.⁵⁷¹

Göç ve mülteciler konusunda Avrupa Birliği'nin en önemli düzenlemesi ve Avrupa Birliğinin bu konuları direkt gündeme alması 1997 Amsterdam Antlaşmasıyla olmuştur. Amsterdam Antlaşması göç ve mülteci meselelerini diğer idari konularla birlikte Birliğin birinci öncelikli konusu durumuna getirmiş ve bu konularda genel prensip niteliğinde ve ülkeleri bağlayıcı hükümler koymuştur. Ayrıca bu Antlaşma diğer bazı konularda olduğu gibi Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Mahkemesi'ne bu konularda karar alma ve uygulama yönünde geniş yetkiler vermiştir. Antlaşma ayrıca, Schengen Antlaşmasını Birliğin Antlaşması olarak korumaya ve güvenceye almış ve özellikle dış sınırların korunmasıyla ilgili hükümlerin, imzalamış olsun olmasın bütün Birlik üyesi ülkelerce uygulanması gerektiğini hükme bağlamıştır. Topluluk, AB içinde kişilerin serbest dolaşımı bakımından gerekli olduğu ölçüde, göç ve iltica, dış sınırlar gibi konularda mevzuat çıkarma yetkisine sahip olmuştur.

4.1.3. AB'de Terör'e Yaklaşım

11 Eylül saldırıları ile başlayan süreçte terör ve terörizm ülkelerin gündemlerinde çoğu zaman ilk sıralara oturmuştur. Son yılların terör faaliyetleri kabuk değiştirerek büyük çaplı ve ses getirmeye, panik ortamı yaratmaya yönelik eylemler olarak ortaya çıkmıştır.

ABD'nin karşılaştığı 11 Eylül terör saldırısı ile gelişen olaylar "terör" ve "terörist" kavramlarının gerçekçi ve tarafsız bir biçimde yeniden tanımlanmasını gerekli kılmıştır. ABD "terör" ve "terörist" kavramlarını insanlık tarihinde ilk kez bir

⁵⁷¹ **1951 Birleşmiş Milletler Cenevre Sözleşmesi mülteci kavramını**, "vatandaşı olduğu ülkede meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için, vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı etmek istemeyen ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönemeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı" olarak tanımlamıştır.

örgüt, tarikat yada cemaatle değil de, doğrudan İslamiyet ile özdeşleştirme yanılığısına düşmüştür.⁵⁷²

Bazı yaklaşımlara göre Soğuk Savaş'ta güvenlik yoktu, ama istikrar vardı. 1990'larda ise güvenlik vardı, fakat bu seferde istikrar yoktu. Bu denklem 11 Eylül 2001'den sonra "güvenlik yok, istikrar da yok" durumuna geldi.⁵⁷³ Amerika Birleşik Devletleri Soğuk Savaşın bitişinden 11 Eylül 2001'e kadar askeri gücüne rehberlik edecek konseptin bulunmadığını değerlendiriyordu.⁵⁷⁴

11 Eylül saldırılarından sonra Almanya Eski Başbakanı Gerhard Schröder, Berlin'de, İngiltere Başbakanı Tony Blair ile bir araya gelmiş ve ABD'ye desteklerini ilan etmişlerdir. Görüşmeden sonra Blair ile birlikte yaptığı basın toplantısında Başbakan Schröder; ABD'deki saldırıların, tüm medeni dünyaya yönelik bir savaş ilanı olduğu görüşünü tekrarlamıştır. İslamiyet'in ve Müslüman ülkelerin topluca kınanmamasına özellikle dikkat edilmesi gerektiğini belirten Schröder, ABD'nin sadece, politik ve ekonomik açıdan değil, gerektiği takdirde askeri yönden de desteklenmesi gerektiğini söylemiştir. Sadece askeri önlem alınmasının önemli olmadığını, bunun yanı sıra politik çözüm yolları da aranması gerektiğini vurgulayan Schröder, ABD'nin de bu yönde çabaları olmasını memnuniyetle karşıladıklarını ifade etmiştir. Terörizmle mücadele konusunda uzun vadeli bir program hazırlanması gerektiğini kaydeden Schröder, bu tür bir programı, Blair ile birlikte Avrupa çapında hazırlamak ve ABD ile sıkı şekilde koordine etmek istediklerini sözlerine eklemiştir. Blair de, ABD'deki saldırılar sırasında ölen binlerce kişi arasında Alman ve İngiliz vatandaşlarının da bulunduğuna dikkati çekerek "Bu saldırılar, II. Dünya Savaşı'ndan bu yana gerçekleştirilen en büyük terör eylemi" demiştir. ABD ile her türlü dayanışmaya hazır olduklarını ifade eden Blair, terörizme karşı gittikçe büyüyen bir koalisyon oluştuğunu, teröristlerin cezalandırılmalarının, uluslararası alanda da çok önemli olduğunu ifade etmiştir. Blair, ABD'deki saldırılardan dolayı dünyadaki Müslümanların büyük bölümünün de kendileri gibi "şok olduğunu", oluşturdukları koalisyona çok sayıda Arap ülkesinin de katılacağından emin olduğunu söylemiştir. Blair, "*Koalisyon gittikçe güçleniyor.*

⁵⁷² Hablemitoğlu Necip Dr., "Şeriatçı Terörün ve Batının Kısılcacındaki Ülke Türkiye", Toplumsal Dönüşüm Yayınları, Aralık 2003, İstanbul, s.117

⁵⁷³ Erkmen Serhat, "11 Eylül Terörizmin Yeni Miladı", Stratejik Analiz, Ekim 2001, s:14

⁵⁷⁴ Barnett Thomas P:M., "The Pentagon's New Map", G.P: Putnam's Sons Publishers, 2004, p:19

Tüm dünyadan, tüm dinlerden ve partilerden destek geldiği için, sonuçta terörizmle mücadeleyi kazanacağız” diye konuşmuştur.⁵⁷⁵

Avrupa Birliği'nin terör-terörist-terör örgütü kavramları bir bütünlük içerisinde ele alınmamaktadır. Terörizm ile mücadelede en etkin kurallara ve mevzuata sahip ülkenin İngiltere olduğu söylenebilir. İngiltere'de terörizmin kaynağını, İrlanda sorunu oluşturur. İngiltere, Kuzey İrlanda'da şiddet eylemlerinin başlamasından bugüne kadar olağanüstü yetkileri içeren birçok yasayı uygulamaya koymuştur. 1970'li yıllardan itibaren şiddetini arttıran terör eylemleri üzerine İngiltere, İngiliz polisine özel ve istisnai yetkiler veren bazı yasalar çıkartmıştır. Bunlardan ilki 1973'te, Kuzey İrlanda'da terörist eylemlerin yoğunlaşması sonucunda çıkartılan “Kuzey İrlanda Olağanüstü Önlemler Kanunu (Northern Ireland-Emergency Provisions Act)” dur. Bu kanun 1974, 1978, 1987 ve 1991'de gözden geçirilmiştir. Diğeri ise Büyük Britanya'da terör olaylarının görülmeye başlaması üzerine çıkarılan “Terörizmi Önleme (Geçici önlemler) Kanunu (Prevention of Terrorism Temporary Provisions Act)” dur. Bu kanun da 1976, 1984 ve 1989'da gözden geçirilmiştir.

Amsterdam Antlaşması'nda da terörizmle mücadele öngörülmüştür ve Antlaşmada öngörülen bir kuruluş olan Europol'un görev alanı genişletilerek dolaylı bir biçimde terörle mücadele, bu kuruluşa dahil edilen bir kavram haline gelmiştir. Esasen 28-29 Haziran 1991 Lüksemburg Zirvesi'nde gündeme gelen Europol, 1995 yılında kurulmuş ve 1998 yılında yürürlüğe girmiştir. Silah, insan, araç ve uyuşturucu trafiği ile organize suçların önlenmesi gibi öncelikli çalışma alanları saptanmıştır. Daha 1995 yılında Europol faaliyetlerine terörle mücadelenin dahil edilmesi konusu gündeme gelmiş, 1996 ile 1998 yıllarında Avrupa Parlamentosu bu yönde taleplerde bulunmuş ve Avrupa Konseyi Europol Konvansiyonu'nun ek hükümlerle genişletilmesi yönünde karar almıştır. Bu girişimlerde, terörle mücadele konusunda işbirliğinin önemi vurgulanmış, ancak herhangi bir tanımlama yapılmamıştır. Bu çerçevede AB ülkelerinin yoğun işbirliği istemelerine rağmen koordine olmakta zorlandıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.⁵⁷⁶ Europol faaliyetlerine terörizmle mücadelenin dahil edilmesi için ise, 1999 yılındaki Konsey kararını beklemek gerekmiştir. AB üyesi devletler, terör konusunu oluşturmuş oldukları polis

⁵⁷⁵ 19 Eylül 2001, Anadolu Ajansı, Berlin, “Terör için Almanya-İngiltere işbirliği” başlıklı haber.

⁵⁷⁶ Atatanır Tahir Bora, “Avrupa'da Terör Zirveleri”, 24 Mart 2004.

kuruluşuna havale etmiş ve teröre diğer uluslar aşırı suçlardan ayırt edici bir özellik belirtmemesi konusunda ısrarlı davranmayı sürdürmüşlerdir.⁵⁷⁷

Adam öldürme, bedensel bütünlüğe zarar verme, adam kaçırma, gasp yada haraç alma, hırsızlık yada soygun, devlet yada hükümete ait tesislerin, kamuya ait ulaşım araçlarının, alt yapı imkanlarının, kamunun kullanımına sunulmuş yer malların zorla ele geçirilmesi yada bunlara zarar verilmesi, her türlü silah yada patlayıcıların imal edilmesi yada bunların başkalarına temin edilmesi, bulaşıcı hastalık yada mikrop yayan yada kirlenici maddelerin insanlara veya çevreye zarar vermek amacıyla kullanılması, su, enerji yada diğer temel olanakların arzına müdahale yoluyla saldırılması, bu suçlara yönelik tehditte bulunulması, terörist bir örgütü yönetme, terörist bir örgütü destekleme, katkıda bulunma yada örgüt içinde yer alma, terörizme dahil edilmiş, Terörist örgüt ise; Belirli bir süredir faaliyet gösteren, ikiden fazla kişiden oluşan, yukarıdaki suçları işbirliği içinde işleme amacıyla hareket eden planlı örgüt olarak tanımlanmıştır.

Tanım, eylemi ayrıntıya dökmekle birlikte, terörü adi suçtan ayırt edecek temel göstergeleri belirtmekten uzak kalmaktadır. Ayrıca, söz konusu eylemlerin terör suçu sayılıp sayılmayacağı yolundaki değerlendirme de, üye ülkelere bırakılmakta ve bu tür eylemleri terör kapsamında değerlendirmeyen bir üye devlet, terör örgütünü hiç belirleyememektedir.

AB için terör, münferit bir olay değil kitlesel bir olaydır. Terörizm de daha çok eylemin yapılış biçimi ve kullanılan araç ile kimlik bulmaktadır. Terör eylemini tanımlarken ve alınacak önlemler belirlenirken “devlet”in korunmasından söz edilmemekte, insan faktörü öncelikli kabul edilmektedir.

⁵⁷⁷ Europol, AB'nin suç istihbarat faaliyetlerini yöneten yasa uygulayıcı kuruluşudur. Amacı, ciddi uluslararası organize suçların önlenmesi ve mücadele edilmesinde Üye Devletlerin yetkili makamlarının etkinliğinin ve bunlar arasındaki işbirliğinin artırılmasıdır. Europol'un görevi, özellikle suç örgütlerini hedef alarak AB'nin suç örgütlerine karşı yasaların uygulanmasına yönelik çabalarına önemli bir katkıda bulunmaktadır. Europol'un kurulmasına 7 Şubat 1992 tarihli AB Maastricht Antlaşması kapsamında karar verilmiştir. Merkezi Hollanda'nın Lahey kentinde bulunan Europol, faaliyetlerine 3 Ocak 1994'te uyuşturucu ile mücadele eden Europol Uyuşturucu Birimi (EDU) adı altında sınırlı düzeyde başlamıştır. Zaman içinde öteki önemli suç alanları da faaliyetlerine dahil edilmiştir. 1 Ocak 2002'den itibaren geçerli olmak üzere Europol'un görev alanı Avrupa Sözleşmesi'nin E-kinde belirtilen her türlü ciddi uluslararası suçu kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Europol Sözleşmesi, bütün Üye Devletler tarafından onaylanmış ve 1 Ekim 1998'de yürürlüğe girmiştir. Sözleşme'ye ilişkin çeşitli yasal işlemlerin tamamlanmasından sonra Europol, faaliyetlerine tam olarak 1 Temmuz 1999'da başlamıştır.

AB, uluslararası teröristlerden çok, birlik içi teröristler ile mücadeleyi esas almış görünmektedir. AB, öncelikle üyesi olan devletlerin “iç tehdit” saydığı kuruluşları düşman ilan etmekte ve diğerlerini kendi coğrafyasında terör suçu işlemeleri halinde listeye dahil etmektedir. AB terör örgütü değil, terörist grup terimini tercih etmektedir. Her devletin düşmanı farklı olduğundan suç anlayışı da farklı olmaktadır. Bu farklılık da, devletlerin kendisini uluslararası sistemde var etme biçiminin ve çıkarlarının benzememesinden kaynaklanmaktadır.⁵⁷⁸

4.1.4. AB Terör Listesi

AB'nin terörist kişi ve gruplara ilişkin ilk resmi listesinde ilan edilen gruplar şunlardır:

1. Continuity Irish Republican Army (CIRA)
2. ETA
3. First of October Antifascist Resistance Groups
4. Djihad Islamic Palestinien
5. Hamas-Izz al-Din al-Qassem
6. Loyalist Volunteer Force (LVF)
7. Orange Volunteer (OV)
8. Real IRA
9. Red Hand Defenders (RHD)
10. Revolutionary Nuclei
11. Revolutionary Organisation 17 November
12. Revolutionary Popular Struggle
13. Ulster Defence Association

⁵⁷⁸ Dedeoğlu Beril, “Uluslararası Güvenlik ve Strateji”, s.467.

2 Mayıs 2002 tarihinde AB, terör tanımını değil ama terörist ve terör örgütü listesini genişleten bir karar daha almıştır. Buna göre, yeni liste 23 örgütten oluşmuştur. Yeni listeye eklenen 10 örgüt ise şunlardır.

1. Aum Shinrikyo
2. Babbar Khalsa (ABD listesinde yok)
3. Al-Gama'a al-Islamiyya
4. International Sikh Youth Federation (ISFY)
5. PKK
6. Lashkar e Tayyaba (ABD listesinde yok)
7. The National Liberation Army of Iran
8. DHKP/C
9. Shining Path
10. United Self-Defence Forces

4.1.5. Avrupa Ülkelerinde Terörün Gelişmesini Sağlayan Başlıca Terör Örgütleri ve Sorunlu Sahalar

4.1.5.1. Kızıl Ordu Fraksiyonu (Rote Armee Fraktion (RAF) - Almanya)

A.Baeder Meinhof Çetesi, 1968-68 Batı Berlin öğrenci gösterileri sırasında kurulmuştur. Örgüt anti-Amerikan, anti-Burjuva ve ihtilalci olarak tanımlanmaktadır. Çete çoğunlukla banka soygunu ve değişik baskınlar yapmış, son olarak Mogadişu'ya uçak kaçırmışlar ancak yapılan bir operasyonla tamamı ölü olarak ele geçirilmiştir. Bu sırada tutuklu olan çete liderleri ise hücrelerinde intihar etmişlerdir. 1981'de birçok Amerikan yerleşimim bombalamışlardır. Örgütün, Filistin Kurtuluşu

için Halk Cephesi, Kızıl Tugaylar ve Kara Eylül gibi örgütlerle ilişki içinde olduğu bilinmektedir.⁵⁷⁹

Terör örgütü mağazaların kundaklanması ile başlayan hareketlerine, suikast, bombalı saldırı ve adam kaçırmaya gibi eylemlerle devam etmiş ve Almanya’da siyasi yaşamı uzun süre meşgul etmiştir.⁵⁸⁰ Yasaların sertleşmesine neden olmuştur. Günümüzde etkisini yitirmiştir. Şuan için Almanya için en büyük tehdidin aşırı sağ- neo Nazi örgütlerden kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir.

4.1.5.2. IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu-İrlanda, İngiltere)

Kökenleri 1791’e kadar giden IRA’nın kuruluş tarihi 1916’dır. Gizli militan grup terörizmi uygulayarak 1919-1923 arasında İngilizlerle adeta savaşmıştır. Bunun sonucu İrlanda’nın güneyinde İrlanda Cumhuriyeti kurulmuştur. 1950’lerde IRA, Kuzey İrlanda’da da bir terör hareketine girişmiş ve bu terör uzun süre kanlı bir şekilde sürmüştür.⁵⁸¹

Adadaki Katolik-Protestan kavgası, bir grup Anglo-Norman asilzadenin 1169’da İrlanda adasına gelişiyle başlamıştır. Aslında adanın gerçek sahibi Katoliklerdi ve Protestanlar sonradan gelmişlerdir. Bugün, Kuzey İrlanda halkının %60’ı bu göçmenlerin soyundan gelen Protestan, %40’ı ise Romen Katolik’tir. Kuzey İrlanda’daki dini, kültürel ve siyasi bölünmeler, yeniden birleşme eğilimindedir.⁵⁸²

Burada dikkat edilmesi gereken konu, İrlanda terörizminin ve Katolikliğin eş anlamlı olarak görülmesidir, oysa İngiliz yönetimine karşı başkaldıran ilk önderler Protestan’dır.⁵⁸³ Protestan çoğunluk, kendisini büyük ölçüde İngiliz kabul eder ve İngiltere’de kalmaktan yanadır. Katolik azınlığın büyük bölümü ise İrlandalı olduklarını düşünürler ve Birleşik İrlanda için çalışan partilere destek verirler.

15 Kasım 1985 tarihinde İngiltere ve İrlanda Hükümetleri Hillsborough Anlaşması olarak bilinen anlaşmayı imzalamışlardır. Anlaşmanın amacı, barış ve istikrarın devamını sağlamak, milliyetçiler ile sendikacılar arasındaki bölünmeleri

⁵⁷⁹ Altuğ Yılmaz Prof.Dr., “Terörün Anatomisi”, Altın Kitapları, İstanbul, Mart 1995, s. 121-122

⁵⁸⁰ “İşte Almanya” a.g.e., s.92-93

⁵⁸¹ Altuğ Yılmaz Prof.Dr., a.g.e., s. 33-34

⁵⁸² Kılıçkap Tolga, a.g.e., s.248-249

⁵⁸³ Kışlalı Ahmet Taner, a.g.e, s.43.

ortadan kaldırarak, iki ülke arasında dostluk ve işbirliğini sağlayıp güvenliği güçlendirmektir. Bu çerçevede her iki hükümet, Kuzey İrlanda'nın statüsündeki bir değişikliğin sadece çoğunluğun rızası ile gerçekleşebileceğini kabul ettirmiştir. Anlaşma, iki hükümetin bakanları ve üst düzey yetkilileri arasında düzenli olarak toplantılar yapılması önerisini getirmiştir. Belfast yakınlarında yapılan bu hükümetler arası konferans, İrlandalı yetkililere, kuzeydeki azınlıkların durumu ile ilgili görüşlerini açıklama, öneriler getirme imkanı vermiştir. Şubat 1990'da siyasi ve güvenlik konuları, eğitim, çevre ile ilgili sorunları, vs. görüşmek üzere, anlaşmadan ayrı olarak, İngiltere ve İrlanda parlamentoları arasında bir birim oluşturulmuştur. Bu birim bugüne kadar altı kez toplanmıştır.⁵⁸⁴

Kuzey İrlanda'nın en önemli terör örgütü IRA, Birleşik İrlanda'yı yaratmak üzere siyasi değişimi hedeflemiştir. Amacı sadece İngiltere'nin, Kuzey İrlanda'dan geri çekilmesini sağlamak değil, aynı zamanda İrlanda Cumhuriyeti Hükümetini de devirerek yerine sosyalist cumhuriyeti getirmektir. IRA yıllardır polis ve askerinin yanı sıra sivilleri öldürmekte, şehirleri ve ilçe merkezlerini bombalayarak Kuzey İrlanda'nın ekonomik büyümesini engellemeyi amaçlamakta, ayrıca cezalandırmak amacıyla Romen Katolik topluluğu mensuplarına ateş etmektedir.

Bir çok IRA üyesinin Orta Doğu'daki Filistin kamplarında eğitildiği, bazı IRA üyelerinin bu kamplara bomba ve silah yapımında öğretmen olarak katıldıkları bilinmekte olup örgütün bazı silahları, Orta Doğu üzerinden ve Kıbrıs aracılığı ile elde ettiğine dair bilgiler mevcuttur. 1977 yılının Kasım ayında Ansveste'de ele geçirilen silah kutularında Bl El Fetih damgası tespit edilmiş bu silahların Lübnan'dan Kıbrıs Rum Kesimi yoluyla gönderildiği anlaşılmıştır.⁵⁸⁵

4.1.5.3. Korsika Sorunu (Fransa)

Fransa'ya ait bu Akdeniz adasında yaşayan 240.000 kişinin %70'i İtalyanca'ya yakın bir dil olan Kors dilini konuşmaktadır. Yaklaşık 40 yıldan bu yana

⁵⁸⁴ Kılıçkap Tolga, a.g.e., s.249

⁵⁸⁵ Günümüzde PKK'nın kullandığı silahların bir miktarının da bu yol ile sağlandığı tespit edilmiştir. Köklü bir örgüt olan IRA'nın bazı yöntemleri, uluslararası terör örgütlerince de benimsenmiştir. IRA'ya özgü olan metotlardan biri olan arabalı bombalama yöntemlerini diğer terör örgütleri de kullanmaktadır. Bugün Türkiye'de faaliyet gösteren PKK'nın uyguladığı yöntemlerden köyler arası mayın döşeme, taşıt araçlarına bomba koyma yöntemleri ve devlete ait yerleri yakma girişimlerini IRA çok önceki yıllarda uygulamıştır.

Korsikalıların özerklik talepleri için silahlı eylemlere kalkıştıkları bilinmektedir. Fransa hükümeti bir dizi oyalayıcı ve yatıştırıcı tedbirler almış olsa da %70'i Korsika kökenli olan ve Kors dilini kullanan Korsika'da resmi dil Fransızca'dır. Kors dilinde eğitim yapan resmi okul yoktur. Sadece ilkokullarda haftada 6 saat Korsika dilinde ders verilebilmektedir. Adadaki bir televizyon kanalı Kors dilinde sadece belirli sürelerde yayın yapabilmektedir.

Fransa Anayasa Mahkemesi, Korsika halkını ayrı bir birim olarak kabul etmemekte ve anayasaya göre kökenleri ne olursa olsun Fransız vatandaşlarının kanunlar önünde eşit olduğunu vurgulamıştır. Bu noktada Türkiye için benzerlikler bulunmaktadır.⁵⁸⁶

Korsika'nın çıkmazı şu noktadadır; hem ekonomik rahatlığını sağlayan Fransa'dan kopmak istememekte hem de siyasi özgürlük istemektedir. Özgürlük hareketlerine sıcak bakan Fransa da içindeki baskı gruplarını razı edebildiği ölçüde Korsika sorununu çözmeye çalışmaktadır. Korsikalıların istediğini bazı bilim adamları “taşra milliyetçiliği” bazıları da “mikro milliyetçilik” olarak adlandırmaktadır.⁵⁸⁷

4.1.5.4. Bask Vatanı ve Özgürlük (Basque Fatherland and Liberty) (ETA-İspanya)

İspanya ile Fransa arasında yaşayan Basklar, yüzyıllardır bağımsızlıkları için çalışırlar. Daha ziyade orta sınıf halktan oluşan burjuva ve Katolik bir örgüt olan “Bask Milliyetçi Partisi” (PNV) bu konuda en kuvvetli örgüt olmuştur. 31 Temmuz 1959'a uzanan süreçte ise ETA kurulmuştur.⁵⁸⁸

İspanya'da 3 büyük özerk bölge vardır bunlar; Nüfusun %16'sını teşkil eden Katalan, %8'ini oluşturan Galiçya, %2'sini oluşturan Bask bölgesidir. Bunların her birinin ayrı parlamentoları, merkezden oldukça bağımsız güçlü yerel yönetimleri

⁵⁸⁶ Tacar, Pulat: “Terör ve Demokrasi”, Bili Yayınevi, Kasım 1999,s.208

⁵⁸⁷ Mütercimler Erol, “21.Yüzyıl ve Türkiye”, s.401.

⁵⁸⁸ Altuğ Yılmaz Prof.Dr., “Terörün Anatomisi”, Altın Kitapları, İstanbul, Mart 1995, s. 137

mevcuttur. Ancak yasal olarak böylesine özerkleşmiş bir bölgedeki devlet okullarında dahi Bask dilinde öğrenim yapılamamaktadır.

İspanya'daki ayrılıkçı hareket Franco döneminde filizlenmiş ve 1937 yılında Franco, Bask bölgesinin özerkliğine son vermiştir. Basklar, kültür, dil, ırk, tarih, gelenek, örf ve adet bakımından İspanyollardan tamamen farklı bir topluluktur. Kuzey İspanya'da, Pirene dağlarının batı yamaçlarında, Alava, Guipuncova ve Vizcaya şehirlerinin bulunduğu zengin ve kalkınmış bölgede yaşamaktadırlar. Özerk bir idareye sahip olmakla birlikte, İspanyol Anayasa'sının "Milletin Bölünmez Bütünlüğü" ilkesine sıkı sıkıya bağlıdırlar.⁵⁸⁹

Ancak Franco, Pirene dağlarının eteklerinde yaşayan bu insanların kültürünü ve özerkliğini ortadan kaldırıp Bask hükümetini sürgüne gönderince, sahneye ETA çıkmıştır. Orijinal adı Euzkadi Ta Askatasuna olan ETA 1959'da Marksist temeller üzerine kuruluşunu ilan etmiş ve kuruluş ilanı, Bask Ulusal Partisinin kuruluşunun 64. yıldönümü olan 31 Temmuz'a denk getirilmiştir. İspanya'nın kuzeyinde Vizcaya, Guipuzcoa, Alava, Navara ve Fransa'nın güneyinde Basse-Navarra ve Soule'yi içine alan Bask bölgesinin Bağımsızlığını sağlamak ETA'nın amacını oluşturmaktadır. ETA ilk şiddet eylemini 1968 yılında gerçekleştirmiştir.

1975 yılında Franco'nun ölümünün ardından, yeniden eski haklarına kavuşan Bask bölgesinde halk, 1980'de yerel parlamentosunu seçmiş. Fakat bu sonuç ETA tarafından yeterli bulunmamıştır. ETA tam bağımsız bir Bask devleti kurmak istemektedir.

1999 Kasımında hükümeti suçlayan açıklamalar yaparak ateşkesi sona erdireceğini ilan eden ETA, 14 aydır süren ateşkesi 3 Aralık'ta resmen bozmuştur. ETA'nın bu yöndeki kararının başlıca nedenlerinden biri, İspanya'nın ve AB'nin birkaç yıl önce iddia ettikleri gibi ulusçu yaklaşımlarından vazgeçmediğine inanmalarıdır. 2003 yılının Mart ayında İspanya Yüksek Mahkemesi ETA'nın siyasi

⁵⁸⁹ Budak Nazım, a.g.e, s.224.

kanadı olan Batasuna Partisini kapatma kararı almıştır. Bu karara ise AB en ufak bir yorum dahi yapmamıştır.⁵⁹⁰

4.1.5.5. Katalan Bölgesi (İspanya)

Nüfusu 6 milyon olan ve %64'ünün İspanya içinde yaşadığı bu millet Fransa toprakları içinde kalan Kuzey Katalonya hariç otonom bir bölgede yer almaktadır. İspanya bölümünde yer alan Başkent Barselona'da ve kuzeydoğu İspanya'da, Andorra'da ve Fransa'nın küçük bir bölümünde Aragon bölgesi, Valencia, Balearic Adaları ve İtalya'nın Sardunya Adasındaki L'Alguer şehrinde yoğun olarak yaşamaktadırlar. Katalan nüfusun yaklaşık 500,000'i Balearic Adalarında, 250,000'ini Fransa'da, 20,000'ini Andorra'da, ve geri kalanı da İspanya'da yer almaktadır. Sadece Andorra'da resmi bir statüye sahiptirler. Katalanlar Roman aile soyundan gelmektedirler. Fransa topraklarında kalan bölgenin başkenti Perpignan'dır (Perpinya).

Katalan Bölgesi genel ismiyle "Franja de Ponent" veya "Eastern Strip" İspanyollar tarafından 1822 yılında işgal edilmiştir. Fakat bu yaşadıkları bölgelerde hala Katalanca konuşmaktadırlar. Andorra Katalanların sahip olduğu bağımsız küçük bir toprak parçasıdır.

4.1.5.6. Kızıl Tugaylar (İtalya)

1970'lerin başında aşırı bir sol kanat olarak ortaya çıkmıştır. Kızıl Tugaylar 1968 yılında Batı Berlin öğrenci gösterileri sırasında, Benno Ohnesong'un vurulması ve gösterilerden bir sonuç alınamaması üzerine genç bir avukat olan Horst Mahler'in teşebbüsü ile muhalefet sol kanat hücrelerinin birleşmeleri sonucu kurulmuştur.⁵⁹¹

Kızıl Tugaylar örgütü Marxist-Leninist ideolojiye sahip silahlı ve son derece tehlikeli bir örgüttür. Burjuva ve faşist olarak tanımladığı İtalya yönetimini yıkmayı amaçlamakta ve ABD'nin temsilciliklerini hedef seçmektedir. Örgüt 1970 yılında

⁵⁹⁰ Kılıçkap Tolga, a.g.e., s.255

⁵⁹¹ Altuğ Yılmaz, a.g.e., s. 141.

yaptığı eylemlerle İtalyan toplumunu derinden sarsmıştır. Daha sonraki yıllarda İtalyan Hükümeti'nin aldığı bir dizi önlemlerle örgüte ağır darbeler indirilmiştir.

İtalyan güvenlik birimleri tarafından yürütülen seri operasyonlar neticesinde örgütün faaliyetlerinin, 1980'lerin başında marjinal düzeye indirilmesi, elemanlarının organize suçlara kayarak Sicilya Mafyası ve Ndragentha içerisinde yer almasına sebebiyet vermiştir.

4.1.5.7. On yedi Kasım Terör Örgütü (Yunanistan)

Yunanistan'daki Türk Temsilciliklerine karşı saldırıda bulunan 17 Kasım Terör Örgütü, adını 1975'te Atina'da CIA istasyon şefi Richard Welch'i öldürerek duyurmuştur. Örgütün, 1967 yılında iktidara gelen askeri cunta hükümetinin görevde olduğu 1973 yılı içerisinde, aşırı sol görüşü benimseyen Atina'daki Politeknik okulu öğrencilerinin, 17 Kasım'da yönetime karşı gerçekleştirdiği gösterilerin, şiddet kullanılarak bastırılması ve olaylarda 20 kişinin hayatını kaybetmesine atfen kurulduğu ileri sürülmektedir. Gönderdiği bildirimlerde kendisini Devrimci Sol Kanat olarak niteleyen örgüt, eylemlerini Atina'da gerçekleştirmekte olup, buradaki ABD ve NATO temsilcilikleri ile tesisleri, Türk temsilciliklerine ve Yunanlılara saldırılar düzenlemiştir.

Bu örgütün Abu Nidal, Alman Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF), Fransa'da Doğrudan Eylem (AD) ve Belçika'daki Savaşan Komünist Hücreler (CCC) adlı örgütler ile ilişki içinde olduğu iddiaları iç ve dış basında zaman zaman gündeme gelmektedir.

Örgütün amaçları arasında, Yunanistan'daki mevcut rejimin, kaba güç yardımıyla devrilmesi, yerine sosyalizme dayalı bir politik sistem ve hükümet kurulması, NATO içerisinde yer alan Yunanistan'ın bu teşkilattan çıkarılması, Yunanistan'da bulunan ABD üslerinin kapatılması, Kıbrıs'taki garantörlük hakkını kullanan Türk askeri varlığına son verilmesi, Yunanistan'ın, NATO ve Avrupa Birliği ile ilişkilerini koparması bulunmaktadır.

4.1.5.8. Doğrudan Eylem (Action Directe - Fransa)

Fransa'da 1970'li yıllarda çeşitli terörist olayları gerçekleştiren Uluslararası Devrimci Hareket Grubu (GARI) isimli örgütün bir uzantısı olarak Fransa'da kurulmuş aşırı solcu bir örgüttür. 1 Mayıs 1979'da kurulan örgütün liderleri Jean Marc Rouillan ile Nathalie Menigon'dur.⁵⁹² Bu şahıslar 1980 yılında tutuklanmışlar ancak 1981 yılında ilan edilen genel affın yararlanarak serbest bırakılmışlardır.

Doğrudan Eylem Grubu ile Almanya'da faaliyet gösteren Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF), 15 Ocak 1985 tarihinde yayınladıkları bir bildiri NATO'ya karşı birleştiklerini duyurmuşlardır. 1985 Ocak ayı sonlarında ise, Belçika'daki Savaşan Komünist Hücreler (CCC) ve Portekiz'deki 25 Nisan Halk Kuvvetleri örgütleri de bu eylem birliğine katıldıklarını duyurmuşlardır. Bu eylem birliği kararından sonra mezkur örgütler Avrupa'nın çeşitli ülkelerindeki NATO tesislerine karşı eylemler gerçekleştirmişlerdir.

4.2. Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri⁵⁹³

Türkiye, Soğuk Savaş'ın ikinci döneminden itibaren Avrupa ile yakın ilişkiler içine girmiştir. Türkiye Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) üye olmak üzere 1959 yılında başvurmuştur. Osmanlı Devleti'nin son yıllarında karşımıza çıkan yenilenme hareketleri, aslında Avrupa'da oluşan tüm kurum, örgüt ve diğer oluşumların Türkiye'nin ilgisini çektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Osmanlı ile başlayan bu süreç, Batı'nın hızla reformlar yaparak pek çok sahada doğu toplumları ile arayış açması Türkiye Cumhuriyeti'ni de, bilimin ve yeniliklerin adresi olarak gösterilen Avrupa arenasına itmiştir.

⁵⁹² Altuğ Yılmaz, a.g.e, s. 123.

⁵⁹³ AB ve Türkiye'nin AB süreci, kronolojik sıra ile Ek'te sunulmuştur.

Şekil 4.1: AB ve Türkiye

Hemen hemen 150 yıldan bu yana “modernleşme”, Batılılaşma” ve “Avrupalılaşma” Türkiye’de aynı anlamda anlaşılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti tüm tarihi boyunca Asyalı komşularından ziyade Avrupa ülkeleri ile olan ilişkilerini güçlendirmeye çalışmaktadır. Nitekim, 1950’li yılların sonlarındaki ekonomik durumu da AET’ye üyelik başvurusunda bir etken olmuştur. Böylece, AET’nin altı üyesi (Almanya, İtalya, Fransa, Lüksemburg, Belçika ve Hollanda) Türkiye’nin geleneksel ticari ortaklarından olması nedeniyle, Türk yöneticiler onlarla beraber tek bir pazar içinde olmak için üyeliğe başvuruda hiç tereddüt etmemişlerdir.⁵⁹⁴

AET üyeleri Türkiye’nin ekonomik zayıflığını olumsuz bir etken olarak görmekle birlikte, Türkiye’ye net olarak “**ne hayır ne de evet**” demişlerdir. Büyük nüfusu, coğrafi konumu ve gelişen ekonomisi ile Türkiye için farklı sesler Avrupa’dan sürekli çıkmış ve çıkmaya devam edecektir. Siyasal boyutta, Soğuk Savaş dinamikleri geçerli olduğundan, Türkiye ve AET aynı blok içinde yer almışlardır. Onlar da NATO, Avrupa Konseyi ve OECD üyesidirler. Ayrıca, 1990’lı yılların vazgeçilmez değerleri insan hakları, demokrasi, vb., 1950’li ve 1960’lı yıllarda daha az önem taşımış değerlerdir.

Türkiye, 1963 yılında AET ile ortaklık kuran Ankara Anlaşmasını imzalamış ve bu anlaşmayla, Türk ekonomisinin AET mekanizmalarının hazırlanacağı, hazırlık ve geçiş dönemlerinin sonunda tam üyeliğin yolu açılmıştır. Hazırlıklarını tamamlayan Türkiye, 1973 yılında geçiş dönemine girmiştir. 1973 yılında imzalanan

⁵⁹⁴ 1959 yılı itibarıyla devreye giren Yunanistan ve buna bağlı olarak Yunanistan politikası ise Türkiye açısından günümüze kadar taşınan bir sorun olarak mevcudiyetini her zaman hissettirmektedir.

“Katma Protokol”e göre 22 yıl içinde taraflar arasındaki gümrükler kalkacak ve bu süreç içinde Türkiye “kulübe” tam üye olacaktır. Ancak, 1970’li yıllardaki Türk ekonomi ve siyasetindeki derin istikrarsızlıklar ve 1980 darbesine Avrupa ülkelerinden gelen tepkiler, ilişkileri gerginleştirmiştir. Türkiye 1987 yılında tam üyelik için müracaat ettiğinde AET, Türkiye’nin Topluluk içinde tüm sorumluluklarını yerine getiremeyeceği değerlendirmesiyle, bunu reddetmiştir.

Batı ile Türkiye arasındaki ilişkilerin tarihin, coğrafyanın, kültürün ve ekonominin sonucunda sürekli dalgalanma ve değişim içinde olduğunu söylemek mümkündür. Bu dalgalanmalar ve değişimler içinde “değişmeyen” bir tek şey vardır: **“Avrupa’nın Türkiye ve Türkiye’nin yakın çevresindeki ülkelere yönelik politikaları, Türkiye’nin ve bölge ülkelerinin çıkarları ile örtüşmemektedir.”**

Türkiye XX. yüzyılın ikinci yarısını, Avrupa hayalleri ile geçirmiştir. II. Dünya Savaşı sonrasında iki büyük dünya devi arasında sıkışıp kalan Avrupa ülkeleri; ABD ve SSCB’ye karşı onlara eşit düzeyde bir siyasal güç haline gelebilmek için bir araya gelme sürecine girmiştir.⁵⁹⁵

1980’li yılların sonunda Doğu ve Batı arasındaki Soğuk Savaş bittiğinde, Doğu ve Batı Avrupa’yı ayıran Demir Perde kalktığında, AET’nin öncelikleri tamamen değişmiş ve bu yeni durum Türkiye’nin üyeliğini çok daha zora sokmuştur.

Avrupalılar, Berlin Duvarının yıkılmasından sonra bir geçiş sürecine giren Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleri (MDAÜ) ile olan ilişkilerini geliştirmeye öncelik vermişlerdir. Avrupalılar bu yeni rejimleri içlerine alma süreci için ekonomik ve siyasal kaynaklarını yoğunlaştırmışlar, bu ülkelerin siyasal ve ekonomik düzeylerinin Batı Avrupa’ya yakınlaştırılması için, Kopenhag kriterleri olarak da bilinen “Üyelik Kriterlerini” oluşturmuşlardır. Tüm üye adayları ve Türkiye (eski komünist olmamakla birlikte) bu kriterleri yerine getirmeye davet edilmişlerdir.

1980’li yılların ortalarından başlayarak AET Avrupa Birliği’ne (AB) dönüşmüştür. 1992 yılında Maastricht’te Avrupa Birliği Antlaşmasının imzalanmasıyla Avrupa bütünleşmesi ekonomik boyutunun yanı sıra siyasal bir

⁵⁹⁵ Çeçen Anıl, “Avrupa Türkiye’yi Neden Almaz? ‘Ya Da Önce Uyut Sonra Unut’ ”, Stratejik Analiz Dergisi, Temmuz 2003, sayı 39, s.57.

anlam da kazanmıştır. Bu nedenle, AB yalnızca ekonomik değil siyasal endişelerle üye adayı ülkelere yaklaşmaya başlamıştır.

1990'lı yılların başında Avrupa ülkelerinin siyasal bütünleşme süreci ivme kazandığında, kimlik, kültür, ideoloji ve sınırlarla ilgili sorunlar ortaya çıkmıştır. Ekonomik ve siyasal sorunlarının yanı sıra, Türkiye'nin kimlik sorunlarıyla ilgili durumu da Avrupa'da aydınlar ve yöneticiler tarafından tartışılmaya başlanmıştır.

Türkiye'nin AB sürecinde, 1981 yılından bu yana AB üyesi olan Yunanistan'dan kaynaklanan sorunlar, Kıbrıs sorunu ve Türkiye'nin PKK terör örgütü ile mücadelesi, Türkiye-AB ilişkilerinin gündemine girmiştir.⁵⁹⁶

Avrupa Parlamentosu'nda 1998 yılında kabul edilen "Türkiye Hakkında Avrupa Stratejisi" başlıklı kararda (A4/0432/98), daha önce eşi hiç görülmemiş bir şekilde Türkiye'ye yönelik şu istemler yer almıştır.⁵⁹⁷

- Özellikle Kürtlerin maruz kaldığı zulüm, hapis ve işkenceye son verilmesi,
- Leyla Zana'nın serbest bırakılması,
- Kürt halkının temsilcileri ile diyalog kurulmasını,
- Her kesime ana dilde yayın hakkı,
- TBMM'de Kürtlerin temsil edilmesi,
- Seçim barajının kaldırılması,
- Anti-terör yasasının iptali,
- Olağüstü halin kaldırılması,
- PKK ateşkesinin kabul edilmesi,

⁵⁹⁶ Hukuka uygun davranmak ve hukukun üstünlüğünü gerçekleştirmek AB'de sürekli vurgulanan konular olmakla birlikte, AB'nin, İngiltere ve Yunanistan'ın 1959, 1960 Zürih ve Londra antlaşmaları hükümlerine aykırı olarak Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile AB'ye giriş Antlaşması imzalamaları uluslararası hukukun ihlalidir.

⁵⁹⁷ Hablemitoğlu Necip Dr., "Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası", Ağustos, 2001, s.5

- Mahkeme kararlarının, özellikle üç termik santral ve Bergama'daki EUROGOLD şirketine ilişkin Danıştay kararlarının uygulanması⁵⁹⁸
- Kıbrıs'ta devam eden işgal durumunun kaldırılması ve Kıbrıs'ta çözüme gidilmesi, vb...

AB, “Türkiye ile Özel İlişkiler” kavramını geliştirmiştir ve özetle Türkiye'ye tam üyelik vermeden taraflar arasında güçlü ve çeşitli ilişkiler önermiştir. Bu duruma uygun olarak 1995 yılında Türkiye ile AB arasında Gümrük Birliği kurulmuştur. Fakat bu durum 1963 anlaşması ile kazanılan doğal bir hak olduğu için, Türkiye tam üyelik amacından asla vazgeçmemiştir. Bununla birlikte, Türkiye'nin Kopenhag Kriterlerini gerçekleştirme performansı AB'nin beklentilerinin altında kalmıştır. Bu nedenle, 1997 yılında Lüksemburg zirvesinde Türkiye genişleme perspektifinden çıkarılmıştır. Bu arada, 12 ülke (Estonya, Litvanya, Letonya Bulgaristan, Romanya, Slovenya, Slovakya, Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Malta ve Kıbrıs Rum Yönetimi) AB'ye aday ülkeler olarak sayılmıştır. Türkiye bu karara sert bir şekilde tepki vermiş ve AB ile politik ilişkilerini askıya almıştır.⁵⁹⁹

Türkiye'nin, AB'nin, gerçekte siyasal ve ekonomik nedenlerle Türkiye ile ilgili tüm bağları koparmayan tepkisine karşı Türkiye'nin adaylık statüsü 1999 yılında Helsinki zirvesinde tescil edilmiştir. Bir yıl sonra AB, Türkiye İçin Katılım Ortaklığı Belgesi'ni kabul etmiş ve bu belge ile kısa vadede ve 2004 yılına kadar (orta vadede) Türkiye'nin üyelik kriterlerini yerine getirmesi için gerekenler belirtilmiştir.

6 Ekim 2004 tarihinde Türkiye'nin uzun AB yolunda yeni bir aşama daha geçilmiştir. Avrupa Birliği Komisyonu, çıkardığı tavsiye kararında müzakerelerin başlayabilmesi için Türkiye'nin Kopenhag siyasi kriterlerini yerine getirdiğine karar vermiştir.⁶⁰⁰

⁵⁹⁸ Bergama'daki altın arama faaliyetleri hakkında ki iddialar ve detaylı bilgi için bkz. : Hablemitoğlu Necip Dr., “Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası”, Toplumsal Dönüşüm Yay., Ağustos, 2001.

⁵⁹⁹ Kılıçkap Tolga, a.g.e., s.327

⁶⁰⁰ Şahin Mustafa Dr., “Komisyon'dan Türkiye'ye Yeşil Işık”, Stratejik Analiz Dergisi, cilt: 5, Kasım 2004, sayı: 55, s.6.

Şekil 4.2: Türkiye'nin zorlu AB sürecinde; İtalya, İngiltere, Türkiye ve Almanya Başbakanları bir arada.⁶⁰¹

Türk basınında, genellikle umut verici ve çok olumlu olarak yansıyan tavsiye kararının, özellikle İngiliz, Fransız, Alman ve Amerikan gazetelerindeki değerlendirmesi Türkiye'dekinin tam aksi şekilde olmuştur. Pek çok makalede, Türkiye'ye farklı muamele yapıldığı kabul edilmiş, sürecin açık uçlu olması eleştirilmiş, hatta Komisyon'un tam anlamıyla evet diyemediği ileri sürülmüştür.⁶⁰²

4.3. Almanya'nın Türkiye İlişkileri Perspektifinde Azınlık ve Göç Politikası

4.3.1. Çok Kültürlülük ve Azınlıklar

Sosyolojik açıdan azınlık kavramı genel olarak, belirli bir topluluk içinde sayısal bakımdan azınlık oluşturan, başat olmayan ve çoğunluktan farklı niteliklere sahip olan gruba verilen isimdir. 1954 yılında sosyolog Louis Wirth azınlığı, eşitsiz muamele sonucu toplumdan dışlanan ve kendisini kolektif ayrımcılığa maruz hisseden grup olarak tanımlamıştı. Bu tanım pek çok durumda ezilmişlik kavramını

⁶⁰¹ Ne kadar ilginçtir ki resimde görülen liderlerden, Türkiye'nin en büyük destekçileri olan Berlusconi ve Schröder son seçimlerde yenilmiş ve iktidarı Türkiye aleyhtarları partilere bırakmışlardır. Nitekim Blair'de yerel seçimlerde ağır bir yenilgi almış ve Dış İşleri Bakanını değiştirmiştir.

⁶⁰² Akgül Deniz Altınbaş, "6 Ekim ve Sonrasında Türkiye-AB İlişkileri", Stratejik Analiz Dergisi, cilt: 5, Kasım 2004, sayı: 55, s.22.

da içerir ve buna göre eşcinseller, transseksüeller, travestiler ve hatta kadınlar bile azınlıktır.

Herhangi bir ülkedeki azınlıklar çalışılırken bunları tek başına ele alıp incelemek hiçbirşey ifade etmez; çoğunluğu da bilmek gerekir. Ülkenin toplumunun bir bütün olarak ele alınması, tarihî gelişmelerin değerlendirilmesi bir zorunluluktur. Doğal olarak azınlık çoğunluğa göre tanımlanır, dolayısıyla çoğunluğun nasıl tanımlandığına göre değişik azınlık tanımları söz konusudur.

Azınlık kavramının ortaya çıkışı XVI. yüzyıl yani ulus-devletlerin ortaya çıkışıdır. Modern çağda dinî açıdan laikliğin gelişimi, siyasal açıdan da yurttaşlık kavramının herkese yönelik hâle gelmesi önemlidir. Eski Yunan ve Roma’da yurttaşlık sayılı kişilere tanındığı ve çoğunluk “yabancı” olduğu için azınlık kavramından bahsetmek mümkün değildir. Azınlıklar modern dönemle birlikte çeşitli etkenler sonucunda ortaya çıkmıştır. İşgal, ulusal sınırlarla ulus-devlet sınırlarının her zaman tam örtüşmemesi veya göç, sürgün gibi etkenler azınlıkların oluşmasına neden olmuştur.

Çoğu zaman “yeni azınlıklar” olarak da anılan bir diğer azınlık türü ise göçmenlerdir. II. Dünya Savaşı’nın bitiminden bu yana, özellikle de Soğuk Savaş sonrası dönemde çeşitli nedenlerle bir ülkeden diğerine geçen gruplar da gittikleri yerlerde yeni azınlıklar oluşturmuşlardır. İşte Almanya’daki Türkler de bu türden bir azınlık grubu oluşturmaktadır. Yani çalışmak için gönüllü olarak göç eden ve ev sahibi ülkeye yerleşen bir azınlık grubu.⁶⁰³

Azınlıklar konusunda yapılmış en önemli hukuksal tanım BM İnsan Hakları Komisyonunun Ayrımcılığın Önlenmesi ve Azınlıkların Korunması Alt Komisyonu özel raportörü Capotorti’nin 1978’de önerdiği tanımdır. Bu tanım o tarihten itibaren yapılan antlaşmalarda ortaya konulan tanımların da temelini oluşturmaktadır. Capotorti’ye göre: “Bir devletin nüfusunun geri kalanına göre sayısal olarak az olan, egemen konumda bulunmayan, o devletin vatandaşı olan üyeleri nüfusun geri

⁶⁰³ Türkiye’nin azınlık kavramı ise Lozan Anlaşması’ndaki bilinen şekliyle gayrimüslim azınlık kavramıdır. AB’nin Lozan ile ilgili konularda Kürt ve Alevi Azınlıklar terimlerini ortaya atması bu gruplara suni bir şekilde Türkiye’nin toprak bütünlüğüne zarar verecek hakların verilemesini istemektir.

kalanından farklı etnik, dinsel veya dilsel özelliklere sahip olan ve kültürlerini, geleneklerini, dinlerini veya dillerini korumaya yönelik üstü örtülü de olsa bir dayanışma duygusu gösteren grup”⁶⁰⁴

- Farklılık: azınlığın soy, dil, din, gelenekler gibi çoğunluktan çeşitli bakımlardan farklı olması
- Sayı: grubun farklı özellikleri koruyacak belirli bir sayıda olması
- Başatlık: Grubun o toplumda başat olmaması
- Vatandaşlık: bir devletteki azınlıkların yine o devletin uyruğu olması
- Azınlık bilinci: grubun özel niteliklerini ve geleneklerini korumaya istekli olması.

Ancak bu tanım yabancılar, sığınmacılar, uyruksuzlar (haymatloslar) ve dominant azınlık grupları gibi kimi azınlıkları dışarıda bırakmaktadır. Yine yukarıda belirtilen göçmen grupları ve sosyolojik bakımdan azınlık kavramına giren kimi gruplar da uluslararası hukuk tanımlarının dışında tutulmuştur. Oran’a göre azınlıklar konusu üç açıdan önemlidir:

- Ulusal devletin iç politikası açısından: Azınlıklar ülke içinde ulusal birliğin sağlanması açısından veya buna bir tehdit oluşturması bakımından büyük önem arz etmektedir.
- Ulusal devletin dış politikası açısından: Devletin içindeki azınlıkların büyük olasılıkla dışarıda bir “akraba devlet”i vardır. Ve bu devletle ilişkiler dış politikanın önemli bir parçasıdır. Yine aynı şekilde devletin dışarıdaki azınlıkları da önemlidir.
- Uluslararası sistem açısından: Bir ülkenin azınlıklarına yaptığı muameleler uluslararası sistem açısından da gittikçe önem

⁶⁰⁴ Çavuşoğlu Naz, Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Azınlık Hakları, Su, İstanbul, 1999, s.36.

kazanmaktadır. Bu muameleler kötüyse o devletin uluslararası arenadaki itibarı da azalmakta ve ülkeye baskı uygulanmaktadır.

Bu çerçeveden bakıldığında Almanya'daki Türk azınlık, Alman devletinin iç politikası, Türkiye ile olan ilişkileri göz önünde bulundurularak dış politikası ve bu azınlığa yaptığı muamele bakımından da uluslararası sistem açısından son derece önemlidir.

Herhangi bir azınlığa sahip devletin, bu azınlıkla ilgili olarak izleyebileceği çeşitli politika seçenekleri mevcuttur:

- Asimilasyon: Asimilasyon politikası azınlıkların, çoğunluk kültürü içinde eritilmesi ve yok edilmesi politikasıdır. Asimilasyonun çeşitli dereceleri vardır ve zorla veya gönüllü olabilir. Genellikle azınlık kültürleri çoğunluk kültürleri içerisinde kendiliğinden de asimile olabilir.
- Çoğulculuk ve Çok kültürlülük: Bu durum başat grubun etnik ve ırksal çeşitliliğe destek vermesiyle ortaya çıkar. Azınlığın kültürel farklılıkları hoşgörülle karşılanır ve toplum azınlık grubu üyelerinin her türlü kurum ve siyasette tam katılım alacağı şekilde yeniden düzenlenir.
- Entegrasyon/Bütünleşme: Entegrasyonun belirli bir tanımı olmamakla birlikte, sözcük, bütünleşme manasını taşır ve kavram toplumdaki etnik, dinî, dilsel tüm sınırların ortadan kaldırılması, birbirinden farklı grupların birleşmesi şeklinde tanımlanabilir.
- Etnik Temizlik: Stokholm belgelerine göre, etnik temizlik herhangi bir etnik/dinî grubun bir topluluktaki veya bölgedeki etnik/dinî kompozisyonu değiştirmek amacıyla sistematik olarak yok edilmesi veya zorla göç ettirilmesidir. En genel tanımıyla etnik temizlik, belirli bir toprak parçasının belirli bir insan grubundan temizlenmesidir.
- Jenosit : Yunanca kabile veya ırk manasına gelen “genes” ile latince öldürme manasına gelen “cide” kelimelerinin birleştirilmesiyle hukukçu Lemkin

tarafından ortaya atılan “Genocide”⁶⁰⁵ terimi Lemkin’e göre bir ulusun veya etnik grubun ortadan kaldırılmasını ifade etmektedir. Jenosit suçunun tanımında belirleyici öge ulusal, dinî veya soy özellikleri üzerine oluşan bir grubun yok edilmesidir.

Devlet – azınlık ilişkileri göz önünde bulundurulduğunda her ne kadar devletin izleyeceği politikalar azınlığın kaderini belirlese de azınlığın izleyebileceği politikalar da önemlidir. Yabancı bir ülkede azınlık teşkil eden etnik veya kültürel bir grubun karşısında iki seçenek bulunmaktadır: çoğunluğa asimile olmak veya kendi kültürünü ve farklılıklarını korumak. Hirschmann’a göre ise azınlıkların üç seçeneği vardır: terk et, sesini yükselt veya sadakat göster (*exit, voice or loyalty*).⁶⁰⁶

Gönüllü göç sonucu ortaya çıkan durumlarda grup üyeleri genellikle ilk seçeneği tercih ederler, zira ikinci durumda iş bulma, eğitim ve evlilik gibi konularda grubun üyeleri çeşitli zorluklarla karşılaşabilirler. Ancak bazı durumlarda grup ne kadar isterse istesin çoğunluğa asimile olamaz. Örneğin ABD’deki siyahlar, çünkü renkleri farklıdır.⁶⁰⁷

Asimile olmamayı ve kültür ve geleneklerini korumayı tercih eden gruplara örnek olarak Yahudiler gösterilebilir. Yahudiler tarih boyunca buldukları coğrafyalarda güçlü Yahudi kimliklerine bağlı kalmış, yeme ve giyim âdetlerine kadar yaşamlarını birer Yahudi olarak sürdürmüşlerdir. Tüm bunların sonucunda da yine tarih boyunca çeşitli zorluklar ve engellemelerle karşı karşıya kalmışlardır.

Azınlığın karşısındaki bir diğer seçenek ise yukarıda da belirtildiği gibi çoğunluğa asimile olmaktır. Bu durumda genellikle grup üyeleri buldukları ülkede hayatlarını daha rahat idame ettirebilmektedirler. Ancak kimi ülkelerde asimile olsun olmasın, bazı gruplar dışlanmakta, toplumla hiçbir şekilde entegre olamamaktadırlar. Bu durumun en uç örneklerinden biri geçmişte de, bugün de Almanya’da yaşanmaktadır.

⁶⁰⁵ <http://www.preventgenocide.org/lemkin/freeworld1945.html>

⁶⁰⁶ Thomas H. Eriksen, *Ethnicity and Nationalism*, Pluto, Londra, 1993, s. 123.

⁶⁰⁷ Thomas H. Eriksen, a.ge., s.123.

1930 ve 1940'lı yıllarda Almanya'daki Nazi yönetimi Yahudilerin yok edilmesine yönelik programlar hazırlamıştı. Halbuki bu Yahudilerin büyük bir kısmı Alman toplumuna entegre, hatta asimile olmuştu. Kendilerini Alman hissetmekteydiler ve Nazi yönetiminin politikalarının sadece asimile olmamış Yahudilere yönelik olacağını düşünmekteydiler. Ancak tarih bize yanıldıklarını göstermiştir.

ABD'nin tersine Almanya, hiç bir zaman farklı grupların eridiği bir pota olmamıştır. Hem olamamıştır hem de olmak istememiştir. Kendi sloganlarıyla "Almanya bir erime potası değildir."⁶⁰⁸

1980'lerin başında gündeme gelen ve 1990'ların başından bu yana belirleyici olan küreselleşme ideolojisi, çok kültürlülük, demokrasi, ayrımcılığın önlenmesi, azınlıkların korunması ve etnik merkezli insan haklarını Batıdan hareketle bütün dünyada yükselen değerler olarak karşımıza çıkarmaktadır. Özellikle 1990'lardan bu yana anılan konular uluslararası ve iç politikanın merkezine oturmuş, çeşitli siyasî amaçların araçları olarak da kullanılır hâle gelmiştir. Bu durum özellikle Avrupa Birliği ve aday ülkeler arasındaki ilişkiler incelendiğinde ön plana çıkmakta, çoğu kez AB'ye üye olamamanın meşru gerekçeleri olarak sunulmaktadır.

Ne yazık ki; Irkçılık da ayrımcılık da Batı tarafından keşfedilmiş ve uygulanmıştır. Köle ticaretinden, jenosite, etnik temizlikten ırkçılığa kadar ayrımcılık yelpazesi Batının ürünüdür. Bu durum özellikle II. Dünya Savaşı sırasında yaşanan *holocaustla* doruk noktasına ulaşmıştır. Soğuk Savaş döneminde de, özellikle Soğuk Savaş'ın bitiminden itibaren, görünürde, ırkçı tezlerin anti-tezleri olan çok kültürlülük, demokrasi, ayrımcılığın önlenmesi, azınlıkların ve insan haklarının korunması da yine Batı medeniyetinde gelişmiştir.

20 Ocak 1942'de Berlin'de düzenlenen Wansee Konferansı'nda bir araya gelen 15 Nazi bürokratı, Yahudi Meselesi (*judenfrage*) için bir "nihaî çözüm" (*endlösung*) bulmuşlar ve imha edilmelerine karar vermişlerdir. Daha önceden düşünülmüş olan, tüm Yahudilerin Madagaskar'a gönderilmesi fikrinden "savaş koşulları" nedeniyle

⁶⁰⁸ Barbara Weber, "Immigration and Politics in Germany," The Journal of the International Institute, bkz. <http://www.umich.edu/~iinet/journal/vol12no3/ozdemir.html>, s. 2.

vazgeçilmişti. Yeni plana göre, Avrupa'nın tamamındaki Yahudiler toplanarak çalışma kamplarına gönderilecekler ve oradaki şartlar Yahudi nüfusunu düşürecek ölçüde ağır olacaktı.⁶⁰⁹

Almanya'da yaşayan yabancıların azınlık kabul edilerek kendilerine etnik ve kültürel haklar verilmesi fikrini “çok kültürlü toplum felsefesine aykırı ırkçı bir düşünce” olarak değerlendirerek reddedip, bunun yerine Alman vatandaşlığını önerenler aynı çözümleri Türkiye'ye dayatabilmektedirler.⁶¹⁰

Özellikle insan hakları ve azınlık hakları konusunda izlenen politikalar incelendiğinde Almanya'nın içeride ve dışarıda birbirine zıt politikalar izlediği görülmektedir. Örneğin kendi içinde iki dilli tabelalara bile tahammül edemeyen Almanlar, farklı ülkelere birden fazla dil kullanımı için baskı yapabilmektedirler.

Almanya'nın Türkiye'ye yönelik politikalarına baktığımızda benzer çelişkilerle karşılaşmaktayız. Almanya'nın bağımsız bir Kürt Devleti kurulması fikrini desteklediği iddialarının temelinde, Almanya'nın bölgenin, koruyucusu sıfatıyla doğal kaynaklarını elinde tutma isteği bulunduğu öne sürülmektedir.

Almanya'nın izlediği bu politika Belgin Mungan tarafından şu şekilde yorumlanmıştır.: *“Almanya'nın doğal kaynaklara sahip bölgelerde “sorun” çıkarmaya yönelik plan ve çalışmaları eskilere dayanmaktadır. Örneğin 1934 yılında Sovyet Rusya'da ezilen azınlıklar olarak ifade edilen Ukraynalı, Gürcü ve Kafkasyalı halklar kışkırtılmaya başlanmıştır. Hatta Propaganda Bakanlığı tarafından bu ülkelere yönelik ulusal programlar hazırlanması için planlar yapılmıştır. Önemli olan nokta, bu ulusal programlar öyle hazırlanmalıydı ki, bağımsızlık istenen bölgelerdeki maden, kömür, petrol, enerji kaynakları gibi tüm yeraltı zenginliklerini içine alacak bir sınır çizgisi çizilmeliydi”*.⁶¹¹

“Bu bağlamda, uluslararası antlaşmalarda azınlık olarak belirtilen ve hakları sınırlanan grupları sayıca yeterli bulmayan Almanya; 1980'li yıllardan itibaren, Avrupa'nın tüm devletlerindeki (henüz azınlık haklarını alamamış) "halk grupları" ile

⁶⁰⁹ <http://www.cympm.com/wannsee.html> bkz. <http://www.ghwk.de/>

⁶¹⁰ Tamer-Andrea Bacinoğlu, Modern Alman Oryantalizmi, ASAM Yayınları, Ankara, 2001, s. 46.

⁶¹¹ Mungan Belgin, “Avrupa'nın Etnik Parselasyonu”, Yazı-Görüntü-Ses Yay., İstanbul, 1998, s.26.

ilgilenmeye ve bu maksatla önemli ölçüde malî imkanlar kullanmaya başlamıştır. 1983 yılından başlamak üzere SSCB, Çekoslovakya, Polonya ve Macaristan'daki belirli azınlıklarla yakın ilişkiler kuran Almanya, 1985'ten sonra Türkiye, Orta Doğu ve Asya'ya uzanmıştır. Ardından, 1989'da sosyalist bloğun yıkılması ile birlikte, halk gruplarının çalışmalarının yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bu faaliyetlerin arkasında Alman resmî makamlarının görülmemesi ise akıllara, bu faaliyetlerin sivil toplum kuruluşları, vakıflar ve gizli örgütler aracılığı ile medya ve psikolojik harekât yöntemleri de kullanılarak yürütüldüğünü getirmektedir. Böylece, iki Almanya'nın birleşmesi ve ekonomik birliğin tamamlanmasını takiben Birleşik Almanya'nın çevresinde tehdit kalmayınca, Alman ulusal çıkarlarının bu yeni strateji ile elde edilmesi yöntemi benimsenmiştir.”⁶¹²

Sonuç olarak Mungan'ın ifadeleri Almanya'nın azınlık politikasını özetler niteliktedir: *“Almanya'nın diğer ülkelerin azınlıklarına yönelik çifte-standart politikaları sadece Türkiye ile sınırlı değildir. Tarih boyunca Almanlar, benzer politikalarla, diğer Avrupa ülkelerini de bölmeye yönelik çalışmalar yürütmüşlerdir. Almanya'nın “böl ve yönet” politikalarındaki asıl amacı küçük ülkelerden oluşmuş güçsüz bir Avrupa'da büyük ve güçlü bir Almanya yaratmak, dolayısıyla da kıtaya hâkim olmaktır.”*⁶¹³

Şubat 2006 tarihi itibarıyla AB üyesi olan ve AB'ye aday ülkelerin 1 Şubat 1995 tarihinde imzaya açılan ULUSAL AZINLIKLARIN KORUNMASI* Konvansiyonunu imzalama ve uygulama durumları.

⁶¹² Mungan Belgin, a.g.e., s.21.

⁶¹³ Bu konuda daha fazla bilgi için bkz.: Mungan Belgin (hazırlayan), “Avrupa'nın Etnik Parselasyonu”, Yazı-Görüntü-Ses Yayınları, İstanbul, 1998.

* Convention For The Protection Of National Minorities

Çizelge 4.1. AB üyesi olan ve AB'ye aday ülkelerin Ulusal Azınlıkların Korunması Konvansiyonunu imzalama ve uygulama durumları

ÜLKELER	İMZALAMA	ULUSAL MECLİS ONAYI	UYGULAMAYA KOYMA
ALMANYA	+	+	+
AVUSTURYA	+	+	+
BELÇİKA	+		
BULGARİSTAN (aday)	+	+	+
ÇEK CUM.	+	+	+
DANİMARKA	+	+	+
ESTONYA	+	+	+
FİNLANDİYA	+	+	+
FRANSA			
GK RY	+	+	+
HOLLANDA	+	+	+
İNGİLTERE	+	+	+
İRLANDA	+	+	+
İSVEÇ	+	+	+
İSPANYA	+	+	+
İTALYA	+	+	+
LETONYA	+	+	+
LİTVANYA	+	+	+
LÜKSEMBURG	+		
MACARİSTAN	+	+	+
MALTA	+	+	+
POLONYA	+	+	+
PORTEKİZ	+	+	+
ROMANYA (aday)	+	+	+
SLOVAKYA	+	+	+
SLOVENYA	+	+	+
TÜRKİYE (aday)			
YUNANİSTAN	+		

Şubat 2006 tarihi itibariyle AB üyesi olan ve AB'ye aday ülkelerin 5 Kasım 1992 tarihinde imzaya açılan AZINLIK DİLLERİ * Metnini imzalama ve uygulama durumları.

* European Charter For Regional Or Minority Languages

Çizelge 4.2. AB üyesi olan ve AB'ye aday ülkelerin Azınlık Dilleri Metnini imzalama ve uygulama durumları.

ÜLKELER	İMZALAMA	ULUSAL MECLİS ONAYI	UYGULAMAYA KOYMA
ALMANYA	+	+	+
AVUSTURYA	+	+	+
BELÇİKA			
BULGARİSTAN (aday)			
ÇEK CUM.	+		
DANİMARKA	+	+	+
ESTONYA			
FİNLANDİYA	+	+	+
FRANSA	+		
GK RY	+	+	+
HOLLANDA	+	+	+
İNGİLTERE	+	+	+
İRLANDA			
İSVEÇ	+	+	+
İSPANYA	+	+	+
İTALYA	+		
LETONYA			
LİTVANYA			
LÜKSEMBURG	+	+	+
MACARİSTAN	+	+	+
MALTA	+		
POLONYA	+		
PORTEKİZ			
ROMANYA (aday)	+		
SLOVAKYA	+	+	+
SLOVENYA	+	+	+
TÜRKİYE (aday)			
YUNANİSTAN			

4.3.2. Göç Politikası

Avrupa ülkeleri göçmenler için bazı zorluklar ileri sürmektedir. Bu politikaların amacı açık değildir. Azalan ve yaşılanan nüfus ile özellikle bazı alanlardaki işçi açığını dengelemenin başka yolunun bulunması gerekmektedir.⁶¹⁴

Almanya'nın göç politikasına bakış açısını anlamak için, Almanya Eski İçişleri Bakanı Otto Schily'nin 27 Haziran 2002'de Süddeutsche Zeitung adlı gazeteye verdiği röportaja bakmak gereklidir.⁶¹⁵ Schily'nin açıklamaları, Alman Dışişleri Eski Bakanı Hans-Dietrich Genscher'in 26 Mart 1992 yılında "*Türkiye için bir Yugoslavya modeli*" öngören açıklaması ile paralellik göstermektedir.⁶¹⁶

Schily, röportajda, "*iki dilli bir Almanya istemiyorum*", "*en iyi entegrasyon asimilasyondur*" gibi ifadeler kullanmıştır. Şüphesiz, bu sözlerin birinci sıradaki hedefi, ülkedeki yabancılar içinde en yüksek nüfusa sahip Türklerdir. Avrupa'daki göçmen politikaları incelendiğinde Almanya'nın diğer ülkelerden farklılık gösterdiği görülmektedir. Zira bir çok Avrupa ülkesinin aksine, Almanya kendi çıkarları doğrultusunda göçmen kabul eden bir ülkedir.⁶¹⁷

Göçmen alımı ülkenin işçi ihtiyacını karşılamak içindir ve Almanya bu işçilerle ne yapacağını hesaplamamış, özellikle 1990'lardan bu yana Almanya'da yaşayan Türkler yaşamak için silahlanmak zorunda kalmışlardır.⁶¹⁸

Almanya, gelenlerin makine değil de insan olduğunu, bunların ailelerinin de olacağını ve bunlarla ne yapacağını iyi hesaplayamamıştır. Bu noktada akıllara Max Frisch'in⁶¹⁹ unutulmaz sözü gelmektedir: "**Biz işçi istedik, insan geldi**".

⁶¹⁴ Altınbaş Deniz, "Hollanda ve Almanya'da Vicdan Testi", Stratejik Analiz Dergisi, ASAM, Mayıs 2006, s.10-11

⁶¹⁵ Heribert Pranti tarafından Otto Schily ile yapılan röportaj, Süddeutsche Zeitung, 27 Haziran 2002.

⁶¹⁶ Genscher şöyle demiştir: "*Türkiye insan haklarını ihlâl ediyor, Kürtlere baskı uyguluyor, biz, Yugoslavya'yı oluşturan cumhuriyetlerdeki azınlıkların durumundan azınlık hakları için bir model geliştirdik, Türkiye'den de aynı standardı orada yaşayan azınlığa, yani somut Kürt azınlığa uygulamasını bekliyoruz*".

⁶¹⁷ Almanya'daki Göç ve İltica politikaları hakkında detaylı bilgi için bkz.: Canbolat İbrahim "Almanya ve Dış Politikası", Alfa Yay., 2003, s.204-219

⁶¹⁸ Barbara Weber, "Immigration and Politics in Germany," The Journal of the International Institute, bkz. <http://www.umich.edu/~iinet/journal/vol12no3/ozdemir.html>, s. 4.

Almanya'nın göçmen politikası, göçmen alan diğer ülkelerle karşılaştırıldığında farklı bir çizgidedir: Almanya, **“kendi vatandaşlarının (Almanlarının) yapmayacağı işlerde kullanmak”** ⁶²⁰ üzere göçmen alan bir ülkedir.

Göçmenlerin bulunduğu bir toplumda genel anlamda iki çözüm yolu vardır: İlki asimilasyon yani azınlık kültürünün yok edilmesi ve çoğunluk kültürü içinde eritilmesi iken, ikinci çözüm yolu entegrasyon yani farklı kültürlerin etkileşim içinde bir arada yaşamalarıdır. Ancak entegrasyon iki yönlü bir yoldur, azınlık kültürünün çoğunluk kültüründen etkilenmesi kadar, çoğunluk kültürü de azınlık kültüründen etkilenecektir. ⁶²¹

Türkler ki, yüzyıllarca Avrupa'nın “öteki”si olarak kurulmuş, barbar olarak tanıtılmış ve Avrupa'da ailelerin çocuklarını korkuttukları canavarlar olarak anılmıştır: “Yaramazlık yapma, yoksa seni Türklere veririm.”

Ülkedeki tarihleri 1961 yılına dayanan, ancak geçen jenerasyonlara rağmen hâlen *Gastarbeiter* veya *ausländer* olarak tanımlanan yabancılar ve içlerinde çoğunluğu oluşturan Türkler, küçük görülmekte ve başarıları büyük ölçüde göz ardı edilmektedir. Kimi gece klüplerinin siyahları ve diğer yabancıları almaması, hatta Frankfurt'ta bir pub kapısındaki “Köpekler ve Türkler Giremez” (*Kein Zutritt für*

⁶¹⁹ Max Frisch (1919-1991): Çağdaş İsviçre edebiyatının önde gelen yazarlarından. Zurich Üniversitesi'nde bir süre Alman edebiyatı okumuştur. Çeşitli gazetelerde çalışmış, görev gereği Avrupa'nın çeşitli yerlerinde ve Sibiry'a'da bulunmuştur. II. Dünya Savaşı çıkınca, 1939'da askere alınmış ve savaşa katılmış, 1940 yılında askerlik anılarından derlediği “Ekmek Torbasından Notlar”ı yayımlamıştır. Frisch'in Naziler tarafından topluca öldürülenler için bir ağıt niteliği taşıyan “Yine Başladılar Şarkılarına” (1945) oyunu başlıca yapıtlarındandır. Oyunda, insanların boş yere öldükleri ve insanoğlunun bu korkunç deneyden hiçbir şey öğrenmedikleri anlatılmaktadır.

⁶²⁰ RWI İktisadi Araştırmalar Enstitüsünün Çalışmasından aktaran Rinaldi Alfred, “No Turks, please, We're German”, *New Statesman*, Cilt 128 (4417), 1 Ocak 1999, s. 25.

⁶²¹ Bu politikalara karşı her zaman eleştirilen Türkiye ise, yasadışı göç hareketlerinde köprü durumunda olmasına rağmen özellikle son yıllarda verdiği mücadele ile büyük başarılar elde etmiştir. Türkiye; Romanya, Rusya, Moldova, Ukrayna, Belarus vatandaşlarının yasadışı göçlerine hedef haline gelmiştir. Öte yandan ülkemiz, özellikle Afganistan, Irak, Pakistan, İran ve Bangladeş vatandaşlarının yasadışı göçlerinde Batı Avrupa'ya geçişte bir transit güzergahı konumunu korumaktadır. 2000 ve 2004 yıllarını kapsamak üzere 216 milyon Euro'nun tahsis edildiği bir Avrupa Mülteci Fonunun kurulmasının amacı, üye devletlerin iltica talebinde bulunanların, mültecilerin ve yerinden edilmiş kimselerin kabul, entegrasyon ve gönüllü geri dönüşlerine yönelik çabalarını desteklemektir.

Hunde und Türken) yazısı, başta Türkler olmak üzere yabancılara ne denli bir düşmanlık beslendiğinin örneklerinden olmuştur.⁶²²

Halbuki yine yabancıların yorumu ile, göçmenlerin bir çoğu kendi bağımsız işlerini kurmuşlar ve başarılı bir şekilde yürütmektedirler. Özellikle Türkler'in Almanya'nın dört bir yanında açtıkları 10.000'den⁶²³ fazla kebab dükkanı ile pek çok marka olmuş restoranı piyasadan neredeyse silecek kadar başarılı olmaları dikkat çekicidir. Almanya'ya işçi olarak gelen Türkler'in önemli bir bölümü bugün kendi işlerini kurmuşlar, vergi ödeyerek ve işçi istihdam ettirerek Alman ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

Öte yandan Türk nüfusunun genç olması ve çok sayıda öğrenci bulunması, kalifiye işçi sıkıntısı çeken Almanya için önemlidir. Almanya'daki Türk nüfusunun eğitim düzeyinin giderek yükseldiğini, bunun da ileride Türkler'in daha fazla söz sahibi olmalarına olanak tanıyacağını değerlendirmelidir.

İşte Alman Devletinin de bu durumun farkında olmasının, potansiyel tehdit olarak görülen Türk nüfusunun asimile etme çalışmalarına neden olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.⁶²⁴

4.3.3. Almanya'da Partilerin Göç Sorununa Yaklaşımı

Almanya'da seçim tartışmalarında entegrasyon konusu sıkça gündeme gelmiştir. Her zaman için, Almanya'da seçim tartışmalarının odağındaki temel konulardan biri de göç ve göçmenlerdir. Muhafazakar Hıristiyan Birlik partileri ile Sosyal Demokrat-Yeşiller koalisyonu bu konuda da farklı tutum sergilemektedirler.

Gelir düzeyi düşük göçmen çocuklarının Almanlar'a oranla başarısız olması, çifte vatandaşlık tartışması, camilerde nefret çağrısı yapan imamların varlığı, Metin Kaplan davası, Londra'da topluma uyum sağladığı düşünülen Arap kökenlilerin düzenlediği terör saldırıları vb. tartışmalar seçim öncesi ortamın gerilemesine neden

⁶²² Ardagh John, "Germany and the Germans", Penguin Books, Üçüncü Baskı, Londra, 1995, s. 297.

⁶²³ 1999 yılı itibariyle, bkz. Rinaldi Alfred, "No Turks, please, We're German", New Statesman, Cilt 128 (4417), 1 Ocak 1999, s. 25.

⁶²⁴ Altınbaş Deniz., ASAM Avrupa Araştırmaları Masası.bkz.: www.avsam.com.tr

olmuştur. Almanya'daki Müslümanlar ise kendilerine potansiyel terörist gözüyle bakılmasından son derece rahatsız olduklarını sürekli dile getirmişlerdir.

Şekil 4.3: Mülteci Sorunu.

Almanya'daki tüm partiler, temelde yabancıların uyumu ile ilgili daha fazla çaba gösterilmesi konusunda hemfikirdir. Ancak, göçmenlerin uyuma zorlanması gerektiği şeklinde bir açıklama yapan Hıristiyan Sosyal Birlik'ten Bavyera İçişleri Bakanı Günther Beckstein, partisinin duruşunu, *“Almanya geçtiğimiz 10-15 yılda gerçekleşen göçü yeterince sindiremedi. Bu ülkede yasalara uygun olarak yaşayan insanları daha iyi entegre etmeliyiz. Onları teşvik etmeli ve yönlendirmeliyiz”* şeklinde özetlemiştir.

2005 başında yürürlüğe giren Göç Yasası'nda Almanya'ya göç eden kişilerin dil ve uyum kurslarına gitmesi zorunludur. Bu konudaki tartışmaları aşmış görünen Sosyal Demokratlar ise Alman üniversitelerinde okuyan yabancı gençlerin meslek hayatına katılmalarını kolaylaştırma, ayrıca yaşamını Almanya'da sürdüren kişilere daha kısa sürede vatandaşlık hakkı tanınmasını hedeflemişlerdir. Parti, çifte vatandaşlık konusunda ise bu kadar olumlu davranma eğiliminde değildir. Var olan yasal düzenleme, ancak belirli durumlarda ve izin alarak çifte vatandaşlık öngörmektedir. Sosyal Demokratlar gibi Hür Demokratlar da var olan düzenlemelerin yeterli olduğu görüşündedir.

Yeşiller ise çifte vatandaşlık düzenlemesini gevşetmek istemektedir. Bu partinin önceliği, Almanya'daki yasal oturma hakkına netlik getirilmesidir. Yeşiller ayrıca, Sosyal Demokratlar gibi vatandaşlığa geçişi kolaylaştırmaktan yanadır. Bu

görüŖe, özellikle Alman toplumunun giderek yaŖlanması ve düşük doğum oranları gerekçe gösterilmektedir.

Eski DıŖıŖleri Bakanı Fischer göç konusunda Ŗu açıklamaları yapmıŖtır: *“Bu konuda da ÷lkemizin menfaatlerine ters düşen gereksiz bir tartıŖma yürütüyoruz. Herkes, ÷lkede beŖ milyon civarında işsiz olduğunu biliyor. Ama diğer yandan, demografik geliŖime baktığımızda, gelecekte göçe ihtiyaç duyacağımız da belli. Hem de ciddi oranda”*

Hıristiyan Birlik partileri ise genel bir göçe karŖıdır. Muhafazakarlara göre, sadece ek iş gücüne veya üst düzey kalifiye elemana ihtiyaç duyulan sektörler için yabancı işçi göçüne izin verilmelidir. Muhafazakarlar ayrıca, YeŖiller’in aksine, göçün olası olumsuz yönünü ön plana çıkarmaktadırlar. Bu görüş de göçle birlikte sosyal yardım alanların artacağı tezine dayanmaktadır. Muhafazakarlar, ayrıca Londra’daki saldırıları gerekçe göstererek camilerin kameralarla gözetlenmesini talep etmiŖlerdir.

Muhafazakarlar ile hükümet partilerinin hemfikir olduğu noktalar ise okullarda İslam dini derslerinin Almanca okutulması ve zorla evliliklerin yasaklanmasıdır. Sosyal Demokratlar’ın özellikle doğu eyaletlerinde oylarına ortak olan yeni Sol Parti ise insan hakları ön planda tutularak ŖekillendirilmiŖ bir göç ve aktif bir uyum politikasını savunmaktadır.⁶²⁵

4.3.4. Almanya’nın Politikalarına KarŖı: Türkler

II. Dünya SavaŖı sonrasında Batı Almanya’ya yerleŖen ilk göçmenlerin hemen hemen tamamı Doğu Almanya ve Doğu Avrupa’dan gelen Almanlar olmuŖtur. YaklaŖık 14 milyon göçmen, savaŖtan yeni çıkmıŖ Alman ekonomisinin yeniden inŖa edilmesi için gerekli olan iş gücünü sađlamıŖlardır. Ancak 1960’lı yılların baŖında, işgücü yetersiz gelmeye baŖlamıŖ, böylece giderek büyümekte olan ekonomisini

⁶²⁵ bkz.: http://www2.dw-world.de/turkish/Wahlen_in_Deutschland/1.154645.1.html

ayakta tutabilmek için Almanya, kendi nüfusu yetersiz kalınca, işçi ithal etmek zorunda kalmıştır.⁶²⁶

Almanya'nın 1961 yılında 500.000 işçi açığı bulunuyordu. Aynı sene, "İşçi Alımı Antlaşması" imzalanmış ve 6.800 Türk, bir süre çalışıp para biriktirmek ve daha iyi şartlar altında ülkelerine geri dönmek üzere Almanya'ya gitmişlerdir.⁶²⁷ Böylece, İtalya, İspanya, Portekiz, Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye gibi Avrupa'nın fakir ülkeleri 1960'lı ve 1970'li yıllar boyunca Almanya'ya işçi göndermişlerdir. Bu dönemde ülkeye *gastarbeiter* (**misafir işçi**) olarak gelenler Alman Devleti tarafından büyük bir coşkuyla karşılanmışlardır.⁶²⁸ Bu durumdan sadece Almanya değil, göç veren gelişmekte olan ülkeler de kazançlı çıkmaktaydı. Çünkü böylece, bu ülkelerdeki yüksek işsizlik oranları bir ölçüde düşecek, bu ülkelere döviz girmiş olacak ve aynı zamanda işçiler de ücretsiz eğitim almış olacaktı.

1981 yılında Yunanistan'ın, 1986 yılında da İspanya ve Portekiz'in Avrupa Topluluğu'na katılmaları ile bu ülkelerin ekonomik ve siyasî yapılarında önemli ilerlemeler kaydedilmiş ve misafir işçi olan bu ülke vatandaşlarının bir kısmı ülkelerine geri dönmüşlerdir. Ancak Türkiye'de ekonomik sorunların devam etmesi, aynı anda Alman ekonomisinin giderek büyümesi, Türkler'in Almanya'da kalmaya devam etmelerine neden olmuştur.

1973 petrol krizi ve dünyayı saran ekonomik endişeler, Almanya'nın Avrupa Topluluğu ülkeleri dışından gelecek olan göçmenlere kapılarını kapatmasına neden olmuştur. Ancak bu sınırlandırma çok ters bir etki yaparak, göçmenlerin sayıca artmasına yol açmıştır. Almanya'yı üç aydan daha uzun süre terk edenlerin çalışma izinlerinin iptal edilecek olması, Türk işçilerinin Türkiye'de yaşayan ailelerini yanlarına almalarına ve artık tamamen yerleşmeye karar vermelerine neden olmuştur. Bu tarihten önce Türk göçmenler ailelerini yanlarına alamamaktaydılar. Aile birleşimi sayesinde ülkedeki göçmen sayısı hızla artmıştır.

⁶²⁶ Altınbas Deniz, ASAM Avrupa Araştırmaları Masası. Bkz.: www.avsam.com.tr

⁶²⁷ Şen Faruk, Ulusoy Yunus ve Öz Güray, "Avrupa Türkleri", Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 1999, s.17.

⁶²⁸ Ardagh John, "Germany and the Germans", Penguin Books, Üçüncü Baskı, Londra, 1995, s. 274.

Böylece bu tarihten itibaren Türk işçiler, çalışma izinlerini kaybetme korkusu içinde, eve dönme planlarından vazgeçmek durumunda kalmışlardır. Göçe getirilen sınırlamaya rağmen, 1974 yılında 1.028.000 olan Türk nüfusu 1982’de 1.581.000’e, 1990’da ise 1.600.000’e yükselmiştir.⁶²⁹ Almanya’nın koyduğu bu göçmen sınırlaması, aktif olarak çalışan yabancıların sayısını 1973 yılında 2.600.000’den 1983’de 1.900.000’e düşürmüştü, ancak aynı dönemde toplam yabancı nüfusu 4.600.000’den bugün yaklaşık 7.500.000’e kadar yükselmiştir.⁶³⁰

1960’larda yabancı işçilerin % 90’ı bekar erkekler iken, bugün aileler % 60’ı oluşturmaktadır. 1983 yılındaki geri dönüşü teşvik yasası da 1973’deki sınırlayıcı yasa gibi ters etki yaptığında, ülkedeki yabancıları azaltmaya veya en azından sınırlandırmaya çalışan Almanya, giderek artan yabancı nüfusla karşılaşmıştır. Geri dönüşü teşvik yasası, geri dönenlerin, başta uyum problemleri olmak üzere, çok sayıda sorun yaşamalarına neden olmuştur. Bu nedenle bu teşvikten faydalananların yaşadıkları olumsuz tecrübeleri gören Almanya’daki göçmenler, geri dönme düşüncelerinden vazgeçmek zorunda kalmışlardır.⁶³¹

II. Dünya Savaşı sonrasında Batı Almanya’ya, etnik Almanlar, mülteciler, misafir işçiler ve aileleri ile birlikte 30 milyondan fazla göçmen yerleşmiştir.⁶³² Bugün yabancılar arasında en yüksek nüfusa sahip olanlar, tüm yabancıların %30’unu oluşturan Türkler’dir.

1960’lı yılların başında ülkeye işçi olarak gelen Türkler’e hep geçici gözüyle bakılması, hatta misafir işçi anlamına gelen *gastarbeiter* denilmesi nedeniyle hiçbir zaman yabancı işçilere yönelik politikalar üretilmediği, gerekli önlemlerin alınmadığı, bu nedenle beklenmedik olumsuz gelişmelerin meydana geldiği değerlendirilmeleri yapılmıştır.⁶³³

⁶²⁹ Zentrum für Türkeistudien (Türkiye Araştırmaları Merkezi), Basın Bildirisi, Essen, 11 Ağustos 1999.

⁶³⁰ Ardagh John, “Germany and the Germans”, Penguin Books, Üçüncü Baskı, Londra, 1995, s. 275.

⁶³¹ Şen Faruk, Ulusoy Yunus ve Öz Güray, “Avrupa Türkleri”, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 1999, s. 18.

⁶³² Manfred Schäfers, “Institute Says Huge Immigration Increase Essential”, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 30 Kasım 2000, www.faz.com/IN/Intemplates/eFAZ/archive.asp

⁶³³ Altınbas Deniz, ASAM Avrupa Araştırmaları Masası, bkz.: www.avsam.com.tr

Türkler'in "misafir" yani "gidici" olarak görüldüğü ilk dönemlerde, yabancılar hukuku uzmanı olan Alman araştırmacılar, Türkler'in topluma entegre edilmeleri için hiçbir stratejinin belirlenmediğini açıklamaktadırlar.⁶³⁴ Hatta "*istenmeyen gelişmelere yol açmamaları için*" köklerinden koparılmamalı, yani topluma karışarak Almanlarla kaynaşmaları önlenmeliydi.⁶³⁵

Ancak Almanya'ya zamanın işçileri olarak gelen Türkler bugün artık çocukları ve torunlarıyla birlikte, kaçınılmaz olarak Alman toplumunun bir parçası hâline gelmişlerdir. Bu nedenle sayıları 3 milyonu bulan Türkler'in ülkeye başarılı bir şekilde entegre olabilmeleri için yeni politikalar üretilmesi gerekmektedir.

AB vatandaşlarının oy kullanma haklarının bulunmasına rağmen, çoğu Almanya'da doğmuş olan ikinci, üçüncü ve dördüncü kuşak Türkler'in böyle bir hakka sahip olmamaları, başarılı bir entegrasyonun önündeki en büyük engeldir. Bir Alman vatandaşından beklenen her türlü görev ve yükümlülüğü yerine getirmelerine, vergi ödemelerine rağmen, eşit davranılmaması demokratik devlet anlayışına tamamen aykırıdır.⁶³⁶

1970'lerden bu yana Almanya'nın, ülkede yaşayan Türklerin siyasî, kültürel, ve toplumsal paydalar etrafında birleşebilmelerini engellemeye yönelik birçok süreci desteklediği, Türkler arasındaki toplumsal, kültürel, mezhepsel farklılıklar, çoğu zaman yapay ve uydurma biçimde teşvik edilmiş ve hatta derinleştirilmeye çalışıldığı iddia edilmiştir. Bir çok uzman tarafından: Sağda olsun, solda olsun her türlü radikal hareketin desteklendiği bu Avrupa ülkesinde, Türkler arasında bir ayrışma unsuru olduğu ve farklılıkları derinleştirerek, ortak platformları zorlaştırdığı ölçüde çeşitli

⁶³⁴ Hamuroğlu Alp, "Alman İslamı", Kaynak Yayınları, İstanbul, 2002, s. 17.

⁶³⁵ Hamuroğlu Alp, a.g.e., s. 17.

⁶³⁶ Göçmenlerin topluma entegrasyonu, homojen olan ve tarihinde farklı kültürlerle etkileşime girmemiş toplumlarda daha zor gerçekleşmektedir. Bu durum özellikle İskandinav ülkeleri için geçerlidir. Irksal, dilsel ve dinsel açıdan homojen olan bu toplumlar yabancılara alışkın değildir. Buna karşın İngiltere ve Fransa gibi sömürgeci ülkelerde, gerek toplum, gerekse devlet bazında başka kültürlerden gelenlere karşı daha toleranslı bir tutum gelişmiştir. Almanya'nın tarihte bir sömürge gücü veya içinde çok sayıda millet barındıran bir imparatorluk gücü olmaması, ülke yapısının çok kültürlülüğünden uzak kalmasına sebep olmuştur.

dernek ve kuruluşların devlet tarafından teşvik edildiği ve ekonomik olarak desteklendikleri de iddia edilmektedir.⁶³⁷

Türlere karşı uygulanan asimilasyonun diğler bir aşamasını ise, Türk televizyon yayınlarının engellenmesi ve Türkçe gazetelerin Almanca çıkarılması iddiaları oluşturmaktadır. Özellikle ikinci ve üçüncü kuşak Türkler, 1990'ların başına kadar Türkçe'yi sadece aile içinde öğrenebilmekte ve Almanca-Türkçe bir dil geliştirebilmekte iken, Türk televizyon yayınlarının başlamasıyla bu durum sona ermiş, özellikle genç nesiller daha düzgün Türkçe konuşabilme imkânına kavuşmuşlardır. Çanak antenlerden kablolu yayına geçişin bir başka boyutu bu politikaların uzantısı olarak değerlendirilmiştir. Avrupa Birliği'nin ekonomik lideri ve bütünleşme sürecinin motoru olan Almanya'nın bu politikalarını Kopenhag Kriterleri ile nasıl uzlaştırmayı düşündüğüdür. Kopenhag Kriterleri Avrupa Birliği üyesi olan ülkeler için değil, adaylar için geliştirilmiş kriterlerdir. Fakat Almanya kendi politikalarına tamamen ters düşen bu kriterlerin yerine getirilmesini nasıl isteyebilir?⁶³⁸

Türkiye üzerinde yeni azınlıkların dilleri ile birlikte tanınması için baskı yapan Almanya'nın İçişleri Bakanı, *"iki dilli bir ülkede yaşamak istemiyorum, yabancıların anadili Almanca olmalıdır"* diyebilmekte ve birden fazla dilin birlikte yan yana kullanılmasının beraberinde gerginlik ve çatışma getireceğini söyleyebilmektedir.

4.3.5. Aşırı Sağ ve İrkçılık

Avrupa'da aşırı sağ ve ırkçılık özellikle 1990'lı yıllarda yükselişe geçen kavramlardır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra da Avrupa'da zaman zaman aşırı sağ akımlar atağa geçmişler ancak daha sonra sistem tarafından kontrol altına alınmışlardır. Soğuk Savaş'ın bitimiyle birlikte uluslararası sistemde meydana gelen

⁶³⁷ Bir yandan en bilinen Radikal gruplardan Kaplıncılar gibi hilafetçi unsurların teşvik edildiği, bir yandan da Alevilik, Alman devletinin bilimsel araştırma konusu hâline getirilip Türk toplumu içindeki ayrıştırma çabalarının derinleştirilmesine devam edildiği gibi konular Almanya için dile getirilen bazı örneklerdir. Yine bu bağlamda Almanya'da; Kürt Aleviliği ile Türk Aleviliği ayrı ayrı örgütlenmeye teşvik edilmekte, hatta Alevilerin ayrı bir etnik azınlık oldukları bile iddia edilmektedir.

⁶³⁸ Türkiye'ye nasıl baskı yapabilmektedir? Türkiye'de etnik kökenleri açısından o dili bilmeleri gerektiği varsayılsan çoğu insan tarafından bile konuşulmayan ve bilinmeyen dillerin eğitim/öğretim dilleri olarak kullanılmasını, bu dillerde TV yayınları yapılmasını Ankara'dan talep eden AB, ülkedeki, halâ çoğu Türk pasaportu taşıyan 3 milyon Türkün varlığına tahammül edebiliyor mu?

gelişmeler ve artan küreselleşme sonucu, 1945-1990 dönemi boyunca bastırılmış olan aşırı sağ ve ırkçı hareketlerde yeni bir uyanış ve canlanma meydana gelmiştir.

1999 yılında Avusturya'da Özgürlük Partisi'nin % 27,3 oranında oy alarak başa geçmesi ile birlikte, tüm Avrupa'yı saran bir aşırı sağ akım başlamıştır. Danimarka, İsviçre, Belçika, Norveç gibi bir çok ülkede aşırı sağ partiler zaman zaman önemli başarılar elde etmişlerdir. Bu partilerin tamamının ortak noktası göç karşıtı olmaları ve yabancı düşmanlığı propagandası yapmalarıdır. Bu partilerin göç konusunu temel söylemleri yaparak, oy kazanmaları, merkezdeki geleneksel partileri de harekete geçirmiş ve aşırı sağda yer almamalarına rağmen bu partilerin de göç konusunu işlemelerine neden olmuştur.

Danimarka, Avusturya ve Almanya'da sertleştirilmiş yeni göç yasaları ile AB Sevilla Zirvesi'nde göç konusu temel gündem maddesi olarak belirlenmiş ve bu konuda çok sayıda karar alınmıştır.

Sevilla'daki AB Zirvesi'nde ise, yukarıda da belirtildiği gibi, gündemin ana maddesini göç konusu oluşturmuş ve bu alanda yeni kararlar alınmıştır. Her ne kadar göç konusu tüm Avrupa ülkelerini yakından ilgilendiren bir konu hâline gelmiş olsa da, dönem başkanının İspanya olması bu konunun ana gündem maddesi yapılmasındaki en etkili nedendir. İspanya, en fazla yasa dışı göçe maruz kalan ülkelerden biridir. Ülkeye her yıl Fas'dan binlerce yasa dışı göçmen gelmesi, iki ülkenin arasında gerginliklere neden olmaktadır.

AB'nin dış sınırlarındaki güvenlik önlemlerinin arttırılmasına, insan ticareti yapanların cezalarının ağırlaştırılmasına, özellikle kalifiye olmayan göçmenlerin ülkelere dönmelerinin teşvik edilmesine ve mülteci politikalarının uyumlaştırılmasına karar verilmiştir.⁶³⁹

Önceki yıllarda, sosyalist hükümetlerin çoğunlukta olmasının da etkisiyle temel konular; sosyal hizmetler, istihdam ve ekonomi iken, artık; hem masa başındaki hükümetlerin sağ kanattan olması, hem de aşırı sağ akımların da etkisi ile göç, en önemli gündem maddesi haline gelmiştir.

⁶³⁹ AB Sevilla Zirvesi Sonuç Bildirgesi, *European Council: Presidency Conclusions*, 21-22 Haziran 2002, AB resmi İnternet Sayfası: <http://europa.eu.int/council/off/conclu/index.htm>

Bugüne kadar Almanya'nın bir göç ülkesi olduğunu kabul etmeyen hükümetler böyle bir yasaya da ihtiyaç duymamışlardır. Ancak Avrupa'nın tamamını saran göç karşıtı rüzgârlar Almanya'yı da etkisi altına almıştır. Böylece göçü kontrol altında tutmak ve sınırlandırmak amacıyla Almanya'nın ilk göç yasası çıkartılmıştır. Bu yasanın özelliği, göçe “ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda” izin verilmesi olmuştur. Kalifiye işçilerin gelmesi kolaylaştırılırken, Alman üniversitelerinden mezun olan yabancıların da ülkede çalışmalarına, 1 Ocak 2003 tarihinden itibaren izin verilmiştir.

Yabancı düşmanlığı ve ırkçılık gibi Avrupa çıkışlı söylemler bugün göç karşıtı politikalar görünümünde 70 sene sonra yeniden gündeme getirilmektedir. Ne üzücüdür ki bir çok tarihçi ve uzman bugün; ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve anti-semitizmin merkezinin yine Almanya olduğunu düşünmektedirler. Bu bağlamda, Almanya'nın birinci sırada gelen yabancıları/misafir işçileri olan Türkler, bu akımdan olumsuz etkilenecek olan başlıca gruptur.⁶⁴⁰

Almanya'nın Sollingen kentinde 1992 yılında Türkler'in yaşadığı evin kundaklanması ve bu olayda 3 Türk'ün hayatını kaybetmesi yakın tarihteki Türklere yönelik ırkçı saldırıların en önemlisidir.⁶⁴¹

Sayıları 8.000'den fazla olan ve çoğu *skinhead* (dazlak) olarak bilinen aşırı sağ militanın bulunduğu Almanya'da her sene binlerce ırkçı saldırı gerçekleşmektedir. Almanya'nın eski Sosyal Demokrat Başbakanı Helmut Schmidt, yazdığı kitapta, Almanya'nın Üçüncü Reich deneyimi nedeniyle idealist düşünüp aşırı sayıda yabancıyı kabul etmiş olduğunu, bu yabancıların bugün entegre olamadıklarını ve entegre olmalarına yardımcı olunmadığını iddia etmektedir. Ayrıca Helmut Schmidt, Almanların, bugün sayıları yedi milyonu bulan yabancıları, ırkçı oldukları için,

⁶⁴⁰ Türklerin Almanya tarafından bir tehdit olarak algılandığı, ünlü **Alman televizyon kanalı ZDF** tarafından hazırlanan bir programda açıkça ortaya konulmuştur. Bu programda Almanlar için İslâmîyet'in anlaşılamayacak bir kültür olduğu, Türkiye'nin Almanlar için 'garip' bir ülke olduğu ve Almanların Türkleri 'tuhaf' ve tehditkâr insanlar olarak tanımladıkları, yapılan araştırmanın sonuçları olarak sunulmuştur.

⁶⁴¹ Özellikle **Möln ve Solingen cinayetlerine** sert tepkiler gösteren Türkiye, Türk vatandaşlarının can ve mal güvenliğinin Almanya tarafından sağlanmasını istemişse de Türk kamuoyu saldırganların korunduğu izlenimini edinmiştir.

asimile etmeyi de başaramadığını söylemekte ve eklemektedir: “**Almanlar, kalplerinde fazlasıyla yabancı düşmandır**”.⁶⁴²

Almanya’da yabancılara yönelik saldırıların artması ve ölümlere neden olacak kadar şiddet kazanması iki Almanya’nın birleşmesi sonrasında rastlamaktadır. Bazı araştırmacılar bunun bir tesadüf olmadığını öne sürmektedirler. Irkçı ve yabancı düşmanı saldırıların en fazla gerçekleştiği yerin Doğu Almanya olması, bu iddiaları doğrulayıcı niteliktedir. Bu ise, Doğu Almanya’da birleşme sonrası daha da su yüzüne çıkan işsizlik, sosyal ve ekonomik sorunlar ile önemli ölçüde bağlantılı görünmektedir.⁶⁴³

Yabancı düşmanlığının Doğu Almanya’da daha yaygın ve şiddet içerikli olmasının diğer bir nedeni, Alman yazar F. C. Delius tarafından, Demokratik Alman Cumhuriyeti’nde tepeden inme bir “halkların dostluğu” buyruğunun, başka ülke halklarına karşı anlayış ve hoşgörü uyandırmak yerine aksi tesir gösterip, bir tür nefret ve yabancılaştırma duygusu yaratmış olması şeklinde açıklanmaktadır.⁶⁴⁴

Durum her ne kadar iki Almanya’nın birleşmesinden sonra ciddi bir hal almış olsa da, Almanya’da ırkçı eğilimlerin yüksek olduğu, daha 1988 yılında yapılan bir Avrupa Konseyi çalışmasında ortaya çıkmıştır. Buna göre Avrupa’da azınlıklara karşı muamelede en olumsuz tutum Almanya tarafından sergilenmektedir.

Aslında yabancılara karşı şiddet içerikli hareketlerin 1980’li yıllardaki ekonomik durgunluk dönemine rastlaması bir tesadüf değildir. 1980’lerin başında %4 olan işsizlik oranlarının 1983’den itibaren %9’a kadar yükselmesi, misafir işçilerin “Almanların işlerini çalmak” ile suçlanmalarına neden olmuştur. Hatta basit bir denklemle durum ortaya konuluyordu: **2 milyon yabancı işçi = 2 milyon işsiz**; böylece tüm yabancı işçilerin ülkelerine geri gönderilmesinin ülkedeki işsizlik sorununu tamamen sona erdireceği öne sürülüyordu. Ancak, madencilik veya

⁶⁴² Hooper John, “Germans Racist, Says Schmidt”, Guardian, 29 Mart 2002.

⁶⁴³ Alman yazar Hans Christoph Buch ile Yüksel Pazarkaya tarafından yapılan söyleşi, Pazarkaya Yüksel, “Möln ve Solingen’den Sonra Almanya Üzerine”, İstanbul, Sis Çanı Yay., Mart 1995, s.41.

⁶⁴⁴ Alman yazar Hans Christoph Buch ile Yüksel Pazarkaya tarafından yapılan söyleşi... s.59.

temizlikçilik gibi, hem tehlikeli hem de düşük maaşlı işlerde çalışmak için Alman bulmak pek mümkün olmamıştı.⁶⁴⁵

II. Dünya Savaşı sonrasında nasyonal sosyalizm etkisindeki, Hitler'e hayranlık duyan neo-Nazi grupların varlığının aslında hep devam etmiş oldukları görülmektedir. Ancak yeniden yükselişe geçmiş olan aşırı sağ, sol veya anarşik terör ile uzun zaman uğraşıldığı için gündemde olmamış, veya gündeme getirilmemiştir. 1992 Sollingen olayları ile Almanya'da yabancı düşmanlığı, neo-nazizm ve ırkçılık gibi uzun yıllar tartışılmamış olan konular birden bire gündeme bir daha hiç inmemek üzere gelmiştir.⁶⁴⁶

2000 senesinde Düsseldorf'da patlayan bir bombanın, altısı Yahudi 10 göçmenin yaralanmasına yol açması, yabancılara yönelik bir dizi saldırının başlangıcı olmuştur. Özellikle Doğu Almanya'da meydana gelen olaylarda Nazi sembollerini kullanan çok sayıda genç gözaltına alınmıştır.

Almanya'nın ilk göç yasasının mimarı Otto Schily, *Süddeutsche Zeitung* adlı Alman gazetesine verdiği röportajda, ülkedeki yabancılara yönelik "entegrasyon" politikalarını açıklamıştır. 1970'li yılların başında aşırı sol terör örgütü Kızıl Ordu Fraksiyonu'nun (*Rote Armee Fraktion-RAF*) avukatlığını da yapmış olan Schily'nin, kendisi sol kanatta bulunmasına rağmen, yabancılara yönelik fikirleri kimi zaman aşırı sağcıların söylemleri ile benzerlik göstermektedir.

Sosyal Demokrat Bakan, 1970'li yıllarda Almanya'da yabancıların sayısının giderek artmasını ifade etmek üzere kullanılan "*Das Boot is voll*"⁶⁴⁷ (gemi artık doldu) sloganının gündemdeki en iyi temsilcilerinden biri olmuştur. Bu yalnızca Schily'nin şahsî fikri değildir, Rudolf Schilyerer'in de belirttiği gibi, "*Schily, her akli başında Almanın 20 yıldır düşündüklerini dile getirmiştir*".⁶⁴⁸

⁶⁴⁵ Ardagh John, "Germany and the Germans", Penguin Books, Üçüncü Baskı, Londra, 1995, s. 284.

⁶⁴⁶ Detaylı bilgi için bkz.: www.avsam.com.tr.

⁶⁴⁷ Kastoryano Riva, "Kimlik Pazarlığı: Fransa ve Almanya'da Devlet ve Göçmen İlişkileri", Çeviren: Ali Berktaş, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000, s. 30.

⁶⁴⁸ Rinaldi Alfred, "No Turks, please, We're German", New Statesman, Cilt 128 (4417), 1 Ocak 1999, s.23.

1999 yılında yapılan bir ankete göre Almanlar'ın % 52'si geminin dolduğu konusunda hemfikirdir, yalnızca % 7'si daha fazla göçmen alımı konusuna olumlu yaklaşmaktadır.⁶⁴⁹ Schily her ne kadar gemi doldu dese de, Humboldt Üniversitesi'nden demografi profesörü Rainer Munz, Almanya'nın nüfusunu istikrarlı tutabilmesi için her yıl 300.000 göçmen almaya ihtiyacı olduğunu belirtmiştir.⁶⁵⁰ Yani gerçekte gemi dolmamış, ama bu gemide artık yabancılara yer kalmamıştır.⁶⁵¹

“İki dilli bir şehir tabelası istemiyorum” diyen Schily, Almanya'da güçlü bir Türk kültürü istemediğini açıkça ortaya koymaktadır: *“Birinci dili Türkçe olan homojen bir azınlık istemiyorum. Anadil ya Almanca ya Almanca olmalıdır”*. “Kreuzberg'i (Berlin'deki Türk mahallesi) kaldıracak mısınız?” sorusuna Schily'nin verdiği cevap daha da düşündürücüdür. Schily “hayır” demektedir ama çok farklı bir nedenle: “Kreuzberg etnik olarak homojen değildir, ancak bazı yerlerde etnik konsantrasyon yoğundur, işte oralar tehlikeli olabilir, bunu değiştirmek gerekir”. Peki bunu değiştirmek için Alman devletinin ne yapması gerekmektedir? Halihazırda homojen olan Türk toplumunu heterojen hâle getirmek.

Almanya'daki Türk azınlık ile ilgili literatür incelendiğinde, Almanya'daki Türkleri kendi içinde farklı gruplara ayıran ve bunlar arasında yapay sınırlar çizen bir çok yayınla karşılaşmaktadır.

Almanya'daki ders kitaplarında da Türkler ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhinde pek çok husus olduğu görülür. Bazı örneklerle kısaca değinmek gerekirse:

- İlköğretim Yardımcı Yayını Coğrafya Atlasında; Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi “Ermeni Dağlık Alanı”, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin bir kısmı “Kürdistan” olarak gösterilmiş, haritanın Kıbrıs'ı gösteren kısmında “Türkiye tarafından işgal edilmiştir.” Yazılmıştır.

⁶⁴⁹ Rinaldi Alfred, “No Turks, please, We're German”,New Statesman,Cilt 128 (4417),1 Ocak 1999,s.23.

⁶⁵⁰ Rinaldi Alfred, a.g.e.,s.24.

⁶⁵¹ Sadece Almanya için değil, doğum oranlarının düşük ve insan ömrünün yüksek olduğu Avrupa ülkelerinin neredeyse tamamında ekonominin ve sosyal hizmetlerin devam edebilmesi için çalışan genç ve dinamik göçmenlere ihtiyaç bulunmaktadır. Bir çok raporla ve araştırma ile kanıtlanmış olan bu açığın kapatılması için, özellikle Almanya'daki genç Türk nüfusunun oynadığı rol son derece önemlidir.

- İlköğretim Coğrafya Kitabında; “*Bir halk milliyeti için savaşıyor (Kürtler). ... Kürtlerin bağımsızlığı hedefleyen tüm girişimleri Türkiye ve Irak tarafından çoğunlukla kanlı bir şekilde bastırılmıştır.*”
“*İtalyanlar, Türkler ve Yunanlılar olmasaydı bizim ülkemiz ne yapardı? Kim bizim çöpümüzü toplar, caddelerimizi süpürür; büroları, hastaneleri, devlet dairelerini temizlerdi.*” yazmaktadır.
- İlköğretim Coğrafya-Çevre Bilgisi Kitabında ise; “...Türk askerleri aileleri bölmekte, işkence yapmaktadır.” yazmaktadır.
- İlköğretim Tarih-Coğrafya Kitabında; Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Bölgesindeki bazı iller yine “Kürdistan”, Karadeniz Bölgesi’ndeki Canik Dağları “Pontus Gebirge” (Pontus Dağları) olarak gösterilmiştir.
“*Türkler tarafından 1914-1918 yılları arasında soykırım yapılmıştır...*”
- İlköğretim Sosyal Bilgiler Kitabında; “...**Türk Ordusu (doğu’da) iki binin üzerinde köyü tahrip etti. Türk Ordusu işkencecidir.**”
- İmla Kılavuzunda ve sözlükte ise; Türken kelimesinin eşanlamı Vortäuschhen, karşılığı ise Sahtecilik yapmak, aldatmak şeklinde yer almaktadır.

Bir diğer önemli husus ise: Almanya’daki Türklerin üst kimliği Alman Türkleri (*Deutsche Turken*) olarak belirlenmekte ve bunun Sünnî, Alevî ve Kürt alt kimlik kategorilerinden oluştuğu savunulmaktadır.

1990’ların başından beri Alevîlikle yoğun olarak ilgilenen Alman akademik çevreleri, Alevîliği kimi zaman İslâm’dan tamamen farklı bir din ve Alevileri de farklı bir etnik grup olarak tanımlamaktadırlar.⁶⁵²

5 Ekim 2000 tarihli Die Zeit dergisinde eski Almanya Başbakanı Schmidt’in “Lozan’da bir Kürt devletinin kurulmamış olması büyük hatadır.”⁶⁵³ İfadesinin

⁶⁵² Bacınoğlu, Tamer-Andrea, a.g.e., s. 52.

⁶⁵³ Manisalı Erol, “Avrupa Çıkmazı İç Yüzü ve Perde Arkasıyla Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri”, Otopsi Yayınları, İstanbul, 2001, s. 179.

yorumu ise; Türk nüfusun çeşitli kesimlerini destekleyerek bölmeye ve birlikteliği çözmeye; çalıştıkları şekilde olmuştur.

Türk halkını bölmeye yönelik hareketler sadece Alevî veya Kürt meseleleriyle sınırlı değildir. Türk kültürünün en önemli parçası olan İslâm dini de bölücü faaliyetlerin bir parçası hâline getirilmiştir. Alman Dışişleri Bakanlığı tarafından finanse edilen Orient Institute Başkanı Udo Steinbach, 21 Şubat 1998’de Baviera Eyalet Meclisi’nde yaptığı konuşmasında İslâm’ın Almanlaştırılması gerektiğini açıklamıştır. Steinbach konuşmasında, “*genç Müslümanların Alman vatandaşlığına geçmeleri kolaylaştırılmalı; minare yapımı ve ezana izin verilerek İslâm ehlileştirilmeli, Almanya’da İslâm din hocası yetiştirilmeli, Türk Müslümanların Türkiye ile bağları koparılmalı*” sözlerine de yer vermiştir.⁶⁵⁴

Steinbach’ın önerisiyle, Türk Devleti ve Diyanet İşleri devre dışı bırakılarak tasarlanan proje, 4 Kasım 1998’de Berlin Yüksek İdare Mahkemesi kararı ile kabul edilmiştir. Böylece, Almanya’da yaşayan Türklere Millî Görüş’e bağlı İslâm Federasyonu tarafından Almanca olarak din dersleri verilmesi amaçlanmıştır. Dersler Alman makamları denetimde yürütülecek, ders verecek öğretmenleri yetiştirmek içinse, üniversite bünyesinde İslâm Pedagojisi veya İslâm bilim kürsüleri kurulacaktır.⁶⁵⁵

Öğretim dilinin Almanca olarak belirlenmesinin, Türkçe derslerin denetlenememesine, ayrıca “İslâm’ın Türkleştirilmesi tehlikesi”ne⁶⁵⁶ bir önlem olarak düşünüldüğü yorumlanmıştır.⁶⁵⁷

Schily ayrıca, Alman Devletinin kabul etmiş olduğu Sorblar, Frizyalılar ve Danimarkalılar gibi dilsel azınlıklar dışında başka bir azınlık grubu kabul etmeyeceğini söylemiştir. “Azınlıkların korunması ile ilgili maddelerin anayasaya konulması reddedilmişti” diyen gazete muhabirine Schily şöyle cevap veriyor: “Evet ve böyle kalacaktır”.

⁶⁵⁴ Hamuroğlu Alp, a.g.e., s. 20.

⁶⁵⁵ Hamuroğlu Alp, a.g.e., s. 20.

⁶⁵⁶ Alman basını da projeye destek vermiş, hatta *Franfurter Allgemeine Zeitung*, “Alman Devletinin kontrolünde İslâm derslerinin verilmesi, bu alanın Türk tekelinden çıkarılması için çok önemli bir adımdır” şeklinde bir yorum yapmıştır.

⁶⁵⁷ Hamuroğlu Alp, a.g.e., s. 21.

Dil konusunda ise Schily'nin açıklamaları dikkat çekicidir: “*Birden fazla dilin bir arada kullanılması, bir süre sonra büyük gerginlik ve çatışmalara yol açabilecektir*”. **Ülkede birden fazla dili tehlikeli bularak kabul etmeyen Schily'nin temsil ettiği Almanya, Türkiye'ye Türkçe'den başka dillerin de eğitim, yayın ve basın dili olarak kullanılması ve yaygınlaştırılması için baskı yapabilmektedir.** Türklerin, Türk kültür alanını terk ederek Alman kültür alanına geçmelerini istediğini açıkça ortaya koyan Schily ve benzerlerinin asimilasyon politikaları çerçevesinde, Türklere sadece “Türk kökenli olduğunu hatırlayan Almanlar” dışında bir hareket alanı bırakılmak istenmediği değerlendirilmiştir.

Almanya'nın İçişleri Bakanı tarafından yapılan bu yorum ve değerlendirmeler, ülkenin Türkler'e bakış açısını yansıtmaktadır. Bir tehdit unsuru olarak görülen Türkler'in Alman toplumuna entegre olması zorlaştırılmakta, bu nedenle de kimi zaman Türk nüfusunun marjinalleşmesi durumu ortaya çıkmaktadır.

Nitekim Almanya'nın Eski Çalışma Bakanı CNN-Türk Manşet programına verdiği demeçte yakın tarihte yaptığı İstanbul ziyareti sırasında çok şaşırdığını, Türkiye'deki Türkler ve Almanya'daki Türkler arasında çok büyük farklar gözlemlediğini söylemiştir.⁶⁵⁸

Almanya'daki gerginlik ve marjinalleşmenin sorumlusunun Almanya'nın uyguladığı yanlış, asimilasyonist, “böl ve yönet” üzerine kurulu politikalar olduğu yorumları yapılmakta, Almanya, karşılaşılabileceği sorunları iyi hesaplayamamış ve bunlara yönelik çözüm üretmede yetersiz ve geç kalmıştır.

Yine bu bağlamda Alman kültürünün Türk kültürü karşısında zayıflamasından endişe edilmesi kimlik problemleri çerçevesinde değerlendirilmektedir. Dirk, 1848 yılından sonra oluşan Alman kimliğinin içinde yapay, kandırma ve gerçek dışı unsurlar bulunduğunu, dil dışında ortak bir bağı bulunmayan her biri farklı tarihsel deneyimlere sahip bölgelerin “tek kimlik” altında birleştirilerek bir Almanya yaratılması sorunlu bir başlangıç olduğunu, Kutsal Roma İmparatorluğu'ndan

⁶⁵⁸ Manşet Programı, CNN Türk, 4 Temmuz 2002.

esinlenerek oluşturulmaya çalışılan Alman Birliğinin, gerçekten uzak kurgulara dayandırıldığını da iddia etmektedir.⁶⁵⁹

4.4. Alman Yayılmacılığı ve Dış Politika

Tarihi boyunca her zaman yayılmacı politikalar izlemiş olan ve hep daha fazlasının hayalini kuran üniter bir Alman devleti eski dengeleri Avrupa'da alt üst etmiştir. Fakat rakipler kaçınılmazı kabul ederek Avrupa'daki yeni devlete boyun eğmek zorunda kalmışlardır. Her ne kadar sanayi devrimi İngiltere'de başlamışsa da, ikinci kuşak makine ve kimya sanayi devrimlerinin önderliğini çeken Almanya'dır. Bu ise, dünyadaki mevcut güç dengesini sarsmış, kaçınılmaz olarak önce I.Dünya Savaşı ve yarım kalanın bitirilmesi olan II.Dünya Savaşı bu güç dengelerini yeniden ayarlamıştır.

Almanya, II. Dünya Savaşı'nda, Hitler'in bu "Alman Rüyası"nı gerçekleştirme konusunda başarısız olmasından sonra 40 sene boyunca Doğu Almanya ile yeniden birleşebilmenin plânlarını yapmıştır. Bir çok Alman kaybedilmiş Polonya'yı ve II.Dünya Savaşı sırasındaki SSCB topraklarını da Almanya olarak görmüştür.⁶⁶⁰

Birleşme sonrasında ise, Avrupa içinde kavuştuğu güç ile Doğuya doğru ilerlemeyi sürdürmüştür. Yugoslavya'nın dağılmasını desteklediği, parçalanma sonucu ortaya çıkan yeni ülkeleri hemen tanımasından tahmin edilmiştir. Almanya, bu dönemde bağımsız bir Makedonya Devletinin kurulmasını hem siyasî, hem de ekonomik olarak desteklemiştir.⁶⁶¹

Bölünmüş bir Avrupa Topluluğu'ndan korkan Fransa, istemeyerek de olsa, Almanya'nın tanıdığı ülkeleri tanımak zorunda kalmıştır. Ayrıca, Almanya'nın ilk tanıdığı ülkenin Hırvatistan olması, bir çok Avrupa ülkesinin 1914 yılında I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesine neden olan Sırp olaylarını anımsatmıştır.

⁶⁵⁹ Verheyen Dirk, "The German Question: A Cultural, Historical, and Geopolitical Exploration", Westview Press, İkinci Baskı, Colorado ve Oxford, 1999, s. 17.

⁶⁶⁰ Thomas H. Eriksen, "Ethnicity and Nationalism", Londra, Pluto, 1993, s.113.

⁶⁶¹ Mungan Belgin, "Avrupa'nın Etnik Parselasyonu", Yazı-Görüntü-Ses Yay., İstanbul, 1998, s. 104.

Dönemin Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterand, Almanya'nın Doğu Avrupa ve Balkanlar üzerindeki giderek artan ilgisinin farkına varmıştır. Almanya'nın Avrupa bütünleşmesine daha fazla ihtiyacı olmadığını söyleyerek Topluluk dışına çıkacağından korkan Mitterand, Maastricht Anlaşması'nın imzalanması için acele etmiş ve bu arada Almanya ile uzlaşmacı ilişkilerini sürdürmeye çalışmıştır.⁶⁶²

Fransa, Almanya'yı Maastricht Anlaşması ile Avrupa içine hapsetmeyi planlarken, İngiltere buna karşı çıkmıştır. Çünkü İngiltere, Almanya'nın bu yolla Avrupa'ya daha fazla hâkim olacağını savunmaktaydı. Nitekim, 1914 yılında dönemin başbakanı Theobald von Bethmann Hollweg tarafından müsteşara hitaben yazılan yazıda “savaş hedefi” şöyle çizilmiştir: “*Hedef, Fransa, Belçika, Hollanda, Danimarka, Avusturya, Macaristan, Polonya ve belki İtalya, İsveç ve Norveç'i içine alacak, üyeleri arasında ortak gümrük anlaşmaları olacak bir Ortak Avrupa Ekonomik Birliği'nin kurulmasıdır. Görünürde üyeleri arasında bir eşitlik olan, ancak aslında Alman yönetiminde yürüyecek olan bu birlik, Almanya'nın Orta Avrupa üzerindeki ekonomik hâkimiyetini sağlamlaştırmak zorundadır*”.⁶⁶³

Almanya'nın 1914 yılındaki bu hayali I. Dünya Savaşı yenilgisiyle bir süre için daha ertelenmek zorunda kalmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında ise Başbakan Konrad Adenauer, “mevcut düzene sızarak yükselme” stratejisi ile Avrupa bütünleşme süreci içinde yer alarak, Avrupa'nın kontrolünü ele geçirme yöntemini kullanmıştır.⁶⁶⁴

Almanya'nın hedefinin, Avrupa'nın süper gücü hâline gelmek olduğu, Doğu Avrupa'yı da kendi *hinterland*'i yaparak hâkimiyet alanını genişletmek istediği değerlendirilmektedir. Ancak, bu noktadan hareketle kıtada başka bir güçlü devletin varlığı Alman çıkarlarına ters düşmektedir.

⁶⁶² Yine yapılan bazı yorumlara göre: İki Almanya'nın birleşmesi başta Fransa olmak üzere, Avrupa ülkeleri arasında II. Dünya Savaşı dönemine benzer korku ve endişelere neden olmuştur. Almanya, yeniden yayılmacı ve saldırgan politikalar izlemeden, Avrupa'nın siyasî bütünleşmesini öngören Maastricht Anlaşması ile yine bir şekilde “kontrol altında tutulma”ya çalışılmıştır.

⁶⁶³ Mungan Belgin, a.g.e., s. 151.

⁶⁶⁴ Mungan Belgin, a.g.e., s. 155.

Batı Avrupa bütünleşmesi Almanya'nın dış politika egemenliğini olumsuz yönde etkileyecek bir gelişme olarak görülmemektedir. Aksine, kamuoyu desteği ile gerçekleştirilen bir dış politika seçeneği sayılmaktadır. Bir başka ifadeyle; batıda bütünleşme, doğuda iş birliği Alman dış politikasının en önemli iki etkinlik alanı olarak ortaya çıkmaktadır.⁶⁶⁵

1994'te Alman Savunma Bakanı Volker Rühe'nin ABD Kara Harp Okulu West Point'te yaptığı konuşma bahse konu tutuma örnek olarak gösterilebilir. Savunma bakanı, ABD'nin bir "dünya gücü" olarak sorumluluğuna dikkat çekerken, soğuk savaş sonrası dönemde Almanya'nın Avrupa'daki kilit rolüne değinmeyi de ihmal etmemiştir: *"Soğuk savaş zamanında Almanya'da stratejik düşünce boşlukta kalmıştır. Şimdi Almanya, demokrasi ihracı, müttefiklerin desteklenmesi ve özgür dünyada temel değerlerin korunmasını gündeme getirecek yeni bir tavır geliştirmek zorundadır. ABD nasıl bir dünya gücü olarak sorumluluğunun gerektirdiği şekilde hareket edebilmekteyse, Almanya da Avrupa'daki kilit rolünün bilincinde olmak durumundadır."* Rühe'nin bu sözleri ve önerisinin Amerikan kamuoyu ve yetkilileri tarafından sıcak karşılanmamış olmasına rağmen, Almanya'nın yeni rol beklentisini yansıtması açısından önemli olduğu, bazı kesimler tarafından değerlendirilmektedir. Bu durumu Almanya'nın ileride karşılaşılabileceğimiz potansiyeli olarak ifade etmek mümkündür. Bu rol ilk olarak ise Irak hareketinde ABD-Almanya ve Fransa arasında yaşananlar ile kendini göstermiştir.

11 Eylül 2001 olaylarıyla suçluluk duygusu hisseden Almanya'nın uluslararası terörizme karşı ABD ile dayanışma içine girdiği, ancak teröre karşı savaşın kısa sürede arka plâna itildiği bir anda bölge kaynaklarından söz edilmeye başlandığı yorumları da yapılmıştır. Savunma Bakanı Rudolph Scharping'ın 11 Ekim 2001 tarihinde Alman meclisinde dünya ekonomisinin %70'i ve doğal gaz rezervlerinin %40'ının bölgede bulunduğunu belirtmesi Alman ilgisini ortaya koymakla kalmamış; 7 Kasım 2001'de hükümet meclisten ordunun kullanılması için geniş kapsamlı yetkiler istemiş ve almıştır. Coğrafi yetki alanı olarak Arap yarımadası, Orta Asya ve Kafkasya, Kuzey ve Doğu Afrika ile tüm bu bölgelere yakın olan deniz

⁶⁶⁵ Canbolat İbrahim, "Alman Dış Politikası", s.198.

alanları belirlenmiştir. Bunun da ötesinde Almanya Afganistan dışındaki ülkelerde de hükümetlerinin izniyle askerî müdahalede bulunabilecektir.⁶⁶⁶

26 Kasım 1992’de Savunma Bakanı Rühe’nin “Almanya’nın çıkarları adına gelecekte ham madde kaynakları için savaşmamız gerekebilir.” ve 13 Mart 1995’te Cumhurbaşkanı Roman Herzog’un “Almanya’nın çıkarları ve refahı adına can vermek gerekebilir. Rizikolara yerinde müdahale etmezsek gelir bizi evimizde bulurlar.” gibi beyanları, sebepsiz olmaması ve o zamandan gelecekle ilgili kestirimlerini göstermesi açısından önemli olabilir.⁶⁶⁷

11 Eylül 2001 tarihindeki terör eylemlerinin ardından, Alman liderler, ABD ile antiterörizm kampanyasında "kayıtsız şartsız birlik"ten bahsetmeye başlamışlardır. 11 Ekim 2001 tarihinde, Almanya'nın uluslararası toplumdaki yerini yeniden tanımlayan konuşmasında Eski Başbakan Gerhard Schröder, *"ülkesinin savaş sonrasında destek görevinin geri dönüşü olmayan bir şekilde tamamladığını ve dış ülkelere özgürlük ve insan haklarını korumak için yapılan operasyonlara katılmak üzere asker göndermeye hazır olduğunu"* açıkça ifade etmiştir. Schröder, Bundestag'a yaptığı bir söyleşide ise, *"güvenlik konusuna yapılacak askerî katkıların hazırlığı ile Almanya'nın dış politikasına yeni bir bakış açısının egemen olduğu"* hususunu dile getirmiş ve Almanya'nın dış ve güvenlik politikalarında doğrudan risk almaktan kaçınmasının yol gösterici bir prensip olamayacağını ve olmaması gerektiğini sözlerine eklemiştir.⁶⁶⁸

Birleşme sonrası, ilk denizaşırı açılım, BM'nin Kamboçya (1991) ve Somali (1992)'deki insanî yardım operasyonlarına yapılan katkılar şeklinde; ancak, Alman militarizminin yeniden canlanmasından duyulan korkular nedeniyle sıkı yasal sınırlamalar altında gerçekleşmiştir. Sonraki açılım ise, Schröder'in 1998 yılında Yeşiller ve Sosyal Demokrat Parti koalisyonu tarafından gönderilen Alman askerlerinin 1999 Mart ayında Kosova'ya gitmeleriyle başlamıştır.

⁶⁶⁶ İyigüngör Aydan, “11 Eylül sonrası Almanya’nın Küresel Bir Aktör Olmaya Giden Rolü”, Stratejik Analiz Dergisi, ASAM Yayınları, Ankara, Nisan 2002, s. 26.

⁶⁶⁷ Alman Dışişleri müsteşarı Achim Schmitter 15 Mayıs 2001 tarihli Frankfurter Allgemeine gazetesindeki makalesinde Afganistan rejiminin Avrupa ve ABD’nin ekonomik ve stratejik çıkarlarının önünde bir engel olduğunu belirterek ekonomik avantaj, yeni iş yeri olanakları, boru hatları döşenmesi, enerji kaynaklarının denetimi gibi hususlarda Avrupa’nın elini çabuk tutması gereğinden bahsetmektedir.

⁶⁶⁸ The International Institute for Strategic Studies (IISS), www.iiss.org

Bununla beraber, hükümet döneminin başlarında Schröder, "artık zamanı geldi" diyerek ve "bundan böyle Almanya'nın tarihî suçunun ağır yükünü hissetmeden kendi çıkarlarını takip edeceğini" vurgulamıştır. Alman başbakan misyonuna sadık bir şekilde, Fransız - Alman ilişkilerini Avrupa ile bütünleşmenin yönlendirici gücü olarak geliştirmeye devam edeceğini de göstermiştir. Aynı zamanda Moskova'nın barışçıl birleşmedeki önemli rolünü unutmadan, önceki Başbakan Helmut Kohl'ün Rusya ile tesis ettiği güçlü bağlantıları devam ettirmek ve para, personel, enerji sağlamak suretiyle Balkanlar'ın istikrarına büyük yatırım yapmaktadır.

Almanya, Orta ve Doğu Avrupa, Kafkasya ve Orta Asya'da hâlen yürüttüğü ve ileriye dönük olarak planladığı projeler ile yapmış olduğu ve yapmayı tasarladığı çok sayıda kültürel, sosyal ve iktisadî anlaşmalardan da anlaşıldığı üzere, uluslararası ilişkilerinde güçlü bir konuma erişmeyi hedeflemektedir. Son Körfez savaşından sonra dahi Almanya Irak'ta, ABD ile adeta gizli bir ortaklık yapmış, bölgede etkin bir rol oynamaya gayret göstermiştir.

Almanya'nın Irak politikasına yönelik **"Irak'ta Almanya ve Türkiye"** başlıklı ve 2.12.2005 tarihli makalede yapılan tespitler dikkat çekicidir: *"Öncelikle Almanya devlet olarak Irak polisi ve askerinin eğitimine el atmıştır. Bunun için Irak'lı polis ve asker adaylarını Almanya'ya dahi getirmeden, Birleşik Arap Emirlikleri ile anlaşma yaparak eğitimi bu ülkede vermiştir. Bu çerçevede 450 polis eğitilmiştir. A Ain Polis Akademisi'nde teorik dersler verilmiştir. Alman ekolü Irak polisine aktarılmaya çalışılmıştır. Diğer ülkeler ile ortak gerçekleştirilen bu programa ek olarak Alman Federal Kriminoloji Dairesi uzmanları 30 Irak'lı koruma görevlisinin yetiştirilmesine de katılmıştır. Aynı şekilde yine BAE'nde 75 Alman askeri bir piyoner bataryanın kurulmasına yardım etmektedir. 14 Aralık'a kadar sürecektir olan bu program sonunda 250 Irak'lı asker eğitilmiş olacak. Ayrıca Alman ordusu Irak'lı askerlere tıbbi cihazlar ve diğer uzmanlık konularında da eğitim vermektedirler. Alman ordusu bölgede 100 kamyon ile çalışıyor. 120 Irak askeri şoförü de olağanüstü koşullar için yine BAE'de eğitiliyor. Köprü yapımı için gerekli aletler gibi Irak Ordusu'nun ihtiyaç duyacağı bazı ekipmanlar da Almanya tarafından sağlanmaktadır. Bağışlar arasında 30 adet ambulans da var. Bunların mühim bir kısmı Alman Ordusu'nun artık kullanmadığı araç gereçler. Böylece bir taşla iki kuş*

vurulmuş oluyor. **Hem Alman Ordusu teçhizatlarını yeniliyor, hem de Irak politikasını yürütüyor.** Polis ve asker eğitime ek olarak Irak'ın geleceğini kuracak olan kadroların yetiştirilmesi de Almanya'nın Irak'ta öncelikleri arasında. Siyasi yeniden yapılanma için ilk etapta 5 milyon Euro ayrıldı. Bu bütçe içinde seçim gözlemi için 1 milyon Euro ve BM misyonunun desteklenmesi de var. Alman Hükümeti bu harcamalarının bir kısmını **Friedrich-Ebert Vakfı** gibi diğer Alman kuruluşlarını da siyasi yapılanma faaliyetlerinde kullanıyor. Alman Akademik Değişim Hizmetleri (DAAD) ise **Irak'taki genç bilim adamlarını destekliyor. Sadece 2005 yılında 101 Irak'lı akademisyene destek verildi.** Bu destek Almanya'da eğitim bursu veya doktora çalışması yapanlara seyahat-materyal desteği şeklinde oluyor. DAAD faaliyetlerinin bir kısmını UNESCO ile birlikte yürütüyor. Eğitim alanında **Almanya Irak'ta savaş sonrasında Almanca'nın ve Alman kültürünün ayakta kalması için de uğraş vermektedir.** 'Irak İçin Kitap' adı altında başlatılan kampanyada Bağdat Üniversitesi ve diğer üniversitelerin Alman dili ve kültürü bölümlerine gönderilmek üzere 11.000 kitap bağışlanmıştır. Irak'taki müzeler de Almanya tarafından desteklenmektedir."⁶⁶⁹

ABD Dışişleri Bakanı Rice, Almanya ve Fransa'yı kast ederek İran'ın nükleer programı için yapmış olduğu konuşmada ise: "*ABD'nin daha güvenli ve barışçı bir dünyada güçlü bir Avrupa görmek istediğini*" vurgulamıştır.⁶⁷⁰ Bu güçlü Avrupa'nın ise en büyük pasta dilimi elbette Almanya olacaktır. Merkel, İran konusunda ise ABD'ye desteğini her ortamda dile getirmiştir. Berlin'de açıklama yapan Merkel: **"Eğer İran'da İsrail devletinin var olma hakkı sorgulanıyorsa, bu durumda kesinlikle tolerans gösteremeyiz. İran her türlü yolla kınanmalıdır."**⁶⁷¹ Demiştir.

Avrupa, Kafkasya ve Orta Asya'da uygulanan Alman projeleri ile bu bölgeler için plânlanan Alman projelerinin, Almanya'nın pasif dış politikayı uzun bir süre

⁶⁶⁹ USAK, "Irak'ta Almanya ve Türkiye" 2.12.2005 tarihli makaleden alınmıştır.

⁶⁷⁰ The New York Post, "Grow Up, Europa" başlıklı makale, 10.2.2005

⁶⁷¹ Reuters, 21.11.2005

önce bir kenara bıraktığını, aktif bir dış politikaya ilgi duyduğunu açıkça göstermektedir.⁶⁷²

Almanya'nın ilgi alanına giren bölgelerde bulunan devletlerle mutlaka ortak bir nokta bulduğu; bu devletlerle ticarî yada kültürel veya iktisadî iş birliğine yönelik anlaşmalar yapmak suretiyle, bahse konu bölgelere nüfuz etmiş olduğu değerlendirilmektedir. Almanya'nın dış politikasını yansıtan bu doğrudan açılımın yanında, enerji hatlarına yönelen dış politikası doğrultusunda Kafkasya ve Orta Asya ülkelerine AB'nin milyonlarca Euro'luk yardım yapması da Almanya'nın AB karar mekanizmaları içindeki gücünü kanıtlamakla kalmamakta, bu ülkenin AB için enerji alanında da güçlü bir lokomotif olduğuna işaret etmektedir. Tüm bunlar, Almanya tarafından yönlendirilen yaşlı kıt'a Avrupa'sının dışarıdan gözüktüğü gibi olmadığını vurgulamaktadır.

Bir başka ifadeyle Almanya, dünyanın yeni süper gücü olmaya hazırlanmaktadır. Süper güç misyonunu ileride tarihin derinliklerine gömmek zorunda kalabilecek olan ABD, Avrasya'daki yerini AB diğer bir ifade ile Almanya'ya bırakabilir.

Almanya, ekonomik gücüyle ve Avrupa'daki büyük nüfusuyla AB'nin itici ve yönlendirici gücüdür. Ülkelerin sahip oldukları nüfus, tam üye olduklarında AB'nin yönetimine etki edebilme hususunda da önem arz etmektedir. Bu nedenle Almanya'nın, Türkiye'nin AB'ye yakın gelecekte tam üye olmasını istemesi her şeye rağmen pek inandırıcı gibi değildir.

Ayrıca, 1997 yılının Mart ayında dönemin Başbakanı Kohl'ün **“Türkiye kültürel ve dinsel nedenlerden dolayı AB'ye üye olamaz.”** şeklindeki beyanati, dönemin Başbakanı Mesut Yılmaz'ın Almanya'nın Orta Avrupa ülkelerinin AB'ye girişini tercih etmesinin Hitler'in doğuya yönelik yayılcı politikası olan 'lebensraum'un (Bu kavram Almanlar tarafından hoş karşılanmamaktadır.) bir

⁶⁷² Almanya'nın Türkiye'ye verdiği önemin ve ikili ilişkilerin yoğunluğunun bir diğer göstergesi de ülkemizdeki elçilik ve konsolosluklarıdır. Almanya'nın Ankara, İstanbul, İzmir'de Büyükelçiliği, Antalya'da konsoloslugu, Adana, Bursa, Edirne, Gaziantep, Sivas ve Trabzon'da ise fahri konsoloslugu bulunmaktadır.

yansıması olduğunu belirtmesi⁶⁷³ ve Almanya'nın Türklerin kıt'anın geleceğinde anlamlı rol oynamasını engellemeye devam etmesiyle ilgili çekincelerini belirtmesi iki ülke ilişkilerini hassas noktaya çekmiştir.⁶⁷⁴

Türkiye, AB üyesi olursa, bu büyük nüfusuyla Avrupa Parlamentosu'nda yüksek oranda temsil edilecek ve karar alma sürecinde Almanya'ya ortak olacaktır. Türkiye'nin nüfusuna başta Almanya'daki Türkler olmak üzere, diğer Avrupa ülkelerinde yaşayan Türklerin de dâhil edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, Avrupa'nın en yüksek nüfus artış oranına da sahip olduğumuz da dikkate alındığında, uzun vadede Türkiye'nin AB karar alma sürecinde Almanya'nın en büyük rakiplerinden biri olacağını ifade etmek mümkündür.

Nitekim, AB kamuoyu tarafından Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğinin önündeki en büyük engeller arasında din, kültür ve ekonomik durum ile ilgili ifadelerin yanında her geçen gün artan Türkiye'nin dinamik nüfusu da gösterilmektedir. Almanya'nın eski başbakanlarından Helmut Schmidt'in *"Türkiye'nin nüfusu şu anda 65 milyon. 35 yıl içinde bu sayı 100 milyona çıkacak. XXI. yüzyılın sonlarına doğru Türkiye'nin nüfusu, Fransa ve Almanya'nın toplamı kadar olacak. Türkiye'yi AB'ye almak isteyenlerin bu rakamları akılda tutması gerekir"* şeklindeki ifadelerinin ülkemiz açısından göz önünde bulundurulmasında fayda mütalâa edilmektedir. Bu çerçevede Schmidt'in 8 Nisan 2000 tarihinde yapılan bir toplantıdaki şu konuşmasına da değinmek uygun olacaktır: *"Avrupa'nın geleceğinde ne olursa olsun Türkiye'nin yeri yoktur. 20 milyon Türk işçisini, Avrupa içinde serbestçe dolaştıramayız. Avrupa'nın İran, Irak, Suriye gibi ülkelerle sınır komşusu olmasını kabul edemeyiz."*⁶⁷⁵

Bu görüş, günümüzde de geçerliliğini büyük ölçüde korumaktadır. Aslında diğer AB ülkeleri de bu görüşü paylaşmakla birlikte hepsi yüksek sesle ifade etmemektedirler. Hatta Almanya bile Türkiye'yi açıkça karşısına almaktan kârlı

⁶⁷³ The Times, 09.03.1998

⁶⁷⁴ Reuter, 09.03.1998

⁶⁷⁵ H. Schmidt'in Türkiye ile ilgili diğer görüşleri, Stuttgart ve Münih merkezli Alman Yayınevi'nin yayımladığı "Avrupa'nın Kendini idamesi: XXI. Yüzyıl İçin Perspektifler (Die Selbstbehauptung Europas: Perspektiven für das 21. Jahrhundert, 2 nci baskı, Stuttgart, München, 2000, s.219 - 227.)" isimli kitabının 219 ncu sayfasından itibaren yer almıştır. Özet için bkz. Karluk Rıdvan-Tonus Özgür, "Avrupa Birliği Kapısında Türkiye", Turhan Kitapevi, Ankara, 2002, s. 4-8.

çıkamayacağını düşünerek kesin ifadelerden kaçınmaktadır. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere, AB'ye girmeye çalışan Türkiye'ye yönelik söylenen bu sözlerin hepsi Almanya'nın önde gelen siyasilerine aittir.

Merkel öncesi dönemde, Türkiye'nin AB üyelik sürecinde, Türkiye'nin en büyük savunucularından gözüken Almanya bugün itibariyle bu politikasında da tamamen vazgeçmiştir.⁶⁷⁶

Almanya'nın bu yaklaşımı, 1999 Helsinki Zirvesi sonrasında Almanya'daki Hıristiyan Sosyal Birlik Partisinin yıllık toplantısında yapılan konuşmada açıkça dile getirilmiştir: *"Türkiye'nin AB'ye tam üye olması, birlik için çok ciddi bir tehlikedir. Bu nedenle, Türkiye'nin AB'ye alınmasına karşı çıkıyoruz. Ancak, Türkiye Avrupa için stratejik bir öneme sahiptir. Bu nedenle, Türkiye'nin Avrupa'dan kopmaması ve başka bir sisteme yönelmemesi için de özel bir formül bulunarak Avrupa'nın yanında tutulmasını istiyoruz."*

Şekil 4.4: Erdoğan ile Schröder

Avrupa Birliği üyeliği kapsamında bugün dile getirilmeyen ancak yakın bir gelecekte yüksek sesle ifade edilebilecek bazı konular var ki, bunlar pek çok uzmanın yapmış olduğu yorumlara bakılırsa Türkiye'nin karşısına çıkacak en büyük problemler olacaklardır. Türkiye'nin Avrupa'daki en büyük savunucularından eski Federal Başbakan Schröder, son Türkiye ziyaretinde Avrupa gündeminin de parçası

⁶⁷⁶ Almanya'nın, AB'ye üye olmasını istemediği Türkiye'yi, kendi açısından stratejik öneme sahip olması nedeniyle dışlayarak yalnız bırakmak istemediği yapılan yorumlardandır. Bu nedenle, Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde bir yandan adaylık statüsünü korumasını sağlarken, diğer yandan bir takım engeller öne sürerek tam üyeliğini engellemek en basit yöntem gibi gözükmektedir.

olarak nitelendirdiği din özgürlüğünü savunmuş ve “Ekümenik Patrik Bartolomeus”u ziyaretini de bu amaçla gerçekleştirdiğini ifade etmiştir.⁶⁷⁷

Gerhard Schröder kararlı bir şekilde, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne yakınlaşması gibi önemli bir siyasi kararın sadece bazı halet-i ruhiyelere bağımlı kılınmak istenmesine karşı çıkararak, şöyle uyarıda bulunmuştur: *“Olağanüstü büyük tarihi anlama haiz böylesine önemli stratejik bir karar sürekli değişkenlik gösteren anket sonuçlarına bağımlı kılınamaz. Bunu bilerek ve kendi ülkemde veya başka herhangi bir yerdeki bazı çevreleri kastederek söylüyorum.”* Ayrıca Schröder, asılsız Ermeni iddiaları için ise pek çok Avrupa ülkesinin aksine daha olumlu yaklaşarak Türkiye’nin açıklamalarını desteklemiştir.⁶⁷⁸ Fakat bu desteğin bazı çıkar mülahazaları ile verildiği yorumları da sıkça yapılmaktadır.⁶⁷⁹ Alman Federal Meclisi’ne bağlı “Bilimsel Araştırma Dairesi”nin hazırladığı “Ermeni Raporu”nun basına sızdırılmasından sadece bir ay sonra Mülheim Protestan Akademisi “Tarihin Dayanılmaz Yüğü” başlıklı bir soykırım sempozyumu düzenlemiştir. 8-10 Haziran 2001 günü bu kez Bad Boll Protestan Akademisinin benzer bir sempozyuma ev sahipliği bildirilmiştir. Kiliselerin “Kürt” ve “İslam” sorunlarından sonra “Ermeni” sorununa da eğilmeleri dikkatle izlenmiştir.⁶⁸⁰

Schröder’in desteğine tekrar dönecek olursak; İstanbul’da Avrupa Birliği’ne seslenerek, Kuzey Kıbrıs için vaat edilen 259 milyon Euro’nun serbest bırakılması gerektiğini belirtmiştir. *“Sonuçta Kıbrıs Türk kesimi Rum kesiminin aksine Annan Planı için olumlu oy kullanmıştır”* diyen Schröder *“Siyasi anlamda zekice davranmış olan kesim (KKTC), diğer kesim (Kıbrıs Rum Yönetimi) yeterince zeki davranmadı diye cezalandırılmaz. Bu nedenle Kuzey Kıbrıs’ın da ekonomik olarak teşvik edilmesini sağlamak için elimizden geleni yapmalıyız.”* beyanında bulunmuştur.⁶⁸¹

⁶⁷⁷ Açıklama ve yorumların bir kısmı <http://www.ankara.diplo.de/tr> (Almanya Büyükelçiliği resmi internet adresi) internet adresinden alınmıştır.

⁶⁷⁸ Almanya yapmış olduğu resmi açıklama ile 1945 öncesi arşivinin tamamını koşulsuz olarak incelemeye açtığını belirtmiştir. Bu açıklama Türkiye’nin arşivlerini istekli araştırmacılara açtığını bildiren beyana destek mahiyetindedir.

⁶⁷⁹ Almanya’da sözde Ermeni soykırımı iddiaları, Nazi’lerin yaptığı Yahudi soykırımı ile irtibatlandırılmaya çalışılmaktadır. Bu açıdan Almanya’da yürütülen Ermeni Propagandası diğer Avrupa ülkeleri ve ABD’dekenden farklılıklar gösterir.

⁶⁸⁰ Bacınoğlu Tamer-Andrea, a.g.e.,s.198

⁶⁸¹ <http://www.ankara.diplo.de/tr/>

Yine son temaslarına benzer olarak, Gerhard Schröder'le Yeşillerin lideri Joschka Fischer, Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğine, tüm iktidar dönemleri boyunca destek vermiş gözükmektedirler. 1999 Haziran ayında Köln'de yapılan AB Zirvesi'nde Schröder'in, Türkiye'ye adaylık statüsü verilmesi için yoğun çaba harcadığı bilinmektedir. İskandinav ülkeleri başta olmak üzere, bazı AB üye ülkelerinin karşı çıkması üzerine, Schröder'in bu girişiminin başarıya ulaşamadığı öğrenilmiştir. Ancak, kararlı tutumlarını sürdüren Schröder ve Fischer, Helsinki Zirvesinde Türkiye'ye adaylık statüsü verilmesinde etkin rol oynamışlardır. Hem Schröder hem de Fischer ayrı ayrı verdikleri demeçlerinde, Türkiye'yi tam üye olarak AB'ye taşımak için ellerinden gelen katkıyı yapacaklarını belirtmişlerdir.

Şimdiki Almanya hükümeti ile ise durum bu kadar iç açıcı değildir. Almanya'da ki son genel seçimler öncesi, CDU lideri Angela Merkel, Türkiye dosyası konusundaki görüşlerini uyumlaştırmak için Fransa'daki Halk Hareketi Birliği (UMP) Başkanı Nicolas Sarkozy'yi 8 Ocak'ta Kiel'de yapılacak bir seminere davet etmiştir. Le Figaro gazetesi, *“Alman sağ, Türkiye'yi engellemek için bir süreden beri açık bir biçimde Nicolas Sarkozy ile ilişkileri güçlendirmeyi hedefliyor.”*⁶⁸² Şeklinde bu haberi duyurmuştur. Nitekim, Merkel bu ifadeleri açık olarak her ortamda her zaman, zaten belirtmektedir.

Bugüne dek, belki de Türkiye'nin en büyük destekçilerinden olan Almanya, son kurulan Merkel hükümeti ile Türkiye'nin karşısına çıkacak en büyük engellerden biri durumuna gelmiştir. Sonuç olarak Alman yayılımcılığının ileri gelen savunucularından Dr.Paul Rohrbach'ın sözleri Almanya'nın Türkiye politikasını özetler niteliktedir: *“Almanya'nın geleceği nerededir? Doğu'dadır. Türkiye'de, Mezopotamya'da, Suriye'de...”*

4.4.1. Almanya'nın Orta Asya Politikası

Orta Asya, küresel güç mücadelesinde sahneye yeni yeni çıkan, ancak stratejik dengeleri değiştirebilecek zenginliklere sahip ülkeleri ihtiva etmesi nedeniyle, ön planda olmaya devam edecektir. Durum böyle olunca, Almanya gibi hegemonya

⁶⁸² Aktaran Hürriyet Gazetesi, kaynak : <http://www.hurriyetim.com.tr/haber/> Ahmet Külahçı, 17.12.2004

mücadelesinde söz sahibi ülkeler dış politikalarında Orta Asya'ya hayati öneme sahip derecede yer vermeye başlamışlardır.

Soğuk Savaş sonrası dönemde yeni stratejik açılımlar ve opsiyonlar arasında alternatif stratejiler oluşturma konusunda farklı perspektifler kazanan Almanya da, gerek AB bünyesinde gerekse ulusal dış politika oluşumunda genel Avrasya stratejisi ve bu strateji içinde Orta Asya'nın yeri konusunda yeni arayışlara yönelmiştir.

Almanya'nın stratejik yönelişi açısından gittikçe daha fazla önem taşımaya başlayan Avrasya faktörü, özellikle ekonomi-politik alanda küresel ölçekli rekabetin izlerini taşımaktadır. Almanya'nın Avrupa içinde İngiliz-Fransız eksenli bir blokla karşı karşıya kalması durumunda, Almanya açısından daha da büyük bir önem taşınması muhtemel olan Avrasya opsiyonu Almanya'nın Asya derinliğine yönelik politikalarını yoğunlaştırması anlamına gelecektir.

Almanya'nın Asya derinliğine yönelik politikalarını geliştirmesi Almanya-Rusya ilişkilerine Avrupa içi denge parametrelerinin ötesinde küresel bir anlam da katacaktır. Almanya'nın Çin, Hindistan ve İran ile sürdürüle geldiği yoğun ekonomik ilişki ve dış yatırımlar, Almanya'nın Asya projeksiyonu ve Orta Asya'ya bakışı açısından son derece önemli ipuçları oluşturmaktadır.

AB'nin üretim kapasitesi ile bu birliğin pazar ve doğal kaynak ihtiyacı arasındaki uçurum Almanya'yı ister istemez AB şemsiyesi altında ya da kendi ulusal stratejisinin bir parçası olarak diğer ekonomik havzalara ve hammadde kaynakları açısından zengin bölgelere yöneltecektir. Orta Asya bu açıdan hem bir doğal kaynak havzası hem de bir bağlantı ve geçiş bölgesi olarak büyük bir önem taşımaktadır. Bu çerçevede içinde genelde Asya, özelde Orta Asya, Almanya'nın öncelikli açılım alanlarından birisidir.

4.4.2. Almanya'nın NATO Politikası

Almanya, ABD ve Kanada ile transatlantik ortaklığı vazgeçilmez görmekte; yeni NATO'nun yeni değişmelere uygun olarak yapılandırılmasını; NATO'nun daha esnek ve değişikliklere yanıt verecek biçimde işlevler üstlenmesini; İttifak'ta Avrupa boyutunun daha açık ifade edilmesi gerektiğini; İttifak'ın bir bütün olarak Avrupa

için istikrar unsuru olduğunu; NATO'nun yeni üyelere açık olması gerektiğini ve İttifak'a yeni üye kabulünün Avrupa'nın her yanında istikrar ve güvenlik sağlamasına hizmet edeceğini; NATO'nun Akdeniz ve Orta Doğu girişimlerini AGİT'in desteklemesi gerektiğini; İttifak ile Rusya arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve Rusya ile güvenlik alanında ortaklığın kurulması gerektiğini savunmaktadır.

4.4.3. Almanya'nın Orta Doğu Politikası

4.4.3.1. Tarihi Şark Meselesi

Şark (Doğu) Meselesinin kökenini ve gelişimini anlayabilmek için öncelikle, Şark Meselesi'nin odağı konumundaki Orta Doğu'nun açıklanmasında yarar vardır. Orta Doğu insanlık tarihinin ve uygarlığın beşiği olduğu gibi, Orta Doğu tarihi de insanlık tarihi kadar eskidir. Orta Doğu terimi ilk kez XIX. yüzyılda İngilizler tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Ancak diğer bir görüşe göre ise Orta Doğu terimi ilk defa 1902 yılında Amerikalı Strateji uzmanı ve tarihçi Alfred Thayer Mahan tarafından ortaya atılmıştır.⁶⁸³ Orta Doğu ifadesi, II. Dünya Savaşı'ndan sonra İngiltere Hükümetinin resmi kaynaklarında kullanılmıştır.⁶⁸⁴

Asya'nın güneybatısına rastlayan Orta Doğu, ilk çağlardan beri değişik adlar taşımıştır. "Ön Asya", "Batı Asya", "Güneybatı Asya" gibi. I. Dünya Savaşından sonra ise bunlara "Yakın Doğu" ve "Orta Doğu" deyimleri eklenmiştir.⁶⁸⁵

Orta Doğu tarih boyunca farklı haritalar ile gündeme gelmiştir. Ne İngilizler ne Mahan ve ne de bugün Orta Doğu tam olarak sınırları belirli bir coğrafya değildir. Bölgeyi ifade eden özellikler ve buna bağlı sınırlar, dünyadaki siyasal duruma, zamana ve bölgeye nereden bakıldığına bağlı olarak değişiklikler göstermiştir.⁶⁸⁶

Bununla beraber Orta Doğu terimi yaygın anlamda, Doğu Akdeniz çevresinde yer alan ülkeler ile (Türkiye ve Mısır dahil) Arap yarımadası ve İran'ı içine alan

⁶⁸³ Özmen Süleyman, "Ortadoğu'da Etnik, Dini Çatışmalar ve İsrail", IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, s.XI, İstanbul, 2002.

⁶⁸⁴ Türel Yılmaz, "Uluslararası Politikada Ortadoğu I. Dünya Savaşı'ndan 2000'e", Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s:13.

⁶⁸⁵ Uçarol Rıfat, a.g.e., s. 545

⁶⁸⁶ Dedeoğlu Beril, "Ortadoğu Üzerine Notlar", Derin Yayınları, İstanbul, 2002, s:1.

bölgedir.⁶⁸⁷ Çok kabul görmese de bazen Libya'yı, Sudan'ı ve hatta Hint yarımadasında Pakistan'ı da içine alan tanımlar yapılmaktadır.⁶⁸⁸

Orta Doğu, her devirde güç mücadelelerine sahne olduğu gibi aynı zamanda kültürlerin ve dinlerin de kesişme noktasında bulunmaktadır. En dar şekliyle Mısır'dan İran'a uzanan Nil ve Mezopotamya havzalarının arası için, en geniş şekliyle de Fas'tan Pakistan'a kadar yayılan ⁶⁸⁹ bölge için kullanılan bu kavram insanlık birikimi, medeniyet aidiyeti ve jeokültürel olarak İslam kimliğini, jeoekonomik kaynak alanı olarak petrolü, fiziki coğrafya olarak kurak bozkır ve çöl iklimini, stratejik olarak Avrasya'yı çevreleyen Rimland (Kenar Kuşak/Deniz Hakimiyet Teorisi) kuşağının merkezi hattını çağrıştıracak unsurlarla anıla gelmiştir.⁶⁹⁰ Bölgenin bilinen en bariz özelliği eski dünya (Afroavasya) kıtalarının kesişim alanını oluşturuyor olmasıdır. Bölge kara havzası açısından Asya'nın batısını, Afrika'nın kuzeyini, Avrupa'nın doğu sınırlarını barındırmaktadır. Deniz havzaları açısından ele alındığında da, Akdeniz'in güneyi ve doğusu, Karadeniz ve Hazar'ın güney kıyıları bu bölgenin deniz hat sınırlarını oluşturmaktadır. Kızıldeniz ve Basra Körfezi gibi önemli iç deniz ve körfezler ise tamamen bu bölgede yer almaktadır.⁶⁹¹

Orta Doğu jeopolitik açıdan düşünüldüğünde avantaj ve dezavantajları ile birlikte karşımıza çıkmaktadır. Nitekim, bazı ülkeler zaman zaman Orta Doğu'yu dolayısıyla kritik kaynakları değerlendirilebilmiş ve avantajlı çıkmışlarken bazı ülkeler de yüzyıllar boyunca süren kargaşa ve bunalımların içine sürüklenmiştir.

Şark meselesi ise XIX. yüzyılda batılı büyük güçlerin Osmanlı Devleti ile ilişkilerini tanımlamak amacıyla kullanılan bir kavramdır ve bu siyasetin bir uzantısı da batılı güçlerin Osmanlı içindeki azınlıkları koruma siyaseti olmuştur. İşte Orta Doğu bu noktada Osmanlı Devleti'nin pek çok politikasını belirlemiştir.

⁶⁸⁷ Öngör Sami, "Ortadoğu", Ankara, 1964, s.1-3'ten aktaran, Uçarol Rıfat, a.g.e. s. 545

⁶⁸⁸ Parlar Suat, "Ortadoğu'da Yeni Dünya Düzeni", Yar Yayınları, İstanbul, 1999, s. 43.

⁶⁸⁹ Afganistan'a yapılan müdahale ve ABD'nin Orta Asya enerji kaynaklarına yönelik izlediği politikalar bölgenin bugün bu geniş anlamıyla uluslararası politikanın odak noktasında yer aldığını göstermektedir.

⁶⁹⁰ Brzezinski yukarıda belirtilen geniş anlamına yakın şekilde Ortadoğu için Avrasya Balkanları tabirini kullanırken Birleşik Devletler'in küresel hakimiyeti kurmak (askeri/ekonomik/ kültürel gücün tüm yoğunluğu ile nüfuzu) için bölgeye hakim olmasının gerekliliğinin altını çizmektedir.

⁶⁹¹ Adem Ayten, Ortadoğu Jeopolitiği, Jeopolitik Dergisi, Kış 2003, Sayı-5, s:84-85

Şark meselesi XIX. yüzyıl şartlarında ortaya çıkmış bir kavram olmakla birlikte Türkiye'nin jeopolitik konumu, dış siyaseti ile ilgili sorunları, özellikle de son dönemde Orta Doğu'da yaşanan gelişmeler düşünüldüğünde önemi tekrar net olarak anlaşılmaktadır.

Şark meselesi kavramı siyasî tarihe mal olmuş bir terim olmakla birlikte üzerinde hâlâ bilimsel araştırmaların süregeldiği, tartışmaların yapıldığı hatta bazı bilim adamlarınca farklı bir biçimde de olsa günümüzde devam ettiği düşünülen dolayısıyla yeniden hatırlanmasında, yorumlanmasında büyük faydalar olan bir kavramdır. Bu kavramın ilk ortaya çıkış tarihi ile ilgili farklı görüşler olsa da özellikle XIX. yüzyılda Avrupalı devletlerle Osmanlı arasındaki ilişkiler meselesinin temel eksenini teşkil etmektedir. Bir başka ifade ile şark meselesi XIX. yüzyılda batılı büyük güçlerin Osmanlı Devleti ile olan ilişkilerini tanımlamak amacıyla, batılı tarihçiler tarafından kullanıla gelmiş bir terimdir. Aslında Şark Meselesi, bizim için batı meselesidir. Batı'nın Doğu'daki meselesidir.⁶⁹²

Terim ilk defa 1815 Viyana Kongresinde kullanılmıştır. Müteakiben Osmanlı ile ilgili ortaya çıkan her bunalımda bu ifade gündeme gelmiştir.⁶⁹³ Başta Almanya olmak üzere pek çok ülke bu meselede üzerlerine düşeni yapmıştır! Almanya'nın "Doğu Sorunu"na (Şark Meselesi) girmesi bu bağlamda Bağdat Demiryolu projesine talip olması ile aslında güçlü ülkelerin anlaşmazlıklarından faydalanarak kendi çıkarlarını Osmanlı topraklarında araması olarak değerlendirilmiştir. Bölgede ki politikalarda önemli değişikliklere yol açmış, Almanya yeni yöntemler uygulamaya başlamıştır. Sanayi ve ticaretini geliştirmek için Anadolu'yu bütün ihtiraslarına hedef olarak alan Almanya; Osmanlı'nın, Konya'dan Bağdat'a oradan da, Basra Körfezine kadar bir demiryolu (Bağdat Demiryolu) yapılması ihalesini 18 Mart 1902'de "Anadolu Demiryolu Kumpanyası" adlı şirketleri vasıtası ile almışlardır.⁶⁹⁴

Sadece Almanya değil, dönemin en önemli aktörleri İngiltere, Fransa ve Rusya'da bölgede gerek demiryolu politikaları gerekse de diğer ulaşım politikaları ile ciddi bir yarışın içinde bulunuyorlardı. Bağdat demiryolunun yapımı bu rekabet

⁶⁹² Eroğlu Hazma, Türk İnkılap Tarihi, Ankara, 1990, s. 156

⁶⁹³ Uçarol Rıfat, a.g.e., s. 48

⁶⁹⁴ Uçarol Rıfat, a.g.e., s. 395

ve çatışmalardan⁶⁹⁵ dolayı teknik ve ulaşım konusundan çok siyasi bir olay ve sorun şekline dönüşmüştür.⁶⁹⁶

Şark meselesinin bir diğer boyutunu da batılı güçlerin Osmanlı içindeki azınlıkları koruma siyaseti oluşturmuştur. Son dönemde Balkanlar'da yaşanan ve Makedonya başta olmak üzere bazı yerlerde bir süre daha devam edeceği anlaşılan etnik çatışmalar, Orta doğu'nun içinde bulunduğu karmaşık durum ve son günlerde gündeme getirilen Büyük Orta Doğu Projesi gibi gelişmeler Türkiye'nin dış siyaset sorunlarıyla birlikte düşünüldüğünde bu kavramın bir kez daha hatırlanıp gözden geçirilmesinin yararlı olacağı anlaşılmaktadır.⁶⁹⁷

XIX. yüzyıla gelindiğinde dünyada yaşayan halklar “yönetici” ve “yönetilenler” olarak ikiye ayrılmış ve bu tasnif son derece doğal bulunmuştur. Ancak Avrupalı Hıristiyanlara göre doğal olmayan tek şey Avrupa'daki yöneticilerden birinin Hıristiyan olmamasıdır. Çünkü Osmanlı Müslüman bir imparatorluk olarak milyonlarca Hıristiyan'a hükmetmektedir.

Avrupalı Hıristiyan güçlerin bu yaklaşım tarzı şark meselesi kavramıyla somut bir biçime bürünmüştür. Şark meselesi kavramının gerek ortaya çıkış tarihi gerekse kapsamı ve sınırları konusunda farklı görüşler bulunmakla birlikte genellikle kabul gören yaklaşım bu kavramın odağında Osmanlı Devleti'nin olduğudur. Avrupalı tarihçiler bu meselenin uzak başlangıcını bulabilmek için Türk - Avrupa ilişkilerinin kaynaklarını araştırmaya koyulmuşlar fakat ortak bir başlangıç noktası üzerinde anlaşamamışlardır. Böylelikle şark meselesini ilk çağlarda Türk göçlerinin Avrupa'ya yayılmasından, Orta çağda haclı seferlerinde Avrupalıların Türklerle karşı karşıya gelmelerine ya da Osmanlı Türklerinin Avrupa'ya ayak basmasına kadar eski tarihlerden başlatan araştırmacılar olmuştur.⁶⁹⁸

Örneğin Yaşar Kalafat'a göre şark meselesinin birinci aşaması 1071 - 1683'tür. Bu aşamada Hıristiyan Batı Türkleri Avrupa'ya sokmak istememiş, Anadolu'da

⁶⁹⁵ Avrupalı devletlerin rekabetine ve çok farklı güçlülere rağmen Osmanlı Devleti kendi imkanları ile 1901-1908 yılları arasında Hicaz demiryolunu (Şam-Medine) yapmayı başarmıştır.

⁶⁹⁶ Uçarol Rıfat, a.g.e.,s.396

⁶⁹⁷ Akyılmaz Gül Prof.Dr., “Şark Melesi Kavramı ve Günümüzdeki Yansımaları” başlıklı makaleden alınmıştır.

⁶⁹⁸ Türk Ansiklopedisi, c. 13, Ankara, Millî Eğitim Basım evi, s. 443.

Türklerin kök salmasını kabullenememiş, Türklerin Rumeli'ye geçişini önlemek istemiş, İstanbul'un fethini ve Avrupa içlerine girmesini engellemeye çalışmıştır. Kısacası bu aşamada Hıristiyan batı savunmada kalmıştır. 1683 sonrası geçilen ikinci aşamada ise Avrupa saldırıya geçmiş, bu çerçevede Balkanlar'daki Hıristiyan unsurları imparatorluğa karşı ayaklanmaya teşvik etmiş, gayrimüslim tebaaya yeni haklar tanınması için Babıâli üzerindeki baskılarını yoğunlaştırmış; Türkleri Balkanlar'dan atmak, İstanbul'u geri almak istemiş, Asya topraklarındaki bazı Müslüman unsurları isyana teşvik etmiş, hatta Anadolu'yu parçalayıp Türkleri Anadolu'dan da atma girişiminde bulunmuştur.⁶⁹⁹

Esas itibarıyla büyük güçlerin Osmanlı Devleti'nin parçalanmasından pay alma mücadelesinden ibarettir.⁷⁰⁰ Şark meselesi, Avrupalı güçlerin olayları, kendi arzuları doğrultusunda yönlendirmek ve çözümlemek istemelerinin ve dolayısıyla Osmanlı Devleti'nin ortadan kaldırılması planıdır.⁷⁰¹ Bu planda Avrupa başarılı da olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin I.Dünya Savaşı'na katılmasından sonra İngiltere, Fransa ve Çarlık Rusya⁷⁰² aralarında yaptıkları gizli anlaşmalarla savaştan sonra uygulanmak üzere Orta Doğu'yu paylaşmışlardır. Fakat Rusya, 1917'de ihtilalin çıkması üzerine savaştan çekilmiş ve gizli anlaşmaları açıklamıştır.⁷⁰³

Mahan, Fairgrieve ve Cohen gibi bazı jeopolitik düşünürleri, Orta Doğu'da bir jeopolitik "Kırılma Alanı"nın varlığına işaret etmektedirler. Söz konusu alanın kapsamı zaman içerisinde emperyal güçlerin rekabet alanlarının değişmesine göre yeni değerlendirilmelere tabi tutulmuştur. Kırılma Alanı önceleri 30. ve 40. paralelleri arasında yer alan Türkiye ve İran üzerinden Kore'ye kadar uzanan Asya kuşağı içindeki ülkeler olarak kabul edilmiştir. Daha sonraları ise Doğu Avrupa'da

⁶⁹⁹ Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Yaşar Kalafat; "Bir Ayaklanmanın Anatomisi Şark Meselesi Işığında Şeyh Sait Olayı" Kitaba yazılan önsöz için bkz. www. AVSAM.org/Türkçe/yayınlar/kitaplar.

⁷⁰⁰ Detaylı bilgi için bkz. Akyılmaz Gül Prof.Dr., "Şark Melesi Kavramı ve Günümüzdeki Yansımaları"

⁷⁰¹ Detaylı bilgi için bkz. Uçarol Rıfat, a.g.e., s.48-49

⁷⁰² Bilindiği üzere Rusya'nın milli politikası "sıcak denizlere inme" her devirde Osmanlı İmparatorluğunu tehdit etmiştir. Rusya'nın Ortadoğu'ya ilgisi de bu bağlamda değerlendirilmelidir.

⁷⁰³ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.546

yada Balkanlar'da üzerinde egemen olma yarışı yapılan, tampon olarak kullanılmak istenilen jeopolitik bölgeler de Kırılma Alanı sayılmıştır.⁷⁰⁴

Bölge, üç büyük din için kutsal yerlere sahiptir. Bir de bu özelliğine kritik kaynak olarak petrolün eklenmesi, Orta Doğu'yu güç ve egemenlik mücadelelerinde her zaman ön plana taşımıştır. Yakın coğrafyada, tarih boyunca kurulan tüm imparatorluklar bu bölgeye doğru genişleme arzusu gütmüşlerdir. Durum böyle olunca, Orta Doğu dünyanın en istikrarsız bölgeleri içinde ilk sıraya yerleşmiştir.

XX. yüzyılın başlarında petrolün önem kazanmasıyla birlikte bölge, kendi doğal sosyo-politik ve sosyo-ekonomik gelişim sürecinin ötesinde, süper güçlerin kontrol ve egemenlik planları içinde yapay süreçlere yönlendirilmiştir. Otorite boşluğu ise ülkelere farklı hayal dünyaları yaratmıştır. Büyük İsrail'den, Büyük Ermenistan'a ve hatta tarih boyunca hiç olmayan Büyük Kürdistan'a varıncaya kadar daha niceleri Orta Doğu'ya egemen olmak istemektedir.

Şark Meselesi'nin ortaya çıkışı Osmanlı Devleti'nin yıkılma sürecinde olmuştur. Aynı şekilde Orta Doğu'nun da belirsizlikler ve karmaşaya yönelmesi yine aynı döneme rastlamaktadır. Bölgede Osmanlı hakimiyetinin sona ermesinden sonra birçok güç bölgeyi kontrol altına almaya çalışmış fakat başarısız olmuşlardır.⁷⁰⁵ Stratejik konumu, sahip olduğu kaynaklar ve bölgenin kültürel ve beşerî yapısı itibariyle bölge içi ve dış kaynaklı birçok mücadeleye ve güç oyununa sahne olmuştur. Dünyanın her yerinde sadece sömürge imparatorlukları kuran bu bilinen güçler bu coğrafyaya da yine aynı hesaplar ile gelmiş ve barış değil, sadece savaş getirmişlerdir.⁷⁰⁶

Orta Doğu havzası aslında asırlarca Türklerin hakimiyeti altında bulunmuş bir alandır. Osmanlı'nın tasfiyesine kadar da bu durum bu şekilde süregelmiştir. Ancak, burada çok önemli bir nokta vardır ki, Osmanlı'nın yıkılmasıyla beraber Orta Doğu

⁷⁰⁴ Topur Tuncer, "Dipsiz Kuyu Ortadoğu ve Türkiye", IQ Kültür-Sanat Yay., İstanbul, 2004, s.30.

⁷⁰⁵ Ortadoğu'da sadece İran Osmanlı Devleti'nin fiili egemenliği altına girmemiştir.

⁷⁰⁶ 400 yıl süren Türk idaresine karşı kurtarıcı edası ile gelen İngiliz ve Fransız Stratejisi; Ortadoğu kumlarını masa üzerinde 12 Devlet, 1 Sultanlık, 3 bağımsız şeyhlik, iki bağımsız bölge ile birlikte Arap topluluğunu birbirine düşman 18 idareye bölmüştür.

havzasının Kuzey bölümünde kalan Türkiye küresel Orta Doğu oyununda adeta edilgen bir hale gelmiştir.⁷⁰⁷

Şark Meselesi bahanesiyle Osmanlı topraklarını paylaşma arzusu, İngiltere ve Fransa gibi devletleri bölgeye çekmiş ancak bu iki devletin yürüttüğü politikalar, bölgeyi günümüze kadar devam edecek ve kolay kolay çözülemeyecek bir kaosu içine sürüklemiştir. Bugün aktörler kısmen değişmiş olmasına rağmen ABD'nin yanında bölgede yine İngiltere'yi görmek mümkündür.

Osmanlı Devleti'nin parçalanması sonrasında batılı devletler, özellikle İngiltere, bölge insanı ve petrolünü sömürmek amacıyla sınırları cetvelle çizilmiş, birbirleriyle barışık olmayan onlarca suni devlet oluşturmuş ve **bölgeyi bölerek yönetmiştir**. İngiltere, Osmanlı Devleti'nin yıkılmasıyla birlikte bölgede meydana gelen istikrarsızlığı, bölge halkının cehaletinden yararlanarak, yanına çektiği küçük grupları kendi lehine kullanmış ve bir anlamda sürekli istikrarsızlık için zemin hazırlamıştır.⁷⁰⁸

Orta Doğu'nun Batılı ülkeler tarafından parça parça işgal edilmesine, manda yönetimlerinin kurulmasına karşın ilk cevap 1919 yılında Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde Anadolu'da açılmıştır. Türk Ulusu, kendi gücüyle 1922 yılında Anadolu'yu istilacılardan kurtararak bağımsızlığını kazanmış ve bunu da, 24 Temmuz 1923'te Lozan Barış Anlaşması ile bütün dünyaya kabul ettirmiştir.⁷⁰⁹

Ulusal yapıların parçalanması için etnik kimlikçilik, kültürel farklılık gibi alt kimlikleri ön plana çıkaran politikalar kasıtlı olarak geliştirilmekte finans kapitalin merkezleri tarafından desteklenerek Türkiye gibi ulusal toplum ve devlet yapılanmaları dağıtılmaya çalışılmaktadır. Batılı ülkeler başta İngiltere olmak üzere Orta Doğu'da da **böl ve yönet** politikası ile cetvelle çizilmiş devletçikler oluşturmuştur.⁷¹⁰

⁷⁰⁷ Kekevi Serkan, "Batının Çöküşü ve Türk Dış Politikası", IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2004, s.241.

⁷⁰⁸ Bölgede yaşanmış olan Şeyh Sait isyanı ise Türkiye açısından bilinen en ibret verici hadiselerden sadece biridir.

⁷⁰⁹ Uçarol Rıfat, a.g.e., s.546-547

⁷¹⁰ Batılı büyük devletler ve her birinin ayrı ayrı Ortadoğu politikalarının detayları için bkz. Uçarol Rıfat, a.g.e., s.545-555, 693-704

II. Dünya Savaşı sonrasında özellikle 1948’de İsrail devletinin kurulması, bölgede mevcut olan ve zaman zaman büyük çatışmalara dönüşen Arap-Yahudi mücadelesini, günümüze kadar devam edecek olan Arap-İsrail çatışmasına dönüştürmüş ve bölge bu soruna ilişkin olarak düşük yoğunluklu sürekli çatışmaları bir yana bırakacak olursak dört büyük savaşa sahne olmuştur. 1990’lı yılların başlarında ortaya çıkan Orta Doğu barış süreci, 2000 yılından sonra kesintiye uğramış ve bölgedeki istikrarsızlığın temel sebeplerinden biri olan Filistin meselesi İkinci İntifada ile yeniden alevlenmiştir.⁷¹¹

Şark Meselesinde sonuç, Falih Rıfkı Atay’ın ifadeleri ile Türkler ile Avrupalılar arasında ki farkı ortaya koymaktadır. “*Osmanlı bu kıtaları (Orta Doğu ve Hicaz bölgesini kastederek) ne sömürgeleştirmiş, ne de vatanlaştırmıştır, Osmanlı Devleti buralarda ücretsiz tarla ve sokak bekçiliği yapmıştır.*”⁷¹² Ancak Batılılar bu topraklarda uyguladıkları siyaset ve emperyalizm ile Orta Doğu’yu, içinden çıkılmaz bir kaosun merkezi haline getirmişlerdir.

4.4.3.2. Orta Doğu’ya Güncel Yaklaşım

ABD, Çin, Rusya ve AB’nin geleceğe ilişkin kendilerine özgü jeopolitik yaklaşımları bulunmaktadır. Bunlardan en çok tartışmalı olanı ABD’nin bizzat uygulamaya koyması nedeniyle Genişletilmiş Orta Doğu ve Kuzey Afrika Projesi olarak karşımıza çıkmaktadır.⁷¹³

Soğuk Savaş süresince katı bir bloklaşmayı gerekli kılan çift kutuplu yapılanma ABD ile Avrupalı müttefikler arasındaki bölgesel politika farklılıklarını örten sonuçlar doğurmuştur. Orta Doğu bölgesiyle ABD’ye göre çok daha köklü tarihî ilişkileri olan Avrupa ülkeleri, Soğuk Savaş süresince bu tarihî bağların gerektirdiği ulusal politikalarla, soğuk küresel çift kutuplu yapılanmanın gerektirdiği blok politikaları arasında ciddi çelişkiler yaşamıştır. AB’nin ortak dış politika yapım süreci bu ilişkilere daha da karmaşık bir özellik kazandırmıştır. İngiltere, Fransa,

⁷¹¹ Türel Yılmaz, “Uluslararası Politikada Ortadoğu I. Dünya Savaşı’ndan 2000’e”, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s.303.

⁷¹² Atay Falih Rıfkı, “Zeytindağı(Çöl Destanı)”, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2004, s.43

⁷¹³ Cumhuriyet Strateji, Editör’den, 8 Kasım 2004 Pazartesi, Parasız Özel Ek, s:3

Almanya gibi Avrupalı büyük güçler ve ABD arasında Orta Doğu'ya bakış konusunda yaşanan farklılaşmalar ilginç çelişkileri de beraberinde getirmiştir. Irak Savaşı bu çelişkilerin yaşandığı en yakın müdahale olmuştur.

Orta Doğu; ABD ve İngiltere'nin güdümünde uluslararası organizasyonlar, küresel ticari kuruluşlar ve örgütlerin boy gösterdikleri bir coğrafyadır. İsrail-Filistin çatışmasında Birleşmiş Milletler'in barışı sağlama çabaları yada 1.Körfez Savaşı'nda NATO'nun rolü örnek olarak verilebilir.⁷¹⁴ Bölgedeki idari görevlerde bulunan misyonerler yardımıyla siyasi üstünlük de sağlamışlardır.⁷¹⁵

Washington, bugün bölgede esas olarak, petrolün kontrol ve güvenliğini sağlamayı,⁷¹⁶ milli güçler tarafından Amerikan şirketleri aleyhine millileştirilme yapılmasını engellemeyi, dost olmayan bölgesel (Irak veya İran) yada bölge dışı bir hegemonun (Rusya, Avrupa Birliği veya belki Çin) ortaya çıkmasını önlemeyi, terörizmi kontrol etmeyi, Petrole ilişkin politikaları açısından selefi İngiltere gibi Basra Körfezi'ni kontrol altında tutmayı istemektedir.⁷¹⁷

ABD Başkanı Bush'un Güvenlik Danışmanı (Şimdiki Dışişleri Bakanı) Bayan Rice, 7 Ağustos 2003 tarihli The Washington Post gazetesinde yayınlanan, "Transforming The Middle East", Orta Doğu'yu Dönüştürmek başlıklı yazısında, bölgedeki 22 ülkenin yeniden dizayn edileceğini söylemiştir. Başka bazı konuşma ve kayıtlarda ülke sayısı bazen 29 da çıkmıştır. "Büyük Orta Doğu", yahut "Geniş Orta Doğu", yahut "Yeni Orta Doğu" deyimini son zamanlarda aktüel hale gelmiş olmakla birlikte, esasen pek de kısa sayılmayacak bir geçmişe ve arka plana sahip olduğunu biliyoruz.⁷¹⁸

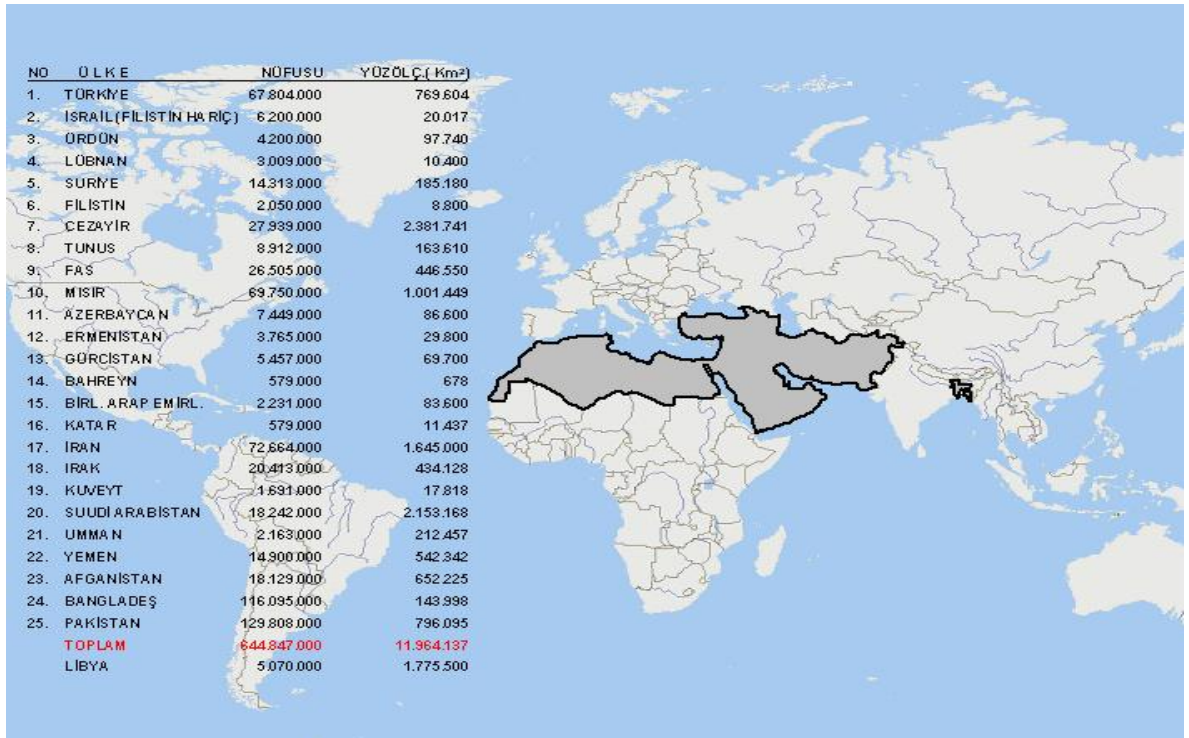
⁷¹⁴ Kona, Gamze Güngörmüş Dr.: "Ortadoğu, Orta Asya ve Kesişen Yollar", IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2004, s. 40-41.

⁷¹⁵ Kona Gamze Güngörmüş Dr., "Türkiye-Orta Asya İşbirliği Stratejileri ve Gelecek Senaryoları", IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003, s.276.

⁷¹⁶ Carter Doktrini; Herhangi bir dış güç tarafından Körfez petrolünü kontrol etmeye yönelik girişimi Birleşik Devletlerin hayati çıkarlarına saldırı olarak kabul edilecek ve askeri güç dahil her türlü araçla savuşturulacaktır.

⁷¹⁷ Adem Aytan, Ortadoğu Jeopolitiği, Jeopolitik Dergisi, Kış 2003, Sayı-5, s:85-86

⁷¹⁸ Gürler Ali İhsan, a.g.e.,S.239-240

Şekil-4.5 Genişletilmiş Kuzey Afrika ve Orta Doğu

Orta Doğu yaklaşımlarında ABD ve AB arasında oluşan farklı bir işbirliğinin gözden kaçırılmaması gereklidir. Büyük Orta Doğu Projesi (BOP) ile Orta Doğu'yu yeniden şekillendirmeyi, bu ülkelere demokrasi getirmeyi hedefleyen ABD; Genişletilmiş Orta Doğu Projesi ile Hindistan, Çin, Orta Asya Cumhuriyetleri ve Japonya'yı da içine alan bir eksenle planlar yapmaktadır. ABD'nin bu projesinde ise en yakın destekçileri AB ve dolayısıyla Almanya, Çeçenistan yaklaşımı nedeniyle de Rusya'dır. Fas'tan Çin sınırına kadar uzanan bölgede demokrasinin yerleşmesi, "terör" ve "İslam" engeline takılmış gözükmektedir. Bu da ortak bir tehdit algılaması doğurmaktadır.⁷¹⁹

Dünya ispatlanmış petrol rezervlerine (BP oil section, 2003) göre Orta Doğu'da dünya petrol rezervlerinin % 65.4'ü bulunmaktadır. İkinci sırada gelen Güney ve Orta Amerika'nın rezerv oranı ise sadece % 9.4'tür.⁷²⁰

Orta Doğu petrolü Avrupa ile Asya'nın enerji ihtiyaçlarının büyük bir bölümünü karşılamaktadır. Batı Avrupa'da tüketilen petrolün %75'i, Japonya'da

⁷¹⁹ Çitlioğlu Ercan, "ABD AB ile Yakınlaşıyor" Cumhuriyet Strateji, 20 Mart 2006, s.20

⁷²⁰ Kekevi Serkan, "Batının Çöküşü ve Türk Dış Politikası", s.239.

tüketilen petrolün %90'ı Orta Doğu'dan karşılanmaktadır. Bu stratejik zenginlik, Orta Doğu'yu büyük devletler arasında bir rekabet alanı haline getirmiş bulunmaktadır.

Dünya petrolünün %65'ine sahip Orta Doğu-Basra Körfezi, petrol ve doğal gaz zenginliği ile bölgeden çıkarılan petrolün batı ülkelerine istikrarlı ve güvenli bir şekilde ulaştırılma ihtiyacı, bölgeden çıkarılan petrolün sağladığı yüksek getiri ile bölge ülkelerinin petrolden elde ettiği büyük maddi kaynakların istikrarlı bir şekilde batı ekonomilerine dönüşünün sağlanması ihtiyacı, bölgeyi ABD politikalarında öncelikli ve ağırlıklı bir konuma getirmiştir.⁷²¹ ABD'nin bu bölgeden ithal ettiği petrol, toplam ithalatı içinde %30'luk bir pay oluştururken; bu pay Avrupa ülkeleri için %42, Japonya için ise %79'dur.⁷²²

Petrol gibi su'da, Orta Doğu'da istikrarsızlık sorununu öne çıkarmaktadır. Su bölgede bugün olduğu gibi geçmişte de istikrarsızlık ve çatışma nedeni olmuş, çeşitli uygarlıkların bu bölgede kurulmasına yada yıkılmasına etki etmiştir. Orta Doğu bölgesinde yer alan ülkelerin ilişkilerini belirleyen en önemli unsurlardan birisi de sudur. Bölge devletlerinden; Suriye yıllarca PKK'yı Türkiye'nin su kozuna, karşı koz olarak kullanmıştır.⁷²³

Washington'un Orta Doğu sistemi ile ilgili politika geliştirirken göz önüne alması gereken bir diğer ölçüt İsrail varlığı ve bununla bağlı olan Arap-İsrail çatışması ile bu çatışmadan doğan anti-Batı duygu/düşüncelerden beslenen radikal İslam gerçeğidir. Orta Doğu'da yapılacak her türlü düzenlemede iç içe geçmiş bu üç olgu, en az petrol kadar önem taşıyacaktır.⁷²⁴

Orta Doğu'da hakimiyet kurmak isteyen her büyük gücün olduğu gibi İsrail'in de bölge üzerine planlanmış bir stratejisi olduğu varsayılmaktadır. İsrail'in **“vaat edilmiş topraklar”** olarak tanımlanan Nil ve Fırat arasında kalan ve İsrail Shahak'a

⁷²¹ Pehlivanoglu Öner A, “Ortadoğu ve Türkiye”, Kastaş Yayınevi, İstanbul, 2004, s.319.

⁷²² Genelkurmay II. Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ'un “Türkiye, NATO ve AB Perspektifinden Kriz Bölgelerinin İncelenmesi ve Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri Sempozyumu” Açış Konuşması, 27 Mayıs 2004

⁷²³ Durmazuçar Vedat, “Ortadoğu'da Suyun Artan Stratejik Değeri”, IQ Yayınları, İstanbul, 2003, s.113.

⁷²⁴ Özdağ Ümit Prof.Dr., “Irak'ta Amerikan ve Türk Politikaları”, ASAM Çalışması Sayı:2, s.7

göre, Güneyde tüm Sina Yarımadası ve buna ek olarak Kuzey Mısır'ın Kahire'ye kadar uzanan bir parçası; Doğuda Ürdün'ün tamamı ve Suudi Arabistan'ın kuzey bölgesi, Kuveyt'in tümü ve Irak'ın çok büyük bir bölümü; Kuzeyde Lübnan'ın ve Suriye'nin tamamı buna ek olarak Türkiye'nin Van Gölü'ne kadar uzanan büyük bir parçası; ve Batıda Kıbrıs'ı içine alan bu bölge⁷²⁵ üzerinde önemli bir misyonu olduğunu ileri sürerek milli özelliklerini bölgesel stratejisiyle birleştirmeyi amaçladığı iddia edilmektedir.

Orta Doğu'da bölge sınırlarını aşan ilişkilere dayanan yeni kutuplaşmalardan söz etmek mümkündür. Birçok açıdan birbirine benzeyen Türkiye ve İsrail bu kutuplaşmaların merkezinde bulunmaktadır. Suriye ve İran ile sorunları bulunan bu iki ülke, aynı zamanda Orta Doğu'da anti-Batı ülkelere karşı muhalif bloğunda merkezini oluşturmaktadır.⁷²⁶

Ancak tüm bunların yanında; kurulacak Bağımsız bir Kürdistan ise dünya petrol rezervlerinin %65'inin bulunduğu bir bölgeyi, sürekli bir çatışma ortamına sürüklerken hem Arap ülkelerinde hem de Türkiye'de anti-Amerikan ve anti-İsrail süreçlerini büyük ölçüde güçlendireceği, Türk-Amerikan ve Türk-İsrail ilişkilerine tarihinin en ağır darbelerini vuracağı açıktır.⁷²⁷

Hicran Kazancı ABD hakkında, Kürt devletinin kurulmasına temel teşkil etmesi ve bölgede ki PKK ile Kürtlere sağladığı destek için, farklı kaynaklarca defalarca dile getirilen iddialara ilave olarak şunları belirtmiştir: *“ABD, Saddam'ın devrilmesi planları üzerine çalışırken, Kürtlerle büyük bir işbirliği içine girmiştir. Bu işbirliğinin en önemlisi ise, 1996 yılında başarısız bir CIA operasyonu sonrasında, Saddam tarafından Kuzey Irak'ta sıkıştırılan bir grup peşmergenin, ABD tarafından bölgeden alınarak önce Guam'a, daha sonrada ABD'ye götürülmesidir. Bu peşmergeler, ABD'de çeşitli enstitülerin ve devlet kurumlarının gözetimi altında yetiştirilmiş ve Mart 2003'te tekrar bölgeye getirilmişlerdir.”*⁷²⁸

⁷²⁵ Erdoğan Hikmet, “Büyük İsrail Stratejisi”, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 17.

⁷²⁶ Yıldız Y.Gökalp, “Oyun İçinde Oyun “Büyük Ortadoğu””, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, Mart 2004, s:35

⁷²⁷ Özdağ Ümit Prof.Dr., “Irak'ta Amerikan ve Türk Politikaları”, ASAM Çalışması Sayı:2,s.12

⁷²⁸ Kazancı Hicran Dr., “Saddam mı, ABD işgali mi bölge için daha tehlikeli?”, TUSAM, Ortadoğu Araştırmaları Masası, Mayıs 2004.ss:2-18.

Irak Savaşı öncesinde Avrupa ülkelerinin güttüğü politikalar ve özellikle Fransa ve Almanya'nın tutumu ise ABD ile tamamıyla ters düşmüştür. Almanya NATO'nun Akdeniz ve Orta Doğu girişimlerini BAB ve AGİT'in desteklenmesi gerektiğini, Fransa ise ittifak içinde ABD ile eşit bir konumda olmayı istemiştir. Özellikle Almanya'nın bu tutumu zaman zaman ABD ile ilişkilerde gerginliğe neden olmuştur. Almanya'nın Irak politikası nedeniyle ABD'nin Almanya'yı bazı zamanlarda cezalandırdığı bile iddia edilmiştir.⁷²⁹

Özellikle ekonomik ilişkilerde yoğunlaşan ve Almanya'nın sömürge geçmişi olmamasından da beslenen Orta Doğu yaklaşımı, zamanla AB politikalarını da etkileyecek düzeye ulaşmıştır. Bunun neticesindedir ki, seksenli yıllarda ABD ile çelişkili politikalar yürüten Orta Doğu ülkelerinin Avrupa ile olan ilişkilerinde ciddi bir yoğunlaşma gözlenmiştir.

Bugünlerde sıcaklığını koruyan diğer bir konu ise; İran'dır. İran'ın Nükleer Politikalarında ABD, Rusya, Almanya, BM ve Avrupa Birliği'nin tutumları farklılıklar göstermektedir. Açık olan şudur ki: şuanda İran meselesinde aktif olarak devrede olan Almanya, bu meselede, asla geri planda kalmayacaktır. Almanya'nın bilindiği üzere İran ile sıkı ekonomik ilişkileri devam etmektedir.

Rusya ise; İran, Türkmenistan ve Afganistan'da da etkili olmaya çalışmakta, Basra Körfezi ve Hint Okyanusu ile de ilgilenmektedir. Hürmüz Boğazı Rusya için büyük önem taşımakta, İran'ın bu bölgede gücünü kaybetmesi Rusya'yı doğrudan etkileyeceğinden, Rusya, İran ile ilişkilerini güçlü tutmaya özen göstermektedir.⁷³⁰

4.5. Türkiye'de Teröre Sağlanan Dış Destek

Terörün hedefi insanlığa ve topluma ait toplumsal düzeni yıkmaktır. Bu hedefe ulaşmak için terör demokrasiyi ve demokratik süreçleri de kullanmaktadır. Terör, çocuk, kadın, yaşlı ve masum ayrımı yapmadan her hedefi yok etmektedir.

⁷²⁹ Financial Times'da yayımlanan "America Is Punishing Germany For Its Iraq Opposition" başlıklı haber. 13.7.2005

⁷³⁰ Arı Tayyar, "Basra Körfezi'nde Güç Dengesi", Alfa Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 1999, ss:45-88

Türkiye'nin başrolünü oynadığı, geniş ölçekli Orta Doğu Meselesini daha dar ölçekli Kürt meselesine dönüştürme çabalarının altında bölgenin jeoekonomik durumu yatmaktadır. Orta Asya'dan Akdeniz, Avrupa ve Hint Okyanusuna uzanan enerji kaynaklarının aktarım hatlarının oluşturduğu yeni reel coğrafya da yürürlükte olan sınırları aşan bölgesel inisiyatif alanlarının devreye sokulmasına yol açmıştır.

Kürt meselesinin jeokültürel/jeoetnik temelinde de Kürt nüfusun Orta Doğu'nun diğer üç önemli yerleşik unsuru olan Türk, Arap ve Acem nüfusun etkinlik alanlarına yayılmış olması yatmaktadır. Bu sebeptir ki bu üç temel unsur ile ilişkili politika geliştiren her büyük güç Kürtleri şu yada bu şekilde stratejik denklemin bir yerinde kullanmaya çalışmaktadır.

PKK terörünün yeni bir faktör olarak uluslararası alanda destek bulması şaşırtıcı gelmemelidir. Bu destek genel olarak, Türkiye'nin bölgedeki istikrarı arttırma yolunda önemli adımlar attığı dönemlerde yoğunlaşmıştır. Türkiye'nin GAP projesi ve Bakü-Ceyhan doğalgaz projesi ile bu jeoekonomik hattın merkezinde yeni bir kaynak-güç ilişkisi kurmaya başlaması diğer güçlerin bu meseleye yönelik ilgilerini arttırmış ve belki de PKK terörünü tırmandıran bölge-dışı tahriklerin bir tür gerekçesi olmuştur.

Bölücülük, Kürt kimliğini ve Kürt sorunlarını kullanarak, bunları sömürerek, Kürt milliyetçiliğini körükleyerek, terör ve silah yolu ile, özerklikten, bağımsız bir Kürdistan oluşturmaya kadar uzanan ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun Türkiye'den koparılmasını hedef alan ideolojik akım olarak tanımlanmaktadır.

Emperyalist devletler, Doğu Anadolu Bölgesinde yaşayan bazı aşiret ve oymaklara Kürt propagandası yaparak, Türk'ten ayrı bir ırk oldukları şuurunu işlemeye başlamışlardır. ABD ve Batılı ülkeler bölgedeki Kürt konusu dahil toplumsal nitelikli gelişmeleri yakından takip etmektedirler. Ne yazık ki bazı süreçlerde bahse konu ülkelerin, bu grup ve örgütlere politik hedefleri doğrultusunda çeşitli şekillerde destek sağladıkları sıkça iddia edilmiştir. Son Körfez Savaşı'ndan sonra bölgede hakim olan otorite boşluğu ve belirsizlik belki de en çok Kuzey Irak'ta bulunan Kürtlere yaramıştır.

Bölgede mevcut Türkmen'ler ve Araplar'ın ise sistematik bir şekilde göç ettirildikleri ve sindirilmeye çalışıldıkları yönündeki haberler Kuzey Irak'ta sadece yerel güçlerin değil, diğer ülkelerin de parmağının olabileceği şüphesini kuvvetlendirmektedir. Bu konuda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki gelişmelerin yakından takip edilmesi ile ilgili hazırlanan bir raporda; aralarında ABD, Rusya, İngiltere, Almanya, Yunanistan, İsrail, Mısır, Belçika, Birleşik Arap Emirlikleri, İran, Ermenistan ve İsveç'in de bulunduğu 40 civarında ülkenin istihbarat servisleri adına çalışan 3 bin ajanın bu bölgede faaliyette bulunduğu iddia edilmiştir.⁷³¹

Avrupa ülkelerinde geçmiş dönemlerde de Terör örgütü PKK'ya karşı tedbirler alınmış olmakla birlikte AB kamuoyu genelinde etkili olamamıştır. İlk olarak 1995 yılında Almanya ve Fransa'nın PKK'nın faaliyetlerini yasaklamasının ardından Almanya 26 Ocak 1998 tarihinde Almanya'nın iç güvenliğini tehdit ettiği ve kamu düzenini tehlikeye soktuğu gerekçesiyle DHKP-C ve DEV-SOL örgütlerinin faaliyetlerini yasaklamıştır. Nitekim alınan bu kararlar terör örgütünün etki alanlarını azaltmamış, yandaşları için bir kör bölge olan Avrupa bu bağlamda sürekli söz konusu örgütler için kaçış alanı olarak görülmüştür.⁷³² Avrupa genelinde başlatılan örgütü yasaklama kararı AB Konseyi üzerinde de yönlendirici etki yapmış ve konsey 27 Aralık 2001 tarihinde Brüksel'de Avrupa Topluluğu Resmi Bülteni'nde yayınlanan "Terörizmle Mücadelede Özel Tedbirlerin Uygulanışına Dair Konseyin Ortak Görüşü" başlıklı metinde yer alan terör örgütleri listesine Mayıs 2002 tarihi itibarıyla PKK ve DHKP-C terör örgütlerini de dahil etmiştir. Konseyde alınmış olan kararlar gereği;

- Terör örgütü listesinde yer alan PKK ve DHKP-C'nin fonları ve mali varlıklarının veya ekonomik kaynaklarının dondurulmasını,

- Avrupa Topluluğu, fonların, mali varlıklarının veya ekonomik kaynaklarının veya mali veya diğer ilgili hizmetlerinin doğrudan veya dolaylı olarak PKK ve DHKP-C terör örgütlerinin kullanımına sunulmamasını,

⁷³¹ Güven Veli Fatih Dr., "PKK'nın Yeni Oluşumu KONGRA-GEL'in 2004 Yılında Olası Tehdit Durumu", Stratejik Analiz Dergisi, Ocak 2004, sayı: 45, s.71.

⁷³² PKK'nın özellikle etkili olduğu ülkeler arasında, Türk nüfusunun çoğunlukla yaşadığı Almanya, Fransa, İsveç, İsviçre, Danimarka, Avusturya, Belçika, Yunanistan ve Hollanda gösterilmektedir.

• AB üyesi devletler, terör eylemlerinin önlenmesi ve mücadelede birbirlerine mümkün olan en kapsamlı yardımı sağlayacağı, bu bağlamda talep üzerine AB Antlaşması ile üye devletler ile bağlayıcı olan diğer uluslararası anlaşmalar, düzenlemeler ve sözleşmeler doğrultusunda PKK ve DHKP-C örgütleri hakkında yetkililerce soruşturma ve işlemlerin yapılacağını taahhüt altına almıştır.

Ancak Batı bu konuda çok açık davranmamıştır. *“PKK'nın yeni oluşumunun AB terör örgütleri listesine alınmasından sonra örgütün Kuzey Irak'ta beşi yeni olmak üzere, dokuz kampı yeniden işlevsel hale getirmesi, silahlı gruplarını bu kamplara dağıtması ve yürütme konseyi adı altında oluşturulan yapıya geçmişteki silahlı eylemleri yürüten üst düzey sorumluların getirilmesi şeklinde başlayan hareketlilik örgütün tekrar teröre yönelebileceğinin bir işareti olarak görülmektedir.”*⁷³³ Bölgede hakim kılınmaya çalışılan terör ve kaos ortamı, bir gövde gösterisine dönüştürülmeye çalışılan eylemler ise ibret vericidir.

Belçika'nın Brüksel Kentinde 2 Nisan 2004'te yapılan NATO Konseyi toplantısında Türkiye'nin yıllardır süren baskıları sonucu Türkiye'nin terörle mücadeledeki beklentilerine uygun kararlar alınmıştır. Aşırı unsurlara ilişkin istihbaratların daha fazla paylaşılması ve terörle daha sıkı mücadele edilmesi kararlaştırılmıştır. Konuya ilişkin yapılan açıklamalarda; terörizme karşı mücadele edilmesi ve terör saldırılarına maruz kalmış NATO üyesi ülkeye yoğun destek verilmesi gerektiği belirtilmiştir.⁷³⁴

PKK'yı doğuran sebeplerin başında Batılıların Orta Doğu ve Türkiye siyaseti gelmektedir. Bu insanlık dışı örgütü kendi ülkelerinde barındırmaları; türlü imkanlar vererek korumaları da aynı anlayışın sonucudur. Ancak temel yapısı terör üzerine kurulu örgütün, bu ülkelerde arayacağı bazı çözümleri de şiddete dayandıracakları doğaldır. Böyle durumlarda, kendilerine zarar verebilecek eylemlere karşı en sert tedbirlerin alınacağı; ancak Türkiye aleyhindeki faaliyetlere dokunulmayacağı ve

⁷³³ Güven Veli Fatih Dr., “Terörle Mücadelede Avrupa ile İşbirliği ve DHKP-C'ye Yönelik Operasyon”, Stratejik Analiz Dergisi, s: 47, sayı: Mayıs 2004.

⁷³⁴ Güven Veli Fatih Dr., a.g.m., s.38.

aynı örgütün ve onları destekleyenlerin ülkemizdeki yıkıcılıklarına “insani” gözlükle bakacakları, Batılı çifte standardın geleneği⁷³⁵ olarak değerlendirilmiştir.

Aslında terör ve terörizme karşı mücadelede uluslararası işbirliği çok önemli olmasına rağmen, bazı devletler bugün bu konuya yeterince önem vermemektedir. Bu nedenle terörist faaliyetler artarak devam etmektedir. Halbuki söz konusu devletler terörizmle karşı karşıya kaldıkları zaman, bu işbirliğinin değerini daha iyi anlayacaklardır. Özellikle PKK'nın, Türkiye'de ve Batı Avrupa ülkelerinde sürdürmüş olduğu terörist faaliyetler bu durumun en bariz örneğidir.⁷³⁶

Tarih boyunca Batılı ülkelerin, Türk varlığına yönelen emperyalizm tehditleri, yakın geçmişte ve günümüzde PKK ve uzantıları şeklinde karşımıza çıkmıştır. Bu ülkeler Türkiye'de Türk'ten ayrı bir milliyet bulunduğu iddiasıyla insanlarımızı birbirine düşman etmenin ve ülkemizi parçalamanın peşinde koşmaktadırlar. Oysa atalarımızın kanı pahasına bize vatan olan bu toprakların her köşesi aynı değerde olup kürt adı altında yapay bir kimliğe sokulmak istenen bazı vatandaşlarımız, bu milletin öz evlatlarıdır. Bu nedenle, doğusu ve batısıyla Türk halkının bin yıllık toprağı olan Anadolu, insanımız için vazgeçilmezdir.⁷³⁷

AB'nin Türkiye hakkındaki politikaları genel olarak Türk kimliği üzerine yoğunlaşmıştır. Türkiye hakkında yapılan değerlendirmelerde, Türk kimliği üzerine yapılan ölçütler ile Kürtler hakkındakiler farklılık arz etmektedir. Bu bağlamda Kürtler ulus içinde bir ulus gibi sunularak Türk'ten sayılmamak istenmektedir. Kendi deryişleri ile dilleri, dinleri, hatta adları ayrı olan, üstelik yüzlerce yıldır değişik toplumların, siyasal yapıların çatısı altında birbirinden ayrı yaşayan Kürtler gerekirse yapay bir dil oluşturmak yoluyla yüzyıllardır buldukları toplumdan koparılmak istenmektedir. Aynı ölçütlere bakıldığında, sözgelimi, bir Fransa'dan veya Hollanda'dan kaç ulus çıkmakta olduğu ise hiç gündeme gelmemektedir.⁷³⁸

⁷³⁵ Budak Nazım, “Varlığımızı Hedef Alan Tehdit (Bölücü Terör), Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1994, s.204.

⁷³⁶ Mütercimler Erol, “21 Yüzyıl ve Türkiye”, s. 384-385.

⁷³⁷ Budak Nazım, a.g.e. s.200

⁷³⁸ Güngörmüş Kona Gamze Yrd.Doç.Dr, “Uluslararası Çatışma Alanları ve Türkiye'nin Güvenliği”, s. 206.

Türkiye-AB ilişkileri son yıllarda örneği daha önce hiç görülmemiş şekilde farklı sahalara çekilmeye çalışılmaktadır. Öyle ki, Kıbrıs meselesi dahi Türkiye'nin önüne bir koşul olarak sunulmaktadır. PKK bağlantılı sözde Kürdistan emellerinin, bugün Avrupa Birliği tarafından demokrasi ve insan hakları başlıkları altında gündeme getirildiği ve bir ölçüde Türkiye'nin önünün kesilmeye çalışıldığı iddia edilmektedir.

Avrupa açısından Kürt meselesi, kısa bir süre öncesine kadar birkaç hayalperest dışında çok az kişiyi ilgilendirmekteydi. Avrupa'ya giden siyasal mülteciler ve öteki göçmenlerin gittikleri ülkelerde Türkiye aleyhine faaliyetlerde bulunması, ülkemizdeki bölücü unsurları farklı tarzda algılanması amacıyla tanıtım faaliyetleri ve kurdukları Kürt lobileriyle sağladıkları dış destek sayesinde ülkemizin bütünlüğüne zarar verme konusunda yurt içindeki faaliyetlerden daha fazla zarar vermişlerdir.⁷³⁹

Yunanistan'ın terörist başı Abdullah Öcalan'ın yakalanma sürecinde izlediği yol, Belçika'nın terörist Fehriye Erdal'ın elini kolunu sallayarak kaçışına seyirci kalması, Türkiye karşısında PKK kartı ile diğer pek çok unsuru kullanmaya çalışan Avrupa ülkelerinin düştüğü durumu gözler önüne sermektedir.⁷⁴⁰

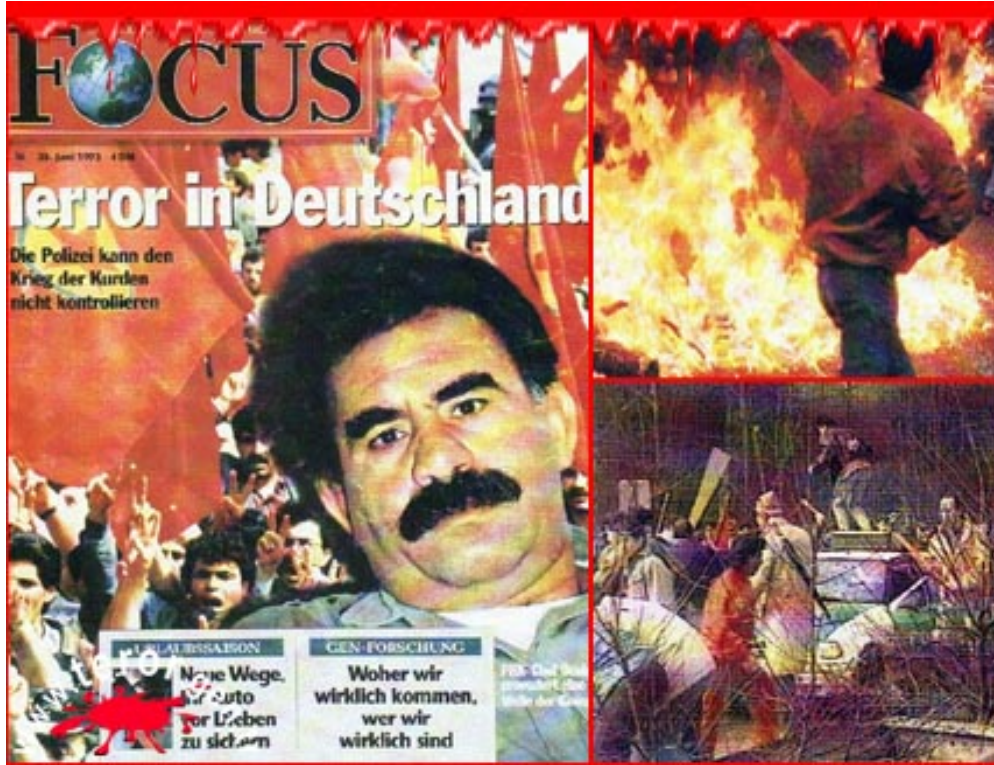
Berlin'de, Londra'da, Stockholm'de, Milan'da, Roma'da, Marsilya'da, Amsterdam'da, Brüksel'de, Bükreş'te, Moskova'da, Heilbronn'da, Dresten'de ve Leipzig'de olmak üzere pek çok Avrupa kentinde gösterilerle terörist başının yakalanışını protesto eden terör örgütü üyeleri, faaliyetlerini açıktan Avrupa'da göstermekten çekinmemişlerdir.⁷⁴¹

⁷³⁹ Bruinessen Martin van, "Kürt Toplumu, Etnisite, Ulusçuluk ve Mülteci Sorunları", Kreyenbroek-Sperl, çev: Yavuz Alogan, "Kürtler", Cep Kitapları, İstanbul, 2003, s.72.

⁷⁴⁰ Avrupa'nın, PKK ile ilişkisi terörist başı verdiği ifadede şöyle belirtmiştir: "...Sorgumun bittiği şu anda Avrupa'nın beni istemediğini ancak beni Türkiye'ye karşı kullanmak istediğini ve kullandığını belirtmek istiyorum... Avrupa beni Türkiye'ye karşı kullanırken, Türkiye'yle beni karşı karşıya getirirken Türkiye'nin de önünü kesmeyi hedeflemiştir..."

⁷⁴¹ Radu Michael, "The PKK Strategy In Europe To Place Turkey On Trial", 26 Feb. 1999.

Öcalan'ın yakalanması ve idam tehdidi ile yargılanması AB içinde örgütlenmiş olan PKK terör örgütünün eylemlerinden dolayı bu ülkelerde büyük bir panik yaşanmış olduğu yorumlarına da neden olmuştur.⁷⁴²

Şekil 4.6: FOCUS dergisinin PKK kapağı

Kadın-çocuk ayrımı gözetmeksizin yüzlerce masum Türk vatandaşını ve pusuya düşürdükleri güvenlik mensuplarını katleden PKK, Avrupa'da da eylem ve faaliyetlerini büyük bir hızla sürdürmektedir. Çeşitli Avrupa ülkelerinde Türkiye aleyhine yürüyüş ve toplantılar düzenleyen PKK militanları, genellikle Türk Büyükelçilikleri ile bazı Türk kuruluşlarını hedef almışlardır. 1979 yılında Almanya'da PKK tarafından oluşturulan "PKK Avrupa Temsilciliği" ise tarihe sadece ibret verici bir hadise olarak geçmiştir.

Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB)'nin kurduğu Kürtçe yayın yapan KurdSat'a İran'ın vermiş olduğu destek ise bu oyundaki ayrı bir perde olarak Türkiye'nin karşısına çıkmaktadır. Bunun dışında Kürtçe eğitim ve radyo televizyon yayıncılığı konularında başta ABD ve İsrail olmak üzere bir çok ülkenin mali ve teknik yardım yaptığı da sıkça iddia edilmektedir.

⁷⁴² Özdağ Ümit, "Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri", ASAM Yayınları, Ankara, 2003, s.31.

Terörün kamuoyu desteği sağladığı medya unsurlarından olan MED-TV/ MEDYA Tv ile terörist eylemlerin açıktan talimatlarının verildiği ROJ TV ve diğer basın organlarının faaliyetlerine izin verilmesi, Batı kamuoyunun verdiği desteğin tarihî önyargıların bir sonucu ve aynı zamanda Batı'nın azınlık hakları ve basın özgürlüğü anlayışının bir uzantısı olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin tarafsız ve net bir değerlendirme olup olmadığı ise çok su götürür bir konu olarak şimdilik gündemde kalacak gibi gözükmektedir.⁷⁴³

Almanya, PKK'nın yayın organı MED TV'ye, daha sonra kapatılıp adı MEDYA TV olarak değiştirilen televizyon kanallarına da çok uzun bir süreçten sonra tavrı almıştır. Son olarak ise Danimarka'dan yayın yapan PKK'nın bir diğer yayın organı ROJ TV'de MED TV veya MEDYA TV'den farklı olmamasına rağmen bu sefer de Danimarka'nın duyarsızlığına takılmıştır!

Kürtçe yayıncılıkta dış dünyanın rolünü arttıran bir diğer etken ise, son yıllarda Avrupa ve ABD'de oluşan Kürt diasporasının varlığıdır. Irak, İran ve Suriye'de yaşanan olaylar nedeniyle bu ülkelerden göç eden Kürtler bugün Batı'da kamuoyu oluşturabilecek bir güce ulaşmış durumdadırlar. Bu konuda en büyük başarıyı gösteren grup ise ne yazık ki PKK olmuştur. 1980'lerin sonunda ve 1990'lar boyunca 200.000 ile 500.000 arasında Kürt kökenli kişi başta Avrupa olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerine yasal veya kaçak olarak göç etmiş, yada sığınmıştır. Bu göçlerin yoğun olarak yaşandığı İngiltere'de merkezî ve yerel yönetimlerin sadece Kürt kökenli göçmenlerin İngilizce eğitimleri ile ilgilenmemiş, Kürtçe ve 'Kürt kültürü' konusundaki taleplerini de ihtiyaç kabul edip bu konularda maddî destek sağladığı iddia edilmiştir. Sayıları hızla artan Kürt göçmenler örgütün düzenli olarak devam ettirdiği programları ve yönlendirmeleriyle PKK yanlısı yayın kuruluşlarını finanse edecek ve destekleyecek bir güce ulaşmıştır.

PKK terör örgütünün finans kaynaklarının, Avrupa ülkelerinde yaşayan doğu kökenli vatandaşlarımızdan zorla topladığı paralar ile uyuşturucudan elde ettiği para olduğu söylenebilir. Yine Avrupa ülkelerinde yaşayan doğu ve güneydoğu kökenli

⁷⁴³ Neredeyse tüm ulusal Alman medyasında Öcalan'ın yakalanmasından sonra yayınlanan PKK yanlısı haber ve makalelerin detaylı analizleri Tamer-Andrea Bacinoğlu tarafından "Modern Alman Oryantalizmi" kitabında yayınlanmıştır. Detaylı bilgi için bkz. : **Tamer-Andrea Bacinoğlu "Modern Alman Oryantalizmi" ASAM Yayınları, Ankara, 2001.s.149-197**

insanlarımızın küçük yaştaki çocuklarının örgüte kazandırılarak, kamplara gönderildiklerini, daha sonra Türkiye’de kırsal alanda faaliyet göstermek üzere görevlendirildiklerini, başta bombalama eylemleri olmak üzere pek çok yasa dışı faaliyette bu vatandaşları militan olarak kullandıklarını farklı kaynaklar belirtmektedir.

Bu gelişmelerin doğal bir parçası da, ortak bir dil ve bu dili kuvvetlendirecek eğitim ve iletişim araçları olması nedeniyle bu araçların geliştirilmesi konusunda bazı ülkelerin değişen oranlarda bu bölgedeki Kürt gruplara destek olduğu söylenebilir. Bu politikaların temel amacı Güneydoğu Anadolu, Kuzey Irak ve Kuzey Batı İran’ı da içine alan coğrafyada Kürtçe’yi halk arasında iletişimi ve ortak hareket gücünü sağlayabilecek bir güç haline getirebilmek olduğu defalarca vurgulanmıştır.

Avrupa’da Kürt etnik kimliğini kullanan örgütsel faaliyetler; siyasi anlamda, 1980’li yıllarda önce Cenevre, ardından da Londra’da yayınlanan “Kürdistan” gazetesi ile başlamış, günümüze kadar, süreli olmak üzere binlerce yayın basılıp dağıtılmıştır. Siyasi, ideolojik ve kültürel bölücülük yapan yayınlar, 100 yıllık dönem zarfında yabancılar tarafından hayret edilecek derecede destek görmüşlerdir. Bugün de görmediklerini iddia etmek pek dürüst bir ifade olamaz. Bu destek, süreli yayınların sahneye çıkması ve yaşamasında çeşitli alanlarda ve aşamalarda devam etmektedir. Avrupa’da beklili de hiçbir ülke aleyhine bu kadar bölücü ve yıkıcı unsurun yayın yapmasına müsaade edilmemiştir.

Bu tür süreli yayınlar, o derece geniş bir alana yayılmışlardır ki, Avrupa’da bu tür yayına zemin teşkil ederek tanışmayan ülke yok gibidir. Yayın yerlerine bakıldığı zaman, bu tür yayınların hangi dış kültür merkezlerinde piyasaya sürüldüğünü açıktır. Berlin, Bonn, Paris, Kahire, Şam, Bağdat, Tahran, Amsterdam, Beyrut, Washington, Stockholm, Erivan, Bakü, Cenevre, Folkstan, Atina, Sofya, Roma, Londra, Brüksel vb. bu merkezlerden bazılarıdır.⁷⁴⁴

Bazı ülkeler, Orta Doğu’daki çıkarlarına ulaşabilmek için Türkiye’yi uluslararası ilişkilerde diplomatik ve politik açıdan güçsüz düşürmeye

⁷⁴⁴ Çora A. Nazmi Dr., “Kürt Sorununun Geleceği”, Q-Matris Yayınları, İstanbul, 2004, s.48-49,.

çalışmaktadırlar. Bu ülkeler ülkemizi hedef alan terörün şiddetlenerek büyümesi için PKK terör örgütü militanlarına Kürtlerin haklarını savunan savaşçılar niteliğinde bulunmuşlardır. Bazı Avrupa ülkeleri de ülkemizi hedef alan terörizme ne yazık ki destek olmuş ve bu utancı paylaşmıştır. Cem Başar'a göre, terörizmle mücadele konusunda Türkiye'ye işbirliği öneren İsrail'in Gizli İstihbarat Teşkilatı'nın verdiği raporlara göre, binlerce ASALA militanı PKK kamplarında eğitim görmüş ve Suriye, İran ve Yunanistan tarafından Türkiye'yi hedef alan PKK ve Hizbullah terör örgütü desteklenmiştir.⁷⁴⁵

İngiltere'deki Kıbrıslı ve Yunanistanlı Rumlar da PKK'nın en önemli destekleyicileri arasında yer almaktadır ve onların Meclis'teki uzantıları bu desteğin etki sahasını genişletmektedir. Avam Kamarası ve Lordlar Kamarası'ndaki Kıbrıs Rum Lobisi bugüne kadar fırsat buldukça PKK'nın bir anlamda sözcülüğünü yapmıştır. 2000 Yılı Terörü Önleme Yasası çerçevesinde İngiliz Hükümeti PKK'yı terör örgütü saydıysa da, bu durumun kolayca sona ereceğini düşünmek yanlış olacaktır.

Erol Manisalı'nın ifadesi ile: *“AB 1992'den beri, ABD ve İngiltere ikilisinin Kuzey Irak'ta bir kukla devlet oluşturmasına da hiç tepki göstermemiştir. Çünkü AB, ABD-İngiliz ikilisinin başlattığı Kürdistan projesini desteklemektedir. Bölgede güçlü ve etkili bir Türkiye yerine, Kürdistan ile bölünmüş ve tamamen ABD ve AB'nin himayesi altına sokulmuş yeni bölgesel yapıyı tercih etmişlerdir.”*⁷⁴⁶

Manisalı, AB süreci kapsamında da yine bağlantılı olarak şunları söylemektedir: *“Tüm bu gelişmelerin ışığında zaten karşısında “kendisi gibi ulusalcı devletleri ve toplumları görmek istemeyen Batılı devletler”, bireyleri ve toplulukları tercih ederken, “toplumsal ve ulusal” öğelerin yerine; etnik bölünmeleri ve ayrımcılığı, tarikatların öne çıkarıldığı ve sosyal çatışmaları körükleyen unsurları, yanına aldığı ve “gayri milli” konuma soktuğu bazı büyük sermaye çevrelerini kullanırlar. Bu devletler kendileri dışındaki ülkelerde sivil toplum örgütlerini,*

⁷⁴⁵ Başar Cem, “The Terror Dossier and Grece”, INAF (International Affairs Agency), s:23-24, İstanbul, 1993.

⁷⁴⁶ Manisalı Erol, a.g.e, s.138.

dernekleri denetimi altına alarak, “toplumsal ögeler yerine bireysel ögeler” öne çıkarmaktadırlar.”⁷⁴⁷

AB bağlantılı terör politikaları için, silahlı bir saldırı ile haince öldürülen Ahmet Taner Kışlalı 1998 yılında şu ibret verici yorumu yapmıştır: **“Önce Türkiye’ye etnik terör ile baş edemez inancını yaymaya çalışanlar, sökmeyince Kürt sorununu uluslar arası boyuta taşımaya çalışanlar, , ASALA bitince PKK’yı pazarlayanlar, olmayınca Ermeni Sorununu ısıtıp yeniden sofraya getirme çabasına girenler, Orta Doğu haritasını kendi çıkarları doğrultusunda yeniden çizmek isteyenler, ABD’li dostlar... Almanya’lı dostlar... Lozan’ın kutlanmasından bile rahatsız olan İsviçre’li dostlar... Amaç parçalanmış zayıf bir Türkiye’mi? Amaç Lozan’ı yırtıp Sevr’i yeniden canlandırmak mı? İlginç XXI. Yüzyıla girerken hala hortlaklara inananlar var. Kimileride hortlakçılara inanıyor. Ya saflığından, ya hinliğinden, ya da satılmış olduğundan!”**⁷⁴⁸

2005 yılının sonbahar aylarından itibaren ise PKK şiddet eylemlerine tekrar hız vermiş ve çirkin yüzünü sadece Türkiye’de değil tüm dünya da göstermeye başlamıştır. Kendi güdümündeki yayın organlarının yanında, bir de Avrupalı medya kurumlarından da dolaylı destek gören PKK, Türkiye’nin AB sürecinde her fırsatı da değerlendirme gayretindedir. AB sürecinde Türkiye’nin müzakerelere başlamasını bile büyük bir fırsat olarak görmektedir.⁷⁴⁹

⁷⁴⁷ Manisalı Erol, a.g.e, s.39-40.

⁷⁴⁸ Kışlalı Ahmet Taner, “Ben Demokrat Değilim”, İmge Kitabevi, Ankara, Kasım 1999, s. 309-310

⁷⁴⁹ **Süddeutsche Zeitung’un** 8 Ekim 2005 tarihli sayısında, Christiane Schlötzer imzasıyla yayımlanan, Münih çıkışlı yazının çevirisi aynen şöyledir: **“PKK ŞİDDET ÇAĞRISI YAPIYOR”**
--"Kürt Sorunu Şimdi Artık AB'nin de Sorunudur"--Kürt yeraltı örgütü PKK, kısa bir süre önce ilan ettiği ateşkese yine bir kez daha son verdi. Militan örgüt, merkezi Almanya'da bulunan Kürt haber ajansı Mezopotamya aracılığı ile, Kürt sorununun artık sadece Türklerin değil, AB'nin de sorunu olduğunu duyurdu. Bu, AB'nin geçtiğimiz salı günü Türkiye ile katılım müzakerelerini resmen başlatmasından sonra PKK tarafından yapılan ilk açıklamaydı. PKK, AB kararı öncesinde de, defalarca ilan edilen ateşkese rağmen, özellikle de ülkenin güneydoğusunda güvenlik güçlerine karşı şiddet olaylarıyla dikkatleri üzerine çekmeye çalışmıştı. Anlaşılan şimdi de yeni açıklamayla dikkat çekilmek isteniyor. Açıklamada "aktif savunma ve demokratik direnişi meşru hakkı" olarak gördüğünü belirten PKK, Türkiye için hazırlanan müzakere çerçevesinde "Kürt sorununun çözümüne" işaret edilmemesini eleştiriyor. Açıkça yapılan şiddet çağrısı, Kürt kamuoyunda oldukça tartışmalı. Son dönemde çok sayıda Kürt ve Türk aydını, gerillaya silahlarını susturma çağrısında bulundular. Aynı zamanda da Türk Devleti'nden, Kürt savaşçılarını topluma yeniden kazandırmasını istediler. Ancak Türk Ordusu, PKK için genel bir af çıkarılmasını kesinlikle reddediyor. Kararlılıkla Türkiye'nin AB persektifini destekleyen tanınmış Kürt politikacıları da, bu yolla, ülkenin güneydoğusunun ekonomik bakımdan daha fazla kalkındırılması için Ankara'ya yönelik siyasi baskının artmasını ümit ediyorlar.

'Oyun' böylesine karmaşık bir hal alınca oyuncular da rollerini bu ölçüde iyi oynamaya başlamışlardır. Artık PKK bir terör örgütü olmaktan çok dış güçler ve onlarla bağlantılı olan Hükümet Dışı Organizasyonlar (NGO) açısından bazen bir piyon bazen de bir baş aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani uluslararası dengeler içinde PKK da diğer gruplar gibi varlığı reddedilemeyecek bir etken haline getirilmiştir.⁷⁵⁰

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde faaliyet gösterdikleri iddia edilen çok sayıdaki PKK yanlısı kuruluşlardan başlıcaları ise şöyle:

4.5.1 Almanya'da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar

- Achen Kürt İşçi Birliği
- Almanya Kürt Dernekleri Federasyonu (YEK-KOM)
- Aschaffenburg Kültür Merkezi
- Berlin Kürt-Alman Kültür Merkezi
- Bielefeld Kürdistan Merkezi
- Bodensee PKK Merkezi
- Bonn Kürt Merkezi
- Braunschweig Musa Enter Alman Kürt Dostluk Derneği
- Bremen Kürt Alman Dostluk Derneği
- Bremenhaven Kürt Alman Dostluk Derneği
- Celle Kürt Kültür Merkezi

Ankara'da cuma günü Kürt politikacı Leyla Zana ve üç arkadaşı hakkındaki davanın görülmesine devam edildi. Duruşmaya katılan Kürt aşiret reisi Sedat Bucak, Zana'yı 90'lı yılların başında PKK'nın "büyükelçisi" gibi görev yapmakla suçladı. Savunma avukatları şahide itiraz ettiler. Zana ile üç eski milletvekili, Haziran 2004'te cezaevinden salıverilmişlerdi. Avukatları onların Temyiz Mahkemesi tarafından yeniden mahkum edilmeleri halinde bile, uzun yıllar hapis cezası çektikleri için yeniden cezaevine girmeyecekleri görüşünde.

⁷⁵⁰ PKK'nın yayın organı ROJ Tv'nin kapatılmayıp birde bunun yanında desteklenmesi ve diğer Avrupa ülkelerinde de "yoğun talep var" bahaneleri ile yayınlarına müsaade edilmesi düşündürücü bir durumdur.

- Darmstadt Enformasyon ve Dayanışma Merkezi
- Dietzenbach PKK Derneği
- Dortmund Ahmede Xani Kültür Merkezi
- Drensdan Kürt Alman Dostluk Derneği
- Duisburg Kürt Dayanışma Merkezi
- Dren Kürt Kültür Evi
- Dusseldorf Medya Kültür Evi
- Erfurt PKK Derneği
- Essen Kürt Dilini ve Kültürünü Geliştirme Derneği
- Etnik Azınlıkları Teşvik Derneği
- Frankfurt Kürdistan Enformasyon Merkezi
- Freiburg Kürt Alman Dostluk Derneği
- Fulda Kürt Derneği
- Gelişim Ağ (GEL-Ağ)
- Giessen Kürt Alman Dostluk Derneği
- Gppingen PKK Derneği
- Grevenbroich Neuss PKK Derneği
- Hagen Kürt Alman Dostluk Derneği
- Halle/Saale PKK Derneği
- Hamburg Kürdistan Halkevi
- Hanau Kürdistan Kültür Merkezi

- Hannover Kürt Alman Dostluk Derneği
- Heidenheim PKK Derneği
- Heilbronn Kürt Halkevi
- Karacadağ Dostluk Derneği (KARAWITT)
- Karlsruhe Kürt Kültür Derneği
- Kassel Kürdistan Merkezi
- Kiel Kürt Alman Dostluk Derneği
- KOMKAR Derneği
- Köln Kürdistan Evi
- Krefeld Kürt Aileler Derneği
- Kürdistan Enformasyon ve Dokümantasyon Evi (NAVEND)
- Kürdistan Işçi Derneği
- Kürdistan Yardım Derneği (HEVI)
- Kürt Halkevi
- Kürt Kültür Evi (HOYBUN)
- Kürt Kültür ve Dayanışma Derneği
- Kürt Alman Dostluk Derneği E.V. (HELVALTI)
- Lahr PKK Derneği
- Leipzig Kürt Alman Kültür Derneği
- Leverkusen Mezopotamya Gençlik Evi
- Ludwigshafen Kürt Kültür Derneği

- Magdeburg PKK Derneği
- Mainz Süveyda Kültür Sanat Merkezi
- Münchengladbach PKK Derneği
- Münih Kültürlerarası İşçi Derneği
- Nürtingen PKK Derneği
- Nürnberg Kürt Alman Kültür Derneği
- Oldenburg Kürt Alman Dostluk Derneği
- Osnabrück Kürt Kültür Derneği
- Peine PKK Derneği
- Pforzheim Kürt Veliler Birliği
- Rüsslsheim PKK Derneği
- Saarbrücken Kürdistan İşçi Kültür Birliği
- Singen Mezopotamya Kültür Derneği
- Stuttgart Mezopotamya Kültür Derneği
- Troisdorf PKK Derneği
- Ulm Med Kültür Merkezi
- Uluslararası Kürdistan İnsan Hakları Derneği (IMK)
- Velbert PKK Derneği
- Wuppertal PKK Derneği
- Zwickau Kürt Alman Dostluk Derneği
- Kürdistanlı Yurtsever Sanatçılar Derneği

- AKSA

4.5.2. Avusturya’da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar

- Avusturya Kürt Dernekleri Federesyanu (FEY-KOM)
- Kürdistan İnformasyon Birliği
- Kürdistan Gençlik ve Kültür Derneği
- Mezopotamya Kültür Merkezi
- Şafak Kürt Kültür ve Gençlik Derneği
- Mezopotamya Gençlik Evi
- Anadolu Mezopotamya Kültür Derneği
- Viyana Kürdistan Göçmenler Birliği (KOM-KURD)
- Kürdistan Gençler Birliği
- Kürdistan Aleviler Birliği

4.5.3. Belçika’da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar

- Brüksel Kürdistan Komitesi
- Avrupa Kürt Dernekleri Konfederasyonu
- Belçika Kürt Dernekleri Federasyonu (FEK-BEL)
- Charleroi Kürt Kültür Derneği
- Genk Kürdistan Kültür Derneği
- Liege Kürt Kültür Derneği
- Verviers Kürt Kültür Derneği
- Brüksel Kürt Enstitüsü

- Belçika Kürt Dostluk Derneği
- Brüksel Kürdistan Kültür Merkezi BKKM
- Leuven Kürt Dayanışma Derneği
- Diest Kürt Dili ve Kültür Derneği
- Kürdistan Derneği
- Kürdistan Yurtsever İşçiler Birliği
- Kürdistan Yurtsever Gençlik Birliği
- Genk-Fırat 88 Spor Kulübü
- Kürdistan Ulusal Kongresi KUK
- Kürdistan Kızılayı-HSK Belçika Bürosu
- Brüksel Kürdistan Komitesi
- Anvers Kürdistan Merkezi

4.5.4. Danimarka'da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar

- Danimarka Kürdistan Kültür ve Dayanışma Derneği
- Danimarka Kürt Dernekleri Federasyonu (FEY-KURD)
- Danimarka Kürt Kültür Derneği
- Hillerod Kürt Kültür Derneği
- Aarhus Kürt Derneği
- Aberna Kürt Derneği
- Kopenhag Kürt Evi
- Kürdistan İşçi Derneği

- Kopenhag Kürt Dostluk Derneği
- Kopenhag Kültür ve Sanat Merkezi (HOYBUN)
- Kürdistan Öğrenciler Birliği

4.5.5. Fransa’da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar

- Kürdistan Yurtsever İşçiler Derneği
- Paris Kürdistan Komitesi
- Merlebach Kürdistan İşçi Derneği

4.5.6. Hollanda’da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar

- Hollanda Kürt İşçiler Birliği
- Hollanda Kürt Faaliyetleri Merkezi
- Hollanda Kürdistan Komitesi
- Dan haag Kürdistan Komitesi
- Nijmegen Koma Kürdistan Derneği

4.5.7. İsviçre ve Yunanistan’da Faaliyet Gösteren PKK Bağlantılı Kurum ve Kuruluşlar

- Zürih Kürdistan İşçi Derneği
- İsviçre Kürdistan Derneği
- Cenevre Kürdistan İşçi Derneği
- Atina Kürdistan Komitesi (Yunanistan)

4.6. Almanya'nın Terör Politikası ve Ülkede Varlık Gösteren Terör Örgütleri

Almanya'da bulunan belli başlı terör örgütleri şöyledir;

- Bader-Meinhof Çetesi (Kızıl Ordu Fraksiyonu: RAF) (1967-1972),
- Wehrsportgruppe (Askeri Sporlar Grubu-Hoffman) ve Diğer Alman Nazi Grupları (1980-1981),
- Alman Halk Sosyalist Hareketi (VSBD).⁷⁵¹

Sovyetlerden boşalan yeri büyük oranda dolduran Almanya'nın ve diğer ülkelerin terör örgütlerini kendi denetim ve kontrolleri altına almaya çalıştıkları, Avrupa'nın; Almanya liderliğinde stratejik bir atak yaparak, on yıldır istihbarat faaliyetlerini sürdürdüğü Balkanlar, Orta Doğu, Kafkaslar ve Orta Asya'ya girmeye; petrol, doğal gaz ve su havzalarında denetim oluşturmaya başladığı değerlendirmeleri yapılmıştır. Ancak bu alanlar ABD'nin mutlak hayati çıkarlarını ve tek başına güç olma esprisini tehdit etmektedir.

M.Ali Bal'ın ifadeleri ile: *“Emperyalist güçlerin Pazar kapma ve çıkar mücadeleleri ile menfaatleri koruma ve mevzi yitirme korkuları, onların dahi denetleyemeyeceği boyutlardaki bir terör döneminin habercisi, çıkar sağlamak için desteklenen mikromilliyetçilik, fundemantalist hareketler ile çeşitli ideolojik yapılarıdaki terör örgütlerinin sürece damgalarını vuracakları bir terör devresi olacaktır. Almanya'nın güdümünde olan terör örgütleri dikkat çekici bir şekilde dünyanın her yanında ABD hedeflerine yönelmiştir. Aslında ABD'nin yarattığı bilinen El-Kaide ile Türkiye'de DEV-SOL (DHKP-C) ilgi çekici bir biçimde aynı tarihlerde saldırılara başlarlar. Son on yılın kanlı ve bir o kadar da kirli bilançoları dünya jeopolitiğinin yeniden biçimlendirilmesi çabalarıyla güncelleştirilmiştir. Artık savaş ABD ve Almanya arasındadır. Balkanlar bunun ilk sinyali idi. ABD Balkanlar'da, Alman politikalarını ters yüz ederek bir kere daha onu engellemiş,*

⁷⁵¹ Şehirli Atilla: “Türkiye’de Bölücü Terör”, Burak Yayınları, İstanbul, 2000, s.102.

sıkışıp kaldığı Avrupa coğrafyasından çıkışını sağlayacak olan projesine çomak sokmuştur. Bu süreç Almanya'nın ABD'ye olan düşmanlığının başlangıcı değil ama artık birşeyler yapmasının gerekliliğini dayatan, harekete geçmesini zorlayan bir yapıya sahiptir. Almanya ülkesinde yüz binlerce teröriste sağladığı maddi ve manevi desteği artık kullanmalıydı...”⁷⁵²

PKK, Hizbullah, DHKP-C ve diğer örgütlerin siyasal ve ekonomik oluşumların aynı amaca yönelik saldırıları; bazı ülkelerin çıkarlarına hizmet etmesi, Türkiye'nin durdurulmasını gerekli kılmıştır. Aslında Türkiye üzerinde yoğunlaşan yeni hesaplaşma sürecinde Balkanlar, Kafkaslar, Orta Doğu ve Orta Asya ekseninde çıkarları olduğunu dayatan ABD, Avrupa ve diğer güçlerin; PKK, Hizbullah, DHKP-C ve diğer terör örgütlerini yoğun eylem sürecine sokması ile Türkiye'nin dışa açılma yani orta Asya Türk birliği hayaline nokta koyarak, bir kere daha yoğun iç problemleriyle boğuşmak zorunda bırakıldığı iddiaları dahi yapılmaktadır. Kim koruyor ve parayı veriyor ise artık onun “duduğu çalınıyor” böylece “Adriyatik'ten Çin seddi'ne kadar” Ege'nin karanlık sularında daha doğmadan boğulmuş oluyordu.

PKK, DHKP-C ve daha pek çoğu kurumlaşmış veya kurumlaştırılmış terör örgütleridir... PKK veya Avrupa'nın korumasındaki diğer terör örgütleri, Avrupa sarsılmadan yada Avrupa iç dengeleri açısından meşgul edilmeden, saf dışı kalmayacak gibidir.⁷⁵³

4.6.1. PKK ve Faaliyetleri

Son yüzyılın ikinci yarısından itibaren Kürtlerin Almanya'ya göçleri, yoğun ve kitlesel olarak 1961'den sonra Almanya'nın iş gücü ihtiyacı ve talebi doğrultusunda ve Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya arasında 1961 sonrası yapılan ikili anlaşmalar çerçevesinde gerçekleşmiştir. Almanya'ya ikinci yoğun Kürt göçünün 12 Eylül 1980 tarihinden sonra gerçekleştiğini ifade etmek mümkündür. Bir göçmenler ülkesi olan Almanya'da Kürt nüfusu resmî olarak bilinmemektedir.

⁷⁵² Bal Mehmet Ali, “Savaş Stratejilerinde Terör”, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, Nisan 2003, s.24-25

⁷⁵³ Bal Mehmet Ali, “Savaş Stratejilerinde Terör”, s.63-65

Türkiye'den Almanya'ya giden göçmenlerin resmî kayıtlarında "Kürt" tanımı yapılmadığı için, sayısal ifadeler değişik istatistik metotlarına başvurulmuş ve yaklaşık olarak saptanabilmektedir.

Almanya'daki (çoğu Türk vatandaşı) Kürtlerin, hâlen Türkiye'ye karşı yasa dışı bir örgütlenmenin yanında diğer göçmen toplumlarıyla eşit ilişkiler içinde yaşama amacıyla yasal dernekler kapsamında çalışmalarını sürdürdükleri bilinmektedir.

Üçüncü kuşaktan itibaren yoğunluk kazanan, Türk çocuklarını ve gençlerini Alman kültürü ile yetiştirmek suretiyle kendi uygarlığının etki alanına çekmek eğiliminin yanında, Almanya'nın, 1970'lerden bu yana sistematik olarak, Almanya'daki Türklerin politik, kültürel ve toplumsal planda ortak payda etrafında birleşebilmelerini engelleyecek her sürecin desteklediği, Türkler arasındaki her türlü siyasal ve toplumsal farklılığın teşvik edildiği, gelişmesi ve farklılıkların derinleşmesi için çaba sarf edildiği, bilinçli olarak, en sağdan en sola kadar her türlü radikal hareketin önünün açılmaya çalışıldığı iddia edilmektedir.

Almanya'da üzerinde partiler ve ideolojiler üstü bir konsensüs sağlanmış ender konulardan biri "Kürt Sorunu"dur. "Evrenin Yetimleri", "Allah'ın Üvey Oğulları", "Aldatılan Halk" vb. gibi başlıklarla popüler literatürde sağlam bir yer edinmiş olan "Kürt Sorunu" kiliseden, parti vakıflarına, üniversitelerden öğretmen sendikalarına Alman toplumunun hemen her kesitinde ilgi odağı haline getirilmiştir.

Kürt kökenli bir Türkiye ve Almanya vatandaşı olarak Avrupa Parlamentosu'na girmiş bir milletvekilinin değerlendirmeleri, Almanya'daki Kürtler hakkında bilgi vermesi açısından önem arz etmektedir. Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği'nin "Güncel Haber" adıyla yayımladığı dergide, Avrupa Parlamentosu ile TBMM arasında köprü görevi gören Türkiye - AB Karma Parlamento Komisyonu'nun Türk uyruklu Alman üyesi, 1992'de Alman vatandaşlığına geçen, hâlen 1998 seçimlerinde Almanya'da Yeşiller Partisinden Avrupa Parlamentosu'na seçilmiş yedi milletvekilinden biri olan Ozan Ceyhun'la yapılmış olan bir röportaja yer verilmiştir.

Ceyhun şunları söylemiştir: *"Kürtlerin yanı sıra beni seçen Türk de çok. Adanmış bir Almanya vatandaşıyım. Daha ileri gidersem, Adanmış bir Avrupalıyım.*

Demokrasi mücadeleden dolayı, Kürtler bana sıcak bakıyor. Parlamentoda Yeşiller Partisi seçmenlerinin verdiği görev doğrultusunda birilerini temsil ediyorum. Ne Kürtleri ne de Türkleri. Yeşil seçmenin seçtiği bir Alman milletvekiliyim. Almanya'yı temsil ediyorum. Türkiye'de kimlik sorunları, demokrasi eksiklikleri yüzünden gündeme gelen sunî kavgalardır. Demokratik bir ülkede hangi kökenden olurlarsa olsunlar, vatandaşlar mutluyorsa, o ülkeyi bölmek gibi sevdaları olmayacağı ve bunun çıkarlarına ters düşeceği, hatta demokratikleşmeyle beraber sorunların da çözüleceği kuşkusuzdur. Türkiye'deki demokrasi kavgasının, salt Kürtlerin kavgası olarak görülmesi hatasından da kaygılıyım. Çünkü, bu (yanlış algılama) demokrasi kavgasına zarar verdiği gibi, karşıtlarını da güçlendiriyor.”⁷⁵⁴

Bu ifadelerden Almanya'da yaşayan Türk veya Kürt kökenli Türk ve/veya Alman vatandaşlarının milletvekili seçimlerinde ırk ayırımını göz önünde bulundurmadığı anlamını çıkarmak mümkün görülmektedir.

1970’li yıllardan itibaren dünya politikasında başa oynayan Almanya’nın, hedef ülkelerin tamamında bir yandan olağan diplomatik ilişkilerini sürdürürken, diğer yandan da kendi siyasal partilerine bağlı vakıfları, bu ülkelerde kullanmak suretiyle, aktif-müdahaleci bir dış politika konsepti geliştirdiği iddia edilmektedir.

Hain bir saldırı sonucu öldürülen Dr. Necip Hablemitoğlu, Almanya’nın bu faaliyetleri için şunları söylemektedir: *“Almanya, hedef ülkelerdeki mevcut yönetimlerin muhaliflerine de destek politikasını bir adım daha ileri götürerek, orta ve uzun vadede kontrolü elde tutmak ve pazarlıkta güçlü olmak için terör örgütlerine bile parasal ve hukuksal yardımda bulunmaktan kaçınmamıştır.”*⁷⁵⁵

Nitekim Almanya, Türk insanını ve Türkiye’yi olduğundan farklı algılamaktadır. Bunun da en büyük nedenleri, Almanya’da faaliyet gösteren Türkiye karşıtı yasal veya yasadışı örgüt, kurum ve medya organlarıdır.

⁷⁵⁴ Güncel Haber Dergisi, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği Yayını, Temmuz 2000.

⁷⁵⁵ Detaylı bilgi için bkz.: Hablemitoğlu Necip Dr., “Şeriatçı Terörün ve Batının Kısılcacındaki Ülke Türkiye”, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, Aralık 2003, İstanbul,s.121-124

PKK yanlıları, Almanya'ya sürekli iltica etmekte, bu ilticaların pek çoğu Türkiye'den kaçma bahanesi ile yapılmaktadır.⁷⁵⁶ Almanya, PKK'nın 1994 öncesi Avrupa teşkilatlanmasında kritik rol üstlenmiştir. En etkin ve fazla PKK sempatisini nüfusu barındırması nedeniyle, Almanya beş eyalet bölgesine ayrılmıştır. Bunlar Orta Eyalet (Köln, Duisburg, Boon, Dusseldorf, Dortmund), Güney Eyaleti (Frankfurt, Mannheim, Wiesbaden, Giessen), Bavyera Eyaleti, Kuzey Eyaleti (Hannover, Berlin, Kassel, Bielefeld, Osnabrück) ve Kuzeybatı Eyaleti (Hamburg, Bremen, Kiel)'dir.⁷⁵⁷

Türkiye'de yaşamış Almanlar'ın ülkelerine döndüklerinde yazdıkları ve dile getirdikleri ifadeler de, örneğin: “*Kürtler millet olarak ezilmektedir ve bunun sebebi de Kemalist Ulus felsefesidir*”.⁷⁵⁸ vb. Türkiye'nin Almanya'da ve hatta tüm Avrupa'da bu şekilde tanınmasına neden olmaktadır. Türk Ordusunu “Kürt avında”, Türk insanını da “İrkçi” olmakla suçlayan Alman akademisyenler de sıkça karşımıza çıkmaktadırlar.⁷⁵⁹

Yine Alman oryantalistlere göre Türkiye'de bugün “üç derin çatlama” hattı vardır. Bunlar; kökten dinciler-laikler, Kürtler-Türkler, Aleviler-Sunniler.⁷⁶⁰ Bu değerlendirmeler medya desteği ile de hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Almanya'nın da bu söylemler kapsamında Türkiye'yi analiz ettiği ve politikalarını yönlendirdiği iddia edilmektedir.

⁷⁵⁶ Tirajı günde 169 bin 360 olan sosyal demokrat eğilimli *Frankfurter Rundschau* gazetesinin 13 Ağustos 2005 tarihli sayısında, "STG" rumuzuyla yayımlanan, Bremen çıkışlı yazının çevirisi şöyledir: **KARAR: ESKİ PKK KOMUTANI BREMEN'DE KALABİLİR**

PKK ile ilişkisini kesen ve Almanya'ya kaçan önemli bir PKK yöneticisine iltica hakkı tanınıyor ve Türkiye'ye iade edilmeyecek. Bu kararı şimdi Eyalet Yüksek Mahkemesi ve Bremen İdare Mahkemesi de onadı. Sait C. vakası, 2004 yılında ülke çapında tepkilere yol açmıştı. Söz konusu Kürt, PKK merkez komitesi üyesiydi ve gerilla komutanıydı. Sait C. 1990'lı yılların sonunda silahlı mücadeleyi bırakmış ve yoldaşları (metinden aynen) tarafından hain olarak takibata uğramıştı. Türk yargısı da onu terörist olarak arıyordu, zira Sait C.'nin PKK tarafından işlenen 17 cinayet ve diğer suçlara katıldığı iddia ediliyor. Ancak Sait C. bunu reddediyor. Sait C. 2001 yılında, derhal iltica hakkı kazandığı Almanya'ya kaçmıştı. Türkiye'nin iade taleplerinin ve yeni Alman terörle mücadele yasalarının yürürlüğe girmesinin ardından Federal Siyasi Göçmen Kurumu 2004 yılında ilticasını, diğer nedenlerin yanında Sait C.'nin terörden vazgeçmediği ve böylece Almanya'nın güvenliğini tehdit ettiği gerekçesiyle reddetmişti. Ancak İdare Mahkemesi Sait C.'nin inanılır bir şekilde PKK'dan ve onun çevresinden uzaklaştığı hükmüne vardı. Mahkeme bu nedenle Sait C.'nin iltica hakkı olduğunu, bunun yanında Türkiye'ye geri dönmesi durumunda muhtemelen işkence göreceğini belirtti.

⁷⁵⁷ Özcan Nihat Ali, PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi, ASAM.s.296-297

⁷⁵⁸ Bacinoğlu Tamer-Andrea, “Modern Alman Oryantalizmi”, s.2

⁷⁵⁹ “Kürt Uzmanı” olarak tanınan Alman Hella Schlumberger'den aktaran, Bacinoğlu Tamer-Andrea “Modern Alman Oryantalizmi”, ASAM Yayınları, Ankara, 2001.s.3

⁷⁶⁰ Bacinoğlu Tamer-Andrea, a.g.e., s.51

Almanya'nın Bremen ve Hamburg şehrinde esrar ve eroin kaçakçılığı organize edenlerin büyük çoğunluğunu PKK militanlarının oluşturduğu ortaya çıkmış, 189 PKK'lı uyuşturucu satarken Alman polisince yakalanmıştır.

Almanya PKK'nın en çok taraftarının bulunduğu ve eylemlerinin en güçlü olduğu ülkedir. Almanya'da, Kürtlere dillerini konuşmalarını bile yasaklamakla suçlanan Türkiye'nin, Kürtleri devlet görevlerinden dahi dışlamış olduğu vurgulanmaktadır. Hatta Alman İç İstihbarat Servisinin "PKK" broşüründe, Abdullah Öcalan'ın subay olmayı istediğini ancak Kürt kökenli olduğu için bu arzusunun gerçekleşmediği yazmaktadır.⁷⁶¹

PKK terör örgütünün Almanya'da yayımlanan birçok yayını vardır. Bu yayınlara Almanya sürekli sessiz kalmakla suçlanmıştır. 11 Ekim 2002 tarihinde Almanya'da yayımlanan terör örgütü yanlısı gazetenin manşeti⁷⁶² "*KADEK Başkanlık Konseyi Üyesi Osman Öcalan: Savaş gündeme gelir*" şeklindedir. Sonrasında yaşananlar bir tarafa, terör örgütü yanlılarının, bu manşeti atma cesaretini kendilerinde bulmaları son derece düşündürücüdür. DEHAP'ı engelleme girişimlerini komplo olarak niteleyen PKK üyesi Osman Öcalan, DEHAP'ın yasaklanmasının savaşa çağrı olacağını aynı gazetede belirtmiştir. Osman Öcalan demecinde, "*Engellenen halkımız bizden savaş isteyecektir. Biz ise halkın emrindeyiz. DEHAP'ın seçime girmesi engellendiği anda, Kürt halkına ayaklanmaya hazır olun çağrısı yapacağız. Çözümün kapandığı noktada, gerillâ tekrar harekete geçmek durumundadır. Savaş, zorunlu çözüm yolu olacaktır. Önümüzdeki bahar sürecinde gerilla gündeme girecektir.*" şeklindeki açıklamalarına devam etmiştir.

Almanya'da pek çok sivil toplum örgütü devlet finansmanı ile faaliyet göstermektedir. Bunlar ya vakıftır yada siyasi dernek veya parti. İşte bunlardan birinin "Kürtler" ile ilgili verdiği seminerden bir bölüm: "*Kendi emirliklerin kaldırılmasıyla birlikte Kürtler ve derin ve bitmeyen bir kimlik krizine sürüklendiler. Kendi eski siyasi mirasları – yani kabul ettikleri bir hükümdarlığın altında kendi bölgesel otonomileri sürdürebilme hakları hiçe sayıldı.*"⁷⁶³

⁷⁶¹ Bacinoğlu Tamer-Andrea, a.g.e., s.124

⁷⁶² Çölaşan Emin, Hürriyet Gazetesi, 16 Ekim 2002.

⁷⁶³ Hans-Lukas Kieser, Basel'de 11 Kasım 2000, Gökkuşluğu Derneğinde verilen seminerden.

Bugün Almanya’da hemen herkes yapılan bu ciddi propaganda sayesinde Kürtlere kendi kaderini tayin hakkının verilmediğini, kendi devletlerini kurma hakkından mahrum edildiklerinden emindirler.⁷⁶⁴

Prof. Hasan Köni tarafından yapılan değerlendirmede: PKK’nın ezilmesinin, Almanya’nın işine gelmeyeceği böylece insan hakları konusunun Türkiye’ye karşı bir silah olarak kullanılacağı vurgulanmaktadır.⁷⁶⁵

Yine PKK’nın, Almanya’da Alman halkına yönelik herhangi bir sorun çıkarmadığı müddetçe, serbestçe faaliyetlerini sürdürdüğü ve hatta zaman zaman desteklendiği iddia edilmektedir.⁷⁶⁶

Alman Güvenlik Hizmetleri Başkanı Grünewald’ın 1995 yılında Şam’da Öcalan ile görüşükten sonra Almanya’da PKK eylemlerinin azalmış olması bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir.

Yine vurgulamakta fayda var; Almanlar’ın Kürt halkına acıma ile karışık bir sempatiyle yaklaşmalarının arkasında, Alman oryantalistleri tarafından yapılan bazı ırk ve köken araştırmalarının etkisi bulunduğu düşünülmektedir. Bu araştırmalarda, Kürtlerin Aryen kökenli ve Almanlara akraba bir halk grubu oldukları tezi öne sürülmektedir. Kürtlerin Aryen olmaları, Almanların dostluk ve himayesine lâyık bir halk olmaları için zaten yeterli bir sebep olarak görülmektedir.⁷⁶⁷

Ayrıca 1990’larda Almanya, Güneydoğu’da PKK’ya yönelik yürütülen operasyonlarda Alman silahlarının kullanılmasını, sivil halkın zarar gördüğü iddialarını öne sürerek eleştirmiş ve aynı zamanda Türkiye’ye yapılması planlanan askerî yardım ve silah sevkiyatını durdurmuştur.⁷⁶⁸

Kuveyt krizi sonrası Irak’ta ortaya çıkan ve bir Kürt devleti kurulması beklentisi Türkiye’nin konumunu yeniden değerlendiren Almanya’nın PKK’ya karşı

⁷⁶⁴ Bacinoğlu Tamer-Andrea, a.g.e., s.107

⁷⁶⁵ Köni Hasan, “Uluslararası İlişkilerde Yeni Düzensizlik ve Türk – Alman İlişkileri”, Avrasya Dosyası, Cilt 1 (2), Yaz 1994, s. 41 – 42.

⁷⁶⁶ Almanya’nın “İnsan Hakları” konusunda detaylı bilgi için bkz.: Canbolat İbrahim, “Almanya ve Dış Politikası”, Alfa Yay., 2003,s.199-212

⁷⁶⁷ Bacinoğlu Tamer-Andrea, a.g.e.,s. 21 – 23, 108-115.

⁷⁶⁸ Canbolat İbrahim S., a.g.e., s. 242.

esnek politikalar izlemesine neden olduğu gözlemlenmiştir. ABD'nin bölgede ki rolüne karşın Almanya'da Avrupa'nın Orta Doğu'ya ilişkin politik hesaplarında açıkça olmasa da PKK'ya roller biçtiği değerlendirilmiştir.⁷⁶⁹

Almanya'da yaşayan Türk nüfusunun yoğunluğu, terör örgütü PKK için Avrupa alanındaki faaliyetlerinin organizesinde bu ülkeyi önemli bir merkez ve üslenme alanı olarak görmesine sebep olmaktadır. 1993 yılında PKK terör örgütünün Almanya'da resmen yasaklanmasına rağmen faaliyetler, paravan isimlerle kurulan derneklerle yürütülmeye çalışılmaktadır. PKK'nın cephe faaliyetlerini yürütmek üzere bu ülkede kurulan ERNK ile bu paraleldeki diğer dernek ve kuruluşlarca Türk işçileri arasında PKK'ya eleman kazandırmak amacıyla propaganda faaliyetleri sürdürülmektedir. Terör örgütü PKK bu ülkedeki sempatican konumundaki kişileri legal görünümlü organizasyonlar bünyesinde seminer ve toplantılarla siyasi eğitime tabi tutarak önce Orta Doğu'ya sonrada Türkiye'ye göndermektedir. Ayrıca yine aynı amaca yönelik olarak, mülteci ve kaçak statüsünde bulunan oturma izni olmayan kişileri bu ülkede aktif örgütsel faaliyetlerde bulunmaya zorlamaktadır. Çeşitli vesilelerle organize edilen geceler, açılan yardım kampanyaları yayımlanan gazete ve dergilerin zorla satılması ile örgüt adına zorla para toplama faaliyetlerinden elde edilen gelirler örgütün finans kaynaklarını oluşturmaktadır.⁷⁷⁰

PKK'nın Almanya'da ilişki halinde bulunduğu iddia edilen kuruluşlardan başlıcaları ise şunlardır;

- Alman Sendikalar Birliği (DGB)
- DKP Alman Komünist Partisi
- Alman Kiliseler Birliği
- Alman Kızılhaç Örgütü
- Alman Komünistler Birliği (Bunt Weat Deutsch)

⁷⁶⁹ Özcan Nihat Ali, "PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi", ASAM.s.316-317

⁷⁷⁰ Bal Mehmet Ali, "Savaş Stratejilerinde Terör", s.188-189

Kopenhag kriterlerini savunan AB'nin başrol oyuncularından Almanya'da bulunan Türkler ve asimilasyon iddiaları ise Kopenhag kriterleri ile nasıl uzlaştırılır bilinmez.⁷⁷¹ Prof.Dr. Ümit Özdağ bu noktada şu yorumu yapmıştır: “Türkiye’de bölgesel ağız niteliği taşıyan veya etnik kökenleri açısından o dili bilmeleri gerektiği varsayılsa bile çoğu insanın konuşmadığı ve bilmediği dilleri, Türkiye’nin eğitim/öğretim dili yapmasını talep eden, bu dillerde Türkiye’den televizyon yayını yapmasını isteyen Almanya, işçi olarak bu ülkeye yollanan, hala çoğu Türk pasaportu taşıyan milyonlarca Türkün varlığına tahammül edemeyerek, bu insanları Almanlaştıracağını, bunun dışında bir politikanın Alman çıkarlarını temsil edemeyeceğini, eski İçişleri Bakanı Otto Schily’nin ağzından ifade etmektedir.”⁷⁷²

Türkiye'nin en büyük ticari ortağı ve köklü askeri müttefiki Almanya'nın, ne dost ne de müttefik olmanın gereklerinden hiçbirine uymayan bu hareketlere seyirci kalmak yerine; ortadan kaldırma yoluna gitmesi, Türkiye'ye karşı düşmanca eylemleri engellemesi ve hatta bunları cezalandırması gerekmektedir. Türkiye'nin bu yönde ısrarlı ve kararlı politik girişimlerine devam etmesinin zorunlu olduğu düşünülmektedir.

13 Ocak 1995 tarihinde Almanya'nın Bremen kentinde yapılan **Kürdistan Sosyalist Partisi (PSK)** 4. Olağanüstü Kongresinde Kemal Burkay (parti kurucu liderlerinden) “3. Kongrede tabanın zorlamasıyla silahlı mücadeleye başlamaya karar verildiğini, bu doğrultuda başlangıçta 600-700 kişilik bir gücün oluşturulmasının hedeflendiği, ancak istenilen düzeye gelinemediği, kamplara nitelikli unsurların gelmediğini, eğitimlerini tamamlayan bir grubun Türkiye'ye eylem amacıyla girişinde PKK engeli ile karşılaştıklarını, **dolayısıyla eğitimlerini tamamlayan PSK'lı grupların bir kısmını Yunanistan'a, diğer bir kısmını Avrupa'ya, geri kalanları ise Türkiye'ye aktardıklarını, bu konuda başarısız olduğunu, bunun nedeninin dışlarında var olan güçlükler ve engellerin yanı sıra,**

⁷⁷¹ 22 Haziran 1993 tarihinde yapılan Kopenhag Zirvesi'nde, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği'nin genişlemesinin Merkezi Doğu Avrupa Ülkelerini kapsayacağını kabul etmiş ve aynı zamanda adaylık için başvuruda bulunan ülkelerin tam üyeliğe kabul edilmeden önce karşılaması gereken kriterleri de belirtmiştir. Avrupa Birliği 1993 Kopenhag Zirvesi'nde kabul edilen tam üyelik kistaslarını içeren belgedir.

⁷⁷² Özdağ Ümit Prof.Dr., “Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri”, s. 61-64.

örgütün uzun yıllar silahlı olmayan mücadele biçimlerine göre şekillenmiş yapısı olduğunu” ifade etmiştir.⁷⁷³

Yine yapılan değerlendirmelere göre, Almanya’da etkin bir grup yabancıların, Türkler adı altında yaklaşık 3 milyonluk etkin bir blok haline dönüşmesinden rahatsızlık duyulmaktadır. Bu yaklaşıma göre söz konusu grubun Türkler, Kürtler, Sünniler, Aleviler gibi daha küçük gruplara ayrılması yabancılar ile daha kolay ilgilenilmesini sağlayacaktır. Bu çerçevede özellikle bazı eyaletler ve yerel yöneticiler Kürtçe eğitim ve yayıncılık konusunda oldukça anlayışlı davranmakta ve hatta destek dahi olmaktadır. PKK’nın Almanya’daki yayıncılık stratejisi ise mümkün olduğunca geniş yayın alanına sahip olmak ve destek alabilmektir.⁷⁷⁴

PKK’nın yayınlarında Almanya’nın gevşek tutumu ise şu şekilde ifade edilmektedir. Konuya ağırlıklı olarak yaklaşan Almanya için söz konusu olan azınlıkların ana dillerini kullanma hakkıdır ve bu hak engellenmemelidir.

Almanya’da Türkiye aleyhtarı faaliyetler yürüttüğü öne sürülen yayınlar şunlardır:⁷⁷⁵

- Berxwedan (Türkçe ve Kürtçe, yasadışı),
- Canlar Yolu (Türkçe, yasal),
- Cudi Dergisi (Türkçe ve Kürtçe, yasadışı),
- Rızgari (Türkçe ve Kürtçe Duisburg'ta, yasadışı),
- Ala Yekiti (Türkçe ve Kürtçe, yasadışı),
- Aksa Info (yasadışı),
- Der Horizont (Almanca, yasadışı),
- Roja Kürdistan (Kürtçe, yasadışı),

⁷⁷³ Bal Mehmet Ali, a.ge., s.160

⁷⁷⁴ Almanya’nın genel olarak Kürtçe yayınlar ile ilgili düşüncesi bu tür yayınların serbest bırakılması, Türk devletinin de bu yayınları bizzat kendisinin yapması şeklindedir.

⁷⁷⁵ Almanya, PKK’nın yayın organlarına sağlanan en önemli gelir kaynağı olan bağış, haraç ve uyuşturucu gelirinin en yüksek olduğu ülkelerin de başında yer almaktadır.

- Azadi AKTC (yasal),
- Kürdistan Report (Kürtçe, İngilizce ve Arapça, yasal),
- Demokrat Soreşger (Türkçe ve Kürtçe, yasadışı),
- Denge Komal (Duisbug, Türkçe, yasadışı),
- Riya Azadi (Türkçe ve Kürtçe, yasadışı),
- Denge Komkar (Türkçe ve Kürtçe, yasal),
- Komkar Info (Almanya ve Fransa' da, Almanca ve Fransızca, yasadışı),
- Informations Buwetin Kürdistan (Almanca, yasadışı),
- Rewşen (Almanca ve Kürtçe, yasadışı),
- Kürdistan Mektubu (Türkçe, Almanca ve Kürtçe, yasadışı),
- Feyka Kürdistan (Almanca ve Kürtçe, yasal),
- Berxweden Serxwebun (Türkçe ve Kürtçe, yasal),
- Kürdistan Report (Almanca ve Yunanca, yasal),
- Dossier Du Kürdistan (Fransa'da, Almanca ve Yunanca, yasadışı),
- Bulletin Solibarita Ts Komitee (Almanca, yasadışı),
- Mizgin (Kürtçe ve Almanca, yasadışı),
- Gaziye Welat (Kürtçe, yasadışı),
- Wekhevi (Türkçe, yasal),
- Denge Yekitiye (Kürtçe, yasal),
- Silan (Almanca, yasal),
- Newroz (Türkçe, Kürtçe ve Arapça, yasadışı),

- Kürt-Kom Haber Bülteni (Kürtçe, yasadışı),
- Bulletin (Kürtçe, yasal),
- Ronaki (İsviçre ve Almanya'da, Almanca, yasal),
- Azadi Bo Kürdistan (Kürtçe, yasal),
- Kürdistan (eşitli dillerde, yasal),
- Dengobasi Kürdistan (Kürtçe, yasal),
- Bahoz (Almanca, İngilizce ve Kürtçe, yasal),
- Denge şorejli Kürdistan Dergisi (Almanca ve Kürtçe, yasadışı),
- Gençlik (Almanca, Türkçe ve Arapça, yasadışı),
- Heza Welat Pawez Parhez (Almanca, Arapça, Türkçe ve Kürtçe, yasadışı),
- Jina Serbilind (Almanya'da, Kürtçe, yasadışı),
- Kardelen (Almanya' da, Türkçe ve Kürtçe, yasal),
- Kine Em (Almanca ve Kürtçe, yasadışı),
- Özgür Politika (Türkçe),
- Rastiya Kürdistan (Almanca ve Kürtçe, yasadışı),
- Raştiya (Almanca ve Kürtçe, yasadışı),
- Rozname (Kürtçe, yasal),
- Ware (Kürtçe, yasadışı).
- Zülfikar (Türkçe ve Kürtçe, yasadışı)

Şekil 4.7: Almanya’da PKK toplantısı
(Ulusal Kürdistan Kongresi)

Eski Almanya Federal İçişleri Bakanı Otto Schily 5 Eylül 2005 tarihi itibarıyla,⁷⁷⁶ “E.Xani Presse - und Verlags - GmbH” isimli yayınevini yasaklamıştır. Söz konusu yayınevi, Türkçe yayınlanan PKK’nın gazetesi “Özgür Politika”yı yayımlamaktaydı. Günlük baskısı yaklaşık 10.000 adet olan gazetenin, PKK yapılanması içinde yer aldığı kanıtlandı. PKK’nın sesi konumundaki “Özgür Politika” vasıtasıyla haberler ve propaganda faaliyeti yayılmakta ve PKK yandaşları seferber edilmektedir. PKK’nın basın alanında faaliyet gösteren diğer kuruluşları (bir basın ajansı ile bir kitap ve müzik evi) hakkında da dernekler hukukuna dayalı soruşturmalar yürütülmektedir. Yasak hemen yürürlüğe konulmuştur. Aynı tarihte toplam sekiz eyalette aramalar gerçekleştirilmiştir.

Federal İçişleri Bakanı Schilly’nin konuya ilişkin açıklaması şöyledir:⁷⁷⁷
“Federal Hükümet, radikal veya terörist temele dayalı bütün faaliyetlerle kararlı bir şekilde mücadele etmektedir. Federal Hükümet, bu tarz örgütlerin Almanya Federal Cumhuriyetini geri çekilme, hazırlık yapma ve dinlenme alanı olarak kullanma girişimlerine izin vermediği gibi, elindeki tüm hukuki tedbirleri kullanarak

⁷⁷⁶ Bu tarih Almanya genel seçimlerinin hemen öncesidir. Burada Türk seçmenlere yönelik bir oy kaygısı olabileceği de yapılan yorumlar arasında yer almıştır.

⁷⁷⁷ Kaynak: Almanya’nın Ankara Büyükelçiliği resmi internet sitesi basın duyuruları (http://www.ankara.diplo.de/tr/03/Startseiten_Texte/oezguer_politika.html)

Almanya'daki bu tarz yapılanmaları yok etmek için elindeki tüm imkanları kullanacaktır. Bu husus, din amaçlı olsun olmasın bütün radikal dernekler için geçerlidir..." "...Türkçe olarak Avrupa'da yayınlanan günlük gazete Özgür Politika'nın PKK örgütlenmesinin bir parçası olduğu kanıtlanmıştır. Gerçi, PKK bugün artık kendini KONGRA-GEL olarak isimlendirmektedir. Ancak, KONGRA-GEL'in komuta yapısı, hedefleri ve hareket tarzı PKK ile aynıdır. PKK'nın direktifleri, hedefe uygun şekilde üst düzey örgüt yöneticileri tarafından Almanya'da yerine getirilmekte ve denetlenmektedir. Özgür Politika haber yayın şekliyle, Avrupa'daki yandaşlarına PKK hakkında bilgi aktarmakta ve yönetimin direktiflerine sürekli olarak aracılık yapmaktadır. Sonuç olarak, aynı örgüt söz konusu. Bir gazetenin yasaklanmasıyla etkilenen basın özgürlüğünün önemi çok büyüktür. Halihazırdaki durumda basın özgürlüğü Almanya Federal Cumhuriyeti'nin güvenliğine ilişkin menfaatleri ve 1993 yılında dernekler hukukuna dayalı PKK'ya ilişkin yasaklama kararının etkili bir biçimde uygulanması yönündeki devlet çıkarlarının gerisinde kalması gereklidir. Türkiye'deki saldırıların ve çatışma ortamının yeniden tırmanışa geçtiğini de göz önünde bulundurarak, PKK'ya yasaklayan karar geçerli iken, bu örgütün Almanya'da propagandasını açık bir şekilde sürdürmesini tolere etmek niyetinde değilim. Yakın zaman önce PKK tarafından ilan edilen "tek taraflı ateşkes" de bunu değiştirmemekte, çünkü daha şimdiden Türkiye'de yeni çatışmalar kaydedilmektedir. "E.Xani Presse- und Verlags-GmbH" isimli limited şirketine uygulanan yasak, dernekler kanununun 3., 17. ve 20. maddelerine dayanmaktadır. Yasaklanma nedeni ise, "E.Xani Presse- und Verlags-GmbH" şirketinin amaç ve faaliyetlerinin ceza kanununa aykırı olmasıdır. "E.Xani Presse und Verlags-GmbH", "Özgür Politika" adlı günlük gazeteyi yayımlamakta, ülke çapında dağıtmakta ve Federal İçişleri Bakanlığı tarafından 22.11.1993 tarihinde alınan ve halen yürürlükte olan PKK'nın faaliyetlerini yasaklayan kararını ihlâl etmektedir."

PKK yayın organı Özgür Politika isimli gazete, Almanya'da 06 Eylül 2005 tarihinde yasaklanmış, ancak kısa bir süre sonra ise bu yasak kararı kaldırılmış, gazete tekrar yayınlarına başlamıştır.

Bu gazetenin iddialarını adres göstererek, 24.3.1997 tarihinde Amke Dietert, Cem Özdemir ve Joscka Fischer ile birlikte "Türk Gizli Servisi ve uyuşturucu

tacirlerinin Alman'ya Federal Cumhuriyeti'ndeki muhtemel faaliyetleri" konulu bir soru önergesi vermiştir. Bu soru önergesi ise Türk konsolosluklarının gizli servis elemanlarınca kullanıldığı ve özel üs haline getirildiği iddia edilmekteydi. Yine aynı gazete yüzlerce Türk diplomat, öğretmen ve dernek yöneticisini listelerini "MİT" mensubu diye yayınlamıştır.⁷⁷⁸

Bölüm 4.5.1'de Almanya'da faaliyet gösteren PKK yanlısı kuruluşlara ilave olarak, Emin Demirel tarafından aşağıdaki isimler de PKK yanlısı kuruluşlar olarak ifade edilmektedir.⁷⁷⁹

- Komkar (Komeleya Karkere Kürdistan)
- Kürdistan Yurtsever İşçi Kültür Birlikleri Federasyonu (Federasyona Yekitiya Karken Welat Parezen Candiye Kürdistan FEYKA Kürdistan) (20 üye dernekten meydana gelmiştir.)
- Kürdistanlı Yurtsever Sanatçıları Derneği,
- Köln Kürdistan Komitesi,
- Mainz, Offenbourg, Rüsselsheim ve Dortmund PKK şubeleri,
- Aksa.(Bir öğrenci örgütüdür.)

Almanya'da PKK'da yasaklanmıştır ancak PKK'nın devlet güvencesi ve desteği altında en yoğun faaliyet sürdürdüğü AB ülkesinin yine Almanya olduğu Hablemitoğlu tarafından açık olarak ifade edilmiştir.⁷⁸⁰ PKK'nın Almanya serüveninde, hem iç hem de dış politikaya yönelik başarılı bir araç olarak kullanıldığı değerlendirilmektedir.

PKK Terörist Abdullah Öcalan'ın yakalanmasından önce karargah olarak Şam'ı, Avrupa Koordine makamı olarak da Almanya'yı kullanmaktaydı. Bu organizasyonda diğer bir dikkat çekici husus da Yunanistan'ın Balkanlar Koordine

⁷⁷⁸ Bacinoğlu Tamer-Andrea: "Modern Alman Oryantalizmi", .s.132

⁷⁷⁹ Demirel Emin, "Terör" IQ Kültür Sanat Yayıncılık,s 693-694.

⁷⁸⁰ Hablemitoğlu Necip Dr., "Şeriatçı Terörün ve Batının Kısılcacındaki Ülke Türkiye", s.124

makamı oluşudur.⁷⁸¹ PKK'nın bizzat resmi çevrelerce belirtilen amaçlarıyla, aynı resmi çevrelerin “yumuşak PKK stratejisi”ne temel yaptıkları beklenti ve amaçların örtüşmesidir. Federal Anayasayı Koruma Dairesi'nin 1996 tarihli PKK broşürüne göre PKK'nın faaliyetlerinin Almanya'da beş hedefi vardır.⁷⁸²

1. *Almanya'da yaşayan Kürtler arasında ulusal duygu uyandırmak ve onları partiye aktif destek vermeye sevk etmek*
2. *Türkiye'de askeri mücadele için partiye üye devşirmek*
3. *Bir parti olarak aksiyon gücü sergilemek*
4. *Alman kamuoyunu Kürt sorununa duyarlı kılmak ve kazanmak*
5. *Parti örgütünün finansmanı*

Bu bağlamda Örgütün, Alman Demokratik Sosyalizm Partisi'nin Türkiye ve geleceği için ortaya koydukları tezleri ise şöyledir;⁷⁸³

*“Türkiye’de demokratik güçler, dolayısıyla birçok muhalif güç ve azınlık, umudunu dışarıdan gelecek iktisadi ve siyasi baskıya bağlamıştır ve bu baskı, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne olası üyeliğiyle bağlantılı olarak mutlaka gerekli olacaktır. Hatta üyelik birçok kişi tarafından (bütün Kopenhag kriterlerine sonuna kadar uyulması halinde) ülke için bir kurtarıcı olarak değerlendirilmektedir. **Avrupa Birliği’ne üyelik perspektifi, Türkiye için taşıdığı cazibeden dolayı (bir baskı aracı olarak da olsa)** yoğun krizlerin yaşandığı Orta Doğu’da bir devletin demokratikleştirilmesinin komşu devletleri de olumlu yönde etkilemesi mümkündür. Köklü bir reform süreci, Türkiye Cumhuriyeti’ne de halkının tamamına daha iyi yaşama koşulları ve temel halklar sunmanın tarihi fırsatını vermektedir.*

Bu alanda Avrupa Birliği Parlamentosu Türkiye’den;

İnsan haklarına daha fazla saygı göstermesini,

⁷⁸¹ Bu teşkilatlanmanın detayları için bkz.: Özcan Nihat Ali, “PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi”, ASAM.s.425

⁷⁸² Bacinoğlu Tamer-Andrea, a.g.e.,s.136-137

⁷⁸³ 4 Ekim 2001 Berlin, “AB’ye yaklaşma sürecinde Türkiye Cumhuriyetindeki gelişmeler üzerine değerlendirme”, 3-4 Kasım, Demokratik Sosyalizm Partisi (PDS) Tezleri.

Hukuk devleti koşullarını sağlamasını ve

Kürt halkının haklarını tanımasını talep ediyor.

*Ayrıca Türkiye'nin, Kıbrıs sorununun Birleşmiş Milletler kararları temelinde siyasal bir çözüme kavuşturulması için etkin çaba göstermesi, Kürt sorununa siyasal bir çözümlü uygulamaya koyması, Öcalan'a verilen idam cezasını infaz etmemesi, insan hakları savunucusu **Akın Birdal**'ı geçici değil, nihai olarak serbest bırakması ve Leyla Zana gibi diğer siyasal tutukluları da serbest bırakması talep ediliyor. PDS (Demokratik Sosyalizm Partisi) bu taleplerin aşğıdaki şekilde genişletilmesini savunuyor:*

- *İnsan haklarının ve temel hak ve özgürlüklerin, özellikle toplantı ve örgütlenme özgürlüğünün, basın özgürlüğünün, düşünce özgürlüğünün, bilgi alma hakkının ve din özgürlüğünün fiilen uygulanması ve korunması,*
- *İnkâr değil, tanıma temeli üzerine kurulu bir azınlıklar politikasının uygulanması, tüm azınlıkların özellikle etnik azınlıkların kültürel özelliklerinin tanınması, desteklenmesi ve korunması,*
- *Kürt sorununun barışçı bir çözüme kavuşturulması için gereken koşulların sağlanması,*
- *Türk devlet aygıtının ademi-merkezileştirilmesi,*
- *Ölüm cezasının kaldırılması, tutukluluk koşullarının insani gereklere göre yeniden düzenlenmesi, işkencenin fiilen önlenmesi,*
- *MGK ve DGM'lerin ilgası,*
- *Kürtlerin yaşadığı bölgelerdeki olağanüstü hal uygulamasının kaldırılması, Kürtlere özyönetim haklarının tanınması,*

- *Komşularla, özellikle Avrupa Birliği üyesi Yunanistan ile ilişkilerin barışçı bir temelde geliştirilmesi,*
- *Almanya Federal Hükümeti Cumhuriyetinden, Türkiye Cumhuriyetini bu görevlerin yerine getirilmesinde bütün olanaklarıyla desteklemesini”*

Bazı yorumlara göre günümüzde AB’yi yedeklemiş olan Almanya’nın Türkiye’yi yok etme politikası “Kopenhag Kriterleri” ile dayatılmaktadır.⁷⁸⁴ Yukarıda belirtilen maddelere bakıldığı zaman ise, açıkça görülüyor ki bu tezlerinin pek çoğunda bir hayli yol kat edilmiş.

4.6.2. Aşırı Sol/Marksist Örgütler

Almanya’nın Türkiye’de faaliyet gösteren Aşırı Sol/Marksist örgütlere de destek verdiği sıkça gündeme gelmektedir. Adalet Bakanlığı yapmış olan milletvekili Mehmet Topaç’ın vurulması ile ilginç bir şekilde DEV-SOL, DHKP-C imzasını ilk olarak bu eylemde kullanarak “partileştiklerini” deklere etmişler, partinin merkezi ve önderinin ise Almanya’da veya onun koruması altında olduğu iddia edilmiştir.⁷⁸⁵

26 Nisan 1991’de DEV-SOL davası sanıkları Sinan Kukul ve Bedri Yağan gıyaplarında verilen bir kararla tahliye edilmişler. Aynı şekilde örgütün kurucu liderlerinden Hüseyin Solgun da tahliye edilmiştir. Bu tarihten sonra ABD ve NATO hedeflerine yönelik birçok eylemi gerçekleştiren örgütün nedense Almanya devletinin çıkarlarını temsil eden eylemlere imza attığı değerlendirilmiştir. Bu tarihten sonra Sabancı cinayeti de dahil pek çok suikast, sabotaj ve infazı gerçekleştiren örgütün merkezinin Almanya da olması bazı yargıların ortaya çıkmasına zemin teşkil etmektedir.⁷⁸⁶

Bu noktada, Türkiye’nin aslında Avrupa’nın adalet anlayışından fazlasıyla zarar gördüğü düşünülmektedir. Sabancı Center’a düzenlenen kanlı baskında, Sabancı Holding Yönetim Kurulu Üyesi **Özdemir Sabancı** ve ToyotaSa Genel

⁷⁸⁴ Bal Mehmet Ali, “Savaş Stratejilerinde Terör”, s.150-152

⁷⁸⁵ Demirel Emin, “Terör”, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, s.386

⁷⁸⁶ Bal Mehmet Ali, “Savaş Stratejilerinde Terör”, s.88

Müdürü **Haluk Görgün**'ü bizzat kendisinin öldürdüğünü itiraf eden DHKP-C tetikçisi **Mustafa Duyar** ve yıllardır Belçika'da beslenen ve saklanan sonrada tüm Avrupa'nın gözünün içine bakarak firar eden terörist Fehriye Erdal bilmececi her şeyin üzerine bir sis perdesi çekmektedir.

Mustafa Duyar sorgusunda:⁷⁸⁷ *“Eylemden önce tek tek Bayrampaşa Cezaevi'ne çağrılarak 15 kişi arasından seçildik. Görev bize verildikten sonra, 3 ay boyunca sık sık cezaevine giderek ya da kuryeler aracılığıyla, örgütün cezaevleri sorumlusu Ercan Kartal'dan eylemle ilgili istihbaratları aldık. Bize ulaştırılan bilgilerin önemli bir kısmı, Sabancı Center'da çalışan Fehriye Erdal'dan geliyordu. Ercan Kartal, 'Ne yapıp edin, bu eylemi mutlaka gerçekleştirin' dedi. Arka kapıdan girişte kimlik bırakma sorunu vardı. Sahte kimlik temin edilmesini istedik. 'Gerek yok. Kendi kimliklerinizi rahatlıkla bırakabilirsiniz' dedi. Hepimiz Gültepe'deki eve gittik. Burada bir süre kaldık. Evden önce Fehriye ayrıldı, sonra ben çıktım ve Sarıyer'e gittim. Değişik evlerde kaldık. Ben, üç ayrı örgüt evinde kaldım. Türkiye'de bulunduğumuz yaklaşık iki aylık süre içinde bir daha bir araya gelmedik. Eylemde kullandığımız silahlar İstanbul'da bulunduğumuz sürece bende ve İsmail'de kaldı. Ayrılırken, örgüte teslim ettik. Kimliğimiz deşifre olduğu için yurtdışına çıkmamız güçleşmişti. Kaçışımızla ilgili talimatlar, kurye aracılığıyla yurtdışından geliyordu. Aldığımız talimatla hepimiz 15'er gün arayla Marmaris'e gittik. Buradan, Yunan bandıralı, ismini hatırlayamadığım bir yatla, 15'er gün arayla Rodos'a geçtik. Oradan, yine farklı zamanlarda Atina'ya ulaştık. Atina'da örgüt sorumlusu Faruk Ereren ile temasa geçtik. Faruk Ereren, evlendiği Yunanlı kadınla, Yunanistan'da beş yıldızlı bir otelde kalıyordu. 15 gün ben de aynı otelde kaldım. İlk gece, şarapla kuzu kızartma yedim. Bu, aylar sonra yediğim ilk güzel yemektir. Bir ay sonra, Faruk Ereren, bana bir Hollanda pasaportu verdi. Önce Bulgaristan'a, oradan Hollanda'ya geçtik. Almanya'nın Köln Kenti'ne gittim. Burada, örgüt mensupları tarafından karşılandım. 3-3.5 ay değişik evlerde kaldım. Burada kaldığım süre içinde talimatları Aslan Tayfun Özkök'ten aldım. Almanya'da bir kez İsmail Akkol ile karşılaştım. Fehriye'nin de Almanya'da olduğunu öğrendim, fakat hiç karşılaşmadık. 24 Aralık günü teslim olmaya karar verdim. Almanya'dan Hollanda'ya, oradan da Fransa'ya geçtim. Hollanda ve Fransa'da örgütün üst düzey yöneticileriyle, ayrıca lideri*

⁷⁸⁷ Hürriyet Gazetesinin 7 Ocak 1997 tarihli haberi. Bkz.: <http://arsiv.hurriyetim.com.tr/hur/turk/97/01/07/gundem/01gun.htm>

Dursun Karataş ile görüştüm. Bunların lüks yaşantılarını görünce kanım dondu. Hepsi lüks otomobiller, özel şoförler kullanıyorlar. Yanlarındaki korumalar bile şampanya içiyorlardı. Dehşete kapıldım. Ekim ayının son haftasında, örgütün Orta Doğu Sorumlusu Aslan Tayfun Özkök'le uçağa binerek Şam'a gittik. İki gün sonra da İsmail Akkol geldi. Şam'da kendimle çelişkiye düştüm. Aslan Tayfun, göz kamaştıran bir lüks içinde yaşıyordu. Özel Mercedes'i, şoförü, sekreteri, saray gibi bir villası ve lüks bir bürosu vardı. Aslan Tayfun Özkök'ün Suriye makamları ile irtibatı da vardı. Biz ise eylemden sonraki günlerimizi yarı aç, yarı tok geçiriyorduk. Eylemden önce çok şey vaat etiler ama yerine getirmediler. Yediğimiz 2-3 öğün yemekte bile gözleri vardı. Bana günde, ortalama 500 bin lira harçlık veriliyordu. Biz, o kadar büyük bir eylemi gerçekleştirdik ama eylemden sonra sefalet içinde yaşadık. Onların yaşantılarını görünce örgütün bizlere bakış açısını iyice anladım. Örgüt para açısından tıkanmıştı, kalan parayı da yöneticiler savuruyordu. Örgüt bizi gözden çıkartmıştı. Deşifre olduğumuz için başka eylemlerde de kullanamıyordu. İçime kuşku düştü. İki arkadaşımı öldürmüş olabilirlerdi. Türkiye'de kalsaydım, belki örgütün bu yüzünü görmezdim. 17 Aralık 1996 günü örgütle olan irtibatı kesip, eve ve büroya gitmedim. Çeşitli yerlerde kaldım. Şam'daki Türk Büyükelçiliği'ne gittim. Önce bana inanmadılar. Dalga geçiyorum diye birkaç kez kapıdan çevirdiler. Zor oldu ama güvenlik görevlilerini ikna ettim, içeri alındım. 25 Aralık'ta MİT'ten olduğunu öğrendiğim bazı kişiler Büyükelçiliğe gelerek beni sorguladı. 2 Ocak günü MİT görevlileri bana, Hatay'da yaşayan ve Suriye'ye birçok kez giriş çıkış yapmış bir öğrencinin pasaportunu verdiler. Bu pasaportla sınırdan normal bir vatandaş gibi geçirilip Ankara'ya götürüldüm. 5 Ocak'ta, sabaha karşı 04.00 sıralarında Ankara'dan karayoluyla İstanbul'a götürüldüm." şeklinde ifade vermiştir. Peki sonra ne oldu? Tüm Dünya, Belçika'da, Fehriye Erdal'ın savunmasında, mensup oldukları bahse konu terör örgütünün sadece bir parti olduğunu iddia edecek kadar komik konuşmalara şahit oldu.

1990'larda dünyadaki güçlü terör örgütlerinin çoğuna barınma ve lojistik sağlama şeklinde topraklarını açtığı iddia edilen Almanya'nın bu örgütleri finanse ederek kendi amaçlarına angaje ettiği öne sürülmüştür. Yine Bal'a göre bu süreci mercek altına alanlar görecektir ki, CIA tarafından Sovyetler'e karşı Afganistan da yapılandırılan ve desteklenen El-Kaide ABD'ye karşı dönmüştür. Ve yine bu tarihlerde DEV-SOL (DHKP-C) ABD hedeflerine yönelmiştir. Almanya'nın bu

örgütleri ABD'ye saldırması ise Almanya ve ABD'nin mevzi edinme çatışmalarıyla açıklanabilir.⁷⁸⁸

Almanya'da Türkiye'yi hedef aldığı iddia edilen Marksist Örgütler ise şunlardır:

□ Demokratik Hür Türkiye Cephesi başlığı altında:

- Berlin Türk Toplumcular Ocağı,
- Türkiye Öğretmenler Birliği
- Berlin Türk Öğrenci Birliği

□ Yurtseverler Halk Cephesi başlığı altında:

- Münih Türk Kültür Birliği,
- Türkiye Proleter Devrimcileri
- Almanya Türk Öğrenci Federasyonu

□ Demokratik Türkiye İçin Yurtsever Birleşik Cephe başlığı altında:

- Almanya Türk Öğrenci Federasyonu,
- Türkiye Proleter Devrimciler,
- Münih Türk Kültür Birliği,
- Braunschweig ve Etrafı Türk Kültür Ocağı,
- Yurtsever Halk Cephesi,
- Nürnberg Türk Sosyalistler Birliği,
- Frankfurt Türk Sosyalistler Birliği,
- Frankfurt Türk Öğrenci Birliği,
- İsviçre İşçi-Öğrenci Birliği

⁷⁸⁸ Bal Mehmet Ali, "Savaş Stratejilerinde Terör", s.127-128

- Avusturya Türkiye İşçi-Öğrenci Birliği.

DHKP-C'nin ise Almanya eyaletlerinde şu örgütlenmeleri olduğu öne sürülmektedir: Kuzey Ren-Westfalya, Bavyera, Bremen, Berlin ve Hessen.

Almanya'da yine Türkiye Aleyhtarı faaliyet gösterdiği değerlendirilen tamamı yasadışı Marksist yayınlar ve bağlantıları ise şöyledir;

- Spartaküs (TKP)
- Tohum (TKP)
- Yeni Kadın (TKP)
- Parti Birliği (TKP)
- Partizan Birliği 2 (TKP)
- Parti Çizgisi (YKB-HKG)
- Parti İradesi (MLKP)
- Partinin Sesi (MLKP)
- Partinin Yolu (TKP)
- Red Dawn (MLKP)
- Sosyalist (TKKKÖ)
- Mücadele Bayrağı (TKP)
- Mücadele (TKP)
- Komün (TKP)
- Komünist (TKP)
- İşçi Gerçeği (TDP)
- Bolşevik-Partizan (TKP)

- Denge Partizan (TKP)
- Dev-Genç Direniş (TKP)
- Devrimci İşçi (Devrimci Yol)
- Devrimci Kurtuluş (MLSPB)
- Devrimci Savaş (YKB-HKG)
- Devrimci Sol (DHKP-C)
- Devrimci Sol (Devrimci Sol)
- Devrimci Sol Haber Bülteni (DHKP-C)
- Devrimci Sol Haber Bülteni (THKP-C)
- DHKP-C Haber Bülteni (DHKP-C)
- Göçmen (Dev-Yol)
- İleri (TKP-ML)
- Birlik (TKP)

4.6.3. Almanya ve Radikal İslam

Rus Çarlığı'nın, Osmanlı Devleti yönetiminde bulunan Ortodoksları himayesi altına almasına karşılık, II nci Wilhelm İstanbul'a gelerek II nci Abdülhamit'i ziyaret etmiş ve kendisini tüm Müslümanların hamîsi ilân etmiştir. Almanya, ileride İslam dünyasının lider adayları olarak gördüğü Türkiye ve İran'ı kendi yanında görmek istemiştir. Ancak bazı yorumcular tarafından bu durumun, Almanya'nın özellikle Türkiye'de yasa dışı faaliyet gösteren örgüt ve İslamî cemaatlere destek olmasına neden olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Nitekim bazı dönemlerde Almanya tarafından, bu ülkede de Türkiye aleyhine faaliyet gösteren radikal İslami örgütlere kolay bir şekilde örgütlenme ve faaliyetlerini yürütme ortamının sağlandığı ve siyasi desteğin verildiği yolunda haber ve yorumlar yapılmıştır.

Şekil 4.8: Karases Cemalettin Kaplan'ın oğlu Metin Kaplan

Almanya'nın en saygın oryantalistlerinden biri olan Peter Heine, radikal İslamcı örgütler ile diyalog kurulması gerektiğini belirtmektedir. Hatta şu değerlendirmelerini de eklemektedir. *“Radikal İslamcı grup ve partiler değişik İslam ülkelerinde iktidarı ele geçirebilecekleri ihtimalini göz önünde bulundurup bugünden tezi yok, bu örgütlerin Almanya'daki temsilcileri ile diyaloga girilmelidir”*.⁷⁸⁹ Şeklindeki ifadesi Almanya'nın yönetim biçimi ne olursa olsun, Radikal İslam'la veya başka odaklar ile irtibat kurması gerektiğini dikte eder niteliktedir.

Bu bağlamda Almanya'nın İran ile olan ilişkileri ele alındığında; temelde Almanya'nın "İslâm ümmetçiliği" politikasına dayandığı değerlendirilmiştir. Almanya'nın, II nci Wilhelm döneminden itibaren bu politikayı uyguladığı, hâlen bu politikanın bir uzantısı olarak demokrasi ile yönetilen ülkelerin geleceğine ileride şeriatın hâkim olabileceği teorisinden hareketle bu ülkelere yönelik stratejiler geliştirdiği yorumları da yapılmaktadır.

Bilindiği üzere, Almanya'nın, İsrail'e karşı terör hareketlerine girişen Hizbullah'a ve Türkiye'ye hilâfet düzenini getirmek amacıyla faaliyet gösteren

⁷⁸⁹ Bacinoğlu Tamer-Andrea, “Modern Alman Oryantalizmi”, s.7

Kaplancılara uzun süre göz yummasının aynı politikanın uzantısı olduğu tahmin edilmektedir.⁷⁹⁰

Bunun yanında, Almanya'nın Bavyera eyaleti İçişleri Bakanı Günther Beckstein ilginç bir şekilde, Alman televizyon kanalı ARD'ye yaptığı açıklamada ülkedeki camilerin izlenmesini talep etmişti.⁷⁹¹ Bu talep ile camilerin kontrol edilmesini isteyen, Beckstein'in amacı net olarak anlaşılamamıştır. Çünkü yine Almanya'dan yapılan açıklamalar zaten ülkede ki Müslüman cemaatlerin içinde muhabirlerinin olduğu yönündeydi.⁷⁹²

Almanya'nın, İran ile iyi ilişkiler geliştirmek amacıyla Müslüman toplumları ve örgütleri desteklemenin yanında, onlarla bir akrabalık bağı da kurduğu, aralarında din bağı bulunmayan bu ülkeyle kan bağı kurmaya çalıştığı iddia edilmektedir. Almanya, İranlıların ataları olan Medlerin kendileri gibi Arî olduğunu, Aryan ırkından geldiklerini öne sürmekte, kanıt olarak da Farsça ve Almanca'nın aynı dil grubu olan, Hint-Avrupa dil ailesinden gelmesi sebebiyle benzerlik arz ettiğini ifade etmektedir.

Bu iddialar ile aslında Almanya, soylarını dünyanın eski medeniyetlerinden biri olan Medlere dayandırmakla, Germen ırkının Avrupa'nın diğer milletlerinden farklı olduğunu, bir başka ifadeyle uygarlıklarının diğer Avrupa ülkelerinininki gibi Roma'ya dayanmadığını, Roma'dan önce de kendilerine özgü uygarlıkları olduğunu ispatlamaya çalışmaktadır.⁷⁹³

Almanca, Hint-Avrupa dil ailesinin Avrupa kolunun Germen grubundan; Farsça da aynı dil ailesinin Hint kolunun Asya grubundan gelmektedir.⁷⁹⁴ Dil ailesi kavramı, dillerin köken akrabalığını belirtmek için kullanılmaktadır. Bu kavram,

⁷⁹⁰ Almanya Metin Kaplan'ı, Türkiye'ye, hakkında tutuklama kararı çıkartıldığı 1997 yılından tam yedi yıl sonra 12 Kasım 2004 tarihinde iade etmiştir. Metin Kaplan 20 Aralık 2004 tarihinde hakim karşısına çıkarılmıştır.

⁷⁹¹ Anadolu Ajansı 17.7.2005

⁷⁹² Anayasayı Koruma Dairesi'nde çalışan bir İslam uzmanı, "Netzeitung" adlı internet gazetesine yaptığı açıklamada, tüm Müslümanları zan altında tutmak için neden bulunmadığını, anayasayı koruma dairelerinin zaten Müslüman cemaatler içinde muhabirleri olduğunu söylemişti. **(Anadolu Ajansı 17.7.2005)**

⁷⁹³ Bu tez (Almanya'nın Farsça ve Almanca'nın aynı dil ailesine ait olmaları nedeniyle soydaş kabul edilebilecekleri) bilimsel çevreler tarafından kabul görmemiştir.

⁷⁹⁴ Ergin Muharrem, "Türk Dil Bilgisi", I.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, s.6.

akraba dilleri konuşan milletlerin aynı soydan geldikleri anlamını içermemektedir. Aynı soydan gelen ve dilleri akraba olan milletler bulunduğu gibi, ırk bakımından birbirleriyle hiçbir ilişkisi bulunmayan; fakat, aralarında kültür ilişkisi ve bağı olan milletler de mevcuttur.

Hint-Avrupa dil ailesi içinde yer alan diller, birbirleriyle soy bağı bulunmayan birçok millet tarafından konuşulmaktadır. Bu diller herhangi bir soy ve ırk birliğine bağlı olmaksızın, temelde ortak bir ana dile dayanan, birbirinden türemiş; ancak, zaman içinde değişip başkalaşmış olan dillerdir. Sonuç olarak, Fransız ve Romen dillerinin Lâtince'den türemiş olmaları, nasıl Fransızlarla Romenler arasında bir ırk bağı oluşturmuyorsa; Almanca ve Farsça'nın da aynı dil ailesinden gelmelerinin, Almanlar ve İran orijinli Medler arasında bir ırk bağı oluşturmayacağı açıktır.

Ayrıca yapılan diğer bir yorum ise; Almanya'nın, İran ile olan iyi ilişkileri sebebiyle, İran'da yaşayan Kürtleri, Türkiye'deki Kürtlerin içinde bulunduğu durumdan farklı göstermeye de çalıştığıdır. Almanya'da faaliyet gösteren Tehdit Altındaki Halklar Derneği'nin⁷⁹⁵ ırk ve kan merkezli anlayışının, Almanya'nın bu politikasıyla örtüştüğü ileri sürülmüştür. Bu anlayış, "Kürt sorunu"na ilişkin raporlarında açıkça görülmektedir. Örgüt, "İran'da Kürtlerin durumu" başlıklı broşüründe, "İran Kürtlerinin durumu, Türkiye Kürtlerinininkine kadar elim değildir. Zira Kürtlerle Farslar arasında dil ve kültür akrabalığı vardır" demiştir. Almanya ve İran'ın özellikle geçmiş dönemlerde PKK terör örgütünü verdiği iddia edilen desteklerin bu bağlamda değerlendirilmesi yapılmaktadır.

İran'ın, kendi topraklarında, egemenliği altında yaşayan Kürtlerle bir sorunu olmadığı intibasını uyandırmak ve dünya kamuoyunun dikkatini Türkiye'ye çekmek için PKK'ya yardım ve yataklık yapmasının çıkarları gereği olduğu, Almanya'nın ise, hem söz konusu bölgede güçlü bir Türkiye istemediğinden hem de İran ile ilişkilerini idame ettirmek açısından PKK'ya destek verdiği yorumları sıkça yapılmıştır.

Almanya'nın yeni Merkel Hükümeti ile izleyeceği İran Politikasına bakmak gerekirse, Soğuk Savaşın ardından ABD, Avrupa'da kendisine asıl stratejik ortak

⁷⁹⁵ Gesellschaft für bedrohte Völker (GfbV).

olarak Almanya'yı mı seçmiştir, acaba? Bush da, Clinton da birleşik Almanya'nın İngiltere'den daha önemli olduğunu, bu tutumun İngiltere'ye karşı bir tavır olmaktan çok Almanya'nın önemini vurgulamak gerektiği, yorumları ne kadar gerçekçi bilinmez. Ancak İngiltere'nin hemen her koşulda Washington'ı desteklediği düşünüldüğünde Almanya üzerinde odaklanmak daha akıllıca bir politika gibi değerlendirilmektedir.

Almanya'da Helmut Kohl'ün gidişi ve yerine Sosyal Demokrat Schröder'in gelişi dengeleri değiştirmiştir. Yapılan genel değerlendirmeler, 11 Eylül Saldırıları ve Bush Doktrini ise Almanya ve ABD'nin yollarını ciddi ve belirgin bir şekilde ve ayırmış, bu ortamda ABD'nin Irak Savaşı'ndaki 'küresel yalnızlığında görünmez kahraman" Almanya yorumları bile yapılmıştır. Almanyasız bir Fransa ABD'ye bu kadar açıktan meydan okumakta zorlanırdı. Rusya ve Çin ise ABD ve İngiltere'den sonra bir de Almanya'yı karşısına almak istemez, kısacası Almanya'nın suskunluğu dahi diğer bir çok ülkenin konuşmasından daha etkiliydi ve Schröder Almanya'yı Irak konusunda ABD'nin karşısında konumlandırmıştır.

Fakat şimdi bambaşka bir tablo ile karşı karşıyayız. Orta Doğu politikalarının geleceğini, Almanya'nın başındaki yeni Hıristiyan demokrat Şansölye belirleyecek. Angela Merkel, iktidara geldiği ilk günden bu yana Schröder'in dış politikadaki izlerini silmekle meşgul: Öncelikle Avrupa'dan başladı. Schröder'in çözemediği AB bütçe krizinin mimarı oldu. ABD'ye yaptığı ziyaret de geçmişin izlerinin silinmesi anlamına geliyordu. Schröder'in nispeten soğuk ABD politikası yerine daha sıcak bir tavır takındı.

Zamanında Irak Savaşı'nda Almanya'nın ABD'nin yanında yer alması gerektiğini savunan Merkel, Bush'a onu daha çok mutlu edecek bir tarzda hitap etmiştir. Almanya'nın, terörle mücadele ve 'serseri devletler'le mücadelede ABD'nin yanında yer alacağını işaretlerini vermiş, işte bu noktada dünya özellikle İran konusunda bu kadar net bir 'Amerikancı' Almanya ile karşılaşmıştır.

ABD'den sonra Rusya'ya yönelen Merkel burada da Schröder'in kurduğu dostluğun aynı çizgide sürmeyeceğinin işaretlerini vermiştir. Ukrayna Krizi ise ayrı bir boyuttur. Herkesin üzerinde mutabık olduğu gibi Merkel Almanya'nın enerjide Ruslara bu kadar bağımlı olmasından memnun olmadığını açıkça belirtmiş, dahası

Ruslara açılan kredi ve diğer bazı finansal ilişkilerde de daha sıkı politikalardan yana gözükmiştir.

En önemlisi Merkel Moskova’da ABD’den daha net bir şekilde İran karşıtı tutumunu yenilemiş, İran’ın bir tehlike olduğu ve durdurulması gerektiğini ifade etmiştir. Rusya da bu işbirliğinde yer almalıydı. Merkel; eski dost şimdilik düşman, İran karşıtı söylemini İsrail ziyaretinde zirveye çıkarmış, “İran demokratik dünya için bir tehlikedir” demecinde bulunmuştur. Merkel’e göre İran’ın yeni devlet başkanı sadece İsrail’i değil, tüm Batı dünyasını tehdit ediyordu.

Doğrusu Almanya’nın İran ve genel olarak Orta Doğu konusunda İngiltere ve ABD’den ayrılan özel duruşu dikkate alındığında Merkel’in çıkışı önemli bir sapma olarak değerlendirilmiştir. Merkel İran’a karşı oluşan Batı koalisyonunda sadece ABD’ye destek vermekle ve Rusya nezdinde lobi yapmakla kalmamış, Fransa’yı da İran konusunda ABD çizgisine yaklaştırmıştır.

Merkel’in İran konusundaki tutumu izlendiğinde şimdilik, ABD Başkanı Bush’tan dahi daha sert bir çizgide olduğu rahatlıkla görülür.⁷⁹⁶ Alman Şansölye’nin İran’a karşı bu derece sert duruşunun Alman dış politikasında ciddi bir değişme olduğunu rahatlıkla söylemek, -hatalı mı olur- bunu zaman gösterecek. Yapılan yorumlar ise Almanya’nın kısa vadede böyle bir değişim içerisine girmeyeceği, sadece ortama göre şekil aldığı yönünde olmuştur. Çünkü CIA’in ve FBA’nın terörle mücadelede Guantanamo, Afganistan ve Irak’ta izlediği yöntemler Merkel’i rahatsız etmekte ve hatta ABD’nin CIA uçakları en çok Merkel’in ağızından eleştiri almaktadır.

Tekrar İran’ın bölgede ki durumuna gelecek olursak, son dönemde İran PKK’yı kontrol altında tutmakta zorlanmaktadır. Bu durum İran’ın topraklarındaki

⁷⁹⁶ İran Devlet Başkanı Ahmedinejad’ı 4 Şubat’ta Hitler’e benzeten Merkel, İran’ın nükleer konusunda da “kırmızı çizgiyi” aştığını iddia etti. Merkel her şart altında İran’ın nükleer programını durdurmak istediklerini ve bunu da başaracaklarını belirtmiş; Merkel İsrail’in varolma hakkını reddeden, Holokost’un olmadığını söyleyen bir liderin Almanya’dan hiçbir tolerans beklememesi gerektiğini de söylemiştir.

PKK varlığına karşı, Türkiye ile karşılıklı iyi niyet çerçevesinde başlattığı operasyonlar ile gündeme gelmektedir.⁷⁹⁷

Almanya'da uzun süre Türkiye aleyhine faaliyet yürüten "Kaplancılar"⁷⁹⁸ ise Almanya'da mevcut Radikal İslamcı gruplar içinde en öne çıkan örgüttür. Bu grup için Hablemitoğlu'nun yapmış olduğu tespitlerden bir tanesi şu şekildedir:

Alman İçişleri Bakanlığı, 11 Aralık 2001'de Kaplancılara (Anadolu Federe İslam Devleti) karşı düzenlediği göstermelik operasyonlarda, merkezi örgüt olarak kullanılan Köln'deki Ulu Cami ve eklentilerindeki "İslami Cemaat ve Cemiyetleri Birliği"nin yanı sıra, örgüte bağlı olarak tüm Almanya'da faaliyet gösteren 200 dernekte arama yapmış ve Wiesbaden İslam Toplumuna üye iki müridi tutuklamıştır. Bu suretle örgütün merkez kadrosunun Almanya'dan çıkarılarak Hollanda'ya nakli sağlanmıştır...⁷⁹⁹

4.6.4. Almanya'nın Azınlıklar ve Vakıflar Politikası

4.6.4.1. Almanya'nın Azınlıklar Politikası

"Azınlık" veya "halk topluluğu hakları"⁸⁰⁰, Almanya'nın Avrupa stratejisinde temel bir işlev görmektedir. Daha önce de değinildiği üzere, yakın tarihinde azınlık sorununu "halletmiş" gözükken Almanya, hem kendi iç politikasına uyacak hem de ilk aşamada Avrupa'nın "yeniden yapılanma" planlarına hizmet edecek bir azınlık ve halk grupları tanımını geliştirmeyi planlamıştır.

Almanlık kriterleri dil veya ülke, köken veya kültürel geçmiş olabilir. Almanya'da yaşayan bazı yabancılar her iki kriter açısından da Alman kabul

⁷⁹⁷ İran bilindiği üzere, ABD ile yaşanmakta olan "nükleer kriz"de Türkiye'nin karşısında olmama politikasını gütmektedir. Bu durum Türkiye için de geçerli sayılabilir. Zira Türkiye bölgede yeni bir kriz istemediğini her fırsatta ilan etmektedir.

⁷⁹⁸ Bahse konu irticai örgüt Türkiye'nin kararlı tutumu sayesinde, gücünü büyük ölçüde kaybetmiş ve kurucu lideri Cemalettin Kaplan'ın ölümünden sonra başa geçen Metin Kaplan tutuklanarak Türk adaletine teslim edilmiştir.

⁷⁹⁹ Hablemitoğlu Necip Dr., "Şeriatçı Terörün ve Batının Kıskacındaki Ülke Türkiye", Toplumsal Dönüşüm Yayınları, Aralık 2003, İstanbul, s.124

⁸⁰⁰ "Volksgroupe." Kastedilen, bir kan ve köken birliği olarak algılanan "ulus"a mensup kabile/boydur.

edilmektedir. Bunlar Avusturyalılar ve Almanca konuşan İsviçrelilerdir, -her ne kadar bir Alman devletinde yaşamasalar da.⁸⁰¹

Almanların kendi içindeki kategorilerinin dışında bir de yabancı kategorisi (*Ausländer*) vardır. Bu kategori içinde de ayrımlar olduğu mesela Hollanda ve İskandinavlıların, Türkler ve Yahudilere göre daha az yabancı kabul edildiği belirtilmektedir.⁸⁰²

Bu da tüm Doğu Avrupalıların ve eski Sovyetlerdeki bazı unsurların, her ne kadar Almanca konuşmasalar ve hayatlarında hiç Almanya'da bulunmamış olsalar da potansiyel Alman vatandaşları oldukları anlamına gelmektedir.⁸⁰³

Bu kanunun, 1999 yılında Gerhard Schröder hükümetinde yenilenmiş ve daha modern hâle getirilmiş olsa da 1913 yasası ve yeni kanunun çıkarılması esnasında ırkçı ve milliyetçi kesimin kanuna yönelik eleştirileri ve tepkileri Almanların Alman kavramından ne anladıklarını ortaya koyduğu değerlendirilmiştir.⁸⁰⁴

Alman kimliğinin çeşitli derecelerde yabancıları dışlayan bir kimlik olduğu, çifte vatandaşlık kanununun çıkarılması esnasında ortaya çıkan tepkiler, çifte vatandaşlıktan faydalanacak olan kesimin “en yabancı” kesim olmasından kaynaklandığı öne sürülmekte, vatandaşlığa geçecek olanların Danimarkalı veya Amerikalı olması durumunda muhafazakarların aynı tepkiyi vermeyecekleri iddia edilmiştir. Economist'in yorumuna göre bu konudaki muhalefet çifte vatandaşlığa değil, doğrudan doğruya renkleri daha koyu ve Müslüman olan Türklere karşıdır.⁸⁰⁵

Bunların dışında bir de daha önceden bahsetmiş olduğumuz *Ausländer* kategorisi vardır. Yabancılar da kendi aralarında bazı alt kategorilere ayrılmaktadır. Resmi olarak bakıldığında göçmenler 5 ana gruba ayrılabilir. Bunlar,

- Vatandaşlığa geçmesine izin verilen göçmenler

⁸⁰¹ Thomas H. Eriksen, “Ethnicity and Nationalism”, Londra, Pluto, 1993, s.115.

⁸⁰² Thomas H. Eriksen, a.g.e., s.114.

⁸⁰³ Economist, “Turkish Germans”, Cilt 350 (8101), 9 Ocak 1999, s.3.

⁸⁰⁴ Economist, a.g.m., s.3.

⁸⁰⁵ Economist, a.g.m.,s. 4.

- Statülerini sürekli kalmaya kadar yükseltebilen geçici işçiler
- İlticacılar
- Bir süre sonra ülkesine dönmek zorunda olan geçici işçiler
- Yasa dışı göçmenler.

1960 ve 70'li yıllarda gerçekleşen işçi alımlarında Almanya nelerle karşılaşabileceğini iyi hesaplamamıştır. Gelen göçmenler genç, nispeten sağlıklı ve genellikle bekar veya ailelerini getirmemişlerdi. Ne var ki geçen yıllarla birlikte bu göçmenlerin sağlık ve aile gibi problemleri ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bir diğer deyişle başlarda sadece Almanya'nın yararına olan gelişmelerin zamanla bazı mâliyetleri de ortaya çıkmıştır. Tüm bunların üzerine Almanya'da göçmen alımıyla ilgili olarak fayda-zarar tartışmaları başlamış, ancak burada da yabancılar bazı kategorilere ayrılmışlardır. "daha çok yabancı" ve "daha az yabancı" olmalarına göre göçmenlerin "daha az mâliyetli" ve "daha çok mâliyetli" olarak gruplandırıldıkları yorumları yapılmıştır.

Bu konuda yine beş temel kategori bulunmaktadır. Bunlar ise;

- Aynı etnik kökene bir diğer deyişle kan bağına sahip olanlar
- Yakın çevre ülkelerin vatandaşları
- Ulusal, etnik, dinî veya sınıf kategorilerine göre ulus ötesi toplumun üyeleri (örneğin farklı ülkelerde yaşayan ancak Alman soyundan olanlar)
- Bazı uluslararası toplulukların üyeleri (örneğin AB ülkeleri)
- Tüm insanlık.

Bu sıralamada birden beşe doğru gittikçe tanınan haklar ve kabullenmişlik oranı da azalmaktadır.

Tüm bunlardan Alman kimliğinin belirsiz ve geniş bir kavram olduğu ve büyük ölçüde kan bağına dayandığı sonucunun ortaya çıktığı öne sürülmüştür. Bunların dışında yabancılar kategorisinde de çeşitli ayrımlar söz konusudur ve yukarıda da belirttiğimiz gibi bu ayrımda Türkler ve Yahudiler en kötü pozisyonu paylaşmaktadırlar.

Kırk yıllık bölünmüşlük döneminde Almanya'nın iki yarısında nüfusun gelişimi belirgin farklılıklar göstermiş, II. Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda Batı Almanya ülkenin doğusundan sürülen veya kaçan, Alman kökenli olup farklı Doğu Avrupa ülkelerinde yaşayan ve Alman kökenli olmayıp yerinden edilmiş bulunan yaklaşık 15 milyon insanı kabul etmiştir. Ayrıca ülkede oturan yabancıların sayısı nüfusun yüzde 8'ine yaklaşmış ve 1950'lerle 1980'ler arasındaki nüfus artışının yüzde 65'i yabancılardan kaynaklanmıştır.

Yabancı askeri personel ve aileleri dışında ülkenin eskiden Batı Almanya'yı oluşturan kesimindeki yabancıların dörtte üçü Akdeniz ülkelerinden göç etmiş işçilerdir. 1950'lerde işgücü darlığını gidermek için başlatılan yabancı işçi alımının "geçici" veya "konuk" bir yabancı nüfusa yol açacağı düşünülmüş, ama pek çok ailenin yerleşerek iş kurmasıyla bir göçmen azınlık ortaya çıkmıştır.

Yabancı nüfus içindeki bir başka ögeyi Avrupa Birliği üyesi ülkelere gelme iyi eğitilmiş, meslek sahibi kişiler oluşturur. Topluluk üyelerinin birbirine tanıdığı serbest dolaşma hakkından yararlanarak daha yüksek ücret veya daha iyi iş buldukları Almanya'ya gelen bu gruptakilerin çoğu kalıcı değildir. 1989 olaylarından sonra Doğu Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelen göçmenler de önemli bir grup oluşturmaktadır. Aussiedler (dışarıda yerleşmiş) denen bu grup Almanya'yla kan veya akrabalık bağları bulunan kişilerden oluşur ve yasal olarak Almanya'ya göç edebilir.

Almanya, topraklarında daha önce de belirtildiği üzere; Alman Sinti ve Romanlar (70.000), Sorblar (60.000), Danimarkalılar (50.000) ve Frizyalılar (10.000) azınlık olarak tanınmaktadır:

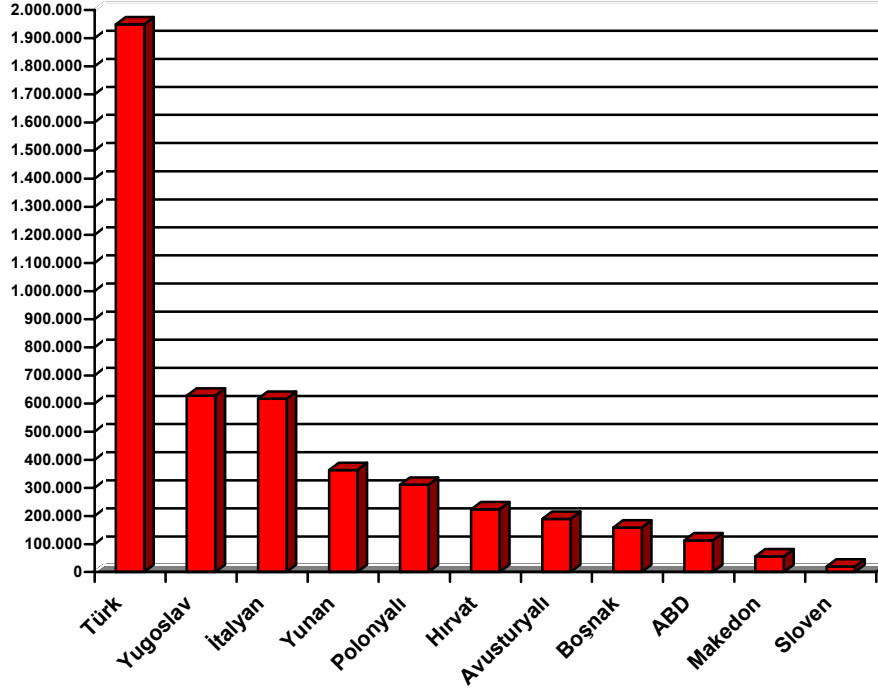
Lausitz bölgesinde yaşayan Sorblar, Slav kökenlidir. Bunlar VI. yüzyılda Kavimler Göçü sırasında Elbe ve Saale nehirlerinin doğusundaki bölgelere yerleşmişlerdir. Sorb adına ise belgelerde ilk kez 631 yılında rastlanmaktadır. XVI. yüzyılda yaşanan reformasyon hareketinin etkisi ile Sorb yazı dili doğmuştur. Frizyalılar, Kuzey Denizi kıyısında (Aşağı Ren ve Ems nehirleri arasında) yaşayan bir Germen kavminin soyundandır. Gerek dillerini gerekse de diğer birçok geleneklerini korumuşlardır. Schleswing-Holstein'in Schleswing bölgesinde, özellikle Flensburg dolaylarında bir Danimarkalı azınlık yaşamaktadır.

Alman vatandaşı olan Sinti ve Romanların sayısı hakkında kesin bir veri bulunmamaktadır. Federal Hükümet'in 1982 yılından bu yana desteklediği Sinti ve Romanlar Merkez Konseyi, soykırımdan kurtulanlara tazminat ödenmesi, azınlık hakları tanınması ve Roman dilinin korunması için çaba harcamakta, ayrımcılığa ve ön yargılara karşı çıkmaktadır.⁸⁰⁶

Almanya'da halen 7.3 milyona yakın resmi kayıtlı göçmen yaşamaktadır. 1960'lı yıllarda gelişen ekonomi ile paralel olarak Almanya sürekli yabancı işçi kabul etmiştir. İtalya, İspanya, Portekiz, Yugoslavya ve Türkiye ilk işçi gönderen ülkeler olmuşlardır. Almanya'da yaşayan göçmenlerin yaklaşık üçe ikisi on yıldır Almanya'da yaşamakta iken yaklaşık üçte biri ise 1985 ve öncesinden beri Almanya'da yaşamaktadır. Bu durum kapsamında artık göçmenlerin çocuklarının büyük çoğunluğu Almanya'da doğmaktadır. 2001 resmi kayıtlarına göre Almanya'da 1.9 milyondan fazla Türk, 627,5 bin Sırbistan-Karadağ vatandaşı, 616,3 bin İtalyan, 362,7 bin Yunan, 159 bin Bosna-Hersek vatandaşı, 310,4 bin Polonyalı, 223,8 bin Hırvat, 189 bin Avusturyalı, 113,5 bin ABD vatandaşı, 56 bin Makedon ve 19,4 bin Sloven yaşamaktadır.⁸⁰⁷

⁸⁰⁶ "İşte Almanya", Almanya Dışişleri Bakanlığı Yay., Almanya, 2003,s.16-17.

⁸⁰⁷ Kaynak: Alman Federal İstatistik Dairesi

Şekil 4.9: Almanya’da yaşayan yabancıların dağılımı.⁸⁰⁸

Almanya, “azınlık” tanımını, yukarıda sunulan gruplar üzerinden yapmaktadır. Buna göre, azınlık grupları, “yaşadıkları bölgeye”, Alman Devleti kurulmadan önce yerleşmiş, mensupları Alman pasaportuna sahip ve yerleşim yerleri dağınık olmayan gruplardır. Günlük yaşamda hemen hemen sadece Almanca konuşan, ne devlet istatistiklerinde ne de -seçim yasası hariç- yasalarda adı geçen ve kendilerini Alman ulusunun bir parçası olarak kabul eden bu "halk grupları", "yerleşik azınlık" olarak Alman Devleti'nin dışa yönelik azınlık stratejilerinde "model" işlevi görürken, aynı gerekçeyle yarım asırdan beri Almanya'da yaşayan "misafir işçiler"e azınlık statüsü tanınmamaktadır.

Almanya, azınlık politikasını uygularken hem kendi iç politikasına uyan, hem de ilk aşamada Avrupa'nın "yeniden yapılandırılması" plânlarına hizmet edecek bir azınlık ve halk grupları tanımını geliştirip, kendisine azınlık hakkı tanımış olduğu Friesler'i (Firizyalılar) örnek olarak göstermektedir. Bu nedenle, Friesler'in Almanya için diğer azınlıklardan farklı bir önemi olduğu görülmektedir.

Günümüz Almanya'sının yurttaşlık yasasına ışık tutan ve 15 Eylül 1935 tarihinde Adolf Hitler tarafından onaylanmış "Alman İmparatorluk ve Devlet

⁸⁰⁸ OECD üye Ülkeleri çapında, her ülkede yıllara göre yabancı sayılarının detayları Ektedir.

Uyrukluđu Yasası" Őu hűkmű (paragraf 2, madde 1) içerir. "Reich'in yurttaŐlık haklarına sahip kiŐi, yalnızca Alman veya Alman ırkıyla akraba bir kan taŐıyan; tutumuyla Alman halkına ve imparatorluđuna sadakatle hizmet etmeye istekli ve uygun olduđunu ispatlamıŐ devlet mensubudur."

Azınlıklara saygılı bir devlet olduğunu bu Őekilde kanıtlamak isteyen Federal Almanya'nın; kan/kűken ve "tarihsel yerleŐim bűlgesi" temeline oturan biyolojik azınlık tanımını, deđiŐik kanallarla űncelikle yakın coğrafyasına dayatmaya çalıŐtıđı yorumları da yapılmaktadır.

Almanya'nın azınlık politikasının ve stratejisinin, resmű kanallardan dođrudan veya dolaylı destek gűren, kimi "insan hakları" űrgűtű kimi "bađımsız enstitű" olarak faaliyet gűsteren deđiŐik kurumlarca belirlendiđi, "Bađımsız" űrgűt ve kurumların, Alman etkisinin fazla gűze batmaması için, deđiŐik Avrupa uluslarından uzmanları kadrolarına dahil etmeye űzen gűsterdikleri, "ortaklaŐa" hazırladıkları "űzűm" űnerilerine, Avrupa dűzleminde taraftar bulmaya çalıŐtıkları da bu yorumlara eklenmektedir.

Bu kurumların, ister insan hakları űrgűtű etiketi taŐısın ister "enstitű" inceledikleri azınlıkların kűkenine gűre űniversitelerle ortak çalıŐtıkları, azınlık uzmanlarının, genellikle Alman űniversitelerinin etnoloji, Slav bilim dalı (Slavistik, Ostwissenschaft) ve dođu bilim (Islűmkunde, Islűmwissenschaft, Orientalistik) kűrsűlerinden geldikleri belirtilmektedir.

Almanya'nın takip ettiđi azınlık politikasını ve bu politikanın uzun vadeli amaçlarını aslında temelde dűrt kurumun yűrűttűđű űne sűrűlmektedir.

4.6.4.1.1. Yurt Dışı Almanlığı (Alman ırkı) Derneği (VDA)⁸⁰⁹

Amacı, Rusya Federasyonu topraklarında yaŐayan Alman kűkenlilerin okullarına ve kűltűr kurumlarına destek vermek, űlkeler arası űđrenci ziyaretleri dűzenlemek, Őeklinde belirtilen VDA'nın tarihi 1881'e kadar uzanmaktadır. 1938'de Yurt DıŐı Almanlıđı (Alman ırkı) Derneđi (Volksbund fűr das Deutschtum in

⁸⁰⁹ Verein fűr das Deutschtum im Ausland.

Ausland) adını alan örgütün, Doğu Avrupa topraklarını Slav ve Musevî unsurlardan arındırıp Alman kökenlilere açmak hedefi güden yaşam alanı plânının (Lebensraum) en önemli kurumlarından biri olduğu iddia edilmektedir.

4.6.4.1.2. Avrupa Halk Grupları Federal Birliği (FUEV)⁸¹⁰

Başta Flamanlar, Bretonlar, Hırvatlar olmak üzere 12 Avrupa ülkesinde yaşayan 40 halk grubuna, etnik bilinç ve kolektif hakları kazandırmayı amaçladığı öne sürülen, FUEV; 1949 yılında Paris'te Avrupa azınlık ve halk gruplarının çatı örgütü olarak kurulmuştur.

4.6.4.1.3. Avrupa Azınlık Sorunları Merkezi (ECMI)⁸¹¹

FUEV'in bünyesinden çıkan ECMI, 4 Aralık 1996 tarihinde Danimarka Prensi Joachim, Schleswig-Holstein eyaletinin SPD'li Başbakanı Heide Simonis, Danimarka Araştırma ve Haberleşme Teknolojisi Bakanı Frank J Ensen ve Almanya İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Prof. Dr. Kurt Schelster'in hazır buldukları bir törenle resmî faaliyetlerine başlamıştır. ECMI, Almanya'nın güdümünde olmayan bağımsız bir araştırma enstitüsü imajı yaratmak için büyük özen göstermektedir. Alman Hükümeti, Alman Birlik 90/Yeşiller Grubunun, ECMI'nin kimliği ve hedeflerine ilişkin soru önergesine verdiği cevapta, "ECMI bir Avrupa enstitüsüdür" demiştir. Kurumun çok uluslu "yönetim kurulu" kadrosuna rağmen, Alman Devleti'nin hesabına ve Berlin'in finansmanı ile çalışan bir örgüt olduğu, başka devletlerin bu aşamada "ancak, kendi yurttaş kavramlarını tartışmaya açmaları durumunda ECMI ile ortak çalışmaya girebilecekleri" mülahazasıyla itiraf edilmiştir. Cevabın en ilginç cümlesi ise şu olmuştur: "ECMI'nin başka devletlerle ortak çalışmasında, bu devletlerin azınlık kavramından neyi anladıkları da tartışılacaktır." ECMI örgütünün temel amacının, Alman ırk romantizminin kalıbından çıkmış bir "insan/azınlık hakları" anlayışı ve planıyla ulus devletleri parsellemek olduğunu, örgütün ileri gelenlerinden Rainer Hofmann, daha açık bir dille ele vermiştir: "Birer halk ve dolayısıyla kendi kaderini tayin hakkının taşıyıcısı olarak görülmesi gereken azınlıklar için ayrılma hakkı da doğabilir." Hofmann bu nedenle, BM tarafından

⁸¹⁰ Föderatistische Union Europaeischer Volksgruppen.

⁸¹¹ European Centre for Minority Issues. (Almanca adı: Europaeisches Zentrum für Minderheitenfragen.)

1992 yılında kabul edilen ve azınlıklara yaşadıkları ülkelerin toprak bütünlüğüne karşı eylemde bulunmayı yasaklayan 47/135 sayılı kararı özellikle eleştirmiştir.

4.6.4.1.4. Tehdit Altındaki Halklar Derneği (GfbV)⁸¹²

Merkezi Göttingen kentinde olan bu örgüt, kendi ifadesiyle "ezilen etnik ve dinî azınlıklar yararına uğraş veren bir insan hakları teşkilâtıdır ve BM'nin Ekonomik ve Sosyal Sorunlar Konseyi nezdinde ikinci dereceden bir gözlemci sivil toplum örgütü statüsüne sahiptir." Bu örgütün diğerlerinden farklı olan yanı, sadece Avrupa'daki "etnik azınlıklarla ilgilenmemesi; faaliyetlerini daha geniş kitlelere yayma çabası içinde olmasıdır. Sadece "Kürt sorunu" üzerinde "uzmanlaşmış" Medico International teşkilâtından farkının ise, GfbV örgütünün "ılımlı" Kürt ayrılıkçılarına destek vermesi olduğu öne sürülmektedir.

4.4.4.2. Almanya'nın Türkiye'deki Vakıflar Politikası

Almanya'nın, doğrudan veya dolaylı olarak desteklediği "insan hakları" dernekleri ve "azınlık sorunları" ile ilgilenen kurumlarıyla, toplumsal/ekonomik sorunlara sadece ırk/kan perspektifinden yaklaştığı değerlendirilmektedir. Alman devletinin doğrudan desteklediği Flensburg kurumlarının, hâlen Avrupa azınlıklarıyla ilgilenmekte, ulus-devlet ilkesini reddetmekte, "devlet sınırları ırk/halk yerleşim bölgelerinin sınırlarıyla özdeş değildir." diyerek devlet sınırlarını dahi sorguladıkları ifade edilmektedir.

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Başsavcılığı, Alman vakıfları soruşturması çerçevesinde, toplam 15 sanık hakkında, Türk Ceza Kanunu'nun "devletin emniyetine karşı gizli anlaşma" başlığını taşıyan 171 nci maddesine göre "Türkiye'nin bütünlüğü ve lâik cumhuriyet rejimi aleyhine gizli ittifak oluşturmak" suçundan sekiz yıldan 15 yıla kadar ağır hapis istemiyle dava açmıştır.⁸¹³

⁸¹² Gesellschaft für bedrohte Völker.

⁸¹³ Bahsi geçen 15 sanık, Bergama Belediye eski Başkanı Sefa Taşkın, siyanürlü altına karşı mücadelenin öncülerinden avukat Senih Özay, Oktay Konyar, Konrad Adanuer Vakfı Türkiye Temsilcisi Wulf Schönbohm ve yardımcısı, Heinrich Böll Vakfı Türkiye Temsilcisi F. Fatma Uğur, Frederich Ebert Vakfı Türkiye Temsilcisi Hans Schumacher, Frederich Naumann Vakfı Türkiye

Hazırlanan iddianamede, vakıfların "Alman dış politikasının en etkili ve güvenilir maşaları" oldukları belirtilerek, Türkiye faaliyetleri incelendiğinde, "konunun yasa dışı bir casusluk faaliyeti olduğuna ilişkin ciddî belirtiler içerdiği" savunulmuştur. Söz konusu iddianamenin, "Alman vakıflarının özellikleri" başlıklı bölümünde, Alman parti vakıflarının birer sivil toplum örgütü oldukları belirtilmiştir. Ayrıca, bahse konu iddianamede, "Alman parti vakıflarının yurt dışında sundukları kalkınma yardımıyla kastedilen, siyasî irade oluşturma ve Alman Devleti'nin menfaatlerine hizmet edecek siyasî kadrolar yetiştirmektir. Klâsik hariciyenin giremeyeceği alanlara sivil toplum örgütü kimliği ile müdahale etmek için devlet-vakıf mekanizması icat edilmiştir." ifadelerine yer verilmiştir.

Şekil 4.10: Schröder ve Patrik Bartholomeos

Son olarak, iddianamede, söz konusu vakıfların Türkiye'nin etnik ve dinsel farklılıklarını derinleştirerek ulus-devleti zaafa uğratmaya çalıştıkları aktarılmıştır. Bu çerçevede, söz konusu iddiaların Almanya'nın "azınlık" politikasıyla örtüştüğü değerlendirilebilir.

Temsilcisi Wolfgang Sachsenröder, Orient Enstitüsü Başkanı Claus Schönig ve yardımcıları, FIAN örgütü Başkanı Petra Sauerland, FIAN temsilcisi Birsal Lemke ve İstanbul Barosu eski Başkanı Yücel Sayman'dan oluşmaktadır. Cumhuriyet, 24 Ekim 2002.

Schröder ise, İstanbul ziyaretinde ilk olarak Patrikhaneye gitmiş, Patrik Bartholomeos ile görüşmüş ve AB süreci kapsamında azınlık haklarının iyileştirilmesi konusunda açıklamalar yapmıştır.⁸¹⁴

Bu vakıflar arasında; Konrad Adenauer Vakfı, Alexander von Humboldt Vakfı, Friedrich Ebert Vakfı, Friedrich Naumann Vakfı, Heinrich-Böll Vakfı, Hans Seidel Vakfı özellikle dikkat çekenlerdir.⁸¹⁵ Bu vakıfların yurtdışı kültürel ilişkilerde Almanya lehine büyük yararlıklar gösterdiği özellikle vurgulanmaktadır.⁸¹⁶

Konrad Adenauer Vakfı'nın Hıristiyan Demokrat Birliği Partisi (CDU) ile, Heinrich-Böll Vakfı'nın Yeşiller Partisi ile, Friedrich Ebert Vakfı'nın Sosyal Demokrat Parti (SPD) ile, Friedrich Naumann Vakfı'nın da Hür Demokrat Parti (FDP) ile ilişkilerinin olduğu, ancak tüm bu vakıfların iktidar partisi gözetilmeden Federal Hükümetin "Politik Eğitim Fonu"ndan finanse edildikleri iddia edilmektedir.⁸¹⁷

Yine, Heinrich-Böll Vakfı'nın üç sahada uzmanlaştığı Dr.Necip Hablemitoğlu tarafından iddia edilmiştir. Bunlar insan hakları, çevre sorunları ve küreselleşmedir.⁸¹⁸ Friedrich Ebert Vakfı'nın ise asıl ilgi sahasının Almanya'daki Türkler ve Türkiye'de hazırlanan bilimsel raporların incelenmesi ve Alman Hükümetine sunulması olarak belirtilmiştir.⁸¹⁹

Ancak dönemin belirsiz siyasi görüntüsü ile Türkiye'nin AB süreci ve iki ülke ilişkileri ve son olarak dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'in "Alman vakıfları saygın kuruluşlardır"⁸²⁰ beyanı belki de Alman vakıflarının saygınlıklarının kurtuluşu olmuştur.

Bilindiği üzere, Türkiye'nin Bergama'da altın üretimiyle ilgili olarak "Almanya" da gündeme gelmektedir. Türkiye'nin sahip olduğu altın rezervlerinin dünyanın ikinci büyük altın stokuna sahip bulunan Almanya'nın ilgisini çektiği

⁸¹⁴ Schröder, buradaki açıklamalarında "Ekümenik" ifadesini kullanmıştır.

⁸¹⁵ Hablemitoğlu Necip Dr., "Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası", s.161-162

⁸¹⁶ Canbolat İbrahim, "Almanya ve Dış Politikası", s.114

⁸¹⁷ Hablemitoğlu Necip Dr., Alman...s.19-20

⁸¹⁸ Hablemitoğlu Necip Dr., Alman...s.39-40

⁸¹⁹ Hablemitoğlu Necip Dr., Alman...s.41

⁸²⁰ Cumhuriyet, 08 Kasım 2002.

düşünülmektedir.⁸²¹ Türkiye ise belirtilen dönem itibariyle yaklaşık 300 milyar ABD doları tutarında altın rezervine sahip olmasına rağmen, bir yıl boyunca 200 ton altın ithal etmektedir. Mevcut durumda, Almanya'nın altın rezervlerine sahip olmadığı halde dünyanın en büyük altın işlemecilerinden birisi olduğu görülmektedir.

Dolayısıyla Almanya dünya altın piyasası üzerindeki kontrolünü zayıflatacak girişimlere kayıtsız kalmamaktadır. Bergama'da altın üretiminin Alman vakıflarının yukarıda bahsedilen rolünün de göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bergama ve Alman vakıfları dosyaları aslında hiçbir zaman olması gerektiği gibi şeffaf olmamışlardır. Nitekim, bu ikili arasındaki ilişki de basit bir ilişki değildir.⁸²²

Alman vakıfları ve Bergama dosyası konusunda Dr. Necip Hablemitoğlu'nun iddiaları en çok ses getiren ve bu konuda yapılmış en geniş araştırma olarak karşımıza çıkmaktadır. *“Bu ülkenin Anadolu'ya yönelik ağırlıklı istihbarat ve jeofizik araştırmaları yapan iki-üç meslekli arkeologlarının sicilleri, tıpkı İngiliz, Fransız, ABD'li meslektaşları gibi olumsuz. Aralarında tek Türk bilim adamı var, o da görüntüyü kurtarmak için. Alman arkeologların diğer batılı arkeolog görünümü istihbarat servisi ajanlarından en önemli farkı, etnik kışkırtıcılığın yapılmasının ve de GAP'ın sekteye uğratılmasının yanı sıra, bu topraklarda dedelerinin izlerini aramakta olmalarıdır. Alman kafatasçı sözde bilim adamlarının teorilerine göre, Truva'dan başlayarak Güneydoğu Anadolu'ya kadar inene hatta, mezar kazılarında elde edilen kafataslarından, Alman ırkının vaktiyle buralarda yaşadığı iddia edilmektedir. Alman jeolog, jemorfolog ve jeofizikçilerinin ve de istihbaratçılarının arkeolog kimliğinde Osmanlı Devleti'ne ilk geliş tarihi 1889'dur. Bu tarihte İstanbul'a gelen ve daha sonra 1898'de ikinci kez İstanbul'un yanı sıra Hayfa, Kudüs, Şam ve Beyrut'u da ziyaret eden Alman İmparatoru II. Wilhelm'in mahiyetinden gelen sahte arkeologların faaliyetleri, II. Abdülhamit'in istihbarat servisi tarafından da saptanmış, ancak ikili ilişkilerin zedelenmemesi açısından herhangi bir yaptırım uygulanmamıştır. Bugüne kadar Türk topraklarında faaliyet gösteren binlerce ajan arkeolog arasında özellikle Michael Buch, D. Hogarth,*

⁸²¹ Almanya'da 2002 Ekim ayı rakamları ile 3445,8 ton altın stokunun bulunduğu belirtilmektedir. World Official Gold Holdings; World Gold Council, October 2002, www.gold.org

⁸²² Alman Arkeoloji Enstitüsü 100 yılı aşkın bir süredir Türkiye'de Troia, Milet ve Pergamon gibi yerlerde kazı çalışmaları yapmaktadır ve 1928 yılından beri İstanbul'da bir şubeye sahiptir.

*Delbrueck Herzfeld, Gertrude Bell, Manfred Korfmann ve F.Hans Günther başı çekmektedir”.*⁸²³

Ve yine vakıfların isimlerini vererek tarihsel yaklaşımına şu değerlendirmeleri ekliyor: “*Alman vakıflarının tümünün Türkiye temsilcilikleri başta Türk solunu ve Şeriatçı kesimini kontrol altında tutmakla yükümlü Konrad Adenauer Vakfı olmak üzere acilen kapatılmalıdır. Keza Türk devletinin en gizli olması gereken makamlarına ve hatta sosyal-dinsel-etnik istihbarat sağlama çerçevesinde köylere kadar inen, Türk NGO’larını*⁸²⁴ *yönlendirmeye çalışan Frederich Ebert Vakfı, yerel yönetimlerde işbirlikçi sağlamayı amaçlayan Frederich Naumann Vakfı, etki ajanı konumundaki Türk kuruluşlarını organize edip yönlendiren Heinrich Böll Vakfı, siyasal Kürtçülere lojistik destek sağlayan “Alman Bilim ve Politika Vakfı”, temsilciliği olmamasına rağmen Almanya sempatzanı etki ajanlarını bulmak ve yetiştirmekle yükümlendirilmiş Robert Bosch Vakfı, Türkiye’deki her türlü etkinliklerine kesinlikle izin verilmemesi gerekli olan Alman kuruluşlarının içine dahil edilmelidir.*”⁸²⁵

“*Türkiye’deki Alman “Derin Devleti”nin temsilcileri gerçekte Alman Dış İstihbarat servisi olan “Bundesnachrichtendienst” (BND) mensubu olup, bir kısmı diplomatik dokunulmazlık kapsamında, bir kısmı gazateci, akademisyen, arkeolog vb... ve diğerleri de vakıf temsilcisi olarak kesintisiz faaliyet göstermektedirler.*”⁸²⁶

Hali hazırda Türkiye’de şubesi bulunup faaliyet gösteren dört etkin Alman vakfı vardır. Bunlar :

- Konrad-Adenauer-Stiftung / Konrad Adenauer Vakfı (Ankara)
- Friedrich-Ebert-Stiftung / Friedrich Ebert Vakfı (İstanbul)
- Heinrich-Böll-Stiftung / Heinrich Böll Vakfı (İstanbul)
- Friedrich-Naumann-Stiftung / Friedrich Naumann Vakfı (İstanbul)

⁸²³ Hablemitoğlu Necip Dr., “Şeriatçı Terörün ve Batının Kıskaçındaki Ülke Türkiye”, s.93-94

⁸²⁴ Hükümet Dışı Organizasyonlar

⁸²⁵ Hablemitoğlu Necip Dr., “Şeriatçı Terörün ve Batının Kıskaçındaki Ülke Türkiye”, s.95

⁸²⁶ Hablemitoğlu Necip Dr., “Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası”, s.12

4.6.5. Misyonerlik Faaliyetleri

Almanya'ya yönelik iddialar bullarla sınırlı değil, son olarak, Ali Rıza Bayzan'ın, kitabı Küresel Vaftiz'de Almanya'nın Kazakistan'da yapmaya çalıştığı misyonerlik faaliyetleri vurgulanıyor ve bazı iddialar ortaya atılıyor. Özetle; Bölgede yaşayan Almanların kendilerine güvenlerini sağlayarak onların Batı'ya olan göçlerini engellemek, ekonomik güçlükler içinde olan ve İslam'dan uzaklaşmış bulunan Kazakları Hıristiyanlaştırmak için Alman Misyoner Örgütler bu hususta en büyük rakip olarak Türkleri görmekte ve Türkiye'yi karalamaktan da geri kalmamaktadırlar. 1999'ya yapılan en son nüfus sayımına göre Kazakistan'da 14.953.126 olan genel nüfusun 353.441'ini etnik Almanlar oluşturmaktadır.

Kazakistan'da yaşayan Almanların çoğu Luteran ve Katolik olup kendi Kiliseleri mevcuttur. Bugün Kazakistan'daki karışık evliliklerden doğan çocukların nüfus cüzdanlarındaki "Milliyet" hanesine "Alman" yazılmasına özellikle dikkat edilmektedir. Bu çocukların gelecekte "Anavatan Almanya'ya geri dönüşleri ve Almanya'nın yapmakta olduğu yardımlardan faydalanma yolları" bu şekilde hareket etmekte açılmış oluyor. Yeni doğan çocukların milliyet hanelerine "Alman" yazdırılması gelecekte Kazakistan'ın başına büyük problemler açabilecek bir boyutta gelişmektedir. Bu gelişmeler Almanya'nın Orta Asya üzerinde beslediği büyük "emeller"ine zemin hazırlama olarak değerlendirilmiştir.⁸²⁷

⁸²⁷ Baysan Ali Rıza, "Küresel Vaftiz", IQ Kültür Sanat Yayıncılık, Bl. 5, 2004

5. SONUÇ

5.1. Almanya'ya Yönelik Türkiye'nin İzleyeceği Strateji Modelleri

Bu bölümde; incelemenin asıl konusunu oluşturan Almanya ve Türkiye arasındaki ilişkileri günümüzden 10 yıl sonrasına kadar kısa, orta ve uzun vade şeklinde kesitlerle, geleceğe doğru varsayım ve kabullenmeler destekleyerek, bir açılım oluşturacak senaryolar ile stratejik öngörüler yapılacaktır.

Gerçekçi öngörülere ulaşmak için iki ülke arasında yaşanan her türlü ilişkinin ve dünya üzerinde yaşanan her türlü gelişmenin dikkate alınması kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Gerek çalışmada yapılan yorum ve değerlendirmeler, gerekse de bundan sonra yapılacak öngörüler herhangi bir kurum veya kuruluşa ait olmayıp tamamen geleceğe yönelik olasılıklardan oluşmakta ve kişisel değerlendirmeleri içermektedir. Gelecek için senaryoları hazırlarken kullanılan kesitlerden Kısa vade; 1-2 yıl, Orta vade; 3-5 yıl ve Uzun vade; 5-10 yıl periyotlarını kapsamaktadır. Birinci hal tarzında Türkiye ve Almanya ilişkilerinin AB destekli olarak olumlu seyri esas alınmakla birlikte, ikinci hal tarzında bu ilişkilerin olumsuz seyri esas alınmıştır.

5.1.1. İyimser Senaryo

Bu senaryo, Türkiye Cumhuriyeti tarafından yakın, orta ve uzun vadede planlanan faaliyetlerin ve hedeflerin hiçbir olumsuzlukla karşılaşmadan gerçekleşeceği düşüncesinden hareketle üç kesitte hazırlanmıştır.

5.1.1.1. Kısa Vade

Almanya dünyanın en köklü devletlerinden birisidir. Büyük bir ekonomi, eğitilmiş ve güçlü bir silahlı kuvvetler, iktidarların değişmesine rağmen ülke menfaat ve hedeflerini gözetmekte hassas ve ciddi hükümetler, eğitim seviyesi yüksek ve

çalışkan bir toplum, Almanya'nın temel göstergeleridir.

Türkiye ise bulunduğu coğrafyada yüzlerce yıldır yaşayan, hiç esaret görmemiş, jeopolitik açıdan son derece önemli bir coğrafyada bulunan, önemli su ve kara yolu bağlantıları ile kritik kaynaklara çok yakın olan ve bazı kaynaklara da sahip olan dünyanın en köklü milletlerinden biridir.

Bu kapsamda; Almanya Türkiye ilişkileri çok eskilere dayanmakla birlikte, bu iki ülke yakın tarihte birlikte cihan harbine girmiş ve aynı kaderi paylaşmışlardır. İlişkiler son derece köklü ve sağlamdır. Adeta bu iki ülke birbirlerine bağımlıdır. Almanya dünyada hiçbir ülkede olmadığı kadar çok Anadolu Türkü'ne ev sahipliği yapmaktadır. Almanya Türkiye'nin en fazla ithalat ve ihracat yaptığı ülkedir. Almanya Türkiye'ye kara, deniz ve hava kuvvetlerinde kullanılmak üzere çok sayıda silah ve sistemini satmaktadır. Türkiye'nin silah ithalatında ikinci sırada bulunmaktadır. Almanya'nın Türkiye'de ticari maksatlı çok sayıda işletmesi vardır. Türkiye ve Almanya her devirde bölgelerinde dengesel güç olarak dünya sahnesine çıkmışlardır. Almanya ile Türkiye'nin birbirleri ile olan ilişkilerinde uzun zamana yayılmış genelde olumlu bir siyasi görünüm vardır. Ekonomik ilişkiler ise son derece sağlam zemine dayalıdır. Hatta Almanya Türkiye'ye en fazla turist gönderen ülkedir.

Kısa vadede, her alanda ilişkiler gelişme göstermiştir. Almanya yine Türkiye'nin en büyük ticari ortağıdır. Almanya'da ki Türkler yeni nesillerle birlikte yavaş yavaş Almanya'ya adapte olmuşlar ve halihazırda beş milletvekili ile mecliste temsil edilmektedirler. Türkler yaklaşan seçimler için strateji belirlemeye çalışmaktadırlar. Partiler ise Türk oylarını alabilmek için söylemlerini daha yumuşatmışlardır.

Almanya ile siyasi ve ekonomik ilişkilerin yanı sıra askeri ve kültürel ilişkiler de ivme kazanmıştır. Almanya ile devam etmekte olan askeri anlaşmalara ilave yeni silah alımı anlaşmaları imzalanmıştır.

5.1.1.2. Orta Vade

Güçlü ekonomisi ile Türkiye'ye yatırım yapmaya devam eden Almanya Türk insanına pek çok sahada iş imkanı da sağlamaktadır. Almanya'da yaşayan Türkler nüfus olarak 3 milyonu geçmiş ve Almanya'nın gerek ekonomik gerek politik açıdan sesi daha gür çıkan bir toplum haline gelmeye başlamışlardır. Almanya'da yapılan lobi faaliyetleri Türkiye'nin AB yolunda da büyük kazanımlar sağlamasına neden olmaktadır. Almanya Türkiye'nin en fazla ithalat ve ihracat yaptığı ülke olmaya devam etmekle kalmamış, bu ithalat ve ihracat yüzdesini de artırmıştır. Almanya ile Türkiye arasında yapılan askeri anlaşmalar Türkiye'ye modern ve teknolojik silah ve sistemleri sağlamıştır. Türkiye Almanya'dan silah alımına devam etmek niyetinde olduğunu belirtmiştir. Almanya şirketleri Türkiye'de ki olumlu havadan etkilenerek yatırımlarını artırmışlar ve böylece ülkeye büyük bir sermaye girişine neden olmuşlardır.

Orta vadede, her alanda ilişkiler yavaş yavaş meyvesini vermeye başlamış ve bölgede barış tesis edilmiştir. ABD'nin Irak politikası gevşemiş ancak, ABD'nin Irak'ta ki varlığı sona ermemiştir. Almanya Türkiye üzerinden Irak'a yatırım yapmaya devam etmektedir.

Almanya'da ki seçimlerde, Türkiye'nin AB süreci, yine en hararetli tartışmalara sahne olmuş fakat bu sefer Türkiye karşıtı Merkel hükümeti başarısızlıkla seçimleri tamamlamıştır. Seçimlerden SPD partisi birinci parti olarak çıkmış ve muhtemelen yine Yeşiller ile koalisyon kurma eğilimindedir. Türk asıllı milletvekilleri ise bu dönemde daha fazla sayıda Mecliste temsil edilmeye başlamışlardır.

Almanya'da lobi faaliyetlerini artıran Türkler ve Türkiye bazı kararlar ile Almanya'da bulunan yeni kuşakların eğitimine ve asimile olmadan entegre olabilmeleri için bazı planları ve kurumları devreye sokmaya başlamıştır. Türkiye'nin olumlu ekonomik seyrine Almanya'dan gelen olumlu tepkiler ilişkilerde eşi zor bulunur fırsatlar doğurmuştur.

5.1.1.3. Uzun Vade

Türkiye’de enflasyon sorunu kalmamış, ekonomik göstergeler tatminkar düzeye gelmiş, AB ile müzakerelerde özellikle Almanya’da iktidarda olan SPD-Yeşiller koalisyonunun desteği ile sona yaklaşmıştır. Ancak Türkiye’nin bu noktada kendine duyduğu güven ile AB’ye girme konusunda bazı tereddütler yaşayabileceği değerlendirilebilir.

Almanya’da yaşayan Türkler nüfus olarak, azalan Almanya’da itici güç olmuş ve ekonomik hayatta öne çıkmışlardır. Almanya’da yapılan lobi faaliyetleri profesyonel düzeyde ve etin olarak yapılmaya başlamış, özellikle Almanya da, Batılı halkın Türkiye hakkında yanlış bilgilendirilmemesi için sistematik organizasyonların etkili olduğu görülmeye başlamıştır. Türkiye yanlısı hükümetin politikaları ile Almanya’da yaşayan Türklerin göç ve azınlık gibi kavramlardan kaynaklanan sorunları büyük oranda çözülmüştür.

Almanya Orta Doğu politikasında, Türkiye’yi dikkate alması gerektiğini fark etmiştir. Irak’ta bulunan ekonomik girişimlerini Türkiye üzerinden yönlendirmektedir. Güneydoğu Anadolu bölgesi ise, GAP’tan sonra Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı sayesinde cazip bir yatırım bölgesi haline dönüşmüştür. Başta bölge halkı olmak üzere tüm ülke çapında uygulanan bilinçli ve etkin eğitim ile ayrılıkçı terör hareketlerin önüne geçilmiş, ülke içte ve dışta huzur ortamına kavuşmuştur.

5.1.2. Kötümser Senaryo

Bu senaryo ise, Türkiye Cumhuriyeti tarafından yakın, orta ve uzun vadede planlanan faaliyetlerin ve hedeflerin olumsuz seyri esas alınarak hazırlanmıştır. Bu durum gelişmeler karşısında gerekli ve doğru önlemlerin, müdahalelerin yapılmaması halidir.

5.1.2.1. Kısa Vade

Türkiye yıllardır uğraştığı PKK terör örgütünün hergün ayrı bir eylemi ile irkilmektedir. Dış borç ve cari açık her geçen gün artmakta ekonomik göstereleler sürekli negatif meyilde seyretmektedir. İçte siyasi partilerin iktidarsızlığı, dışta ise başta Rum ve Ermeni olmak üzere Türkiye aleyhine faaliyet gösteren odakların planlı ve sistematik çalışmaları ile Türkiye'ye zor anlar yaşatmaktadır.

Kıbrıs, AB sürecinde pazarlık konusu yapılmış, Milli menfaatler, şahsi yetersizlikler nedeniyle tehlikeye girmiştir. Yunanistan, kendisinden kaynaklanan her sorunun üzerine gitmeye devam etmekte, Türkiye'nin ise eli kolu bağlanmış durumdadır. Ermenistan tüm dünya ülkelerinde sürdürdüğü sözde soykırım iddialarına desteğini artırmaktadır.

ABD Irak'ta izlediği politika ile bölgede kaosun ve kargaşanın önünü alamamış, Türkiye'nin güneyinde her gün onlarca insan ölmeye devam etmektedir. Kritik kaynaklar ise kim olduğu belirsiz güçler tarafından paylaşılmaktadır. Kuzey Irak'ta yaşayan Türkmenler için etkin politikalar üretilememekte, Türkmen nüfusu göz göre göre her geçen gün tükenmektedir.

Almanya ise, Türkiye ile ilişkilerinde samimi davranmamakta, arka planda ülkesinde terörün gelişmesine zemin hazırlamaktadır. PKK yandaşları Almanya'dan tüm Avrupa'yı kontrol etmekte ve eylem talimatlarını göndermektedir.

Alman Vakıfları Türkiye'de yasadışı yollardan Almanya lehine faaliyet göstermekte, istihbarat ve misyonerlik faaliyetleri yapmaktadır.

AB süreci tıkanmış durumdadır. Merkel hükümeti ile neredeyse hiçbir konuda anlaşma sağlanamış, Merkel'in Türkiye aleyhtarı söylemleri yüksek sesle dinlenir olmaya başlamıştır.

Almanya'da yaşayan Türkler aşırı sağcı ve ırkçı politikalarla sindirilmiş ve asimile edilmiş, yeni kuşaklar Türk kültüründen tamamen uzaklaşmaya başlamıştır. Burada yaşayan halk bilinçli olarak Alevi, Kürt ve Türk sınıflandırmaları içine

sokulmaya çalışılmaktadır. Bu uygulamalar Türkiye'nin gelecekte üniter yapısını tehdit edebilir.

5.1.2.2. Orta Vade

PKK terör örgütü eylemlerini batıya kaydirmiştir. PKK, Irak'ta meydana gelen otorite boşluğundan istifade ile terör faaliyetlerine daha da sert bir şekilde devam etmektedir. Dış borç ve enflasyon ekonomiyi durma noktasına getirmiştir. Yaşananlar ekonomik bir krize gidildiğini işaret etmektedir.

Ermenistan tüm dünya ülkelerinde sürdürdüğü politikasına tam destek sağlamış ve yine AB'nin diktesi ile, Türkiye'nin sınırlarını dahi tanımayan Ermenistan ile ticari ilişkilere başlanmıştır.

ABD Irak'ta izlediği politika ile faturayı Türkiye'ye ve Türkmenlere kesmiştir. Kuzey Irak'ta Türkmen neredeyse kalmamıştır. Tamamı göç etmiş veya diğer gruplar tarafından öldürülmüştür. Bölgede siyasi yapılanmasını tamamlayan Kürdistan, devlet olduğunu ilan etmek için zaman kollamaktadır. ABD askeri varlığının tamamen değil ancak büyük oranda çekeceğini açıklamıştır. Fakat bölge hergün kanlı eylemlere sahne olmaya devam etmektedir. Irak'ta Şii, Sunni ve Kürt'ler arasında toprak ve yetki paylaşımından çıkan çatışma ülkeyi üçe bölmek üzeredir.

Almanya'da faaliyet gösteren PKK, aşırı sol ve sağ terör unsurları, sağladıkları geniş medya ve halk desteği ile Kürtlerin Türkiye'de yıllardır işkence ve eziyet gördüklerinin kabul ettirmiştir. Böylece, PKK'nın mücadelesini meşru zemine çekme çabaları neticelenmek üzeredir.

5.1.2.3. Uzun Vade

Ekonomi felç olmuş ve kriz yaşanmaya başlamıştır. AB'ye üyelik maratonunda, mali sıkıntı çeken iktidar, AB'ye ümit bağlamış durumda tavizler vermeye başlamıştır. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tanınmış ve limanlar açılmıştır.

Ermenistan tüm dünya ülkelerinde sürdürdüğü politikasına tam destek sağlamış ve yine AB'nin diktesi ile, Türkiye'nin sınırlarını dahi tanımayan Ermenistan ile, ticari ilişkilere başlanmıştır.

Irak üçe bölünmüş, böl ve yönet politikası bir kez daha gerçekleşmiş ve Irak'ta; Şii, Sunni ve Kürt devletleri olmak üzere üç devlet kurulmuştur. Bakü, Tiflis, Ceyhan boru hattı farklı eylemlerle sabote edilmiş ve halihazırda gayri faal durumdadır. İran, Suriye ve hatta Lübnan BOP kapsamında sınırları yeniden şekillendirilebilecek ülkeler arasında sıkça sayılmaktadır. Orta Doğu yeni savaş cephelerine gebedir.

AB sürecinde aradığını bulamayan Türkiye verdiği tüm tavizlere rağmen imtiyazlı üyelik için zorlanmaktadır. Almanya'da yaşayan Türkler ise Almanya'nın yaklaşımı neticesinde bilinçsiz ve kimliksiz bir nesil olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye izlemeye mecbur bırakıldığı siyaset ile tüm dünyada yalnız bırakılmıştır.

5.2 Türkiye Almanya İlişkilerinin Yarını

Körfez krizi ile birlikte Almanya'nın uluslararası politikadaki tutumunda belirgin bazı değişiklikler görülmektedir. Bu değişiklikleri uluslararası sistemin yapısı ve güç dengesi açısından ele almak gerekir.

Uluslararası sistemin yapısını belirleyen temel faktör, uluslararası güç dengesidir. Tarih boyunca güç dengesinin sürekli bir değişim göstermesi, uluslararası sistemin yapısını da etkilemiş ve sistem gücün tek elde merkezileştiği "tek kutupluluktan" (Roma imparatorluğu dönemi), temel güçlerin bulunmadığı bir "kutupsuzluğa" (XIX. Yüzyıl Avrupası); gücün iki süper elde merkezileştiği "iki kutupluluktan" (II. Dünya Savaşı Sonrası), günümüzü ifade eden çok kutuplu bir dünya modeline doğru gelişmiştir.

Günümüzde bu güç dengesine etki eden faktörlerin önem sırası da değişmeye başlamış, dünya üzerinde ekonomik bir hegemonya kuran Japonya ve onun kadar olmasa da Almanya temel güçlerden biri haline gelmiştir. Bu ülkeleri ise tüm dünyayı adeta tehdit eden Çin takip etmektedir.

XX. yüzyılın son çeyreğinin, II. Dünya Savaşı sonrasında süper güçleri açısından bir çöküş dönemi olmaması için, dünyadaki hammadde ve petrol kaynaklarının kullanımının büyük güç olma iddiasındaki diğer devlet veya devlet gruplarının eline geçmemesi gerekmektedir. Dolayısıyla, **Orta Doğu'yu siyasi nüfuzu altına alabilecek olan güç, ibreyi kendi lehine çevirecektir.**

Avrupa Birliği ülkeleri ile birlikte Birleşik Almanya petrol ihtiyacı bakımından ABD ve Sovyetler Birliğine göre daha fazla Orta Doğu petrollerine bağımlı bulunmaktadır. Yeniden uyanan ve Avrupa'nın temel gücü olma iddiasındaki Birleşik Almanya, bu durumda Orta Doğu gibi hayati bir bölgede kendisine yakın bir yönetimler zinciri oluşturmak zorundadır.

"Politika coğrafyadır" sözcüğü herhalde en fazla Almanya için geçerlidir. Almanya, demir perde ülkeleri ile sınır teşkil eden çaba içinde, ümit dolu ancak dalgalanan bir kıtanın, ortasındaki ülke durumundadır. Bu değişimlerin etkisi ile, bugün birçok Alman kendini büyük ölçüde baskı altında hissetmektedir. Avrupa halkları, barış ve hürriyet içinde demokratik hukuk düzenine dayalı, devlet sistemlerini kurma fırsatını ilk kez olarak yakalamış ve bu durumdan en fazla Almanya kazançlı çıkmış bulunmaktadır. Yüzyılın en büyük hediyesi olan, iki Almanya'nın yeniden birleşmesi, iyimserliğin temelini oluşturmaktadır.

Dünya henüz yeterince barışa sahip değildir. Askeri alanda blokların bölünmesi ve ideolojilerin dağılması ile soğuk savaş korkusu yerini, çok sayıda etnik, fanatik ve sosyal çatışmalara bırakmıştır. Doğu-Batı mücadelesinin sona ermesinin ardından, askeri güç arka planda kalmış, ekonomik kalkınma ve teknolojik yeniliklerdeki kabiliyetler ön plana çıkmıştır. Nüfus patlaması ise, dünya üzerindeki dengeyi tehdit etmektedir. Dolayısı ile çevre kirliliğinin, fakirliğin ve göçmen akımlarının ana temelinde bu nedenler yatmaktadır.

Bu değişimlerden çıkarılan en önemli sonuç ise; iki kutuplu dünyanın sona ermesinden sonra bile, Almanya'yı ilgilendiren bu konuların "dügümlenmiş menfaatler" olarak kalması ve bunların ancak bağlantıda olduğu Avrupa ile Atlantik arası kuruluşlar ve Birleşmiş Milletler gibi teşkilatlar çerçevesinde görüşülmeğe devam edileceğidir. Dünyanın değişen bu yeni şekline bu teşkilat ve kuruluşların

uyum sağlayabilmesinde, her şeyden evvel yeni iddia ve taleplere karşı yeni çözümlerin aranması zorunluluğu vardır. **Bu sebeple, Almanya'nın geleceğe yönelik olarak izlediği dış politikasındaki ana gaye; Ortak yürütülen ekonomik, para, dış ve güvenlik politikaları ile Avrupa Birliği'nin genişletilerek, etkin bir polis rolünde, kuvvetli bir Avrupa çekirdeğinin oluşturulması doğrultusundadır.** Ancak; son zamanların tüm iktisadi ve politik hususlardaki sorularına, bu gaye alternatifsiz kalmaktadır.

Almanya tarafından arzu edilen, Amerikalıların yaptığı, Avrupa'yı muhafaza altında tutma görevine, gelecekte potansiyeli ile birlikte Avrupa'daki stabil düzene hükmeden bir Almanya'nın dahil edilmesidir. Bugünkü durum itibariyle, komşularının kaygılarının yatıştırılması çalışmaları maksadıyla, kuvvetli bir Almanya'ya karşı denge unsuru sağlayan bir Amerikan mevcudiyetinin bulunması, çok defa AB'de bahsedilen "dahil etme" sözcüğü yeterli görülmemektedir.

Almanya, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde, tüm hak ve yükümlülükleri ile daimi bir yer tutabilmek için, büyük gayret göstermektedir. Almanya'nın barışa olan katkısı, gelecekte askeri yönden değil, politik ve ekonomik yönden ilk sırada olacaktır. Barış ve güvenlik için geçerli olan şey ne ise, aynı şekilde ekonomi ve gelişme içinde geçerlidir. Almanya'nın sorumluluk ve menfaatlerinin, Avrupa'dan dışarıya çıkarılarak, tüm dünya çapında muhafaza edilmesi gerekliliği vardır. Bugün artık dış ekonomi ve teknoloji politikaları stratejik önem ihtiva etmektedir. İçinde bulunduğumuz dönemde, ekonomik açıdan Avrupa'nın Asya ve Pasifiklere ve de ABD'ye karşı dayanıp dayanamayacağı veya teknolojik koloni haline düşüp düşmeyeceği, akla gelen önemli sorulardır. Almanya'nın Asya ve Pasifik'le olan ilişkilerine, ekonomik açının yanında; demokrasinin ve insan haklarının gerçekleştirilebilmesinde ve dünya çapında düzenin sağlanmasında, sıkı işbirliğine ihtiyaç olduğu, düşüncesi ile bakılmaktadır.

Almanya'nın; Asya ile olan politikasında bu konunun yeni bir öncelik kazandığı görülmektedir. Zira, Avrupa ile Asya sadece ekonomik ve teknolojik bir rekabet değil, aynı zamanda farklı kültürlerin kesişmesidir.

Batı ile İslami değer yargıları arasında büyük bir güven ve anlayışın yaratılması önem kazanmıştır. Bunun için de, İslam ülkeleri ile Avrupa arasındaki ilişkilerin birbirine düşman gözü ile bakan ve birbirine yabancılaşmaya başlayan, iki dünya haline gelmesine kesinlikle izin verilmemesi lazımdır. Almanya'nın bu ülkelere karşı büyük bir güveni olması ve bu güvenin kalıcı anlamda korunması gereklidir. İşte burada, laik ve demokratik bir sisteme sahip, örnek karakteri ile değerlendirilen Türkiye; ön plana çıkmaktadır. Türkiye'ye burada düşen görev, tercih yapılabilecek bir görev değil, bir zorunluluktur.

Diğer taraftan çift kutuplu dünyanın çözülüşü, tek kutuplu bir dünyayı getirmeyebilir. Uluslararası ilişkilerde tek süper güç olmayacak, dünya politikasında "merkez" diye bir şey bulunmayacak diyebiliriz. Tek kutuplu bir dünya yerine, pazar ekonomisi etrafında bütünleşen çok kutuplu bir dünyadan söz etmek mümkündür. Bu dünyada yeni kutuplar, ABD ile birlikte, Almanya'yı, İngiltere, Japonya, Rusya ve Çin'i de kapsamaktadır.

Türkiye çizilen bu tablonun her açıdan benzersiz biçimde tam ortasında yer almıştır. Avrupa tipi parlamenter sistemle yönetilmektedir. Taraf olduğu anlaşmalar açısından II. Dünya Savaşı'ndan bu yana Batının içindedir. **Güçlü bir devlet geleneğe sahip Türkiye'nin, Avrupa ile Orta Doğu arasında fiziki ve ideolojik tampon olacağı ortadadır. Bu durum Türkiye'nin Avrupa ile ilişkilerinde eline güçlü bir kart verecektir.**

Bu bağlamda; Türkiye'nin izleyeceği politika “**milli**” olmak zorundadır. Kimsenin veya hiçbir ideoloji veya ülkenin güdümünde değil Atatürk Cumhuriyeti'nin kendi benliğinin ve kültürünün bir parçası olmalıdır.

Ekonomik refahı ihracata dayalı olan Almanya, Doğu Avrupa ve Orta Asya'da açılan pazarlardan faydalanabilecektir. Örneğin; Kazakistan; doğal kaynakları ile Almanya'nın ilgi odağıdır. Almanya Dışişleri Bakanlığı bu ülkelere atfettiği önemi, en dinamik ve yerel lisanlara vakıf elemanlarını buralara diplomat olarak atayarak göstermektedir.

Alman uzmanlar ve politikacılar, kendilerinin sermaye, teknoloji ve “knowhow” açılarından Türkiye’ye karşı doğal bir avantaja sahip olduklarını düşünmektedirler. Türkiye’nin elindeki kozlar ise tarihsel, kültürel ve coğrafi yakınlık olarak tanımlanmaktadır. Almanya, Orta Asya cumhuriyetlerinde kendi başına bağlantı kuramadığı hallerde yada kendine daha avantajlar vaat ettiği durumlarda Türk şirketleriyle ortaklığa gitmeyi planlamaktadır.

Şark Enstitüsü Müdürü Prof.Udo Steinbach’ın belirttiği gibi, Almanya artık Türkiye ile ilişkilerini “duygusal” zeminden “nesnel” zemine kaydırmak istemektedir. Buna göre artık Almanya, Türkiye’ye askeri yardımını keserek, ekonomik ve kültürel işbirliğini güçlendirme yoluna gidebilecektir. Askeri yardımın, sorun yarattığını düşünen ve bundan kendine bir çıkar ummayan Almanya, Türkiye ile işbirliğini kendi çıkarları ışığında yeniden tanımlamaya çalışmaktadır.⁸²⁸

Alman silahlarının kullanılması konusunda 90’larda yaşanan krizle ilgili olarak, Almanya’daki yüksek tirajlı günlük gazetelerden Die Welt’e özel bir demeç veren Eski Başbakanlardan Tansu Çiller, silah ticareti alanında kıyasıya bir rekabet yaşandığına dikkat çekmiş ve *"Askeri alanda Almanya ile Türkiye'nin ortak çalışması hem Almanya'nın hem de genelde NATO'nun yararınadır. Şunu unutmamak gerekir. Biz silahı tek bir kaynaktan sağlamıyoruz"* demiştir. Alman silahlarının, daha önce varılan anlaşmanın çerçevesine uygun olarak kullanıldığını söyleyen Çiller, bu konuda Almanya’da geçmiş yıllarda yayılan iddiaların iki ülke arasındaki tarihi ilişkiyi bozmak isteyenler tarafından çıkarıldığını belirtmiştir. Çiller *"Silahlar konusunda Almanya'ya karşı herhangi bir baskı uygulama gibi bir niyetimiz yok. Biz yanlış anlaşılmayı gidermeye çalışacağız. Gerisi Almanlara kalmıştır"* beyanını vermiştir.

Burada bir noktayı tekrar vurgulamakta yarar vardır. Bir askeri yardımın daima politik bir faaliyetin neticesi ve yardımda bulunan ülkenin kendi milli menfaatlerinin tahakkuku için en etkili silah olduğu gerçeğinden hareketle, bu türden geçici ve devamlılık arz etmeyen yardım vaat ve uygulamaları yerine, ülke içinde üretime yönelik yardımların kabul cihetine gidilmesi, milli menfaatler bakımından en uygun hareket tarzı olarak ortaya çıkmaktadır.

⁸²⁸ Burada askeri yardımdan, askeri ilişkiler ve silah ticareti kast edilmektedir.

Diğer taraftan bazı akademisyenlerin “Türkiye’nin bölgesel bir güç haline gelmesi Almanya’nın çıkarına değildir.” İfadeleri, Türkiye’nin bölgesel güç olduğunun da sürekli vurgulanmasında bir yarar olmadığını savunarak bu hususun “bölgedeki diğer devletleri tedirgin etmekten başka bir işe yaramadığını” belirttikleri bilinmektedir. Başka devletlerden kasıt ise başlıca AB ortağı Yunanistan’ındır.

Almanya, Türkiye ile ilişkilerini soğukkanlı bir zeminde ilerletmeye çalışırken bir yandan da İran’la sıkı bağlantı içindedir. Bazı Alman uzmanlar, “Orta Asya ve Kafkaslar yalnız Türkiye’nin değil İran’ın da doğal hinterlandı sayılır” diyerek Türkiye-Orta Asya Türk Devletleri bağlantısının tek yönlü olmadığını söylemektedirler. Bundan, gelecekte Almanya’nın yalnız Türkiye değil, “İran kartını da” oynamaya hazırlandığı yorumunu çıkarmak yanlış olmayacaktır.

Almanya’nın Orta Doğu politikasının tarihsel boyutu vardır. 1871’de birliğini sağlayan Almanya süper güç olarak Uzakdoğu’ya yönelmiş; ancak Almanya, tarihini, okyanusları aşan bir denizci ülke olarak yaşamamıştır. Bundan başka Almanya’nın Uzakdoğu’yu kontrol edecek deniz gücü yoktur. Bu nedenlerle Alman İmparatorluğu Uzakdoğu’da büyük patron olamayacağını anlayınca el atacağı bölge olarak Orta Doğu’yu gündeme almıştır. Bu geniş ülkeler bir hammadde kaynağı ve pazar olarak önünde uzanmaktaydı. Almanya, Orta Avrupa’daki müttefiki Avusturya aracılığıyla Balkanlardan bu ülkelere uzanabileceğini hesaplıyordu. Bu iki ülke ise Osmanlı Devleti ve İran’dı. Almanya’nın bu siyaseti “Drang nach Osten” yani “Doğu’ya açılma” diye isimlendirilmiştir. Bu siyaset bilindiği gibi I. Dünya Savaşı sonunda başarısızlığa uğramıştır.

Günümüzde ve gelecekte zaman zaman Türk-Alman ilişkilerinde yaşanan veya yaşanabilecek gerginlikleri bu tarihsel boyut ve uluslararası sistemin güç dengeleri açısından değerlendirmek gerekmektedir. Almanya’nın XXI. yüzyıla yönelik çıkışları Avrupa’da bir takım entegrasyon faaliyetleriyle durdurulmaya çalışılmaktadır.

Almanya’nın Türkiye’ye yönelik dönem dönem görülen bu tutumunun nedenlerinden birisi de Almanya’daki Türkler olarak kabul edilmektedir. Türkiye ile ilişkilerin gerginleşmesi halinde Almanya’daki Türklerin rahatlarının bozulacağı ve

bir kısmının Türkiye'ye dönmeyi tercih edecekleri dahi iddia edilmiştir. Her şeye rağmen Almanya'da kalmayı yeğleyenler ise, daha küçük bir grup oluşturacak ve bunların siyasi etkisi de azalacaktır. Bu politika, aynı zamanda, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine kapıyı, şimdiden kapamayı hedeflemektedir.

Türkiye'nin, bu tutuma karşı, Almanya'nın çıkarlarını hedef alarak karşılık vermesi, ilişkilerdeki gerginliğin artmasına ve dolayısıyla soydaşlarımızın durumlarının daha da zorlaşmasına yol açacaktır. Bu da, Türkiye'nin kendisi için hazırlanan tuzağa düşmesi olur. Yapılacak ise; Almanya'daki soydaşlarımızın, bir lobi oluşturarak, gür sesli bir etnik mesaj verebilecek şekilde örgütlenmeleridir.

Almanya'daki Türklerin, genel seçimler döneminde zaman zaman bu ülke tarafından iç işlerine karışılmaması gerekçesiyle Türkiye'ye uyarılar yapılması önem taşımaktadır. Çünkü toplu yönlendirilebilecek bir potansiyel mevcuttur. Bunun için Almanya'daki Türklerin sivil örgütlenmeleri konusu, vatandaşlık kazanımı, seçme ve seçilme haklarının kazanımı gibi hususlar yönünden önem taşımaktadır. Yabancı kitle içinde nüfusu bu kadar fazla olan ve seçimlerdeki etkisiyle AB içindeki Almanya'nın etkin olduğu bilinen kararların alanların, seçilmesinde etken olacak Türklerin dolayısıyla AB kararlarının Türkler lehine de olumlu etkilerini yansıtacağı gerçeği unutulmamalıdır. Diğer bir deyişle Almanya'daki Türklerin etkili bir lobi hâline gelmeleri gerçeği irdelenmelidir. Bu konuda İsrail liderlerinin etkinliğinin İsrail'den daha çok ABD'de olduğu bilinen örneklerdendir.

İki yüzyıllık devreyi tamamlamış olan Türk-Alman ilişkilerine bakıldığında zaman en önemli alanın ekonomi alanı olduğu derhal göze çarpmaktadır. İki ülke arasında ekonomik ilişkiler sürekli olarak iyi bir şekilde gelişmiş, ancak siyasi ve askeri ilişkilerin fazla yoğunlaştığı devrelerde ekonomik ilişkiler olumsuz etkilenmiştir.

Dünya siyasi konjüktüründeki değişikliklerin, NATO ve Varşova Paktlarının eski rollerini etkilemesi ve değiştirmesi üzerine Türkiye'nin arka plana atılacağını uman birçok devletler, yeni gelişmelerin ışığında hayal kırıklığına uğramışlardır.

Umulanın tam aksine, Türkiye bu yeni değişimler içerisinde eskisinden çok daha önemli bir konum kazanmıştır. Yıllar önce Dr.Henning Wegener, Türkiye'nin

durumunu Berlin'deki bir uluslararası konferansta şöyle özetlemiştir: ***“Osmanlı Devleti'nin çöküşünden bu yana, Türkiye hiçbir zaman bu denli güçlü ve etkili olmamıştır. Türkiye'nin şu üç stratejik eksenin kesişme noktasında bulunduğu bir gerçektir: Orta Doğu eksenini, Balkanlar eksenini ve Orta Asya eksenini. Bu konumuyla Türkiye, oluşan yeni dünya dengeleri açısından merkezi bir durum kazanmaktadır.”***

Yine Dr.Wegener'in ifadesi ile Türkiye'nin yeni potansiyeli üzerinde şu değerlendirme yapılmıştır: *“Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Balkanlar'dan Çin'e kadar uzanan bir Türk kültürel eksenini oluşturmuştur. Gerçekten buna, Türkiye'nin yeni Türk Cumhuriyetlerine el uzatması, onlara yardımcı olması, bölgenin istikrarına katkıda bulunur... Avrupalılar ve Almanlar Türkiye'nin bu rolünü anlamalı ve ona destek vermelidir.”*

Nitekim, son Körfez Savaşı'nda ABD'ye istediği desteği vermeyen Türkiye, NATO'nun lider ülkesi ABD açısından stratejik müttefik olma özelliğini kaybettiği değerlendirmeleri sıkça yapılmıştır. Keza, Irak'ta yaşanan gelişmeler ve Kuzey Irak'ta Türk Özel Kuvvetleri'ne karşı yapılan müdahale uzun tartışma konusu olmuştur.

Irak'a müdahale eden ABD ve İngiltere kısa bir dönem için Almanya ve Fransa'nın karşısına, adeta bir engel gibi çıkmalarına hazırlıklı değillerdi. Oluşan bu yeni durum, ABD'nin karşısında yer alan Türkiye için bir başka açıdan, Avrupa Birliği yolunda, Almanya-Fransa ilişkilerinden de etkilenme sürecini başlatmıştır.

Şekil 5.1: Dönemin Almanya ve Fransa Devlet Başkanları

Fransa bu yüzyılda iki kere Almanlarla savaşmıştır. Bunun yanında Fransa'nın her zaman "Almanya'yı nasıl nötralize edebilirim" gibi bir fikir geliştirmeye çalıştığı yapılan güçlü yorumlardandır. Aslında, Fransa'nın Almanya korkusu, II. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın yenilmiş olmasına rağmen devam etmiştir. Nitekim bugün ekonomik açıdan güçlü bir Almanya söz konusudur. Askeri açıdan bugünkü dünya koşullarında bir tehlike olmayabilir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, Almanya'nın liderliğini yaptığı bir birliğin (AB) her zaman kalıcı olmasını sağlayacağı açıktır.

Bu ilişki de her zaman rakip olan Almanya ve Fransa yeni dönemde AB adına bir bütün gibi hareket etmeye başlamışlardır. Fransa'nın Almanya ile bir ortaklık kurmak istemesi bundan ileri gelmektedir. Fransa hem lider ülke olma arzusunda hem de çıkarlarını gözetmek durumundadır. Yani Almanya'yı nötralize etmek isteğinden kaynaklanmaktadır.

Alman ekonomik gücü ile Fransız diplomatik-nükleer gücünün birleşimine (sentezine) dayanan bir güç oluşumunu öngören Şarlman mirası seçeneği tarihî miras ve kıt'a Avrupa'sı iç dengeler göz önüne alındığında Almanya açısından tercih edilebilir bir yöneliş ise de, küresel-bölgesel dengeler üzerinde doğuracağı sonuçlar itibarıyla dikkat edilmesi gereklidir.

Bugün Alman liderlerin devamlı olarak işlediği tema, Avrupa içinde demokrasinin, insan haklarının korunmasıdır. Sonuçta Almanya izole olmamak, yalnız başına kalmamak için böyle bir entegrasyon içine girmektedir. Tarihin dinamikleri ve coğrafyanın dayattığı zorunlulukların Alman stratejisini uzun vadede değiştirebileceğini, ilişkilerde gözden uzak tutmamak gerekmektedir.

Bir taraftan ekonomik alanda, ulusüstü bir yapıya sahip siyasi alanda hükümetlerarası ilişkiye dayanan bu oluşum içerisinde herkes hükümlerinden feragat etmiş gibi görünüyorsa da kimsenin feragat ettiği yoktur. Önemli konuların hepsi konsensusla karara varılmaktadır.

Menfaatler birleştiği zaman karar alınabilmektedir. Örneğin, menfaatler birleşmediği için Bosna'ya Avrupa seyirci kalmıştır. Menfaatlerin birleştiği yer Kuveyt olmuştur ve müdahale gerçekleşmiştir. Irak'ta çıkarlar ortak olmadığı için

ABD güçlü bir Almanya-Fransa ittifakı ile karşılaşmıştır. Son kabul edilen de "genel müşterek çıkar" tabirinin kullanılmasıdır. Bunun dışında herkes kendi hedeflerine ulaşma gayesindedir.

Almanya, Orta Doğu ve Kafkaslar'da kendisini gelecekte Türkiye ile çıkar çatışması içinde görebilir. Almanya'nın, bölge ülkeleriyle izleyeceği politikalarda "çıkarcı çatışmalarının siyasi, etnik gelişme mesafelerinin tahriki, artırılması ve uzlaşmazlıkların desteklenmesi" hususlarının yer alabileceği öne sürülmektedir.

Bu iddialar kapsamında, Almanya'nın ulusal güvenlik stratejilerine göre, Türkiye'nin de içinde yer aldığı grupta bulunan ülkeler için geliştirilmiş modelde bu ülkelerde yapılacak faaliyetler:

- Ticari ilişkilerin, yatırımların sermaye ve teknoloji transferinin Almanya lehine çözümü
- Bu mümkün olmazsa iktisadi krizlerin doğurtulması, ekonomik baskı ve piyasa ekonomisinin denetim altına alınması

şeklinde sıralanmaktadır.

Şu anda dünyada tek süper güç olan ABD'nin de yeni oluşumlar sonunda kendiliğinden ortaya çıkan ve bölgesel güç olarak kendilerini kabul ettiren Almanya ve Türkiye ile ilişkilerini yeniden gözden geçirerek, soğuk savaş sonrası ve özellikle 1989 sonrası bir politik arenada ABD-Almanya-Türkiye iş birliği konusuna yeni ve olumlu bir anlayışla yaklaşması olasılıklar dahilindedir.

Almanya'nın NATO içinde uluslararası konularda uzun zamandır izlemiş olduğu pasif politika, Kosova sorunu ile ilgili olarak YFC'ye karşı yürütülen NATO hava harekati ile birlikte değişime uğramış ve Almanya da aktif olarak harekate katılmıştır.⁸²⁹ Almanya'nın dış politika stratejisi AB dışında, Atlantik dayanışması ve

⁸²⁹ Bosna Hersek'te 1996 yılından beri devam eden NATO Liderliğindeki Barışı Koruma Harekati, İstanbul NATO Zirvesinde alınan karar gereği, 02 Aralık 2004 tarihinden itibaren Avrupa Birliğine devredilmiştir. Bosna - Hersek'te; AB ALTHEA Harekati kapsamında, 33 ülkenin katılımı ile 8 binin üzerinde personelden oluşan çok uluslu güç görevini sürdürmektedir. KFOR kapsamında, halen 35

ABD ile ilişkiler ve Merkezi Avrupa ve Akdeniz Havzası şeklinde sıralanmaktadır. Almanya; İngiltere ve Fransa'ya karşı AB ile ABD arasında bir denge rolü de üstlenmiş bulunmaktadır.

Gerek Türkiye ve gerekse Almanya bilinçli olarak veya tesadüflerin sonucunda birer dengesel güç rolünü yüklenmeye zorlanmışlardır. Bu konumları da devam etmektedir. Yeni konumların gerektirdiği gelişimler, diplomatik ve ekonomik faaliyetler sonucunda, bu her iki devletin gerek sınır komşuları ve gerekse diğer dünya devletleri ile olan ilişkilerinde değişiklikler olmuştur.

Yine bu çerçevede içerisinde, Almanya ile Türkiye'nin birbirleri ile olan bağlantılarıyla yeni bir dönem başlamıştır. Bu yeni dönem içindeki gelişimler ve ortaya çıkan yeni problemler ile bunların gerektirdiği çözümler dikkatle izlenmeye değer yeni ve çok ilginç bir tablo ortaya çıkarmaktadır. Kısaca dünya konjüktürünün bu yeni çerçevesi içinde Türk-Alman ilişkileri, sadece bu iki devletin değil, pek çok yakın ve uzak devletin dikkatle izlediği gelişimler haline gelmiştir.

Almanya'nın siyasi portresi ve yeni otorite Türkiye ile ilişkilerin hiç düşünülmeyen boyutlara taşınmasına da neden olabilir. **Nitekim Merkel hükümeti, tarihi ittifaktan-tarihi itilaf doğurabilir.** Bu durum kötümser senaryoların en gerçekçi ve yakın varsayımıdır.

Bu senaryoların yanında, Türkiye'nin artık kendi potansiyel ve gücünü daha iyi tanınması ve kabullenmesi zamanı gelmiş ve geçmektedir. **İyi eğitilmiş insan gücü ülkelerin kalkınma hamlelerinin başlangıç noktasıdır.** Türkiye'nin onuruna yakışır şekilde uluslararası diplomasi ve ilişkilerde sesini duyurması, etkili olması ancak güçlü olmasından geçmektedir. Güçlü olmak ise farklı unsurların birleşiminden oluşmaktadır.

Milli güç unsurları kapsamlı bir şekilde ele alındığında, Türkiye-Almanya arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan problem ve güçlüklerin çözümünde kendine güvenli tutum ve yaklaşımın faydası olacaktır.

ülkenin (24 NATO, 11 NATO üyesi olmayan ülke) katılımı ile 17 bin kişiden oluşan çok uluslu güç görevini sürdürmektedir.

Varşova Pakti'nin dağılması Türkiye ile Almanya'nın siyasetin bu alanındaki ortaklığını etkilemiştir. Fakat Türkiye hem Avrupa'nın hem de Almanya'nın ilgisini çekmeye devam edecektir. Türkiye bir taraftan etrafında bulunan belirsizlikler ve riskler ortamında, istikrarlı önemli bir güç; diğer taraftan da doğunun batıya ve batının doğuya olan bağlantısı olacaktır. Görünen, Almanya için, Avrupa siyasetinin birleşmesinin önemli bir husus olduğudur. Avrupa dışı sorunlar ise geri plana düşebilecektir. Fakat iktisadi, siyasi ve kültürel alanda Türkiye ile olan işbirliği karşılıklı ülke çıkarlarına saygı gösterilen bir ortam içerisinde devam edecektir.

Türkiye ile Almanya arasında tarihi bağların mevcudiyetine ve iki ülkenin NATO içinde müttefik olmasına rağmen, Almanya'nın, Kohl döneminde, Türkiye'nin AB'ye tam üye olma gayretlerine karşı Yunanistan ile birlikte en olumsuz tavrı takınmış olması, Almanya ile ilişkilerimizin duygusal bir ortama sürüklenmesi ve bozulması sonucunu yaratmış, ancak SPD-Yeşiller hükümeti ile hava değişmiş ve Almanya, Türkiye'nin AB yolunda İngiltere ve İtalya ile en büyük müttefiklerinden biri olmuştur. 27 Eylül 1998'de yapılan seçimlerin ardından kurulan Sosyal Demokrat Parti (SPD)-Yeşiller Koalisyon Hükümeti, AB Lüksemburg Zirvesi ile yaratılan soğukluğu gidermek ve Türkiye ile sıcak ilişkiler kurmak istediğini açıklamıştır.

1999 başında başlayan AB dönem başkanlığı sürecinde Almanya'nın tutumu bu çerçevede değişmiş ve Haziran 1999'daki AB Köln Zirvesinde, Türkiye'nin AB'ye adaylığının ilanı konusunda büyük çaba göstermiştir. Yunanistan'ın karşı çıkması dolayısıyla bu husus gerçekleşmemiş, ancak Almanya bu girişimle Türkiye'nin AB'ye adaylığı konusuna kendisini fiilen angaje etmiştir. Nitekim daha sonra Aralık 1999'da yapılan AB Helsinki Zirvesinde Türkiye'nin AB'ye adaylığının tescil edilmesinde Almanya en aktif destek sağlayan ülkeler arasında olmuştur.

Peki Merkel'in başbakanlığını yaptığı koalisyon hükümeti ile yeni dönem ne getirecektir? Başbakan olmadan önce her fırsatta **Türkiye'nin yerinin AB olmadığını belirten Merkel**, başbakan olduktan sonra tavır veya fikir değiştirecek gibi gözükmemektedir. AB yolunda uzun ve sonu belirsiz bir yolda "Türkiye'nin Almanya stratejisi nedir?" sorusuna verilebilecek en açık cevap ***"Türkiye 10 yıl içerisinde AB tam üyesi olamayacağı için bu süre zarfında Almanya'da hükümetin***

değişmesi ile Merkel'in başbakanlığının sona ermesi beklenecektir!” değerlendirmesi yapılmaktadır.

Diğer taraftan sığınmacıların ve göçmenlerin önemli bir konu olduğu Avrupa'da Almanya artık bir cephe devleti olmaktan çıkmıştır. Bu değişikliğin gelecekte Almanya'nın Avrupa'daki rolünü nasıl etkileyeceğini şu anda tahmin etmek zordur. Almanya'da ırkçılık ve yabancı düşmanlığı şeklinde Türk toplumuna yöneltilen saldırılar eskiden olduğu gibi aslında bugünde her an patlamaya hazır bir bombadır ve dikkat çekici boyutlardadır. Almanya'da yaşayan vatandaşlarımızın bilinçli bir entegrasyonu ile iki ülke arasında daha etkin bir iş birliğine ihtiyaç bulunmaktadır.

Almanya, Türkiye için siyasi, ekonomik ve askeri bakımdan önem taşıyan bir ülkedir. Almanya ile bu alanlardaki yoğun ilişkilerimizin yanı sıra, bu ülkede yaşayan 3 milyona yakın vatandaşımız da iki ülke arasındaki münasebetleri özel bir konuma sokmakta ve ilişkilerin önemini daha da arttırmaktadır. **Dünyada bu özelliklere sahip başka bir ülke yoktur.** Bu özellikler, Türk-Alman ilişkilerine zaman zaman iki ülke iç politikalarını da yakından etkileyen girift bir yapı vermektedir.

BM ve AB içindeki rolü ile Almanya'nın, insanî yardım, barış, insan hakları ve demokrasi gibi kavramları kullanarak çıkarları doğrultusunda ilgi duyduğu Avrupa, Kafkasya ve Orta Doğu'ya nüfuz ettiği iddiaları ele alındığında bu bölgelerin Türkiye açısından hayati öneme haiz coğrafyalar olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Almanya'nın gelecekte süper güç olmasının Türkiye ile ekonomik ilişkileri açısından büyük değişikliklere yol açacağını ifade etmek doğru olmayacaktır. Çünkü, hâlihazırda Almanya Türkiye'nin en büyük ticaret ortağıdır. Bu ilişki muhtemelen daha da gelişecektir. Genel eğilimin değişmesi gibi bir durum hâlen söz konusu değildir. Ancak, uzun vadede Almanya'daki Türk vatandaşlarının örgütlenip, ABD'deki Ermeni, Yunan ve Yahudi lobileri gibi Alman Hükümetlerine baskı yaparak olumlu veya olumsuz yönde oynayacağı rollerin bugünden iyi hesaplanıp, hazırlıklı olunmasında fayda mütalâa edilmektedir.

Türkiye, Avrupa ile birlikte kendi yakın kıta havzasını Kuzey Afrika-Güney Asya-Doğu Asya-Orta ve Kuzey Asya şeklinde görmek durumundadır. Yakın kara ve deniz havzasında etkin bir konum elde etme stratejisinin ana unsurlarından biri de bu havzaları kıtasal anlamda kuşatan bölgelerle ilgili meseleleri yakından takip etmek ve alternatif politikalar oluşturabilmektir. Türkiye, jeopolitik ve jeostratejik konumu açısından değerlendirildiğinde bazı avantajlara ve dezavantajlara sahip bulunmaktadır. Türkiye, tehdit algılamaları açısından değerlendirildiğinde ise konumu birçok AB üyesi ülke ile aynı değildir.

Türkiye'nin yöre jeopolitiği, son Irak Savaşı ile tamamen tehlike alanına girmiştir. Bu nedenle, dış tehlikeler karşısında durum kontrolü ve ileriye dönük projeler üretmemiz gerekmektedir. **Bu bir varolma ve yaşam hakkı mücadelesidir.**

Türkiye terörle mücadelesinde, başta ABD ve Avrupa ülkeleri olmak üzere, uluslararası toplumca yalnız bırakılmıştır. Batı, 11 Eylül 2001 tarihinde El-Kaide örgütünün ABD'deki hedeflere düzenlediği saldırılardan sonra durumun ciddiyetini kısmen kavrayabilmiştir. Devletler, kendi başlarına da gelmedikçe, terörle mücadelenin mahiyetini anlamamakta, uluslararası işbirliğine yanaşmamakta ısrarcı olmuşlardır.⁸³⁰

Türkiye'nin ulus devlet ve üniter devlet temelleri üzerine oturmuş yapısı, insan hakları ve demokratik hakların geliştirilmesi tezleriyle Türkiye'nin AB'ye tam üye olma konusundaki istekliliği de kullanılarak sinsice yıkılmak veya bozulmak istenmektedir. Almanya AB süreci içerisinde Kopenhag kriterleri ile gündeme gelen bir çizgide kültürel haklar ve alt kimlikler çerçevesinde biraz daha Türkiye yanlısı politika izlemeye zorlanmalı, halk bu konuda psikolojik yöntemler kullanılarak uyarılmalıdır.

Alman Dışişleri Bakanlığı tarafından finanse edildiği öne sürülen Hamburg Doğu Enstitüsü İstanbul Şubesi Müdürü'nün 15 Eylül 1998 günü Alman Katolik

⁸³⁰ Çaycı Sadi Doç.Dr., "Terörle Mücadele ve Birleşmiş Milletler", Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2004.

Lingen Akademisi'nde verdiği konferansta Türkiye hakkında ki değerlendirmesi şöyledir:⁸³¹

“Sorun Atatürk’ün bir paşa fermanıyla yarattığı yapay ürün Türk Devleti ve Türk Ulusudur. Sorun Kemalizm ve Kemalizm’in ulusçuluk ve laiklik ilkeleridir. Sorun yapay, zorlama ve uyduruk Türk ulusudur. Böyle bir ulus yoktur. Olmadığını, Türkiye’de yaşanan Kürt-Türk, Müslüman-Laik, Alevi-Devlet çatışmasında görüyoruz. Bu uyduruk ulusu Atatürk nasıl kurdu? Önce Ermenileri yok ettiler, sonra sıra Rumlara geldi. Kürtleri şuan neden imha etmediler, bilinmez.”

Hedef bağımsız, demokratik, laik ve güçlü bir Türkiye’dir. Mücadele geçmişte olduğu gibi bundan sonra da aynı hız ve şiddet ile sürecektir. Önemli olan Türkiye’nin geleceğe yönelik belirlediği stratejisi nedir?

Türkiye’nin uluslararası arenada yaşanan, bu büyük oyunda ağırlığı olan bir oyuncu olması için kendi tarihinin manasını yeniden idrak etmesi, yeni perspektifleri tasarlaması, Ankara’nın mutabık olabileceği büyük ölçekli jeopolitik projelere sahip sağlam ve güvenilir partnerler bulması gerekmektedir.

5.3. Gelecek İçin Öneriler

Dünya iki büyük olay; uluslararası ilişkileri, ittifakları, stratejik düşünceleri, “tehdit” ve buna bağlı olarak “güvenlik” gibi kavramları temelden sarsmış ve büyük oranda değişime zorlamıştır. Bu iki olaydan biri

Berlin Duvarı’nın yıkılışı, diğeri 11 Eylül’dür.

1989 yılında Berlin Duvarı’nın yıkılışı, Sovyetler Birliği’nin ve Varşova Paktı’nın dağılmasına giden yolun başlangıcı olurken, bazı değerlendirmelere göre de dünya düzeninin tek kutuplu bir şekle dönüşümüne neden olmuştur. Kesin olan; ABD ve Sovyetler Birliği veya NATO ile Varşova Paktı arasındaki soğuk savaş döneminin sona ermiş olmasıdır. 11 Eylül 2001’de ABD’de yaşanan ve bütün dünya

⁸³¹ Bacinoğlu Tamer-Andrea, “Modern Alman Oryantalizmi”, ASAM Yayınları, Ankara, 2001.s.222

lkeleri tarafından lanetlenen trajik olay ise; en güçlü devletlerin bile terörün hedefi olabileceğini göstermiştir.⁸³²

Gelecekte NATO'nun ilgi alanı askeri entegrasyonlardan ziyade politik ittifaklardan oluşacaktır. Amerika Birleşik Devletleri'nin Avrupa ve günümüzde neredeyse tüm dünyada, farklı coğrafyaları kapsayacak şekilde bulundurduğu askeri güç yeni oluşumların ve beklentilerin doğmasına sebep olabilecektir. Bununla beraber NATO'ya ye devletlerin görevleri de değişebilecektir. Büyük Orta Doğu Projesi bu beklentilerden en önde göze çarpan örnektir. **Türkiye, NATO'daki önemini ve değerini muhafaza edebilmek için terör politikaları da dahil farklı beklentilere nasıl cevaplar verebileceğini iyi etüt etmelidir.**

Türkiye ve Almanya ise her devirde bölgelerinde birer dengesel g rolünü yüklenmişlerdir. Yeni konumların gerektirdiği gelişimler, diplomatik ve ekonomik faaliyetler sonucunda, bu her iki devletin gerek sınır komşuları ve gerekse diğer dünya devletleri ile olan ilişkilerinde değişiklikler olmuştur. Yine bu ereve içerisinde, Almanya ile Türkiye'nin birbirleri ile olan ilişkilerinde uzun zamana yayılmış inişli çıkışlı bir siyasi grnm olmasına rağmen, ekonomik ilişkiler son derece sağlam zemine dayalıdır. Son Almanya genel seçimleri ile iktidara gelen Merkel hükümeti, ile yeni dönem içindeki gelişimler ve ortaya çıkan yeni problemler ile bunların gerektirdiği çözümler dikkatle izlenmeye değerlidir. Bu durum çok ilginç bir tablo ortaya çıkarmaktadır. Kısacası 1990'lardan 2000'lerin sonuna doğru gelinen dönemde dünyada çok şey değiştiği gibi, çok sınırda değişmiş ve değişecek gözükmektedir. Bu kapsamda, Türk-Alman ilişkileri, sadece bu iki devletin değil, pek çok komşu, pek çok yakın ve uzak devletin dikkatle izlediği gelişimler haline gelmiştir.

Avrupa ve Almanya sıcak savaştan 1945 yılında çıkmış, hemen arkasından kendisini soğuk savaş içinde bulmuştur. Savaş tehdidi ve gerginlikten bıkan Almanya artık gerginlik ve savaş değil, barış içinde bir arada yaşamanın şartlarını aramaktadır ve aramalıdır.

⁸³² Genelkurmay II. Başkanı Orgeneral İlker BAŞBUğ'un "Türkiye, NATO ve AB Perspektifinden Kriz Bölgelerinin İncelenmesi ve Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri Sempozyumu" Açış Konuşması, 27 Mayıs 2004.

“Dünya üzerinde sizinle çıkarları ortak ne kadar insan veya ülke var ise siz o kadar güçlü sayılırsınız.” Almanya bu çerçevede milli ve bölgesel menfaatlerini sağlamada, savaşların bir çözüm yolu olmadığını, savaşların mağluplar kadar galiplere de göze alamayacak tahribata sebep olduğunu, iki cihan harbinde denemiştir. Artık mücadele ekonomi ile veya sivil toplum ile yapılmalıdır.

Diğer taraftan, II. Dünya Savaşı'ndan sonra ideolojik temele dayanan Avrupa'daki bölünmüşlük, bugün ekonomik, sosyal refah, insan haklarına bağlılık, demokrasi, güvenlik ve işbirliği anlayışı ve uygulaması temelinde farklı bir biçimde devam etmektedir. Bu durumu ortadan kaldıracı girişimlerde ağırlığını koymak, Almanya'nın (ve Avrupa'nın) geleceği için gereklidir ve bütün devletlerin ortak amacı olmalıdır.

Dünyanın riskli ve istikrarsız bölgeleri Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Doğu üçgeninde bulunan Türkiye, bu bölgelerden en fazla etkilenen ülke konumundadır. Yarının ne getireceği bugünden net olarak görülemez. Sadece öngörülerde bulunulabilir. Bu durumda Türkiye kendi planlarını uygulamaya sokmalıdır. Aksi takdirde başkalarının planlarının bir parçası olacaktır. Bu planların veya doktrinlerin adı ne olursa olsun sadece planlayana fayda getireceği, uygulayanların ise piyondan öteye gidemeyeceği açıktır.

Şu da unutulmamalıdır ki AB'nin dominant ülkesi Almanya dahi, tüm barış söylemlerinin yanında, Avrupa için pek çok şeyi göze alabileceğini ima etmektedir. Richard Bernstein'ın, The New York Times'ta çıkan makalesinde Eski Alman Dışişleri Bakanı Joschka Fischer'in yaptığı açıklamalara değinilmiş ve özetle şu ifade edilmiştir. **“Avrupa için bundan önce de insanlar hayatlarını kaybetmişler bundan sonra da kaybetmeye hazırdırlar.”**⁸³³ Görüldüğü üzere Almanya Avrupalı ruhunun en büyük savunucusu olmaya kararlıdır.⁸³⁴

Jeopolitik konum itibariyle milli güç unsurlarının farkında olan bir Türkiye hiçbir planın piyonu olamaz. Türkiye'nin jeopolitik konumu da zaman zaman kimi tarihî olayların yeniden gözden geçirilmesini gerekli kılmaktadır. Zira bilindiği üzere

⁸³³ Bu ifade Kosova ve Afganistan da ölen askerler için söylenmişti.

⁸³⁴ Richard Bernstein, “Europe Is Still Europe” makalesi, The New York Times, 07.06.2005.

Ülkelerin coğrafi konumları izlenecek dış siyasetin belirlenmesinde son derece önemli bir rol oynar.⁸³⁵ Sovyetler Birliği'nin dağılışı ile doğusunda ve Balkanlardaki gelişmelerle batısında açılan yeni hareket alanları, ticari ve ekonomik yönelimler, Türkiye'ye geniş politika olanakları vermektedir. Türkiye'nin önüne çıkan olanaklarda; uzun ve yıpratıcı bir AB süreci, istikrarsız bir Orta Doğu, büyük glerin paylaşamadığı ata yurt Kafkaslar ve Orta Asya, her zaman için etnik ve siyasi oyunların sıcak tutulduğu Balkanlar büyük ve halledilmesi gerekli engellerdir. Yakın bir geleceğe kadar, 2,5 milyon Türkmen'in⁸³⁶ yaşadığı Kuzey Irak bugün itibariyle kaosun hakim olduğu ve ne kadar Türkmen soydaşımızın kaldığı hakkında hiçbir veri olmayan bir bölgedir. Burada yaşayan Türkmenler bugün itibariyle yok sayılmaktadırlar.⁸³⁷

Orta Doğu'yu siyasi nüfuzu altına alabilecek olan g, ibreyi kendi lehine çevirecektir. Türkiye bu coğrafyada çıkarlarının takipçisi olmalıdır. Bölgede yeni bir kriz veya savaşın önüne geçilmelidir. İnan bu bağlamda nükleer kriz ve PKK ile mücadele de açık ve doğru olarak yönlendirilmelidir. Diğer bir ifade ile İnan stratejisi bölge için göz ardı edilemeyecek derecede önemlidir. Nitekim gerek Suriye gerekse de Filistin ve bağlantılı olarak İsrail, Lübnan, Ürdün ve Mısır ilişkileri geçmişte olduğundan daha yakın ve kapsamlı ele alınmalıdır.

Dünyada meydana gelen siyasi irade boşluğu yalnızca ABD tarafından değil, ABD ile aynı ilkeleri; yani pazar ekonomisi, pazar istikrarı ve çoğulcu parlamenter demokrasi ilkelerini paylaşan diğer ülkelerce de doldurulmaya adaydır. İşte bu noktada yukarıda saydığımız tüm bölgelerde etkin bir Almanya varlığını vurgulamak şarttır.

Türkiye'nin Avrupa ile ilişkileri beklenildiği gibi ilerlememektedir. Türkiye'nin daha bir süre Avrupa Birliği'ne giremeyeceği düşünüldüğünde masaya getirilecek konuların dikkatle irdelenmesi gerektiği, milli egemenlik kaidelerine aykırı olabilecek yaklaşımlara özel itina gösterilmesi hayati öneme haizdir. Bu süreçte

⁸³⁵ Mumcu Ahmet, "Siyasal Tarihe Giriş", Turhan Kitap evi, Ankara, 1980, s. 71.

⁸³⁶ zdağ mit Prof.Dr., "İnan'ta Amerikan ve Türk Politikaları", ASAM alışması Sayı:2

⁸³⁷ ABD Irak'ta %12 olan Türkmen nüfusunun %5 olduğunu iddia etmektedir. Ancak Irak'ta sağlıklı denebilecek son nüfus sayımı 1957 yılında yapılmıştır. Bu rakamlar da bugün için farklı yorumlara neden olmaktadır.

telafisi mümkün olmayan hatalar yapılmamalıdır. **İşte bu noktada Türkiye, Avrupa'ya yönelik politikasını AB'ye girişe kesinlikle endekslememelidir.**

Ege'de, Yunanistan'dan kaynaklanan sorunlar ile Kıbrıs konuları, Yunanistan tarafından Türkiye ile tartışılmak yerine Avrupa'ya mal edilmeye çalışılmaktadır. Zira 1990'lı yılların başında vurgulanmasına rağmen bugün Rumların yüksek sesle beyan ettikleri ve hatta önümüze engel olarak çıkardıkları konu bugün herkesin malumu: *“Türkiye'nin AB süreci Lefkoşe'den geçer!”* ifadeleridir.

Ayrıca, Almanya ulusal ihtiyaçlarını karşılama ve dış ilişkilerini ayarlama konusunda tamamen bağımsız bir strateji izleyebilme yeteneğine sahip bir ülke durumuna gelmektedir. Bu arada Almanya'daki liderler için uluslararası platformlarda diplomatik ve askeri açıdan daha etkili olabilme, bir yandan da NATO ve Avrupa Birliği bağlarını koruma konusunda ülke içindeki halk desteğini sağlama çalışmaları önem kazanacaktır. Aynı zamanda, Avrupa'nın ekonomik açıdan en kuvvetli ve bölge olarak Avrupa'nın merkezinde bulunan bu ülke, civarındaki bütün karışıklıklardan etkilenme durumu ile karşı karşıyadır.

Türkiye hem Avrupa'nın hem de Almanya'nın ilgisini çekmeye devam edecektir. Türkiye bir taraftan etrafında bulunan belirsizlikler ve riskler ortamında, istikrarlı önemli bir güç; diğer taraftan da doğunun batıya ve batının doğuya olan bağlantısı olacaktır. Görünen, Almanya için, Avrupa siyasetinin birleşmesinin önemli bir husus olduğudur. Avrupa dışı sorunlar ise, geri plana düşecektir. Fakat iktisadi, siyasi ve kültürel alanda Türkiye ile olan işbirliği karşılıklı ülke çıkarlarına saygı gösterilen bir ortam içerisinde devam etmelidir.

Almanya'da yaşayan ve artık bu ülkenin birer ferdi olan Türk vatandaşlarımız, doğru ve etkin olarak yönlendirilmeli, entegrasyona açık ancak asimilasyona kapalı bir politika izlenmelidir. Bu bağlamda oluşturulacak lobi, sivil toplum örgütleri veya vakıf vb. kuruluşlar Almanya-Türkiye ilişkilerine olumlu yönde büyük katkı sağlayacaktır. Ayrıca, Türkiye'nin tüm dünya ülkelerinde tekrar tekrar karşısına çıkarılan sözde Ermeni soykırımı iddiaları gibi asılsız söylem ve görüşlerin karşısına güçlü lobiler ile çıkılabilecektir.

Almanya’da faaliyet gösteren başta PKK olmak üzere aşırı sol/Marksist ve radikal İslamcı/irticai örgütlere veya bunlarla bağlantılı kurum/kuruluş ve basın organlarına karşı, Almanya hükümeti tarafından kesin ve net olarak tavır alınmalı ve iki ülke arasında hasıl olan tereddütler giderilmeli, yasal düzenlemeler acilen yapılmalıdır. Türkiye bu noktada Almanya hükümetine gerekli bilgi ve teknik desteği sağlamalıdır.

Türkiye’nin politikası nettir. Yıllar önce "**Yurtta barış dünyada barış**" diyen ulu önder Atatürk’ün ortaya koyduğu bu yaklaşım bugün tüm dünyaya açık bir mesajdır. **Hedef bağımsız, demokratik, laik ve güçlü bir Türkiye’dir. Mücadele geçmişte olduğu gibi bundan sonra da aynı hız ve şiddet ile sürecektir.**

*Sonuç olarak; Türkiye, Ulu Önder Atatürk’ün bizlere işaret ettiği “Yurtta sulh, cihanda sulh” ilkesi doğrultusunda, uluslararası güvenliğin sağlanmasına yönelik tüm konuların çözümünde ve işbirliğinde üzerine düşen görevi yapmaktadır ve yapmaya devam edecektir. Ancak bu husus sağlıklı bir ulusal güvenliğe sahip olmayı da zorunlu kılmaktadır. **Ulusal güvenliğimiz ise, Türkiye Cumhuriyeti’nin üniter yapısının ve devletin milletiyle bölünmez bütünlüğünün vazgeçilmez temel taşlarını oluşturan, “laiklik” ve “Atatürk Milliyetçiliği”ne doğrudan bağlıdır. “Artık küresel anlamda barış ve güvenlik ya her yerde yada hiçbir yerededir.”***

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

1. Aksoy Tahir-Ersoy Ergin, Türkiye Federal Almanya İlişkilerinin Dünü Bugünü ve Yarını, HAK Yay., İstanbul, Mayıs 1994.
2. Altuğ Yılmaz Prof.Dr, Terörün Anatomisi, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1995.
3. Ana Britannica.
4. Ardagh John, Germany and the Germans, Penguin Books, Üçüncü Baskı, Londra, 1995.
5. Armaoğlu Fahir, 20.YY. Siyasi Tarihi, Ankara, Alkım Kitap,1989.
6. Arı Tayyar, Basra Körfezi'nde Güç Dengesi, Alfa Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 1999.
7. Aslan Engin, Türkiye'nin Jeopolitik Öneminden Kaynaklanan Yıkıcı Ve Bölücü Terör Örgütlerine Karşı Geliştirilebilecek Stratejiler, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
8. Atatürk, Mustafa Kemal, Nutuk, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2001.
9. Atay Falih Rıfkı, Zeytindağı(Çöl Destanı), Pozitif Yayınları, İstanbul, 2004.
10. Aydın, Mustafa, İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye 1939-1945, Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Der. Baskın Oran, 3. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001.
11. Bacınoğlu, Tamer-Andrea, Modern Alman Oryantalizmi, ASAM Yayınları, Ankara, 2001.
12. Baç Meltem Müftüler, Türkiye ve AB: Soğuk Savaş Sonrası İlişkiler, Çev. Simten Çoşar, Alfa Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2001.

13. Bal Mehmet Ali, Savaş Stratejilerinde Terör, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, Nisan 2003.
14. Başar Cem, The Terror Dossier and Grece, INAF (International Affairs Agency), İstanbul, 1993.
15. Bayat Mert, Milli Güç ve Devlet, Belge Yayınları, İstanbul, 1987.
16. Bayır Yusuf Hikmet, Türk İnkılabı Tarihi, T.T.K. Basımevi, Ankara, 1983.
17. Baysan Ali Rıza, Küresel Vaftiz, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2004.
18. Birinci Dünya Savaşı Ansiklopedisi, Yener Yayınları, 1976.
19. Bruinessen Martin van, Kürt Toplumunu, Etnisite, Ulusçuluk ve Mülteci Sorunları, Kreyenbroek-Sperl, çev: Yavuz Alogan, "Kürtler", Cep Kitapları, İstanbul, 2003.
20. Brzezinski Zbigniew, Kontrolden Çıkmış Dünya, Çev. Haluk Menemencioğlu, T.İş Bankası Yayınları, Ankara, 1994.
21. Budak Nazım, Varlığımızı Hedef Alan Tehdit (Bölücü Terör), Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1994.
22. Büyük Larousse
23. Canbolat İbrahim, Almanya ve Dış Politikası, Alfa Yayın, 2003.
24. Caşın Mesut Hakkı, Modern Jeopolitik Teori ve Uygulamaları, 2000.
25. Caşın Mesut Hakkı, Çağdaş Dünyada Uluslararası Güvenlik Stratejileri ve Silahsızlanma, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1995.
26. Civelek Mehmet Ali, Küreselleşme ve Terör Terör Kavramı ve Gerçeği, Ütopya Yayınları, Ankara, 2001.
27. Cragin Kim - Chalk Peter, Terrorism And Development, RAND, 2003.

28. Crenshaw Martha, How Terrorism Declines, Frank Cass Company, Portland, USA,1991.
29. Çavuşoğlu Naz, Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Azınlık Hakları, Su, İstanbul, 1999.
30. Çeliktepe Atilla, Teşkilat-ı Mahsusa'nın Siyasi Misyonu, IQ Kültür Sanat Yay., İstanbul, 2003.
31. Çeşme Ahmet, Terörle Mücadelede Psikolojik Harekat Yöntemleri Ve Pkk Terör Örgütüne Karşı Yürütülen Psikolojik Harekatın Sonuçları, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
32. Çora A. Nazmi Dr., Kürt Sorununun Geleceği, Q-Matris Yayınları, İstanbul, 2004.
33. Çulcu Murat, Tarihsel Süreçte Türkiye-Almanya İlişkilerine Yorumsal Bir Bakış, Çıkarlar, Çatışmalar, Çözümler Tarihten Geleceğe Türk Alman İlişkileri.
34. Daniel Yergin, Thane GusLafson, Rusya 2010 ve Dünyadaki Yeri, Sabah Kitapları, 1994.
35. Dedeoğlu Beril, Ortadoğu Üzerine Notlar, Derin Yayınları, İstanbul, 2002.
36. Dedeoğlu Beril, Uluslararası Güvenlik ve Strateji, Derin Yayınları, İstanbul, 2003.
37. Dedeoğlu Beril, Dünden Bugüne Avrupa Birliği, "Terörizm Üzerine Karşılaştırmalar: Bermuda Şeytan Üçgeni, Boyut Kitapları, İstanbul, 2003.
38. Demican Hayrettin, Dünyada ve Türkiye'de Yabancı Sermaye Yatırımları, T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Araştırma ve İnceleme Dizisi, Ankara, 2003.
39. Demirel Emin, Terör, Alfa Yayınları, İstanbul, Mayıs 1999, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2001.

40. Demirel Emin, Dünyada Terör Birileri Böyle İstedi, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2001.
41. Demirel Emin, Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2005.
42. Dugin Aleksandr, Rus Jeopolitiği Avrasyacı Yaklaşım, İletişim Yay, 2003.
43. Durmazuçar Vedat, Ortadoğu'da Suyun Artan Stratejik Değeri, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003.
44. Dümen Erdoğan, Jeopolitik/JeoStrateji, cilt 3. S:II-1,2 Harp Akademileri Yayını, 1973.
45. Dünya Tarihi Ansiklopedisi
46. Earle Edward Mead, Bağdat Demiryolu Savaşı, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1972.
47. Earle Edward Mead, Modern Stratejini Yaratıcıları, ASAM, 2003.
48. Emanet Hakan, Deniz Hakimiyetinden Dünya Hakimiyetine Giden Yolda Türk Boğazları, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003.
49. Erdoğan Hikmet, Büyük İsrail Stratejisi, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2005.
50. Ergin Muharrem, Türk Dil Bilgisi, I.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
51. Eriksen Thomas H., Ethnicity and Nationalism, Pluto, Londra, 1993.
52. Ertekin Bülent Aydın Yrd.Doç.Dr., Amerika'nın Küreselleşen Hakimiyeti ve Saldırı Planı, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2005.
53. Gerçeksever Abdülkadir, 2003 Irak Krizi Sonrası Basara Körfezi Güvenliği, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

54. Gray Colin-Sloan Geoffrey, Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya, ASAM, 2003.
55. Gül İdil Işıl, Avrupa Birliği Hukuku, Şefik Matbaası, İstanbul, 2002.
56. Günel Kamil, Coğrafyanın Siyasal Gücü, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1994.
57. Güngörmüş Kona Gamze, Uluslararası Çatışma Alanları ve Türkiye'nin Güvenliği, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2005.
58. Güngörmüş Kona Gamze, Türkiye-Orta Asya İşbirliği Stratejileri ve Gelecek Senaryoları, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003.
59. Güngörmüş Kona Gamze, Ortadoğu, Orta Asya ve Kesişen Yollar, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2004.
60. Gürler Ali İhsan, ABD'nin Yeni Büyük Ortadoğu Projesi ve Bush Doktrini, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
61. Hablemitoğlu Necip, Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası, Toplumsal Dönüşüm Yay., İstanbul, Ağustos 2003.
62. Hablemitoğlu Necip, Şeriatçı Terörün ve Batının Kısılcındaki Ülke Türkiye, Toplumsal Dönüşüm Yay., İstanbul, Aralık 2003.
63. Hamuroğlu Alp, Alman İslamı, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2002.
64. Harold James, Alman Kimliği-1770'den Bugüne, Kızılelma Yayıncılık, İstanbul, Aralık 1999.
65. Hopkirk, Peter, İstanbul'un Doğusunda Bitmeyen Oyun, Sabah Kitapları, İstanbul, Mayıs 1995.
66. İlhan Suat, Türkiye Jeopolitiği ve Jeopolitik Gelişmeler, Tarihi Gelişmeler İçinde Türkiye'nin Sorunları Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1992.
67. İlhan Suat, Jeopolitik Duyarlılık, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1989.

68. İlhan, Suat, Terör Neden Türkiye, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi (ASAM), 2002.
69. İkinci Dünya Savaşı Ansiklopedisi, Yener Yayınları, 1976.
70. İşte Almanya, Almanya Dışişleri Bakanlığı Yay., Germany, 2003.
71. Karabekir, Kazım, Tarih Boyunca Türk Alman İlişkileri, Emre Yayınları, Haziran 2001.
72. Karluk Rıdvan-Tonus Özgür, Avrupa Birliği Kapısında Türkiye, Turhan Kitapevi, Ankara, 2002.
73. Karluk Rıdvan, Avrupa Birliği ve Türkiye, İMKB Yayınları, İstanbul, 1996.
74. Kastoryano Riva, Kimlik Pazarlığı: Fransa ve Almanya'da Devlet ve Göçmen İlişkileri, Çeviren: Ali Berktaş, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000.
75. Kekevi Serkan, Batının Çöküşü ve Türk Dış Politikası, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2004.
76. Kennedy Paul, Büyük Güçlerin Yükselişi ve Çöküşleri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
77. Kissinger H., Amerika'nın Dış Politikaya İhtiyacı Var mı?, Çev: Evyapan T Ankara, 2002.
78. Kılıç, Selami, Ermeni Sorunu ve Almanya - Türk Alman Arşiv Belgeleriyle, Kaynak Yayınları, Ekim 2003.
79. Kılıçkap Tolga, Yıkıcı ve Bölücü Örgütleri Barındıran ve Destekleyen İsveç Devletine Karşı Türkiye'nin Stratejik Yaklaşımları, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
80. Kışlalı Ahmet Taner, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma, İmge Kitabevi, Ankara, 1993.

81. Kışlalı Ahmet Taner, Ben Demokrat Değilim, İmge Kitabevi, Ankara, Kasım 1999.
82. Kışlalı Mehmet Ali, Güneydoğu-Düşük Yoğunluklu Çatışma, Ümit Yay.,1996.
83. Kocabaş Süleyman, Türkler ve Almanlar, Vatan Yayınları, İstanbul 1988.
84. Kocamanoğlu Ali, Türkiye Açısından Doğu Akdeniz'in Stratejik Önemi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
85. Koçak Cemil, Türk-Alman İlişkileri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1991.
86. Köni Hasan, Uluslararası İlişkilerde Yeni Düzensizlik ve Türk – Alman İlişkileri, Avrasya Dosyası, Cilt 1 (2), Yaz 1994.
87. Kula Onur Bilge, Alman Kültüründe Türk İmgesi I, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1992.
88. Kurubaş, Erol, Asimilasyondan Tanınmaya Uluslararası Alanda Azınlık Sorunları ve Avrupa Yaklaşımı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.
89. Lesser Ian O.-Fuller Graham E., Balkanlardan Batı Çin'e Türkiye'nin Yeni Jeopolitik Konumu, Alfa Yayınları, İstanbul, 2000.
90. Lesser Ian O.-Hoffman Bruce, Countering The New Terrorism, Rand, Washington D.C, 1999.
91. Manaz Abdullah, Türkiye'ye Yönelik Terör Odakları, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
92. Manisalı Erol, Avrupa Çıkmazı İç Yüzü ve Perde Arkasıyla Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri, İstanbul, Otopsi Yayınları, 2001.
93. Manisalı Erol, Batı ve Türkiye, Derin Yayınları, İstanbul, 2004.
94. Meydan Larousse

95. Mumcu Ahmet, Siyasal Tarihe Giriş, Turhan Kitap evi, Ankara, 1980.
96. Mungan Belgin, Avrupa'nın Etnik Parselasyonu, Yazı-Görüntü-Ses Yay., İstanbul, 1998.
97. Mütercimler Erol, 21. Yüzyıl ve Türkiye, Güncel Yayıncılık, İstanbul, 2000.
98. Nikolay Col.W.Wolther, I. Dünya Harbinde Alman Gizli Servisi, çev. Emrullah Tekin, Kamer Yayınları, İstanbul, 1998.
99. OECD Factbook 2005.
100. Okyavuz Mehmet, Federal Almanya'nın Yabancılar Politikası, Doruk Yayınları, 1999.
101. O'loughlin John - Heske Hennig, From 'Geopolitik' to 'Geopolitique': Converting a Discipline for War to Discipline for Peace, Nurit Kliot - Stanley Waterman (eds.) The Political Geography of Conflict and Peace, Belhaven Press, London, 1991.
102. Oran Baskın, Bölgesel Gelişmeler, Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Der. Baskın Oran, 3. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001.
103. Ortaylı İlber, Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003.
104. Önder Mehmet, Atatürk'ün Almanya ve Avusturya Gezileri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1993.
105. Örgün Faruk, Küresel Terör, Okumuş Adam Yayınları., İstanbul, 2001.
106. Öymen Onur, Türkiye'nin Gücü, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003.
107. Özbaran Salih, Yemen'den Basra'ya Sınırdaki Osmanlı, Kitap Yayınevi, İstanbul, Nisan 2004.

108. Özbay Mustafa, Milli Güvenlik Stratejisi ve Etkileri, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
109. Özcan Nihat Ali, PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi, ASAM.
110. Özdağ Muzaffer, Stratejik Düşüncenin Sivil ve Askeri Hayatta Kullanılması, Ankara Çalışmaları 3, ASAM
111. Özdağ Ümit, Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri, ASAM Yayınları, Ankara, 2003.
112. Özdağ Ümit, Irak'ta Amerikan ve Türk Politikaları, ASAM Çalışması Sayı:2.
113. Özdemir Eşref, Bilgi Savaşları, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003.
114. Özgüldür Yavuz, Türk-Alman İlişkileri (1923-1945), Genelkurmay Basım Evi, Ankara 1993.
115. Özmen Süleyman, Ortadoğu'da Etnik, Dini Çatışmalar ve İsrail, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2002.
116. Parlar Suat, Ortadoğu'da Yeni Dünya Düzeni, Yar Yayınları, İstanbul, 1999.
117. Pazarkaya Yüksel, Möln ve Solingen'den Sonra Almanya Üzerine, Sis Çanı Yayıncılık, İstanbul, Mart 1995.
118. Pehlivanoglu Öner A, Ortadoğu ve Türkiye, Kastaş Yayınevi, İstanbul, 2004.
119. Pulat Tacar, Terör ve Demokrasi, Bilgi Yayınevi, Kasım 1999.
120. Rathman Lothar, Berlin-Bağdat Alman Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi, Belge Yayınları, Mayıs 1982.
121. Rinaldi Alfred, No Turks, please, We're German, New Statesman, Cilt 128 (4417), 1 Ocak 1999.

122. Rubin Barry and Rubin Judith Colp, Anti-American Terrorism And The Middle East, The Truth About U.S. Middle East Policy, Oxford University Press, 2002.
123. Sander Oral, Siyasi Tarih, İmge Kitabevi, Ankara,1991/2001/2004
124. Sözer Ersan, Üç Avrupa Ülkesinde Eğitim-Almanya, Danimarka ve Fransa Eğitim Sistemleri, Anadolu Üniversitesi Yay., Eskişehir, 1997.
125. Şehirli Atila, Türkiye’de Bölücü Terör, Burak Yayınları, İstanbul, 2000.
126. Şen Faruk, Ulusoy Yunus ve Öz Güray, Avrupa Türkleri, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 1999.
127. Tacar Pulat, Terör ve Demokrasi, Bilgi Yayınevi, Kasım 1999.
128. Tekin Emrullah, Alman Gizli Operasyonları ve Türkler, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, Ağustos 2002.
129. Tilly Charles, Zor, Sermaye ve Avrupa Devletlerinin Oluşumu, Çev. Kudret Emiroğlu, İmge Kitabevi, Ankara, 2001.
130. Topur Tuncer, Dipsiz Kuyu Ortadoğu ve Türkiye, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2004.
131. Topur Tuncer, Milli Güvenlik ve Türkiye, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2005.
132. Türel Yılmaz, Uluslararası Politikada Ortadoğu I. Dünya Savaşı’ndan 2000’e, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.
133. Türk Ansiklopedisi.
134. Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu.
135. Türkiye’de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri. (12 Nisan 2005 tarihinde Yüksek Öğretim merkez binasında verilen konferanslar.)

136. Uçarol Rıfat, Siyasi Tarih, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2000.
137. Uzgel İlhan, Almanya'yla İlişkiler, Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, der. Oran Baskın, İletişim Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2001.
138. Verheyen Dirk, The German Question: A Cultural, Historical, and Geopolitical Exploration, Westview Press, İkinci Baskı, Colorado ve Oxford, 1999.
139. Yarar Erhan, Türk-Alman İlişkilerinde Ortak Çıkar ve Çatışmaları ile Olası Çözümler, Çıkarlar, Çatışmalar, Çözümler, Tarihten Geleceğe Türk Alman İlişkileri, Yay. Erhan Yarar, Ankara, Ajans-Türk Matbaacılık, 1999.
140. Yarar Erhan, Çulcu, Murat, Tarihsel Süreçte Türkiye-Almanya İlişkilerine Yorumsal Bir Bakış, Yay. Erhan Yarar, Çıkarlar, Çatışmalar, Çözümler, Tarihten Geleceğe Türk Alman İlişkileri, Ankara, Ajans-Türk Matbaacılık, 1999.
141. Yıldız Yavuz Gökalp, Oyun İçinde Oyun Büyük Ortadoğu, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2004.
142. Yılmaz Veli, Siyasi Tarih, Menekşe Kitabevi, İstanbul, 1998.
143. Yılmaz Veli, 1. Dünya Harbi'nde Türk-Alman İttifakı ve Askeri Yardımlar, Kastaş Yayınları, İstanbul, 1993.
144. Wallach Jehuda, Bir Askeri Yardımın Anatomisi-Türkiye'de Prusya Alman Askeri Heyetleri, çev. Fahri Çeliker, Genelkurmay Basımevi, 1977.
145. Wilkinson P., Political Terrorism, London 1974.

MAKALELER

146. Akyılmaz Gül Prof.Dr., Şark Melesi Kavramı ve Günümüzdeki Yansımaları.
147. Altınbaş Deniz, Hollanda ve Almanya'da Vicdan Testi, Stratejik Analiz Dergisi, Mayıs 2006.

148. Altınbaş Deniz, 6 Ekim ve Sonrasında Türkiye-AB İlişkileri, Stratejik Analiz Dergisi, Kasım 2004.
149. Altınbaş Deniz – Sezal Semra Rana, Almanya'nın Asimilasyonist Politikaları ve Entegrasyon Anlayışı, Stratejik Analiz Dergisi, Ağustos 2002.
150. Atatanır Tahir Bora, Avrupa'da Terör Zirveleri, 24 Mart 2004.
151. Atay Mehmet, 'Jeo-politik Teorisinde Güç Kaynakları ve Güç Merkezleri Kavramı,' Jeopolitik, Yıl.1., Sayı.1,1999.
152. Ateşer Aziz Rıfkı, Yeni Bir Savunma Anlayışı-(1) Gelişmelerin Getirdikleri, Jeopolitik Bilimsel Araştırmalar Dergisi, Kış 2004, Sayı:9.
153. Aydoğan Osman, XXI. YYla girerken Değişen Dünyadaki Jeopolitik ve Çatışma Parametreleri, Silahlı Kuvvetler Dergisi, Ekim 2002.
154. Ayten Adem, Ortadoğu Jeopolitiği, Jeopolitik Dergisi, Kış 2003, Sayı-5.
155. Barnett Thomas P:M., "The Pentagon's New Map", G.P: Putnam's Sons Publishers, 2004.
156. Başar, Cem: "The Terror Dossier And Grece, Inaf (International Affairs Agency), İstanbul, 1993.
157. Bernstein Richard, Europe Is Still Europe, The New York Times, 07.06.2005.
158. Bloch, Kurt: "German Interests and Policies in the Far East", Institute of Pasific Relations.
159. Çaşın M. Hakkı, Uluslararası Politika Stratejilerinde Hava Gücünün Rolü, Jeopolitik Dergisi, yıl:2, sayı:1, 2004.
160. Çaşın M. Hakkı, İki Deniz Jeopolitiğine Dayalı Stratejik Değişim Arayışları, Avrasya Dosyası, Cilt. 5, sayı. 3, 2000.

161. Caşın Mesut Doç.Dr., “Irak Harekatında Kuzey Cephesi Sendromu ve Türk Amerikan İlişkilerinin Gelecekteki Olası Profilleri”, Jeopolitik Bilimsel Araştırmalar Dergisi, Kış 2003, Sayı:5.
162. Chalk Peter, West European Terrorism and Counter-Terrorism, Macmillan Pres Ltd., London, 1996.
163. Colin S.Gray-Geoffrey Sloan, Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya, ASAM, Ankara 2003.
164. Combs, Cindy C: “Terrorism In The Twenty-First Century”, Pearson Education Inc., Upper Saddle River, New Jersey, USA, 2003.
165. Cömert Servet, Jeopolitik ve Türkiye’nin Yer Aldığı Yeni Jeopolitik Ortam, Jeopolitik Dergisi, yıl:2, sayı:1, 2004.
166. Cumhuriyet Strateji, Editör’den, 8 Kasım 2004 Pazartesi, Parasız Özel Ek.
167. Çaycı Sadi Doç.Dr., Terörle Mücadele ve Birleşmiş Milletler, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2004.
168. Çeçen Anıl, Avrupa Türkiye’yi Neden Almaz? ‘Ya Da Önce Uyut Sonra Unut’, Stratejik Analiz Dergisi, Temmuz 2003.
169. Çitlioğlu Ercan, Milli Güvenlik Siyaseti, Cumhuriyet Strateji, Yıl-1, Sayı-25.
170. Ergüder Toptaş, Stratejinin Yorumu, Silahlı Kuvvetler Dergisi, Sayı:370, Ekim 2001.
171. Erkmen Serhat, 11 Eylül Terörizmin Yeni Miladı, Stratejik Analiz, Ekim 2001.
172. Güven Veli Fatih Dr., Terörle Mücadelede Avrupa ile İşbirliği ve DHKP-C’ye Yönelik Operasyon, Stratejik Analiz Dergisi, Mayıs 2004.
173. Güven Veli Fatih Dr., PKK’nın Yeni Oluşumu KONGRA-GEL’in 2004 Yılında Olası Tehdit Durumu, Stratejik Analiz Dergisi, Ocak 2004.

174. Kazancı Hicran Dr., Saddam mı, ABD işgali mi bölge için daha tehlikeli?, TUSAM, Ortadoğu Araştırmaları Masası, Mayıs 2004.
175. Kuluoğlu Armağan, Salkaya Fatma Elif, Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye, Stratejik Analiz Dergisi, Nisan 2004.
176. Külebi Ali, Silahlanma, Savaşlar ve Ekonomi, Cumhuriyet Strateji, Yıl-1, Sayı-30.
177. Murphy John F., State Support of International Terrorism, Westview Press, Colarado, 1989.
178. İyigüngör Aydan, 11 Eylül sonrası Almanya'nın Küresel Bir Aktör Olmaya Giden Rolü, Stratejik Analiz Dergisi, Nisan 2002.
179. Radu Michael, The PKK Strategy In Europe To Place Turkey On Trial, 26 Şubat 1999.
180. Richard Bernstein, Europe Is Still Europe, The New York Times, 07.06.2005.
181. Schweigler Gebhard, Almanya'nın Tarihsel Mirası ve Almanya'nın Gelecekteki Uluslararası Alandaki Rolü, Çev. Hüseyin Bağcı, Dış Politika Dergisi, No:1-2, 1996.
182. Schmidt Helmut, Auf der Suche Nach einer öffentlichen Moral Deutschland vor dem neuen Jabırbundert (Toplumda Ahlak Arayışı Yeni Yüzyılın Eşiğinde Almanya) Sabancı Üniversitesi, 2002.
183. Şahin Mustafa Dr., Komisyon'dan Türkiye'ye Yeşil Işık, Stratejik Analiz Dergisi, Kasım 2004.

GAZETE, DERGİ VE AJANSLAR

184. Anadolu Ajansı
185. Basın Yayın Gen. Enf. Müdürlüğü (BYGEM)

186. CNN Türk
187. Cumhuriyet
188. Die Welt gazetesi
189. Financial Times
190. Frankfurter Rundschau
191. Güncel Haber Dergisi
192. Hürriyet Gazetesi
193. Milliyet Gazetesi
194. Reuters
195. Silahlı Kuvvetler Dergisi
196. Süddeutsche Zeitung Gazetesi
197. The Economist Intelligence Unit, Germany, Country Report. (EIU)
198. The Guardian
199. The New York Post
200. The Times
201. USAK

İNTERNET

202. <http://www.mfa.gov.tr/> (Dışişleri Bakanlığı)
203. <http://www.qold.org>
204. <http://www.ikv.org.tr> (Avrupa Birliği Genel Sekreterliği)

205. <http://www.worldmarketsonline.com>
206. <http://www.ntvmsnbc.com/news/>
207. <http://www.hurriyetim.com.tr/haber/>
208. <http://www.thueringen.de>
209. <http://www.erfurt.de>
210. <http://www.stuttgart.de>
211. <http://www.baden-wuerttemberg.de>
212. <http://www.bayern.de>
213. <http://www.berlin.de>
214. <http://www.brandenburg.de>
215. <http://www.reiseland-brandenburg.de>
216. <http://www.bremen.de>
217. <http://www.hamburg.de>
218. <http://www.hessen.de>
219. <http://www.mv-regierung.de>
220. <http://www.niedersachsen.de>
221. <http://www.reiseland-niedersachsen.de>
222. <http://www.nrw.de>
223. <http://www.rip.de>
224. <http://www.saarland.de>

225. <http://www.sachsen.de>
226. <http://www.dresden.de>
227. <http://www.sachsen-anhalt.de>
228. <http://www.schleswig-holtein.de>
229. <http://europa.eu.int/council/> (AB Resmi Internet Sayfası)
230. <http://www.faz.com/>
231. <http://www2.dw-world.de/turkish/>
232. <http://www.umich.edu/>
233. <http://www.usip.org/>
234. <http://www.cympm.com/wannsee>.
235. <http://www.ghwk.de/>
236. <http://www.preventgenocide.org/>
237. <http://www.dtr-ihk.de/tr/index.asp> (Alman Türk Ticaret ve Sanayi Odası)
238. <http://www.yased.org.tr/> (Uluslar Arası Yatırımcılar Derneği)
239. <http://devdata.worldbank.org/>
240. <http://web.worldbank.org/>
241. <http://www.dw-world.de/>
242. <http://www.deutschland.de/>
243. <http://www.avsam.org/tr/>
244. http://www.destatis.de/e_home.htm (Federal Statistical Office Germany)

245. <http://www.statistik-portal.de/Statistik-Portal/>
246. <http://www.iea.org/> (International Energy Agency)
247. <http://www.die.gov.tr> (Devlet İstatistik Enstitüsü)
248. <http://eng.bundesregierung.de/frameset/index.jsp>
249. <http://www.auswaertiges-amt.de/>
250. <http://www.bundestag/>
251. <http://www.bundesrat.de/>
252. <http://www.odci.gov/cia/publications/factbook/geos/gm.html>
253. <http://www.maps.com/>
254. <http://www.world-gazetteer.com/home.htm>
255. <http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html>
256. <http://www.e-cografya.com/ulkeler/avrupa/almanya/>
257. <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/>
258. <http://www.oecd.org/>
259. <http://www.bbc.co.uk/>
260. <http://www.ikv.org.tr>
261. <http://www.businessreport.co.za/>
262. <http://www.ttc.org/> The Tocqueville Connection
263. <http://www.istanbul.diplo.de/tr/> Almanya Başkonsolosluğu, İstanbul
264. <http://www.ankara.diplo.de/tr/> Almanya Büyükelçiliği, Ankara

265. <http://www.iiss.org> The International Institute for Strategic Studies (IISS)
266. <http://www.tsk.mil.tr>
267. www.unesco.com

ÖZGEÇMİŞ

Tez yazarı Sami TULGAR,* 10 Temmuz 1979 tarihinde Gümüşhane'nin Kelkit ilçesinde dünyaya gelmiştir.

İlkokulu Çorum ve Siirt illerinde, ortaokulu İstanbul Nişantaşı Anadolu Lisesi'nde tamamlamış, 1993 yılında Deniz Lisesi'ne, 1996 yılında da Deniz Harp Okulu'na girmiştir. 2000 yılında Deniz Teğmen olarak mezun olmuş, mezuniyeti müteakip, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde muhtelif görevler icra etmiştir.

2003 yılından itibaren kişisel ve mesleki gelişimine de büyük katkı sağlayacağını değerlendirdiği, GYTE Sosyal Bilimler Enstitüsü Strateji Bilimi dalında, Milli Güvenlik Stratejileri üzerine Yüksek Lisans Programını takip etmeye başlamıştır.

* Bu çalışma, tez yazarının şahsi fikirlerini ve değerlendirmelerini içerir. Hiçbir kurum ve kuruluşun görüşleri değildir.

EK-A

CUMHURBAŞKANI PROF. DR. HORST KÖHLER'İN ÖZGEÇMİŞİ:⁸³⁸

22.02.1943 Skierbieszów doğumlu evli, 2 çocuk babası

1963 Lise diploması

1963-1965 Askerlik hizmeti

1965-1969 Tübingen Üniversitesindeki Öğreniminin ardından Uygulamalı Ekonomi Araştırmalar Enstitüsü'nde Araştırma Görevlisi

1977 Tübingen Üniversitesinde doktora

1976 – 1981 Federal Ekonomi Bakanlığı Prensipler Dairesi (Bonn)

1981-1982 Eyalet Başbakanı Gerhard Stoltenberg'in Özel Kalem Müdürlüğü (Kiel)

1982-1990 Federal Maliye Bakanlığı Sekreteryası, Bakan Özel Kalem Müdürü - Federal Maliye Bakanlığı Prensipler Dairesi Başkanı - Federal Maliye Bakanlığı Para ve Krediler Dairesi Başkanı

1990-1993 Federal Maliye Bakanlığı Müsteşarı

1993-1998 Alman Tasarruf Bankaları Birliği Başkanı

1998-2000 Londra Avrupa Yeniden Yapılandırma ve Ekonomik Gelişme Bankası Başkanı

2000-2004 Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanı

2003 Tübingen Üniversitesi Fahri Prof. Unvanı

1 Temmuz 2004 tarihinden itibaren Almanya Federal Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı

⁸³⁸ Kaynak : Almanya'nın Ankara Büyükelçiliği resmi internet sitesi - <http://www.ankara.diplo.de/>

BAŞBAKAN ANGELA MERKEL'İN ÖZGEÇMİŞİ:⁸³⁹

Merkel, Doğu Almanya'da büyümüş bir Protestan'dır. Partisi CDU, genelde Katolik Batı Alman erkekleri tarafından yönetilir. Aynı şekilde Almanya da bugüne kadar kadın ve Doğu Alman bir başbakana sahip olmamıştır.

Hamburg doğumlu Angela Merkel henüz birkaç aylıkken, Luteryen bir papaz olan babası Doğu Almanya'ya atanmıştır. Komünist Doğu Almanya'da, Berlin'in hemen dışındaki bir kasabada büyümüş, matematik, fen ve dil derslerinde büyük kabiliyet gösteren Merkel fizik doktorası yapmıştır. Ancak daha sonra kimya alanında çalışmaya başlamıştır.

Bütün Doğu Alman kökenli siyasetçiler gibi siyasete, Komünist Parti üyesi olarak başlamıştır. 1989'da yeni yeni genişlemekte olan demokrasi hareketine katılmış, Berlin Duvarı yıkıldıktan sonra, Doğu Alman hükümetinin sözcüsü olmuştur. Batı ve Doğu Almanya birleşmeden iki ay önce CDU'ya katılmış, üç ay içinde, Başbakan Helmut Kohl kabinesine kadın ve gençlik bakanı olarak girmiştir. Bu dönemlerde “Kohl'ün kızı” lakabıyla anılmıştır.

2000'de, partisini sarsan yolsuzluk skandalları sırasında önce Kohl ve diğer parti yöneticilerinin yanında yer almış, Suudi Arabistan'a tank satışı karşılığında rüşvet aldığı iddialarını 'tamamen saçmalık' diye niteleyerek reddetmiştir. Fakat kriz tırmanıp, eski Başbakan Kohl'ün oynadığı rol açığa çıkmaya başlayınca, eski patronunu kınayan ilk CDU yöneticisi olmuştur.

Bu çıkışıyla dikkat çeken Merkel, Nisan 2000'de parti lideri olmuş, ancak iki sene sonraki seçimlerde yeterince popüler bir isim olarak görülmediğinden, partisinin başbakan adayı olamamıştır. Başbakan adayı, CDU'nun Bavyalı kardeş partisi Hıristiyan Sosyal Birliği'nin lideri Edmund Stoiber olmuştur.

Merkel ile Stoiber'in arası o tarihten beri düzelmemiştir. Stoiber'in bu son seçim kampanyası sırasında Doğu Alman seçmenleri 'aptal' diye nitelemesi de Merkel'den büyük tepki almıştır.

⁸³⁹ Kaynak: <http://www.bbc.co.uk/>

Angela Merkel'in siyaset sahnesindeki yükselişi hızlı olsa da, parti içindeki siyasi çizgisini bulması nispeten uzun sürmüştür. Sosyal devlet anlayışı ve liberal yaklaşım arasında gidip gelen Merkel "Sosyal devlet düşüncesiyle hiçbir yere varamayız. Sosyal devletin zamanı geçti" diyerek duruşunu netleştirmiştir.

Dış politikada ise Merkel'in sesinin en gür çıktığı konu Irak olmuştur. Muhafazakar lider, Irak'a müdahaleye karşı çıkan ve Washington yönetimiyle ters düşen Schröder hükümetinin Almanya'yı Avrupa içinde zor duruma düşürdüğünü savunmuştur.

51 yaşındaki Merkel, 2005 seçimleri öncesinde 'demode' imajını silmek için büyük bir imaj değişikliği yaptı. Saç modelini değiştirdi; daha renkli giyinmeye başladı. Partisi de seçim kampanyalarında Rolling Stones'un Angie şarkısını çalmaya başladı. 'Angie', Alman basınında zaman zaman 'Maggie' ile karşılaştırıldı; yani eski İngiltere başbakanlarından Margaret Thatcher'la.

Ancak eski çalışma arkadaşlarından Ulrich Klinkert'e göre bu yakıştırma tam anlamıyla doğru sayılmaz. "Biraz Margaret Thatcher, ama biraz da Tony Blair," diyor Klinkert. Örnek olarak da kürtaj ya da eşcinsel hakları gibi toplumsal konularda daha merkezci görüşlere sahip olmasını gösteriyor.

Merkel de sık sık, Doğu Almanya'da büyümüş bir insan olarak özgürlüklerin önemini en iyi kendisinin bildiğini söylüyor. Ancak iş ekonomiyeye geldiğinde Merkel, Eski Başbakan Gerhard Schröder'e bir 'Demir Leydi salvosu' açmaktan geri kalmıyordu.

Schröder'i, ekonomik mucizesini tüketmiş Alman ekonomisini ayaklandırmak için gereken reformları gönülsüzce, taksit taksit yapmakla suçlamıştı. Ve Alman ekonomisini iyileştirmek için gereken ilacı kendisinin vereceğini söylemişti.

Dış politikadaysa ABD ile soğuyan ilişkileri düzeltmek ve bugüne dek AB'de entegrasyonun temel motoru olarak görülen Fransa-Almanya ittifakına verilen önemi azaltmak istemektedir. Fransa'nın ekonomideki korumacı tavrından şikayet eden Merkel, İngiltere'ye ve AB'nin küçük üyelerine yönelmek istiyor.

Merkel'in seçim kampanyasının en önemli ayaklarından biri, dış politika konusu olan Türkiye'nin AB üyeliğini oluşturmuştur. Türkiye'nin birliğe tam üyeliğine karşı çıkan Merkel, Türkiye için içeriğini netleştirmedeği bir ayrıcalıklı

ortaklık formülünde ısrar ediyor. Berlinli kimya profesörü Joachim Sauer'le evli olan Merkel'in çocuğu yok.

EK-C

**FEDERAL DIŐIŐLERİ BAKANİ FRANK-WALTER STEİNMEİER'İN
ÖZGEÇMİŞİ:⁸⁴⁰**

05 Ocak 1956 Lippe İlçesi, Detmold doğumlu

1966 – 1974 Blomberg'teki Neusprachlichen Gymnasium'da Eğitim

1974 – 1976 Askerlik Hizmeti

1976 – 1982 Hukuk Fakültesi Eğitimi, ayrıca 1980'den itibaren Gießen Justus Liebig Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi Eğitimi

1982 Birinci Devlet Sınavı, Hukuk alanında

1983 – 1986 Frankfurt am Main ve Gießen'de hukuki hazırlık hizmetleri

1986 İkinci Devlet Sınavı, Hukuk alanında

1986 – 1991 Gießen Üniversitesi, Hukuki Bilimler Anabilim Dalı, Kamu Hukuku ve Politika Bilimi Kürsüsünde Bilimsel Eleman

1991 Aşağı Saksonya Eyalet Kalemünde Medya Hukuku ve Medya Politikası Bölüm Başkanlığı

1993 – 1994 Aşağı Saksonya Eyaleti Başbakanlık Bürosu Yöneticiliği

1994 – 1996 Politikanın ana hatları, özel kalem koordinasyon ve planlaması bölüm başkanlığı

1996 – 1998 Aşağı Saksonya Eyalet Müsteşarı ve Kalemî yöneticiliği

Kasım 1998 Federal Başbakanlık Müsteşarı ve İstihbarat Teşkilatları Komiseri

1999 – 2005 Federal Başbakanlık Dairesi Sorumlusu

Kasım 2005 Federal Dışişleri Bakanı

⁸⁴⁰ Kaynak : Almanya'nın Ankara Büyükelçiliği resmi internet sitesi - <http://www.ankara.diplo.de/>

EK-Ç

GERHARD SCHRÖDER'İN ÖZGEÇMİŞİ :⁸⁴¹

1944'te Aşağı Saksonya eyaletindeki Mossenberg'de doğan Schröder, vasıfsız bir işçi olan babasını hiç tanımadı. Askere alınan babası, Romanya'da savaşırken yaşamını yitirdi.

Temizlikçilik yapan annesi, onu tek başına yetiştirdi. Gündüzleri bir hırdavatçıda ya da inşaatta çalışıp, akşam okulunda hukuk eğitimi alarak avukat oldu. Daha kariyerinin başlarında Sosyal Demokrat Parti (SPD) içinde yükselmeye başladı; 1980'de milletvekili seçildi. Bundan dolayı ki, "Bana hiçbir şey hediye edilmedi, herşeyi mücadeleyle kazandım" sözünü söylemiştir.

Önceleri Marksist bir çevreciydi. 1970'lerdeki idolü, Sovyetler ve Doğu Bloku ile daha iyi ilişkiler kurmaya çalışan Sosyal Demokrat Başbakan Willy Brandt'dı. Zamanla kaşmir ceketler ve purolara da merak saldı; Volkswagen yönetim kuruluna girdi.

Annesi 80 yaşındayken, 1990 yılında Aşağı Saksonya eyaletinin başkanı seçildi. Sekiz yıl sonra, Helmut Kohl liderliğindeki Hıristiyan Demokratların 16 yıllık iktidarına nokta koyarak başbakan oldu. Seçmenlere Alman siyasetinde 'yeni bir merkez' yaratma ve işsizlerin sayısını azaltma sözü verdi. "İşsizliği azaltamıyorsak iktidarda kalmayı da hak etmiyoruzdur," diyen Schröder'in döneminde işsiz sayısı önce düştü; sonra yeniden eski seviyesine çıktı. Schröder ayrıca II. Dünya Savaşı sonrası ilk kez yurtdışına, Kosova ve Makedonya'daki barış operasyonlarına Alman askerleri gönderdi.

2002 yılında kılıpayı farkla ikinci kez seçildi. Bunda Irak'a saldırmaya hazırlanan ABD'ye yaptığı muhalefetin büyük payı oldu. Sosyal Demokrat lider, o dönemdeki seçim başarısını son seçim kampanya sloganlarında dile getirdiği dış politika becerisine borçlu. Ancak önceki seçime göre uğradığı büyük oy kaybı, mecliste muhalefetle aralarındaki farkın dokuz sandalyeye inmesine yol açtı.

Seçimlerden bir yıl sonra, Gündem 2010 adını verdiği köklü bir reform paketi açıkladı. Paket Almanya'nın sağlık ve diğer kamu hizmetlerine kısıtlamalar

⁸⁴¹ Kaynak: <http://www.bbc.co.uk/>

getirirken, vergileri azaltarak bu yükü bir nebze azaltmayı tercih ediyordu. Ancak bu paketin Sosyal Demokrat Parti'nin temel ilkeleriyle de çeliştiği düşünülmektedir.

Şubat 2005'te Almanya'daki işsizlerin sayısı ilk kez beş milyonu aştı. Geleceklerinden kaygı duyan Almanlar daha az harcamaya, daha çok tasarruf yapmaya başladı; ekonomi iyice yavaşladı.

Bu dönemde Washington'la ilişkileri bozulan Schröder, Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac ve Rusya Federasyonu Başkanı Vladimir Putin'le daha yakın ilişkiler kurdu. Ayrıca ülkesine AB içinde daha fazla oy hakkı istedi; birliğin bütçesine ödemeleri kısmak istediğinin işaretlerini verdi. Yerel seçimlerde ardı ardına aldığı yenilgiler ardından, erken seçim kararı aldı.

Schröder, eski gazeteci Doris Schröder-Kopf'la evli. Çift, Schröder'in eski bir ilişkisinden olma kızı Klara ve evlat edindikleri Rus kızları Viktoria'yla birlikte yaşıyor. Son seçim yenilgisinden sonra siyaseti bırakacağını açıkladı ve parti başkanlığından ayrıldı.

AVRUPA BİRLİĞİ TARİHÇESİ

■1952’de Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kuruldu. AKÇT’yi Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu izledi.

■1957’de Roma Anlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu kuruldu. Kurucu altı Avrupa ülkesi Batı Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg’tan oluşuyordu. Aynı ülkeler 1952 tarihli AKÇT’nin de kurucusuydu.

■1969 Lahey zirvesinde topluluğa katılma talebinde bulunan İngiltere, İrlanda, Norveç ve Danimarka’ya ilişkin müzakerelerin başlatılması kararı alındı.

■1972 yılında İngiltere, Danimarka ve İrlanda tam üye olarak topluluğa girdi. (Norveç’in katılım anlaşması adı geçen ülkede yapılan referandumla reddedildi.) İlk genişleme süreci sona ermişti.

■Yunanistan 1976 yılındaki tam üyelik başvurusunu izleyerek 1981’te topluluğa katıldı. Yine 70’li yıllarda tam üyelik başvurusu yapan Portekiz ve İspanya’nın da 1985’te topluluğa katılmasıyla birlikte üye sayısı 12’ye yükseldi ve ikinci genişleme süreci tamamlandı.

■Katılan her bir ülkeyle birlikte topluluk, politikalarını, üye devletler arasında güç ve yetki dağılımlarını gözden geçirmek zorunda kaldı. Bu paralelde örneğin ikinci genişleme süreci, topluluğun anayasal yapısının değiştirilmesi görüşünü gündeme getirdi. İspanya ve Portekiz’in katılımı ile birlikte Avrupa Tek Pazarı üzerinde anlaşıldı. 1992 sonuna dek mal, hizmet ve sermayenin serbest dolaşımı hedeflendi.

■Avrupa Topluluğu’na üye 12 devlet tarafından 1992’de imzalanan Maastricht Anlaşması, Topluluğa kapsamlı değişiklikler getirdi; Avrupa Topluluğu üzerinde ve onu da kapsayan Avrupa Birliği bu anlaşmayla biçimlendirildi. Anlaşmanın getirdiği yeni boyutla birlikte 1995 yılında İsveç, Finlandiya ve Avusturya da topluluğa katıldı. Üye ülke sayısı 15’e ulaştı ve üçüncü genişleme süreci yaşandı.

■Soğuk Savaş’ın sona ermesi beraberinde topluluğun stratejilerini yeniden gözden geçirmesini ve yeni strateji arayışlarına girmesini getirdi. Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri de topluluk gündemine girdi.

■Avrupa Birliği, 1989 yılında Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine destek amaçlı bir mali çerçeve hazırladı. Bu ülkelere pazar ekonomisine geçişleri sürecinde verilecek kredilerin sağlanması için Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası’nı kurdu.

- 1989-91 yılları arasında Polonya, Çekoslovakya, Bulgaristan, Romanya ve Macaristan ile ticaret ve işbirliği anlaşmaları yapıldı.
- Ticaret ve işbirliği anlaşmalarının yetersiz kalması üzerine 1990 yılındaki Dublin Zirvesi'nin ardından Ortaklık Anlaşmaları gündeme geldi. 1991-95 yılları arasında 10 Avrupa ülkesi ile Ortaklık Anlaşması imzalandı. Bu anlaşmalar taraflar arasındaki yasal zemini oluşturdu.
- Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine adaylık perspektifinin verilmesi ise Kopenhag Zirvesi ile gündeme geldi. 1993 tarihli Kopenhag Zirvesi'nin konuya ilişkin kararı şöyleydi:
 “AB üyesi olmak isteyen Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri, AB üyesi olacaklardır. Katılım, ülkenin ekonomik ve siyasi koşulları yerine getirerek üyelik sorumluluklarını karşılayabildiği an gerçekleşebilecektir.”
- AB'nin Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini içeren genişlemeye hazırlanma politikası kapsamında Avrupa Komisyonu bir rapor yayınladı. “Gündem 2000” başlıklı ve 1997 tarihli bu rapor, aday ülkelerle ilişkiler, bu ilişkilerin nasıl ve ne şekilde geliştirileceği ve genişlemenin etkileri ile ilgili ayrıntıları içeriyordu. Raporun yayınlandığı dönemde görüş bildiren Komisyon, hiçbir aday ülkenin bu kriterleri tam olarak yerine getiremediğini vurguladı. Polonya, Slovenya, Çek Cumhuriyeti, Estonya ve Macaristan'ı orta vadede bu kriterlere ulaşabilecek beş ülke olarak belirledi. Diğer aday ülkeler konusunda ise katılım müzakerelerinin başlatılmasına ilişkin olarak olumsuz görüş belirtti.
- 1997 Lüksemburg Zirvesi'nde aday ülkeler müzakerelere hazır olup olmadıkları noktasından hareketle birinci ve ikinci dalga ülkeler olarak sınıflandırıldı. Müzakerelere hazır olan ülkeler ilk dalgayı, diğerleri ise ikinci dalgayı oluşturdu. Komisyon ilk dalga ülkelerle tam üyelik müzakerelerine 1998'de başlanmasını önerdi. Ancak zirvede 10 Orta ve Doğu Avrupa ülkesinin yanı sıra Kıbrıs'ın AB üyeliği de teyit edildi. Ekim 1996'daki iktidar değişikliği nedeniyle üyelik başvurusunu geri çeken Malta ele alınmadı.
- 1998'de 10 Orta Avrupa ülkesi ve Kıbrıs'ın adaylık süreci başlatıldı. Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Polonya ve Kıbrıs'ın üyelik görüşmeleri başladı. Malta AB adaylığını yeniledi.
- 1999'da Berlin'de toplanan AB Zirvesi, Orta Avrupa ülkelerine verilen üyelik öncesi yardımların 2000 yılından itibaren iki katına çıkarılmasını kararlaştırdı.
- Helsinki Zirvesi'nde Bulgaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Romanya ve

Slovakya'yla üyelik görüşmelerine geçilmesi kararlaştırıldı ve Türkiye'nin adaylığı onaylandı.

■2000'de diğer 6 aday ülkeyle üyelik görüşmeleri başladı. Yaşanan görüş ayrılıklarına rağmen AB kurumlarını, sayısını iki katına çıkan üyelere hazırlamak amacıyla düzenlenen Nice Anlaşması sonuçlandırıldı. Pekçok alanda veto uygulaması çoğunluk oyu esasıyla değiştirildi.

■Avrupa Komisyonu'nda her üye ülkenin tek bir Komisyon üyesiyle temsil edilmesi ve Avrupa Parlamentosu'nun sandalye sayısının 740'a çıkarılması kararlaştırıldı. Bakanlar Kurulu'ndaki oy dağılımı, Türkiye dışında şimdiki ve gelecekteki aday ülkeler dikkate alınarak yeniden belirlendi.

■2001 Aralık ayında Laeken'deki zirvede 2004 yılına kadar birliğe üyeliğe hazır olacak 10 ülkenin adı açıklandı. Bunlar: Kıbrıs, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovakya, Çek Cumhuriyeti ve Slovenya.

■1 Ocak 2002'de Avrupa tek para birimi Euro tedavüle girdi.

■1 Mayıs 2004'te AB 10 yeni ülkeyi üyeliğe kabul etti. AB tarihinin en büyük genişleme hamlesi ardından birliğin üye sayısı 25'e yükseldi.

■29 Ekim 2004'te Avrupa Birliği liderleri, birliğin ilk anayasasını imzaladılar.

■8 Aralık 2004: Romanya ile üyelik müzakereleri tamamlandı.

■24 Mayıs 2005: Fransa'da yapılan referandumda AB Anayasası reddedildi.

■1 Haziran 2005: Hollanda'da AB Anayasası'na 'hayır' dedi.

■5 Haziran 2005: İsviçre, yapılan referandum sonucunda, AB iç sınırları dahilinde pasaport kontrolünün kaldırılmasını öngören Schengen Anlaşması'nı yüzde 54,6'lık bir oranla kabul etti. İsviçre'nin Schengen bölgesine 2008 yılında girmesi öngörüldü.

■1 Temmuz 2005: İngiltere, Avrupa Birliği Konseyi Dönem Başkanlığı'nı Lüksemburg'dan devraldı.

EK-E

TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ KRONOLOJİSİ⁸⁴²

1959'da başlayan Avrupa yolculuğunun geçmişi kısaca şöyle:

1959

.31 Temmuz: Türkiye, AET'ye ortaklık için başvurdu.

.11 Eylül: AET Bakanlar Konseyi, Ankara ve Atina'nın Ortaklık başvurularını kabul etti.

.28-30 Eylül: Avrupa Toplulukları Komisyonu ile Türkiye arasındaki ilk hazırlık görüşmesi yapıldı.

1963

.12 Eylül: Türkiye ile AET'yi Gümrük Birliği'ne götürecek ve tam üyeliği sağlayacak olan Ortaklık Anlaşması (Ankara Anlaşması) imzalandı.

.12 Eylül: I. Mali Protokol imzalandı.

1964

.1 Aralık: Türkiye-AET Ankara Anlaşması yürürlüğe girdi. Birinci Ortaklık Konseyi toplantısı yapıldı.

1966

.16-17 Mayıs: Birinci Türkiye-AET Karma Parlamento Komisyonu Brüksel'de toplandı.

1968

.9 Aralık: Katma Protokol görüşmeleri başladı.

1970

.26 Ekim: İlk Gümrük İşbirliği Komitesi toplantısı yapıldı.

.19 Kasım: Ortaklık Konseyi'nde Katma Protokol metni kabul edildi.

⁸⁴² Kaynak: Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, www.ikv.org.tr

.23 Kasım: Katma Protokol Brüksel’de imzalandı.

.23 Kasım: II. Mali Protokol imzalandı.

1971

.5 Temmuz: Katma Protokol, TBMM’de 69’a karşı 149 oyla kabul edildi.

.22 Temmuz: Senato, Katma Protokol’ü kabul etti.

.1 Eylül: Katma Protokol’ün ticari hükümleri “Geçici Anlaşma” ile yürürlüğe konuldu.

1972

.13 Ocak: Ortaklık Anlaşması’nın Topluluğa katılacak yeni ülkelerce de kabulünü sağlayacak Türkiye - AET müzakereleri başladı.

.20 Temmuz: Ortaklık Konseyi, 1.9.1972 tarihinde sona erecek olan “Geçici Anlaşma” süresini yıl sonuna kadar uzattı.

1973

.1 Ocak: Katma Protokol yürürlüğe girdi. Birinci gümrük indirimi ve konsolide liberasyon listesi uyumu yapıldı.

.21 Mayıs: Türkiye - AET genişleme görüşmeleri mutabakat ile sonuçlandı.

.30 Haziran: I. Genişleme Anlaşması (Tamamlayıcı Protokol) Ankara’da imzalandı.

1974

.1 Ocak: Tamamlayıcı Protokol ile ilgili geçici anlaşma yürürlüğe kondu.

1976

.1 Ocak: Türkiye, Katma Protokol’den kaynaklanan yükümlülüğünü yerine getirerek ikinci gümrük indirimi ve konsolide liberasyon listesi uyumunu gerçekleştirdi.

1977

.12 Mayıs: III. Mali Protokol Brüksel’de imzalandı.

.1 Temmuz: Topluluk tarafından Türkiye’ye tanınan yeni tarım tavizleri yürürlüğe kondu.

1978

4-11 Ekim: Türkiye, Dördüncü Beş Yıllık Plan süresince yükümlülüklerinin dondurulması ve aynı dönem için yaklaşık 8 milyar dolarlık yardım yapılması talebinde bulundu.

30 Ekim: III. Mali Protokol'ün onay işlemleri tamamlandı.

1980

30 Haziran: Ortaklık Konseyi tarım ürünlerinin tamamına yakın bir kısmında Türkiye'ye uygulanan gümrük vergilerinin 1987 yılına kadar sıfıra indirilmesini kararlaştırdı. (1/80 sayılı Karar)

1981

25 Mart: Milli Güvenlik Konseyi, AT'na tam üyelik başvurusu yapmak üzere hazırlıkların başlatılması kararı aldı.

1982

22 Ocak: Avrupa Topluluğu, Türkiye ile ilişkilerini dondurma kararı aldı.

1986

16 Eylül: Türkiye - AET Ortaklık Konseyi toplandı. Böylece 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren dondurulmuş bulunan Türkiye-AET ilişkilerinin canlandırılması süreci başladı.

1987

14 Nisan: Türkiye, AT'ye, Roma Antlaşması'nın 237'nci, AKÇT Antlaşması'nın 98'inci ve EURATOM Antlaşması'nın 205'inci maddelerine istinaden tam üye olmak üzere müracaat etti.

27 Nisan: Türkiye'nin tam üyelik talebi Topluluk Bakanlar Konseyi tarafından incelenmek üzere Komisyon'a havale edildi.

1988

7 Kasım: Türkiye -AET arasındaki ticari ve iktisadi sorunların ele alınması amacıyla oluşturulan Ad- Hoc Komite, birinci toplantısını gerçekleştirdi.

20-21 Aralık: Ad-Hoc Komite ikinci kez toplandı ve Türkiye, 1978 yılında askıya aldığı yükümlülüklerini yerine getirmek üzere, hızlandırılmış bir takvimi Topluluğa verdi ve bu takvime işlerlik kazandırdı.

1989

.18 Aralık: AT Komisyonu, Türkiye'nin tam üyelik başvurusu konusundaki "Görüş" ünde (Avis), Topluluğun, kendi iç pazarını tamamlayabilme sürecinden önce (1992) yeni bir üyeyi kabul edemeyeceği ve Türkiye'nin katılmadan önce, ekonomik, sosyal ve siyasal alanda gelişmesine ihtiyaç duyulduğu hususlarına yer verdi.

1990

.6 Haziran: Topluluklar Komisyonu, Türkiye ile her alanda işbirliğinin başlatılması ve hızlandırılması konusundaki önlemleri içeren bir "İşbirliği Paketi"ni hazırlayarak Konsey'in olurlarına sundu.

1991

.30 Eylül: Ortaklık Konseyi 1986 yılından sonra ilk kez toplandı.

1991

.6 Aralık: Ortaklık Konseyi gibi bir ortaklık organı olan Türkiye - AT Ortaklık Komitesi de 1986'dan sonra ilk kez toplandı.

1992

.21 Ocak: Türkiye - AT arasında bir Teknik İşbirliği Programı imzalandı.

■9 Kasım: Türkiye - AT Ortaklık Konseyi'nin 33'üncü dönem toplantısı yapıldı.

■3 Aralık: Türkiye - AT ilişkilerinin yürütülmesinde ortaya çıkan ticaret ve gümrüklerle ilgili teknik sorunların çözümü için kurulmuş olan ve 12 Kasım 1982'den beri toplanamayan Gümrük İşbirliği Komitesi, 10'uncu dönem toplantısını gerçekleştirdi.

1993

■24-25 Şubat: 9 Kasım 1992 tarihli Ortaklık Konseyi'nde, Ortaklık Komitesi gözetimi altında çalışması kararlaştırılan teknik komitelerden Gümrük Birliği Alt Komitesi toplantısı Brüksel'de yapıldı.

- 15 Temmuz: Avrupa Parlamentosu PKK'yı bir terör örgütü olarak kınadı.
- 11-13 Eylül: Türkiye ile AT Komisyon ve Konsey yetkilileri arasında işbirliğini geliştirici önemli görüşmeler yapıldı.

1994

- Temmuz: AT Komisyonu, Gümrük Birliği'nin, Türkiye-AT arasında 1963 yılında imzalanan Ankara Anlaşması'nda belirtildiği şekilde gerçekleşmesini sağlayıcı ilkeleri tespit etti.

1995

- 6 Mart: Türkiye ile AB arasında Gümrük Birliği'nin gerçekleştirilmesi ile ilgili ve Gümrük Birliği döneminde uygulanacak usul, esas ve süreleri belirleyen 1/95 ve 2/95 sayılı kararlar Ortaklık Konseyi'nin 36'ncı dönem toplantısında kabul edildi.
- 30 Ekim: Ortaklık Konseyi, 1/95 sayılı Gümrük Birliği Kararı çerçevesinde, Türkiye'nin Gümrük Birliği'nin iyi işlemesi için gerekli teknik koşulları yerine getirdiğini tesbit eden 37'nci toplantısını gerçekleştirdi.
- 13 Aralık: 1/95 Sayılı Türkiye-AB Ortaklık Konseyi Kararı Avrupa Parlamentosu tarafından onaylandı (343 Kabul, 149 Red, 36 Çekimser).
- 21 Aralık: AB ile Türkiye arasında, AKÇT ürünlerini kapsayan Serbest Ticaret Anlaşması parafe edildi.

1996

- 1 Ocak: Türkiye, AB ile entegrasyonunda 22 yıl süren "Geçiş Dönemi"ni 31 Aralık 1995 tarihinde tamamlayarak, 1.1.1996 tarihi itibarıyla, tam üyelik sürecinde "Son Dönem"e, sanayi ürünlerinde ve işlenmiş tarım ürünlerinde sağlanan Gümrük Birliği ile girdi.
- 7-15 Şubat: AT Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu Türkiye-Yunanistan arasındaki Kardak (İmnia) adası nedeni ile yaşanan sorunun barışçı yollardan çözümü çağrısında bulundu.
- 19 Şubat: Gümrük Birliği Ortak Komitesi 1'inci dönem toplantısı yapıldı.
- 24-26 Nisan: AT Komisyon ve Konsey yetkilileri Türk Cumhurbaşkanı ve Başbakanı'nı ziyaret ederek görüş alışverişinde bulundu.
- 4 Haziran: Türk Başbakanı, AT Komisyon Başkanı'nı Brüksel'de ziyaret ederek insan hakları ve terörist faaliyetler hakkında görüşmelerde bulundu.

- 25 Temmuz: Türkiye-AB AKÇT Anlaşması Brüksel’de imzalandı.
- 1 Ağustos: Türkiye-AB AKÇT Anlaşması TCRG’de yayımlanarak yürürlüğe girdi.
- 30 Ekim: AT Komisyonu hazırlamış olduğu raporda, Türkiye-AT Gümrük Birliği ilişkisinin son derece başarılı biçimde gerçekleşmekte olduğunu vurguladı. Fakat raporda, Türkiye’nin ekonomik ve demokratik reformlar açısından aynı başarıyı gösteremediği; insan hakları ihlallerinin devam ettiği belirtildi.
- 13-14 Aralık: Dublin’de gerçekleştirilen Avrupa Zirvesi’nde, AT’nin Türkiye ile ilişkilerini daha da geliştirmesinin önemine değinilmekle birlikte; insan hakları konusu ile Kıbrıs ve Ege sorunlarının da altı çizildi.

1997

- 14-16 Nisan: Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu 40’ıncı dönem toplantısı yapıldı.
- 29 Nisan: Türkiye-AT Ortaklık Konseyi Lüksemburg’da toplandı; Konsey Başkanı Türkiye’nin AT üyeliğine ehil olduğunu ve diğer tam üyeliğe başvuran ülkelerle birlikte, aynı kriterler altında değerlendirileceğini vurguladı.
- 30 Mayıs: Gümrük İşbirliği Komitesi’nin 19’uncu dönem toplantısı yapıldı.
- 15 Temmuz: AT Komisyonu “Daha Güçlü ve Daha Geniş bir Birlik için Gündem 2000” isimli bir rapor yayımladı. Bu raporda, tam üyelik başvurusu yapan 10 Doğu ve Merkezi Avrupa ülkesi ile Kıbrıs’ın, Avrupa Birliği’ne katılabilme konuları incelendi.
- 15 Temmuz: AT Komisyonu, Türkiye-AT ilişkilerinin Gümrük Birliği ilişkisinin ötesinde daha da geliştirilmesi dileği ve önerisini içeren bir karar aldı.
- 17 Temmuz: Avrupa Parlamentosu, Türkiye’nin Kuzey Irak’ta, yaptığı askerî manevraları eleştiren bir karar aldı.
- 23 Temmuz: Gümrük Birliği Ortak Komitesi 6’ncı dönem toplantısı yapıldı.
- 30 Ekim - 27 Kasım: AT Konsey ve Komisyon yetkilileri Türkiye’ye resmi ziyaretlerde bulundu.
- 21 Kasım: Türkiye - AT Gümrük İşbirliği Komitesi, 20. Dönem toplantısını gerçekleştirdi.
- 5 Aralık: Türkiye insan hakları, Kıbrıs, Ege gibi başlıkları içeren siyasî konuları AT ile hiçbir şekilde görüşmeyeceğini; ilişkisini Gümrük Birliği çizgisinde sürdüreceğini bildirdi.
- 12-13 Aralık: Avrupa Birliği’nin Lüksemburg’ta gerçekleştirdiği devlet ve hükümet

başkanları zirvesi sonucunda Çek Cumhuriyeti, Slovak Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya, Slovenya, Romanya, Bulgaristan, Litvanya, Letonya, Estonya ve Kıbrıs Rum Yönetimi tam üyelik için aday ülkeler olarak belirlendi. Türkiye ise aday ülkeler arasında zikredilmedi, tam üyeliğe ehil olduğu teyid edildi.

1998

- 1 Ocak: Türkiye ile AB arasında karşılıklı tarım tavizlerine ilişkin 1/98 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı yürürlüğe girdi.
- 21 Ocak: Türkiye-AT Ekonomik ve Sosyal Karma İstişare Komitesi Brüksel’de toplandı.
- 3 Mart: Türkiye-AB ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik olarak AB Komisyonu tarafından hazırlanan “European Strategy for Turkey” başlıklı belge açıklandı.
- 12 Mart: AB üyesi devletler ile tam üyeliğe aday 11 devlet Londra’da Avrupa Konferansı çerçevesinde toplandı. Türkiye’nin kendi seçimi nedeni ile katılmadığı toplantıda, Fransa, Belçika ve İngiltere devlet ve hükümet başkanları; Türkiye’nin, Avrupa’nın geleceğinin bir parçası olduğunu ve bu tür toplantılarda Türkiye’yi de görmek istediklerini vurguladı.
- 20-22 Nisan: Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu 42’nci dönem toplantısı yapıldı.
- 27 Nisan: İngiltere Dışişleri Bakanı’nın başkanlığında toplanan AB Konseyi, 25 Mayıs 1998 tarihinde yapılması öngörülen Türkiye-AB Ortaklık Konseyi toplantısını da gündeme aldı ve stratejinin uygulanması gereği vurgulandı. Yunanistan Dışişleri Bakanı, vetosunu sürdüreceğini beyan etti.
- 25 Mayıs: Türkiye-AB Ortaklık Konseyi, Türkiye’nin, ilişkilerin seyrinden duyduğu memnuniyetsizlik nedeni ile toplanmadı.
- 24 Haziran: Avrupa Parlamentosu Türkiye ile siyasî diyalogun yeniden başlatılmasını vurgulayan bir raporu kabul etti.
- 22 Temmuz: Türkiye, AB politikasının özünü oluşturacak şekilde hazırlamış olduğu “Türkiye AB ilişkilerini Geliştirme Stratejisi” başlıklı raporunu bir nota eşliğinde, AB Komisyonu ve dönem başkanlığına (Konsey’e) gönderdi.
- 16 Eylül: Avrupa Parlamentosu’nun muhafakazar kanadından milletvekili McMillan Scott’un Türkiye-AB ilişkilerini konu alan raporu Avrupa Parlamentosu’nda tartışıldı.
- 22 Ekim: AB Komisyonu, Yunanistan vetosu nedeniyle engellenen mali desteğin

verilebilmesi ve Türkiye için Avrupa Stratejisi'nin uygulamaya sokulabilmesi amaçlarıyla yeni bir mali işbirliği önerisi sundu.

■4 Kasım: AB Komisyonu tarafından hazırlanan ve AB'ye üyelik için belirlenmiş olan Kopenhag kriterleri ışığında kaydedilen gelişmelere ilişkin Komisyon görüşlerini içeren "İlerleme Raporu" yayımlandı.

■23 Kasım: Avrupa Birliği Konsey Dönem Başkanlığı adına Avusturya, yasadışı bölücü terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın İtalya tarafından Türkiye'ye iadesi hususunda, AB'nin İtalya ile dayanışma içinde bulunduğunu belirten bir deklarasyon yayımladı.

■10 Aralık: TC heyeti ile Avusturya'nın Konsey Dönem Başkanlığı'nı yaptığı AB heyeti arasında ikinci kez adalet ve içişleri konularında işbirliği toplantısı Ankara'da gerçekleştirildi.

■18 Aralık: AB Komisyonu, Türkiye'deki beş ekonomik ve sosyal amaçlı proje için toplam 133 milyon ECU tutarındaki yardımın MEDA fonlarından Türkiye'ye aktarılması için gereken onayı verdi.

1999

■1 Ocak: Türkiye "Pan Avrupa Menşe Kümülasyonu" sistemine dahil oldu.

■18 Ocak: Göç ve sığınma hakkı konularında Avrupa Birliği'ne egemenlik devrine imkân veren anayasa değişikliğini gerçekleştirdi.

■26 Ocak: Türkiye'deki insan hakları ihlallerini öne sürerek iki yıldan beri Türk öğrencilerin AB'nin eğitim ve gençlik programlarından yararlanmasını önleyen Avrupa Parlamentosu'nun Kültür, Eğitim ve Gençlik Komisyonu görüş değişikliğine gitti ve bu konuda Türkiye'ye yeşil ışık yakan Alman Parlamenter Renate Heinisch'in raporunu kabul etti.

■23 Şubat: Türkiye-AKÇT Ortak Komitesi'nin Çalışma Usulleri'nin kabul edildiği ilk toplantısı yapıldı.

■24 Şubat: Öğrenci ve öğretim elemanlarının eğitimi ve değişimi amacına hizmet eden AB'nin "Socrates" ve "Avrupa Gençliği" programlarına Türkiye'nin de katılımı konusunda Avrupa Parlamentosu'nda yapılan oylamada, büyük bir çoğunlukla olumlu karar alındı. (Ancak bu konudaki nihai karar yetkisi Konsey'in olacaktır.)

■26 Şubat: Türkiye-AB Gümrük Birliği Ortak Komitesi'nin 8'inci toplantısı yapıldı.

■28 Şubat: AB ile Türkiye arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve gümrük birliğinin

derinleştirilmesi amacını taşıyan “Türkiye için Avrupa Strateji’sinin hayata geçirilmesi amacıyla yapılan teknik görüşmelerin üçüncüsü Bonn’da gerçekleştirildi.

■4-5 Mart: AB’ye dahil 15 ülkenin Tarım Bakanları Berlin’de yapılan Avrupa Konseyi çerçevesinde toplanarak, Ortak Tarım Politikası reformu üzerinde büyük oranda uzlaştılar ve tarım harcamalarına bütçeden ayrılan miktarın azaltılması ve bunun oranları hususunda görüş birliğine ulaştılar.

■9 Mart: Türkiye’deki ve AB’deki ekonomik ve sosyal çevrelerin entegrasyon sürecinde birbirini tanıması ve anlamasına yönelik diyalog ortamının yaratılmasını amaçlayan ECOSOC Karma İstişare Komitesi’nin, 7’nci toplantısı Brüksel’de yapıldı.

■1 Mayıs: Amsterdam Antlaşması yürürlüğe girdi. 2 Ekim 1997 tarihinde 15 AB ülkesi tarafından imzalanan ve üye devletlerin onay sürecini geçen Amsterdam Antlaşması, 1 Mayıs 1999 tarihinden itibaren, AB’ye dahil tüm devletlerde uygulanmaya başlandı.

■8 Temmuz: Türkiye-AKÇT Ortak Komitesi’nin ikinci toplantısında Türkiye-AKÇT Serbest Ticaret Anlaşması’nın Menşe Protokolü’nde Türkiye’nin 1 Ocak 1999 tarihi itibarıyla Pan-Avrupa Menşe Kümülasyonu Sistemi’ne dahil olması çerçevesinde gerekli değişiklikler yapıldı.

■4-5 Eylül: Finlandiya’da yapılan AB Dışişleri Bakanları toplantısında, deprem nedeni ile tekrar gündeme gelen Türkiye ile mali işbirliği konusu ve AB’nin genişlemesi bağlamında Türkiye’nin adaylığı ele alındı.

■13 Ekim: AB Komisyonu tarafından hazırlanan ve AB’ye üyelik için belirlenmiş olan Kopenhag kriterleri ışığında kaydedilen gelişmelere ilişkin Komisyon görüşlerini içeren ikinci “İlerleme Raporu” yayımlandı.

■26 Ekim: Adalet Divanı tarafından üye ülkelerdeki silahlı kuvvetlerin idaresi ve organizasyonu ile ilgili alınan kararlarda, kadın erkek eşitliğinin gözetilmesine dair bir karar verildi.

■11-12 Aralık: Helsinki’de gerçekleştirilen Avrupa Konseyi Zirve Toplantısı’nda Türkiye’ye adaylık statüsü tanındı.

■13 Aralık: Türkiye-AB Gümrük İşbirliği Komitesi 24’üncü dönem toplantısı yapıldı.

2000

- 24-25 Ocak: Avrupa Birliği ve Türk heyetleri arasında Adalet ve İçişleri konularında katılım ortaklığı stratejisi ile malî yardımları saptama amaçlı görüşmeler gerçekleştirildi.
- 23-24 Mart: AB Konseyi Olağanüstü Zirvesi Dönem Başkanı
- 5-6 Haziran: Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu'nun 45. Dönem Toplantısı yapıldı.
- 13 Haziran: Türkiye-AB Gümrük İşbirliği Komitesi'nin 25'inci dönem toplantısı yapıldı.
- 4 Temmuz: Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 4 Temmuz 2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 4587 sayılı Kanun'la, Başbakanlığa bağlı olarak kuruldu. Kanuna göre amaç, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine hazırlanmasına yönelik faaliyetler çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları hazırlık ve çalışmalarda iç koordinasyon ve uyumun plân ve programlara uygun olarak yönlendirilmesi ve yürütülmesini sağlamaktır. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği görevine ise Büyükelçi Volkan Vural atandı.
- 26 Temmuz: Avrupa Komisyonu, Türkiye için 450 milyon EURO tutarında bir kredi finansman paketini onayladı. (Türkiye'ye yönelik bir özel eylem programı şeklinde olacak 450 milyon EURO tutarındaki bu finansman 2000-2004 döneminde Avrupa Yatırım Bankası tarafından idare edilecektir.)
- 18-28 Eylül: AB Komisyonu'ndan bir heyet, Adalet ve İçişleri konusunda Türkiye'nin kaydettiği gelişmeleri izlemek üzere 10 günlük inceleme ziyaretinde bulundu.
- 13 Ekim: Avrupa Komisyonu Türkiye için 3. İlerleme Raporu'nu açıkladı.
- 17-18 Ekim: Türkiye ile AB arasında Hizmetler ve Kamu Alımları alanlarında müzakerelere başlandı.
- 8 Kasım: AB Komisyonu Türkiye hakkındaki İlerleme Raporları'ndan 3'üncüsünü, Katılım Ortaklığı Belgesi Taslağı'nı ve Genişleme Stratejisi'ni açıkladı.
- 15 Kasım: Türkiye'nin ekonomik ve sosyal reform programını desteklemek amacıyla AB Komisyonu MEDA programı çerçevesinde 150 milyon EURO tutarında olan ve 2001 yılı içerisinde ödenmesi tamamlanacak olan bir hibe yardımına onay verdi.
- 21-22 Kasım: Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu'nun 46'ncı toplantısı

yapıldı.

- 4 Aralık: Genel İşler Konseyi Türkiye için Katılım Ortaklığı taslağını kabul etti.
- 7-9 Aralık: Nice’te toplanan Avrupa Konseyi, Nice Antlaşması’nı kabul ederek, üye ülkelerin genişleme sürecinde AB kurumlarındaki temsil güçlerinde değişikliğe gitti.

2001

- 4 Ocak: AB Konseyi Türkiye’ye 2001-2003 yılları içinde verilecek olan toplam 135 milyon EURO tutarındaki hibeyi onayladı.
- 18-19 Ocak: Hizmetler ve Kamu Alımları müzakerelerinin ikinci turu gerçekleştirildi.
- 26 Şubat: Katılım Ortaklığı’na ilişkin usuller ile Katılım Ortaklığı çerçevesinde ülkemizin alacağı yardımların temelini oluşturacak Çerçeve Yönetmelik, Genel İşler Konseyi’nin toplantısında kabul edildi.
- 8 Mart: AB Bakanlar Konseyi, Türkiye için Katılım Ortaklığı Belgesi’ni kabul etti.
- 19 Mart: TBMM “Topluluk Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı”nı kabul etti.
- 26 Haziran: Türkiye-AB Ortaklık Konseyi’nin 40’inci dönem toplantısı yapıldı.
- 26-27 Haziran: Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu’nun 47’nci toplantısı yapıldı.
- 2-3 Temmuz: AB-Türkiye Gümrükler, Vergilendirme, Uyuşturucu ve Kara Para Aklama Alt Komite Toplantısı Ankara’da gerçekleştirildi.
- 5 Eylül: Avrupa Birliği Parlamentosu, Kıbrıs konusunda Jacque Paas tarafından hazırlanan raporu kabul etti. Raporda Kıbrıs’ta bir çözümün bulunamayışının sorumlusu olarak Türkiye gösterilirken, 2004 yılında bir çözüm olmasa dahi Kıbrıs’ın üyeliğinin gerçekleşeceği belirtilmişti.
- 13 Kasım: 4’üncü İlerleme Raporu yayınlandı.
- 14-15 Aralık: Avrupa Konseyi Belçika’nın Leaken kentinde toplandı. Zirvenin sonucunda Türkiye’nin katılım müzakerelerine yaklaştığı ve AB’nin geleceği ile ilgili konvansiyon çalışmalarına katılacağı ilan edildi.

2002

- 21-22 Haziran: Seville zirvesinde devlet ve hükümet başkanları Türkiye’nin gerçekleştirdiği reformların memnuniyet verici olduğunu vurguladılar. Liderler yapılan reformların yürürlüğe sokulmasının Türkiye’nin üyelik perspektifini

pekiştireceğini hatırlattılar.

■3 Ağustos 2002: 14 madden oluşan III. Uyum Paketi yürürlüğe girdi. TBMM’de kabul edilen yasayla, “savaş ve yakın savaş tehdidi” dışında idam cezası kaldırıldı, Kürtçe de dahil farklı anadil ve lehçede yayına izin verildi, anadilde öğrenim serbest bırakıldı, azınlık vakıflarına gayrimenkul edinme, kendi taşınmazları üzerinde tasarrufta bulunma hakkı tanındı.

■8 Ağustos 2002 Cumhurbaşkanı Sezer, Avrupa Birliği’ne uyum yasa paketini onayladı.

■11 Aralık 2002 Kopenhag siyasi kriterleri ile Anayasa’ya uyum çerçevesinde hazırlanan ve çeşitli yasalarda değişiklik öngören yasa tasarısının, yürütme ve yürürlük maddeleri dışındaki tüm maddeleri, TBMM Genel Kurulu’nda kabul edildi.

■9 Ekim: Avrupa Komisyonu AB’ye aday 13 ülke hakkında birer ilerleme raporu yayınladı. İlerleme raporuyla birlikte aday ülkelerle ilişkilerin geleceğini belirlemek için üye ülkelere önerilerde bulunuldu. Komisyon, Türkiye’nin gerçekleştirdiği Anayasa değişiklikleri ile AB uyum paketinin Kopenhag kriterlerine doğru önemli adımlar olduğunu belirtti.

■24-25 Ekim: Olağanüstü Brüksel zirvesinde AB’ye üye ülkelerin devlet ve hükümet başkanları Avrupa Komisyonu’nun ilerleme raporunda belirttiği reformlardan duydukları memnuniyeti dile getirdiler ve Türkiye’nin katılım müzakerelerine yaklaştığı vurgulandı. Türkiye’nin reformlara devam etmesi gerektiğini belirten sonuç bildirgesinde, Kopenhag zirvesinde, Avrupa Komisyonu’nun ilerleme raporunu esas alarak, Helsinki ve Seville zirvelerinin sonuç bildirgesinde belirtilen görüş ışığında, Türkiye’nin adaylığının bir sonraki aşaması konusunda karar alacaklarını bildirildi.

■28 Ekim:Avrupa Anayasası taslağı Avrupa Konvansiyonu’nun genel oturumunda Başkan Valéry Giscard d’Estaing tarafından sunuldu.

■12-13 Aralık:Kopenhag Avrupa Konseyi Zirvesi sonucunda 10 aday ülkenin 1 Mayıs 2004 itibariyle üye olmaları kararı verildi. Zirve’nin Sonuç Bildirgesi’nin Türkiye bölümünde Konsey’in 2004 yılı İlerleme Raporu ve Komisyon’un görüşleri ışığında, Aralık 2004 tarihli Zirve’de Türkiye’nin Kopenhag siyasi kriterlerini karşıladığı kararını alması halinde müzakerelerin gecikmeden başlatılacağı belirtildi.

2003

- 11 Ocak: Dördüncü Uyum Paketi Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Söz konusu paketle başta Siyasi Partiler Kanunu, Basın Kanunu, Dernekler Kanunu olmak üzere toplam 16 ayrı yasada değişiklik yapıldı.
- 23 Ocak: AB’ye uyum çalışmaları çerçevesinde hazırlanan Beşinci Uyum Paketi yürürlüğe girdi. Paket, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nda AİHM kararları doğrultusunda yargılamanın iadesine gidebilme konusunda önemli değişiklikler getirdi. Ayrıca Beşinci Uyum Paketi ile daha önce Üçüncü Uyum Paketi’nde yer almış hükümlerin kapsamı genişletildi.
- 31 Ocak: AB Troikasası (AB Dönem Başkanı Yunanistan, müteakip Dönem Başkanı İtalya’nın Dışişleri Bakanları ve AB Komisyonu’nu temsilen Genişlemeden Sorumlu Komisyon Üyesi Günter Verheugen’den oluşan) Türkiye’yi ziyaret etti.
- 1 Şubat: AB’nin tarihindeki en büyük genişlemenin yolunu açarak gerekli kurumsal yapılanmayı düzenleyen Nice Antlaşması yürürlüğe girdi.
- 19 Mart: Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu Genişletilmiş Başkanlık Divanı toplantısı Brüksel’de gerçekleştirildi.
- 26 Mart 2003: Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye için gözden geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesi taslak metnini ve katılım öncesi mali yardıma ilişkin önerisini sundu.
- 2 Nisan: Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Yatırım Bankası (AYB) arasında toplam 350 milyon Euro tutarında iki kredi anlaşması yapıldı.
- 15 Nisan: Türkiye-Avrupa Birliği Ortaklık Konseyi’nin 42. toplantısı Lüksemburg’da yapılmıştır. Toplantıda Avrupa Birliği tarafı Türkiye’ye gözden geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesi’ni sundu.
- 19 Nisan: Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde AB Komisyonu kurulmuştur. Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne katılım sürecine ilişkin gelişmeleri izlemek ve müzakere etmekle görevlendirilen sözkonusu Komisyon aynı zamanda TBMM’ye sunulan kanun tasarısı ve teklifler ile kanun hükmünde kararnamelelerin AB mevzuatına uygunluğunu inceleyecek ve ihtisas komisyonlarına görüş sunacaktır.
- 5 Haziran: Avrupa Halk Partisi-Hıristiyan Demokrat Grup üyesi Arie Oostlander tarafından Türkiye’ye ilişkin olarak hazırlanan rapor Avrupa Parlamentosu Genel Kurulu’nda kabul edildi.
- 12 Haziran: Türkiye için Gözden Geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesi 12 Haziran

2003 tarih ve L 145 sayılı Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde yayınlanarak geçerlilik kazandı.

■16-17 Haziran: AB-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu 50. toplantısını İstanbul'da gerçekleştirmiştir. Toplantıda Türkiye-AB ilişkilerinin yanı sıra Türkiye'nin AB'ye katılımının önündeki sorunlar, Türkiye için katılım öncesi stratejisinin uygulanması, Avrupa'nın geleceğine ilişkin Konvansiyon çalışmaları ve Avrupa Parlamentosu ile TBMM arasındaki işbirliği görüşüldü.

■19 Haziran: 6. Uyum Paketi TBMM'de kabul edildi. Paket ile Terörle Mücadele Yasası'nda değişiklik yapılarak terör suçu yeniden tanımlandı ve farklı dil ve lehçelerde yayın hakkı getirildi.

■30 Temmuz: Düşünce ve ifade özgürlüğünün kapsamının genişletilmesi amacıyla Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) değişiklikler öngören 7. Uyum Paketi TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. 7. Uyum Paketi çerçevesinde MGK ve MGK Genel Sekreterliği Kanunu'nun çeşitli maddelerinde de değişiklik yapıldı. Yasanın 4. maddesinde yapılan değişiklikle MGK'nın görevleri yeniden tanımlandı.

■15 Ağustos: Türkiye tarafından hazırlanan 2003-2006 dönemine ilişkin 3. Katılım Öncesi Ekonomik Program Avrupa Komisyonu'na sunuldu.

■8 Ekim: Avrupa Birliği'nden sağlanacak mali yardımların etkin bir şekilde kullanılabilmesi için kurulan Merkezi Olmayan Mali Yapılanma onaylanmış böylece AB mali yardımlarının yönetimi Türkiye'ye geçti.

■16-17 Ekim: Avrupa Birliği Brüksel Zirvesi ve 15 Birlik üyesinin yanı sıra 1 Mayıs 2004 tarihinde AB tam üyesi olacak 10 aday ülke ile Romanya, Bulgaristan ve Türkiye'nin gözlemci statüsü ile katıldığı Hükümetlerarası Konferans toplantısı gerçekleştirildi.

■5 Kasım: AB Komisyonu Türkiye'nin üyelik yönünde attığı adımları siyasi, ekonomik ve müktesebat uyumu kriterleri açısından değerlendiren 2003 Türkiye İlerleme Raporunu ve Strateji Belgesi'ni yayınladı.

■12-13 Aralık: Avrupa Birliği Zirve toplantısı Brüksel'de gerçekleşmiştir. Konsey, Komisyon'un raporu ve tavsiyeleri temelinde, 2004 Aralık ayında yapılacak olan Zirve'de alınacak karar ışığında Türkiye ile birlikte çalışacağı taahhüdünü vurgulamıştır. Ayrıca Konsey, tam üyelik müzakerelerine başlanabilmesi için yapılan hazırlıklar çerçevesinde kaydedilen önemli ilerlemelere dayanarak Türkiye'yi teşvik ettiğini vurgulamaktadır.

■15 Aralık: Türkiye ile AB mali işbirliği çerçevesinde finanse edilen projelerin

değerlendirmesinin yapıldığı Ortak İzleme Komitesi Toplantısı Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nde gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de aday ülke statüsünde ilk kez yapılan toplantı sonuçları mali yardımları kullanmada bir atılım olduğunu göstermektedir.

2004

- 9 Ocak: İdam cezasının kaldırılmasını öngören Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 13. protokolü Türkiye tarafından Strazburg'da imzalandı.
- 9 Şubat: İnterreg III/A kapsamında Türkiye-Yunanistan Sınır Ötesi İşbirliği Programı onaylandı.
- 19 Şubat: Annan Planı çerçevesinde görüşme konusunda uzlaşmaya varan taraflar, Kıbrıs'ta müzakerelere başladı.
- 31 Mart: Türkiye-Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Programının stratejik çerçevesi tamamlandı.
- 1 Nisan: Avrupa Parlamentosu'da Türkiye hakkında Arie Oostlander'in Raporu onayandı.
- 15 Nisan: Türkiye ile Avrupa Komisyonu arasında Türkiye'nin AB Eğitim ve Gençlik Programlarına katılımına ilişkin Mutabakat Zaptı imzalandı..
- 24 Nisan: Kıbrıs'ta referandum yapılmıştır. Kıbrıs Türk halkının yüzde 64.9'u Annan Planını onaylarken Kıbrıs Rum kesiminde ise halkın yüzde 75.83'ü planı reddetti.
- 29 Nisan: Avrupa Birliği Konseyi Kıbrıs Tüzüğü'nü onaylamıştır. Tüzükle, Kıbrıs'ta yapılan referandumun ardından sorunun çözüme ulaşmaması üzerine mevcut duruma ve özellikle malların dolaşımına ilişkin önlemler alındı.
- 7 Mayıs 2004: Anayasa Reform Paketi TBMM'de kabul edildi.
- 22 Haziran: Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi Türkiye üzerindeki denetim sürecini sona erdirdi.
- 1 Temmuz: Hollanda AB dönem başkanlığını üstlendi.
- 7 Temmuz: Avrupa Komisyonu Kıbrıslı Türklerin izolasyonunu sona erdirmek için kapsamlı öneriler açıkladı.
- 6 Ekim: Avrupa Komisyonu, 2004 Türkiye İlerleme Raporu ve rapora bağlı tavsiye belgesini yayımladı. Söz konusu belgelerde Türkiye'nin siyasi kriterleri gerekli ölçüde karşıladığı belirtilerek, birliğe katılım müzakerelerinin başlatılması tavsiyesinde bulunuldu.
- 16-17 Aralık: Avrupa Parlamentosu, Hollandalı Hıristiyan demokrat parlamenter

Camiel Eurlings'in hazırladığı, AB'nin Türkiye ile 3 Ekim 2005'te tam üyelik müzakerelerini başlamasını tavsiye eden raporunu 262'ye 402 oyla kabul etti.

2005

■7 Mart: AB-Türkiye Troyka toplantısı Ankara'da gerçekleşti. Toplantıda siyasi kriterlere uyum öncelikli olmak üzere Türkiye ve AB arasındaki ilişkiler gözden geçirildi.

■1 Haziran: Türk ceza sisteminde köklü değişiklikler getiren Yeni Türk Ceza Kanunu yürürlüğe girerek AB uyum sürecine ilişkin önemli bir adım daha atıldı.

■13 Haziran: Lüksemburg'da toplanan AB Dışişleri Bakanları, Ankara Anlaşması'nı G.Kıbrıs'ı da kapsayacak şekilde genişleten Protokolü onaylandı.

■16-17 Haziran: AB Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesi'nin sonuç bildirgesinde Türkiye'ye ilişkin doğrudan bir ifade yer almamakla birlikte, önceki Zirve Kararlarına atıfta bulunarak, bu kararların tam olarak uygulanması gerektiğini vurgulandı.

■29 Haziran: Avrupa Komisyonu, 2005 yılı içinde Türkiye'ye yönelik olarak hazırlanması öngörülen belgelerden, "Türkiye İçin Katılım Müzakereleri Çerçevesi Taslağı"nı açıkladı. Taslakta, müzakereleri düzenleyen genel ilkeler, müzakerelerin içeriği, müzakere prosedürleri ve müzakere başlıklarına ilişkin taslak liste yer aldı.

■18 Temmuz: AB Dışişleri Bakanları Konseyi Brüksel'de toplandı. Ayrıca Genişlemeden sorumlu Komisyon üyesi Olli Rehn Türkiye'nin üyelik müzakerelerine yönelik çerçeveyi belirleyen Komisyon önerisini Konsey'e sunmuştur. Ancak, Türkiye'nin Katma Protokolü 10 yeni üyeyi kapsayacak şekilde genişletecek olan protokolü henüz imzalamaması nedeniyle çerçevenin tartışılması 1-2 Eylül'de yapılacak olan gayriresmi Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi'ne bırakıldı.

■30 Temmuz: Türkiye, AB ile ilişkilerinin hukuki temelini oluşturan 1963 tarihli Ankara Antlaşması'nı, 1 Mayıs 2004 tarihinde AB üyesi olan 10 ülkeyi kapsayacak şekilde genişleten "Ek Protokol"ü imzaladı. Türkiye bu imzayı takiben, Ek Protokol'ü imzalamasının, Protokol'de "Kıbrıs Cumhuriyeti" adıyla ifade edilen Rum Kesimi'ni tanıdığı anlamına gelmeyeceğine yönelik deklarasyonu yayınladı.

■3 Ekim: Lüksemburg'da alınan kararla AB, Türkiye ile tam üyelik müzakerelerini başlattı.

EK-F

**ALMANYA FEDERAL CUMHURİYETİ ESKİ BAŞBAKANI GERHARD
SCHRÖDER'İN 4 MAYIS 2005 TARİHİNDE İSTANBUL'DA MARMARA
ÜNİVERSİTESİ TARAFINDAN FAHRİ DOKTORA UNVANININ
VERİLMESİ VESİLESİYLE YAPTIĞI KONUŞMA⁸⁴³**

Sayın Başbakan, Muhterem Dostum,
Sayın Rektör,
Sayın Patrik Hazretleri,
Muhterem Bayanlar ve Baylar,

Bu tarihi mekanda İstanbul kentinin merkezinde sizlere hitap etmekten büyük bir mutluluk duymaktayım. Önemli bir geleneği sürdüren üniversitenizden Fahri Doktora unvanını almak benim için büyük bir onur. Saygın üniversitenizin ve fakültenizin hukuk alanında ilk Fahri Doktora unvanını alan biri ve üyeniz olmaktan özellikle memnuniyet duymaktayım.

Sayın Rektörüm, size ve Senatonuzun üyelerine bu unvan için içtenlikle teşekkür ederim. Bu unvanı ilerde gerçekten hakketmeyi umuyorum. Zira ülkelerimiz arasındaki kültürel, ekonomik ve bilimsel ilişkiler için, Türk-Alman dostluğu için bugüne kadar yapabildiklerim daha kesinlikle yeterli değil. Bu konuda Sayın Başbakan ve sevgili dostumla birlikte gelecekte daha çok şey yapabileceğimizi umuyorum.

Marmara Üniversitesi 120 yılı aşkın bir eğitim ve bilim geleneğine ve Türkiye'nin sınırlarını da aşan çok olumlu bir üne sahip. Türkiye'nin üçüncü büyük üniversitesi olarak çok sayıda başarılı mezun verdi. Bunların arasında Başbakan Erdoğan'ı özellikle belirtmek istiyorum. Sayın Rektörle biraz önce yaptığım görüşme sırasında kendisi bana Sayın Başbakan'ın çok başarılı bir öğrenci olduğunu söyledi.

⁸⁴³ Kaynak : Almanya'nın Ankara Büyükelçiliği resmi internet sitesi - <http://www.ankara.diplo.de>

Sayın Başbakan'ın kariyerine bakınca başka ne söyleyebilirdi ki? Sayın Başbakan, bu törene bizzat katılmanız da benim için büyük bir onur.

Sayın Bayanlar ve Baylar, Almanya ve Türkiye arasında siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda uzun zamandır çok yakın bağlar mevcuttur. Günümüzde Türkiye'nin kalbi olan bölge Avrupa medeniyetinin beşiklerinden biridir. Osmanlı Devleti sadece Bizans'ın ve Doğu Roma İmparatorluğu'nun değil, aynı zamanda Anadolu'daki zengin eski Yunan ve Roma kültürleriyle Yahudi Hıristiyan kültürlerinin de mirasını sürdürüyor. Bizim için tarih yazımının atası olan Herodot gibi ünlü isimler, Truva, Pergamon veya Ağrı dağı gibi mekanlar bu yörelerle birlikte anılıyor. Bu nedenle Avrupa ile Türkiye'nin tarihi nedenlerle bir araya gelmesinin mümkün olmadığını söyleyenleri daha düşünceli olmaya çağırarak için bunu bu açıklıkla ifade etmek istiyorum. Bunu iddia edenler ortak tarihin çok önemli bölümlerini göz ardı ediyorlar. Osmanlı Devleti geçmişinin büyük bir kısmında Avrupa tarihinde önemli bir rol oynamıştır. Aynı zamanda Fransız ve İngiliz reform düşünceleri Türk devletinin modernleşmesine esin kaynağı olmuştur. Avrupa felsefesinin ve sosyolojisinin ekolleri Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu ulus devletin teorik temellerini oluşturmuştur.

Sayın Bayanlar ve Baylar,

II. Dünya Savaşı'nın 60 yıldönümünün anılmasına birkaç gün kala, ortak tarihimizin, unutulmaması gereken bir yönünü anımsatmak istiyorum. Nasyonal sosyalist terör rejimi sırasında vatanlarını terk etmek zorunda kalan birçok Alman, devletin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün girişimiyle Türkiye'de konukseverlikle kabul edildi. Bunların arasında, sosyal demokrat Ernst Reuter, besteci Paul Hindemith ve hukukçular Ernst Hirsch ile Andreas Schwarz gibi siyasetçiler, bilim adamları ve sanatçılar bulunmaktaydı. O dönemde sürgündeki birçok bilim adamı sizin ülkenizde yeni bir mesleki vatan buldu. Onlar aynı zamanda Türk üniversite sisteminin Avrupa örneğine göre geliştirilmesine katkıda bulundular.

Bu bilimsel işbirliği, başta Marmara Üniversitesi'nde olmak üzere, günümüze kadar her iki tarafa da yarar sağlayacak şekilde sürmektedir. Üniversitenizle Alman üniversiteleri arasında kişisel ve bilimsel temasların ve değişim programlarının oluşturduğu yakın bir ilişkiler ağı mevcuttur. Almanca işletme ve enformatik bölümlerinin başarısından özellikle memnuniyet duymaktayım. Bu bölümler Türkiye

ile Almanya arasında yüksek öğrenim alanındaki işbirliğinin en güzel örneklerindedir. Bu bölümlerin 500'ü aşkın mezunu her iki ülkenin şirketlerinde nitelikli genç yöneticiler olarak çalışmaya hazırdır. Bu bölümlere özel sektör tarafından verilen yoğun desteği bu vesileyle takdirle anmak istiyorum. Bu destek Marmara Üniversitesi'ndeki eğitimin üstün kalitesinin ve ihtiyaçlara uygun olduğunun bir kanıtıdır.

Bana layık gördüğünüz Fahri Doktora unvanını, Almanca eğitim verilen bölümlerin başarısına büyük kişisel çabalarıyla katkıda bulunanlar adına da kabul ediyorum. Bu bölümlerin planlandığı şekilde, yoğun bir Avrupa yönelimi olan Almanca bir fakülte haline gelmesini memnuniyetle karşılarım. Böyle bir fakülte özellikle Türkiye'deki gençler için ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin yoğunluğunu gösteren bir simge olacaktır.

Sayın Bayanlar ve Baylar,

Türkiye özgür iradesiyle Avrupa yoluna yönelmiştir. Bu yolda sarf etmiş olduğu büyük çabalar, geçtiğimiz Aralık ayında Avrupa Birliği'nin devlet ve hükümet başkanları tarafından üyelik müzakerelerinin başlatılması yönünde oy birliğiyle verilen kararla takdir edilmiştir. Ben bu karar için, haklı nedenlerden dolayı, azimle girişimde bulunmuştum. Bunu halen de savunuyorum. Türkiye şimdi bu yolda tutarlı bir şekilde ilerlemeli ve çabalarından vazgeçmemeli. Bu konuda Sayın Başbakan'la da mutabıkız. Reformlar uygulanmalı ve başta hukuk devleti, temel özgürlüklerle insan ve azınlık hakları ve din özgürlüğü konusunda bu reformların geri dönüşünün mümkün olmadığı temin edilmeli. Güvenlik güçlerinin insanlara kötü davranması, ifade özgürlüğünün kısıtlanması, kadınlara karşı ayrımcılık geliştirmiş olduğumuz bu ortak değerlerle bağdaştırılmaz. Üyelik müzakereleri, kararlaştırıldığı üzere 3 Ekim tarihinde başlayacaktır ve başlamak zorundadır. Türkiye'nin bunun için yerine getirmesi gerek koşulların ayrıntısı biliniyor ve bunların yerine getirileceğinden eminim.

Sayın Bayanlar ve Baylar,

Hem benim için hem hemşerilerim için önem taşıyan bir konu Türkiye'deki gayri müslim toplulukların durumudur. Bu nedenle bugün Ekümenik Patrik Hazretleri I. Bartolomeus ile bir araya gelmek benim için daha da önemliydi.

Kendileri de reform süreci konusunda büyük ümit beslemektedir. Bu nedenle bu sürecin başarıyla gerçekleştirilmesi için çalışan herkesi yüreklendirmek istiyorum.

Sayın Bayanlar ve Baylar,

Avrupa ortak bir gelecek için geçmişleriyle yüzleşen üyelere oluşan bir barış topluluğudur. Birkaç gün önce dünyanın birçok ülkesinde Osmanlı Devleti döneminde çok sayıda Ermeni'nin yaşadıkları korkunç olaylar anıldı. Alman Meclisi de bu konuyu ele aldı ve bütün partilerin milletvekilleri Almanya'nın da bu olaylarda sorumluluk taşıdığını ifade ettiler. Başbakan Erdoğan'ın, 90 yıl önceki olayların tarihçilerden oluşan bir komisyon tarafından incelenmesi yönündeki önerisini özellikle takdir ediyor ve çok olumlu karşılıyorum. Bu ileriye dönük ve akıllı önerinin Ermenistan tarafından da olumlu karşılanacağını umuyorum. Almanya'daki arşivler buna açıktır ve Alman tarihçiler de mutlaka katkıda bulunmaya hazırdır.

Özellikle biz Almanlar tarihi olayların ele alınmasının siyasi, toplumsal ve insani açıdan ne kadar büyük bir görev olduğunu ve saygıyla hassasiyet gerektirdiğini bilmekteyiz. Fransa, Polonya ve diğer komşularımızla II. Dünya Savaşı felaketinden sonra yaşanan barış süreci bütün tarafların yararı için başarıyla gerçekleşebilmiştir. Bu nedenle de şundan eminim: Başbakan Erdoğan'ın önerdiği yol doğru yöne gitmektedir. Bu, ilişkilerin normalleşmesine ve huzursuz istikrara kavuşmasına giden yoldur. Bu yolda herkes sadece kazançlı çıkabilir. Almanya gerekli olan her alanda bu konuda destek vermeye hazırdır.

Sayın Bayanlar ve Baylar,

Türkiye Almanya ve Avrupa için sayılan ve güvenilir bir partnerdir. NATO çerçevesinde, kriz bölgelerinin istikrara kavuşturulmasında ve uluslararası teröre karşı mücadelede yakın ve güvene dayalı bir işbirliğimiz mevcuttur. Irak konusunda Türkiye dirayetli ve sorumlu bir siyaset takip etmiştir. Avrupa ve Türkiye, Yakın ve Ortadoğu'nun modernizasyonu ve demokratikleşmesi konusunda yakın bir işbirliği potansiyeline sahiptirler. Türkiye'yi bu ortak potansiyeli Kafkasların istikrara kavuşturulması konusunda da daha fazla kullanmaya cesaretlendirmek istiyorum.

Sayın Bayanlar ve Baylar,

Geçtiğimiz yıl Kıbrıs sorununda Türkiye'nin yapıcı politikasına rağmen çözüme varılamamış olmasından üzgünüm. Bu nedenle Türkiye'de zaman zaman yaşanan hayal kırıklığını da anlayışla karşılamak gerekir. Sayın Başbakan'la,

halkoylamasında Kofi Annan'ın planına olumlu yaklaştığını ortaya koyan Kuzey Kıbrıs'a karşı adil davranılması gerektiği konusunda mutabakata vardık. Adil olması için Avrupa Birliği'nin vaat ettiği yardımların tek taraflı olarak engellenmeyip, ki bu da maalesef oluyor, ödenmesi gerekiyor. Adil olmak için çaba sarf etmek gerekir ve Almanya adanın kuzeyinin ekonomik gelişimine katkıda bulunmak için elinden geleni yapmaya hazırdır. Aynı zamanda adanın birleşmesi için Birleşmiş Milletler nezdinde yeni bir girişimin başlatılması için herşey yapılmalı. Bu strateji konusunda Sayın Başbakan ile hemfikir olduğumuzu biliyorum. Yakın gelecekte bölünmüş ada için kapsamlı ve adil bir çözümün bulunulacağı yönündeki umudumuzu kaybetmiyoruz.

Sayın Bayanlar ve Baylar,

AB'ne üyelik müzakereleri mutlaka uzun ve zaman zaman da zor olacaktır. Türkiye'deki reform sürecinin gelişmesi müzakerelerin seyrini büyük oranda belirleyecektir. Ancak müzakerelerin seyri ve sonucu, Aralık ayındaki kararın tarihi önemi açısından üye ülkelerdeki kamuoyu araştırmalarına bağlı olmamalı. Burada önemli olan, ortak hedefimizden, Türkiye'nin AB üyeliğinden sapmamamız.

Türkiye önemli bir potansiyele sahiptir. Bunu, Aralık ayındaki AB zirvesine hazırlık sürecinde etkileyici bir şekilde kanıtladı. Bizler bunu büyük bir takdirle karşıladık. Şu ana kadar olağanüstü çabalar sarf edildi, ancak bundan sonra da olağanüstü çabaların sarf edilmesi gerekecek. Sayın Başbakan'ın sözleriyle ifade etmek istiyorum: söz konusu olan sadece yasal çerçevenin sağlanması değil, bu süreçten geri dönüşün olmaması için gereken toplumsal bilincin yerleşmesi için zihniyetin de değişmesi gerekmektedir. Geçtiğimiz yıllarda ortaya konulan kararlılıkla bu zor yolda ilerlemek isteyen ve ilerleyecek olan ve katkıda bulunmak isteyen herkesi bu yolda devam etmeye yüreklendirmek istiyorum. Sayın Başbakan, sevgili dostum, bunu özellikle size söylemek istiyorum: Almanya'nın bu yolda yanınızda olacağından emin olabilirsiniz. Türkiye'yle Avrupa Birliği'nin önünde büyük görevler ancak aynı zamanda büyük fırsatlar da beklemektedir.

Marmara Üniversitesi'nin Fahri Doktora unvanını alan biri ve Türkiye'nin dostu olarak, Türkiye'yi bu büyük görevleri yerine getirirken ve ortak fırsatlarımızı değerlendirirken desteklemeye devam edeceğim.

Teşekkür ederim.

MİLLİYET GAZETESİNİN RÖPORTAJI⁸⁴⁴

Yarın Ankara'ya gelecek olan Schröder, Erdoğan hükümetinin AB sürecindeki reformlarını övdü ve 'Bunların uygulanması için zihniyet değişimi gerekli' dedi

HAYRİ DİZERKONCA, MEHMET AKTAN, ÇİĞDEM BAĞRIAÇIK Berlin

Yarın iki günlük resmi bir ziyaret için Türkiye'ye gelecek olan Almanya Başbakanı Gerhard Schröder, Milliyet aracılığıyla Türkiye'ye seslendi. Schröder, ülkesinin Türkiye'ye AB yolunda destek vermeye devam edeceğini; ancak Türkiye'nin de reformları sürdürmesi gerektiğini vurguladı. Schröder, Ankara'da Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'la görüşükten sonra İstanbul'da düzenlenecek Türk - Alman Ekonomi Kongresi'ne katılacak Berlin'deki Başbakanlık konutunda yaptığımız görüşmede Schröder, Milliyet'in sorularını şöyle yanıtladı:

Soru 1: Sayın Başbakan, Mayıs başında Türkiye'yi ziyaret edeceksiniz. Görüşmelerinizde ağırlıklı olarak değineceğiniz konular nelerdir ve Ankara'ya iyi haberleriniz var mı?

İki iyi haberim var. İlki, Türkiye'nin iyi bir dostu Türkiye'yi ziyaret edecek. İkincisi de, geçen Aralık ayında Avrupa Birliği zirvesinde alınan kararlarla Türkiye, ortak hedef olan AB üyeliği konusunda önemli bir mesafe kat etmiştir. 3 Ekim tarihinde üyelik müzakereleri başlayacaktır. Türkiye, sadece Başbakan Erdoğan'ın etkileyici reform politikasıyla mümkün kıldığı bu büyük siyasi başarıdan dolayı gurur duyabilir.

Cumhurbaşkanı Sezer ve Başbakan Erdoğan ile yapacağım görüşmelerde, ülkenizin AB üyelik perspektifi ve gerçekleştirilen reformların uygulanması en önemli konuları oluşturacaktır. Geçtiğimiz yıllarda Türkiye'nin yapıcı politikasına rağmen maalesef

⁸⁴⁴ Kaynak : Almanya'nın Ankara Büyükelçiliği resmi internet sitesi - <http://www.ankara.diplo.de/>'den aynen alınmıştır.

henüz bir çözüme ulaşılmayan Kıbrıs konusuna da mutlaka değineceğiz. Elbette diğer önemli uluslararası konular hakkında da, özellikle Yakın ve Ortadoğu ile Afganistan konusunu görüşeceğiz. Burada, Afganistan'ın istikrara kavuşması için gerçekleştirdiğimiz iyi işbirliğini ve Türk Hükümetinin Irak sorunundaki sorumluluk içeren politikasını bilhassa vurgulamak istiyorum. Görüşmelerimizde ayrıca, Kafkasya ve özellikle Ermenistan'ı da ele alacağız. Bölgenin istikrara kavuşturulmasında Türkiye'nin daha aktif bir rol üstlenebilmesinden memnuniyet duyacağımı söylemek istiyorum.

Gezimin son kısmında, Almanya'dan 500'den fazla işadaminin katılması beklenen Türk – Alman Ekonomi Kongresine Başbakan Erdoğan ile birlikte katılacağız.

Soru 2: Son değindiğiniz konuyla ilgili bir soru sormak istiyorum. Düzenlenen Kongre, iki ülke ekonomisine ne tür imkanlar sağlayacaktır? İki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Ekonomi Kongresi, Türkiye ile Almanya arasındaki ekonomik ilişkilerin ne kadar başarılı ve geniş kapsamlı olduğunu gösteriyor. İki ülke arasındaki dış ticaret geçen sene çift haneli rakamla büyüme göstererek, yalnızca 2004 yılında yüzde 20 oranında büyümüştür. Almanya, tüm dünyada Türkiye'nin en büyük ticaret ortağıdır. Aynı zamanda, Alman şirketleri Türkiye'de en büyük yatırımcılar arasındadır. Şu anda Türkiye'de 1.200'den fazla Alman sermaye iştirakli şirket bulunmaktadır. Özellikle, geçtiğimiz yıllarda orta ölçekli şirketlerin ilgisinin büyük oranda arttığını görmekten mutluluk duyuyorum. Ekonomi Kongresinden bilhassa bu şirketler yararlanacaktır. Diğer tarafta ise, ekonomik işbirliğimizin mükemmel düzeyde olmasına önemli katkı sağlayan Almanya'daki 61.000'den fazla Türk kökenli şirket, başarılı bir Türk işadamı topluluğunun göstergesidir.

Soru 3: Hükümetiniz, Türkiye'yi AB yolunda her zaman cesaretle destekledi. Bu desteğiniz hangi koşullarda devam edecek? Reformların uygulanmasındaki hızdan memnun musunuz?

Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanlarının Aralık 2004 tarihinde, Türkiye'yle müzakerelerin 3 Ekim 2005 tarihinde başlamasına karar vermeleri için azimle çaba gösterdim. Bu kararın çıkması, Başbakan Erdoğan'ın ve Hükümetinin başlattığı çok önemli reformlar sayesinde olabilmıştır. Şimdi artık seçilen yolda devam etmek önemlidir. Reformların, özellikle temel hürriyetler ile insan ve azınlık haklarıyla ilgili olarak uygulanması ve bu reformlardan geri dönüşün mümkün olmadığının temin edilmesi gerekiyor. Bunun için de, Başbakan Erdoğan'ın da söylediği gibi, bir zihniyet değişimi gerekli. Bu tür bir değişiminin bir gecede gerçekleşmesi mümkün değil, ancak reformların ve yasa değişikliklerinin günlük yaşamda ve herkes tarafından kabul edilmesi için gereklidir. Türkiye'nin AB üyeliği, her iki taraf için büyük sorumlulukları ve büyük fırsatları beraberinde getirecektir. Bu sorumlulukları yerine getirmek ve fırsatları değerlendirmek için gelecekte de elimden geleni yapacağım.

Soru 4: Türk halkının çoğunluğu, Türkiye'nin Avrupa Birliği için gittikçe daha fazla tavizde bulunmak zorunda kalacağından ve sonunda buna rağmen AB üyesi olamayacağından endişe duyuyor. Bu korkular aşılabilir mi?

Üyelik müzakereleri 3 Ekim tarihinde başlayacak. Türkiye'nin bunun için yerine getirmesi gereken koşulların ayrıntısı biliniyor. Müzakereler mutlaka uzun ve zor olacaktır ve Türkiye'deki reform sürecinin gelişmesi müzakerelerin seyrini büyük oranda belirleyecektir. Burada önemli olan, ortak hedefimizden, Türkiye'nin AB üyeliğinden sapmamamız.

Soru 5: CDU/CSU partilerinin Ermeni konusundaki dilekçesi Federal Meclis'te görüşüldü ve bütün partiler "soykırımından" bahsetti. Dört yıl önce aynı partiler, bin kişi tarafından imzalanan bir dilekçenin bulunmasına rağmen bu konuyu Meclis'te ele almak bile istememişlerdi. Bu tartışma Türk-Alman ilişkilerini olumsuz etkileyebilir mi? Hükümetinizin Ermeni konusunda Türkiye'den beklentileri nelerdir?

Birkaç gün önce dünyanın birçok ülkesinde, Ermenilerin Osmanlı Devleti döneminde yaşadıkları korkunç olaylar anıldı. Alman Meclisi de 90 yıl önce meydana gelen olayları ele aldı ve bütün partilerin milletvekilleri Almanya'nın da bu olaylarda sorumluluk taşıdığını ifade ettiler. Başbakan Erdoğan'ın, 90 yıl önceki olayların tarihçilerden oluşan bir komisyon tarafından incelenmesi yönündeki önerisini çok olumlu karşıyorum. Özellikle bir Alman vatandaşı olarak üzücü tarihi olayların ele alınmasının siyasi, toplumsal ve insani açıdan ne kadar büyük bir görev olduğunu bilmekteyim. Bu nedenle Sayın Başbakan'ın önerisinin doğru yönde bir adım olduğundan eminim.

Soru: 6: 1 Ocak 2000 tarihinden beri Almanlar, önceden Alman vatandaşlığını korumak için başvurmadan ve bunun için izin almadan kendi başvuruları üzerine yabancı bir vatandaşlığa geçmişlerse Alman vatandaşlığını kaybediyorlar. Başka bir vatandaşlığa geçmek aslında yasak değil, ancak bu kişiler başka bir vatandaşlığa geçtiklerinde Almanya'daki ikamet izinlerini de kaybediyorlar. Bu kişiler Almanya'daki yasal statülerini kaybetmemek için ne yapmalılar? Şu anda Almanya'da çifte vatandaşlık konusunda siyasi çoğunluk var mıdır? Bu insanlar için insani bir çözüm imkanı var mı?

1 Ocak 2000 tarihinden sonra yabancı bir ülkenin vatandaşlığına girenler derhal Almanya'da ikamet ettikleri yerin yetkili yabancılar dairesine başvurup bilgi almalılar. Birçoğu için muhtemelen daha kolay koşullarda ikamet izni almak mümkün olacaktır. Yürürlükteki kanunlar gereğince, yabancı ülkenin vatandaşlığından çıkmak kaydıyla yeniden Alman vatandaşlığına geçmek mümkündür. Bu nedenle Türk asıllı eski Alman vatandaşları için özel bir uygulamaya gerek yoktur. Federal İçişleri Bakanı Otto Schily birkaç hafta önce Türk meslektaşısı Abdülkadir Aksu ile, Türkiye'nin ikametini yasalştırılması ve ilgililerin yeniden vatandaşlığa alınmaları konusunda örneğin vatandaşlığa alınanların bildirilmesi yoluyla hangi ölçüde yardımcı olabileceğini görüşmüştür.

Federal Hükümet geçtiğimiz yasama döneminin başında vatandaşlığa geçişlerde çifte vatandaşlığın kabul edilmesi için girişimde bulundu. Ancak Eyaletler Meclisi'nin çoğunluğu 1999 yılında bunu reddetmişti. Federal Hükümetin reform projesi o dönemde eyaletlerin karşı çıkmasından dolayı gerçekleşemedi. Eyaletler Meclisi'ndeki ve eyaletlerdeki çoğunluk oranı halen değişmemiştir.

Soru 7: Kıbrıs sorunu 3 Ekim'de başlayacak olan üyelik müzakerelerine kadar çözülebilir mi?

Ankara Anlaşması'na Ek Anlaşma'nın imzalanması, yani yeni AB üyelerinin Avrupa Birliği'yle Türkiye arasındaki Gümrük Birliği kapsamına alınması, müzakerelerin başlatılması için ön koşuldur. Kıbrıs sorununun en kısa zamanda çözülmesi üyelik müzakerelerini elbette kolaylaştıracaktır. Kuzey Kıbrıs'taki Türkler Mehmet Ali Talat'ın seçimiyle, adanın birleşmesine ve Avrupa Birliği'ne tümüyle entegre olmasına ne kadar büyük bir önem atfettiklerini etkileyici bir şekilde göstermişlerdir. Özellikle bir Alman olarak bu bölünmüş adada yaşayan insanların durumunu çok iyi anlayabiliyorum. Kıbrıs sorununun Annan planı temelinde yakın bir gelecekte çözüme kavuşacağını umuyorum.

EK-Ğ

TÜRKİYE'DEKİ ALMAN SIĞINMACILAR⁸⁴⁵

Eduard Zuckmayer (1890 - 1972); Müzik pedagogu; 1936' dan 1972' ye kadar Türkiye' de yaşamış ve çalışmalarını burada sürdürmüştür (Ankara' da vefat etmiştir). 1970' e kadar Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü' nde müdürlük görevinde bulunmuştur.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye'ye sığınan Musevi mültecilerin pasaportlarında büyük harflerle “Haymatloz” yazıyordu. 1933 ile 1945 yılları arasında 1000'den fazla Alman, İstanbul Boğazı kıyılarına sığınmış, halen bugün bile görülen izler bırakmıştır. Alman – Türk tarihinin bu bölümü çok az sayıda insan tarafından bilinmektedir. “Haymatloz” kavramıysa bu haliyle Türkçe'ye yerleşmiştir. Ernst Reuter 30'lu yıllarda Ankara'da sabah erken saatlerde neredeyse yüzünün yarısını kapatan beresi ve golf pantolonuyla, manava, bakkala ve simitçiye el sallayarak bisikletiyle ders vermek üzere üniversiteye giderken, birçok Türk tarafından yadırganmış olmalı. 12 yıldan fazla Türkiye'de sürgünde yaşayan bu Alman Ankara Üniversitesi'nde belediyeçilik ve şehircilik dersleri verdi.

Daha sonra Batı Berlin'in ilk Hükümet Eden Belediye Başkanı olacak olan Ernst Reuter Türkiye'deki en tanınmış Alman sığınmacılardan biriydi. Sosyal Demokrat Reuter'in, Magdeburg Büyükşehir Belediye Başkanlığından alındıktan ve Lichtenburg toplama kampında iki kez hapis yattıktan sonra, 1935 yılında kaçmaktan başka çaresi kalmamıştı. Türk hükümeti, eğitimli sığınmacılarına özel bir ilgi gösteriyor ve genç Cumhuriyetin kuruluşunda onlardan önemli ivmeler bekliyordu. Mustafa Kemal Atatürk'ün daveti üzerine takriben 800 bilim adamı, sanatçı ve siyasetçi Türkiye'ye geldi. Alfred Heilbronn ve Curt Kosswig, İstanbul'daki Botanik Enstitüsü'nü ve Türkiye'nin ilk milli parkını kurdular. Paul Hindemith Türk konservatuvarlarının tamamen ıslahını sağladı. Hukukçu Ernst E. Hirsch, İstanbul Hukuk Fakültesi'nin kuruluşunda ve Türk Ticaret Kanununun hazırlanmasında yer aldı. Fritz Neumark ise, Türk Gelir Vergisi Yasasını hazırladı. Ankara'daki Türkiye

⁸⁴⁵ Kaynak : Almanya'nın Ankara Büyükelçiliği resmi internet sitesi - <http://www.ankara.diplo.de>

Büyük Millet Meclisi binasının mimarı Bruno Taut, Edebiyat Fakültesinin planını çizen de Clemens Holzmeister'dir.

Türk hükümeti tarafından 1933 yılında İstanbul Üniversitesi'ne çağrılan Alman patolog Philip Schwartz durumu şu sözlerle özetliyordu: "Almanya'dan aşağılayıcı şekilde sürgüne gitmenin o anda yaratıcı bir anlam kazandığını biliyordum. Batılı vebanın uğramadığı harikulâde bir ülke buldum." O günlerde ilk bilim adamları İstanbul Üniversitesi'nde çalışmaya koyulmuş ve burayı savaş döneminin en büyük "göçmen üniversitesi" haline getirmişlerdi. Türk hükümeti, gelenlerin taşınma masraflarını üstleniyor ve beş yıllık sözleşmelerle onlara iş olanağı sunuyordu.

Esnaf, zanaatkar ve hatta doktor ve öğretmen gibi, akademik elit kesime mensup olmayan mültecilerin şartları ise ne yazık ki o kadar konforlu değildi. Toplumun her kesiminden binden fazla sığınmacı Atatürk'ün Cumhuriyeti'nde yeni bir vatan arayışındaydı. Bir üne sahip olmayan bu kişiler, örneğin özellikle çalışma izni alınması gibi hallerde, zorluklarla karşılaşılıyordu. Parasızlık ile yabancı çevre yeni yaşamı zorlaştırıyordu. Fakat kökeni ve eğitimi ne olursa olsun bütün Almanların birleştiği ortak nokta, bir sığınak bulmuş olmanın gönül rahatlığıydı. Georg Rohde isimli mülteci 1944 yılında durumunu şu sözlerle anlatıyordu: "Aldığım para anında bitiyor, biriktirdiklerim de artık kalmadı. Ama hiç değilse başımıza bomba düşecek diye korkumuz yok, ve bunun için hükümete yürekten müteşekkiriz." Berlinli Martha Bodlaender'in sözleri de Rohde'ninkine benzerdi: "Almanya'dan çıkabildiğimiz için çok mutluyduk. Türkiye'yi büyük bir serüven olarak görüyoruz." Savaş bittikten sonra bilim adamlarının çoğu Almanya'ya geri döndü - ama, Alman tarihinin bu en karanlık döneminde Türkiye'den gördükleri desteği asla unutmadılar. Günümüzde Ankara'daki Alman okulunun adı "Ernst Reuter Okulu"dur...

Paul Hindemith (1895 - 1963), Besteci 1935 - 1937 yılları arasında toplam beş ay Türkiye' de yaşamıştır. Kaynak: Verein Aktives Museum

OECD ÇAPINDA ÜLKELERİN ENERJİ ÜRETİMİ⁸⁴⁶

EK-H

ENERJİ ÜRETİMİ 2003	Toplam		Nükleer		Kömür		Petrol		Doğal Gaz		Diğer	
	Mtoe	Değişim 2003/1993 %	Mtoe	Değişim 2003/1993 %	Mtoe	Değişim 2003/1993 %	Mtoe	Değişim 2003/1993 %	Mtoe	Değişim 2003/1993 %	Mtoe ³	Değişim 2003/1993 %
Avusturalya	253,5	45,8	-	-	185,03	55,5	30,7	8,0	31,30	50,0	6,54	15,0
Avusturya	10,0	14,4	-	-	0,27	- 38,7	1,0	- 15,3	1,78	40,2	6,95	19,0
Belçika	13,5	11,9	12,35	13,0	0,07	- 85,3	-	-	-	-	1,03	63,9
Kanada	385,3	22,0	19,52	- 20,8	30,24	- 19,4	144,2	38,4	150,59	33,0	40,74	13,0
Çek Cum.	33,0	- 6,2	6,74	104,9	24,33	- 21,0	0,5	117,8	0,13	- 30,3	1,33	88,2
Danimarka	28,5	105,2	-	-	-	-	18,6	121,0	7,20	79,7	2,66	83,1
Finlandiya	16,0	35,3	5,92	14,1	1,83	84,7	0,1	-	-	-	8,16	45,0
Fransa	136,3	7,6	114,95	19,8	1,39	- 78,7	1,4	- 58,2	1,28	- 55,6	17,29	- 3,9
Almanya	134,5	- 11,5	43,02	7,7	57,86	- 34,2	4,4	17,8	15,92	15,8	13,32	98,7
Yunanistan	9,9	10,4	0,00	-	8,18	14,1	0,1	- 75,5	-	- 66,7	1,58	31,1
Macaristan	10,4	- 21,5	2,89	- 19,7	2,71	- 14,8	1,6	- 20,5	2,29	- 41,3	0,92	59,9
İzlanda	2,5	64,8	-	-	-	-	-	-	-	-	2,46	64,8
İrlanda	1,9	- 45,1	-	-	1,09	- 3,8	-	-	0,54	- 74,8	0,26	62,4
İtalya	27,7	- 2,4	-	-	0,16	- 1,6	5,8	27,6	11,37	- 27,5	10,37	30,1
Japonya	84,6	- 4,1	62,55	- 3,7	-	-	0,7	- 9,7	2,47	23,7	18,93	15,1
Kore	36,9	85,4	33,79	123,0	1,41	- 63,0	0,5	-	-	-	1,22	27,9

⁸⁴⁶ Kaynak : Energy Balances of OECD Countries, 2002-2003, IEA/OECD, Paris, 2005.

Luksemburg	0,1	29,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,06	29,2
Meksika	242,5	18,5	2,74	113,0	4,61	49,1	185,8	15,2	33,94	42,0	15,40	2,0	
Hollanda	58,5	- 14,6	1,05	1,8	-	-	3,2	- 5,1	52,20	- 17,3	2,06	107,4	
Yeni Zelenda	13,2	- 0,4	-	-	3,11	82,4	1,3	- 38,0	3,86	- 11,7	4,91	- 2,7	
Norveç	233,2	49,0	-	-	1,98	+	154,4	29,1	66,25	160,8	10,58	- 6,4	
Polonya	80,6	- 17,2	-	-	70,82	- 20,6	0,8	217,4	3,61	10,4	5,41	16,1	
Portekiz	4,3	32,4	-	-	-	-	-	-	-	-	4,34	35,8	
Slovakya	6,4	4,7	0,82	0,1	0,17	0,7	-	-	-	-	-	-	
İspanya	33,0	0,2	16,13	10,4	6,98	- 36,3	0,3	- 70,8	0,20	- 67,0	9,37	66,2	
İsveç	31,7	7,5	17,57	9,8	0,36	20,1	-	-	-	-	13,74	4,3	
İsviçre	12,0	14,3	7,18	17,7	-	-	-	-	-	-	4,81	9,7	
Türkiye	23,6	- 9,7	-	-	10,81	- 7,5	2,3	- 37,4	0,46	180,0	10,05	- 5,4	
İngiltere	246,4	10,3	23,11	- 0,8	16,79	- 57,5	110,7	5,7	92,62	70,1	3,15	117,9	
ABD	1 632,0	2,1	205,31	21,8	526,12	7,8	350,8	- 14,7	446,59	5,3	103,18	- 3,7	

+ : % 500'den fazla büyüme

Diğer : Hidro, jeotermal, güneş, rüzgar vb. enerjiler

Mtoe: Million tonnes of oil equivalent (Milyon ton petrole eşit)

OECD ÇAPINDA ÜLKELERİN ENERJİ TÜKETİMİ⁸⁴⁷

EK-I

ENERJİ TÜKETİMİ VE ELEKTRİK ÜRETİMİ, 2003	Sektörel Enerji Tüketimi								Toplam Enerji Üretimi	
	Toplam		Endüstri		Nakil		Diğer		TWh	Değişim 2003/1993 %
	Mtoe	Değişim 2003/1993 %	Mtoe	Değişim 2003/1993 %	Mtoe	Değişim 2003/1993 %	Mtoe	Değişim 2003/1993 %		
Avusturalya	72,27	19,4	25,77	9,4	29,18	24,6	17,32	28,0	227,9	39,5
Avusturya	28,08	31,4	9,28	32,4	7,81	46,5	10,99	21,6	61,2	19,1
Belçika	42,67	21,1	16,95	27,3	10,42	21,2	15,29	14,8	83,6	19,3
Kanada	197,49	19,0	74,42	18,9	54,34	19,4	68,73	18,8	586,9	10,3
Çek Cum.	26,53	-2,0	10,44	-27,2	6,11	88,0	9,98	5,0	82,8	41,2
Danimarka	15,32	2,7	3,12	0,0	5,05	14,6	7,15	-3,2	46,3	36,2
Finlandiya	26,24	17,0	12,64	20,8	4,76	16,7	8,85	12,2	84,2	37,9
Fransa	173,06	10,9	49,54	7,1	52,82	14,9	70,70	10,8	561,7	19,4
Almanya	245,67	2,6	77,36	1,9	64,03	-0,2	104,28	5,0	594,3	13,7
Yunanistan	21,59	37,5	5,10	23,0	8,03	23,7	8,46	67,0	57,9	51,9
Macaristan	19,00	10,9	4,80	-10,0	3,87	46,0	10,33	12,8	34,2	3,7
İzlanda	2,36	32,4	0,91	91,7	0,33	15,7	1,12	9,7	8,5	79,8
İrlanda	11,67	47,6	2,36	3,7	4,55	93,4	4,76	45,2	24,9	54,1

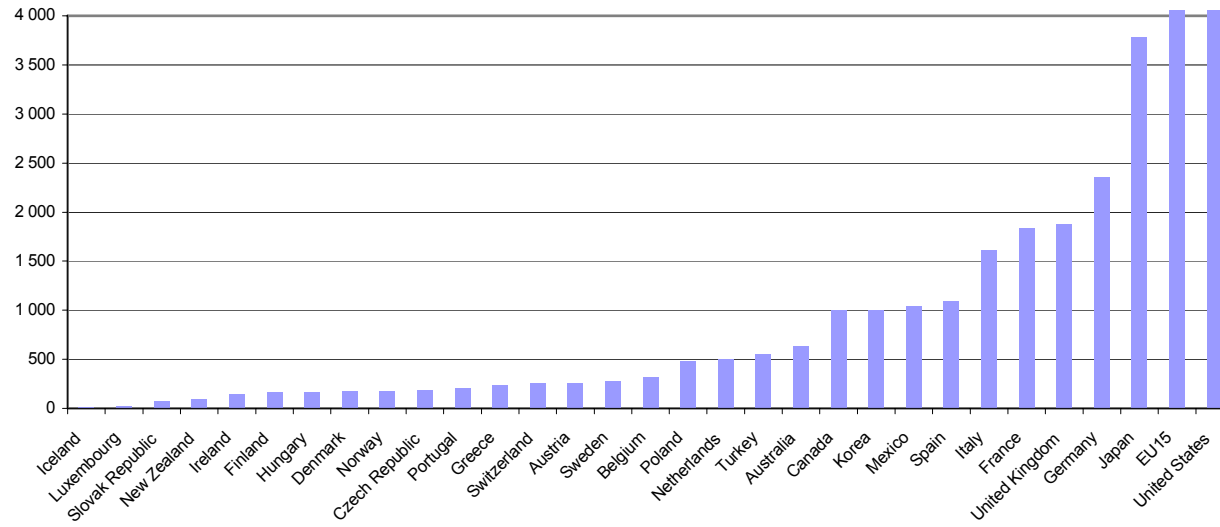
⁸⁴⁷ Kaynak : Energy Balances of OECD Countries, 2002-2003, IEA/OECD, Paris, 2005.

İtalya	139,18	16,1	48,09	17,8	44,36	13,9	46,73	16,5	283,4	29,0
Japonya	353,53	16,3	146,89	19,4	93,41	12,3	113,23	15,7	¹ 037,7	18,3
Kore	140,57	57,9	66,20	67,7	34,58	63,9	39,79	39,8	344,9	141,1
Luksemburg	4,03	22,4	0,90	-30,3	2,39	81,1	0,74	9,0	2,8	314,3
Meksika	96,78	3,0	31,44	-15,1	41,63	18,3	23,70	8,9	218,7	60,7
Hollanda	62,12	14,4	24,31	19,6	15,11	27,2	22,71	2,8	96,8	25,9
Yeni Zelenda	13,29	26,0	4,94	10,4	5,54	47,1	2,81	21,7	41,1	20,4
Norveç	20,93	16,0	9,25	24,7	4,78	11,1	6,90	9,1	106,7	-10,9
Polonya	59,72	-8,9	19,81	-15,9	11,49	48,4	28,43	-17,1	150,0	13,8
Portekiz	20,86	42,0	8,06	27,9	7,31	57,7	5,50	46,1	46,5	50,0
Slovakya	11,25	9,8	4,90	14,1	2,21	123,9	4,14	-16,7	31,0	32,0
İspanya	100,21	54,5	38,07	59,9	37,89	49,6	24,25	54,5	257,9	66,0
İsveç	35,80	6,6	14,16	10,7	8,45	12,4	13,20	-0,6	135,6	-6,7
İsviçre	21,57	7,9	4,56	18,1	7,03	11,2	9,98	1,7	64,9	7,5
Türkiye	60,01	31,2	23,59	52,7	13,20	15,8	23,22	22,8	140,6	90,5
İngiltere	160,62	5,8	44,10	3,4	53,79	11,7	62,73	2,9	395,9	23,1
ABD	¹ 571,09	17,2	459,21	16,4	634,60	22,3	477,28	11,9	⁴ 054,4	19,5

TWh : Terawatt saat

GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA RAKAMLARI⁸⁴⁸

EK-İ

Billion US dollars, current prices and PPPs, 2004

Iceland	9,5
Luxembourg	26,1
Slovak Republic	77,0
New Zealand	100,0
Ireland	145,2
Finland	159,9
Hungary	161,2
Denmark	172,5
Norway	178,0
Czech Republic	188,6
Portugal	204,0
Greece	239,8
Switzerland	252,0
Austria	261,1
Sweden	273,1
Belgium	321,4
Poland	482,8
Netherlands	507,6
Turkey	551,9
Australia	632,0
Canada	1003,0
Korea	1005,3
Mexico	1046,1
Spain	1090,8
Italy	1610,2
France	1837,6
United Kingdom	1881,0
Germany	2359,9
Japan	3787,8
EU15	11090,3
United States	11679,2

⁸⁴⁸ Kaynak: OECD Factbook 2005

GSMH RAKAMLARI

EK-İ

Billion US dollars, current prices and PPPs	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Australia	214,8	226,1	245,7	265,0	281,1	287,7	297,5	314,7	333,5	355,8	381,4	400,7	424,5	451,0	480,7	508,9	536,5	567,2	602,0	632,0
Austria	108,1	113,0	117,9	126,2	135,6	147,3	158,0	165,4	169,8	178,0	185,1	193,6	197,5	204,5	214,9	230,2	234,8	242,0	249,9	261,1
Belgium	131,8	137,2	144,3	156,3	167,8	179,8	189,5	196,8	199,4	210,2	219,6	225,7	234,0	241,9	250,8	269,1	283,0	295,8	307,3	321,4
Canada	396,6	415,2	444,7	482,9	513,8	534,6	541,5	558,8	585,0	626,1	656,6	679,9	720,6	758,4	812,5	860,2	896,5	924,9	961,8	1 003,0
Czech Republic	123,9	113,3	115,4	118,1	123,2	133,2	141,8	141,4	140,6	143,2	149,7	158,6	169,2	176,8	188,6
Denmark	77,3	82,2	84,5	88,4	91,9	96,4	101,0	104,1	105,6	113,6	118,9	125,2	131,5	136,2	144,3	153,9	160,0	161,7	166,9	172,5
Finland	66,6	69,7	74,7	80,9	88,0	91,1	88,3	86,9	87,7	93,1	98,3	102,6	112,3	120,7	123,2	133,7	139,9	145,7	149,6	159,9
France	760,6	795,5	834,8	901,0	971,0	1 035,6	1 084,8	1 131,3	1 145,9	1 194,4	1 247,4	1 294,0	1 360,3	1 426,0	1 472,7	1 575,3	1 664,7	1 720,5	1 749,1	1 837,6
Germany	1 033,3	1 081,9	1 128,1	1 210,3	1 305,4	1 433,5	1 559,2	1 630,7	1 654,7	1 734,5	1 803,4	1 860,6	1 902,9	1 953,2	2 004,8	2 102,0	2 166,6	2 237,9	2 281,4	2 359,9
Greece	92,4	95,0	95,4	102,9	110,9	115,2	122,9	126,6	127,4	132,7	138,3	143,8	152,2	158,9	165,6	177,8	189,9	210,1	225,8	239,8
Hungary	86,4	85,6	87,1	91,6	94,8	98,1	103,1	108,8	114,0	122,7	134,9	145,9	152,9	161,2
Iceland	3,7	4,1	4,5	4,7	4,9	5,1	5,3	5,2	5,4	5,7	5,9	6,3	6,7	7,2	7,5	7,9	8,3	8,3	8,5	9,5
Ireland	30,8	31,4	33,8	36,8	40,4	45,5	48,0	50,7	53,3	57,5	64,4	70,2	80,6	88,8	97,1	108,1	117,2	127,7	133,0	145,2
Italy	735,0	770,4	815,3	876,5	935,9	991,3	1 040,2	1 072,2	1 087,2	1 134,6	1 191,6	1 237,4	1 270,9	1 337,4	1 369,2	1 444,1	1 488,9	1 528,2	1 549,0	1 610,2
Japan	1 571,0	1 653,5	1 763,7	1 947,6	2 128,4	2 325,7	2 487,7	2 569,7	2 635,3	2 720,4	2 831,7	2 984,7	3 088,3	3 089,9	3 130,3	3 303,5	3 390,0	3 465,7	3 575,4	3 787,8
Korea	189,5	214,3	244,6	279,9	310,2	351,6	398,1	431,2	468,2	518,9	578,0	630,2	670,5	631,5	701,4	768,6	817,4	878,6	922,5	1 005,3

Luxembourg	5,7	6,4	6,9	7,7	8,8	9,6	10,8	11,3	12,0	12,8	13,2	13,9	15,2	16,8	19,1	21,5	22,1	23,3	24,3	26,1
Mexico	404,8	398,3	416,8	436,5	472,1	515,2	555,7	589,2	614,5	655,1	627,3	672,1	729,6	774,9	815,6	897,6	918,9	951,2	982,6	046,1
Netherlands	193,9	204,4	213,9	227,8	247,8	267,9	283,9	294,7	303,5	318,8	335,1	350,7	369,6	388,9	404,2	435,1	467,5	483,4	493,7	507,6
New Zealand	40,8	42,6	43,9	44,8	46,8	48,2	49,5	51,5	55,4	60,0	63,5	66,3	69,5	70,6	75,7	79,3	83,6	88,5	93,8	100,0
Norway	59,7	63,4	66,3	68,7	72,1	76,4	82,0	86,6	91,0	97,8	104,2	115,1	122,4	121,0	133,9	163,0	167,5	166,2	169,4	178,0
Poland	231,8	223,1	234,0	248,3	267,0	291,4	315,5	338,5	356,9	373,8	397,8	411,7	427,9	441,9	482,8
Portugal	69,8	74,3	81,2	90,3	99,7	107,7	116,3	120,3	120,5	124,2	132,2	137,9	146,2	156,0	166,4	177,7	186,3	195,1	196,2	204,0
Slovak Republic	36,2	37,8	40,9	44,2	48,0	50,4	52,8	53,9	58,1	62,0	67,8	70,8	77,0
Spain	359,8	379,8	412,0	447,8	487,2	525,2	557,4	575,5	582,7	609,2	638,7	668,0	698,0	741,7	796,3	849,3	907,0	981,4	052,3	090,8
Sweden	121,1	127,3	135,2	143,5	153,0	160,6	164,4	166,2	166,6	177,2	188,2	195,3	201,3	208,0	222,3	238,8	243,1	251,3	259,7	273,1
Switzerland	121,8	126,7	131,8	140,8	152,8	164,7	169,1	173,0	176,6	182,2	186,7	186,8	197,4	205,1	206,4	219,0	222,8	238,6	242,3	252,0
Turkey	169,4	185,4	208,5	220,3	229,2	260,1	271,7	294,6	325,6	314,3	343,8	375,8	406,0	421,0	403,7	459,8	420,9	453,9	492,9	551,9
United Kingdom	684,0	726,9	781,0	847,9	899,1	941,0	960,6	984,6	030,8	099,1	153,5	217,7	299,2	357,4	406,0	507,8	1 598,7	718,5	790,3	881,0
United States	4	4	4	5	5	5	5	6	6	7	7	7	8	8	9	9	10	10	10	11
EU15	470,4	695,3	958,8	344,3	742,6	147,6	485,2	717,4	847,2	189,9	527,8	836,6	171,8	536,6	856,7	424,5	9 869,8	322,6	628,3	090,3

OECD ÜLKELERİNDE MEVCUT YABANCI SAYISI

EK-J

Population and migration - international migration - foreign population														
OECD FACTBOOK 2005														
Immigrant population in OECD countries														
<i>As a percentage of total population</i>														
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	
Australia	22,8	22,9	23,0	22,9	22,9	23,0	23,3	23,3	23,2	23,1	23,0	23,1	23,2	
Canada	..	16,1	17,4	18,2	..	
Denmark	3,7	3,9	4,0	4,2	4,3	4,8	5,1	5,2	5,4	5,6	5,8	6,0	6,2	
Finland	2,0	2,1	2,3	2,4	2,5	2,6	2,8	2,9	
Netherlands	8,1	9,0	9,0	9,1	9,2	9,4	9,6	9,8	10,1	10,4	10,6	
New Zealand	19,5	..	
Sweden	9,6	9,9	10,5	10,5	11,0	11,0	10,8	11,8	11,3	11,5	11,8	
United States	8,2	8,9	9,9	10,4	10,5	10,3	10,8	11,1	11,8	
Austria	5,9	6,8	7,9	8,6	8,9	8,5	8,6	8,6	8,6	8,7	8,8	8,8	8,8	
Belgium	9,1	9,2	9,0	9,1	9,1	9,0	9,0	8,9	8,7	8,8	8,4	8,2	8,2	
Czech Republic	0,4	0,8	1,0	1,5	1,9	2,0	2,1	2,2	1,9	2,0	2,3	
Denmark	3,1	3,3	3,5	3,6	3,8	4,2	4,7	4,7	4,8	4,9	4,8	5,0	4,9	
Finland	0,5	0,8	0,9	1,1	1,2	1,3	1,4	1,6	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	
France	6,3	5,6	
Germany	8,4	7,3	8,0	8,5	8,6	8,8	8,9	9,0	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	
Greece	7,0	..	
Hungary	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	1,1	1,1	1,1	

Ireland	2,3	2,5	2,7	2,7	2,7	2,7	3,2	3,1	3,0	3,1	3,3	4,0	4,8
Italy	1,4	1,5	1,6	1,7	1,6	1,7	2,0	2,1	2,1	2,2	2,4	2,4	2,6
Japan	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	1,4	1,5
Korea	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5
Luxembourg	29,4	30,2	31,0	31,8	32,6	33,4	34,1	34,9	35,6	36,0	37,3	37,5	38,1
Netherlands	4,6	4,8	5,0	5,1	5,0	4,7	4,4	4,3	4,2	4,1	4,2	4,3	4,3
Norway	3,4	3,5	3,6	3,8	3,8	3,7	3,6	3,6	3,7	4,0	4,1	4,1	4,3
Poland	0,1
Portugal	1,1	1,2	1,3	1,3	1,6	1,7	1,7	1,8	1,8	1,9	2,1	3,4	4,0
Slovak Republic	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Spain	0,7	0,9	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	1,6	1,8	2,0	2,2	2,7	3,1
Sweden	5,6	5,7	5,7	5,8	6,1	5,2	6,0	6,0	5,6	5,5	5,4	5,3	5,3
Switzerland	16,3	17,1	17,6	18,1	18,6	18,9	18,9	19,0	19,0	19,2	19,3	19,7	19,9
United Kingdom	3,2	3,1	3,5	3,5	3,6	3,4	3,4	3,6	3,8	3,8	4,0	4,4	4,5